

VYTAUTO DIDŽIOJO UNIVERSITETAS

Rasa PALAIMAITĖ

**KRISTOLOGINĖS ŽINIOS PERTEIKIMO TEORINIS
MODELIS LIETUVOS JAUNIMO EVANGELIZACIJOJE**

Daktaro disertacija
Humanitariniai mokslai, teologija (02 H)

Kaunas, 2013

UDK 232.34

Pa-109

Disertacija rengta 2008–2012 metais Vytauto Didžiojo universitete.

Mokslinis darbo vadovas: mons. prof. dr.(hp) Arvydas Ramonas (Klaipėdos universitetas, humanitariniai mokslai, teologija – 02 H).

Mokslinė konsultantė: prof. dr. Birutė Obelenienė (Vytauto Didžiojo universitetas, edukologijos mokslai – 07 S)

ISBN 978-9955-12-866-3

TURINYS

TURINYS	3
IVADAS.....	5
I. JAUNIMO PASTORACIJOS ISTORINĖ RAIDA IR SAMPRATA.....	12
1.1. Jaunimo pastoracijos istorinė panorama	12
1.1.1. Jaunimo pastoracijos pradžia ir raida Bažnyčioje.....	12
1.1.2. Jaunimo sielovados raida kai kuriose šalyse.....	19
1.1.3. Jaunimo pastoracija Lietuvoje po Nepriklausomybės atkūrimo	23
1.2. Jaunimo pastoracijos samprata.....	29
1.3. Jaunimo pastoracijos, evangelizacijos ir katechizacijos santykis	34
1.3.1. Evangelizacijos sampratos plėtra	35
1.3.2. Katechizacijos svarba Naujojoje evangelizacijoje	38
1.4. Pastoraciniai tiriamieji metodai.....	40
II. KRISTOLOGINĖS ŽINIOS PERTEIKIMO MODELIO SOCIOKULTŪRINIO KONTEKSTO PARAMETRAI.....	45
2.1. Jaunimas Lietuvoje kaip socialinė grupė	45
2.2. Kai kurios postmodernizmo apraiškos, darančios įtaką jaunimo evangelizacijai	57
2.2.1. Pliuralistinės kultūros įtaka evangelizacijai	57
2.2.2. Sekuliarizacijos įtaka gyvenimo sampratai	61
2.2.3. Individualizmo įtaka tikėjimo bendruomenėms.....	64
2.2.4. Betarpiško malonumo ir eschatologinės laimės santykis.....	66
2.3. Lietuvos gyventojų religingumo apraiškų kaita per pastaruosius 20 metų	68
2.4. Kokybinis tyrimas „Jaunimo atvirumas kristologinei žiniai Katalikų Bažnyčioje Lietuvoje“	73
2.4.1. Tyrimo metodika ir organizavimas	73
2.4.2. Tyrimo duomenų analizė.....	78
2.4.3. Tyrimo „Jaunimo atvirumas kristologinei žiniai Katalikų Bažnyčioje Lietuvoje“ apibendrinimas	105
III. KRISTOLOGINĖS ŽINIOS PERTEIKIMO MODELIO TEORINIS PAGRINDIMAS ..	113
3.1. Katalikų Bažnyčios mokymo kriterijai evangelizacijai	113
3.2. Kristologinės žinios perteikimo samprata	115
3.2.1. K. Rahnerio indėlis priartinant Katalikų Bažnyčios doktriną prie tikinčiųjų patirties	116
3.2.2. E. Schillebeeckx'o žmogiškoji patirtis ir kristologija	118
3.2.3. Asmeninis susitikimas su Kristumi ir sekimas juo	119
3.3. Jėzaus Kristaus asmens ir veiklos biblinė sklaida.....	121
3.3.1. Konfliktai ir papiktinimai Jėzaus Kristaus istorijoje.....	121
3.3.2. Dievo Karalystė – esminė Jėzaus skelbimo žinia	124
3.3.3. Parabolė, vaizduojanti Karalystės logiką	133
3.4. Jėzaus Kristaus asmens bruožai, žavintys jaunimą.....	135
3.4.1. Jėzaus laisvė	137
3.4.2. Jėzus – ištikimas draugas	139
3.4.3. Jėzus – Mokytojas ir Viešpats.....	141
3.4.4. Jėzus – gydantis ir atleidžiantis nuodėmes.....	142
3.5. Jėzaus mokinių kelias, kaip jaunimo evangelizacijos modelis	144
3.5.1. Mokinystė Naujajame Testamente.....	144
3.5.2. Jėzaus mokinių pašaukimas	147

3.5.3. Mokymasis iš konfliktinių situacijų	148
3.5.4. Išskirtinis mokinių mokymas	152
3.5.5. Kryžiaus išbandymas	155
3.5.6. Mokinių kelias į Galilėją.....	157
IV. KRISTOLOGINĖS ŽINIOS PERTEIKIMO JAUNIMUI MODELIO ĮGYVENDINIMO PRIELAIDOS IR PAKOPOS	160
4.1. Kristologinės žinios perteikimo jaunimui modelio taikymo prielaidos	160
4.1.1. Kristologinės žinios perteikimas komunikaciniu aspektu.....	160
4.1.2. Ugdymosi elementai jaunimo kristologinės žinios perteikime	170
4.1.3. Projektinis kristologinės žinios perteikimo aspektas	172
4.1.4. Socializacijos aspektai kristologinės žinios perteikime	174
4.2. Kristologinės žinios perteikimo modelio įgyvendinimo pakopos.....	177
4.2.1. Pirmoji pakopa: jaunimas kviečiamas tapti Jėzaus mokiniais	180
4.2.2. Antroji pakopa: kerigminė proceso pakopa – tikėjimo patirtis kasdienybėje	182
4.2.3. Trečioji pakopa: jaunimo sekimas Kristaus keliu – dėmesys ugdymuisi	185
4.2.4. Ketvirtoji pakopa: kryžiaus patirtis	189
4.2.5. Penktoji pakopa: Prisikėlusio Jėzaus patirtis	190
4.2.6. Jaunimo evangelizacijos proceso rezultatas.....	192
IŠVADOS	196
REKOMENDACIJOS.....	200
ŠALTINIAI IR LITERATŪRA	201
1 PRIEDAS	212
2 PRIEDAS	227

IVADAS

Tyrimo problemos pagrindimas. Atgavus Lietuvos Nepriklausomybę Bažnyčia turi galimybę nevaržomai skelbti Dievo žodį ir visose srityse vykdyti savo pastoracinę veiklą. Jaunimo pastoracija yra viena iš tų sričių, kurioms skiriama daug dėmesio. Per daugiau kaip 20 metų pastoracinė praktika atrado jaunimui priimtinas formas ir metodus, kuriuos naudodama geba kreiptis į jaunimą, sukviesti į masinius renginius bei koordinuoti tęstinius projektus. Įvedus tikybos mokymą mokyklose, sakramentų rengimo katechezėms parapijose, jaunimo centrums vyskupijose, dekanatuose ir kai kuriose parapijose, įsikūrus katalikiškoms mokykloms, atkūrus Katalikų Teologijos fakultetą Vytauto Didžiojo universitete, kai kuriuose universitetuose ir kolegijose sukūrus studijų programas, rengiančias tikybos mokytojus, jaunimui atsirado daugiau galimybių pažinti ir gilinti tikėjimą. Praktiniame lygmenyje matoma, kad daugelis jaunuolių, paauglystėje dalyvavusių vienokioje ar kitokioje bažnytinėje veikloje, vėliau nebesirenka savo kasdienybėje gyventi tikėjimo vertybėmis ir labai nedaug yra jaunų žmonių, kurie aktyviai dalyvauja Bažnyčios gyvenime, lyginant su visais Lietuvos jaunuoliais. Teoriniame lygmenyje jaunimo pastoracijos galimybės yra menkai iširtos, trūksta sociologinių tyrimų, kurie parodytų jaunimo religines nuostatas, tikėjimo turinio suvokimą ir tikėjimo praktiką kasdienybėje. Be to, Lietuvoje nėra parengta ir publikuota jaunimo sielovados projektų ar pastoracinių gairių, atitinkančių šiandieninius jaunimo pastoracijos reikalavimus, kurių pagalba būtų galima įvertinti vykdomą pastoraciją ir ją gerinti. Siekiant jaunimo pastoracijos pagrindinio tikslo – integralaus asmens ugdymo, kai asmuo tikėjimą palaipsniui sieja su kasdieniu gyvenimu – svarbus tikėjimo turinio perteikimo procesas, per kurį jaunuolis priima tikėjimu Jėzaus Kristaus asmenį ir apsisprendžia Juo sekti. Dinamiškame tikėjimo vertybių pasirinkime jaunuolis laipsniškai atpažįsta savo pasaulimą Bažnyčioje ir pasaulyje. Jei šis procesas nevyksta asmeniniame lygmenyje, o yra perimamas vien kaip tradicija, tuomet jaunuolis, kasdiniame gyvenime veikiamas sociokultūrinės aplinkos, nepasirenka savo gyvenimą grįsti tikėjimo vertybėmis ir palaipsniui apleidžia tikėjimo praktiką. Pamatinis klausimas yra šis: kaip, atsižvelgiant į konkrečią Lietuvos situaciją, organizuoti adekvatų jaunimo pastoracijos procesą, kad jaunimas pasiektų tikėjimo brandą? Kadangi konkrečių turinio, proceso organizavimo tyrimų, projektų ir gairių, pritaikytų Lietuvos jaunimo situacijai, negalima rasti, arba yra tik labai siauro pobūdžio, atsiranda būtinybė šią situaciją iširti ir pasiūlyti konkretų modelį, kuris galėtų pasitarnauti teorinei ir praktinei jaunimo pastoracijos plėtrai.

Tyrimo problema. Lietuvoje jaunimo pastoracijos srityje stinga tyrimų apie jaunimo sielovadą ir teorinio jos pagrindimo, kaip praktikoje galėtų būti organizuojamas pastoracinis

procesas, kad būtų pasiekiamas norimas rezultatas – padėti jaunuoliams bręsti krikščioniškame tapatume, kuriuo jie remtųsi kasdienybėje. Krikščioniškasis tapatumas apima daug temų ir aspektų, todėl čia problema sutelkiama į Jėzaus Kristaus asmens ir įvykio veiksmingą skelbimą Lietuvos jaunimui, formuluojant šį skelbimą, kaip kristologinės žinios perteikimą.

Siekiant išspręsti problemą keliami šie **probleminiai klausimai**:

Koks Lietuvos jaunimo atvirumas kristologinei žinia ir kas daro jam įtaką?

Kokie kristologinės žinios aspektai ir koks turinys šiandien gali būti pateikiamas jaunimui suprantamu būdu?

Kokie galimi konkretūs kristologinės žinios perteikimo etapai?

Kokios yra pagrindinės kristologinės žinios perteikimo prielaidos?

Tyrimo objektas: Kristologinės žinios perteikimo Lietuvos jaunimo evangelizacijoje teorinis modelis.

Tyrimo tikslas: Išgryninti kristologinės žinios perteikimo modelio sociokultūrinės aplinkos parametrus ir teoriškai pagrįsti modelio taikymo strategiją Lietuvos jaunimo evangelizacijoje.

Tyrimo uždaviniai:

1. Apibrėžti jaunimo pastoracijos sampratą ir nustatyti Lietuvos ir pasirinktų šalių jaunimo pastoracijos sampratos skirtumus.
2. Išgryninti kristologinės žinios perteikimo Lietuvos jaunimui sociokultūrinius ypatumus.
3. Aprašyti kristologinės žinios pateikimo turinį Lietuvos jaunimo sociokultūriniu aspektu.
4. Pateikti kristologinės žinios perteikimo modelio įgyvendinimui prielaidas ir pakopas.

Tyrimo metodologinį pagrindą sudaro:

Ekleziologija. Bažnyčios tapatumas pasireiškia Jėzaus Kristaus Gerosios Naujienos skelbimu visiems žmonėms. Viešpaties priesakas skelbti Evangeliją visam pasauliui (Mk 16, 15), lydimas Jo Šventosios Dvasios veikimo, toliau yra vykdomas ir tampa regimas Dievo Karalystės ženklas pasaulyje, atnaujinantis kultūras ir žmoniją. Lietuvos jaunimas yra viena iš grupių, kurioms Bažnyčia siunčiama veiksmingai paskelbti Gerąją Naujieną.

Kristologija. Jėzaus Kristaus asmuo ir jo žinia turi galią šiame laikmetyje nešti išgelbėjimą jauniems žmonėms. Kristuje, jo gyvenimo, mirties ir prisikėlimo slėpinyje, krikščionis atranda savo gyvenimo prasmę, kryptį ir tikslą.

Įsikūnijimo metodas – tai Dievo būdas apsireikšti žmonėms: prabilti jų kalba, per konkrečius istorinius įvykius, reikšmingais konkrečių žmonių egzistencijai būdais. Šis metodas reikalauja Jėzaus Kristaus žinią įkūnyti šiandieninės kultūros formose, pateikti ją jaunimui suprantama kalba, orientuoti į tas gyvenimo sritis, kuriose labiausiai stinga gyvenimo kokybės, liekant ištikimiems Evangelijos žinios esmei.

Krikščioniškoji antropologija, teigianti, kad žmogus sukurtas pagal Dievo panašumą ir jo giluminiai poreikiai gali būti patenkinami tik Dieve – nesvarbu, kokios tautos, laikmečio, amžiaus asmenybė būtų. Jaunimui perteiktina pasaulėjauta, kad žmogaus egzistencija turi prasmę, kryptį ir tvarką. Jaunuolis yra kviečiamas visuotiniam pašaukimui – mylėti save dovanojančia meile, o tam reikalinga ne tik krikščioniška nuostata, bet ir socialiniai įgūdžiai, kurių įgijimu rūpinasi pastoracinis procesas.

Tyrimo metodai:

Literatūros teorinė analizė, lyginamoji analizė, sintezė ir apibendrinimas naudojami pirmos dalies jaunimo sielovados sampratos pagrindimui.

Kokybinis tyrimas su pusiau struktūruotu interviu taikytas norint nustatyti Lietuvos jaunimo atvirumą kristologinei žinia.

Turinio (content) analizė taikyta kokybinio tyrimo rezultatų analizei.

Tarpdalykinis metodas – naudojant skirtingų mokslinių sričių šaltinius (sociokultūrinius, istorinius, pedagoginius, teologinius), taikant tų dalykų tyrimo metodus pagal bendrą viso tyrimo tikslą ir konkrečius uždavinius.

Pastoracinis hermeneutinis metodas, taikomas antrame–ketvirtame skyriuje, apima situacijos tyrimą, tikėjimo turinio analizę ir strateginę dalį, kuri numato konkretų turinio perteikimą praktikoje, kaip modelio sukūrimą.

Kontekstinės biblinės kristologijos analizės metodas, įvertinęs konkretų kontekstą, išskiria reikšmingus Biblijoje randamus kristologijos aspektus.

Darbo naujumas ir mokslinis reikšmingumas. Teoriškai pagrįsti kristologinės žinios perteikimo parametrai, kuriuos sudaro jaunimo atvirumas kristologinei žinia (nustatytos 5 atvirumo pakopos) ir sociokultūrinės aplinkos aspektai, sukurtas teorinis kristologinės žinios perteikimo modelis Lietuvos jaunimo evangelizacijoje. Pateiktos modelio pakopų įgyvendinimo prielaidos. Tai pirmas tokio pobūdžio tyrimas Lietuvoje. Sukurtas teorinis modelis gali būti naudojamas kituose jaunimo pastoracijos tyrimuose. Artimiausios darbe paliestos probleminės jaunimo pastoracijos sritys, kurias būtina išplėtoti tolimesnėmis studijomis yra ekleziologija, pašaukimų pastoracija, atskiros jaunimo evangelizacijos proceso pakopos, dvasinis jaunimo palydėjimas, karitatyvinės veiklos reikšmė jaunimo evangelizacijoje bei Bažnyčios tapatumė ir kitos.

Darbo praktinis reikšmingumas. Pagal atliktą kokybinį tyrimą ir sukurtą kristologinės žinios perteikimo modelį galima vertinti, interpretuoti, modeliuoti ir planuoti jaunimo evangelizacijos procesą konkrečiose aplinkose. Šiuo tyrimu galima naudotis rengiant jaunimo sielovadininkų mokymus, apžvelgiant sociokultūrinę Lietuvos jaunimo situaciją ir pateikiant pagrindinius jaunimo sielovados sampratos elementus, kristologinės žinios pateikimo

jaunimui perspektyvas, konkrečias pastoracijos vykdymo priemones ir parametrus sėkmingai jaunimo evangelizacijai. Sukurtas modelis gali būti taikomas parapijose, vyskupijose, jaunimo bendruomenėse, jo pagalba gali būti nustatomas vykdomos veiklos veiksmingumas, planuojami atskiri evangelizaciniai žingsniai, kuriamos reikalingos veiklos, kad būtų sudarytos galimybės kristologinei žinia pasiekti jaunimą, esantį skirtingose aplinkose ir situacijose.

Ginamieji disertacijos teiginiai:

- Lietuvos jaunimo pastoracijos praktinė ir teorinė samprata kokybiškai skiriasi nuo kitų šalių, kuriose jaunimo pastoracija XX a. galėjo vystytis laisvai, sampratos, nes kitose šalyse vystėsi bendruomeniškumo, socialinio solidarumo, misionieriškumo aspektai, pastoracija orientuota į tikinčiojo brandą, o Lietuvoje – į tikėjimo turinio perteikimą ir kiekybiškai matuojamas veiklas.
- Lietuvos sociokultūrinis kontekstas skiriasi nuo kitų Vakarų šalių dėl savo istorinės raidos ir sovietinio režimo Lietuvoje: daugelio žmonių (taip pat ir jaunimo) vertybinės nuostatos yra materialinio–socialinio pobūdžio, nederančios su evangelinėms vertybėms, todėl norint Lietuvos jaunimui perteikti kristologinę žinią reikalinga sukurti savitus metodus.
- Lietuvos jaunimo atvirumas kristologinei žinia yra dinamiškas, veikiamas daugelio motyvų, tačiau lemiamas veiksnys yra paties jaunuolio asmeninis apsisprendimas ir jo įgyvendinimas praktikoje.
- Kristologinė žinia Lietuvos jaunimui turėtų būti pateikiama Jėzaus mokinių patirties perspektyvoje taip, kad provokuotų jauno žmogaus asmeninį apsisprendimą tikėti.
- Kristologinės žinios perteikimo modelis gali būti pritaikomas praktikoje tik integraliai laikantis visų nustatytų įgyvendinimo prielaidų: pats procesas turi būti organizuojamas laikantis bendrai ugdomajam procesui būdingų principų, ypatingą dėmesį kreipiant į socializaciją, o kristologinės žinios formulavime ir perteikime būtina atsižvelgti į komunikacinio proceso reikalavimus.

Darbo struktūra: Darbą sudaro įvadas, keturios dalys, išvados, literatūros sąrašas ir priedai. Pirmoje darbo dalyje, lyginant Lietuvos jaunimo pastoracijos istorinę raidą su kitų šalių jaunimo pastoracijos raida, išskiriami jaunimo pastoracijos sampratos esminiai elementai, aptariamas pastoracijos, evangelizacijos ir katechizacijos santykis, tiriamieji pastoracijos metodai. Antroje dalyje nustatomas Lietuvos jaunimo atvirumas kristologinei žinia, jaunimo pasirinkimus lemiantys veiksniai ir suformuluojami modelio parametrai – jaunimo atvirumo kristologinei žinia penkios pakopos. Trečioje dalyje, naudojant antroje dalyje nustatytus parametrus, pateikiamos biblinės kristologijos temos bei jų pateikimo aspektai, išskiriami Jėzaus mokinių tikėjimo brandimo penki etapai. Ketvirtoje dalyje pateikiamos prielaidos, kaip

praktikoje gali būti taikomas sukurtas modelis, bei pasiūlomi atskirų pakopų uždaviniai ir metodai.

Pagrindinių šaltinių ir literatūros apžvalga: Šis tyrimas yra tarpdalykinis, todėl literatūra ir šaltiniai naudojami iš skirtingų mokslo krypčių:

1. *Jaunimo pastoracijos sritis.* Tyrime naudojamos sąvokos, jaunimo pastoracijos principai ir metodai naudojami pagal jaunimo pastoracijos žodyną (*Midali M., Tonelli R. (Ed.). Dizionario di pastorale giovanile. Leumann (Torino): LDC. 1992*) ir vadovėlių (*Instituto di Teologia Pastorale Università Pontificia Salesiana. Pastorale giovanile. Sfide, prospettive ed esperienze. Torino: LDC. 2003*). Lyginant Lietuvoje esamą jaunimo pastoracijos sampratą, suformuluotą Kauno arkivyskupijos antrojo sinodo (2007 m.) nutarimuose, su kitų šalių jaunimo pastoracijos strategijomis buvo naudoti nacionaliniai jaunimo pastoracijos dokumentai: Jungtinių Amerikos Valstijų (*United States Catholic Conference. Renewing the Vision: A Framework for Catholic Youth Ministry. 1996*), Ispanijos (*Comision Episcopal de Apostolado Seglar. Jóvenes en la Iglesia, cristianos en el mundo en el tercer milenio. 2007*), Lotynų Amerikos (*Consejo Episcopal Latinoamericano. Civilización del amor: tarea y esperanza: orientaciones para una pastoral juvenil latinoamericana. Bogotá: CELAM. 2001*) ir Brazilijos (*Conferência nacional dos bispos do Brasil. Evangelização da juventude. Desafios e perspectivas pastorais. São Paulo: Paulinas. 2007*). Jaunimo pastoracijos praktikams skirtuose žurnaluose (*Note di pastorale giovanile; Misión Joven*) bei atskiruose projektuose (*Equipo Adsis de Pastoral con Jóvenes. Jóvenes y Dios. Proyecto de Pastoral con Jóvenes. Madrid. 2007*) ieškota bendrų gairių, kaip galima konkrečiai taikyti kristologinės žinios perteikimo modelį.

2. *Sociokultūrinė analizė.* Nustatant jaunimo pastoracijos kontekstą, naudoti Lietuvoje atliktais sociologiniais tyrimais, jų analizės bei interpretacijos. Aptariant jaunimą kaip socialinę grupę Lietuvoje naudoti Jaunimo reikalų departamento ir savivaldybių tyrimais (*Jaunimo reikalų departamentas. Jaunimo situacijos sociologinis tyrimas. 2004; Kauno miesto savivaldybės jaunimo problematikos tyrimas; Vilniaus miesto savivaldybės jaunimo problematikos tyrimas. 2012*). Remiantis Europos vertybių palyginamuoju tyrimu (*Europa ir mes: (kolektyvinė monografija). Vilnius: Gervelė. 2001*) buvo parodytos kokios vertybinės nuostatos vyravo augant dabartinei jaunimo kartai. Aprašant Lietuvos gyventojų religingumą, kuris plačiau tirtas Vilniaus universiteto Religijos studijų ir tyrimų centro (Vilniaus universiteto Religijos studijų ir tyrimų centras. Europos vertybių tyrimas. 1990. Vilniaus universiteto Religijos studijų ir tyrimų centras. Tarptautinio projekto „Aufbruch“ tyrimas. 1997. Tyrimu rankraščiai saugomi Vilniaus universiteto Religijos studijų ir tyrimų centre (Universiteto g. 9–1, Vilnius)), remiamasi keliais moksliniais straipsniais, kurie pateikia reikšmingas šiam darbui šių ir kitų tyrimų interpretacijas (*Matakaitė S. Individualaus religingumo bruožai šiuolaikinėje*

Lietuvos visuomenėje // Istorija. Lietuvos aukštųjų mokyklų mokslo darbai. Vilnius: Vilniaus pedagoginis universitetas. 2004. T. 59–60. P. 131–137; Žiliukaitė R. Religinių vertybių kaita Lietuvoje 1990–1999 metais // Kultūrologija. T. 6. Vilnius: Gervelė. 2000. P. 213–251; Lukaševičius A. Katechetinė situacija Lietuvoje: šiandieninės problemos ir perspektyvos // SOTER. Kaunas: Vytauto Didžiojo universiteto leidykla. 2007. N. 23(51). P. 167–177).

3. *Biblinei kristologinei analizei* naudojamas Šventasis Raštas (Šventasis Raštas. Senasis ir Naujasis Testamentas. Vilnius: Katalikų pasaulis. 1999). Kadangi analizei pasirinktas egzistencinis požiūris, kuris grindžiamas K. Ranherio studijomis (*Rahner K. Riflessioni teologiche sulla secolarizzazione // Nuovi Saggi III. Roma. Edizioni Paoline. 1973; Rahner K. Confessare la fede nel tempo dell'attesa. Roma: Città Nuova. 1994*), taip pat svarbios yra E. Schillebeeckx pateiktos interpretacijos (*Schillebeeckx E. Gesù, la storia di un vivente. Brescia: Queriniana. 1976; Schillebeeckx E. La questione cristologica. Un bilancio. Brescia: Queriniana. 1980*). Provokuojanti Jėzaus Kristaus žinia, nors ir pritaikyta visai kitam kontekstui, grindžiama C. Bravo Gallardo studija, (*Bravo Gallardo C. Jesús, hombre en conflicto. El relato de Marcos en América Latina. Santander: Sal Terrae. 1989*) bei A. Nolano pateikta labiau pastoracinio pobūdžio kristologija (*Nolan A. Gesù prima del cristianesimo. Bologna: Dehoniane. 1986*).

Pagal šio tyrimo pobūdį, dar yra naudojamosi ir kitų disciplinų literatūra: socialinės komunikacijos, pedagogikos, socialinio ugdymosi ir krikščioniškos antropologijos.

Pagrindinės sąvokos ir terminai

Kristologinė žinia – krikščioniško tikėjimo perteikimo kristocentrinis aspektas, apimantis Jėzaus Kristaus asmenį, jo skelbtą ir Bažnyčios Mokymo bei Tradicijos išsaugotą žinią.

Jaunimas šiame darbe pibrėžiamas dviem kriterijais:

- 1) amžiaus, kuris paprastai apima 14–29 metus;
- 2) socialinės padėties, kuomet yra integruojamasi į visuomenę, bręstama, tampama nepriklausomais, bandoma įsitvirtinti darbo rinkoje, pradedama kurti šeima bei socialinė, materialinė padėtis.

Jaunimo atvirumas kristologinei žiniai – jaunimo vidinė nuostata priimti tikėjimą. Disertacijoje ji skirstoma į atvirumo pakopas, susijusias su tam tikrais jaunimo apsisprendimo ženklais, nustatytais kokybiniame tyrime.

Evangelizacija – „yra daugiasluoksnis procesas, apimantis įvairius elementus: žmonijos atnaujinimą, liudijimą, tiesiogiai reiškiamą skelbimą, vidinį pritarimą, įstojimą į bendruomenę, ženklų priėmimą, pastangas apaštalauti“¹.

Jaunimo pastoracija, jaunimo sielovada (sinoniminiai išsireiškimai) – kryptinga bažnytinės bendruomenės veikla su jaunuimu, per kurią siekiama, kad jaunimas savo kasdienybėje praktiškai gyventų tikėjimo vertybėmis.

Jaunimo sekimas Jėzumi Kristumi – jauno žmogaus asmeninis santykis su Jėzumi Kristumi Šventojoje Dvasioje, kuris patiriamas konkrečiose gyvenimo situacijose, siekint atpažinti, kaip pagal tikėjimą būtų teisinga elgtis, ir taip elgiantis. Sekimas Kristumi apima kasdienį Evangelijos skaitymą ir meditavimą, asmeninę maldą, reguliarių sakramentų šventimą, moralės normų laikymąsi, tarnavimo, atleidimo, artimo meilės ir dalinimosi (solidarumo) nuostatas, kaip mokinio bendravimą ir bendradarbią su Mokytoju, kuriant Dievo Karalystę savo aplinkoje.

Papiktinimo perspektyva – Evangelijos skaitymo perspektyva išryškinant provokuojantį Jėzaus veiklos aspektą, kuris provokavo jo amžininkus ir visų laikų žmones asmeniškai apsispręsti: tikėti, kad Jėzus Kristus yra Viešpats, arba pasipiktinti.

Socializacija – tai procesas, kurio metu jaunuolis, perimdamas visuomenės vertybines nuostatas, normas ir kitą socialinį patyrimą, išmoksta elgtis pagal tam tikras normas, perima įvairius reikalingus įgūdžius, tampa atsakingu tos visuomenės nariu.

¹ *Paulius VI*. Apaštališkasis paraginimas dėl evangelizacijos šiuolaikiniame pasaulyje Evangelii nuntiandi. 1975. 24 // http://www.lcn.lt/b_dokumentai/ap_paraginimai/evangelii_nuntiandi.html. 2012 10 10.

I. JAUNIMO PASTORACIJOS ISTORINĖ RAIDA IR SAMPRATA

Šioje įvadinėje dalyje pateikiami pagrindiniai jaunimo pastoracijos elementai, be kurių nebūtų galima perprasti visos darbo logikos, perspektyvos ir konteksto. Pirmame skyriuje aptariama jaunimo pastoracijos raida visuotinėje Bažnyčioje ir Lietuvoje, siekiant parodyti, kaip ji formavosi. Antrame skyriuje, remiantis paskutiniųjų dešimtmečių kai kurių šalių nacionaliniais jaunimo pastoracijos dokumentais, išskiriami pagrindiniai jaunimo pastoracijos sampratos aspektai, kurie palyginami su Lietuvoje turima jaunimo sielovados sampratos formuluote. Tuo būdu pateikiama jaunimo pastoracijos samprata, kuri bus naudojama šiame darbe. Trečiame skyriuje aptariamas jaunimo sielovados, evangelizacijos ir katechezės santykis.

1.1. Jaunimo pastoracijos istorinė panorama

Jaunimo sielovados istorinė panorama parodo tuos praktinius Bažnyčios veiklos momentus, kurie padeda suprasti jaunimo pastoracijos raidą, požiūrių kaitą ir pateikia platesnį kontekstą, kuriame išryškėja Lietuvos jaunimo pastoracijos esama padėtis ir jaunimo pastoracijos situacija. Kadangi jaunimo sielovada, kaip šiandien yra vadinama, atsiranda maždaug XX a. antroje pusėje, todėl iki tol vykusias darbo su jaunimu formas bus paminėtos tik trumpai.

1.1.1. Jaunimo pastoracijos pradžia ir raida Bažnyčioje

Pirmieji amžiai. Jaunimo sielovados apraiškų randama jau nuo ankstyvosios Bažnyčios praktikos. Pirmaisiais krikščionybės amžiais pagrindinė sielovados vieta buvo liturgijos šventimas. Ypatinga vieta skiriama Šventojo Rašto skaitymui ir aiškinimui, iš kurio kyla katechezės, asketinės ir etinės temos. Pirmųjų amžių liturgija pasižymėjo slėpinio (gr. *μυστήριον*) šventimu, kuris organiškai jungdavo liturginius tekstus, simbolius, gestus ir gyvai įtraukdavo į šventimą dalyvaujančius. Iš tokio liturgijos šventimo kildavo katechezė ir pastoracinė bendruomenės veikla. Jaunuoliai tinkamai pasiruošę, turintys atitinkamą balso tembrą ir gerą artikuliaciją, skaitydavo Raštą ir giedodavo psalmes². Mokymasis skaityti Šventą Raštą ir giedoti apėmė ne tik retorinių ir muzikinių gebėjimų lavinimą, bet ir asketines pratybas bei moralinių nuostatų ugdymą: buvo reikalaujama, kad lektorių gyvenimo būdas būtų pavyzdingas, nuolankus ir taikingas. Tuo tarpu pilnas krikščionių doktrinos pažinimas ir išpažinimas buvo privaloma sąlyga kiekvienam, norinčiam tapti bendruomenės nariu. Tai

² Triacca A. M. Liturgia e Padri della Chiesa: ruoli reciproci // Seminarium. 1990. Nr. 30. P. 508–530.

jaunimas paprastai įgydavo savo šeimose. Šeimos institucija atlieka pagrindinį vaidmenį tikėjimo perdavime ir vaiko–jaunuolio doriniame ugdyme iki pat modernių laikų³.

Jau II–III a. yra žinomos mokyklos, kuriose atsiranda sisteminis tikėjimo mokymas bei Šventojo Rašto studijos. Romoje apie 165 metus pirmą mokyklą įkuria Justinas; Aleksandrijoje – Pantenas, kuri išgarsėja vėliau: vadovaujant Klemensui nuo 189 metų ir nuo 204 metų Origenui. Kiek vėliau tokios mokyklos žinomos ir Cezarėjoje, Etiopijoje, Armėnijoje. Nuo IV a. atsiranda monastinės (vienuolynų) mokyklos, kurios moko vien Šventojo Rašto ir tikėjimo pagrindų, o nuo VI a. paprijinės jaunuolių mokyklos, kurioms vadovavo klebonai⁴.

Ankstyvojoje Bažnyčioje katechumenatas ir krikštas daugiausiai skirtas suaugusiems, tačiau jame dalyvaudavo ir žymus skaičius jaunuolių. Per pirmus keturis amžius katechumenato forma kito. Jau III a. katechumenatas vyksta visose bažnyčiose ir trunka iki dviejų metų. Iš VI a. yra išlikusios žymiausios krikšto katechezės, tačiau tuomet katechumenatas sutraukiamas į vieną gavėnią, o VI a. jau visai išnyksta⁵. Nors krikštas skirtas suaugusiems, tačiau pirmųjų amžių kankinių sąrašuose randama nemažai jaunuolių. Kankinys (gr. *μάρτυς* – liudytojas) – tai nužudytas už krikščioniško tikėjimo išpažinimą ar moralės laikymąsi: tas, kuris seka Kristų iki mirties. Anuomet buvo žinomas įsitikinimas, kad Jėzus pats karūnuoja kankinius, ištvėrusius su juo iki galo. Be to kankiniai matomi, kaip atletai, kurie kovoja už tikėjimą iki galo. Manoma, kad pats kankinių kultas žavėjo jaunimą, dėl to jie nevengė kankinystės⁶.

Vis dėlto ankstyvojoje Bažnyčioje vaikystė ir jaunystė yra netobulumo laikas. Bažnyčios Tėvų raštuose pasirodo, kaip amžius, kurį reikia kuo greičiau išaugti. Ir nors nuo pat pradžių krikščionybėje į žmogų žiūrima, kaip į asmenį, kurio visas gyvenimas yra vertingas, tačiau šiame laikmetyje paauglystė ir jaunystė tėra pereinamas etapas: svarbiau yra žmogaus branda. Augustinas visą gyvenimą ir amžiaus tarpusnius mato, kaip pasirusimą mirčiai⁷.

³ Nors dalis jaunuolių lankė mokyklas, tačiau krikščioniškas mokymas, įvedimas į Bažnyčią ir į tikėjimo slėpinius vyksta šeimos rate. Jau Bažnyčios tėvų raštuose neretai minima šeima nurodoma kaip tikėjimo saugojimo ir perdavimo vieta, o Chrizostomo mokyme šeima vadinama mažąja Bažnyčia. Šeimoje tėvas, Dievo skyrimu, yra tikėjimo mokytojas visai šeimai. Krikščioniškoje šeimoje, kuri yra darni, draugiška ir dorybinga gyvena Kristus. Tačiau toks Bažnyčios Tėvų mokymas buvo greičiau idealas, nei įprasta norma. Antai švento Augustino šeimoje tėvas yra svetimaujantis pagonis, o motina gyvena nuolatinėje frustracijoje. Dar ankstyvoje jaunystėje Augustinas taip pat gyvena konkubinate ir nors jam gimsta sūnus, dėl nelygios skirtingos socialinės padėties jis neveda savo moters. Yra žinoma, kad ir neturtingųjų klasių šeimos dažnai gyveno konkubinate, tačiau Bažnyčia visuomet dėjo pastangas, kad šeimos gyventų tikroje krikščioniškoje santuokoje. *Pasquato O. Pastorale giovanile (storia – 1) // Midali M., Tonelli R. (Ed.) Dizionario di pastorale giovanile. Leumann (Torino): LDC. 2019. P. 772.*

⁴ 527 m. Toledo susirinkimas įsteigia vyskupijos mokyklas jaunuoliams, besiruošiantiems Bažnytinei tarnystei, o 529 m. Vaisono susirinkimas įsteigia paprijines mokyklas: tai viduramžių mokyklų pradžia. Nors šios mokyklos skirtos klierikams, tačiau netrukus jos priima visus, kurie nori išmokti skaityti ir rašyti. Tačiau tuomet didžioji visuomenės dalis buvo berašiai ir tik elitinė grupė klierikų ir vienuolių lankė tokias mokyklas, kartu ir aristokratų vaikai. Ten pat. P. 780–781.

⁵ *Dujarier M. Breve storia del catechumenato. Torino: LDC. 1984. P. 68–70.*

⁶ *Pasquato. Pastorale giovanile (storia – 1). Ten pat. P. 791–792.*

⁷ „Ir štai mano kūdikystė seniai mirė, o aš gyvenu“ (*Augustinas A. Išpažinimai. Vilnius: Aidai. 2004. I, 6,9.*). Kai kurie Bažnyčios Tėvai, pvz. Klemensas, gina vaikystę: teigia, kad vaikystė yra gyvenimo pavasaris (*Pasquato O.*

Viduramžiai. Ankstyvaisiais viduramžiais išlieka tos pačios Bažnyčios veiklos su jaunimu sritys (liturgija ir mokyklos). Tuo laikotarpiu keitėsi sakramentų rengimo ir priėmimo praktika. Pradedami krikštyti vaikai ir kūdikiai (nuo VI a. rekomenduojama krikštyti naujagimius). Iki IX a. suteikiami visi trys įkrikščioninimo sakramentai vienu metu. Tik XII a. atsiranda atskira Sutvirtinimo sakramento liturgija. Eucharistijos priėmimas iš pradžių taikomas kūdikiams vyno pavidalu, tačiau vėliau ši praktika taip pat nyksta. Nuo V a. bendrai ima nykti Eucharistijos priėmimo praktika, todėl 506 m. Agde Susirinkime nustatoma, jog privaloma priimti Komuniją per Kalėdas, Velykas ir Sekmines, tačiau situacija nesikeičia. Visuotinis Laterano VI Susirinkimas (1215 m.) nustato, kad kiekvienas katalikas, pasiekęs sąmoningą amžių, turi atlikti Išpažintį ir priimti Komuniją bent kartą per metus, taip pat nustato Sutvirtinimo sakramento teikimą nuo 7 metų, tačiau nėra atskiros katechezės, ruošiančios sakramentų priėmimui⁸.

Vėlyvaisiais ir brandžiaisiais viduramžiais pastoracinė veikla vyksta bažnytinėse bendruomenėse, kuriose didžioji dauguma lankytojų yra darbininkai. Jaunimui nėra atskiros erdvės ir užsiėmimų, tačiau jie dalyvauja kartu su suaugusiais ir natūraliai bręsta bei perima tikėjimą. Šiuo laikmečiu svarbus vaidmuo tenka pamokslininkams⁹. Didelis dėmesys skiriamas pašaukimų sielovadai. Vienuolinio ir kunigiško gyvenimo kandidatai yra specialiai lavinami ir mokomi. Nuo XII a. ima daugėti mokyklų ir mokytojų, atsiranda mokyklos institucija, kuri yra pirminis Universiteto modelis. XXI m. įsikuria pirmieji universitetai Bolonijoje, Oksforde, vėliau Paryžiaus, Paduvos Neapolio, Kembridžo universitetai. Ir mokyklose, ir universitetuose vyksta religinis jaunimo ugdymas, tačiau šias institucijas lankančio jaunimo dalis lieka nedidelė¹⁰.

Iš tiesų, tiek ankstyvosios, tiek viduramžių Bažnyčios sielovadinis rūpestis jaunimu negali būti vadinamas jaunimo sielovados terminu, nors yra ir būtų įmanoma rasti istorinių dokumentų, kuriuose krikščioniškoji bendruomenė rūpinosi vaikų ir jaunimo religiniu ugdymu, atitinkančiu tuometinę religinę kultūrą ir dvasią¹¹.

Nuo Tridento iki Vatikano I susirinkimo buvo išleista nemažai Bažnyčios dokumentų, išreiškiančių ganytojų susirūpinimą, kad tikėjimo tiesų ir etinio gyvenimo būtų mokoma nuo pat

Pastorale giovanile (storia – 1). P. 769).

⁸ Pasquato O. Pastorale giovanile (storia – 2) // Dizionario di pastorale giovanile Ten pat. P. 804–805).

⁹ VII–XII amžiais pamokslams naudojami patristinės homilijos, o jau XII–XIII amžiais atsiranda vienuolių pamokslininkų tarnystė (benediktinai, cistersai); taip pat universitetų magistrai, bei tie, kurie mokėsi Šventojo Rašto universitetuose, kaip prievolę gauna pamokslavimą; taip pat neturtingi pamokslininkai (kaip Pranciškus Asyžietis, Dominykas – elgetaujančių ordinų įkūrėjai). XIII–XV amžiuje jau struktūriškai pamokslauja vienuolinės bendruomenės: pranciškonai, dominikonai. Ten pat. P. 821.

¹⁰ Viduramžių universitetuose yra mokoma teologijos, meno, teisės ir medicinos mokslų, o kitos mokyklos yra propedeutinės: ruošia universitetinėms studijoms. Ten pat. P. 812.

¹¹ Ten pat. P. 768–769.

ankstyvos vaikystės¹². Tuo tikslu gimsta katechetų judėjimai, kurie iki šiol yra svarbūs tuose kraštuose, kur katalikai yra religinė mažuma. Dar XVI amžiuje išleidžiami katekizmai, be bendrojo *Catechismus ex Decreto Concili Tridenti ad Parochos* (1566 m.), jau specialiai vaikams ar jaunimui, italų, vokiečių, ispanų, prancūzų kalbomis¹³. XVII a. pab. – XIX a. pradeda sparčiai kurtis naujos tiek vyrų, tiek moterų vienuolijos, kurių daugelis buvo apaštalinio pobūdžio ir be karitatyvinės veiklos taip pat rūpinosi krikščionišku ir žmogišku ugdymu. Pradedant ugdymą nuo ankstyvos vaikystės siekiama, kad jaunuoliai jau būtų pajėgūs gyventi pagal Evangelijos reikalavimus, laikytis Dievo ir Bažnyčios įsakymų bei dalyvauti liturgijoje, priimti sakramentus, pažinti maldos vertę.

Susikuria nauja vaikų ir jaunimo ugdymo forma – *oratorija*. Oratorijos yra jaunimo pastoracijos užuomazgos, nes jose susiformuoja visi planinės (projektinės) pastoracijos elementai: tikslai, metodai, veiklos kryptys, atsakomybių pasiskirstymas bei funkcinė struktūra. Oratorijų pradžia siekia XV a.. Kun. Castelino de Castello (+1566 m.) Milane pradeda burti aplink save gatvės vaikus ir įsteigia tuo besirūpinančią bendriją. Šį modelį vėliau plačiai pritaiko Milano vysk. šv. Karolis Baromeo (1560–1584 m.). Tuo pat metu Šv. kun. Pilypas Neri pradeda panašias oratorijas Romoje. Pirmos oratorijos priimdavo paauglius ugdymuisi dienos metu, o taip pat ir gyvenimui. Jie buvo mokomi tikėjimo pagrindų, rašto, krikščioniško gyvenimo normų¹⁴. XVIII a. vykstant staigiai industrializacijai ir urbanizacijai į miestus suplaukia aplinkinių vietovių vaikai, paaugliai ir jaunimas, kurie neturi pastovios gyvenimo vietos, todėl tuomet oratorijos yra ypač svarbios. Tam pritaikytos oratorijos su ugdymosi sistema kuriamos Brešėje (L. Pavoni, kun. Koči), Torine (kun. Jonas Bosko); yra žinoma tokių iniciatyvų ir Prancūzijoje¹⁵. Daugelio švietėjiško pobūdžio vienuolijų steigia oratorijas, kaip vieną iš ugdomosios veiklos formų. Oratorijos lieka veiksmingos iki XX a.. Iki šiol jos nepraranda savo svarbos kaip pirmojo evangelizacijos etapo forma, tačiau dabar oratorijos yra integruojamos į bendrą pastoracinį procesą, vadinamos kitais pavadinimais (jaunimo centrais, dienos centrais).

XVI–XIX a. tarpusnyje taipogi nebūtų tikslinga Bažnyčios veiklą jaunimo atžvilgiu vadinti jaunimo sielovada, juolab kad tokios nuoseklios veiklos ir nebuvo. Visgi šiuo laikmečiu yra ryškus atskirų vienuolijų ugdomasis darbas su jaunimu bei Bažnyčios atnaujintas dėmesys katechezei.

Vakarų Europoje, XX a. pradžioje, maždaug iki Vatikano II Susirinkimo pabaigos, daugelyje vietų vyksta ne tik sisteminis katekizmo mokymas, bet atsiranda ir kitokio pobūdžio

¹² Favale A. Pastorale giovanile (storia – 3) // Dizionario di pastorale giovanile. Ten pat. P. 828.

¹³ Ten pat. P. 828–831.

¹⁴ Barzagli G. Tre secoli di storia pastorale degli Oratori milanesi. Leuman (Torino): LDC. 1985. P. 17–19.

¹⁵ De Nicolò G. Oratorio // Prelezo J.M., Nanni C., Malizia G. (a cura di) Dizionario di scienze dell'educazione. Leumann: LDC, Roma: LAS; Torino: Società Editrice Internazionale. 1997. P. 766–767.

sielovadinių veiklų jaunimui. Daug kur vyksta periodiškai *susirinkimai*, kuriuose jaunimas kviečiamas pasiklaudyti paskaitų apie elgesį, kai kurių moralės dalykų bei vienos ar kitos tikėjimo tiesos aiškinimų, rengiamos proginės rimto turinio *paskaitos*, įvairios *akcijos*, kurių metu tam tikra tema jaunimui (ar ne tik) siūloma įvairių *užsiėmimų* (akcijų, varžybų, rinkliavų ir pan.), *iškylų* metu ugdymasis vyksta per žaidimus ir bendravimą. Tačiau visa jaunimo sielovada dar nepasiekia vientisumo, lieka fragmentiška, proginė. Aktyvus jaunimas mielai integruojasi ir į kitas katalikų struktūras¹⁶.

Jaunimo sielovada ta prasme, kuria suprantama dabar, pradeda formuotis kartu su jaunimo, kaip atskiros socialinės grupės atsiradimu. Dar XX a. šeštojo dešimtmečio pradžioje kone kiekvieno paauglio ateities svajonė apsiribodavo trimis pagrindiniais dalykais: sutuoktinis, automobilis ir specialybė. Jaunystė yra tas laikas, kai siekiama kuo skubiau išėiti iš tėvų šeimos ir sukurti savo šeimą. Jaunimas tuomet dar neturėjo laisvo laiko praleidimo vietų. Daugėjant ugdymo įstaigų ir išsilavinimo laipsnių vis daugiau jaunimo migravo į miestus. Gerėjant materialinei situacijai didelė dalis jaunimo vien studijuodavo (nedirbdavo), gausėjo besimokančio (studijuojančio) jaunimo, ilgėjo studijų metų skaičius. Taip formavosi jaunimas, kaip atskira socialinė grupė, turinti savo poreikius, problemas, troškimus, kažkiek savitus ir skirtingus nuo kitų grupių. Jaunimas pradeda burtis, kartu leisti laiką su bendraamžiais, neskuba kurti savo šeimos ar įsidarbinti, ima mėgautis jaunyste, maištauti, svajoti apie geresnį, teisingesnį pasaulį. Šis periodas Vakarų Europoje sutampa su Vatikano II Susirinkimo pabaiga¹⁷.

Po Vatikano II Susirinkimo jaunimo pastoracija stipriai vystėsi ir pastebimai kito. Iš karto po Susirinkimo sustiprėja jaunimo ryšys su Bažnyčia. Iš prieš tai buvusios pastoracijos sporto aikštelėse veiksmas persikelia į bažnyčių erdvę. Jaunimas ima kurti mažas grupes, kurios studijuoja Dievo žodį, daugėja įvairių maldos akcijų, savaitinių, adoracijų, devyndienių, be to jaučiamas stiprus liturginis atsinaujinimas. Jaunimas su entuziazmu dalyvauja liturgijoje, gieda pritariant gitaroms, įvairiais būdais įsitraukia į liturgijos šventimą, nori dalyvauti, kurti, organizuoti. Italijoje 1970 m. išeina ilgai rengtas dokumentas apie katechezės atnaujinimą (*Rinascimento della Catechesi*), duodantis bendrą kryptį jaunimo sielovadai. Šiame dokumente pirmą kartą formuluojamas jaunimo sielovados modelis, suprantamas kaip *tikėjimo ir gyvenimo integravimas*. Šis jaunimo pastoracijos modelis toliau vystomas ir iki šiol tobulinamas remiantis edukologijos, antropologijos, psichologijos mokslais¹⁸.

¹⁶ Sigalini D. Pastorale giovanile (storia – 4) // Dizionario di pastorale giovanile. Ten pat. P. 838.

¹⁷ Ten pat.

¹⁸ Ten pat. P. 839.

Po 1970 m. kyla antroji jaunimo pastoracijos banga: kone visoje Vakarų Europoje jaunimo pastoracijos išskirtinis dėmesys yra socialiniams ir politiniams klausimams. Jaunimas ima rūpintis pagalba „trečio pasaulio“ šalims, gerokai sumažėja susidomėjimas tikėjimo turiniu. Naujai ateinantis jaunimas dažnai nė neperimdavo tikėjimo turinio, kurį prieš tai buvusi karta įdėmiai analizavo, taikė praktikoje ir šventė liturgijoje, bet perėmė sociopolitinę ideologiją, kuria buvo persunkti Biblijos temų aiškinimai. Šis sociopolitinis sujudimas susijęs su popiežiaus Pauliaus VI dokumentu *Populiorum progressio* (1967 m.), kuriame raginama konstitucijos *Gaudium et Spes* mokymą konkrečiai įgyvendinti tautų vystymesi. Į tai reaguoja Bažnyčia Lotynų Amerikoje, vyskupų susirinkimuose Medeline (1968 m.) ir Puebloje (1977 m.), kur Lotynų Amerikos vyskupų konferencijos renkasi Bažnyčios centrinio dėmesio objektu vargšus ir jaunimą. Prie vyskupų konferencijos įkuriamas jaunimo reikalų skyrius, kuris organizuoja jaunimo pastoraciją Lotynų Amerikoje. 1987 m. pasirodo pirmasis dokumentas, turintis solidų teologinį pagrindą ir aiškias veiklos gaires¹⁹. 1995 m. parengiamas ir publikuojamas vienas gražiausių jaunimo pastoracijos dokumentų – *Civilización del Amor (Meilės civilizacija)*. Jis sklindinas vilties ir tikėjimo besiveržiančiu Dievo veikimu istorijoje per krikščionių misiją, tuo pačiu dokumentas pasižymi jaunimo pastoracijai būdinga aiškia metodologija: analizuota esama situacija, peržvelgti teologiniai pagrindiniai, numatomos veiklos kryptys²⁰.

Tuo tarpu Europoje vietinės Bažnyčios nespėja reaguoti į sociopolitinį jaunimo aktyvumą ir duoti kryptį entuziazmui. Maždaug po 1977 m. šis entuziazmas ima virsi ironija ir kriticismu. O nuo 1980 m. didžiosios jaunimo dalies pagrindinis troškimas keičia kryptį: jie nori jaustis patogiai, saugiai, jiems nerūpi pasaulio problemos. Pagrindinė problema ir pastoracinis iššūkis – jaunimo tapatybės ir prasmės klausimas. Jaunimas nežino, kas jie yra, ir nežino, kur tai sužinoti²¹, todėl pastoracijoje vis labiau pereinama prie ugdomojo pobūdžio programų, besiremiančių patirties hermeneutika. Socialiniopolitinis jautrumo ugdymas bendrai pastoracijoje visuomet išlieka svarbus, o kai kuriose jaunimo pastoracijos kryptyse – pagrindinis.

Maždaug nuo 1980 m. vyskupijose yra įkuriami jaunimo pastoracijos skyriai, vyksta vadovų, praktinio darbo metodų rengimas, teoriniai pagrindai ir praktiniai įgūdžiai aprašomi knygose įvairiomis kalbomis. Nacionalinės vyskupų konferencijos vis daugiau dėmesio skiria jaunimo pastoracijai, išleidžiami konkretūs projektai ar gairės įvairiais lygmenimis: nacionaliniu, vyskupijų, vienuolijų, jaunimo organizacijų. Tai pagrindinis jaunimo pastoracijos

¹⁹ *Consejo Episcopal Latinoamericano*. Pastoral Juvenil, Sí a la Civilización del Amor. Bogotá: CELAM. 1987.

²⁰ *Consejo Episcopal Latinoamericano*. Civilización del amor: tarea y esperanza: orientaciones para una pastoral juvenil latinoamericana. Bogotá: CELAM. 2001. P. 75–79.

²¹ *Sigalini*. Ten pat. P. 840.

bruožas: veikla tampa projektinė ir organiška, tai yra apimanti visas jaunimo grupes ir visus ugdymo lygmenis, visas interesų grupes susiejant su visa vietinės Bažnyčios pastoracija.

Jono Pauliaus II pontifikato metu dar labiau išryškėjo jaunimo pastoracija ir jaunimo svarba Bažnyčioje. 1984 m. popiežius pakviečia jaunimą Verbų sekmadienį į susitikimą Romoje, kur įteikia jaunimui kryžių. 1985 m. popiežius paskelbia laišką jaunimui *Dilecti amici*, kuriame aiškiai išreiškiama popiežiaus (Bažnyčios vardu) simpatija jaunimui, kuris kviečiamas į dialogą²². Praktiškai šis popiežiaus – jaunimo dialogas užsimezga inicijuojant 1985 m. Pasaulinės jaunimo dienos organizavimą. Tūkstantinės ir milijonines jaunimo minios, atvykstančios susitikti su popiežiumi, tampa nauju religinio dialogo su šiandieniu sekularizuotu pasauliu fenomenu. Po popiežiaus Jono Pauliaus II mirties bijota, kad tokios dienos nutrūks, tačiau tiek Kelne, tiek Sidnėjuje, tiek Madride – toliau sėkmingai vyksta susitikimai su popiežiumi Benediktu XVI. Madride 2011 m. rugpjūčio 16–25 dienomis vyko jau 26 popiežiaus susitikimas su jaunimu²³.

Jonas Paulius II jaunime išvelgia Bažnyčios ateitį. Dar 1965 metų Bažnyčios dokumente *Gaudium et Spes* jaunimas matomas kaip pasyvus objektas, kurio lavinimu ir doriniu ugdymu rūpinasi suaugusieji²⁴; 1975 metais Paulius VI *Evangelii nuntiandi* jau jaunimą siunčia būti liudytojais tarp jaunimo²⁵, o popiežius Jonas Paulius II daugybėje savo kreipimūsi į jaunimą mato atsakingus, iniciatyvius asmenis, kurių rankose yra planetos gerovė. Tačiau pirmiau, nei atsakomybei už visuomenės raidą, popiežių žinios jaunimo dienų progomis visuomet kviečia jaunimą į atsivertimą, tikėjimą Dievu ir sekimą Kristumi²⁶. 1988 m. dokumente *Christifideles Laici* jaunimui skirtas vienas paragrafas, tačiau jis labai iškalbingas: jaunimas čia matomas ne tik kaip iššūkis ar auklėjimo uždavinys suaugusiems, bet kaip Bažnyčios viltis: „Daugelyje kraštų jaunimas sudaro pusę gyventojų, o dažnai – atsižvelgiant į skaičius – ir pusę Dievo tautos, gyvenančios tuose kraštuose. Jau vien šiuo atžvilgiu tai ypatinga galia ir didis iššūkis Bažnyčios ateičiai. Išties Bažnyčia jame išvelgia savo tolesnį kelią į ateitį, tos džiaugsmingos jaunystės,

²² *Jonas Paulius II*. Laiškas jaunimui. Vilnius: Katalikų pasaulis. 2000.

²³ *Vilniaus arkivyskupijos jaunimo centras*. Jaunimo dienos // www.vajc.lt/lt/index.php?option=com_content&view=article&id=240&Itemid=72. 2010 10 20.

²⁴ *Gaudium et Spes* jaunimas kaip objektas minimas dviejuose paragrafuose: 22, 52, o 88 paragrafe jau kalbama apie jaunimo savanorystę.

²⁵ „<...> tikėjimo ir maldos požiūriu gerai išugdyti jaunuoliai turėtų patys pamažu tapti jaunimo apaštalais. Bažnyčia daug iš jų tikisi, ir mes patys esame dažnai parodę savo visišką pasitikėjimą jais“ (*Paulius VI*. *Evangelii nuntiandi*. Ten pat. 72).

²⁶ Jaunimo dienos paprastai turi biblinę temą, eilutę iš Naujojo Testamento – pasirengimo jaunimo dienai popiežius skelbia jaunimui žinią, kur yra apmaštoma tos eilutės, tos temos reikšmė jaunimo gyvenimui. PJD Madride paskelbtoji eilutė: „Būkite Kristuje įsišakniję ir ant jo statykitės, tvirtėkite tikėjimu“ (plg. Kol 2,7). Popiežius Benediktas XVI joje atkreipia jaunimo dėmesį Jėzų Kristų, kaip gyvenimo centrą. *Benediktas XVI*. Žinia 26-osios Pasaulio jaunimo dienos (2011 m.) proga // <http://www.katalikai.lt/index.php?id=6&nid=4840>. 2012 10 04.

kuria ją nuolat turtina Kristaus Dvasia, atspindį ir priminimą. Būtent todėl Susirinkimas jaunimą pavadino „Bažnyčios viltimi“²⁷.

Šiame dokumente nauju žvilgsniu žvelgiama į jaunimo (kaip ir į kitų pasauliečių) misiją Bažnyčioje: „Bažnyčia negali jaunimo laikyti tiesiog savo sielovadinio rūpesčio objektu. Juk iš tikrųjų jis yra – ir reikia nuolat skatinti, kad būtų – veiklus subjektas, aktyvus evangelizacijos dalyvis ir visuomenės atsinaujinimo kūrėjas“²⁸.

Toks jaunimo pastoracijos kelias buvo pradėtas Vakarų Europoje ir Amerikos žemyne, o Rytų Europa iki pat 1989 m., taip pat ir Lietuva, kenčia komunistinio režimo įtampą. Katalikiško jaunimo judėjimas vyksta pogrindyje, tačiau jis nestabilus, fragmentiškas, besiremiantis atskirų kunigų, vienuolių ar pasauliečių iniciatyvomis. 1989 m. sugriovus sieną tarp Rytų ir Vakarų – Rytų Europoje po represijos metų bunda susidomėjimas religija ir jos viešas išreiškimas, bandoma kurti organišką jaunimo sielovadą.

1.1.2. Jaunimo sielovados raida kai kuriose šalyse

Apžvelgus jaunimo pastoraciją bendrai reiktų atkreipti dėmesį, kad atskirose šalyse ji vystosi gana savitai. Todėl toliau apžvelgiama keletas konkrečių nacionalinių jaunimo pastoracijos kaitos pavyzdžių.

Vokietijoje jaunimo sielovados užuomazgos randamos XIX a. pabaigoje, kai kunigai ėmė kurti jaunimo būrelius (*Bündnisse*) prie parapijų, taip siekdami geriau organizuoti parapijinę pastoraciją. Gana greitai šie būreliai persiėmė palaimintojo Adolfo Kolpingo pradėta socialine karitatyvine veikla ir buvo orientuoti į neturtingus jaunos žmones, ieškančius darbo miestuose. Socialinis Vokietijos jaunimo sielovados pobūdis išliko iki šių dienų. 1920–1936 m. gimė judėjimas miestiečių jaunimo, kuris būrėsi į bendruomenės ir ieškojo savo vietos Bažnyčioje ir pasaulyje. Prasidėjus nacizmui tokios bendruomenės ir asociacijos buvo uždarytos ir slapta glaudėsi prie parapijų. Rytų Vokietijoje tokia situacija tęsėsi iki pat 1990 metų, tuo tarpu Vakarų Vokietijoje tuoj pat po karo jaunimo pastoracija buvo perorganizuota ir sukurta tik Vokietijai būdinga forma – Katalikiško vokiečių jaunimo konferencija (*Bund der deutschen katholischen Jugend*), kuri apjungia visas jaunimo pastoracijos grupes. Nors Konferencijos struktūra buvo daug kartų perorganizuota, ji vis tiek yra tiesiogiai susijusi su Katalikų Bažnyčios Vokietijoje struktūra ir tuo pačiu metu yra pripažįstama valstybės, kuri jai teikia finansinę paramą. Konferencija atstovauja jaunimo interesus tiek Bažnyčioje, tiek valstybėje.

²⁷ Jonas Paulius II. Posinodinis apaštališkas paraginimas *Christifideles Laici*. 1988. 49 // http://www.lcn.lt/b_dokumentai/ap_paraginimai/christifideles_laici.html. 2012 02 12.

²⁸ Ten pat. 49.

2005 m., ruošiantis Pasaulinei jaunimo dienai Kelne, jaunimo pastoracijos Vokietijoje apžvalgoje pastebima, kad Rytų Vokietijoje apie analogišką situaciją negalima pasakyti. Tik 7 proc. jaunimo save priskiria katalikams. Jaunimo sielovados veikla Rytų Vokietijoje vyksta labai vangiai: nors Vakarų Vokietijos pastangos pagelbėti ir pagyvinti jaunimo pastoraciją Rytų Vokietijoje buvo didelės, tačiau patys vokiečiai įvardina, kad rezultatai yra labai menki²⁹.

Ispanijoje jaunimo pastoracijos teorija yra viena iš labiausiai išvystytų. Šią šalį labai palietė sekuliarizacija. Tyrime, atliktame išengiant į trečiąjį tūkstantmetį, *Jóvenes 2000 y religi3n (2000 metų jaunimas ir religija)*³⁰ nustatyta, kad jaunimo dėmesys religijai ir Bažnyčiai smarkiai sumažėjo. Per 40 metų iš 95 proc. tikinčio jaunimo beliko 34 proc., o sekmadieniais Eucharistijos šventime dalyvauja vos 12 proc.; 79 proc. niekada neina išpažinties, o net 90 proc. jaunimo mano, kad Bažnyčia nieko reikšmingo jų gyvenimui pasiūlyti neturi³¹. Jaunimo pastoracijos praktikai teigia, kad sociokultūrinė kaita yra tokia sparti, jog prieš 10 metų paruoštos sielovados programos visiškai netinka esamai situacijai³².

Ispanijoje jaunimo pastoracija imta centralizuotai organizuoti, kai Ispanijos vyskupų Konferencija 1978 m. prie Pasauliečių pastoracijos komisijos įkuria atskirą padalinį – jaunimo reikalų subkomisiją. Šio padalinio tikslas tirti jaunimo situaciją ir ruošti orientacinio pobūdžio projektus, kuriuos vėliau savo konkrečioms situacijoms pritaiko atskiros vyskupijos, judėjimai ir jaunimo pastoracijos centrai. Paskutinis toks parengtas nacionalinis dokumentas (2007 m.), atliepiantis į tyrimu nustatytą situaciją, buvo *Jaunimas – Bažnyčioje, krikščionys – pasaulyje*³³. Dokumente atkreipiamas dėmesys į kompleksinę sociokultūrinę situaciją ir siekiama nubrėžti aiškias pastoracijos gaires. Pradedama nuo jaunimo situacijos Ispanijoje aprašymo – tai išeities taškas. Antroji dalis įvardina pastoracijos tikslus; pateikiami teologiniai pagrindai: čia ypatingas dėmesys skiriamas Bažnyčios sampratai ir jaunimo – Bažnyčios santykio atnaujinimui. Trečioji dalis pateikia 5 pasirinktas pastoracines linijas: 1) katalikiško jaunimo dalyvavimas įvairiose jaunimo susitikimo vietose; 2) jaunimo iniciatyvumo ir bendradarbiavimo Bažnyčioje skatinimas; 3) pirmenybinis vargšų pasirinkimas, kas apima jaunimo prisiartinimą prie skurdo situacijų, kovą už socialinę gerovę; 4) jaunimo dvasingumo, jungiančio tikėjimą su gyvenimu,

²⁹ Lechner M. Pastorale giovanile in Germania/1 // Note di pastorale giovanile. 2004. 5 // www.cnos.org/cnos/index.php?option=com_content&view=article&id=272:pastorale-giovanile-in-germania&catid=68:pg-nazionali&Itemid=105. 2010 10 20.

³⁰ González-Anleo J., González P., Elzo J., Carmona F. Jóvenes 2000 y religi3n, Madrid: Fundaci3n Santa Mar3a. 2004.

³¹ Ten pat. P. 6–7.

³² Moral J. Pastorale giovanile in Spagna // Note di pastorale giovanile. 2004. 5 // www.cnos.org/cnos/index.php?option=com_content&view=article&id=294:pastorale-giovanile-in-spagna&catid=68:pg-nazionali&Itemid=105. 2010 10 20.

³³ Comision Episcopal de Apostolado Seglar. Jóvenes en la Iglesia, cristianos en el mundo en el tercer milenio. 2007 //

www.cristianosnacion.org/Documentos/JOVENES%20en%20la%20Iglesia%20%20Cristianos%20en%20el%20mundo. 2010 10 20.

pasirinkimas – tai tikėjimo išraiškų įkūnijimas šiandieninėje kultūroje ir jaunuomenės kasdienybėje 5) pastoracijos su jaunimu koordinavimas. Ketvirtoji dalis pateikia detalų pastoracijos proceso skirstymą į atskirus etapus. Penktoje dalyje apžvelgiama jaunimo sielovados vykdytojų uždaviniai ir veiklos stilius, pateikiamo būtinos jaunimo vadovo savybės. Šeštoje dalyje pateikiama pastoracijos pedagogika, būtina visiems pastoracijos projektams – išplėstai nurodomi konkretūs ugdomieji uždaviniai ir kai kurie metodai, kurių būtina siekti pastoraciniame procese. Be to pateikiamos pastoracinės vietos: grupė, bendruomenė ir parapija³⁴.

Internetu galima rasti nemažai jau konkrečių projektų, pritaikančių šį dokumentą atskiroms vyskupijoms ar kitoms jaunimo sielovados vietoms: Toledo arkivyskupijai³⁵, Viktorijos–Gasteiso vyskupijai³⁶ ir kt.

JAV jaunimo pastoracija taip pat turi savitą istoriją. Pirmiausiai pati JAV sociokultūrinė situacija gerokai skiriasi nuo prieš tai pristatytų valstybių dėl gyventojų tautinės ir kultūrinės įvairovės. Iki XXI a. materialinės gerovės įvaizdį turėjusi valstybė ilgus metus galėjo daug lėšų skirti taip pat ir jaunimo sielovadai. Pati jaunimo sielovada imta organizuoti apie XX a. vidurį, didžioji dauguma katalikiško jaunimo mielai lankė katalikiškas mokyklas, dalyvavo katalikiškose organizacijose ir katekizacijos programose, o 1980 m. situacija buvo smarkiai pakitusi³⁷. Panašiai kaip Ispanijoje, sekuliarizacijos įtakoje konfesinio tikėjimo ir Bažnyčios reikšmė gerokai sumažėjo tiek jaunimui, tie suaugusiems. Jaunimo pastoracija nacionaliniu lygmeniu JAV rūpinasi jaunimo pastoracijos padalinys, įkurtas prie Vyskupų konferencijos pasauliečių (suaugusių) pastoracijos komisijos.

Pirmąjį dokumentą, reglamentuojantį jaunimo pastoraciją, JAV vyskupų konferencija paskelbė 1976 m. – *A Vision of Youth Ministry*³⁸. Dokumentas apibrėžė jaunimo pastoracijos sampratą, nurodė misiją, pastoracijos sritis, į kurias turi būti atkreipiamas dėmesys ir būdus, kaip jaunimo evangelizacija turėtų būti vykdoma. Jaunimo pastoracija buvo remiama atskirose teritorijose ruošiant darbuotojus, rengiant programas ir visa tai finansuojant.

³⁴ *Comision Episcopal de Apostolado Seglar. Jóvenes en la Iglesia, cristianos en el mundo en el tercer milenio. Ten pat.*

³⁵ Proyecto marco de pastoral de juventud para la diócesis de Toledo // http://www.architoleado.org/ConsejoLaicos/consejodelaicos/plan/archivos2010/folleto_proyecto_marco_completo.pdf 2010 10 20.

³⁶ *Delegación diocesana de Pastoral con jóvenes de Vitoria. Proyecto Diocesano de Pastoral con Jóvenes (2009–2014). Gazteokin bat eginez / Al encuentro con los jóvenes, Vitoria–Gasteiz. 2009 // <http://www.gazteok.org/recursos/general/recurso208.pdf>. 2010 11 23.*

³⁷ Aukštesniųjų katalikiškų mokyklų ir parapijų katechizacijos programose: CCD (Confraternity of Christian Doctrine) ir CYO (Catholic Youth Organization) dar apie 1960 metus dalyvavo apie 75proc. jaunimo, o jau 1974 metais jų sumažėjo iki 35proc. (*Greenan M. Aprire la porta su un paesaggio nebuloso. Riflessioni sulla PG negli USA // Note di pastorale giovanile. 2007. Nr. 2. P. 46).*

³⁸ *United States Catholic Conference. A Vision of Youth Ministry. Washington, DC. 1976.*

Tačiau XX a. aštuntajame dešimtmetyje situacija gerokai pasikeitė dėl perstruktūravimo. Bandytas prijungti iki tol nepriklausomas nuo JAV Vyskupų konferencijos savarankiškai veikiančią Nacionalinę katalikiškų jaunimo organizacijų federaciją NCYOF (*National Catholic Youth Organization Federation*) prie Vyskupų konferencijos jaunimo pastoracijos padalinio sukėlė daug diskusijų, kurių įtakoje perorganizavimo ir perstruktūravimo chaosas truko apie 3 metus. Pasibaigus instituciniam perstruktūravimui vėl sugrįžta prie paauglių ir jaunimo situacijos tyrimo ir konkrečių projektų rengimo. 1986 m. po atlikto sociologinio tyrimo pasirodė dokumentas apie paauglių katechezę³⁹. Dar po 10 metų reikėjo atnaujinti jaunimo sielovados viziją, išdėstyta pirmajame dokumente, todėl 1996 m. paskelbtas naujas dokumentas *Renewing the Vision: A Framework for Catholic Youth Ministry*⁴⁰. Antrajame dokumente atkreipiamas dėmesys į jaunimo situacijų įvairovę, tiek etninę, tiek socialinę ir pripažįstama, kad būtina planuoti įvairiopa pastoraciją atsižvelgiant į konkrečias situacijas, siekiant trijų tarpusavyje susijusių tikslų⁴¹:

- 1) įgalinti jaunimą dabartiniame pasaulyje gyventi Kristaus mokinystę;
- 2) įjungti jaunimą į visos tikinčiųjų bendruomenės gyvenimą, veiklą ir misiją;
- 3) skatinti jaunimo visuminę ir dvasinę brandą.

Dokumente vėl pabrėžiama, kad jaunimo pastoracija – tai visos Bažnyčios veikla bei pabrėžtinai apjungiamas kryptingas ugdymas šeimoje, katalikiškoje mokykloje, organizacijose ir parapinėje bendruomenėje. Be to pasikeitęs jaunimo požiūris ir situacija taip pat reikalavo atnaujinti ir pačios pastoracijos kryptis. Iki tol buvusi jaunimo pastoracija, kuri perdėtai rūpinosi renginių ir veiklų skaičiaus didinimu, turi iš esmės keistis ir orientotis ne į skaičius ir renginių kiekį, o į kryptingą pastoracinį planavimą, kurio tikslas yra jaunuolio holistinis brendimas, apimantis visą jo gyvenimą, taip pat emocinį, moralinį ir dvasinį. Tuo tikslu nubrėžiamos 9 pagrindines pastoracijos kryptys, kurios tarpusavyje persipina ir susilieja į vieną visuminio jauno žmogaus ugdymo projektą⁴²:

- 1) „išeiti“ į susitikimą su tais, kurie patiria sunkumus.
- 2) evangelizacija;
- 3) katechezė;
- 4) liturgija;
- 5) bendruomenė;
- 6) palydėjimas ir išgydymas;
- 7) jaunimo iniciatyvumo ugdymas;

³⁹ *United States Catholic Conference*. The Challenge of Adolescent Catechesis. Washington: DC. 1986.

⁴⁰ *United States Catholic Conference*. *Renewing the Vision: A Framework for Catholic Youth Ministry*. 1996 // <http://old.usccb.org/laity/youth/rtvcontents.shtml>. 2010 10 20.

⁴¹ Dokumente išplėstai paaiškinama, kaip suprantami šie tikslai ir ką jie apima. Toliau dokumentas pateikia kaip konkrečiai šie tikslai įgyvendintini konkrečioje pastoracinėje linijoje. Ten pat.

⁴² Ten pat.

- 8) socialinė pagalba;
- 9) tarnystė ir teisingumas.

Šis pirmasis projektas buvo sėkmingai taikomas ir labai pasistūmėjo jaunimo evangelizaciją kokybiniu požiūriu. JAV jaunimo pastoracijai turėjo neigiamos įtakos pedofilijos skandalai, dėl kurių sumažėjo pasitikėjimas Bažnyčios institucija jaunimo ugdyme. Kai kurios JAV vyskupijos dėl pedofilijos bylų ir dėl ekonominės krizės atsidūrė ant bankroto ribos ir jaunimo sielovados darbuotojai bei atskiri projektai nebegauna tokio finansavimo, koks buvo iki tol, žymiai sumažėjo apmokamų jaunimo sielovadininkų skaičius ir ryškėja tendencija atskirose vyskupijose jaunimo sielovadą prijungti prie Tikėjimo ugdymo sektorius⁴³. Tačiau sociologiniai tyrimai⁴⁴ rodo, kad bendra jaunimo atvirumo neapibrėžtam dvasingumui tendencija reikalauja nuoseklios sisteminės pastoracijos, kurioje būtų perteikiami tikėjimo turiniai ir tradicija, o tam reikia atskirų struktūrų ir metodų kūrimo.

1.1.3. Jaunimo pastoracija Lietuvoje po Nepriklausomybės atkūrimo

Iki Sovietų Sąjungos žlugimo, nepaisant draudimų, Katalikų Bažnyčia Lietuvoje stengėsi atlikti savo misiją. Pagrindinis dėmesys skiriamas įkrikščioninimo sakramentų suteikimui, nors atvirai negalėjo būti vykdomos katechezės. Žvelgiant į okupacinį laikmetį, vis dėlto galima rasti drąsių iniciatyvų burti jaunimą, organizuoti tam tikrų grupių ir bendruomenių susirinkimus, dauginti ir platinti draudžiamas religines knygas, organizuoti rekolekcijas. Atgavus Lietuvos Nepriklausomybę, kilo didelio susidomėjimo religija banga, pilnos bažnyčios tapo vietinių Bažnyčių atsinaujinimo viltimi.

Pirmaisiais Nepriklausomybės metais jaunimo sielovadai ypač svarbūs buvo du dalykai: atkuriamos jaunimo religinės organizacijos ir tikybos mokymas mokykloje. Taip pat buvo reikšmingas įvairių jaunimo iniciatyvų ir grupelių atsiradimas⁴⁵.

1989 m. atkuriamas *Ateitininkų federacija Lietuvoje*. Ši katalikiška jaunimo organizacija buvo įkurta 1910 m. ir veikė iki pat 1940 m. okupacijos ir savo veiklą visą laiką tęsė išėivijoje. Atkūrimu Lietuvoje rūpinosi ateitininkų sendraugiai, dalyvavę ateitininkijoje dar tarpukario laiku. Organizacijos atsikūrimas taip pat buvo remiamas ateitininkų išėivių. Organizacijos ideologija suformuota Stasio Šalkauskio, Prano Kuraičio, Prano Dovydaičio, Stasio Ylos ir kitų garsių Lietuvos asmenybių, davė aiškias gaires, kaip turėtų veikti atsikūrusi organizacija.

⁴³ Greenan. Ten pat. P. 50–51.

⁴⁴ Vienas plačiausių ir daug komentuotas buvo 2005 m. publikuotas *National Study of Youth and Religion* tyrimas: Smith C., Lundquist Denton M. Soul Searching: The Religious and Spiritual Lives of American Teenagers. Oxford University Press. 2005.

⁴⁵ Apie jaunimo grupių pastoracijos pradžią Kauno arkivyskupijoje: Kučikas A. Kauno arkivyskupijos jaunimo centro ištakos // www.bernardinai.lt/straipsnis/2009-10-15-arunas-kucikas-kauno-arkivyskupijos-jaunimo-centro-istakos/33643. 2010 10 20.

Netrukus buvo pradėta plati organizacijos veikla, kuriamos kuopos visoje Lietuvoje, organizuojamos vasaros stovyklos, rudens, žiemos ir pavasario „akademijos“ ateitininkams moksleiviams ir jų draugams. Atsikuria taip pat ir Studentų ateitininkų sąjunga. 2010 m. ateitininkams priklauso apie 4000 narių ir bičiulių⁴⁶.

Tais pačiais 1989 metais atkuriamą ir *Lietuvos skautų organizacija*, taip pat veikusi Lietuvoje iki 1940 m. Skautų veiklos pradžia Lietuvoje siekia 1918 m. (pirmasis suvažiavimas vyko 1922 m., kuomet įkurta pirmoji skautininkų asociacija). Sovietmečiu lietuviai skautai tęsė veiklą išėivijoje. Atsikūrę skautai Lietuvoje įkuria skirtingus padalinius, kurie tarpusavyje nėra tiesiogiai priklausomi: tai jūrų skautai, sausumos skautai, oro skautai. Jų veikla apima nuolatinį vaikų ir jaunimo ugdymą, vasaros stovyklas, taip pat yra žinomas projektas „Betliejaus taikos ugnis“. 2010 metais skautijoje yra per 1300 narių⁴⁷.

„Actio Catholica Patria“, prasidėjusi 1988 m. grupe jaunimo–savanorių, kurie ėmė vežioti vienišioms seniems žmonėms pietus į namus, iki šiol yra viena stipriausių socialine ir savanorystės ugdymo forma besiremiančių organizacijų, skleidžiančių krikščioniškas vertybes, nors per daugiau kaip 20 metų veiklos buvo vykdomi skirtingi projektai, tačiau savo socialinį pobūdį išlaiko. „Actio Catholica Patria“ taip pat prisidėjo prie Kauno Arkivyskupijos jaunimo centro steigimo, vedė lyderių mokymo seminarus, parengė ir spausdino didaktinę literatūrą, skirtą savanorystės organizavimui ir savanorių ugdymui. Pastaruoju metu „Actio Catholica Patria“ savo veiklą vykdo trimis sudėtiniais projektais: 1) tarptautinėse ir vietinėse programose dalyvaujantis Savanorių centras; 2) Atviras jaunimo centras „Vartai“ (vieta ir erdvė jaunimui, kur gali kūrybingai praleisti laisvalaikį), 3) Savarankiško ugdymo centras „Kitaip“ (pagalba globos namų auklėtiniais integruojantis į darbo rinką)⁴⁸.

Tarptautinio Maltos ordino pagalbos tarnyba Lietuvoje savo veiklą pradėjo 1990 m., 2010 m. veikė 24 skyriai skirtinguose Lietuvos miestuose ir miesteliuose, kuriuose savanoriškos veiklos principais teikiama humanitarinė pagalba tiems, kuriems jos reikia. Jaunimas nėra šios organizacijos tiesioginio tikslo grupė, tačiau yra atskiras padalinys „Jaunieji maltiečiai“, kur vyksta šios organizacijos jaunųjų narių ugdymas⁴⁹. Panašiai ir *Lietuvos Kolpingo draugija*, kuri yra „visuomeninė, nesiekianti pelno, savanoriška ir savarankiška pagalbos ir labdaros organizacija, demokratiška katalikų švietėjiškos veiklos bendruomenė“⁵⁰, taip pat jungia Kolpingo jaunimą bei yra įkūrusi Kolpingo kolegiją⁵¹.

⁴⁶ *Ateitininkų federacija*. Apie mus // <http://www.ateitis.lt/node/287>. 2012 10 11.

⁴⁷ *Lietuvos skautų sąjunga*. Apie mus // <http://www.skautas.lt/index.php/apie-mus>. 2010 10 20.

⁴⁸ *Actio Catholica Patria*. Apie mus //

http://www.patria.lt/index.php?option=com_content&task=view&id=13&Itemid=54. 2010 10 20.

⁴⁹ *Maltos ordinas Lietuvoje*. Jaunieji maltiečiai // <http://maltieciai.lt/veikla/jaunieji-maltieciai/>. 2010 10 20.

⁵⁰ *Lietuvos Kolpingo draugija*. Apie draugiją // <http://lkd.kolping.lt/apie.php>. 2010 10 25.

⁵¹ „1996 m. buvo įkurta Kolpingo aukštesnioji mokykla, 2001 m. tapo aukštąja mokykla VšĮ Kolpingo kolegija“

Lietuvoje nepriklausomybės metais iškuria naujieji bažnytiniai judėjimai, kurie nepalieka nuošalėje jaunimo: „*Tikėjimas ir šviesa*“, „*Bendrystė ir išsilaisvinimas*“, „*Neokatechumenato Kelias*“, atsinaujinimo Šventojoje Dvasioje bendruomenės.

Veikia daug kitų mažesnių bendruomenių, judėjimų, nevyriausybiinių organizacijų, parapijų ir vienuolių jaunimo judėjimo grupių, kurios pagal savo pobūdį prisideda prie jaunimo religinio ugdymo. Pavyzdžiui, *Jauniesiems pranciškonams* Lietuvoje priklauso apie 100 aktyvių narių⁵², kurie veikia 7 miestuose (2010 m. duomenimis) ypatingai prisidedami jaunimo pastoracijoje tiek per narių ugdymą, tiek įvairiomis jaunimo evangelizacijos programomis.

Lietuvoje išsikūrusi *Tiberiados bendruomenė* nuo 2001 metų organizuoja jaunimui stovyklas ir Šviesos kelią, susikaupimo savaitgalius vaikinams. Jų paprastas gyvenimas Baltriškėse žavi jaunimą. Kai kurie jaunuoliai atvyksta į bendruomenę pagyventi kartu bendruomenės brolių ir sesių bendrystėje pagal jų gyvenimo ritmą – išjungiant į darbą, maldą ir bendravimą. Jaunuoliai, norintys tęsti maldos kelionę pagal šios bendruomenės dvasingumą, įvairiuose Lietuvos miestuose jungiasi į Šventojo Damijono maldos grupes. Tiberiados bendruomenė šias grupes palydi konkrečiai lankydamą, organizuojami susitikimai, be to yra parengta grupelės darbo metodika ir susitikimų medžiaga⁵³.

Katalikų tikybos mokymas Lietuvos mokyklose taip pat atsinaujino nuo 1990 metais. Pradžioje stigo ir specialistų, ir programų, ir mokymo priemonių, o pagrindinis tikybos pamokų tikslas buvo mokyti katekizmo ir maldų. 1994 m. buvo parengta Bendroji katalikų tikybos mokymo programa, o 1998 m. dar patobulinta ir oficialiai patvirtinta. Jau po keleto metų pastebėta, kad tokia „mokymo programa neatliepė laikmečio realybės mokykloje keliamų iššūkių: mokymo turinys nebuvo pritaikytas mokinių poreikiams, naudotasi pasyviais mokymo(si) metodais, bendroji tikybos mokymo programa neatitiko švietimo ugdymo filosofijos“⁵⁴. Pradėjus dėstyti tikyba mokyklose, pamokų metu buvo taip pat ruošiama sakramentams, todėl programa buvo sudaryta taip, kad vaikai gautų nuoseklią katechezę. Katalikų tikybos mokymo galimybes ir tvarką bendrojo lavinimo mokyklose „reglamentuoja 2000 m. liepos 20 d. ratifikuota „Lietuvos Respublikos ir Šventojo Sosto sutartis dėl bendradarbiavimo švietimo ir kultūros srityje“. Katalikų ir kitų konfesijų tikybos mokymą

(*Kolpingo kolegija*. Apie mus //

http://kolegija.kolping.lt/index.php?option=com_content&task=view&id=14&Itemid=64. 2010 10 25).

⁵² Jaunieji pranciškonai gimsta iš Kretingos parapijos jaunimo susibūrusio, kai 1995 metais įkuriamą Kretingos Pranciškoniško jaunimo taryba. 2006 metais jų veikla tampa labiau apibrėžta, priėmus Lietuvos Pranciškoniško jaunimo Statutą. Statutas atnaujintas 2009 metais (Lietuvos pranciškoniškojo jaunimo brolijos statusas // http://www.jaupra.lt/bylos/dokumentai/jaupra_statutas_2009.pdf. 2010 10 25).

⁵³ *Tiberiados bendruomenė*. Šv. Damijono maldos grupių atsiradimas // <http://www.tiberiade.lt/index.php/lt/sv-damijono-maldos-grupiui-atsiradimas>. 2010 10 25.

⁵⁴ *Rugevičiūtė G.* Bendrojo lavinimo Lietuvos mokyklų katalikų tikybos mokymo programų kaita // *Pedagogika*. Vilnius: VPU. 2008. Nr. 90. P. 58–59.

apibrėžia naujos redakcijos Švietimo įstatymo straipsnis „Teisė mokyti tikybos“ (2003 m. birželio 28 d.)⁵⁵. Tik 2003 m. Lietuvos vyskupų konferencija nusprendė rengimą sakramentams telkti parapinėse bendruomenėse, o tikybos pamokose „tikėjimo šviesoje nagrinėjant egzistencinius, socialinius, etinius, kultūrinius klausimus, siekti ugdyti bent pradines prielaidas asmeniniam ryšiui su Dievu“⁵⁶. 2003 m. buvo suburta komisija naujos programos rengimui ir ši programa, atitinkanti bendrąją Lietuvos švietimo politiką, buvo parengta ir patvirtinta 2006 metais. Tikybos mokymas mokyklose yra svarbi tikėjimo ugdymo forma, kuri pasiekia daugiau nei 50 proc. moksleivių⁵⁷.

Kita su religiniu švietimu susijusi iniciatyva buvo *katalikiškų mokyklų įkūrimas* (arba perstruktūravimas esamų bendrojo lavinimo mokyklų į katalikiškas). Katalikiškos mokyklos tikslas: „remiantis katalikiškosios mokyklos principais ir krikščioniškąja pedagogine sistema, atitinkančia Katalikų Bažnyčios mokymą, išugdyti kūrybingą ir intelektualią, harmoningą ir savarankišką, laisvą ir atsakingą asmenybę, kuri įsisąmoninusi savo, kaip krikščionio, pašaukimą bei krikščioniškas vertybes gebėtų rinktis prasmingus gyvenimo ir veiklos tikslus, padėtų krikščioninti pasaulį ir siektų tarnauti visos žmonijos gerovei“⁵⁸. Siekiant, kad katalikiškos mokyklos atitiktų savo įkūrimo tikslą, buvo sukurta Nacionalinė katalikiškų mokyklų asociacija. 2010 m. yra 31 ugdymo įtaiga⁵⁹.

Kita jaunimo sielovados dalinė sritis yra *akademinei sielovada*. Akademinės sielovados tikslai yra daug platesni nei jaunimo sielovados, tačiau jos tarpusavyje susijusios: „Studentų aplinkoje universitetinė sielovada yra ypatinga jaunimo sielovados forma. Būtina skatinti ir ugdyti naujus bendradarbiavimo su jaunimo sielovados centrais būdus, taip pat stiprinti atitinkamą šių centrų kompetenciją. Ugdymo programose reikia dėmesį kreipti į universitete esančių žmonių ypatingą situaciją, kad būtų galima įvertinti jų evangelizuojantį buvimą universitete ir tarnystę bažnytinei bendruomenei“⁶⁰. 2006 metais tarp Lietuvos vyskupų konferencijos ir Lietuvos universitetų rektorių konferencijos buvo pasirašytas memorandumas, kuriame be kita ko sutarta, kad „akademinei sielovada, kaip vienos iš asmenybės ugdymo formų, plėtra, naujo jos turinio paieška yra bendra Bažnyčios ir Universitetų atsakomybė“⁶¹.

⁵⁵ Katalikų švietimas ir ugdymas. Religinis ugdymas mokyklose // <http://katalikai.lt/kbl/svietimas/religija-mokyklose.html>. 2010 10 25.

⁵⁶ Gairės tikybos mokymui ir parapinei katechezei diferencijuoti // Bažnyčios žinios. 2003. Nr. 7. P. 17–18.

⁵⁷ *Rugevičiūtė*. Ten pat. P. 59.

⁵⁸ *Nacionalinė katalikiškųjų mokyklų asociacija*. Katalikiškos mokyklos koncepcija 4.1. // <http://www.nkma.lcn.lt/index.php?id=40&nid=13>. 2010 10 25.

⁵⁹ *Nacionalinė katalikiškųjų mokyklų asociacija*. Asociacijos nariai // <http://www.nkma.lcn.lt/index.php?id=5>. 2010 10 25.

⁶⁰ *Europos vyskupų konferencijų taryba (CCEE)*. *Katechezės-universitetų komisija*. *Europos universitetų kapelionų komitetas*. Universitetinė sielovada Europoje. 16 // www.lcn.lt/b_dokumentai/kiti_dokumentai/universitetine-sielovada-europoje.html#_22. 2010 10 25.

⁶¹ Lietuvos vyskupų konferencijos ir Lietuvos universitetų rektorių konferencijos memorandumas. 2006 02 08 //

Lietuvoje nuo pat Nepriklausomybės atkūrimo buvo atkuriamas ir *piligrimystės* tradicija. Sovietmečiu daugelis paauglių jau buvo turėję galimybę keliauti į Šiluvos ar kokios kitos šventovės atlaidus. Nuo 1990 m. pradėtos organizuoti jaunimo piligriminės kelionės į Taizė žiemos susitikimus ir pačią Taizė gyvenvietę Prancūzijoje. Tūkstančiai jaunimo iš Lietuvos turėjo proga šiuose tarptautiniuose ekumeniniuose susitikimuose kelti tikėjimo klausimus, ieškoti tiesos apie gyvenimo prasmę, melstis, išsiklausyti į Dievo žodį, būti tyloje ir kartu bendrystėje su tūkstančiais kitų jaunų žmonių iš viso pasaulio.

Muzikos festivalis „Sielos“ taip pat yra ekumeninis renginys, kuris gimė iš Kretingos pranciškonų iniciatyvos, o pirmą kartą buvo surengtas 2002 m. ir toliau rengiamas kas metai. Festivalis yra akstinas kurtis jaunimo muzikos grupėms, bandyti išreikšti tikėjimą, krikščioniškas vertybes muzika ir daina. Festivalis pritraukia ir netikinčio jaunimo, kuris išgirsta krikščionišką žinią šiuolaikinės muzikos formomis⁶².

Vieni pirmųjų įkuriami vyskupijų *katechetikos centrai*, kurie koordinuoja paparinę katechezę ir tikybos mokymą, atskirose vyskupijose, ruošia rengimo sakramentams programas. Tiesiogiai už tikybos mokymą programų, vadovėlių, kitų mokymo priemonių rengimą ir jų sklaidą, tikybos mokymo situacijos tyrimą ir mokytojų atestaciją yra atsakingas Lietuvos katechetikos centras⁶³.

Lietuvos vyskupų konferencijos 2003 m. įsteigė *Jaunimo pastoracijos tarybą prie Lietuvos vyskupų konferencijos* ir Jaunimo reikalų tarybos pirmininku paskyrė Vilkaviškio vyskupą Rimantą Norvilą. Todėl tampa lengviau koordinuoti, palaikyti ir skatinti jaunimo pastoraciją visoje Lietuvoje. Atskirose vyskupijose įkuriami jaunimo centai (įkurti 1994–2000 m.), tiesiogiai atsakingi už jaunimo pastoracijos organizavimą ir koordinavimą atskirose vyskupijose. Pirmasis jaunimo centrų rūpestis buvo parapijų jaunimas, ypač ministrantai (adoruotojos), chorai. Pradėti organizuoti renginiai: koncertai, konkursai, stovyklos, sporto varžybos, imta teikti pagalbą parapijų jaunimo grupėms, ypač per jaunimo sielovados lyderių ugdymą, įvairius seminarus, lyderių išvykas į kitas valstybes, siekiant pasisemti jaunimo sielovados organizavimo patirties. Pradžioje ypač populiarūs buvo jaunimo lyderių seminarai bei proginiai seminarai advento, gavėnios liturginiam laikui. Jaunimo centrai organizuoja masinius renginius atskirose vyskupijose: vyskupijų pagrindinių šventovių atlaiduose jaunimo dienas bei drauge su Jaunimo pastoracijos taryba organizuoja jaunimo dienas ir jaunimo sielovados forumus.

www.lcn.lt/b_dokumentai/Lietuvos_vyskupu_rastai/LVK-lurk_memorandumas20060208.html. 2010 10 25. Šis susitarimas atvėrė galimybes atskiriems universitetų ir vyskupų susitarimams dėl akademinės sielovados vykdymo ir finansavimo. Tačiau ši veikla, nors ir pradėta, vyksta gana vangiai jaunimo pastoracijos požiūriu.

⁶² ?–asis šiuolaikinės muzikos festivalis „Sielos“ // www.sielos.lt/istorija/. 2010 10 25.

⁶³ *Lietuvos vyskupų konferencija*. Lietuvos katechetikos centras // http://lvk.lcn.lt/p_strukturos/lkc/. 2010 10 25.

Nacionalinės jaunimo dienos yra pasaulinių jaunimo dienų – popiežiaus susitikimo su jaunimu šventės dalis. Pasaulinės jaunimo dienos vyksta kas treji metai: tokia praktika vykdoma nuo 2002 m., prieš tai nebuvo nustatyta, kas kiek laiko jos organizuojamos. Popiežius žinią jaunimui paskelbia kas metai, nes kitus dvejus metus tokios dienos turėtų vykti vyskupijų ir parapijų lygmeniu. Lietuvoje jau tapo tradicija organizuoti nacionalines jaunimo dienas. Pirmosios Lietuvos jaunimo dienos vyko 1997 m. Vilniuje, besiruošiant Pasaulinėms jaunimo dienoms Paryžiuje, kuriose dalyvavo keli šimtai jaunimo, o jau nuo antrųjų Lietuvos jaunimo dienų šis renginys yra didžiulė jaunimo šventė, sutraukianti per 5000 dalyvių, jos programos širdis yra Evangelijos žinia jaunimui. Ši žinia yra skelbiama, liudijama, švenčiama įvairiomis formomis, o centras visuomet lieka Eucharistijos šventimas⁶⁴.

Lietuvos jaunimo sielovados forumai pradėti organizuoti 2005 m. siekiant apjungti įvairius jaunimo sielovados darbuotojus, lyderius ir pagalbininkus į bendrą pasidalinimą patirtimis, aktualijomis bei išvalgomis. Į šiuos forumus susirenka apie 200 dalyvių iš skirtingų institucijų, organizacijų ir vienuolių. Forumuose jaunimo pastoracijos patirtis pristato atskiros bendruomenės ir institucijos tam tikra, iš anksto paskelbta forumo tema. 2006 m. II Lietuvos jaunimo sielovados forumas „Šiandieniai jaunimo poreikiai ir Bažnyčios atsakas į juos“; 2007 m. III – „Jaunimo dienoms pasibaigus: jaunimo sielovada Lietuvoje“; IV – 2008 m. – „Jaunimas ir Evangelija: tikėjimo perdavimo kelias“; V – 2010 m. – „Būti bendruomenė ir bendruomenei“, VI – 2012 m. – „Kaip Jėzus Kristus skelbtų Gerają Naujieną šiandien“.

Išvardintos institucijos, organizacijos, asociacijos, judėjimai, iniciatyvos ir renginiai sudaro jaunimo sielovados Lietuvoje visumą, kuri Nacionaliniu lygmeniu neturi konkrečios vizijos ar gairių. Bendrai parengtų Lietuvoje Bažnyčios dokumentų apie jaunimo sielovadą yra tik keli. 1996 m. ruošiantis, Didžiojo Jubilėjaus paminėjimui, Lietuvos Vyskupų Konferencija parengė „Evangelizacijos ir sielovados programos projektą“, kuriame jaunimo sielovada buvo minima atskiru skyreliu ir pasiūlytos 6 veiklos gairės, kas tuomet atrodė svarbiausia: raginama įvairiais būdais atsigręžti į jaunimą, nurodoma įsteigti vyskupijų jaunimo centrus (kas netrukus ir buvo padaryta), taip pat raginama steigti juos ir parapijose⁶⁵. Kauno arkivyskupijos II sinodo nutarimuose jaunimo sielovadai skiriamas atskiras skyrius, kuris bus analizuojamas toliau, kaip pagrindinis jaunimo pastoracijos Lietuvoje sampratos formulavimo dokumentas.

⁶⁴ Antrosios Lietuvos jaunimo dienos „Tarp dangaus ir žemės“ vyko 2000 Vilniuje, dalyvavo apie 5000 jaunimo. Trečiosios – 2004 metais „Negaliu tylėti“, vyko Kryžių Kalne, taip pat sutraukė apie 5000 jaunimo. Ketvirtosios – „Drąsos. Tai aš“, vyko Klaipėdoje 2007, dalyvavo apie 6000 jaunimo. Penktosios – „Kelkis ir eik“ vyko 2010 Panevėžyje, dalyvavo apie 7000 dalyvių (Jaunimo dienos // <http://www.jaunimodienos.lt/>. 2010 10 25.).

⁶⁵ Evangelizacijos ir sielovados programos projektas krikščionybės 2000 m. jubiliejui rengiantis // Bažnyčios Žinios. 2006 06 14. Nr. 11 // www.lcn.lt/bzinius/bz9611/611lvk.html. 2010 10 02.

Apibendrinant pozityvius jaunimo sielovados raidos poslinkius Lietuvoje po Nepriklausomybės atkūrimo atkreiptinas dėmesys, kad bene sėkmingiausiai Lietuvoje vyksta masiniai jaunimo renginiai, pritraukiantys minias jaunimo⁶⁶. Palyginus gausiai lankomos tikybos pamokos, pasirengimo Sutvirtinimo sakramentui katechezės. Bažnytinės institucijos deda pastangas, kad būtų tinkamos programos ir kvalifikuoti katechetai/tikybos mokytoja. Svarbus vaidmuo pastoracijoje tenka ir įvairioms bendruomenėms, organizacijoms bei grupėms, kurios neformalaus ugdymo metodais geba kreiptis į jaunimą, jį patraukti, jungti į grupes, kuriose evangelizuojama ir sukuriama palanki terpė jaunimo brandai.

1.2. Jaunimo pastoracijos samprata

Jaunimo pastoracijos samprata Bažnyčioje vystėsi palaipsniui: tai yra matoma ir iš pateiktų jaunimo pastoracijos istorijos momentų, ypač per paskutiniuosius 50 metų. Jau istorinėje apžvalgoje galima matyti skirtumą tarp Lietuvos ir kitų valstybių jaunimo pastoracijos praktikos. Istoriniu požiūriu sovietmečiu jaunimo pastoracija Lietuvoje buvo veikiamą politinio režimo, todėl ją sunku lyginti su kitų šalių patirtimi, net jei dabartinė situacija atrodytų kažkiek panaši. Po Vatikano II Susirinkimo visoje Vakarų Europoje ir Lotynų Amerikoje buvo tikėjimo turinio gilinimo ir jaunimo aktyvaus įsijungimo į Bažnyčios veiklą laikmetis: jaunimas aktyviai dalyvavo Šventojo Rašto, liturgijos grupėse, vėliau jungėsi į įvairias pilietiškumo ir solidarumo su skurstančiomis pasaulio šalimis akcijas, daug kur įsikūrė vaikų ir jaunimo misionieriško pobūdžio judėjimai, vėliau imta ypatingą dėmesį kreipti į jaunimo visuminį ugdymą. Šis laikmetis truko apie 30 metų, o vėliau buvo aiškiai pastebimas jaunimo religinio aktyvumo sumažėjimas, kuris yra panašus kaip ir Lietuvoje. Lietuvoje per sovietmetį nebuvo tiriama, planuojama jaunimo pastoracija, nevyko rimtas sisteminis darbas ir daugelis pogrindyje dalyvavusių bažnytinėje veikloje jaunų žmonių patys neįgijo darbo su jaunimu įgūdžių. Vakarų Europoje tuo laikmečiu pasistūmėjo teorinės jaunimo sielovados studijos, kaupiasi praktinė projektinio–komandinio darbo patirtis, turinio perteikimo metodai ir žmogiškieji išteklių – suaugusieji, kurie subrendo kaip krikščionys ir yra atsidėję jaunimo sielovadai: kunigai, vienuoliai, pasauliečiai. Lietuvoje, priešingai, labai stinga parapijose suaugusiųjų bendruomenių, kurios galėtų priimti jaunimą, sukurti jiems veikimo vietą ir liudyti Gerąją Naujieną savo gyvenimo stiliumi. Dėl šio istoriškai atsiradusio skirtumo skiriasi ir jaunimo sielovados

⁶⁶ Panaši tendencija yra ir Čekijoje, kur jaunimo pastoracijos centrų dėmesys bene labiausiai telkiamas į tokius renginius, džiaugiamasi, kad gausiai susirenkama tiek tikinčio, tiek ieškančio jaunimo. (*Balik J. Pastorale giovanile nella Repubblica Ceca // Note di pastorale giovanile. 2007. Nr. 6 // http://www.cnos.org/cnos/index.php?option=com_content&view=article&id=332:pastorale-giovanile-nella-repubblica-ceca&catid=68:pg-nazionali&Itemid=105. 2010 10 20).*

sampratos Lietuvoje ir šalyse, kuriose jaunimo pastoracijos vystymasis nebuvo sutrukdytas politinio režimo.

Iš jaunimo pastoracijos istorijos aptarimo matoma, kad jaunimo pastoracija kaip tokia istorijoje atsiranda tik tada, kai jaunimas tampa veikiančioji ir inicijuojančioji grupė Bažnyčioje, o pati jaunimo (ir su jaunimu) veikla bažnytinėje bendruomenėje tampa integrali ir organiška⁶⁷. Jaunimo pastoracijos samprata paskutiniaisiais dešimtmečiais pasirodančiuose nacionaliniuose dokumentuose dažniausiai nėra apibrėžiama, tačiau plačiai aprašomi tikslai, pagrindiniai jos elementai, gairės, prioritetinės sritys, veiklos kryptis, nuostatos, kai kuriuose – metodai ir etapai. Iš dokumentų nebūtų tikslinga sintezės būdu formuluoti vieno apibrėžimo. Tai, kas yra bendra Lotynų Amerikos (*Meilės civilizacija*, 1995)⁶⁸, JAV (1996)⁶⁹, Ispanijos (2007)⁷⁰, Brazilijos (2007)⁷¹, jaunimo sielovados dokumentuose, galima apibendrinti išskiriant esminius elementus.

1. *Jaunimo pastoracija yra kryptinga veikla su jaunimu, kur siekiama visuminio asmens ugdymosi.* JAV dokumente tai vadinama holistiniu ugdymu, kuriame ugdomos asmeninės, socialinės, religinės asmens galios⁷². Brazilijos dokumente pirmoji veiklos kryptis įvardinama, kaip integralus (Jėzaus) mokinio (-ės) formavimas⁷³. *Meilės civilizacija* ugdymo gairių dalyje atskirą skirsnį skiria integralaus ugdymo sritims apibrėžiant jas kaip santykį su savimi, su grupe, su visuomene, su išvadavimą dovanojančiu Dievu, su Bažnyčia. Ispanijos projekte trečioje dalyje įvardinama kaip tikėjimo ir gyvenimo integravimo dvasingumo modelis.

2. *Tai yra veikla, skirta jaunimui ir su jaunimu.* Pastoracija vyksta tik tada, kai jaunimas aktyviai dalyvauja tame procese. Jaunimo pastoracija suprantama kaip tokia, kai jaunimas yra pats tos veiklos kūrėjas, dėl šios priežasties Ispanijos praktikoje ir aptariamame dokumente „Jaunimo pastoracija“ keitė savo pavadinimą į „Pastoraciją su jaunimu“, ispaniškai labiau išreiškiančią aktyvų jaunimo dalyvavimą.

3. *Jaunimo pastoracija yra bažnytinės bendruomenės veikla.* Jaunimo pastoracijos

⁶⁷ Lietuvos pastoracijos praktikoje sąvoka „organiška pastoracija“ nėra vartojama, tačiau ji vartojama verstiniuose dokumentuose: *Europos vyskupų konferencijų taryba (CCEE), Katechezės–universitetų komisija, Europos universitetų kapelionų komitetas*. Universitetinė sielovada Europoje // http://www.lcn.lt/b_dokumentai/kiti_dokumentai/universitetine-sielovada-europoje.html. 2011.11.23.

⁶⁸ *Consejo Episcopal Latinoamericano*. Civilización del amor: tarea y esperanza: orientaciones para una pastoral juvenil latinoamericana. Bogotá: CELAM. 2001.

⁶⁹ *United States Conferens of Catholic Bishops*. Renewing the Vision: A Framework for Catholic Youth Ministry. 1997 // www.usccb.org/laity/youth/rtvcontents.shtml. 2010 10 20).

⁷⁰ *Comision Episcopal de Apostolado Seglar*. Jóvenes en la Iglesia, cristianos en el mundo en el tercer milenio. 2007 //

www.cristianosnacion.org/Documentos/JOVENES%20en%20la%20Iglesia%20%20Cristianos%20en%20el%20mundo. 2010 10 20.

⁷¹ *Conferência nacional dos bispos do Brasil*. Evangelização da juventude. Desafios e perspectivas pastorais. São Paulo: Paulinas. 2007.

⁷² *United States Conferens of Catholic Bishops*. Renewing the Vision: A Framework for Catholic Youth Ministry. 1997 // www.usccb.org/laity/youth/rtvcontents.shtml. 2010 10 20.

⁷³ *Conferência nacional dos bispos do Brasil*. Evangelização da juventude. Ten pat. P. 64–71.

misija negali būti deleguota vienam asmeniui ir vykti šalia bendruomenės, bet yra visos bendruomenės uždavinys. Bendruomenės indėlis yra būtinas, kad jaunimas integruotųsi į Bažnyčią kaip bendruomenę. JAV ir Ispanijos dokumentuose didelė dalis teksto skiriama pabrėžti jaunimo santykių su Bažnyčia atkūrimo svarbai. Tačiau tuo neneigiama, kad pastoracijoje yra būtini šiam darbui atitinkamai pasirengę asmenys, kaip ir atskiros jaunimui skirtos vietos ir veiklos.

4. *Situacijos, kurioje vykdoma jaunimo pastoracija, ištyrimas.* Minėtuose Ispanijos ir Brazilijos nacionaliniuose jaunimo sielovados dokumentuose pirmame skyriuje pagrindiniais bruožais aprašo jaunimo situaciją, kur įvardinami pagrindiniai sielovados iššūkiai. JAV dokumentas situaciją apžvelgia labai glaustai, įvardindamas ją kaip „naują momentą“.

5. *Tikėjimo turinys formuluojas atsiliepianti į jaunimo situaciją (problemas, lūkesčius ir jaunimo tikėjimo/netikėjimo situaciją).* Visi be išimties dokumentai turi teologinę dalį, kurioje atkreipiamas dėmesys į konkrečius tikėjimo aspektus, turinį, kurį pastoracijos procesas turi perteikti. Taip pat yra pateikiamos pedagoginės nuorodos, kai kuriuose – veiklos kryptys (JAV ir Brazilijos), kai kuriuose – procesas, suskirstytas į etapus (*Meilės civilizacija*, Ispanijos ir Brazilijos).

Apibendrinant minėtuose dokumentuose pateiktą jaunimo pastoracijos sampratą galima teigti, jog jaunimo pastoracija yra kryptinga bažnytinės bendruomenės vykdoma jaunimo veikla, kurios pagrindinis tikslas – visapusiškas jauno žmogaus ugdymas, kaip gyvenimo ir tikėjimo integravimas. Kitaip sakant, tai yra Šventosios Dvasios vedamos bendruomenės veikla, skirta jaunimui ir su jaunimu, kuria siekiama atsivėrimo išganingam Dievo veikimui visose konkrečiose gyvenimo situacijose⁷⁴.

Lietuvoje iš paskutinio 20 metų laikotarpio veiklos apžvalgos galima matyti, kad veikla su jaunimu Lietuvoje dar tik pakeliui į tai, kas vadinama jaunimo sielovada. Pagrindiniai trūkumai yra silpnos bažnytinės bendruomenės, kurios nepajėgia pateikti įtikinamo krikščioniško gyvenimo liudijimo jaunimui ir sąmoningai išsipareigoti jaunimo evangelizacijai. Todėl atskirose parapijose rūpestis jaunimu deleguojamas katechetui, tikybos mokytojui arba referentui. Parapijose veikiančių grupių ir jose dalyvaujančio jaunimo yra santykinai labai mažai, jaunimo grupės sunkiai integruojasi į bendruomenės gyvenimą, be to stinga kryptingo jaunimo ugdymo ir adekvačių vietų jaunimo iniciatyvoms užtikrinti. Veikla su jaunimu išskirtinai apima religinę sritį: katechezę, dalyvavimą liturgijoje ar kokiose grupelėse, kurios taip pat labiausiai kreipia dėmesį į jaunuolio sakramentinį gyvenimą. Tuo tarpu rūpestis jaunuolio žmogiškąja branda, socialinio aktyvumo skatinimu (tai, ką apima Bažnyčios socialinis

⁷⁴ *Tonelli R. Pastorale giovanile // Dizionario di pastorale giovanile. Ten pat. P. 737.*

mokymas), pilietinės atsakomybės ugdymu yra retai aptinkamas pastoracinėse veiklose. Taigi reikalingas kokybinis poslinkis jaunimo sielovados praktikoje ir teorijoje, kad ją būtų galima vadinti jaunimo pastoracija ta prasme, kokia ji vadinama pasaulyje.

Tokį poslinkį iš dalies galima išvelgti Kauno arkivyskupijos II sinodo nutarimuose jaunimo sielovadai skirtame skyriuje. Tai pirmasis Lietuvoje Bažnyčios dokumentas tiek daug dėmesio skiriantis jaunimo sielovadai, tačiau jis yra ne projektinio, bet administracinio pobūdžio, numatantis jaunimo sielovados organizavimo ir vykdymo tvarka, bei pateikiantis kai kurias rekomendacijas⁷⁵. Šis dokumentas svarbus tuo, kad *jaunimo sielovada yra pasirenkama kaip viena iš prioritetinių sričių*⁷⁶, o tai reiškia, kad atveriamos visos galimybės realizuoti jaunimo religinio ugdymo iniciatyvas Kauno Arkivyskupijos parapijose. Po jaunimo centrų įkūrimo ir daugelio masinių ir *proginų* renginių, kuriuos galima vertinti kaip sėkmingo dialogo tarp Bažnyčios ir jaunimo užmezgimą, dokumente siekiama užtikrinti *nuolatinį* rūpestį jaunimu visose parapijose: tai turėtų garantuoti numatytos struktūros. Be to pats darbas su jaunimu siekia pranokti pastoracinę katechezę ir apimti kuo platesnę veiklą⁷⁷. Konkrečioje Lietuvos situacijoje, įvykdžius tokį organizacinį užmojį, jau būtų didžiulis žingsnis į priekį. Numatytas jaunimo sielovados organizavimo ir funkcionavimo užtikrinimas šiame dokumente yra detalus ir apimantis visus lygmenis (grupės, parapijos, dekanato, vyskupijos bei bendradarbiavimo su kitomis institucijomis), aiškiai numatytos atsakomybės ir koordinavimo bei atsiskaitymo formos.

Kaip minėta, dokumentas yra administracinio pobūdžio, todėl nesiekia pateikti nei turinio, nei detalaus jaunimo sielovados sampratos atskleidimo, tačiau yra apibrėžiama, kad: „Jaunimo sielovada Kauno arkivyskupijoje yra jaunų žmonių palydėjimas susitikti su Jėzumi Kristumi. Tai yra dvasinis vadovavimas jauniems žmonėms, siekiant jų asmeninio ryšio su Kristumi, kai Bažnyčios bendruomenė padeda jaunuoliams apsispręsti tikėti, palydėdama juos krikščioniško gyvenimo keliu“⁷⁸.

Taip pat numatomi konkretūs uždaviniai: „ugdyti jaunuose žmonėse brandų tikėjimą, įjungti juos į gyvą bendruomenę su Bažnyčia, padėti pasirinkti vietą ir užduotį Bažnyčioje bei pasaulyje ir parengti jaunimą apaštalavimui“⁷⁹. Teigiama, kad būtina atsižvelgti „į jaunimo situaciją, visuomenines tendencijas ir jaunimo poreikius vietos bendruomenėje, skaitant laiko ženklus“, be to išvardinama visa eilė veiklų: „parapinę katechezę, tikybos pamokas mokykloje,

⁷⁵ Kauno arkivyskupijos antrojo sinodo nutarimai. Kaunas: Kauno arkivyskupija. 2008. 475–541.

⁷⁶ Teigiama, kad „jaunimo sielovada yra suprantama, kaip specialioji bažnyčios sielovada“ (Ten pat. 480).

⁷⁷ „Jaunimo sielovada apima ne tik katechezę <...>, bet ir jaunimo veiklą, kuri pagrįsta paties jaunimo iniciatyva, savanorišku dalyvavimu ir yra orientuota į jaunimo laisvalaikį“ (Ten pat. 482).

⁷⁸ Ten pat. 476.

⁷⁹ Ten pat. 477.

studentų sielovadą aukštosiose mokymo įstaigose, jaunimo veiklą parapijose, dekanatuose ir arkivyskupijoje, taip pat katalikiškų mokyklų, organizacijų, judėjimų, vienuolių ir kitų su Bažnyčia susijusių bendruomenių ir institucijų iniciatyvas⁸⁰.

Žvelgiant į dokumente aptartą jaunimo sielovadą ir lyginant ją apskritai su dabar esamu jaunimo pastoracijos supratimu iškyla keli problemiški dalykai:

1. Nors įvardinama *pastoracijos kryptis* – susitikimas su Kristumi, dokumentas niekam nepaveda parengti šio tikslo siekimo kelio: pastoracinio arba ugdomojo proceso projekto, gairių, (nurodami planai, kurie, kaip galima suprasti iš konteksto, yra išankstinis renginių numatymas). Kol nėra projekto: pastoracijos kelio, suskirstyto į etapus atskiras sritis, pateiktų kelio gairių, vertinimo kriterijų, visa veikla su jaunimu lieka vien renginių ir dalyvių skaičių suma.

2. Uždaviniuose teigiama, kad jaunimo sielovada siekia ugdyti jauno žmogaus *tikėjimą*⁸¹, apie viso jauno žmogaus ugdymą tiksluose neužsimenama. Jaunimo pastoracija suprastinama į dvasinį vadovavimą, kuris paprastai taikomas vėlesniuose jaunimo pastoracijos etapuose, kaip vienas iš pastoracijos proceso elementų, kuomet tikėjimo kelyje pažengęs krikščionis prašo kito krikščionio asmeniškai palydėti jo tikėjimo kelionėje. Dokumentas mini bendradarbiavimą su kitomis sielovados sritimis⁸² bei pasaulietinėmis jaunimo ugdymo institucijomis ir organizacijomis, tačiau sau (bažnytinei bendruomenei) nekelia visuminio jauno žmogaus ugdymo uždavinio. Tokios sampratos trūkumas tiek dokumente, tiek pačioje pastoracijoje yra viena iš pagrindinių jaunimo pastoracijos vystymosi kliūčių.

3. Nors dokumentas nurodo, kad reikia pažinti jaunimo situaciją, jo reikmes⁸³, tačiau nežinia, kokių būdu, nes vis dar nėra išsamių Lietuvos jaunimo situacijos tyrimų atkleidžiančių jaunimo religingumą, interpretuotą pastoracijos kontekste. Jaunimo pastoracijos praktikoje, tai pirminiai duomenys, kurie būtini kaip sąlyga projektinei jaunimo sielovadai.

4. Dokumente nors ir teigiama, kad „jaunimo sielovados vykdymo vieta – parapijos bendruomenė“⁸⁴ ir kad tikėjime jaunimui padeda apsispręsti Bažnyčios bendruomenė, tačiau vis dėlto pagrindinis dėmesys už vykdymo atsakomybę skiriamas klebonui, jaunimo vadovui ir jaunimo lyderiams, jaunimui. Nėra suteikiama pakankamai dėmesio, kad pastoracijoje su jaunimu dalyvautų bendruomenė. Todėl Lietuvos situacijoje yra realistiškas požiūris, nes tėra nedaug brandžių bendruomenių parapijose, kurios galėtų adekvačiai įsijungti į jaunimo

⁸⁰ Kauno arkivyskupijos antrojo sinodo nutarimai. Ten pat. 481.

⁸¹ „Ugdyti brandų jaunuolių tikėjimą“ (Ten pat. 477).

⁸² „Jaunimo sielovada apima įvairias jaunuolių gyvenimo sritis: šeimą, mokslą ir studijas, profesinį pasirengimą, laisvalaikį, sveikos gyvensenos būdus, neformalų ir pilietinį ugdymą bei kt.“ (Ten pat. 514). Toliau (515–518) yra išvardinamos sritys ir institucijos, su kuriomis numatomas bendradarbiavimas.

⁸³ Ten pat. 479–480.

⁸⁴ Ten pat. 485.

pastoraciją. Tuo tarpu jaunimo pastoracijos vykdyme šiuolaikiniame pasaulyje apskritai yra būtinas bendruomenės aktyvus dalyvavimas.

5. Dokumente pabrėžiama, kad „jaunimo sielovada aprėpia plačią Bažnyčios veiklos, skirtos jaunimui, sritį“⁸⁵. Reikia, pastebėti, kad jaunimo veiklų ir renginių suma nesudaro jaunimo sielovados: ją galėtų sudaryti skirtingų organizacijų ir bendruomenių skirtingi ugdomieji projektai, tarpusavyje koordinuojami, orientuoti į skirtingus jaunus žmones, numatantys konkrečias gaires ir etapus, kaip juos palydėti į susitikimą su Kristumi.

6) Dokumentas nors nenurodo prioritetinės jaunimo grupės, tačiau matyti, kad yra orientuojamasi į jaunimą, kuris yra tikintis, tai galima suprasti:

- iš uždavinių⁸⁶, kurie apima jau tikinčio jaunimo situaciją, neminimi pirmosios evangelizacijos uždaviniai (kurie prasideda nuo ryšio su jaunimu užmezgimo, susitikimo formų, pirmosios žinios apie Kristų perteikimo);
- iš pastoracijos vietos⁸⁷ – parapijos bendruomenė, kuri yra atvira visam jaunimui.

Žinant Lietuvos situaciją, kad yra nemažai parapijų, kur jaunimui nėra skiriama atsiros vietos, laiko ir dėmesio suprantama, kad pirmiausia būtina ir skubu garantuoti tikinčiam jaunimui jų vietą ir augimą savo parapijoje. Tačiau globaliai žiūrint šito nepakanka ir dešimtytūkstančių jaunų žmonių lieka šalia tokios jaunimo pastoracijos todėl, kad neturėjo pozityvaus ir reikšmingo santykio su parapija ir dėl kitų priežasčių. Iš to matoma, kad dokumente vyrauja ne dėmesys jaunimui, o Bažnyčiai (kad jaunimas tikėtų, jungtųsi į bendruomenę ir apaštalautų). Pastoracijos tiksluose nekalbama apie jaunimo laimę, augimą, išsilaisvinimą, apie tai, kad Bažnyčia *tarnauja* jaunam žmogui: konkrečiam asmeniui, kuriam dabar, šiandien, reikia Dievo išgelbėjimo, nes yra ribinėse gyvenimo situacijose – tokia pastoracinė nuostata Bažnyčios dokumentuose yra pasirinkta nuo Pastoracinės konstitucijos *Gaudium et spes*.

Taigi matomas skirtumas tarp jaunimo sielovados sampratos apskritai naudojamos jaunimo pastoracijos teorijoje ir Lietuvoje: tai sąlygoja patirties ir konteksto savitumas. Šiame darbe jaunimo pastoracija bus suprantama, kaip ji yra vartojama šalyse, turinčiose ilgesnę jaunimo sielovados praktiką ir teorinę studiją.

1.3. Jaunimo pastoracijos, evangelizacijos ir katechizacijos santykis

Aukščiau minėtuose nacionaliniuose dokumentuose jaunimo pastoracijos ir evangelizacijos terminai vartojami beveik sinonimiškai, o katechezės svarba jaunimo pastoracijoje nuolat pabrėžiama. Pavyzdžiui, Brazilijos dokumentas taip ir vadinamas –

⁸⁵ Kauno arkivyskupijos antrojo sinodo nutarimai. Ten pat. 481.

⁸⁶ Ten pat. 477.

⁸⁷ Ten pat. 485.

„Jaunimo evangelizacija: pastoracinės perspektyvos ir iššūkiai“, nors jame kalbama apie visą pastoracinę veiklą su visu jaunimu, iš kurio 73,6 proc. yra katalikai ir dar 15,5 proc. priklauso kitoms evangelinėms Bažnyčioms⁸⁸. Ispanijos projektas pavadintas „Jaunimas Bažnyčioje, krikščionys pasaulyje: jaunimo pastoracijos projekto gairės“ Ketvirtoje dalyje, kurią būtų galima versti „Ugdymo gairės: jaunimo evangelizacijos procesas“ (isp. *El itinerario educativo: el proceso de evangelización de los jóvenes*)⁸⁹, procesą įvardina, kaip evangelizaciją, nors toje dalyje taip pat rašoma apie visą pastoracinį darbą su jaunimu ir katechizacijos elementus. Atkreiptinas dėmesys, kad Ispanijos dokumente ir kitoje literatūroje, skirtoje jaunimo pastoracijos vykdytojams, pastaruoju dešimtmečiu dažnai keičiamas terminas iš „jaunimo pastoracijos“ (isp. *pastoral juvenil*) į „pastoraciją su jaunimu“ (isp. *pastoral con jóvenes*): taip pabrėžiant aktyvų jaunimo dalyvavimą pastoracijos procese – pastoracija vykdoma kartu su jaunimu.

JAV jaunimo pastoracijos gairės pateikia 9–ias pastoracijos kryptis, iš kurių trečioji yra katechezė. Čia nurodyti ne tik paauglių katechezės principai, bet ir konkrečios temos, atitinkančios Katalikų Bažnyčios Katechizmo dalis. Penktoji pastoracinė kryptis yra evangelizacija⁹⁰. *Meilės civilizacija* tik skyriuje apie Bažnyčią išskiria „Evangelizuojanti Bažnyčia“, kur minimas evangelizacijos procesas ir reikalavimas, kad tas procesas būtų įkultūrintas jaunimo požiūriu. Tekste „evangelizacijos“ terminas naudojamas dažnai, kaip tam tikras pastoracijos aspektas, o prie pateikiamų jaunimo pastoracijos metodų yra katechetinis metodas: nurodoma tikėjimo pagrindų sisteminio perteikimo svarba jaunimo pastoracijoje.

Taigi skirtinguose dokumentuose „evangelizacijos“ ir „pastoracijos“ terminai vartojami skirtingai, tačiau dažnai jie turi labai artimas reikšmes.

1.3.1. Evangelizacijos sampratos plėtra

Naujojo Testamento teologijoje evangelizaciją galima suprasti, kaip Gerosios Naujienos skelbimą apie Dievo Karalystės atėjimą Jėzaus Kristaus asmenyje ir slėpinyje kviečiant atsiversti ir tikėti (Mk 1, 15)⁹¹. Iki XX a. vidurio evangelizacija buvo suprantama, kaip misijų veikla netikinčioms, krikšto nepriėmusioms tautoms, kurios pagrindinis tikslas – Jėzaus Kristaus paskelbimas ir krikšto suteikimas norintiems, ir dažniau vadinama ne evangelizacija, o misija⁹². Vatikano II Susirinkimo dokumente *Ad gentes* (1965 m.) įžvelgiamos naujos Bažnyčios

⁸⁸ *Conferência nacional dos bispos do Brasil*. Ten pat. P. 31.

⁸⁹ *Comision Episcopal de Apostolado Seglar*. Jóvenes en la Iglesia. Ten pat.

⁹⁰ *United States Catholic Conference*. Renewing the Vision. Ten pat.

⁹¹ *Anthony. F.* Evangelization: Growing Understanding of a Complex Process // Salesianum. Roma. 1999. Nr. 61. P. 17–35.

⁹² XX a. pirmoje pusėje imta rečiau vartoti „misijos“ sąvoka dėl jos klaidingo susiejimo su kolonizacijos procesu. Šiuo laikmečiu tiek „misijos“ sąvoka, tiek praktika yra krizinėje situacijoje, kas tikėtina, jog įtakojo naujo

misijos situacijos. Iš vienos pusės pastebima kad geografiškai Bažnyčia skelbdama išganymo žinią jau pasiekė visas pasaulio vietas. Iš kitos pusės – atsiranda naujos situacijos: „bendruomenės, kuriose egzistuoja Bažnyčia, dėl įvairių priežasčių neretai iš pagrindų pakinta, ir šitai gali susidaryti visiškai naujos sąlygos“⁹³, todėl būtina peržiūrėti, kokia tose situacijose yra Bažnyčios misija. Būtent atsiliepiant į tokias naujas situacijas imtas taikyti platesne prasme evangelizacijos terminas, kuris tik vėliau plėtojamas kituose dokumentuose, kurių pagrindiniai yra *Evangelii nuntiandi* (1975 m.), *Catechesi Tradentae* (1979 m.), *Redemptoris Missio* (1991 m.) ir *Bendrasis Katechezės vadovas* (1997 m.).

Evangelizacijos platesnė samprata, kaip visos bažnytinės veiklos esminis uždavinys, išdėstoma popiežius Paulius VI dokumente *Evangelii nuntiandi* (1975 m.): „evangelizavimas iš tiesų yra malonė ir tikrasis Bažnyčios pašaukimas, jos giliausioji tapatybė“⁹⁴. Dokumente pabrėžiamas evangelizacijos kompleksiskumas⁹⁵, pateikiamos pagrindinės evangelizacijos dimensijos⁹⁶, tačiau nėra pateikiamas apibrėžimas, vengiant nuskurdinti sampratą ar ją iškreipti⁹⁷. Pateikiamoje evangelizacijos sampratos santraukoje nurodoma daug persipynusių elementų ir etapų: „Evangelizacija <...> yra daugiasluksnis procesas, apimantis įvairius elementus: žmonijos atnaujinimą, liudijimą, tiesiogiai reiškiamą skelbimą, vidinį pritarimą, įstojimą į bendruomenę, ženklų priėmimą, pastangas apaštalauti. Šie elementai gali pasirodyti vienas kitam prieštaraujantys, net vienas kitą šalinantys. Iš tiesų jie yra vienas kitą papildantys bei praturtinantys. Kiekvieną iš jų visada reikia traktuoti, kaip atliekantį kitų atžvilgiu papildymo funkciją“⁹⁸.

Dokumente išskiriamos atskiros grupės, kurioms Bažnyčia privalo nešti išganymo žinią. Pirmiausiai minimi tie, kurie yra toli nuo krikščionybės, kurie jos nepažįsta⁹⁹, o antroji dokumente nurodytoji evangelizacijos adresatų grupė yra tie, kurie gyvena nukrikščionėjusiose aplinkose: „dėl šiandien egzistuojančio nukrikščionėjimo jo nemažiau reikia ir daugybei žmonių, kurie, nors pakrikštyti, gyvena visiškai anapus krikščioniškojo gyvenimo ribų, taip pat paprastiems žmonėms, turintiems tam tikrą tikėjimą, bet menkai išmanantiems jo pagrindus,

„evangelizacijos“ termino platų vartojimą (Geveart. J. L. *Evangelii Nuntiandi* di Paolo VI, 25 anni dopo // Itinerarium. Messina. 2000 Nr. 8. P. 139).

⁹³ Vatikano II Susirinkimo nutarimai. Dekretas dėl Bažnyčios misijinės veiklos *Ad Gentes*. 6 // http://www.lcn.lt/b_dokumentai/vatikano_2s/ad-gentes.html. Žiūrėta 2012 02 12.

⁹⁴ *Paulius VI. Evangelii nuntiandi*. Ten pat. 37.

⁹⁵ Ten pat. 17.

⁹⁶ Ten pat. 18–24.

⁹⁷ „Bet kuriam daliniam ir fragmentiškam apibrėžimui, kuriuo mėginama perteikti turtingą, daugiasluksnę ir dinamišką evangelizacijos tikrovę, gresia pavojus ją nuskurdinti ar netgi iškreipti. Neįmanoma suvokti, kas yra evangelizacija, nesistengiant išlaikyti akirtyje visų jos esminių elementų“ (Ten pat. 17).

⁹⁸ Ten pat. 24.

⁹⁹ Ten pat. 51.

intelektualams, jaučiantiems poreikį pažinti Jėzų Kristų kitoje šviesoje negu iš vaikystėje gauto mokymo, ir galiausiai daugeliui kitų¹⁰⁰.

Iškeltas uždavinys evangelizuoti jau pakrikštytus asmenis, gyvenančius krikščioniškas šaknis turinčiose valstybėse, asmenis, bet praradusius „gyvo tikėjimo jausmą“ bei nebelaiančius savęs Bažnyčios nariais. Tokių priėmusių krikštą, bet netikinčių asmenų evangelizavimas tampa vienas iš pagrindinių Bažnytinės misijos uždavinių, ypač Europoje¹⁰¹: jis imamas vadinti „naujosios evangelizacijos“ terminu¹⁰². Šis terminas nereiškia, kad iki tol buvusi evangelizacija, jos metodai ir vykdymo tikslai yra vertinami kaip pasenę, taip pat nereiškia, kad turi būti skelbiama kokia nors kitokia žinia, „nauja evangelija“ ar prisitaikoma prie esamos kultūros ir žmonių gyvenimo būdo. Priešingai: skelbiama ta pati Evangelija ir tas pats Kristus, tik su nauju uolumu, panaudojant visas galimas priemones ir pasiekiant visas gyvenimo sritis – ir asmens, ir visuomenės. „Naujoji evangelizacija, nukreipta ne tik į asmenis, bet ir ištisas žmonių grupes, gyvenančias įvairiose situacijose, aplinkose ir kultūrose, turi tikslą *formuoti brandžią bažnytinę komuniją*, kurioje tikėjimas reikštųsi ir būtų įgyvendinamas visa savo pirmąją reikšmę, kaip ryšys su Kristaus asmeniu ir jo Evangelija, kaip susitikimas ir sakramentinė komunija su Kristumi, kaip gyvenimas meilės ir tarnybos dvasia“¹⁰³.

Jonas Paulius II atkreipė dėmesį, kad ne tik moderniai visuomenei reikalinga naujoji evangelizacijai bet ir „plačioms pačios Bažnyčios sritims“, kad ji galėtų ištikimai perteikti tikėjimo tiesą¹⁰⁴. Ši mintis reiškia nuolatinį Bažnyčios evangelizavimąsi: tai yra, kad visos bažnytinės bendruomenės ir jos nariai nuolat turi leistis provokuojami Gerosios Naujienos, kuri verčia atsinaujinti Dvasioje, įvertinti įvairiais lygmenimis savo bendruomenių autentiškumą – ar vis dar yra Dievo Karalystės ženklas tai aplinkai, kurioje bendruomenė gyvuoja.

Benediktas XVI 2010 m. rugsėjo 21 d. paskelbė *Motu Proprio* dokumentą *Ubicumque et semper*¹⁰⁵, kuriuo įsteigė naują Romos Kurijos dikasteriją – Popiežiškąją naujosios evangelizacijos tarybą. Naujosios evangelizacijos tarybos statuto pirmajame straipsnyje nurodyti šie tikslai: apmąstyti Naujosios evangelizacijos temas, nustatyti jos formas ir instrumentus. Trečiame straipsnyje nurodyti konkretūs uždaviniai tikslams pasiekti: gilinti teologinę ir

¹⁰⁰ *Paulius VI*. Evangelii nuntiandi. Ten pat.52.

¹⁰¹ *Jonas Paulius II*. Posinodinis apaštališkas paraginimas Ecclesia in Europa. 2003. 2 // http://www.lcn.lt/b_dokumentai/ap_paraginimai/ecclesia-in-europa.html. Žiūrėta 2012 02 12.

¹⁰² *Jonas Paulius II*. Enciklika Redemptoris missio. 1990. 33 //

http://www.lcn.lt/b_dokumentai/enciklikos/redemptoris-missio.html. Žiūrėta 2012 02 12.

¹⁰³ *Jonas Paulius II*. Posinodinis apaštališkasis paraginimas dėl pasauliečių pašaukimo ir misijos Bažnyčioje ir pasaulyje Christifideles laici. 34.

¹⁰⁴ Incontro di Giovanni Paolo II con la Conferenza episcopale della Scandinavia. 1989 //

http://www.vatican.va/holy_father/john_paul_ii/speeches/1989/june/documents/hf_jp-ii_spe_19890601_conf-episc-scandinava_it.html. 2012 02 12.

¹⁰⁵ *Benedict XVI*. Apostolic letter in the form of motu proprio *Ubicumque et semper*. 2010 //

http://www.va/holy_father/benedict_xvi/apost_letters/documents/hf_ben-xvi_apl_20100921_ubicumque-et-semper_en.html. 2012 02 12.

sielovadinę Naujosios evangelizacijos reikšmę, skatinti Bažnyčios mokymo šia tema studijas ir mokymo pritaikymą; atpažinti ir padėti jau esančioms iniciatyvoms, pasinaudojant pašvęstojo gyvenimo, apaštalinų bendruomenių, naujųjų bažnytinių judėjimų resursais, tirti ir naudotis naujomis komunikacijos formomis, naujosios evangelizacijos instrumentais, skatinti Katalikų Bažnyčios Katekizmo naudojimą¹⁰⁶.

Apibendrinant evangelizacijos sampratą galima išskirti kelis esminius dalykus, kurie svarbūs šiam darbui, pirmiausiai, kad evangelizacija, arba naujoji evangelizacija, nėra vien atskirų vietinių Bažnyčių ar jos padalinių rūpestis, bet visų tikinčiųjų ir visos Bažnyčios uždavinys. Dėl šios priežasties naujosios evangelizacijos uždavinys nebus vykdomas vien parengiant specialistus ar išleidžiant naujas pastoracinio darbo gaires, bet yra būtinas vidinis ir giluminis Bažnyčios atsinaujinimas. Reikalinga Bažnyčios evangelizacinė nuostata, kuri įgalintų rimtai priimti sekuliarizacijos, netikėjimo, kultūrinio ir religinio pliuralizmo iššūkius. Be to reikalingos rimtos pastangos įveikti dabartinę Bažnyčios tikėtinumo krizę, o tam reikia konkretaus, regimo autentiško krikščioniško gyvenimo įvairių formų liudijimo. Evangelizacija išreiškia esminę Bažnyčios misiją – išganomosios žinios skelbimą, o tai visai kas kita, nei prarastų tikinčiųjų atgavimas, ar kokia nors naujų narių verbavimo akcija. Evangelizacija reikalauja visos Bažnyčios pastangos susitelkti ties esme ir iš naujo atrasti krikščionišką tapatumą, išreikštą kultūriškai reikšmingai ir šiuolaikiškai¹⁰⁷.

1.3.2. Katechizacijos svarba Naujojoje evangelizacijoje

Praktikoje – konkrečiose pastoracinėse aplinkose (pvz. parapijose, jaunimo centruose) – veikiant Naujosios evangelizacijos dvasioje reikalinga žymiai daugiau elementų, patirčių, praktikos, turinių ir dalyvavimo bendruomenėje, kad jaunimas galėtų sąmoningai ir atsakingai perimti krikščionišką žinią visame jos radikalume. Pirmiausiai keičiasi katechezės vieta ir reikšmė Bažnyčioje.

Vyraujant katalikybei kaip tradicijai jaunimo religinio ugdymo išeities taškas buvo stiprus priklausymo jausmas Bažnyčiai. Religinis ugdymas – suprantamas kaip katechezė – turėjo tris pagrindines linijas: doktrinos esminių elementų įsiminimą, bibliinių personažų istorijų pasakojimą, idealizuotų arba paverstų modeliais Bažnyčios istorijos asmenybių gyvenimų pažinimą. Bažnyčios istorijos personažai (šventieji) palaipsniui tapdavo tam tikrais praktikoje pritaikomais sekimo modeliais¹⁰⁸. Įvedimo į krikščionybę procesas buvo suprantamas kaip

¹⁰⁶ *Benedict XVI*. Apostolic letter in the form of motu proprio *Ubicumque et semper*. Ten pat.

¹⁰⁷ *Alberich E.* *Catechesi rinnovata per una nuova evangelizzazione* // Istituto di catechesi. Facoltà di Scienze dell'Educazione. UPS. Andate e insegnate. Manuale di catechesi. Torino: LDC. 2002. P. 24.

¹⁰⁸ *Trenti Z.* *La fede dei giovani. Linee di un progetto di maturazione alla fede dei giovani*. Torino: LDC. 2003. P. 55.

linijinis, kur pastoracijoje siūloma jaunuolio (vaiko) amžių atitinkanti katechezė arba grupės katechezė.

Seculiarizuotoje sociokultūrinėje aplinkoje nebėra bendrai priimtino religinio požiūrio į žmogaus ir bendruomenės gyvenimą. Vadinasi, kad kiekvienas žmogus su savo gyvenimu gali daryti, ką nori, ir visuomenė tai daugiau ar mažiau toleruoja, kol nepažeidžiamos kitų teisės: žmogus gali migruoti, likti vienas, kurti šeimą, skirtis, vėl tuoktis ar gyventi su partneriu be jokio įsipareigojimo, priklausyti bet kokiai religinei grupei arba būti netikintis ir t.t. Tokioje aplinkoje tradicinės katechezės yra nesuprantamos (neberandama egzistencinė prasmė), jos nebeteri norimo poveikio. Keičiasi požiūris į religinį ugdymą: ugdymosi procesas suvokiamas ne kaip linijinis, bet ciklinis – nuo mokymo pereinama prie mokymosi, kur kreipiamas dėmesys į laipsnišką vidinį asmens brendimą. Įvyksta tam tikri metodo poslinkiai: katekizmai (knygos) tampa mažiau reikšmingos – jų vietą užima katechezė, tačiau katechezės sėkmė priklauso ne tiek nuo katecheto, kuris aiškina tikėjimo turinį, kiek nuo bendruomenės, kuri liudija, kad tas turinys savyje turi galią perkeisti žmonių gyvenimus. Pati bažnytinė bendruomenė yra suvokiama ne kaip konkrečios bažnyčios lankytoja, o kaip mažos bendruomenės, esančios vienoje parapijoje, kurias sudaro vieni kitus pažįstantys ir realiai tarpasmeninius santykius turintys žmonės. Turinio perteikimas taip pat keičiasi: nuo doktrinos tikslų formuluočių pereinama prie biblinės–liturginės katechezės, tačiau ta katechezė pirmiausiai remiasi patirtimi, patirties įžodiniu¹⁰⁹. Todėl evangelizacijos procese katechezė yra integrali dalis¹¹⁰.

Jau *Catechesi Tradentae* (1979 m.) ypatingas dėmesys skiriamas kristocentrinei katechezei pabrėžia asmeninės patirties svarbą katechezėje¹¹¹ ir katechezės glaudų ryšį su visu pastoracijos procesu¹¹². *Bendrasis Katechezės vadovas* (1997 m.) labai plačiai apžvelgia, kokia katechezė gali būti šiandieniniame pasaulyje ir pati katechezė matoma tik santykyje su visu evangelizacijos procesu¹¹³. Tai reiškia, kad jaunimui katechezė turėtų būti pateikta ne tik sistemiškai, bet ir atitinkamu metu: tuo metu, kai jaunuolis asmeniškai pradeda domėtis, kelti religinius klausimus. Jaunuoliui būtina suteikti galimybę palaipsniui pažinti tikėjimo turinius, susipažinti su Šventuoju Raštu, liturgija ir vertinti sisteminės žinias, pateiktas Katalikų

¹⁰⁹ „Pagaliau susivokiama, kad tradicinės tikėjimo formuluotės yra nieko nepasakančios; taigi reikia skubiai gražinti žodį tikintiesiems, kad jie atrastų kalbėseną, kuri galėtų šiandien pasakyti jų įsitikinimus“ [Išversta mano – R. P.] (*Trenti Z. La fede dei giovani*. Ten pat. 55).

¹¹⁰ Sociokultūrinės situacijos kaita išprovokavo būtinybę keisti katechezės formas ir jas pritaikyti atskiroms tikinčiųjų grupėms ir „įvairioms kiekvienos tautos ar srities sąlygoms“ (Vatikano II Susirinkimo nutarimai. Dekretas dėl vyskupų pastoracinių pareigų *Christus Dominus*. 1965. 44 // http://www.lcn.lt/b_dokumentai/ap_paraginimai/christifideles_laici.html. 2012 02 12).

¹¹¹ *Jonas Paulius II*. Apaštališkas paraginimas apie katechezę mūsų laikais *Catechesi tradentae*. 1979. 10–17 // http://www.lcn.lt/b_dokumentai/ap_paraginimai/catechesi-tradentae.html. 2012 02 12.

¹¹² Ten pat. 18–25.

¹¹³ *Dvasininkijos kongregacija*. Bendrasis katechezės vadovas. 1997. 60–76 // http://www.lcn.lt/b_dokumentai/vadovai/bendrasis-katechezes-vadovas.html. 2012 02 12.

Bažnyčios Katekizme ar jaunimo katekizme *Youcat*. Evangelizacijos procesas kreipia dėmesį į tai, kad katechezė būtų pateikta tinkamu laiku, o pastoracinis procesas organizuoja įvairias veiklas taip, kad pažadintų jaunimo domėjimąsi tikėjimu. „Tikroji katechezė visada yra tvarkingas ir sistemingas supažindinimas su Dievo apsireiškimu žmogui Jėzuije Kristuje, su tuo apreiškimu, kurio prisiminimas saugomas Bažnyčioje ir Šventajame Rašte ir gyvos bei aktyvios *traditio* nuolat perduodamas iš kartos į kartą. Tačiau šis apreiškimas nėra nei atskirtas nuo gyvenimo, nei dirbtinai prie jo pridurtas. Jis rodo galutinę gyvenimo prasmę ir visą gyvenimą nušviečia Evangelijos šviesa, įkvėpdamas jį arba iškeldamas jo trūkumus“¹¹⁴.

1.4. Pastoraciniai tiriamieji metodai

Prieš pradėdant aptarti jaunimo pastoracijos metodą reikia atkreipti dėmesį, kad apskritai pastoracijos samprata tiesiogiai priklauso nuo konkrečios vietinės Bažnyčios savivokoje vyraujančio ekleziologinio modelio, kuris neišvengiamai susijęs su visuomenės sociokultūrine kaita¹¹⁵. Be to reikia pastebėti, kad yra lygiagrečiai vartojami terminai *praktinė teologija* arba *pastoracinė teologija*, kurios šaka yra jaunimo sielovada. Pastoracinės teologijos terminas istoriškai senesnis ir susijęs su konkrečia pastoracine samprata. Pastoracinė teologija etimologiškai siejama su veiklos subjektu „pastores“ – ganytoju, t.y. kunigu. Po Tridento Susirinkimo išsivyravo požiūris, kad pastoracinės veiklos subjektai yra kunigai, kurie rūpinasi sielų išganymu, o bendruomenė buvo suprantama, kaip individų suma. Tokios sielovados modelis yra ganytojas – kaimenė¹¹⁶. Šis modelis dabar vyraujančios veiklos sampratos neatitinka, nes sielovados subjektu matoma visa bažnytinė bendruomenė, vienybėje su savo teisėtu vadovu, ir tie, kuriems evangelija skelbiama, yra veiklos subjektai, nes juose jau Dvasia žadina troškimą ir ieškojimą. Taigi jie ieško ir asmeniškai tikrina savo patirties atitikimą su skelbiama žinia, svarsto jos tikėtinumą bei apsisprendžia, kokiais tempais priimti, kokiais būdais atsiliiepti į išgirstą žinią. Be to labai prasiplėtė tos veiklos tikslai, ypač santykių Bažnyčia–pasaulis, kuris išsamiai išdėstomas *Gaudium et Spes* dokumente. Praktinė teologija, kaip atskira

¹¹⁴ Jonas Paulius II. Catechesi Tradentae. Ten pat. 22.

¹¹⁵ M. Midali išskiria tris modelius: 1) sakralioji krikščionybė – tai toks Bažnyčios praktikos modelis, kuris artimas liaudies pamaldumui, o Bažnyčios veikla centruota ties sakramentų teikimu; 2) – naujoji suaugusi arba sekuliari krikščionybė, kuriai atstovauja daugybė judėjimų ir asociacijų, kurių veikla ypač buvo aktyvi po Vatikano II Susirinkimo. Pasizymi kovojančiu aktyvizmu siekiant sukrikščioninti nukrikščionėjusią visuomenę; 3) dialoginė ir susitaikanti naujoji evangelizacija – tai Bažnyčios skleidžiama dialoginės kultūros veikla, siekianti sutaikyti Bažnyčią ir visuomenę (*Midali M. Teologia practica. 2. Attuali modelli e percorsi contestuali di evangelizzazione*. Roma: LAS. ³2000. P. 85).

¹¹⁶ Praktinės teologijos terminas atsiranda IV Laterano susirinkime 1215 m., kuomet dekretu nurodoma naujos disciplinos, būtent, praktinės teologijos, įsteigimas. Pirmieji vadovėliai atsiranda po Tridento susirinkimo: *Molanus. J. Theologiae practicae compendium* (1585) ir *P. Binsfeld. Enchiridion theologiae pastoralis et doctrinae necessariae sacerdotibus curam animarum administrantibus* (1591). *Floristán C. Teologia practica. Teoría y praxis de la acción pastoral*. Salamanca: Ediciones Sígueme. ⁴2002. P. 95–96.

teologijos šaka¹¹⁷, imta vertinti tik paskutiniais šimtmečiais. Po Vatikano II Susirinkimo teologijos perspektyva keitėsi dėl naujai suvoktos „išganymo istorijos“ konkretumo, t.y. istoriškumo, todėl teologija ėmė realiai atsižvelgti į istorinę praktiką, kurioje *dabar* vyksta gelbstinčio Dievo veikimas, todėl konkreti situacija, istorinė situacija, tapo teologine vieta – taip praktinė teologija rado savo mokslinį statusą ir vietą visoje teologijos mokslų sistemoje¹¹⁸.

Taigi ilgą laiką pastoracinė teologija naudojo *aplikacinį arba deduktyvųjį metodą*. Pagal šį metodą tiriama, kokias pasekmes turi teisės, dogmatikos ir moralės studijos atliktos ir taikomos. praktikoje Vėl žvelgiant į jaunimo sielovados istoriją – toks metodas buvo naudojamas dar prieš atsirandant organinei jaunimo sielovadai. Dėl greitos sociokultūrinės kaitos ir pliuralistinio konteksto, kuriame pastoracija kiekvienu atveju privalo atsižvelgti į esamą situaciją, antraip nepajėgs atpažinti konkrečių poreikių ir troškimų, į kuriuos reikia atsiliiepti, šis vienintelis tyrimo metodas tapo neadekvatus jau XX a. viduryje, tačiau jis toliau yra taikomas metodų sistemose, kaip vienas iš metodų¹¹⁹.

Dar Šviečiamajame amžiuje, kai imta kreipti ypatingą dėmesį į sielovados objektą/subjektą ypač suklestėjo šviečiamasis–ugdomas sielovados pobūdis. Jau nuo to meto buvo gana plačiau pradėtas taikyti *induktyvus metodus*. Metodas pradeda nuo esamos situacijos tyrimo pedagoginiu, psichologiniu, sociologiniu, antropologiniu ir t.t. aspektu, paskui, sisteminama detalai aprašant tiriamą situaciją visų šių mokslų tiriamosiomis priemonėmis, tai pritaikoma pastoracinėje praktikoje atsižvelgus į problemai atliepiančias Biblijos vietas ir Bažnyčios doktriną. Šis metodas gerai atlieka situacijos tyrimo funkciją, tačiau kartais nepajėgia adekvačiai įvertinti religinės patirties ir tikėjimo visumos perteikimo reikalavimo. Kur buvo taikomas vien šis metodas, viena iš pasitaikančių klaidų, kad visa pastoracija suvedama į edukacinį ir psichoterapinį procesą, kuriam teologija tampa vien pagalbininke – taip nuvertinamas objektyvus tikėjimo turinys ir evangelinis radikalumas¹²⁰.

XX a. pirmojoje pusėje imta taikyti *deduktyvųjį ir induktyvųjį metodą* kartu. Šis metodas bando derinti abu prieš tai minėtus metodus. Šitoks metodų derinimas plačiai naudojamas ir Vatikano II Susirinkimo dokumentuose. Čia laisvai naudojami ir Bažnyčios doktrinos interpretacijomis, ir esamos situacijos aprašymu tais aspektais, kurie atrodo reikalingi. Paskutinėje dalyje tyrimas užbaigiamas konkrečiomis praktinėmis nuorodomis, principais. Šis

¹¹⁷ „Praktinė teologija kaip veikimo teorija į empiriją orientuotoje teologinėje teorijoje apmaštant krikščioniškąjį tikėjimą modernios visuomenės praxis kontekste“ (*Heitink G. Practical theology: history, theory, action domains: manual for practical theology*. Grand Rapids, Michigan; Cambridge: W.B. Eerdmans. 1999. P. 6).

¹¹⁸ *Midali M. Teologia practica*. I. Cammino storico di una riflessione fondante e scientifica. Roma: LAS. 2005. P. 15–16.

¹¹⁹ Deduktyvus metodas tiko, kol pastoracija buvo homogeninė, tačiau, kai pasikeitė situacija, šis metodas yra neadekvatus, nes „sekuliarizacijos ir diversifikacijos proceso pasėkoje Bažnyčia tapo heterogeninė, įvairi, daugiaformė, sumišusi ir kartais chaotiška“ (*Midali M. Teologia practica*. I. Ten pat. P. 396).

¹²⁰ Ten pat. P. 396–397.

metodas yra patogus, tačiau atliekamame tiriamajame darbe pasitaiko, kad yra sudedami bendrai empiriniai duomenys ir tikėjimo principai ir gaunama tai, kas norima – trūksta metodologinių reikalavimų, kokių būdu šios dvi kryptys sujungiamos į vieną. Lieka neaišku, kaip nustatyti ar metodas taikomas taisyklingai.

Vienas populiariausių pasaulyje metodų taikomų, ir pastoracinės teologijos teoriniuose tyrimuose, ir praktikoje, yra siejamas su belgų kardinolo J. Cardijn sielovadine veikla ir gavęs pavadinimą, kuris nusako patį metodą: *stebėti–vertinti–veikti*. Bažnyčios dokumentuose dažnai naudojamas šis metodas. Jau 1965 m. pastoracinė konstitucija apie Bažnyčią šiuolaikiniame pasaulyje *Gaudium et spes* parašyta remiantis šiuo metodu, taip pat *Sollicitudo rei socialis*, o enciklikoje *Mater et Magistra* siūloma jį naudoti visame jaunimo pastoracijos darbe¹²¹. *Stebėti* – kritiškas esamos padėties aprašymas, praktikoje pasikliaunama grupės pastebėjimais, o teorijoje naudojami sociologiniai metodai. Antrasis žingsnis – *vertinti* – teologinių kriterijų parinkimo momentas. Čia teologas, žvelgdamas į sociologiniais metodais gautus tyrimus, iškeltas problemas ir klausimus, naudodamasis Šventuoju Raštu, Bažnyčios mokymu ir likdamas ištikimas visai doktrinai, iškelia ir naujai formuluoja tuos elementus, kurie duoda atsakymą į konkrečios situacijos problemas. Trečiasis žingsnis – *veikimas* tai yra praktinis atsakymas į iškeltas problemas: ką konkrečiai daryti. Teologai, ypač Lotynų Amerikos, plačiai taiko šį metodą ir dogmatikos, moralinės teologijos, dvasingumo teologijos veikaluose. Šio metodo taikymo pastoracinei teologijai trūkumas, kad jis nenumato programavimo fazės, nėra reikalavimo formuluoti galutinius ir tarpinius uždavinius, atskirus etapus ir tų etapų vertinimo kriterijus, nes metodo trečioji fazė surenka duomenis, reikalingus išeities taškui, nurodo kuria linkme reikia kreipti veikimą¹²².

Siekdamos pašalinti esamus aukščiau minėtų metodų trūkumus per pastaruosius 30 metų praktinės teologijos mokyklos bandė įvairiai derinti minėtus metodus, labiau kreipdami į vieną ar kitą šio metodo žingsnį, kur išryškėja nauji bruožai, būdingi kiekvienai mokyklai, o apskritai jų naudojamas metodas įvardinamas *teologinis, empirinis–kritinis*. Bendri būdingi bruožai: pradedama situacijos aprašymu ir esamos praktikos analize, ieškomi kriterijai, naujai interpretuojama ir nustatomi tikslai, nurodantys, kokių būdu esama praktika gali būti atnaujinama, reikalaujama programuoti konkrečius žingsnius, kaip pereiti nuo paplitusios praktikos, prie numatomos. Visam šiam procesui pateikiami atitinkami, kruopščiai atrinkti ir interpretuoti teologiniai kriterijai¹²³.

¹²¹ *Giovanni XXIII*. Leterra enciclica *Mater et Magistra*. 1961. 217–218 // www.vatican.va/holy_father/john_xxiii/encyclicals/documents/hf_j-xxiii_enc_15051961_mater_it.html. 2009 10 21.

¹²² *Midali M*. *Teologia pratica*. T.1. Ten pat. P. 399–400.

¹²³ Monrealio universitete šis metodas buvo išstobulintas ir sukonkretintas į 5 žingsnius; o pačios pastoracijos

Teologinio, empirinio–kritinio metodo šalininkai buvo veikiami filosofinės hermeneutikos praktiniu mąstymu, o netrukus ir sisteminė teologija ima naudotis šiuo metodu¹²⁴. Hermeneutika reiškia interpretavimą, arba dar kitaip – reikšmingą supratimą. Šiame procese yra interpretuojami faktai, duomenys, kitų autorių mintys ir taip gaunamas naujas suvokimas, tačiau šis procesas nėra linijinis, bet ciklinis¹²⁵. *Hermeneutinis metodas* pastoracinėje teologijoje taikomas trimis pagrindiniais etapais, kurie savyje yra dar suskirstyti ir turi savus reikalavimus. Pirmasis žingsnis – esamos padėties aprašymas ir interpretavimas, jis sutampa su paskutinių dviejų metodų pirmuoju etapu. Antrasis etapas yra kriterijų atrinkimas, arba teologinis, trečiasis yra dviejų dalių: teorinės (kokie konkretūs dalykai darytini aprašytoje situacijoje pagal nustatytus kriterijus) ir praktiniai (kokiais konkrečiais etapais, strategijomis, metodais ir priemonėmis tai pasiekama). Paskui, po kurio laiko, praktinė veikla tirinama iš naujo ir lyginama su prieš tai atliktu tyrimu. Bandoma nustatyti, kaip pasikeitė sociokultūrinė padėtis, ar numatyti veiksmai ir etapai atitinka situaciją, iš to toliau daromi kiti tyrimai. Taigi šis metodas yra ciklinis¹²⁶. Teorinis hermeneutiniu metodu atliktas tyrimas patikrinamas, ar atitinka naudojamų kitų disciplinų metodus ir ar metodiškai teisingai juos derina¹²⁷.

Apibendrinant šią dalį galima teigti, kad yra kokybinis jaunimo pastoracijos sampratos skirtumas tarp šalių, kuriose XX a. laisvai vystėsi jaunimo sielovada, ir Lietuvos, kuri buvo sovietinio režimo priespaudoje. Nors jaunimo pastoracijos situacija kiekybiniu atžvilgiu XXI a. pradžioje yra panaši tiek Lietuvoje, tiek šalyse, su kuriomis ji lyginama, tačiau kokybinis skirtumas kyla būtent dėl istorinės raidos. Laisvose šalyse, maždaug nuo Vatikano II Susirinkimo jaunimo pastoracijoje susiformuoja bendruomeninė savimonė (pastoracija vyksta bažnytinėje bendruomenėje, suvokiama, kad bendruomenė vykdo pastoraciją), tai gausiai pasireiškia įvairiais bažnytiniais judėjimais, asociacijomis ir bendruomeninio gyvenimo jaunimo grupėmis. Be to stiprėja socialinė ir politinė atsakomybė jaunimo pastoracijoje, misionieriški

studijos įvardintos, kaip praksologinė pastoracija. Tai reiškia apmąstytą ir kritinį svarstymą apie prasmingą veiklą, siekiant ją pagerinti. *Midali M.* Teologia pratica. T. I. Ten pat. 357–359.

¹²⁴ Apie hermeneutinio metodo taikymą sisteminei teologijai: *Jeanrond W.* L'ermeneutica teologica. Sviluppo e significato. Brescia. 1994. *Geffré C.* Credere e interpretare. La svolta ermeneutica della teologia. Brescia. 2000. Pastoracinės teologijos hermeneutinis metodo reikšmė ir taikymas nuosekliai pagrįstas *Moral J.* Ciudadanos y cristianos. Reconstrucción de la teología pastoral como teología de la praxis cristiana. Madrid: San Paolo. 2007.

¹²⁵ Apie šio metodo kilmę ir naudojimą kituose moksluose žr. *Tidikis R.* Socialinių tyrimų metodologija. Vilnius: Lietuvos teisės universitetas. 2003. P. 217–218.

¹²⁶ Heitink. Ten pat. P. 196–197.

¹²⁷ Hermeneutinis metodų ciklas reikalauja taikyti tarpdalykinį metodą, kuriame, integruojant atskiriems mokslams būdingus metodus, svarbu taisyklingai juos taikyti. Čia visuomet bus svarbus sociologijos, edukologijos, komunikacijų, psichologijos, socialinės antropologijos disciplinų naudojami metodai, kurie bus panaudoti teologo tikslams. Todėl R. Tonelli vartoja ne tarpdisciplininį terminą, o transdisciplininį, nes jaunimo pastoracijoje lemiamas kriterijus yra teologinis (*Tonelli R.* Per la vita e la speranza. Un progetto di pastorale giovanile. Roma: LAS. 2002. P. 28–32).

vaikų ir jaunimo judėjimai, rūpestis visuminiu jauno žmogaus ugdymu. Lietuvoje šie aspektai nėra natūralūs, integruoti į jaunimo pastoraciją, neformuluojami pastoraciniuose dokumentuose, kaip svarbūs uždaviniai, taip pat nėra atrasta veikiančių Lietuvoje metodų tokiems uždaviniams pasiekti. Kitas matomas skirtumas, kad Lietuvoje galima rasti tik pavienius atvejus, kai jaunimo sielovados vykdyme jaunimas yra įgalinamas tapti pats to proceso kūrėju. Todėl reikalingas kokybinis postūmis jaunimo pastoracijos tyrimuose ir praktikoje, kad būtų galima adekvačiai išpildyti Bažnyčios evangelizacinę misiją Lietuvos jaunimui, įtakojamam dabartinių visuomenės nuostatų.

Aptariant jaunimo pastoracijos santykį su evangelizacija ir katecheze buvo pabrėžtas jų glaudus ryšys. Nacionaliniuose jaunimo pastoracijos dokumentuose dažnai jaunimo pastoracija ir evangelizacija naudojama sinonimiškai, o katechezė visuomet yra šio proceso neatskiriama dalis.

Kadangi jaunimo pastoracijos situacija Lietuvoje yra specifinė, todėl taikant pastoracinį hermeneutinį metodą galima nustatyti realią jaunimo situaciją ir būdus, kaip gali būti perteikiama kristologinė žinia.

II. KRISTOLOGINĖS ŽINIOS PERTEIKIMO MODELIO SOCIOKULTŪRINIO KONTEKSTO PARAMETRAI

Kristologinės žinios perteikimo modelis kuriamas pagal konkrečius parametrus, kurie formuluojami iš jaunimo socialinės grupės sociokultūrinės analizės, apimančios apskritai visuomenei būdingus bruožus, jaunimo socialinei grupei būdingus bruožus ir iš konkretaus jaunimo religinio atvirumo nustatymo.

Tikėjimas savo išraiškos formas randa konkrečioje kultūroje, kuri yra visa tai, „kuo žmogus tobulina ir atskleidžia daugialypes savo dvasios ir kūno dovanas, stengiasi pažinimu ir darbu pajungti sau pasaulį; visa ta papročių ir institucijų pažanga, kuri tiek šeimos, tiek visos viešosios bendruomenės visuomeninį gyvenimą daro žmogiškesnį“¹²⁸. Šis kultūrinis kontekstas yra praktinės teologijos horizontas, kurio kaita skatina Bažnyčių kaskart atnaujintai ir įkūnytai pateikti nekintamą tikėjimo turinį. Bažnyčia mato savo misiją evangelizuoti kultūras ir kultūrą, „kad kultūra turi būti siejama su galutiniu asmens tobulėjimu ir bendruomenės bei visos žmonių visuomenės gerove“¹²⁹. Jaunimas yra ta socialinė grupė, kuri labiausiai veikiama kultūros kaitos, greičiausiai įvaldo technologines naujoves ir perima vyraujančias pasaulėžiūras.

Pasirinktos literatūros analizės būdu apžvelgiama jaunimo socialinė grupė, jos problemos, bendrareligingumo apraiškų kaita Lietuvoje per pastaruosius 20 metų bei dabartinės sociokultūrinės aplinkos bruožai, darantys įtaką kristologinės žinios perdavimui.

Siekiant nustatyti ir įvardinti jaunimo atvirumą kristologinei žiniai, pristatomas atliktas kokybinis tyrimas „Jaunimo atvirumas kristologinei žiniai Katalikų Bažnyčioje Lietuvoje“, kurį apibendrinant formuluojami kristologinės žinios perteikimo parametrai.

2.1. Jaunimas Lietuvoje kaip socialinė grupė

Čia pateikiama bendra jaunimo situacijai priskiriamų bruožų, problemų peržvalga, nedetalizuojant atskirų jaunimo grupių ir situacijų, nes tyrimo tikslas nėra orientuotas į kurią nors atskirą jaunimo grupę ar situaciją. Atkreiptinas dėmesys, kad kompleksinei visuomenei būdinga įvairovė išskaido jaunimo socialinę grupę į daugybę smulkesnių grupių, ne tik pagal amžių ir gyvenamą vietą, bet ir pagal pomėgius, lankomas mokymosi įstaigas, laisvalaikio praleidimo formas. Todėl skirtingų jaunų žmonių interesai, problemos ir lūkesčiai vis dėlto gali būti žymiai besiskiriantys taip, kad jaunimo grupei priskiriamos savybės netinka atskiriems jauniems žmonėms. Todėl pirmoji kompleksinės visuomenės jaunimo savybė įvardinama kaip

¹²⁸ Vatikano II Susirinkimo nutarimai. Pastoracinė konstitucija apie Bažnyčių šiuolaikiniame pasaulyje Gaudium et spes. 1965. 53 // http://www.lcn.lt/b_dokumentai/vatikano_2s/gaudium-et-spes.html. 2012 02 16.

¹²⁹ Ten pat. 56.

skirtingumas¹³⁰.

Jaunimo ir suaugusiųjų kultūrinis santykis. Pastoracinis žvilgsnis į jaunimo situaciją yra empatiškas: žvelgiama iš jaunimo perspektyvos. Tam priešinga yra taip vadinamoji „suaugusiųjų interpretacija“, kuri žvelgia į jaunimą, vertinamuoju žvilgsniu, dažnai pabrėžiant neigiamas savybes. Jaunimas matomas tarsi „neatitinkantis“ kažkokių normų, juos „būtina pataisyti“¹³¹. „Suaugusiųjų interpretacija“ egzistuoja dėl to, kad jaunimas parodo suaugusiųjų sukurtą kultūrą, kurioje jiems be jokio pasirinkimo teko gyventi, o toks suaugusiųjų ilgų dešimtmečių darbo rezultatas, atsispindintis jaunojoje kartoje, jų nepatenkina. Todėl jaunime matoma ne ateitis, o koncentruotai išreikštos dabarties visuomenės įtampos¹³². Lietuvos jaunimas, ši karta, užaugo visuomenėje, esančioje vertybinių nuostatų krizėje, kuri buvo tirta 1999 metais¹³³. Vertybinės nuostatos išreiškia asmens dvasinį pasaulį ir yra jos motyvacijos pagrindas: „Vertybių sistema išreiškia tam tikrą pasaulio sampratą, kuri nukreipia ir įprasmina žmogaus elgesį. Ji yra kultūros, kaip specifinio ir istoriškai susiklosčiusio žmonių gyvenimo būdo, šerdis. Vertybių sistema kinta lėtai, nėra tiesiogiai paveikiama ir tiesiogiai diagnozuojama. Empiriniai indikatoriai, naudojami kiekybiniuose sociologiniuose tyrimuose, „užčiuopia“ tik vertybines orientacijas, kaip nuorodas į sistemą vertybių, kurios fiksuojamos klausiant apie gyvenimo tikslus, esamus ir prioritetinius elgesio būdus, reiškinį vertinimus“¹³⁴.

Minėtame Europos vertybių palyginamame tyrime buvo atkreiptas dėmesys, kad lietuviai labiau nei kiti europiečiai pasitenkinimą savo gyvenimu ir laimės pojūtį sieja su ekonominių poreikių tenkinimu. Savo gyvenimu buvo patenkinti tik trečdalis lietuvių, o šiek tiek daugiau nei trečdalis (38 proc.) buvo nepatenkinti, dar 28 proc. buvo nei patenkinti, nei nepatenkinti¹³⁵. Panašiai vertinamas darbas: norimo darbo pagrindinis kriterijus yra atlygis, tik

¹³⁰ „Neegzistuoja „jaunuolio“ modelis, kuris reikštų daugiau nei socialinį konstrukta ir įvaizdį. Socialinę savybę „būti jaunu“ suformuoja kultūra, kurioje gyvenama, socioekonominis ir kultūrinis lygis, lytis ir individualūs skirtumai bei skirtingos biografijos“ [Išversta mano –R. P.] (*Equipo Adsis de Pastoral con Jóvenes. Jóvenes y Dios. Proyecto de Pastoral con Jóvenes. Madrid. 2007. P. 19.*)

¹³¹ „Mūsų šalis neturi ateities, jei dabartinis jaunimas rytoj bus vadovai: jie yra nepakenčiami, nesusipratę, net kelia baimę“ (Hesiodas, 740 m. pr. Kr.) „Mūsų jaunimas pamėgęs prabangą, bjauriai elgiasi, pajuokia valdžią, negerbia senų žmonių...“ (Sokaratas, 400 m. pr. Kr); „Šių laikų jaunimas daugiau apie nieką negalvoja, tik apie save, negerbia suaugusių ir senų žmonių, jie yra viskam netolerantiški, kalba taip, lyg viską žinotų. <...> Merginos yra kvailios, tuščios, nekuklios, nepagarbiai kalba, rengiasi ir gyvena“ (Petras eremitas, 1095 m.) *Ruta. G. Progettare la pastorale giovanile oggi. Torino: LDC. 2002. P. 42.* Panašiai jaunimą mato *Ševeliova. M.* Šiuolaikinis jaunimas. Vartotojo aprašymas // *Žvilgsniai* „XXI amžiaus“ priedas jaunimui. 2009 05 15 Nr 5 (114). „Suaugusio interpretacija“ išryškėja *Klumbys V.* Pikti klausimai Lietuvos jaunimui: kur jūs, aš jūsų nematau. <http://www.bernardinai.lt/straipsnis/2011-05-13-valdemaras-klumbys-pikti-klausimai-lietuvos-jaunimui-kur-jus-as-jusu-nematau/62661>. 2011 05 14.

¹³² *Lozano J.M.¿ De qué hablamos cuando hablamos de los jóvenes? Barcelona: Gedisa. 1991. P. 4.*

¹³³ Europa ir mes: (kolektyvinė monografija). *Gečienė I., Juknevičius S., Matulionis A., Mitrikas A., Savicka A., Valionis A., Žiliukaitė R.* Vilnius: Gervelė. 2001.

¹³⁴ *Laumenskaitė I.* Vertybinių orientacijų pokyčiai Lietuvoje ir nauji iššūkiai //

<http://www.religija.lt/straipsniai/tyrimai-analize-nuomones/vertybiniu-orientaciju-pokyciai-lietuvoje-nauji-issukiai>. 2011 10 15.

¹³⁵ Europa ir mes. Ten pat. P. 50.

po to vertinamos darbo vietos garantavimas ir karjeros galimybės, kaip žymiai mažiau reikšmingi darbe buvo įvertinti saviraiška ir komfortas¹³⁶. Be to tyrime išryškėjo pesimistinis požiūris į savo valstybę ir gyvenimą joje¹³⁷.

Atsiskleidžia paradoksas – žmonės, savo pasitenkinimą gyvenimu tapatinantys su ekonomine situacija, yra labiau nelaimingi, nei laimingi, nors per praėjusius dešimt Nepriklausomybės metų ekonominė valstybės situacija žymiai gerėjo.

Tyrimo dalyvavusiems lietuviams pagal vertybių svarbą, kaip daugumoje Europos šalių, šeima buvo pirmoje vietoje, tačiau lyginant su kitomis šalimis, lietuvių nuomone, sėkmė šeimai laiduoja tradicinės vertybės: ištikimybė, abipusė pagarba, tolerancija, seksualiniai santykiai, materialinė gerovė, o santykinai mažą reikšmę turi bendravimo galimybės. Be to lietuviai savo vaikuose labiausiai siekė išugdyti savanaudišką darbštumą ir kur kas mažiau rūpinosi tolerancijos, ryžtingumo ir savarankiškumo ugdymu¹³⁸. E. Laumenskaitė interpretuodama vertybinių orientacijų pokyčius, 2003 metais skaitytame pranešime Gyvenimo ir tikėjimo instituto rengtoje tarptautinėje konferencijoje „Nuolatinis suaugusiųjų ugdymasis XXI amžiaus globalizacijos ir vertybių konflikto kontekste“, pastebėjo, kad atsivėrus migracijos galimybėms ir laisvai rinkai lietuviams vis labiau būdingos socialinės–ekonominės vertybės nei kultūrinės vertybės, be to pastebimas posūkis į vartotojiškumą, kuomet per socialinio teisingumo nepaisymą ryškėja tendencija „kito vartojimui“ savo asmeniniams interesams tenkinti. Taip pat linkstama lengviau pažeidinėti moralės ir teisės normas, o tai reiškia asmeninės atsakomybės, savigarbos ir sąžiningumo sumenkėjimą. Autorė atkreipė dėmesį, kad: „neugdant ir nestiprinant bendruomenių, globalizacijos perspektyvoje tiek mūsų krikščioniškumas, tiek lietuviškumas vargu ar gebės išlikti“¹³⁹.

Keletas pamatinių evangelinių vertybių, tokių kaip solidarumas, konkreti artimo meilė, šiame tyrime išryškėjo neigiamu aspektu. Lietuviai pasirodė ypač solidarūs nepasitenkinime ir pasipriešinime socialinėms struktūroms bei pilietiniame pasyvume: nuo 1990 m. iki 1999 m. nedalyvaujančių jokiose visuomeninėse organizacijose ar judėjimuose asmenų skaičius išaugo dvigubai: nuo 40 proc. iki 79 proc.. Be to buvo pastebėta socialinio uždaroumo tendencija, o bendra nuostata, kad galima pasitikėti daugeliu žmonių, per dešimtmetį sumažėjo nuo 31 proc. iki 25 proc., o ypač ryškus nepasitikėjimas kitos tautybės žmonėmis, imigrantais, teistais, emociškai nestabiliais, alkoholikais, narkomanais, romais (čigonais). Šios nuostatos „iš esmės

¹³⁶ Ten pat. P. 160.

¹³⁷ „<...> Lietuvoje, *labiausiai* iš visų tyrime dalyvavusių Europos šalių, nepasitikima parlamentu, teisėsaugos sistema, policija. <...> Kai valstybė yra suvokiama kaip „svetima“, „primesta iš viršaus“, „neatitinkanti individų lūkesčių ir poreikių“, su ja nėra susitapatinama, ir todėl jos moralinė bei teisinės normos gali būti pažeidžiamos, nes jų nesilaikymas nesukelia vidinių moralinių konfliktų“ (Ten pat. P. 114).

¹³⁸ Ten pat. 182–187.

¹³⁹ *Laumenskaitė*. Ten pat.

prieštarauja krikščioniškai pozicijai ir šiandien ypač akcentuojamai Bažnyčios misijai pagelbėti vargstantiems socialiai atstumtiems žmonėms, juo labiau, kad šalinimasis ar net tiesioginis priešiškus nepadedą jiems įveikti savo gyvenimo anomalijų ir integruotis į visuomenę <...>. Rezervuota, uždara, o juo labiau neigiama laikysena kitokių žmonių atžvilgiu ženklina ir silpną savąją asmenišką bei kultūrinę tapatybę¹⁴⁰.

Taigi šiandieniniam Lietuvos jaunimui teko augti visuomenėje, kurioje vyravo būtent tokios vertybinės nuostatos, jie buvo tie vaikai, kuriuos tėvai siekė išugdyti darbščiais savanaužiais, jie jautė šeimose nepasitikėjimą kitais žmonėmis, valstybinėmis institucijomis, dar būdami vaikais sutiko didelę dalį žmonių, nepatenkintų savo gyvenimu.

Jaunimo socialinė grupė. Išskiriant Lietuvos jaunimą, kaip socialinę grupę, pirmoji išskirtinumą nusakanti savybė yra amžiaus riba. Nors yra skirtingų nuomonių, 2004 m. jaunimo situacijos tyrime manoma, kad jaunimo amžius yra maždaug 15–25 metų, o jau 2007 metais ši riba prasitęsia nuo 14 iki 29 metų¹⁴¹. Lietuvoje atliktuose jaunimo situacijos tyrimuose paprastai ir imamas šis amžiaus tarpsnis: nuo 14 iki 29 metų, tačiau Europos jaunimo situacijos tyrime jaunimui priskiriamas 15–29 metų amžiaus tarpsnis¹⁴². Amžius nėra pagrindinis kriterijus, apibrėžiantis jaunystės tarpsnį, bet tam tikros socialinio gyvenimo charakteristikos, pagal kurias ir nustatomi grupei būdingi bruožai: „jaunimas kaip socialinė grupė išsiskiria savo „pažeidžiamumu“, neįsivertinimu visuomenėje, darbo rinkoje, tačiau tai gali būti būdinga ir kai kuriems vyresnio amžiaus žmonėms“¹⁴³. Visgi „Jaunimo situacijos tyrimo“ išvadose prieinama bendros nuomonės, kad Lietuvoje jaunimas yra išskirtinė socialinė grupė, bei ypatinga visuomenės dalis. Jaunimo socialinės grupės išskirtinumas siejamas su „žmogaus gyvenimo laikotarpiu, kuomet yra integruojamasi į visuomenę, bręstama, tampama nepriklausomais, bandoma įsivertinti darbo rinkoje, pradedama kurti šeima bei socialinė, materialinė padėtis“¹⁴⁴.

2012 metų pradžioje 15–29 metų jaunimo Lietuvoje iš viso buvo 790 493¹⁴⁵. Lietuvoje jaunimas sudaro mažiau nei ketvirtį visų gyventojų, o Europos kontekste toks jaunimo procentas bendrame gyventojų skaičiuje yra vidutiniškas¹⁴⁶.

¹⁴⁰ *Laumenskaitė.* Ten pat. Nuo 1990 m. iki 1999 m. nedalyvaujančių jokiose visuomeninėse organizacijose ar judėjimuose asmenų skaičius išaugo dvigubai: nuo 40 proc. iki 79 proc. (Ten pat).

¹⁴¹ *Jaunimo reikalų departamentas.* Jaunimo situacijos tyrimas. Ten pat. II.1. P. 3–4.

¹⁴² *Eurostat.* Youth in Europe. Luxembourg: Publications Office of the European Union. 2009. P. 18.

¹⁴³ *Jaunimo reikalų departamentas.* Jaunimo situacijos tyrimas. Ten pat. II. 1. P. 4.

¹⁴⁴ Ten pat.

¹⁴⁵ *Lietuvos statistikos departamentas.* M3010206: Gyventojų skaičius metų pradžioje. Požymiai: gyvenamoji vietovė, amžius (5 m. amžiaus grupės), lytis // <http://db1.stat.gov.lt/statbank/selectvarval/saveselections.asp?MainTable=M3010206&PLanguage=0&TableStyle=&Buttons=&PXSId=3212&IQY=&TC=&ST=ST&rvar0=&rvar1=&rvar2=&rvar3=&rvar4=&rvar5=&rvar6=&rvar7=&rvar8=&rvar9=&rvar10=&rvar11=&rvar12=&rvar13=&rvar14=>. 2012 12 10.

¹⁴⁶ *Eurostat.* Youth in Europe. Ten pat. P. 21.

Lietuvos jaunimo situacija pastarąjį dešimtmetį yra tiriama ir turima nemažai informacijos apie atskiras jaunimo grupes, atskiras problemas, su kuriomis susiduria jaunimas, bei jaunimo požiūrį į įvairius socialinius ir politinius klausimus¹⁴⁷. Jaunimo reikalų departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos „įgyvendina valstybės jaunimo politikos tikslus ir priemones, stiprinančias jaunimo motyvaciją ir galimybes įgyti išsilavinimą, gauti darbą ir įsitraukti į aktyvų visuomeninį gyvenimą, dalyvauja sprendžiant jaunimo problemas bei plėtoja neformalų ugdymą ir jaunimo socializacijos procesus“¹⁴⁸. Nuo 2004 metų Jaunimo reikalų departamentas, kas dveji metai atlieka Lietuvos jaunimo situacijos tyrimą¹⁴⁹. Šie tyrimai yra vieni plačiausių, nes apima visą jaunimą visoje Lietuvoje, kaip tik siekia nustatyti, kiek jaunimas yra suvokiamas, kaip išskirtinė socialinė grupė, bei siekia išsiaiškinti, kaip kinta jaunimo aktyvumas visuomenėje, kokios yra jaunų žmonių vertybinės nuostatos, kokios yra didžiausios jaunimo problemos¹⁵⁰. Pradėjus įgyvendinti „Integruotos jaunimo politikos plėtros“ projektą iki 2012 metų rugsėjo buvo atlikti jaunimo problematikos tyrimai atskirose Lietuvos savivaldybėse, kurių tikslas: „iširti jaunimo problemas atspindinčių rodiklių būklę jaunimo politikos įgyvendinimo srityse, tokiose kaip mokymasis ir studijos, darbas, laisvalaikis, gyvenimo sąlygos, dalyvavimas neformaliame ugdyme, fizinė ir psichinė sveikata, įpročiai ir gyvenimo būdas, šeima, draugai, kaimynystė, probleminio/rizikingo elgesio apraiškos ir pan.“¹⁵¹. Remiantis šiais ir kitais duomenimis galima bendrais bruožais apžvelgti kai kurias Lietuvos jaunimo situacijas.

Jaunimo perėjimo procesas į suaugusiųjų statusą. M. Pollo aptardamas bendras Europai būdingas visuomenės struktūros kaitos pasekmes jaunimui išskiria du aspektus: jaunimo amžiaus ilgėjimą ir skirtumus tarp atskirų jaunuolių, kas sąlygoja individualizuotą ir fragmentišką brandos procesą¹⁵². Maždaug iki 1970 metų Europoje perėjimo procesas iš vaiko į suaugusiojo statusą buvo paprastesnis, nes didesnę įtaką paauglių ir jaunimo brendimui turėjo institucijos (šeima, mokykla, Bažnyčia), dabar šių institucijų įtaka menkėja, o didesnę įtaką daro masinės informacijos priemonės, technologijos. Senosiose kultūrose perėjimas į suaugusių pasaulį buvo siejamas su tam tikrų, gana griežtai apibrėžtų ir visuomenės pripažįstamų ritualų įvykdymu, kuriuos atlikus vaikas būdavo pripažįstamas suaugusiu: gaudavo naujas pareigas ir

¹⁴⁷ Čia pateikiama informacija apie atliktus tyrimus valstybinio valdymo ir mokslo institucijose. *Jaunimo reikalų departamentas*. Tyrimai susiję su jaunimu // <http://www.jrd.lt/index.php?-1114554908>. 2011 11 21.

¹⁴⁸ *Jaunimo reikalų departamentas*. Apie JRD // http://www.jrd.lt/go.php/lit/Apie_JRD/657/2/4. 2011 11 21.

¹⁴⁹ *Jaunimo reikalų departamentas*. Jaunimo situacijos tyrimas. Vilnius. 2004. // www.jrd.lt/index.php?-1363309801. 2009 04 29.

¹⁵⁰ Ten pat.

¹⁵¹ *Jaunimo reikalų departamentas*. Jaunimo problematikos tyrimai savivaldybėse // <http://ijpp.lt/lit/Vir%C5%A1utinis+menu/artimiausi+renginiai/jaunimo-problematikos-tyrimai-savivaldybese/>. 2013 01 03.

¹⁵² Pollo M. *Giovani e sacro. L'esperienza religiosa dei giovani alle soglie del XXI secolo*. Torino: LDC. 2010. P.7.

atsakomybes visuomenėje. Todėl suaugusiu tapdavo gana ankstyvame amžiuje. Jo vieta visuomenėje paprastai būdavo apspręsta jau nuo gimimo šeimos padėtimi¹⁵³. Komplexinėje visuomenėje šis perėjimas tampa sudėtingu, nes pats jaunas žmogus turi apsispręsti ir pasirinkti daugelį savo gyvenimo elementų, o pasirinkimams reikalingi kriterijai, arba vertybės. Nuolat daugėjant pasirinkimo galimybėms, o vyraujant priimtinaai nuomonei, kad prieš renkantis reikia pabandyti, vis ilgiau užtrunka apsisprendimas dėl konkretaus gyvenimo stiliaus, profesijos, santuokos, todėl jaunystės laikas vis ilgėja. Nors teisiškai jaunuolis tampa visiškai atsakingas už savo gyvenimą nuo 18 metų, konkrečius apsisprendimus ir pasirinkimus, tokius kaip santuoka, nuolatinis darbas, ne retai nukelia dar 10 metų į priekį. G. Milanesi aprašydamas jaunimo amžiaus fenomeno ilgėjimą tai įvardina, kaip „komplexinių visuomenių fiziologinę būtinybę“¹⁵⁴. Amžiaus pailgėjimas susijęs ir su brandos procesų ilgėjimu. Per paskutiniuosius 30 metų visoje Europoje pastebimas vien mokslui (studijoms) skirto laiko prailginimas, taip pat tampa įprastu tam tikras laiko tarpas nuo studijų baigimo iki pastovaus darbo pasirinkimo, nuo išėjimo iš tėvų namų iki savo šeimos sukūrimo¹⁵⁵.

XX amžiaus pabaigoje buvo pastebėtas ir tirtas socialinis fenomenas, kaip amžiaus ribų išnykimas, kuomet tampa priimtina vienodai elgtis ir atrodyti skirtingo amžiaus žmonėms – taip vadinamas „jaunatviškas stilius“. Amžiaus tarpusniai grindžiami socialinėmis funkcijomis, ypač tam tikros informacijos perdavimu jaunesnei kartai ir įvedimu į socialinio pasaulio simbolines sistemas. Vystantis telekomunikacijoms šios, anksčiau suaugusių pasauliui rezervuotos, informacijos tampa prieinamos jau nuo vaikystės, todėl šios funkcijos kinta¹⁵⁶. Amžinos jaunystės mitas, iškeliantis kaip vertybę kūno grožį, gerą savijautą ir nuolatinį norą „pabandyti, ką nors naują“, sudaro išpūdį, kad jaunystė – nerūpestingas ir laimingas amžius¹⁵⁷, tačiau tikrovėje šiandieninėje visuomenėje didelė dalis jaunimo susiduria su daugybe sunkumų.

Jaunimo nereikšmingumas visuomenėje. Ši jaunimo savybė gana plačiai aptarta gero ekonominio išsivystymo valstybėse. G. Milanesi šį jaunimo socialinei grupei būdingą bruožą aiškina, kaip neo–kapitalistinių sistemų, kur vyrauja silpnesni sluoksniai išstumiami iš visuomenės paribus formaliai ilginant mokymosi laiką, nesuteikiant galimybių gauti legalų

¹⁵³ *Equipo Adsis de Pastoral con Jóvenes.* Jóvenes y Dios. Ten pat. P. 24.

¹⁵⁴ *Milanesi G. Giovani // Midali M., Tonelli R. (Ed.).* Dizionario di pastorale giovanile. Leumann (Torino): LDC.²1992. P. 446

¹⁵⁵ *Pollo.* Giovani e sacro. Ten pat. P. 8.

¹⁵⁶ *Pollo M.* Animazione culturale. Teoria e metodo. Roma. 2002. P 46–48. Plačiau socialines kartų funkcijas tyrinėjo *Neugarten B. L.* Age Distinctions and Their Social Functions // Chicago Kent Law Review. Nr. LVII. P. 809–825.

¹⁵⁷ *Šutovas S.* Jaunystės kultas Lietuvos darbo rinkoje – pramanas ar realybė? //

<http://gyvenimas.delfi.lt/career/jaunystes-kultas-lietuvos-darbo-rinkoje-pramanas-ar-realybe.d?id=29143423>. 2012 05 15. publicistiniame straipsnyje pristatomas mitas, kad jauniems žmonėms lengviau gauti darbą.

darbą pagal specialybę, izoliuojant nuo valdymo struktūrų ir pan.¹⁵⁸. Jaunimas gauna būtinus pragyvenimui dalykus ir rūpinimąsi nuo pat vaikystės, o patikėtos atsakomybės dažniausiai būna nereikšmingos. Taip jauni žmonės patiria, kad visuomenė puikiai verčiasi ir be jų, tarsi jie būtų nereikalingi. Iš jaunimo tikimasi, kad gerai mokysis ir gerai elgsis, tačiau iniciatyvoms vietos lieka mažai. Tam, kad bręstantys asmenys rastų savo vietą ir būdą prisidėti prie visuomenės kūrimo, yra būtinos socialinės patirtys. Tačiau tokių realių vietų socialinėms patirtims modernios visuomenės jaunimui pasiūlyti negali. Jaunimo maištingumo mitas iškelia tuos atvejus, kur pavieniai asmenys ar mažos grupelės jaunimo renkasi prieštarauti konkreitiems visuomenės lūkesčiams, tačiau didžioji dauguma jaunimo yra konformistinė ir prisitaiko prie paliktos nereikšmingos situacijos ir dėl to ieško savo vietos ir savo laiko kitur, ypač virtualioje erdvėje. Europos miestuose, taip pat ir pasaulio megapoliuose, jaunimo laikas yra naktis, vieta – gatvės ir aikštės¹⁵⁹. Lietuvos miestuose taip pat galima identifikuoti jaunimo spontaniško susitelkimo vietas ir laikus, tačiau naktis Lietuvos miestuose daugeliui yra nesaugus laikas ir masinis jaunimo judėjimas nevyksta.

Tiesioginės šio socialinio nereikšmingumo pasekmės yra „prasmės praradimo sindromas“¹⁶⁰, kuris paliečia nemažai jaunimo ir pasireiškia žema saviverte, socialinio aktyvumo mažėjimu ir palaiptisniui įsisąmoninamam marginalumui, kuris tapęs jaunuolio savivokos dalimi, lemia jo elgesį. Tai gali pasireikšti pasitraukimu į tam tikras, skirtingumą demonstruojančias, subkultūras ar deviaciniu elgesiu¹⁶¹. Pozityvi reakcija į socialinį nereikšmingumą yra kova už savo vietą, tačiau dabartinėje visuomenėje jaunimas žymiai dažniau renkasi įvairias prisitaikymo formas, nei kovą už savo vietą visuomenėje.

Jaunimo profesinis pasirinkimas ir nedarbas. Lietuvoje jau paaugliai patiria, kad visuomenė yra konkurencinė, kad jiems joje reikės išsikovoti vietą. Mokykloje, klasėje, dalis moksleivių išgyvena stiprią stresinę situaciją visuomenės atžvilgiu, kuomet jie imami motyvuoti rinktis profesiją, numatyti norimą studijų kryptį, nes vienuoliktose klasėse tenka rinktis dalykus ir profilius, kurių vėliau reikės stojamiesiems egzaminams į aukštąsias mokyklas. Moksleiviai, kurie tikisi baigti aukštąsias mokyklas, 16 metų yra verčiami planuoti savo ateitį, nepaisant to, kad jie dar neturi pakankamos brandos ir savęs pažinimo. Motyvai, pagal kuriuos mokiniai skatinami rinktis profesiją, yra darbo rinkos pasiūla, gerai apmokamos profesijos, tačiau mažai kur sudaromos atitinkamos galimybės pažinti savo talentus, savo giliausius širdies troškimus, kurie veda į asmeninio pašaukimo apžinimą. 2001 metais su dvyliktokais atliktame tyrime apie jaunimo profesijos pasirinkimą paaiškėjo, kad jaunimas renkasi pirmiausiai savo socialinę padėtį

¹⁵⁸ Milanesi G. *Giovani*. Ten pat. P. 450.

¹⁵⁹ *Equipo Adsis de Pastoral con Jóvenes*. Jóvenes y Dios. Ten pat. P. 22.

¹⁶⁰ Milanesi G. *Giovani*. Ten pat. P. 450.

¹⁶¹ Ten pat.

(96 proc.), o tik 57 proc. dvyliktokų žinojo, kokią specialybę jie renkasi. Tačiau iš jų tik mažiau negu pusė (49 proc.) teigė, kad jų specialybė patinka¹⁶². Taigi, daugiau kaip pusė moksleivių yra nusiteikę studijuoti jiems nepatinkančias specialybes, kad gautų norimą socialinį statusą, gerai apmokamą darbą.

Išitvirtinimas nuolatiname darbe yra vienas iš kriterijų, nurodančių, kad jaunuolis pereina iš jaunimo socialinės grupės į suaugusiųjų. Jaunimui darbas yra labai svarbi vertybė¹⁶³. Jaunimo galimybės įsidarbinti yra gana sudėtingos. „Lietuvos savivaldybių jaunimo problematikos“ tyrimuose buvo apklausti 19–29 metų jaunuoliai apie jų darbą. Apklaustos metu dirbo 28,4 proc. Kauno miesto savivaldybės jaunimo¹⁶⁴, 48,0 proc. Vilniaus miesto savivaldybės jaunimo¹⁶⁵, 43,1 proc. Klaipėdos rajono savivaldybės jaunimo¹⁶⁶. Kai kurie iš jų tik dirbo, kiti dirbo ir mokėsi (studijavo). Tuose pačiuose tyrimuose buvo apklausta apie jaunuolių darbą pagal specialybę. Lyginant pasirinktų trijų miestų savivaldybių jaunimo situaciją, panašiai atsakė, kad neturi specialybės 9–10 proc. jaunimo, o darbas pagal specialybę svyravo nuo 34 proc. Kaune¹⁶⁷ iki 54 proc. Vilniuje¹⁶⁸. „Iš tų apklaustųjų, kurie dirba ne pagal specialybę, darbo pagal specialybę negali rasti 31 proc. Taip pat 31 proc. tiriamųjų dirbti ne pagal specialybę pradėjo dar studijuodami. 16 proc. respondentų neturi jokios specialybės. 9 proc. mano, kad darbas pagal specialybę būtų neįdomus“¹⁶⁹. Lyginant su kitomis amžiaus grupėmis jaunimo nedarbas yra dvigubai didesnis, nei bendras šalies nedarbo lygis¹⁷⁰.

Pagrindinė problema, su kuria susiduria jaunimas ieškodamas darbo pagal specialybę, yra darbdavių reikalavimas turėti darbo patirties. Kitu atveju, dalyvaujant konkursuose į laisvas darbo vietas, yra dažnai formuluojamos tokie klausimai, kuriuos gali atsakyti tik jau toje darbovietėje dirbę žmonės, todėl nemaža jaunimo dalis, kuriai nepavyksta rasti darbo Lietuvoje pagal specialybę ar patenkinamą užmokestį, renkasi darbo paieškas užsienyje. Todėl: „jaunas

¹⁶² *Pagriskienė Z.* Jaunimo profesinio orientavimo klausimai //Lietuvos sociologija amžių sandūroje. Straipsnių rinkinys. Vilnius. 2001. P. 133.

¹⁶³ „Jaunimo apklausos duomenimis, darbas jaunimo vertybių skalėje yra antroje vietoje po šeimos. 96,7 proc. apklaustųjų teigė, kad jiems darbas yra labai svarbus ar svarbus“ (*Jaunimo reikalų departamentas.* Jaunimo situacijos tyrimas. Vilnius. 2004. Ten pat. II.10. P. 15).

¹⁶⁴ Kauno miesto savivaldybės jaunimo problematikos tyrimas. 2011 // http://ijpp.lt/file/Ataskaita_Kauno_m_1.pdf. 2012 12 20. P. 21.

¹⁶⁵ Vilniaus miesto savivaldybės jaunimo problematikos tyrimas. 2012 // http://ijpp.lt/file/Ataskaita_JRD_Vilniaus_m_2012_06.pdf. 2012 12 20. P. 20

¹⁶⁶ Klaipėdos rajono savivaldybės jaunimo problematikos tyrimas. 2012 // http://ijpp.lt/file/Ataskaita_Klaipedos_r.pdf. 2012 12 20. P. 21.

¹⁶⁷ Kauno miesto savivaldybės jaunimo problematikos tyrimas. Ten pat. P. 23.

¹⁶⁸ Vilniaus miesto savivaldybės jaunimo problematikos tyrimas. Ten pat. P. 22.

¹⁶⁹ Kauno miesto savivaldybės jaunimo problematikos tyrimas. Ten pat. P. 23.

¹⁷⁰ „2011 m. jaunimo (15–24 metų amžiaus asmenų) nedarbo lygis sudarė 32,9 procento (bendras 15 metų ir vyresnių šalies gyventojų nedarbo lygis – 15,4 proc.). Šios amžiaus grupės vaikinių nedarbo lygis sudarė 34,6, merginų – 30,4 procento. Kaime 15–24 metų gyventojų nedarbo lygis buvo aukštesnis nei mieste ir sudarė 40,9 (mieste – 27,6 proc.)“ (*Lietuvos statistikos departamentas.* Jaunimo nedarbo statistika // <http://www.stat.gov.lt/pages/view/?id=3725>. 2012 06 15).

žmogus, ieškantis pirmosios pastovios darbovietės patiria didesnę nerimą ir įtampą, nei kiekvieną vėlesnę kartą ir šis emocinis fonas turi didelės įtakos bendrai jo psichologinei, o neretai ir fizinei būsenai¹⁷¹. Tai dalinai sąlygoja kitas problemas: žalingus įpročius, fizinę ir psichologinę sveikatą.

Jaunimo žalingi įpročiai ir sveikata. Atkreiptinas dėmesys, kad žalingi įpročiai nėra kokia nors išorinė, aplinkos apspręsta problema, kaip smurtas ar apsigimimas. Žalingus įpročius „renkasi“ pats žmogus dėl įvairių priežasčių. Suprantama, kad tai yra daugialypė vidinė atskiro asmens problema, susijusi su vertybių krize, pozityvaus socialinio dalyvavimo ir kūrimo stoka ir kitomis priežastimis. Pats jaunimas įvardina tokius žalingus įpročius: alkoholio, tabako, narkotinių medžiagų vartojimas, azartiniai žaidimai, nemandagus elgesys (keiksmazodžiai), dažnas kompiuterio/internetu naudojimas¹⁷².

Tai nėra vien Lietuvos jaunimo problema. Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamento 2011 metų Metiniame pranešime pažymima, kad ne tik Lietuvoje, bet visose Europos sąjungos šalyse narkotikų vartojimas tarp jaunimo dar nebuvo pasiekęs tokio masto, kaip pastaraisiais metais¹⁷³. Iš Kauno miesto savivaldybės jaunimo problematikos tyrime dalyvavusio jaunimo maždaug 1 proc. nuolat vartoja narkotikus, 14 proc. – yra bandę, o daugiau kaip 80 proc. jaunimo nėra bandę ir nenorėtų pabandyti¹⁷⁴. Vilniaus mieste taip pat apie 1 proc. vartoja nuolat, 19 proc. – yra bandę, o 70 proc. – nebandė ir nenorėtų pabandyti¹⁷⁵. Vienas procentas jaunimo, kuris nuolat vartoja narkotikus būtų labai daug (maždaug tiek pat, kiek susirenka į Lietuvos jaunimo dienas) konkrečių jaunų žmonių, kurie kenčia nuo šios priklausomybės.

Alkoholį jaunimas vartoja žymiai dažniau nei narkotikus. Apie 6–10 proc. jaunimo yra priklausomi nuo alkoholio arba yra dideliame pavojuje tapti priklausomais, o dar 18–27 proc. yra mažesnės rizikos grupėje tapti priklausomais nuo alkoholio¹⁷⁶. Įdomu tai, kad pats jaunimas atsakydamas į klausimą, kodėl vartoja alkoholį nurodo: „51 proc. vartojančių alkoholį tai daro tam, kad atsipalaiduotų, 13 proc. alkoholį vartoja siekdami apsvaigti, 10 proc. respondentų tokiu

¹⁷¹ *Jaunimo reikalų departamentas.* Jaunimo situacijos tyrimas. Vilnius. 2004. Ten pat. II.10. P. 16.

¹⁷² Kauno miesto savivaldybės jaunimo problematikos tyrimas. Ten pat. P. 69.

¹⁷³ *Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamentas.* Metinis pranešimas. 2011 // http://www.ntakd.lt/files/informacine_medzega/0-NTAKD_medziaga/1-MP/2011_LT.pdf. 2012 12 20. P. 52.

¹⁷⁴ Kauno miesto savivaldybės jaunimo problematikos tyrimas. Ten pat. P. 64–65.

¹⁷⁵ Vilniaus miesto savivaldybės jaunimo problematikos tyrimas. Ten pat. P. 63–64.

¹⁷⁶ Kauno ir Vilniaus miesto jaunimo, dalyvavusio savivaldybių problematikos tyrimuose, pateikti rezultatai yra skirtingi: Kaune 10 proc. jaunimo turi priklausomybę nuo alkoholio arba labai didelę riziką tapti priklausomais ir dar 27 proc. yra vidutinės rizikos grupėje (Kauno miesto savivaldybės jaunimo problematikos tyrimas. Ten pat. P. 64). Vilniuje analogiškai 6 ir 18 proc. (Vilniaus miesto savivaldybės jaunimo problematikos tyrimas. Ten pat. P. 62–63).

būdu norėjo užmiršti problemas, 9 proc. – pasijausti laimingesni, 7 proc. alkoholi vartojo dėl neturėjimo, ką veikti, 6 proc. – nenorėjo išsiskirti iš grupės draugų¹⁷⁷.

Kitas šio laikmečio žalingas įprotis yra priklausomybė nuo kompiuterio/interneto/kompiuterinių žaidimų. Skirtingai nei kiti žalingi įpročiai šis gali būti įgyjamas nepastebimai, nes naudojimas kompiuteriu priskiriamas prie funkcinio raštingumo normos, todėl net norėdami išvengti priklausomybės nuo žaidimų, interneto, jaunuoliai dažnai turi naudotis kompiuteriu savo rašto darbams ar bendravimui. Vidutiniškai apie 90 proc. jaunimo naudojami kompiuteriu kasdien. „Dažiausiai internetu naudojama 1–3 val. per dieną (49 proc.), 24 proc. internetu naudojasi 3–5 val., 15 proc. daro tai 5 val. ar ilgiau. Iki valandos prie interneto praleidžia 12 proc. respondentų“¹⁷⁸. Lietuvoje šiai priklausomybei tirti mažai skiriama dėmesio, o tiems, kurie ją turi, yra sunku rasti pagalbą (pvz., lyginant su priklausomybe nuo narkotikų). Savivaldybių jaunimo problematikos tyrimai jaunimo interneto naudojimo įpročius pateikia poskyryje prie žalingų įpročių, tarp rūkymo ir lošimo temų, vien nurodydami, kiek kartų per savaitę ir kiek valandų per dieną tyrime dalyvavęs jaunimas naudojami kompiuteriu. Tuo tarpu dėl ko dalis jaunimo 5 ir daugiau valandų praleidžia prie kompiuterio nėra tiriama. Nėra bandoma net nustatyti, kiek iš jų turi priklausomybės nuo interneto riziką.

Jaunimo žalingi įpročiai dažnai priklauso nuo bendros sveikatos būklės. „Jaunimo nuomone, sveikatos būklę dažniausiai labiausiai neigiamai veikia nuolat patiriamas stresas – 41,8 proc. ir didelis mokslo/darbo krūvis – 40,9 proc.“¹⁷⁹. Jaunimas neturi kokių nors ypatingų sveikatos sutrikimų padaugėjimų per pastaruosius metus, tačiau dabartinė gyvensena, kuomet daug laiko praleidžiama prie kompiuterių, trūksta fizinės veiklos ir mityba nėra pakankamai subalansuota, tikėtina, kad atsilies sveikatai vyresniame amžiuje¹⁸⁰.

Stresai ir didelis krūvis gali atsilipti ir psichologinei jaunimo būklei. Tiek Vilniaus, tiek Kauno mieste yra dalis jaunimo, kuris skundžiasi savo psichine savijauta – jaunimą kankina nemiga, nerimas, liūdesys. 7 proc. Vilniaus miesto ir 9 proc. Kauno miesto jaunimo respondentų nustatyta bloga psichinė savijauta, o vidutiniška savijauta buvo būdinga atitinkamai 31 proc. Vilniuje ir 43 proc. Kaune tyrime dalyvavusių jaunuolių¹⁸¹. „Pastaruoju metu ryškėja tendencija, kad vis dažniau jaunos merginos suseraga valgymo sutrikimais, nervine anoreksija ar bulimija“¹⁸². Kol kas šios problemos yra menkai sprendžiamos, panašiai, kaip ir priklausomybė

¹⁷⁷ Vilniaus miesto savivaldybės jaunimo problematikos tyrimas. Ten pat. P. 64.

¹⁷⁸ Kauno miesto savivaldybės jaunimo problematikos tyrimas. Ten pat. P. 67.

¹⁷⁹ *Jaunimo reikalų departamentas*. Jaunimo situacijos tyrimas. Vilnius. 2004. Ten pat. II. 14. P. 6.

¹⁸⁰ Ten pat.

¹⁸¹ Vilniaus miesto savivaldybės jaunimo problematikos tyrimas. Ten pat. P. 75. Kauno miesto savivaldybės jaunimo problematikos tyrimas. Ten pat. P. 75.

¹⁸² Kauno miesto savivaldybės jaunimo problematikos tyrimas. Ten pat. P. 70.

nuo kompiuterių: stinga prevencinių programų ir vietų, kur jaunimas, besiskundžiantis tokiomis problemomis, galėtų kreiptis.

Jaunimo migracija. Kitas fenomenas – tai jaunimo emigracijos tiek į didžiuosius miestus, tiek į užsienį. 2009 m. į užsienį emigravo ir deklaravo savo išvykimą 21970 asmenų, iš jų 8126 yra jaunimas nuo 15 iki 29 metų, tuo tarpu 2007 m. deklaravusio savo emigraciją jaunimo buvo 5162¹⁸³. Be to neturima tikslių duomenų, kiek jaunų žmonių šiuo metų faktiškai yra išvykę į užsienį ilgesniam laikui. Dalis jaunimo tikisi po studijų ar laikino darbo sugrįžti į Lietuvą, tačiau kita dalis išvyksta darbo tiksliais, ieško nekvalifikuoto darbo ir nėra patenkinti savo gyvenimo sąlygomis nei Lietuvoje, nei užsienyje. Toks migracijos fenomenas yra natūralus globalizuotame pasaulyje, tačiau dėl piliečių nepasitenkinimo Lietuvos institucijomis ir gyvenimo sąlygomis (jau minėtame 1999 metų tyrime) migracijos fenomenas lyginant su kitomis šalimis yra neproporcingai aukštas.

Jaunimo vertybės. Globalizacijos tyrėjai tvirtina, kad istorijoje dar nebuvo tokio masto vertybių kaitos, kaip dabar, kuomet ji vyksta dėl telekomunikacijų, transliacijų, transporto infrastruktūrų. Dėl to vykstanti „kultūros globalizacija kaičia nacionalinės kultūros kūrimo ir atnaujinimo formas bei priemones“¹⁸⁴. Apklausose, Lietuvoje kaip ir kitose Europos valstybėse, jaunimas pagrindine vertybe dažniausiai nurodo šeimą¹⁸⁵. Jaunimas mano, kad santuoka yra reikalinga – 26,7 proc., kad santuoka yra būtina, jei pora nusprendė gyventi kartu, 50,2 proc. manoma, kad prieš santuoką yra būtina pagyventi kartu, o 15,2 proc. mano, kad santuoka yra visiškai nereikalinga¹⁸⁶. Fokusuotose grupinėse diskusijose neatsirado tokių, kurie tvirtintų, jog santuoka nereikalinga, ir vos keli pažįsta ilgą laiką gyvenančias nesusituokusias poras. Lietuvoje gyvenimas nesusituokus tampa nemažos dalies jaunimo porų pasirinktas įvadas į santuoką. Paprastai gyvenama ilgiausiai 2–3 metus iki nėštumo, tuomet sudaroma santuoka. Tuo tarpu Skandinavijoje gyvenimas nesusituokus išstumia santuoką¹⁸⁷. Kitas įdomus dalykas, kad didelė jaunimo dalis pritaria ikivedybiniams lytiniais santykiams (78,1 proc.), gyvenimo nesusituokus įteisitimui (72,7 proc.), dirbtiniam apvaisinimui (72,1 proc.), skyryboms (70 proc.), eutanazijai (61,7 proc.), ir mažiau nei pusė apklaustųjų pritaria abortams (39,5 proc)¹⁸⁸. Iš to galima

¹⁸³ Lietuvos statistikos departamentas. Lietuvos statistikos metraštis 2011. Vilnius. 2011. P. 60. *Ambrozaitienė D.* Lietuvos jaunimo migracija // Lietuvos statistikos departamentas // <http://www.stat.gov.lt/lt/blog/view?id=89&PHPSESSID=>. 2011 10 14.

¹⁸⁴ *Bulajeva T., Duoblienė L.* Lietuvos švietimo politikos transformacijos. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla. 2009. P. 189.

¹⁸⁵ *Spider tyrimai.* Jaunimo situacijos sociologinis tyrimas. 2005 // <http://www.jrd.lt/index.php?192553709>. 2011 11 24. Įvairiuose vertybinuose tyrimuose išryškėja, kad Lietuvos jaunimo materialinės vertybės dažnai užgožia dvasines. *Čiužas A.* Besimokančio jaunimo vertybinės orientacijos // Lietuvos sociologija amžių sandūroje. Straipsnių rinkinys. Vilnius. 2001. P. 105.

¹⁸⁶ *Jaunimo reikalų departamentas.* Jaunimo situacijos tyrimas. Ten pat. II.12. P. 3.

¹⁸⁷ Ten pat. P. 5.

¹⁸⁸ *Jaunimo reikalų departamentas.* Jaunimo situacijos tyrimas. Ten pat. II.2. P.3

suprasti, kad šeima jauniems žmonėms reikalinga kaip vieta, kur jie jausis saugiai, bus mylimi ir gerbiami, kur bus patenkinti jų poreikiai, o lūkesčiams išsiskyrus, bus galima kurti kitą šeimą. Toks požiūris vėlgi parodo, kad vyrauja savanaudiškos vertybės.

Apibendrinant jaunimo situacijos Lietuvoje apžvalgą, pasirenkami du kriterijai, šiame darbe nustatant jaunimo priklausymą socialinei grupei:

1) amžius, kuris paprastai apima 14–29 metus;

2) socialinė padėtis, „kuomet yra integruojamasi į visuomenę, brėstama, tampama nepriklausomais, bandoma įsitvirtinti darbo rinkoje, pradedama kurti šeima bei socialinė, materialinė padėtis“¹⁸⁹.

Pastoracinis žvilgsnis į jaunimą pirmiausiai išskiria labiausiai pažeidžiamas jaunimo gyvenimo sritis, kuriose reikalinga pagalba ir palaikymas. Aptartas nereikšmingumas visuomenėje, jaunimo nedarbo situacija, kai kurie žalingi įpročiai ir nemažas skaičius jaunų žmonių, besiskundžiančių savo psichine savijauta, nurodo į vertybinio pobūdžio problemas: jaunimo, kaip ir visos visuomenės, materialinės vertybines nuostatas gerokai lenkia socialines, kultūrinės ir egzistencines vertybes. Iš vienos pusės tokios vertybinės orientacijos apsunkina evangelizacijos procesą – didelė dalis jaunimo, pasirinkusi pagrindinėmis materialines vertybes, dėl savo nuostatos nebus pajėgi atsiverti evangelizaciniam procesui. Juo labiau tokiems jaunuoliams būtų sudėtinga priimti Gerąją Naujieną, kurios pagrindinė vertybė – nesavanaudiška meilė kitiems asmenims, pasidalinant su jais viskuo, kas esama ir kas turima. Vadinasi, į šią dalį jaunimo pirmiausiai turi būti nukreiptos socialinių vertybių ugdymo programos, sudarančios progą didžiųjų socialinių problemų pažinimui ir solidarumo ugdymui. Tik atsiradus socialiniam jautrumui būtų adekvatus išplėstinis Jėzaus Kristaus Gerosios Naujienos skelbimas.

Pirminė jaunimo grupė, į kurią turėtų būti nukreiptas pastoracinis rūpestis, yra tas jaunimas, kuris patiria įvairius sunkumus: stipriai linkęs į žalingus įpročius, patiriantis psichinės savijautos nemalonumus, nepajėgiantis suteiki prasmę savo egzistencijai ir ateičiai, kenčiantis vienišumą, nereikalingumą. Nustačius konkrečius jaunimo poreikius, teiktina pirmiausiai tiesioginė pagalba tai gyvenimo sričiai, kurioje yra didžiausias pažeidžiamumas, priimant asmenis konkrečiose pastoracinėse aplinkose ir sudarant galimybes visuminiam asmens ugdymuisi, teikiant pirmumą socialinei ir dvasinei asmens dimensijai.

¹⁸⁹ Ten pat.

2.2. Kai kurios postmodernizmo apraiškos, darančios įtaką jaunimo evangelizacijai

Visame pasaulyje, ypatingai Vakarų Europoje ir Šiaurės Amerikoje, taip vadinama postmoderni kultūra, veikianti visuomenės gyvenimo stilių, antropologinį modelį, o tuo pačiu visą žmogaus egzistenciją, yra pagrindinis elementas, kuris verčia nuolat peržvelgti taip pat ir evangelizacijos turinio atskleidimą bei pateikimą jaunimui.

Moderniojo laikmečio eigoje ryškėjo „atsiskyrimas tarp proto ir tikėjimo, visuomenės ir Bažnyčios, žmogaus ir Dievo, kad net buvo manyta, jog krikščioniškas mąstymas baigė savo gyvavimo laikmetį su viduramžių pabaiga“¹⁹⁰. Bažnyčia šitokį kultūros atsiskyrimą nuo religijos sutiko apologetine laikysena¹⁹¹, kas kėlė prieššūkimą tarp Bažnyčios ir visuomenės gyvenimo sričių. Bažnyčios dialoginė pozicija kultūros atžvilgiu išsivyravo su Vatikano II Susirinkimu, išdėstant poziciją, kaip Bažnyčia žvelgia į kultūros pažangą Pastoracinėje konstitucijoje apie Bažnyčią šiulaikiniame pasaulyje *Gaudium et Spes*¹⁹². Ši dialoginė pozicija tęsiama ir popiežių Pauliaus VI, Jono Pauliaus II bei Benedikto XVI paskelbtuose dokumentuose. Modernieji laikai neatnešė, kaip buvo žadėję, didesnio humanizmo be Dievo, bet priešingai: XX a. vyko didžiausi žmonijos nusikaltimai: du pasauliniai karai, Hirosimos ir Nagasakio atominis bombardavimas, nacizmo, antisemitizmo, komunizmo ideologijų atneštos žudynės skaičiuoja milijonus aukų.

Posmodernios kultūros diskusijos paliko nuošalėje Bažnyčią, o tuo tarpu iš Bažnyčios pozicijos buvo išsaugotas dialoginis požiūris ir net su simpatija žvelgiama į kultūrinę kaitą, stengiantis maksimaliai pasinaudoti naujo laikmečio galimybėmis Evangelijos skelbimui¹⁹³.

2.2.1. Pluralistinės kultūros įtaka evangelizacijai

Nors pasaulis tampa vis „mažesnis“ dėl ekonomikos plėtros, bendros rinkos, technologijų vystymosi, informacijos perdavimo greičio, tačiau taip vadinama globalizacija nesuvienodina žmonių ir kultūrų, greičiau priešingai: pasireiškia visa jų įvairovė, kaip didelis turgus, kuriame tik dar labiau išryškėja skirtingi kultūrų, rasių, religijų, elementai¹⁹⁴. Globalizacijos procese, kuris išreiškia suartėjimą, tuo pačiu metu ėmė vykti ir priešingas procesas – išsiskaidymas: kiekviena, kad ir mažiausia etninė grupė stengiasi išsaugoti savo

¹⁹⁰ Midali. Teologia prattica 2. Ten pat. P. 31.

¹⁹¹ Bažnyčios gynybinė pozicija buvo išreikšta magisteriumo lygmenyje, galima prisiminti Pijaus IX 1864 metais paskelbtą *Syllabus complectens praecipuos nostrae aetatis errores (Pagrindinių mūsų laikmečio klaidų sąrašą)*, kuris didelės visuomenės dalies buvo sutiktas, kaip vystymosi laimėjimų moksle ir politikoje pasmerkimas (Midali. ten pat).

¹⁹² *Vatikano II Susirinkimo nutarimai*. Gaudium et spes. 53–62.

¹⁹³ Galima rasti ne vieną autorių, kuris šalia šios kultūros iššūkių išvardina ir naujas galimybes. Mucci G. La modernità buona // *La civiltà cattolica*. Roma. 1997. I. Marzo. P. 435–443.

¹⁹⁴ *Sanna I. L'antropologia cristiana tra modernità e postmodernità*. Brescia: Queriniana. ³2004. P.18.

istorinę atmintį, tradiciją, kalbą, be to vyksta naujas ideologinis skaidymasis, kuris pasireiškia įvairove vertybių, idėjų, etikų, religingumo formų, kurių net nenorima sujungti į vieną sistemą ar visumą, bet stengiamasi išsaugoti jas ar bent tam tikrus atskirai grupei reikšmingus fragmentus¹⁹⁵.

Pliuralizmas, suprantamas kaip įvairių nuomonių toleravimas, Lietuvoje ėmė stipriau reikštis netrukus po Nepriklausomybės atkūrimo. Sovietinė diktatūra karta iš kartos vertė pripažinti tik vieną „tiesą“, tik vieną sistemą, tik vieną požiūrį: rimtai įteigtą, pagrįstą ir kontroliuojamą. Laisvės alkis, kuris taip pat apėmė ir norą turėti savo nuomonę ir ją išsakyti, pradžioje vienbalsiai ir pagrįstai veržėsi į iki tol uždraustas sritis: religiją, mokslo tyrimą, žodžio laisvę ir kitur. Tačiau, kai nuomonės laisvė tapo nediskuotina, Lietuvoje ėmėsi reikštis kraštutinės tokio pliuralizmo apraiškos, kur kiekvienas pasirenka ne tik mokyklą, politinę partiją, gyvenimo stilių, bet ir lytį, sukuria savo religiją.

Kraštutiniame pliuralizme kiekviena nauja idėja, pasaulėžiūra, kad ir kokia nelogiška būtų, turi lygias teises ir privalo būti vienodai vertinama, kaip ir plačiausiai paplitusios, turtingos, istorijos, kultūros ir visuomenės patikrintos pasaulėžiūros¹⁹⁶. Taigi viena iš pliuralizmo pasekmių yra *tiesos sampratos kaita*, kuri ir yra bene didžiausias iššūkis evangelizacija. Vengiama kalbėt apie tiesą kaip tokią, kalbama apie „savo tiesą“, nes nėra kriterijų nustatyti, kiek tiesa atitinka ką nors. Ji priklauso nuo subjektyvios kiekvieno nuomonės. „Pliuralizmo sąlygomis nėra paprastų, juo labiau – privalomų atsakymų. Jie – išminties, sugebėjimo skirti, o kartu spontaniškumo rezhinys“¹⁹⁷.

Kadangi pažinimo teorijos linkusios remtis empiriniais mokslais ir atsisakyti metafizikos, tuomet atsiranda nuomonių, kad nebeįmanoma kalbėti apie objektyvią tiesą. G. Vattimo nuomone, jau praėjo tie laikai, kai buvo galima kalbėti apie tiesą, kaip apie tam tikrą stabilią metafizinę struktūrą, kuri verčia žmogų savo egzistenciją grįsti logika ir etika. Postmodernus pasaulis pripažįsta įvairovę, todėl pati tiesa gali būti suprantama tik estetiniame ir retoriniame lygmenyje. G. Vattimo yra vienas iš pradininkų taip vadinamos „silpno mąstymo“ (it. *pensiero debole*) srovės¹⁹⁸. Kadangi autorius svarsto ir religines temas, tai neišvengiamai susilaukia atgarsio ir teologijoje¹⁹⁹. Savo svarstymuose apie religiją autorius teigia, jei šiandien yra įmanoma kalbėti apie religiją protingai, taip, kaip supranta šiandieninis pasaulis, tai reikia kalbėti apie „reliatyvųjį“ Dievą, kuris gali mus išgelbėti. Jis grindžia Dievo įsikūnijimo slėpiniu

¹⁹⁵ Ten pat 19.

¹⁹⁶ *Pollo*. Animazione culturale. Ten pat. P. 35.

¹⁹⁷ *Fausti S.* Liaupsė mūsų laikams. Šiuolaikiškumas, laisvė ir krikščionybė. Vilnius: Katalikų pasaulis. 2003. P. 34.

¹⁹⁸ *Vattimo G., Rovatti P.* Il pensiero debole. Milano. 1983.

¹⁹⁹ G. Vattimo idėjos išprovokavo kai kurias studijas krikščioniškos filosofijos ir fundamentinės teologijos srityje pvz.: *Dotolo C.* La teologia fondamentale davanti alle sfide del „pensiero debole“ di G. Vattimo. Roma: LAS. 1999.

(*kenosis*), kuriame Dievas atsisako visų savo galybės atributų ir tampa kukliu ir bejėgiu Vaikeliu. Taip šiandien, autoriaus nuomone, krikščionybė turėtų atsisakyti visų metafizika grįstos savo tiesos struktūrų apie Dievą ir jam leistų pasirodyti, kaip silpnam Dievui²⁰⁰. Suprantama, kad tokiu atveju krikščionybė taip pat turėtų atsisakyti ir „savo nuomonės“ apie tai, kas yra žmogaus prigimtis, pasaulio prasmė, visuomenės ir tarpasmeninių santykių tvarka²⁰¹. „Mūsų kultūroje, ženklinauoje „*pensiero debole*“ („silpno mąstymo“), tvirti įsitikinimai dažnai kelia panieką: užuot tikėjus absoliučiu tikėjimu, manoma, jog tikėti reikia pasiliekant erdvės netikumui, savotišką „avarinį išėjimą“. Tada krikščionybės tiesos ir Dievo egzistavimo klausimai paliekami nuošalyje, laikomi nereikšmingais ir beprasniais. <...> Iš tikrųjų tiesa krikščionybėje nėra vien teorinė mintis, galiojantis etinis sprendimas ar mokslinis įrodymas. Tai – Asmuo, kurio vardas yra Jėzus Kristus, Dievo Sūnus ir Švenčiausios Mergelės Marijos sūnus. Kristus prisistatė kaip tiesa (Jn 14, 6)“²⁰².

Taigi evangelizacijos giliausias tikslas – skelbti Asmenį, kuris sakėsi, kad jis yra tiesa: „Tiesa, kuri yra Kristus, reikalauja priimti ją kaip visuotinį autoritetą“²⁰³. Tačiau teiginys, kad Kristų reikia priimti kaip autoritetą – nedaug ką išsprendžia: istorijoje randame įvairių interpretacijų, skirtingai pristatančių Jėzaus asmenį, įvykį ir jo skelbtą žinią. Be to, skirtinguose kontekstuose tos interpretacijos įgyja skirtingas reikšmes, nes besikeičiantis kultūrinis kontekstas sąlygoja reikšmės interpretavimą. Tokiame pliuralistiniame kontekste nebeįmanoma siekti suvienodinimo į vieną tradiciją ar vienokį tikėjimą: reikalinga žvilgsnių įvairovė, kuri atskleidžia kristologinę žinią. „Tas faktas, kad esame panirę į „interpretacijų konfliktą“, kyla iš šio laikmečio situacijos, kurioje yra įprasta interpretuoti, bet nespręsti. Kiekviena patirtis atsiduria tarp daugybės reikšmių, kurios kyla dėl skirtingų suvokimo būdų. Visi šie skirtingumai negali būti supaprastinami į vieną (tikėjimo) tradiciją, reikia daugybės priečių ir požiūrių“²⁰⁴.

Netikintiems šio laikmečio žmonėms krikščionių užmojis skelbti absoliutų ir vienintelį Dievą bei jo Sūnų Jėzų Kristų, kuris yra tiesa, visiškai nesuvokiamas ir natūraliai atrodo, kaip tolerancijos trūkumas, nes „tiesos“ sąvoka religinėje srityje neturi savo vietos: kiekvienas tiki, kaip kam patinka²⁰⁵.

²⁰⁰ *Vattimo G. Addio alla verità. Roma: Meltemi. 2009. P. 66.*

²⁰¹ Ten pat. P. 66–72.

²⁰² *Popiežiškoji kultūros taryba. Kur tavo Dievas? Atsiliepiamas į šiandieninį netikėjimo ir religinio abejingumo iššūkį. 2004 // http://www.lcn.lt/b_dokumentai/kiti_dokumentai/kur-tavo-dievas.html. 2010 10 25.*

²⁰³ Jonas Paulius II. Enciklika *Fides et Ratio*. 1998. 92 // www.lcn.lt/b_dokumentai/enciklikos/fides-et-ratio.html. 2011 10 14.

²⁰⁴ *Cozzi A. Bibbia e cristologia. La fede sospettata di ideologia e le promesse di una rinovata lettura storico-critica del Gesù storico // Vivens homo. Firenze. 2009. Nr. 1. P. 62.*

²⁰⁵ „Vakarų pasaulyje, nepriskiriančiam save Bažnyčiai, vyrauja nuostata ir mintis, kad į religijos sritį „tiesos“ klausimas neįeina. Kiekvienas galvoja ir tiki tai, kas jam patinka. Šioje srityje viskas yra subjektyvu. Tokioje perspektyvoje tikėjimas Dievu ir tikėjimas Jėzumi Kristumi, besiremiantis faktu, kad Dievas save apreiškia ir kalba žmogui: žodis, kuris niekada nepraeis, kuris yra tiesa ir absoliuti tiesa, alfa ir omega, pasirodo kaip radikaliai

Evangelizacijoje todėl tenka rimtai atsižvelgti tokį netikinčių žmonių požiūrį. Pirmiausia yra tiesos klausimas: kaip ją galima suprasti šiandien iš krikščioniškos perspektyvos? Objektivi tiesa egzistuoja kaip Dievo realybė, žmogui yra pažintina tik dalinai, todėl reikalingas dialogas ir bendros paieškos. Pliuralistinė aplinka reikalauja skirtingų tos pačios Tiesos išraiškų, kurios būtų egzistencialiai suprantamos. Į tai atkreipė dėmesį popiežius Jonas XXIII pristatydamas Vatikano II Susirinkimą kaip pastoracinį, kurio tikslas buvo būtent atkreipti dėmesį į laikmečio kaitą²⁰⁶, dėl ko reikalinga nauja tikėjimo dalykų sintezė. Po Susirinkimo kilo diskusijos, ar prasminga, kad magisteriumas, kurio uždavinys saugoti tikėjimą ir formuluoti dogmas, paskelbia *pastoracinę konstituciją*. E. Schillebeeckx, reaguodamas į šią diskusiją, komentavo: „Susirinkimas norėjo peržiūrėti senas tiesas tam, kad jos vėl galėtų kažką pasakyti ir reikšti šiandieniniam žmogui <...> Mes nesuvokiame tiesos esmiškai (it. *essenzialisticamente*), tarsi galėtumėme atsisakyti savo žmogiško požiūrio, tam kad paskui įvaldytume tiesą, nes <...> tiesa gali būti teigiama tik savo istoriškume. Bet <...> kai kas apsigaua manydami, jog egzistuoja tam tikra „super-laikiška“ kalbėsena (it. *linguaggio*), kuri niekada nepasens. <...> Tai reiškia, kad tiesos formulavimas yra niekada nesibaigiantis uždavinys, kurio nuolatos reikia imtis“ [Išversta mano – R. P.]²⁰⁷.

Todėl jaunimo evangelizacijoje taip pat keliamas šis tiesos formulavimo ir perteikimo uždavinys. Kreipiantis į jaunus žmones Gerąją Naujieną tenka atsisakyti išankstinio žinojimo, kaip Dievas nori juos išgelbėti šiandien, ir leisti į dialogą ta kalba ir tomis kategorijomis, kurios suprantamos konkrečioms jaunimo grupėms ir situacijoms. Tokia laikysena reikalauja pereiti iš tikėjimo „gynėjų“ ir „saugotųjų“ laikysenos į lygiavertį dialogą su konkrečiais jaunais žmonėmis: „Tikėti, kad įmanoma pažinti visuotinai teisingą tiesą, anaiptol nereiškia skatinti nepakantumą; priešingai, tai būtina sąlyga nuoširdžiam ir autentiškam žmonių dialogui“²⁰⁸. Žvelgiant iš kitos pusės, jaunimas yra pavargęs nuo nuolatinio reliatyvizmo ir netikrumo. Dialogo procese, kuomet atsiranda tam tikras atvirumas evangelinei žinia, dalis jaunų žmonių mielai priima kažką, kas pagaliau gali būti laikomas ir yra Tiesa arba bent Kelias tai tiesai pažinti (Jn 14, 6).

tolimas šio laikmečio žmogui“ [Išversta mano – R. P.] (*Gevaert J.* Il dialogo difficile. Problema dell'uomo e catechesi. Torino: Elledici. 2005. P. 15).

²⁰⁶ *Vatikano II Susirinkimo nutarimai*. Gaudium et spes. Ten pat. 40.

²⁰⁷ *Schillebeeckx E.* La Chiesa, l'uomo moderno e il Vaticano II. Roma: Paoline. 1966. P. 66–70.

²⁰⁸ *Jonas Paulius II.* Enciklika Fides et Ratio. Ten pat. 92.

2.2.2. Sekuliarizacijos įtaka gyvenimo sampratai

Pats sekuliarizacijos terminas yra vartojamas skirtingose srityse ir skirtingai interpretuojamas. „Sekuliarizacijos“ pirminė kilmė (lot. saeculum, būdv. saecularis) gali reikšti kartą (generaciją), rasę, laikus, ilgą laikotarpį. Krikščioniška *saeculum* prasmė siejama su istorijos teologija, kur šis terminas išreiškia eschatologinę įtampą tarp laiko ir amžinybės. Po trisdešimtmečio karo, pasirašant Vestfalijos taiką (1624), „sekuliarizacija“ (politinėje–juridinėje kalboje) reiškė kai kurių Bažnyčios turtų atėmimą. Vėliau šis terminas perimtas ir naudojamas kanonų teisėje, išreiškiant vienuolio(–ės) galutinį atleidimą iš šio luomo ir gražinimą į pasaulietinį statusą, suteikiant sekuliarizacijos indultą. „Sekuliarizacijos“ terminas į kultūrinę–filosofinę kalbą pereina tik vėliau. Pirmiausiai juo norėta išreikšti krikščioniško tikėjimo ir modernios kultūros nesuderinamumą bei filosofijos ir etikos užmačias perimti tas dvasios sritis, kurios anksčiau priklausė krikščionybei. Dabartinė sekuliarizacijos, kaip istorijos proceso, reikšmė, įsitvirtinusi tik XX a., naudojama nurodyti kultūros išsilaisvinimą iš religijos įtakos, o vėliau įgyja negatyvią prasmę krikščionių pasisakymuose apie „modernųjį pasaulį“ (pradėta vartoti Vokietijoje apie 1920–1940 m.)²⁰⁹. Tačiau toje pačioje Vokietijos aplinkoje protestantų teologų pradedama ir pozityvi sekuliarizacijos interpretacija duoda pradžią Sekuliarizacijos teologijai, kuri išlieka reikšminga iki dabar²¹⁰. Tokią sampratą galutinai įtvirtina Vatikano II Susirinkimas pastoracinėje konstitucijoje *Gaudium et spes*. Dokumentas patvirtino „teisėtą kultūros ir ypač mokslų autonomiją“ nuo religijos, nes „kultūra kyla tiesiog iš racionalaus ir visuomeninio žmonių pobūdžio, jai be paliovos reikalinga derama skleidimosi laisvė ir teisėtas gebėjimas savarankiškai veikti pagal savo pačios principus. Visa tai reikalauja, kad žmogus, laikydamasis moralinės tvarkos ir atsižvelgdamas į bendrąją naudą, galėtų laisvai ieškoti tiesos, skelbti ir skleisti savo nuomonę, plėtoti bet kokius įgūdžius ir galiausiai būti teisingai informuojamas apie viešuosius įvykius“²¹¹.

O „sekuliarizacijos“ sampratos vartojimo problemiškas iškyla sociologijos srityje, kai imtas aprašyti procesas, vykęs moderniuoju laiku apibrėžia bent dalinai skirtingus dalykus:

²⁰⁹ Vokietijoje nacizmas, bei kitos problemos, tuo metu įprastai buvo interpretuojamas kaip sekuliarizacijos rezultatas. (*A. Milano. Secolerizzazione // Barbaglio G., Dianiche S. (a cura di) Nuovo dizionario di teologia Edizioni Paolone. 1977. P. 1438–1443.*)

²¹⁰ Sekuliarizacijos Teologijos pradininkas F. Gogartenas (1887–1967 m.), kuris pozityviai vertina pasikeitusį pasaulį ir žmogų. Pasaulis jam yra pasaulis ir nieko daugiau. Žmogus, būdamas laisvas Dievo vaikas, renkasi tikėti ir tikėjimo šviesoje suvokia pasaulį. Taip žmogus prisiima atsakomybę už savo gyvenimą ir už pasaulio tvarkymą. Tačiau žmogaus namai nėra pasaulis, bet dangus; o pasaulio tikslas yra Dieve. Sekuliarizacija ir tikėjimas yra tiesiogiai susiję ir vienas kitam neprieštarauja. Atsisakymą tikėti Dievu Gogartenas vadina sekuliarizmu, tada pasaulio tampa uždaras, jis praranda savo tikslą, kaip ir žmogaus egzistenciją. D. Bonhoeferis (1906–1945) taip pat pozityviai įvardina sekuliarizaciją, tačiau vengia naudoti šį terminą, dėl jo laikais negatyvios prasmės, o vartoja „suaugusio pasaulio“ sampratą. Jis skiria religingumą ir tikėjimą. „Suaukusiam pasaulyje“ tikėjimas apvalomas nuo religingumo ir tampa grynas. (*Mondin B. Storia della teologia. V.4. Edizioni Studio Domenicano. 1997. P. 375–378*)

²¹¹ *Vatikano II Susirinkimo nutarimai. Gaudium et spes. Ten pat. 59.*

- politinių ir kultūrinių fenomenų diferenciaciją: atsiranda autonomiškos sistemos (technika, ekonomika, laisvalaikis, komunikacijos ir t.t.), kas leidžia skirtingoms religijoms ir tikėjimams gyvuoti vienoje teritorijoje;
- religijos perėjimą iš viešosios srities į privačią;
- Bažnyčios vaidmens kaitą: ji vis labiau matoma, kaip institucija, kuriai deleguojamas vertybių saugojimo vaidmuo²¹².

Pats sekularizacijos procesas sociologijoje matomas nevienareikšmiškai²¹³. Išskiriamos trys pagrindinės mokyklos – antai Ch. Taylor išskiria tris sekularizacijos aspektus. Pirmasis, populiariai vartojamas, kai iš visuomenės reikalų srities išstumiamas Dievas ir bet koks (transcendentinis) galutinės atskaitos taškas. Kita samprata tapatina sekularizaciją su asmenų, turinčių religinių įsitikinimų, mažėjimu, bažnyčių tuštėjimu bei religinių praktikų apleidimu. Trečioji samprata teigia, kad sekularizacija – tai perėjimas nuo visuomenės, kurioje žmonių tikėjimas Dievu buvo savaime suprantamas, į visuomenę, kurioje tikėjimas Dievu yra vienas iš pasirinkimų, tačiau tas pasirinkimas nėra nei savaiminis, nei lengvas²¹⁴.

Religingumo apraiškų pasaulyje nemažėja, tačiau, kalbant apie krikščioniškas tradicijas turinčius Vakarų, pastebėtina, kad didėja nekonfesinis religingumas arba tam tikras dvasingumas. Tenka pripažinti, kad šis naujas susidomėjimas šventenybe (lot. *sacrum*) ar dvasingumu anaipol nėra krikščionybės ar krikščioniško dvasingumo sugrįžimas. Galbūt religijų sociologijos požiūriu sekularizacijos samprata neturi prasmės, nes niekur nedingo religingumo paieškos, o kai kurie fundamentalistiniai religiniai judėjimai net sustiprėjo²¹⁵. Vis dėlto krikščioniškoje antropologijoje pastebima, kad šio laikmečio žmogaus pasaulėvaizdis yra vien horizontalus: jis gyvena tik laikiną ir istorinį gyvenimą ir neturi amžinybės perspektyvos²¹⁶. Dar popiežius Paulius VI išreiškė susirūpinimą:

²¹² Midali. Ten pat. P.131.

²¹³ K. Marksui religija buvo „liaudies opiumas“ ir jis matė vienintelį progreso kelią – išsilavinimą iš religijos. Tuo tarpu E. Durkheimas apibrėžia religiją naudodamas sakralumo–profaniškumo priešpatatymą ir nurodydamas religijos įtaką kolektyvinei sąmonei. Jis pačią visuomenę įvardino kaip religinį darinį, kur visuomenės egzistencija susijusi su bendru šventenybės (lot. *sacro*) išlaikymu: tai sujungia visuomenę. Todėl priešingai nei Marksas, Durkheimas laikosi įsitikinimo, kad gali keistis simbolinis pasaulis, bet religija išnykti negali. M. Weberis religiją supranta dar plačiau – ji yra neatskiriama nuo žmogaus pagrindinių gyvenimo klausimų ir suteikia pagrindinių ir galutinių vertybių sistemą. Religija yra artimai susijusi su visuomenės kaita: keičiantis visuomenei – keičiasi religija. Weberio nuomone, religija išnykti negali, jos vaidmuo yra funkcinis, todėl ji nuolat prisiderina prie kultūros (*Dani L. Secolarizzazione // (a cura di) Demarchi F., Ellena A., Cattarinussi. B. Nuovo dizionario di sociologia. Cinisello Balsamo : Edizioni Paoline. 1987. P. 1818–1824*).

²¹⁴ Taylor Ch. L'età secolare. Milano: Feltrinelli. 2009. P. 12–13.

²¹⁵ „Moderni kultūra reiškiasi įvairove kur mokslas, filosofija, religija, politika, ekonomika, technika ir menas lygiavertčiai sugyvena ir nei viena mokslas neužima hegemoninės vietos kitų atžvilgiu, todėl galbūt daugiau nėra prasmės kalbėti apie sekularizaciją“ [Išversta mano – R. P.] (*Milanesi G., Bajzek J. Sociologia della religione. Torino: Elledici. 1990. P. 105–106*).

²¹⁶ Gevaert. Il dialogo difficile. Ten pat. P. 12–13.

„Pačioje šiuolaikinio pasaulio šerdyje tenka konstatuoti reiškinių, kuris tampa beveik ryškiausiu jo bruožu, – sekuliarizmą. <...> Čia turime galvoje tikrąjį sekuliarizmą, būtent pasaulio sampratą, teigiančią, jog pasauliui paaiškinti užtenka jo paties ir visai nebūtina remtis Dievu, tada Dievas pasidaro nereikalingas ir tampa trikdžiu. Siekdamas pripažinimo žmogaus galiai tokio pobūdžio sekuliarizmas baigia tuo, jog ima į Dievą nekreipti dėmesio ir galiausiai jį apskritai neigti. Iš čia, atrodo, kyla naujos ateizmo formos – antropocentrisis ateizmas, nebe abstraktus ir metafizinis, bet pragmatinis, programinis ir karingas“²¹⁷.

Kyla nauji antropologiniai klausimai, kaip šiandien suprantami visuomenėje vyro ir moters santykiai, šeima ir jausmai, auklėjimas, santykis su pinigais bei pats politinis–socialinis gyvenimo matmuo. Šie klausimai yra ne tik individualūs, bet ir visuotiniai: apimantys taip pat juridinę–etinę sritį. XVIII–XIX a. oficialiai valstybės reikalai buvo atsieti nuo religijos, tačiau krikščioniška pasaulėžiūra išliko, todėl krikščioniška etika veikė taip pat ir įstatymų leidybą, tuo tarpu XX a. ši pasaulėžiūra keičiasi, o pasekmės matomos ir juridinėje srityje²¹⁸.

Anksčiau, kai visuomenės kontekstas būdavo krikščioniškas, žmonės savo pasirinkimus įsivardindavo krikščioniškame pasaulėvaizdyje: jie tai vadino katalikų (arba krikščionių) tikėjimu, maišto atveju atsisakydavo tokio tikėjimo, kartu atsisakydami savo gyvenimo patirčių krikščioniško įvardinimo, paprasčiausiai neigdami religinę interpretaciją. Sekuliarizuotoje visuomenėje žmogus turėdamas tas pačias patirtis – laimės, nuostabos, nerimo, vienišumo, kurios neišvengiamai nurodo į transcendentinę tikrovę, tačiau nesinaudoja konkrečios religijos žodynu ar pasaulėvaizdžiu, kad suteiktų tai patirčiai konkrečios religijos prasmę. Todėl daugelis susidomėję religingumu, norėdami išreikšti savo egzistencines patirtis žodžiais, laisvai naudoja sąvokas iš įvairių religijų ir filosofijų. Taigi anuomet, kai kontekstas pasitelkdavo krikščioniškas interpretavimo formas, tie, kurie jomis naudodavosi, dažniau religiją priimdavo kaip kultūrinę formą nei asmeninį pasirinkimą²¹⁹.

Pastoraciniame žvilgsnyje į pasaulio realijas J. Garridos pastebi: žvelgiant iš netikinčio perspektyvos, šiandien žmogui nėra būtinas Dievas, kad jis galėtų paaiškinti pasaulį. Tam pasitarnauja meteorologija, medicina, psichologija, teisė, estetika, politika ir kiti mokslai, kurie veikia be Dievo. Dar daugiau: žmogus gali save realizuoti taip pat be Dievo, nes galima sutikti daugybę žmonių, kurie yra geri įvairių sričių specialistai, aukštos etikos, pasiaukojantys,

²¹⁷ *Paulius VI*. Evangelii nuntiandi. Ten pat. 5. K. Ranheris išskiria tris sekuliarizacijos aspektus: sekuliarizacija (vok. *Säkularisation*) tapatinama su „pasaulietišku“²¹⁷, kuris yra teisėtas ir išreiškia krikščionybės brandą; sekuliarškumas (vok. *Säkularisierung*) tapatinamas su mėginimu įtvirtinti ateistiškai profanišką požiūrį į pasaulį kaip skirtingą nuo krikščioniško požiūrio; sekuliarizmas (vok. *Säkularismus*), kuriame pasaulio samprata nei teoriškai, nei praktiškai neturi jokio santykio su Dievu, tai priešiška krikščionybei pažiūra (*Rahner K. Rifflessioni teologiche sulla secolarizzazione // Nuovi Saggi III. Roma. Edizioni Paoline. 1973. P. 227–252*).

²¹⁸ *Conferenza episcopale italiana. Servizio nazionale per la pastorale giovanile. Giovani e cultura. Cantalupa (TO): Effatà. 2009. P. 12–13.*

²¹⁹ Tai plačiau analizuojama *Taylor*. Ten pat. P. 16–29.

darbštūs ir ištikimi, kurie yra netikintys²²⁰. Tradicinė mąstymo linija rėmėsi „metafizine būtinybe“ ir transcendencijos būtinybe. Tačiau sekuliarioje pasaulėjautoje išsiskiria trys sferos: būtinybės, laisvės ir prasmės. Dievas nepriklauso būtinybės sferai, bet prasmės paieškos sričiai, tačiau tik tuo atveju, jei tai suvokiama kaip laisvas kelias. Po tokios asmeniškios paieškos žmogus dėkingai suvokia, kad yra gimęs, kad gyventų Dievui. Tačiau ir tai nebūtina – jis gali rasti sau prasmę ir be Dievo. Jei žmogus negalėtų rasti prasmės be Dievo, būtų pažeista žmogaus autonomija: jei jis negali būti tikrai laimingas be Dievo, vadinasi, neturi pasirinkimo laisvės²²¹.

2.2.3. Individualizmo įtaka tikėjimo bendruomenėms

Individualizmas, kaip postmoderniojo laikmečio žmogaus charakteristika, išreiškia požiūrį į žmogų, kaip į individą: nedalomą, savo egzistencijoje nepakartojamą, tačiau tuo pačiu kaip vieną iš tos pačios rūšies²²². Individualizmas yra natūralus istorinės vystymosi eigos postmodernioje visuomenėje rezultatas, kurį veikė daugelis faktorių: gerovė, saugumo sistemos, darbo ir atsakomybių individualizavimas, masinės komunikavimo priemonės. Be to kartu egzistuojanti daugybė skirtingų idėjų, vertybių, nuomonių, tikėjimų neišvengiamai verčia kiekvieną *individuai* (autonomiškai) pasirinkti, ką jis vertina, kurios nuomonės laikosi, kuo tiki. Tuo būdu keičiasi vertybių hierarchija: „susirūpinimas saviugda ir asmenine laime tapo pagrindiniais gyvenimo tikslais ir standartais, formuojančiais žmonių vertybes ir požiūrius“²²³. Individualizmo vyraujančios vertybės apsunkina krikščioniškų vertybių ugdymą pirmiausiai todėl, kad supaprastina žmogų iki individo, uždaro savyje, atsieja nuo Dievo ir nuo kitų. Krikščionybė mato žmogų kaip asmenį. Kiekvienas asmuo yra Dievo sukurtas, mylimas ir išgelbėtas Jėzuse Kristuje. Asmuo save realizuoja pasaulyje įvairiopa veikla užmegzdamas meile, teisingumu ir solidarumu grįstus santykius su kitais asmenimis²²⁴. Individas neturi horizonto, nes jo perspektyva sutampa su jo paties egoistiniais planais. Tuo tarpu autentiška krikščioniška perspektyva žvelgia į kitą asmenį: savęs dovanojimas kitam, savęs apribojimas kito žmogaus labui, ypač kenčiančio ir stokojančio, yra tikra tikėjimo išraiška.

Kitas individualistinės kultūros aspektas yra nepajėgumas ir nenoras būti bendruomenėje. Bendruomenė nuo žmogaus, susivokusio savo žmogiškumą laikų, buvo viena stipriausių asmens augimo, tapatumo ir saviraiškos vietų. Joje kiekvienas galėjo kurti savo gyvenimą pagal esamus modelius ir priimtinas normas. Čia asmuo išgyvendavo solidarumo ir

²²⁰ Garrido J. El conflicto con Dios hoy. Reflexiones pastorales. Santander: Sal Terrae. 2000. P. 24–25.

²²¹ Ten pat. P. 25

²²² Sanna. Ten pat. P. 365–369.

²²³ Halman L. Individualism in Contemporary Europe // Van Harskamp A., Musschenga A. The Many Faces of Individualism. Leuven: Peeters. 2001. P. 23.

²²⁴ Pontificio Consiglio della Giustizia e della Pace. Compendio della Dottrina Sociale della Chiesa, Libreria Editrice Vaticana. 2005. 35.

altruizmo patirtis, kurios yra būdingos autentiškai bendruomenei. Postmodernybė davė individui laivės iliuziją, kad jis yra pats vienas savo gyvenimo kūrėjas, tuo tarpu po šia iliuzija slepiasi visas tinklas priklausomybių, materialinių ir ideologinių, kurios varžo žmogų ir jo gyvenimą. Be to tokia tariama laisvė uždeda sunkią atsakomybės našta už gyvenimo sėkmę ar visišką sužlugdymą. Ši autonomiška savęs sukūrimo užduotis prislegia žmogų, nes jis neturi horizontų, rėmų, o galimybės gundo ieškoti vis malonesnio būdo, vis patogesnės vietos²²⁵. Visuomenėje įsigalėjęs savirealizacijos mitas tampa dirva, kurioje išsisknija egoizmas ir narcisistinės nuostatos. Individualios savirealizacijos siekimas tampa nepajudinamu gyvenimo projektu. Todėl net šeimos dažnai nebėra bendruomenės, nes jose nėra žmonių, pasiruošusių atsisakyti bent dalies savo gyvenimo projekto dėl kito. Gyvenantys vienoje šeimoje nariai kiekvienas gina savo asmeninį gyvenimo projektą, kuris dažnai kainuoja artimų santykių praradimą ir atveda į dar didesnį vienišumą²²⁶.

Tačiau mažų teritorinių bendruomenių nykimas (parapijos bendruomenių), tarpasmeninių ryšių nereikšmingumas bei pačių bendruomenių mažėjimas turi ypatingą poveikį krikščioniškai religinei patirčiai, kuri neatskirama nuo bendruomenės, tačiau vis mažiau katalikų suvokia save, priklausantį tam tikrai parapijai ar bendruomenei.

Šis fenomenas yra bendras krikščioniškas šaknis turinčiam Vakarų pasauliui. Italijoje, lyginant tris atliktus tyrimus apie jaunimo religinę patirtį, pastebima, kad paaugliai ir jaunimas šią savo patirtį paprastai suvokia asmeniniame subjektyviame emociniame lygmenyje, kur jaunas žmogus savarankiškai bando suprasti ir suteikti prasmę toms patirtims²²⁷. Tai sąlygoja, kad jaunimas nesijungia į parapijas²²⁸, neieško tikėjimo kelyje pagalbos jaunimo grupėse, bet savo patirčiai įvardinti ieško šaltinių įvairiose religijose ir taip plinta sinkretistinis mąstymas net ten, kur religinė patirtis yra krikščioniško pobūdžio. „Vakarų pasaulyje, kur šiuolaikinis mokslas ir technologija religinio jausmo nei engė, nei stengėsi patenkinti, plėtojasi naujas, daugiau dvasinis negu religinis ieškojimas. Tai nėra grįžimas prie tradicinių religinių praktikų, ieškoma žmogaus širdyje glūdinčio religinio poreikio naujų įgyvendinimo bei išreiškimo būdų. Dvasinis pabudimas dažnai rutuliojasi autonomiškai, be jokių sąsajų su Bažnyčios perteikiamu tikėjimo ir moralės turiniu“²²⁹.

²²⁵ Bauman. Z. *Modernità liquida*. Bari: Laterza. 2002. P. 61–63.

²²⁶ Polo M. *Sacro e società nella seconda modernità. Fenomenologia dell'esperienza religiosa*. Torino: LDC. 2010. P. 106.

²²⁷ Pollo M. *Giovani e sacro. L'esperienza religiosa dei giovani alle soglie del XXI secolo*. Torino: LDC. 2010. P. 31.

²²⁸ Tikėjimas, nepriklausant jokiai bendruomenei, nėra naujas dalykas. Britų sociologas Grace Davie aprašo šį fenomeną, kaip postmodernios visuomenės religingumo bruožą, besireiškiantį jau nuo XX a. vidurio (*Davie G. Religion in Britain since 1945: Believing without Belonging*. Oxford–Cambridge: Blackwell. 1994).

²²⁹ *Papiežiškoji kultūros taryba*. Kur tavo Dievas? Ten pat.

Taigi, vienas iš probleminių taškų čia yra santykis su bendruomene arba priklausymo suvokimas. Apklausose išryškėja šie priklausymo bendruomenei bruožai²³⁰:

- nepastovus ir ieškantis naudos priklausymas: jaunimas išsipareigoja bendruomenei tik tam tikram laikui, su sąlygomis, arba tol, kol jiems kokia nors prasme naudinga ar malonu. Jei nusivilia, eina ieškoti kitos vietos – kitur;
- ryšys tarp išsipareigojimo, augimo ir savirealizacijos. Neapsimoka išsipareigoti tai, kas neteikia laimės ir džiaugsmo. Vienas iš populiarių pasakymų: „Mišios man atsibosdavo, tai į jas daugiau ir nėjau“;
- nebėra pasiaukojimo dvasios. Didžiąjai daugumai krikščionių atiduoti gyvybę už tikėjimą yra visiškai nesuvokiama;
- holistinis mąstymas religinėje patirtyje, kuris siekia visapusiško asmens išsiskleidimo, taip pat ir tokio religinio išgyvenimo, kuris būtų patiriamas protu ir jausmais, dvasiškai ir materialiai, psichiškai ir kūniškai.

2.2.4. Betarpiško malonumo ir eschatologinės laimės santykis

Kitas postmodernios visuomenės bruožas, apsunkinantis evangelizaciją, yra betarpiško malonumo siekimas. Krikščioniško tikėjimo galutinis tikslas yra anapusinis – amžinasis gyvenimas, kuris, nors ir prasideda šioje žemėje, galutinį išpildymą tikisi pasiekti laikų pabaigoje. Nors krikščioniško tikėjimo nauda kasdienei gyvenimo kokybei yra akivaizdi, tačiau daugeliui tampa nebesuprantamos aukos, susivaldymo, kančios sąvokos, kurios randa savo prasmę ir tikslą krikščioniškoje pasaulėjautoje.

Sociologai pastebi, kad Vakaruose vienokiu ar kitokiu mastu išplitusią jau ne naują vertinimo sistemą – betarpišką naudą, kuri nukonkuruoja kitus, idealistinius, etinius ar gyvenimo tikslo motyvus²³¹. Nauda yra pamatuojama pagal tai, kokią malonumą teikia. Jei tai pinigai – už juos galima ką nors įsigyti ir turėti arba ką nors suvartoti. „Vartojimas“ pirmiausiai susijęs su pramone, nes visa produkcija tam ir pagaminama, kad būtų suvartota²³². Tačiau „vartojimas“ taip pat įgyja ir platesnę prasmę, kai kalbama apie paslaugų, patirčių, muzikos, maisto, kelionių, pramogų ir kitokią vartojimą – čia „vartojimas“ yra vienas iš postmodernios kultūros bruožų ir gali būti svarbiausias bandant nusakyti vyraujančią kultūrą (angl. *Consumer Culture*). Pasiūlos perteklius Vakaruose pakeitė socialinę struktūrą, nes suardė klases: ankščiau „skonio“ ir tam tikro „lygio“ nustatymas, priklausęs elitui, dabar priklauso tiems, kurie vartoja,

²³⁰ Pollo. *Giovani e sacro*. Ten pat. P. 117–118.

²³¹ Ten pat. P. 33–34.

²³² „Produktas tampa produktu tik vartojamas, todėl kapitalistinės gamybos tikslas yra vartojimas. Vartojimas savo ruožtu skatina ir ugdo poreikį. <...> Taigi poreikiai imami gaminti kartu su produkcija“ (*Rubavičius. V. Postmodernusis kapitalizmas*. Kaunas: Kitos knygos. 2010. P. 34.).

– visiems. Todėl atsirado „naujas skonis“, grindžiamas nesibaigiančiu malonumu, patikimu ir įgeidžiais (angl. *disire*)²³³. Vartojimas – tam tikras gyvenimo stilius, kuris apima visas gyvenimo sritis²³⁴. Dabartinis vartojimas kyla ne iš objektyvių ar subjektyvių poreikių patenkinimo, kad būtų galima svarstyti, ar jie „adekvačiai“ patenkinami, bet iš *geismo*, kurio neįmanoma patenkinti, nes jis kyla pats iš savęs, be jokio poreikio ir auga nevaldomas²³⁵. Dabartinės formos konsumizmas išgali išlaisvinus visas įnoringas fantazijas. Vartojimas, grįstas poreikiais, išreiškia patį žmogų: skirtingi asmenys nori skirtingų dalykų, nes tie dalykai ir išreiškia žmogaus skirtingumą, tuo tarpu visuomenėje pastebimas vartojimas kyla iš išgeidimo, kuris išlaisvina iš bet kokių vartojimo ribų. Žmogus išsigyja naujus daiktus ne todėl, kad jų reikia, bet paprasčiausiai, kad naujus ir gerus pakeistų dar naujesniais, kad galėtų vartoti geriausius dalykus²³⁶. Yra daug sričių, kuriose vartotojas turi būti „geriausias“ ir turėti/patirti „naujausius“ dalykus. Lygiai taip pat vyksta ir santykių srityje: „senos“ draugystės nutraukiamos, kai jos „nebeduoda naudos“, pakeičiamos „naujomis“. Kai porose nenaudinga jaustis „priklausomais“ vienam nuo kito, santykiai nutraukiami, meilė „pasibaigia“, pakeičiamas partneris²³⁷. Vartotojiška visuomenė valdoma mito, kad viską galima parduoti arba nusipirkti, viskas turi savo kainą²³⁸.

Pereinat prie konsumizmo santykio su evangelizacija yra reikšmingas kontrastas tarp evangelijos vertybių ir vartotojiškos kultūros vertybių. Kai pirmoji vertybė krikščionybėje yra pats žmogus, jo vientisumas ir orumas²³⁹, tuo tarpu vartotojiškoje visuomenėje „žmogus“, nuo vėlyvos vaikystės amžiaus, yra tik vartotojas. Todėl natūralu, kad negimęs kūdikis, senas žmogus, smarkiai sergantis iškrepta šio konteksto ir praranda savo vertę, nes jų gyvenimas nėra „kokybiškas“, kadangi nebegali mėgautis vartojimo malonumu. „Vadinamoji „gyvenimo kokybė“ suprantama vien – arba pirmiausia – kaip ekonominis efektyvumas, besaikis vartojimas, fizinis grožis bei malonumai, ignoruojant gilesnius egzistencijos matmenis –

²³³ Featherstone M. Consumer Culture and Postmodernism. London, Thousand Oaks, New Delhi: Sage. 1991. P. 13.

²³⁴ Postmodernizmas yra siejamas taip pat su ideologijų žlugimu, tačiau galima pastebėti, kad Vakarų pasaulyje vartojimas atlieka ideologijos rolę. Nors paprastai sąmoningai žmogus nekuria savo „vartotojo“ tapatybės, tačiau gyvenimo stiliui ir vertybėm nusakyti tai tinka – vartotojas (*Miles S. Consumerist as a Way of Life*. London, Thousand Oaks, New Delhi: Sage. 2000. P. 152–157).

²³⁵ Bauman. Modernità liquida. Ten pat. P. 77.

²³⁶ Llano C., Zagal H. El rescate ético de la empresa y el mercado. México: Trillas. 2001. P. 44.

²³⁷ Bauman. Modernità liquida. Ten pat. P. 77.

²³⁸ Radcliffe T. La perenne sorgente della speranza. Lo studio e l'annuncio della buona novella. Roma. 1995. P. 13.

²³⁹ „Apibūdinant naujus poreikius ir naujus būdus juos patenkinti, būtina vadovautis vientisa žmogaus vizija, kuri apima visas jo egzistavimo priemones ir kuri materialines priemones ir instinktus palenkia vidinėms ir dvasinėms. Jei tiesiogiai remiamės tik jo instinktais ir įvairiais būdais, ignoruojame laisvą ir sąmoningą jo asmenybės prigimtį, tai gali skatinti vartotojiškus įpročius ir gyvenimo stilius, objektyviai netinkamus arba kenkiančius tiek fizinei, tiek dvasinei sveikatai“. Jonas Paulius II. Enciklica Centesimus annus. 1991. 36 // http://www.lcn.lt/b_dokumentai/enciklikos/centesimus-annus.html. 2012 11 12.

tarpasmeninį, dvasinį ir religinį²⁴⁰. Besaikio vartojimo kultūra taip pat didina atstumą tarp skurstančių ir turtingų kraštų: neturtingi tampa vis skurdesni, o turtingi – vis turtingesni²⁴¹. Pagaliau vartojimo įtaka aplinkos užterštumui ir išteklių vartojimui pastaraisiais metais kelia vis didesnę susirūpinimą²⁴².

Apskritai religinė paieška (ne vien konfesinė) orientuojama į *malonios* religinės patirties paiešką – t.y. tokios, kuri veiktų emocinę sritį. P. Siqueri pastebi, kad Vakaruose visa religinė kalba, pradedant nuo tradicinės katechezės iki ezoterinių kultūr, sudarytų iš dvasingumo ir psichoterapijos mišinio, kuris sukasi aplink geros savo psichologinės būklės idealą ir yra nukreiptos į visapusišką ir laimingą savirealizacijos projektą²⁴³.

2.3. Lietuvos gyventojų religingumo apraiškų kaita per pastaruosius 20 metų

Jaunimas bręsta konkrečioje kultūroje, kuri formuojasi šimtmečius ir dešimtmečius. Religija naudoja tas išraiškos formas, kurias randa kalboje, gyvenimoje, papročiuose, požiūryje į gyvenimą ir mirtį. Tautos arba kultūros religingumo negalima apibrėžti atsietai nuo visos kitos kultūros, ir atvirkščiai – vyraujanti religija neišvengiamai daro įtaką tautos tapatumo formavimuisi²⁴⁴. Bent trumpai aptarti religingumo išraiškas Lietuvos kultūroje per pastaruosius dešimtmečius būtina ir todėl, kad labai didelis gyventojų skaičius save sociokultūriškai susieja su katalikybe, nepriklausomai nuo to, ar išpažįsta ir pažįsta doktriną, lanko bažnyčią, praktikuoja asmeninę malda, laikosi gyvenime krikščioniškų nuostatų.

Praplečiant istorinį žvilgsnį reikėtų atkreipti dėmesį į keletą dalykų, išryškėjusių jau tarpukario Lietuvoje (1918–1940 m.). Tuo metu pastebima, jog vyravo stiprus tautinis identitetas, paremtas katalikybe. Kūrėsi organizacijos ir bendrijos, susiejusios katalikiškumą ir lietuviybę, tokios, kaip ateitininkai, Lietuvaičių Katalikių Bendrija „Sesutės“ ir kt.. R. Trimakas aptardamas lietuvių nacionalinį identitetą tarpukario Lietuvoje teigia, kad kartu egzistavo du tautinio identiteto tipai: tradicinis etnis–konfesinis, kuriame labiau akcentuojamas katalikiškumas, ir modernusis tautinis–piliietinis, grindžiamas lietuviškumu. Autoriaus teigimu, tarpukario laikmetis buvo pereinamasis nuo tradicinio prie modernaus tipo, tačiau perėjimo

²⁴⁰ Jonas Paulius II. Enciklika Evangelium vitae. 1995. 23 //

http://www.lcn.lt/b_dokumentai/enciklikos/evangelium-vitae.html. 2012 11 12. Bauman naudoja *fitness* nusakyti atitinkamai vartojimą savijautai. Vartotojas į klausimą, kaip jautiesi, negali atsakyti „gerai“, jis turi atsakyti „puikiai“. Tai reiškia, kad jo kūnas, prisitaikantis ir atsparus, kad jis pasirengęs leistis į naujas patirtis, kokių dar neturėjęs ir net nepasvarstęs jų galimų pasekmių (*Bauman*. Modernitą liquida. Ten pat. P. 80–81).

²⁴¹ *Benediktas XVI*. Enciklika Caritas in veritate. Apie visapusišką žmogaus vystymąsi meilėje ir tiesoje. Kaunas: Katalikų interneto tarnyba. 2009. 22.

²⁴² Ten pat. 51.

²⁴³ *Sequeri P*. Il sentimento del sacro: una nuova sapienza psichoreligiosa? // *Aletti M (et al.)*. La religione postmoderna. Milano: Glosa. 2003. P. 57–58.

²⁴⁴ „Katalikybė, kaip ir bet kuri kita pasaulinio masto religija, teigia tam tikrą tikėjimo, pamaldumo, žmogaus santykio su pasauliu ir kitais žmonėmis sampratą, skiepija atitinkamas moralės normas“ (*Kuzmickas B*. Tautos tapatumo savimonė. Lietuvių savimonės bruožai. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas. 2007. P. 70–71).

procesas nebuvo užbaigtas ir kartu egzistavo abu modeliai, nes 85 proc. Lietuvos gyventojų buvo katalikai (lietuvių tautybės – 94 proc. katalikų), o žymi anuometinės inteligentijos dalis priklausė kunigų luomui²⁴⁵. „Pasipriešinimas asimiliaciniam Rusijos imperijos identiteto diegimui vyko katalikybės ir rusiškosios stačiatikybės kovos sferoje, kur ypatingas dėmesys buvo skiriamas konfesiškumui. Lietuvių–lenkų konfliktas XIX a. pabaigoje – XX a. pradžioje kilo ir pasklido visuomenėje daugiausia iš sluoksnių, susijusių su katalikų Bažnyčia. Toks konfliktas darė didelę įtaką "lietuviškojo katalikiškumo“ formavimuisi“²⁴⁶.

Sovietmečiu buvo vienodai uždrausta tiek religiniai, tiek politiniai susirinkimai, todėl Katalikų Bažnyčios išlikimas buvo tiesiogiai susijęs su politiniu pasipriešinimu ir Nepriklausomybės siekimu²⁴⁷.

1991 metais, atkūrus Nepriklausomybę, pasireiškė didelis susidomėjimas religija ir save Katalikų Bažnyčiai priskiriančių asmenų procentas žymiai padidėjo. Vienas iš tokio religinio aktyvumo augimo veiksnių galėjo būti ir prieškaris lietuviybės tapatumas, susietas su katalikybe. Visose Baltijos valstybėse laisvės atgavimas per pirmąjį dešimtmetį sąlygojo religinį aktyvumą²⁴⁸, tačiau Lietuvoje save vadinančių tikinčiais yra žymiai daugiau nei kitose Baltijos valstybėse (daugumos krikščionių denominacijos skiriasi Baltijos valstybėse).

Kitas klausimas, kaip save vadinantys katalikais supranta savo priklausimą religijai? Tai nusako daugelis religinių aspektų: deklaruojama denominacinė priklausomybė, bažnyčios lankomumas, religinių apeigų svarba, tradicinių tikėjimo tiesų išpažinimas, subjektyvios religinės nuostatos, moralės nuostatos ir požiūris į Bažnyčios svarbą visuomenėje. Minėtų aspektų tyrimai atliekami periodiškai ir juos lyginant nustatomas religingumo kitimas, o tam naudojamos religijos sociologijos teorijos. Toliau bus pateikiama keletas autorių išvalgų, kurie, interpretuodami tam tikrais aspektais turimus sociologinius tyrimus religijos srityje, pateikia Lietuvos katalikiškumo vertinimą ir prognozes. Šios kelios pastabos reikalingos bendram supratimui apie religingumo kaitos įtaką jaunimo pastoracijai susidaryti.

²⁴⁵ *Trimakas R.* Lietuvių nacionalinis identitetas: etniškumo ir konfesiškumo santykio problema tarpukario Lietuvos Respublikoje (1918–1940) // *Sociologija*. Mintis ir veiksmas. 1999. Nr. 3(5). P. 67–80.

²⁴⁶ *Trimakas*. Ten pat. P. 70. Autorius toliau apžvelgia šių dviejų tautinio tapatumo tipų pasireiškimo formas ir tvirtina, jog abu šie tipai egzistavo simbiotiškai: „Oficialiuoju požiūriu katalikiškumas tapo vienu iš lietuvių tautinio identiteto indikatorių“ (Ten pat. P. 73).

²⁴⁷ Nepaisant Bažnyčios persekiojimo, Lietuvoje yra žinoma Bažnyčios pasipriešinimo kova. 1944–1953 m. buvo nuteisti 364 kunigai; 1958–1963 m. uždaryta 15 bažnyčių, niokojamos Vilniaus, Veprių Kalvarijos, Kryžių kalnas. Sustiprėjus persekiojimui 1965–1966 m. kunigai ėmė rengti susirinkimus, kuriuose ieškojo būdų pasipriešinti persekiojimams: 1972 metais parengta peticija SSKP CK generaliniam sekretoriui L. Brežnevui dėl neteisėtos Katalikų Bažnyčios veiklos suvaržymo, kurią pasirašė 1700 tikinčiųjų; 1970–1989 m. įkurta pagrindinė kunigų seminarija; 1972–1989 m. leista „Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronika“ (išėjo 81 numeris), demaskuojanti sovietų valdžios nusikaltimus. *Gumuliauskas A.* Lietuvos istorija (1795–2009 m.). Šiauliai: Liucilijus. 2010. P. 371.

²⁴⁸ 1990–1999 metais visose Baltijos šalyse priklausymas religinėms denominacijoms augo: Latvijoje 22 proc., Lietuvoje 19 proc., Estijoje 11 proc., tuo tarpu visoje Europoje mažėjo (taip pat Lenkijoje sumažėjo 1 proc.) (Europa ir mes. Ten pat. P. 123).

R. Žiliukaitė apžvelgdama religinių vertybių kaitą Lietuvoje 1990–1999 m. pastebi, kad save priskiriančių Katalikų Bažnyčiai asmenų skaičius dar neparodo realaus gyventojų religinio elgesio ir nuostatų. Todėl tikinčiųjų skaičiaus didėjimą pirmiausiai sąlygojo susiformavusi nauja institucinė aplinka, kurioje pasikeitė religijos santykis su valstybe, tikėjimo laisvė, valstybės ir religijos atskyrimas: tai labiau institucijų persiskirstymo rezultatas: „Valstybės represijų, nukreiptų prieš religiją, pasekmė Lietuvoje, kaip ir daugelyje kitų komunistinių šalių, buvo masinis religinių institucijų, etnosų bei tikėjimo doktrinos reikšmingumo sunykimas tiek visuomeniniu, tiek individualiu lygmeniu ir religinio tikėjimo bei moralės doktrinos išsaugojimas tik išlikusiose religinėse institucijose, t.y. organizaciniu lygmeniu“²⁴⁹.

Dar vienas veiksnys, daręs įtaką žmonių denominaciniam augimui, gali būti nesaugumo jausmas. Žymiai kintant politinei, ekonominei ir socialinei situacijai daug žmonių išgyveno nesaugumą ir netikrumą dėl ateities, kas taip pat galėjo paskatinti individualiai ieškoti atramos tikėjime.

Bažnyčios lankomumas yra vienas iš plačiausiai taikomų religijos rodiklių. Nuo 1990 iki 1999 metų nuolat (kartą per savaitę ir dažniau) lankančių bažnyčių skaičius nežymiai paaugo (nuo 15 proc. iki 18 proc.)²⁵⁰, tačiau visai nelankančių bažnyčios sumažėjo 11 proc.. Aktyviai dalyvaujančių religinėse bendruomenėse išliko tiek pat (4 proc.). Taip pat paaugo ir svarba religinių apeigų (gimus vaikui, tuokiantis ir mirties atveju), kurių pageidauja net ir tie, kurie visiškai bažnyčios nelanko, o tai gali rodyti, „kad religinės apeigos yra praradusios religinę prasmę ir daugelio gyventojų praktikuojamos tik kaip kultūrinė tradicija“²⁵¹.

R. Žiliukaitė atkreipia dėmesį, kad nors per pirmąjį Nepriklausomybės dešimtmetį ir 20 proc. padidėjo žmonių, save laikančių religingais, tiek pat padaugėjo žmonių, įsitikinusių, kad religija jiems suteikia ramybės ir stiprybės, vis dėlto gana didelė gyventojų dalis nesivadovauja krikščioniškomis moralinėmis nuostatomis, o tai rodo moralės normų reliatyvizmą²⁵². Be to Lietuvoje matomas padidėjęs seksualinės moralės nepaisymas, abortų, eutanazijos, narkotikų vartojimo pateisinimas, o pilietinė moralė per Nepriklausomybės dešimtmetį kito labai nežymiai ir bendrame Europos valstybių kontekste liko žema²⁵³. Pasitikėjimas Bažnyčia, lyginant su kitomis institucijomis, yra gana aukštas ir per dešimtmetį nepakitęs (68 proc.), tačiau sumažėjo gyventojų pritarimas Bažnyčios pateikiamiems atsakymams į moralės, šeimyninio gyvenimo, dvasines bei socialines problemas²⁵⁴. Taigi, nors

²⁴⁹ Žiliukaitė R. Religinių vertybių kaita Lietuvoje 1990–1999 metais // Kultūrologija. T. 6. Vilnius: Gervė. 2000. P. 213–251.

²⁵⁰ Ten pat. P. 117.

²⁵¹ Ten pat. P. 218.

²⁵² Ten pat. P. 234.

²⁵³ Juknevičius. S. Lietuvių moralinės vertybės: tarp Dievo ir Mamonos // Kultūrologija. 2000. T.6. P. 192–212.

²⁵⁴ Žiliukaitė. Ten pat. P. 238

per aptariamą dešimtmetį pastebimai išaugo religinis žmonių aktyvumas, tačiau turinčių stiprią religinę tapatybę žmonių skaičius beveik nepakito: „Analizė rodo stiprią tarpusavio priklausomybę tarp visų religingumo dimensijų. Jei žmonių religingumas yra menkas kuriuo nors iš aptartų religijos aspektų, tai dažniausiai jis toks ir kitais aspektais, ir atvirkščiai – tie, kurie bažnyčią lanko dažnai, išpažįsta tradicinę krikščionišką tikėjimo doktriną, turi taip pat stiprias ir subjektyvias religines nuostatas, vadovaujasi krikščioniškomis moralės normomis savo gyvenime bei palankiai vertina bažnyčios veiklą visuomenės socialiniame ir politiniame gyvenime“²⁵⁵.

Religinis žmonių aktyvumas nepaneigia visuomenės sekuliarizacijos, nes matoma menka religinio autoriteto įtaka kasdieniam gyvenimui. Kiti sekuliarizacijos ženklai yra, tikėjimo doktrinos ortodoksialumo mažėjimas, moralės normų svarbos mažėjimas bei neigiamos Bažnyčios įtakos socialiniame ir politiniame gyvenime vertinimas²⁵⁶.

S. Matakaitė, naudodamasi religingumo tyrimais Lietuvoje, taip pat išvelgia sekuliarizacijos apraiškų stiprėjimą Lietuvoje. Pastebima, kad tikėjimas palaipsniui pereina į individualią sritį, daugėja skirtingų religijų elementų, tokių kaip tikėjimas lemtimi, horoskopais, amuletais, reinkarnacija, integravimas į krikščionių tikėjimo turinius net ir tų žmonių, kurie save priskiria krikščionims (sinkretizmas). Be to daugėja žmonių, kurie yra religingi, bet savęs nepriskiria jokiai bendruomenei²⁵⁷.

Naudodamasis Vilniaus universiteto Religijos studijų ir tyrimų centro atliktais (1990 ir 1997 m.) statistiniais tyrimais²⁵⁸, Lietuvos gyventojų religingumo pastoracinę interpretaciją pateikia A. Lukaševičius²⁵⁹. Autorius išskyrė keturias kategorijas, kaip tyrime dalyvavę katalikai supranta katalikybę: „tradicinė“ katalikybė, „paprutinė“ katalikybė, „prietarinė“ katalikybė ir gyvas, sąmoningas, veiklus tikėjimas. Autorius paskutiniosios grupės katalikų nenurodo, kaip atpažintų tyrimų duomenyse, bet siūlo, kaip pastoracinę siekiamybę. Tokio skirstymo tikslas buvo nustatyti, kokios adekvачios katechetinės priemonės yra paveikusios konkrečias religines nuostatas turinčius asmenis. Pirmosioms trimis grupėms priklausantys asmenys pasižymi tuo, kad save vadina, katalikais, tačiau neturi visiškai sąmoningo tikėjimo pasirinkimo savo kasdieniniame gyvenime ir pasaulėžiūros formavime.

²⁵⁵ Žiliukaitė. Ten pat. P. 240.

²⁵⁶ Ten pat. P. 250.

²⁵⁷ Matakaitė S. Individualaus religingumo bruožai šiuolaikinėje Lietuvos visuomenėje // Istorija. Lietuvos aukštųjų mokyklų mokslo darbai. Vilnius: Vilniaus pedagoginis universitetas. 2004. T. 59–60. P. 131–137.

²⁵⁸ Vilniaus universiteto Religijos studijų ir tyrimų centras. Europos vertybių tyrimas. 1990. Vilniaus universiteto Religijos studijų ir tyrimų centras. Tarptautinio projekto „Aufbruch“ tyrimas. 1997. Tyrimu rankraščiai saugomi Vilniaus universiteto Religijos studijų ir tyrimų centre (Universiteto g. 9–1, Vilnius).

²⁵⁹ Lukaševičius A. Katechetinė situacija Lietuvoje: šiandieninės problemos ir perspektyvos // SOTER. Kaunas: Vytauto Didžiojo universiteto leidykla. 2007. N. 23(51). P. 167–177.

Nors „tradiciniai“ katalikai yra tie, kurie reguliariai dalyvauja sekmadienio Mišiose, asmeniškai meldžiasi, siekia laikytis 10 Dievo įsakymų, jie savo veiksmus grindžia perimta tradicija ir patys negali paaiškinti, kodėl reikia elgtis ir tikėti vienaip ar kitaip. „Tradicinės“ katalikybės sąmoningumo trūkumai ypač išryškėja nagrinėjant, kokią vietą joje užima Jėzus Kristus. Dažniausiai Jis yra vienas iš daugelio tokio tikėjimo sudedamųjų dalių, bet ne pagrindas ir centras. Neretai netgi gali išsivystyti kraštutinė „tradicinės“ katalikybės forma, kuriai Kristus beveik nereikalingas²⁶⁰. Šios grupės katalikai yra dažniau vyresnio amžiaus žmonės, perėmę religines praktikas ir pažiūras iš savo tėvų. Jie mano, kad pažįsta tikėjimą tiek, kiek reikia, ir į jį nesigilina.

Kita grupė, kuriai daugiau priklauso vidurinėsios ir jaunosios kartos asmenys, yra „paprotingi“ katalikai. Jie skiriasi nuo pirmosios grupės tuo, kad jiems nepavyko iki galo perimti tikėjimo praktikų ir pažiūrų, tačiau jie save vadina katalikais. „Katalikiškos pažiūros ir praktikos „paprotinge“ katalikybėje suprantamos tarsi gražus etnokultūrinis žaidimas. Tačiau būtų neprotinga ir net absurdiška jomis vadovautis kasdieniame gyvenime“²⁶¹. Šios grupės žmonės nemano, kad Bažnyčia galėtų ką nors pasakyti, kas būtų aktuolu jų kasdieniam gyvenimui, todėl, kad evangelizacija galėtų juos pasiekti, reikalingas atskiras sudominimo procesas.

„Prietarinei“ katalikybės grupei daugiausiai priklauso jaunesnių kartų žmonės. Jų „katalikiškos praktikos remiasi ne katalikišku – monoteistiniu, tačiau visiškai kitu, dažniausiai maginiu pagrindu. Žmogus priima tokią katalikybę ne kaip atsidavimą Jėzui ir draugystę su Juo, bet kaip būdą pasiekti norimus rezultatus ar padidinti savo galias“²⁶². Šie žmonės domisi visomis religijomis, skaito knygas ir mokosi religinių praktikų. Jie laisvai pasirenka patinkančius elementus iš visų religingų pasaulėžiūrų ir sujungia juos kaip jiems atrodo teisinga. Iš prieš tai buvusių grupių šie žmonės išsiskiria tuo, kad nuoširdžiai domisi religija, nors ir išsirenka tik tai, kas jiems patogiu.

Būtų sudėtinga nustatyti, kiek konkrečiai procentų save katalikais vadinančių Lietuvos gyventojų sudarytų minėtas tris grupes. Autorius pažymi, kad „tradicinių“ katalikų mažėja, nes jų pažiūrų „beveik neįmanoma perduoti jaunajai kartai“²⁶³o daugėja „paprotingų“ ir „prietarinių“.

Taigi apskritai nors didžioji dauguma save priskiria Katalikų Bažnyčiai, tik mažuma Lietuvos gyventojų turi tvirtą religinį tapatumą. Be to visi tyrimai atkreipia dėmesį į Lietuvoje vykstantį sekuliarizacijos procesą, kuris neturėtų būti toks greitas, kaip kitose šalyse, dėl

²⁶⁰ *Lukaševičius*. Ten pat. P. 169.

²⁶¹ Ten pat. P. 170.

²⁶² Ten pat. P. 171.

²⁶³ Ten pat. P. 169.

Lietuvoje vyraujančios katalikų daugumos²⁶⁴. Tačiau yra tikėtina, kad plis individualus nekonfesinis dvasingumas ir mažės konkrečių denominacijų tikinčiųjų. Šis procesas pasaulyje pastebėtas jau aštuntajame praėjusio amžiaus dešimtmetyje, Bažnyčios yra tirtas, aptartas ir pasiūlytos konkrečios pastoracinės gairės, kaip adekvačiai reaguoti į šį reiškinį²⁶⁵.

Tokia religingumo apraiškų kaita reikalauja visoje pastoracijoje, o ypač jaunimo evangelizacijoje, katalikų tikėjimo centre, išlaikyti kristologinę žinią, kurios perteikimas reiškia asmeninį sąmoningą tikėjimo pasirinkimą ir juo gyvenimą kasdienybėje. Tuo atveju, kai norima jaunimui perteikti tradicines liaudies pamaldumo formas, būtina aiškinti jų prasmę ir sujungti su Evangelijos tekstais : kitu atveju tokių formų perdavimas dabartinėje sociokultūrinėje aplinkoje gali tapti „prietarinės“ katalikybės „praturtinimu“.

2.4. Kokybinis tyrimas „Jaunimo atvirumas kristologinei žiniai Katalikų Bažnyčioje Lietuvoje“

Lietuvoje randama nedaug tyrimų, kurie padėtų aprašyti jaunimo religingumą ir atvirumą kristologinei žiniai. Toks atvirumas gali būti nustatomas iš jaunuolių gyvenime vykusių religinių patirčių, pasirinkimų ir apsisprendimų, kuriais jie pasirenka tikėjimą, toliau į jį gilinasi, praktikuoja pasirinktomis, ar tradicijos siūlomomis formomis, kol Jėzaus Kristaus žinia, perteikta Evangelijose ir Bažnyčios mokyme bei Tradicijoje, tampa pamatiniu apsisprendimų kriterijumi. Norint pateikti teorinį kristologinės žinios perteikimo modelį būtina nustatyti esminius elementus, kurie reikalingi šios žinios priėmimui, bei kliūtis, kurios trukdo evangelizaciniam procesui. Tuo tikslu buvo atliktas gyvenimo istorijos pusiau struktūruotas interviu, apklausiant jaunimą apie jų tikėjimo patirtį, Jėzaus Kristaus asmens pažinimą ir požiūrį į Bažnyčią.

2.4.1. Tyrimo metodika ir organizavimas

Kokybiniu tyrimu siekiama nustatyti jaunimo atvirumą kristologinei žiniai išskiriant kristologinės žinios perteikimo modelio parametrus.

²⁶⁴ Lietuvoje, panašiai kaip Italijoje ir Ispanijoje, katalikams save priskiria 8 iš 10 gyventojų, todėl religijos perėjimas tik į individualią sritį nebus toks greitas, kaip, pavyzdžiui, Danijoje, kurioje save religingais laiko 90 proc., ir nors 87 proc. mano, kad jie yra protestantai, tik 3% priklauso konkrečiai bažnyčiai, kiti yra protestantai, bet negali nurodyti, kokiai denominacijai priklauso. (Europa ir mes. Ten pat. P. 120–123).

²⁶⁵ *Papiežiškoji kultūros taryba*. Kur tavo Dievas? Ten pat.

2.4.1.1. Tyrimo metodas

Relingumas ir religinis pasirinkimas priklauso tiek asmeninei, tiek socialinei gyvenimo sričiai. Tikėjimas reiškiasi konkrečiais gyvenimo pasirinkimais naudojantis visuomenėje egzistuojančiomis formomis. Atvirumas kristologinei žiniai nustatomas iš nuostatų, vertybių, kurios gali būti atpažįstamos iš to, kaip žmogus interpretuoja savo gyvenimo įvykius ir pasirinkimus. Tuo tikslu tyrimui buvo naudojamas gyvenimo istorijos metodas. Per asmens gyvenimo istorijos pasakojimą nustatomos visuomenėje priimtinos tiriamo fenomeno raiškos formos²⁶⁶. E. Campelli gyvenimo istorijas skirsto į tris kategorijas²⁶⁷. Pirmoji kategorija apima gyvenimo istorijas, kurios pateikiamos be tyrėjo įsikišimo. Tyrimo medžiagai naudojami asmeniniai laišakai ir dienoraščiai. Antroji kategorija – tai biogramos: istorijos, kurios pateikiamos raštu tikslingai pasirinktų tiriamųjų grupių, atitinkančių tyrimo tikslą. Trečioji kategorija yra gyvenimo istorijos, kurias tyrėjas prašo papasakoti atkreipdamas dėmesį į tam tikrą aspektą, kuris reikalingas jo tyrimo tikslui pasiekti. Ši kategorija ir buvo pasirinkta tyrimui „Jaunimo atvirumas kristologinei žiniai Katalikų Bažnyčioje Lietuvoje“. Skirtingai nei pirmų dviejų, šios kategorijos tyrimas visuomet vyksta akis–į–akį, pasirenkant iš anksto nustatytų tiriamųjų grupių mažą asmenų skaičių. Gyvenimo istorijos pasakojimo metu naudojamas pusiau struktūruotas interviu. Iš anksto paruošti konkretūs klausimai bei jų pateikimo seka. Tyrėjui prireikus jis gali užduoti ir nenumatytus klausimus, kurie nėra įrašyti, tuo atveju, jei interviu metu interviuotas nepateikia pagrindinių, svarbiausių temų arba negiliai, neišsamiai atsako į pateiktą klausimą. Be to klausimai gali būti performuluojami ir pateikiami kitaip, siekiant gauti norimą informaciją. Pusiau struktūruotame interviu vengiama pateikti uždarus klausimus su atsakymų formuluočėmis²⁶⁸.

2.4.1.2. Tiriamųjų atranka

Tiriamieji buvo atrenkami pagal tris kriterijus.

1. Kaip atsako kontrolinį klausimą: „Ar esi tikintis katalikas?“ Kurie į klausimą atsako vienareikšmiškai teigiamai, tie sudarė vieną apklaustųjų grupę. Antroji apklaustųjų grupė apėmė tuos, kurie dalinai sutiko su tokiu savo religinių įsitikinimų formulavimu arba visai nesutiko. Kitų krikščionių konfesijų ar religijų jaunuoliai nebuvo apklausiami.

2) Siekiant, kad apklausa apimtų skirtingą jaunimą interviu dar buvo atrenkami pagal amžių, išskiriant dvi amžiaus grupes: 15–18 metų jaunuoliai ir 19–25 metų jaunuoliai.

²⁶⁶ Cipriani. R. La metodologia delle storie di vita. Roma: Euroma. La goliardica. 1987. P. 337.

²⁶⁷ Campelle E. L'uso dei documenti e delle storie di vita nella ricerca sociologica. Roma: Elia. 1977. P. 21–38.

²⁶⁸ Bitinas B., Rupšienė L., Žydžiūnaitė V. Kokybinių tyrimų metodologija. Vadovėlis vadybos ir administravimo studentams. T2. Socialinių mokslų kolegija. Klaipėda: S. Jokužio leidykla–spaustuvė. 2008. P. 11. 18–20.

3) Pagal lytį: kad kiekvienoje amžiaus grupėje būtų bent 2 vaikinai ir 2 merginos.

Taip buvo sudarytos 8 apklausiamųjų grupės:

A1. Save apibūdina, kaip tikintį kataliką;

A2. Nesutinka, arba ne visiškai sutinka, kad yra tikintis katalikas;

B1. 15–18 metų amžiaus;

B2. 19–25 metų amžiaus.

1 lentelė. Jaunimo pasiskirstymas pagal atrenkamuosius kriterijus

	A1m	A1v	A2m	A2v
B1.	Tikinti mergina 15–18 metų amžiaus	Tikintis vaikinai 15–18 metų amžiaus	Netikinti mergina 15–18 metų amžiaus	Netikintis vaikinai 15–18 metų amžiaus
B2.	Tikinti mergina 19–25 metų amžiaus	Tikintis vaikinai 19–25 metų amžiaus	Netikinti mergina 19–25 metų amžiaus	Netikintis vaikinai 19–25 metų amžiaus

Iš kiekvienos grupės buvo apklausta mažiausiai 2 intervantai. Iš viso interviu davė 18 asmenų.

Save tikinčiais katalikais laikantys 10 asmenų:

- Dvi 15–18 metų amžiaus merginos.
- Dvi 19–25 metų amžiaus merginos.
- Du 15–18 metų amžiaus vaikinai.
- Keturi 19–25 metų amžiaus vaikinai.

Save negalintys apibūdinti, kaip tikintį kataliką, 8 asmenys:

- Dvi 15–18 metų amžiaus merginos.
- Dvi 19–25 metų amžiaus merginos.
- Du 15–18 metų amžiaus vaikinai
- Du 19–25 metų amžiaus vaikinai.

Tyrimas buvo atliktas 2012 m. sausio– balandžio mėnesiais.

Iš anksto nustatytas grupes atitinkantys intervantai buvo ieškomi asmeniškai skirtingose jaunimo grupėse (2012 m. pavasario semestre Vytauto Didžiojo universitete organizuotame „ALFA kurse“, kreipiantis į jaunimo vadovus), religiniuose renginiuose (jaunimo dienos), Kauno Maironio universitetinėje gimnazijoje bei per pažįstamą jaunimą, per socialinius tinklapius, kreipiantis į jų bendraamžius., t.y. taikyta patogioji ir „sniego gniūžtės“ atranka.

2.4.1.3. Pasirengimas tyrimui

Sudarant pusiau struktūruoto interviu (pokalbio) gaires iš anksto buvo numatytos dvi grupės jaunuolių, kuriems interviu metu klausimai turės būti formuluojami skirtingai. Numatomi klausimai gyvenimo istorijos pagrindu turėjo orientuoti jaunuolius kalbėti apie jų gyvenime vykusį religinį pasirinkimą, kaip jis keitėsi ir vystėsi iki interviu momento. Pagalbiniai klausimai apie Jėzaus Kristaus asmenį turėjo patikslinti jaunuolio turimas žinias ir jo asmeninę religinės patirties interpretaciją katalikų tikėjimo sąvokomis. Buvo atlikti 3 bandomieji interviu su pirminiu klausimynu, kuriame didesnis dėmesys skiriamas Jėzaus Kristaus asmens ir jo žinios suvokimo bei interpretavimo gebėjimui. Gavus rezultatus klausimai buvo susiaurinti ir patikslinti, didesnę dėmesį kreipiant į tikėjimo patirtį jaunuolio gyvenime. Buvo suformuluotos 4 klausimų grupės:

- 1) pagrindinė klausimų grupė apie jaunuolio gyvenimo istoriją, kaip jis gali papasakoti savo pasirinkimą tikėjimo atžvilgiu.
- 2) gilinamieji ir tikslinamieji klausimai apie Jėzaus Kristaus asmenį ir jo žinios suvokimą, jei jaunuolis pats apie tai nekalba pasakodamas savo gyvenimo istoriją.
- 3) klausimai apie santykį su Bažnyčia.
- 4) prašoma pateikti asmeninę interpretaciją apie bendraamžių religinį pasirinkimą.

Pusiau struktūruoto interviu (pokalbio) gairės save vadinančiam tikinčiu kataliku:

1. Papasakok savo tikėjimo istoriją, visus reikšmingus jos momentus, įvykius, apsisprendimus, patirtis.

- Kada buvai pakrikštytas?
- Eini į bažnyčią, šventi Sakramentus?
- Ar priklausai kokiai bažnytinei jaunimo grupei, judėjimui, organizacijai? Jei taip, kiek laiko?
- Ką tau reiškia būti krikščioniu?
- Kaip supranti, kad kažkas yra tikintis, katalikas?
- Ar visą laiką taip manei apie tikėjimą?
- Kas turėjo daugiau įtakos tavo tikėjimo patirčiai ir praktikai?
- Ar susitikai tikrai tikinčių žmonių, bendruomenių?
- Ką Tau duoda tikėjimas?
- Kaip kasdienybėje pasireiškia Tavo tikėjimas? Kaip jį praktikuoji?

2. Papasakok viską, ką žinai apie Jėzų Kristų?

- Kaip jį įsivaizduoji? Koks jo būdas? Kokie asmenybės bruožai žavi?
- Kai girdi „Jėzus Kristus“, kas tau pirmiausiai ateina į galvą?
- Kokią Tau žinią pateikia Jėzus (kas iš to, kad jis yra)?
- Jei Jėzus tavęs klausytų, kuo mane laikai, ką jam atsakytum?
- Gali sakyti, kad turi asmeninį ryšį? Jei taip, koks jis, kaip atsirado, kas tarp jūsų brendo?

3. Kaip Tu matai, kokia yra Bažnyčia? Kas ji Tau?

- Kaip supranti, kas yra Bažnyčia?
 - Kas Tau joje yra svarbu? Patinka? Nepatinka?
4. Kodėl jaunimas netiki? (Tavo nuomonė, patirtis).
- Apie kokį Jėzų siūlytum kalbėti jaunimui, kad būtų priimtinas ir suprantamas?

Pusiau struktūruoto interviu(pokalbio) gairės save nevadinančiam tikinčiu kataliku:

1. Papasakok savo gyvenimo istoriją, susijusią su tikėjimu: kokie svarbiausi įvykiai, apsisprendimai, atradimai.

- Kaip apibūdintum savo tikėjimą? Kuo tiki? (Jei sako, kad yra tikintis savaip: kaip supranta, koks yra Dievas ar kažkas?)
- Buvai krikštytas? Eidavai į bažnyčia (kaip dažnai)?
- Ar priklausai kokiai bažnytinei jaunimo grupei, judėjimui, organizacijai? Jei taip, kiek laiko?
- Jei krikštytas, kaip pasirinkai tokį požiūrį religijos atžvilgiu?
- Kas turėjo įtakos tokiam tavo pasirinkimui religijos atžvilgiu?
- Ar susitikai tikrai tikinčių žmonių, bendruomenių? Jei taip, papasakok.
- Kas suteikia prasmę tavo gyvenimui?
- Ko savo gyvenime sieki?
- Kaip supranti, kad kažkas yra tikintis, katalikas?
- Koks tavo požiūris į katalikybę?
- Tavo nuomone, kokia krikščionybės esmė?

2. Papasakok viską, ką žinai apie Jėzų Kristų?

- Iš kur sužinojai apie Jėzų Kristų? Ką gali apie jį papasakoti?
- Kai girdi „Jėzus Kristus“, kas tau pirmiausiai ateina į galvą?
- Kokią Tau žinią pateikia Jėzus (kas iš to, kad jis yra)?

3. Kaip Tau atrodo Bažnyčia? Kas ji tau?

4. Kodėl jaunimas netiki? Nesigilina į tikėjimą? (Tavo patirtis, nuomonė).

2.4.1.4. Tyrimo organizavimas ir eiga

Sutikus jaunuoliui duoti interviu buvo patikslinama, ar jaunuolis tikrai atitinka reikiamą kategoriją, ar sutinka būti apklaustas, bei pateikiama informacija apie tyrimo tikslą ir duomenų naudojimo konfidencialumą. Taip pat būdavo paaiškinama, ko tikimasi iš jo šiame interviu, atsakoma į klausimus, jei intervantui tokie kildavo. Intervantas būdavo prašomas išsamiai papasakoti savo gyvenimo istoriją susijusią su religinėm patirtim ir pasirinkimais. Visas pasakojimas įrašomas į diktofoną (mp3, ACME, 2008 m.). Pokalbio metu pateikiami iš anksto numatyti arba tikslinamieji klausimai, palaikomas pokalbis akių kontaktu, padrašinamais žodžiais. Pokalbis su intervantu trukdavo nuo 30 min. iki 90 min.

Po interviu transkribuojamas visas tekstas, taip pat nurodant ir reikšmingą intervanto reakciją (tylą, juoką).

Perrašyti interviu buvo grupuojami į dvi grupes: tikinčių katalikų ir nesutinkančių, kad jie yra tikintys katalikai. Paskui kiekvieno perrašyto interviu skaitomas visas tekstas išskiriant reikšmingą informaciją, parodančią atvirumą ar uždaramą kristologinei žinia.

Tyrimo etika. Jaunuoliai, kiekvienas atskirai, asmeniškai, buvo prašomi dalyvauti tyrime, nurodant tyrimo tikslą, kokios informacijos tikimasi. Nenorintys dalyvauti galėjo atsisakyti ir tokių jaunuolių pasitaikė. Buvo informuojama, kad tapatybė tyrimo analizėje neišryškės, nes asmeniniai duomenys nebus nurodyti, o vardas pakeistas – nurodomas tik intervanto amžius ir lytis. Tyrimo analizėje, siekiant išsaugoti asmenų anonimiškumą, taip pat praleidžiami pavadinimai parapijų, kuriose jaunuoliai dalyvauja, bei kunigų, vadovų, vienuolių vardai.

2.4.2. Tyrimo duomenų analizė

2.4.2.1. Duomenų analizės metodika

Analizei pasirinktas turinio (content) analizės metodas. Juo siekiama apibendrinti reikšmingus duomenis, kurie susiję su tiriamuoju objektu. Pagrindinis šios analizės bruožas – iš gautų duomenų sukurti kategorijas bei subkategorijas, kurias sietų bendri teiginiai²⁶⁹.

Turinio analizė atliekama keturiais žingsniais:

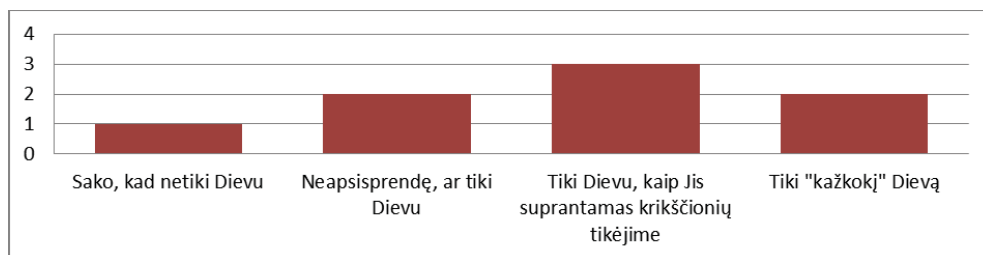
²⁶⁹ *Bitinas*. Ten pat. P. 231.

- 1) skaitomas, kiekvieno perrašyto interviu, visas tekstas ir išskiriami esminiai aspektai, susiję su jaunimo atvirumu kristologinei žiniai: nustatoma, kurie sakiniai, frazės ar gyvenimo istorijos momentai parodo atvirumą kristologinei žiniai, o kuriuose matomos kliūtys;
- 2) taip vadinamais „raktiniais“ žodžiais išskiriamos kategorijos kiekvienai iš šių tyrimo aspektų;
- 3) kategorijoms priskirtas turinys skaidomas į subkategorijas, smuklesnius vienetus, kuriuos sieja bendras turinys;
- 4) susieti kategorijose ir subkategorijose duomenys interpretuojami²⁷⁰.

2.4.2.2. Duomenų analizės rezultatai

2.4.2.2.1. Grupių pasiskirstymas pagal tikėjimo sampratą.

Gauti duomenys buvo suskirstyti į grupes pagal tai, ar duomenų pateikėjas sako apie save, jog yra tikintis katalikas, ar su tuo nesutinka. Apžvelgiant šias grupes išryškėja keletas bruožų. Visi be išimties tyrime dalyvavę jaunuoliai yra krikštyti ir priėmę Pirmąją Komuniją. Taip pat visi be išimties turi katalikų tikėjimą praktikuojančių arba bent laikančių save katalikais artimųjų. Save vadinantys tikinčiais katalikais jaunuoliai yra aktyvūs bažnytinėse bendruomenėse – tai iki 6 proc. jaunų katalikų, kurie sako, kad jie priklauso parapijoms ir religinėms organizacijoms²⁷¹. Savęs nelaikantys tikinčiais katalikais vis tiek visi be išimties turi religines patirtis, tokias, kaip malda, yra priėmę Sakramentus, progomis lanko (arba lankė) bažnyčią. Tik vienas iš apklaustųjų yra manantis, kad Dievas neegzistuoja. Trys iš apklaustųjų tiki krikščionių Dievu ir turi jiems reikšmingas religines patirtis (maldos, Dievo pažinimo iš gamtos tvarkos, sąžinės) (1 pav.). Nei vienas jaunuolis nėra priešiška nusistatęs prieš religiją ar katalikybę.

1 pav. Jaunuolių, kurie neįvardina savęs tikinčiais katalikais, pasiskirstymas tikėjimo požiūriu

²⁷⁰ Turinio (content) analizės lentelės žr. 1 priedas.

²⁷¹ Jaunimo reikalų departamentas. Jaunimo situacijos tyrimas. Ten pat. II.7. P. 2.

Iš interviu turinio bei pasakojimo apie savo pozicijos tikėjimo atžvilgiu pasirinkimą išryškėja kitas bendras bruožas: gilinimasis į tikėjimo klausimus ir asmeninis apsisprendimas. Jaunuoliai, kurie gilinasi ir *apsisprendė* tikėti, praktikuoti tikėjimą, arba netikėti, arba tikėti ir nepraktikuoti sakramentų, pateikia nuoseklų, logišką pasirinkimo pasakojimą. Visi, sakantys, kad yra tikintys katalikai, taip apsisprendę, tuo tarpu nelaikantys savęs tikinčiais katalikais – tik keturi iš aštuonių nuosekliai pasakoja savo apsisprendimo kelią. Kiti keturi, kurie nėra asmeniškai apsvaistę savo požiūrio tikėjimo atžvilgiu, sunkiai galėjo atsakyti į klausimus, pasakodami dažnai įterpdavo žodį „nežinau“, o du, prieš interviu teigę, kad yra visiškai netikintys, pokalbio metu teigė, kad tiki „kažkokia jėga“ arba nėra garantuoti Dievo nebuvimu.

„Aš manau, kad Dievo nėra, pati gamta yra kaip Dievas ir viską nulemia ta visa visata. Aš kažkaip tikiu, kad, kai žmonės labai nori, visata išgirsta, bet ne Dievas. Kažkokia jėga yra. Žmonės gauna tai, ko jie verti“. Vilija, 20 metų. A2.

„O dabar va netikiu Dievu, bet, ta prasme, nesu 100 proc. garantuota“. Lina, 15 metų. A2.

Jaunuoliai kalbėdami apie tai, kas yra tikintis katalikas, nurodė skirtingus religinius aspektus, kurie jiems buvo svarbūs. A1 grupės jaunuoliai pateikė daugiau aspektų ir jų atsakymai buvo išsamesni lyginant su A2 grupės jaunuoliais.

Pati tikinčio kataliko samprata, tiek A1, tiek A2 grupių jaunimo, siejama su tikėjimu Dievu:

„Aš suprantu, kad tikintis tai nėra tas, kuris, kaip pamišęs, kiekvieną dieną vaikšto į bažnyčią, bet aš manau, kad tiesiog tiki, kad yra Dievas ir tiki tuo, ką jis padarė...“ Kęstutis, 16 metų. A2.

„Tikėjimas į kažką, konkretų – asmenį, į Dievą. Rytis, 16 metų. A1.

Būti tikinčiu kataliku? „Tikėti į Dievą, kuris mane ir visa sukūrė“. Virginijus, 17 metų. A1.

Dalis jaunuolių iš karto nurodo, kokios to tikėjimo pasekmės. Tiek A1, tiek A2 grupės jaunuoliai nurodo, kad žmogui reikia kažkuo tikėti, kad tai suteikia prasmę gyvenimui ir mirčiai.

„Man atrodo, kad religija tam ir buvo sukurta, kad žmogus turėtų kuom tikėti, tikslą gyventi, kuom pasitikėti“. Kęstutis, 16 metų. A2.

„Kad žmonės turėtų į ką tikėti, kad turėtų kuo pasikliauti, vis tiek gyvenimas turbūt netektų prasmės, jei žmonės netikėtų ir viskas. Suteikia prasmę gyventi ir po to viltį suteikia, jei kas serga labai koku vėžiu, kad pasveiks“. Gytis, 16 metų. A2.

„Krikščionių būti, tuo tikėti, nes vis tiek žmogus turi tikėti į Kažką“. Paulius, 22 metai. A1.

„Jie nori manyti, kad už jų darbus bus atlyginta ir kad, kai mirs, po mirties dar yra kažkoks gyvenimas“ Vilija, 20 metų. A2.

Kai kurie jaunuoliai teigia, kad tikėjimas yra tiesiogiai susijęs su asmeniniu vidiniu įsitikinimu ir gyvenimu, elgesiu.

„Aš įsivaizduoju, kad krikščionis tai tas... save kai nusiteikia eiti šitu keliu: save ir pasaulį daryt geresnį“. Saulius, 21 metai. A1.

„Įsakymų turi laikytis žmogus. Ne tai, kad vien laikytis, bet jis turi ir pasaulyje gyvendamas rodyti pavyzdį kitiems, kad matytų. Jeigu yra tikras katalikas, tai kad kiekvienas į jį pažiūrėjęs galėtų sakyti, kad va jisai laikosi kažkokių savo principų ir jais gyvena“. Paulius, 22 metai. A1.

„Visada manau, kad religija ir tikėjimas gali kiek atskirai eit <...>. Tai tų religingų žmonių, kurie būtent religinėm dogmom, tais įsakymais vadovaujasi, arba bent jau stengiasi, arba nori parodyt fariziejiškai, kad tai daro – tekę matyt <...> O žmonės, kurie stengiasi būti dvasingi, save vadina tikinčiais, tai irgi tekę matyt nemažai <...>. Tikintis, tai tas, kuris nuoširdžiai tai daro: ne tik pasiima formą ir į ją lenda, bet nuoširdžiai tai daro. Kad jei eina žmogus į bažnyčią, tai jis žino, ko ten eina“. Marius 22 metai. A2.

„Tikintis žmogus yra tai, kad ta jo vertybių visuma, nuostatos ir jis gyvena tą savo tikėjimą kiekviename dalyke. Tiesiog paprasčiausiai darbuose tu gali atrasti Dievą“. Kristina, 15 metų. A1.

Daugelis tikėjimą supranta, kaip asmeninį, privatų reikalą, nors kai kurie iš apklaustųjų išreiškė sąmoningumą, kad tikėjimas turi būti skelbiamas, tačiau tai suprantama taip pat tik individualiam lygmenyje.

„Tai reiškia liudyti Kristų, kiekvieną dieną pradėti su Juo ir visą dieną būti su juo taip, kaip galiu ir taip, kaip moku“. Saulė, 20 metų. A1.

„Man atrodo, kad aš daug žiūriu į save, kaip aš elgiuosi, į savo veiksmus, savo žodžius ir kaip su kiekvienu žmogum, galvoju, kad jam parodyt, jeigu kuris nežino kažkurioj situacijoje kaip elgtis, tai jis tiesiog matytų mane <...> matytų tas gerąsias savybes mano, ką aš turiu, ko aš išmokau per tą laiką. Nėra taip, kad sutinki ir vien kalbi apie Kristų, apie tikėjimą. Bet jei būna kokia tema, kokia diskusija, aš santūriai, demokratiškai išsisakau, griežtai – turi būti taip ir taip, ir taip“. Paulius, 22 metai. A1.

Platesnis požiūris į krikščionio gyvenimą atsiskleidžia dvejuose interviu. Vienas jaunuolis teigia, kad tikintis katalikas yra tas, kuris perima tikėjimo vertybes tuomet, kai apsisprendžia tokiu būti, turėdamas asmeninį santykį su Dievu gyvendamas pagal Šventąjį Raštą ir priimdamas tai, ko moko Bažnyčia, net jei kažko negali ir suvokti.

„Man atrodo, kad tai yra pagal vertybes, kuriomis gyvena, pagal gyvenimo būdą, pagal apsisprendimą būti kataliku. Įeina asmeninis santykis su Dievu Tėvu per Jėzų. Tikėjimas į Jėzų. Dievas kreipiasi per Jėzų, per Sūnų. Tai šitas įeina. Tuomet vertybės, kurios yra katalikiškos, krikščioniškos, pagal Šventąjį Raštą, ką Bažnyčia moko, man pačiam ten ne viskas aišku, daug klausimų į kuriuos nežinau atsakymų. Paskui, žmonių grupė, su kuriais dalinasi tikėjimu ir tarnystė, misija socialinėje sferoje, pagalba žmonėms. Bet pagrindė tai apsisprendimas dėl Jėzaus, kuris veikia Bažnyčioje“. Darius, 23 metai. A1.

Kitame interviu mergina apibūdina asmeninį požiūrį į Katalikų tikėjimą per savo aktyvios vietos suradimą Bažnyčioje. Būti tikinčiu kataliku, jos nuomone, „<...> būti Bažnyčios dalimi ir toks yra pajutimas, kad esi dalis kažko didelio, nesuvokiamai didelio ir dar reiškia, kad tu gali rasti tame didelio savo vietą, kur tu vienas būsi kompetentingas, toks visiškai suprantantis tą dalyką, kur tu esi“. Raimonda, 18 metų. A1.

Lyginant A1 ir A2 grupių jaunuolių pasisakymus pastebima, kad labiau sau suformulavę ir tiksliau, konkrečiau įvardinę sampratą yra A1 grupės jaunuoliai. Tarp A1 grupių jaunuolių įvardinimas skiriasi priklausomai nuo to, kiek jie yra patys išipareigoję Bažnyčioje: dalyvavime grupėse, savanorystėje, kasdieninėje maldoje ir tikėjimo gilnime. Tarp jų išryškėja dvejopas požiūris: ką duoda tikėjimas asmeniui – kaip tikėjimas perkeičia gyvenimą: duoda džiaugsmą, viltį, prasmę, tikėjimo kryptį – apie tai kalba 6 intervantai. Pastarieji tikėjimą priima, kaip asmeninį gėrį, kuris suteikia jų gyvenimui geresnę kokybę. Kiti 4 ne tik kalbėjo, ką jiems duoda tikėjimas, bet kad tikėjimas įpareigoja, ką žmogus kaip katalikas privalo daryti, kad toks būtų. Šie jaunuoliai prisiima asmeninę atsakomybę už tikėjimo skelbimą ir už savo krikščioniško gyvenimo gilinimą.

2.4.2.2.2. Tyrime išryškėję atvirumo kristologinei žiniai aspektai

Analizuojant apklausas, atvirumas kristologinei žiniai buvo išskirtas iš apsisprendimo tikėjime istorijų, suskirstant intervantams reikšmingus dalykus į tris kategorijas:

- *Pagrindiniai elementai, darantys įtaką jaunimo tikėjimo pasirinkimui.* Jie išryškėjo iš tikėjimo istorijos pasakojimo ir per gilnamuosius klausimus: „Kas daugiausiai turėjo įtakos tavo tikėjimo pasirinkimuose?“, „Kokie svarbiausi momentai buvo tavo tikėjimo istorijoje?“. Šioje kategorijoje išskirtos 7 subkategorijos: šeimos ir artimųjų įtaka; bendraamžių įtaka; kunigų ir pašvęstų asmenų įtaka; bendrystės ir bendruomenės patirties įtaka; ALFA kurso reikšmė; asmeninio ieškojimo svarba; asmeninių sunkumų svarba tikėjimo pasirinkime.

- *Jėzaus Kristaus asmens ir žinios priėmimo ženklai.* Dalis A1 grupės jaunuolių jau patys, prisimindami savo tikėjimo istoriją, pateikė asmeninio ryšio su Kristumi momentų

atpasakojimą, Dievo žodžio asmeninį išgyvenimą. Šie jaunuoliai labai trumpai atsakė į gilinamuosius klausimus, tokius, kaip: „Kokie Jėzaus Kristaus asmens bruožai Tave žavi?“, „Kokia, tavo manymu, yra Jėzaus Kristaus žinia?“, „Jei Jėzus klausytų, kuo mane laikai, ką jam šiandien atsakytum?“. Kita dalis jaunuolių nedaug ką galėjo pasakyti apie Jėzų Kristų ir savo asmeninį santykį su juo. Pateikę trumpą atsakymą ir paprašyti praplėsti, neretai jį tik perfrazuodavo, o ne – paaiškino, ką jiems reikia tokios sąvokos, kurias jie naudoja.

Šioje kategorijoje išskirtos trys subkategorijos: Jėzaus asmens suvokimas (suprantamas kaip draugas, brolis, Mokytojas ir t.t.); Jaunimą žavintis Jėzaus bruožai (mylintis, atleidžiantis, esantis vargšuose ir t.t.); Jėzaus žinios suvokimo įvardinimas (drąsinimo, džiaugsmo, socialinio pobūdžio).

- *Jaunimo tikėjimo apsisprendimo ženklai.* Šie elementai buvo išskirti iš tikėjimo istorijos pasakojimo bei iš tikslinamųjų klausimų: „Kaip atsitiko, kad pradėjai nuolat švęsti sekmadienio Mišias? Kada/kaip Tavo gyvenime atsirado asmeninė malda?“. Išskirtos septynios apsisprendimo ženklų subkategorijos: asmeninė malda; pastangos kasdienybėje gyventi pagal tikėjimą; nekeršyti/atleisti; periodiškai švęsti Mišias; dalyvauti renginiuose ir savanoriauti; jungtis į bendruomenę; tarnauti.

2.4.2.2.1. Pagrindiniai elementai, veikiantys jaunimo tikėjimo pasirinkimą

Iš interviu matoma, kad atvirumas kristologinei žiniai yra veikiamas įvairių elementų ir aplinkybių. Čia pateikiama tik tai, ką buvo galima išskirti, kaip pozityviai tikėjimo pasirinkimams dariusius įtaką veiksnius. Panašūs elementai kai kuriose subkategorijose pasitaiko tiek A1, tiek A2 grupės jaunuolių interviu.

- **Šeimos ir artimųjų įtaka jaunimo tikėjimo pasirinkimui.**

Tiek A1, tiek A2 grupės jaunuolių artimoje aplinkoje buvo Katalikų tikėjimą praktikuojančių žmonių, kurie juos supažindino su tikėjimu. Iš A1 grupės jaunuolių, tikinčių tėvų įtaka, yra įvardinta keturiuose interviu: būdami vaikai jie tiesiog eidavo į bažnyčią su tėvais, kurie nepaisė savo vaikų noro ar nenoro.

„Mano tėvai yra tikintys ir aš užaugau tikinčioje šeimoje. Nuo pat vaikystės“. Erika, 24 metai. A1.

„Tai tėvai tiesiog versdavo per prievartą. Kai maži vaikai ten nenori, atsibosta ir panašiai. Tai net nenorėdavau į tą bažnyčią eiti, bet tėtis pasakydavo. Tėčio žodis būdavo paskutinis, na, mama irgi versdavo ir eidavai, negalėdavai prieštarauti“. Paulius, 22 metai. A1.

„Pagrindai buvo šeimoje. Mano mama tikinti ir tada prasidėjo mano tikėjimas, kai eidavom kartu su mama į bažnyčią“. Saulė, 20 metų. A1.

Kas daugiausiai turėjo įtakos tavo tikėjimo kelionėje? „Mano mama. Nuo pat mažens pratino eiti į bažnyčią. Ne kad pratino, bet iš pradžių buvo liepimas. Reikia. Nors aš iš pradžių, prisimenu, ginčydavausi, bet buvo griežtai pasakyta, kad turi eiti sekmadieniais į Mišias. O kai atėjo paauglystė – ji mane užrašydavo vis į kokią stovyklą vasarą – būtinai krikščionišką. Ir pasakydavau, kad galbūt norėčiau į kitą, bet atsakymas būdavo neigiamas“. Virginijus, 17 metų. A1.

Iš A2 grupės nepasitaikė, kad kas nors būtų papasakojęs apie sekmadienio Mišių šventimą su tėvais, tačiau daugelio jų aplinkose buvo tikinčių artimųjų, dažniausiai minima bažnyčios lankymo praktika kartu su seneliais:

„Aš nueidavau pas močiutę ir ten beveik kiekvieną sekmadienį eidavom į Mišias, man iš tiesų patikdavo, bet man taip kaip tiesiog – pabūti, tokie gražūs rytai, nueidavau į bažnyčią, klausydavau... patikdavo, bet nesuprasdavau tos esmės, kad yra nu tas tikėjimas. Man tiesiog patikdavo ta atmosfera, nu kažkas patikdavo“. Miglė, 17 metų. A2.

„Kalbant apie asmeninę patirtį, asmeninį religingumo ir tikėjimo kelią, tai praktiškai iki Pirmos Komunijos tarsi toks kaip dvasinis vadovas man buvo senelis. Na jis kaip?... mokė poterių, mokė persižegnot, nu ta tokia pradžios mokykla, to tokio tradiciško, liaudies tikėjimo“. Marius, 22 metai. A2.

„Dar pradinėse klasėse kaip ir tikėjau, bet nebuvo, kad ten mėgčiau bažnyčią ir panašiai. Tikėdavau Dievu, ten pasimeldavau, kai tėvai išvažiuodavo į užsienį, visada meldavausi už juos ir ten į bažnyčią močiutė nusivesdavo, tai nesipriešindavau“. Lina, 15 metų. A2.

Išskirtinis yra vienos A1 grupės merginos atvejis, kurios tikėjimo apsisprendime turėjo įtakos viešėjimas tikinčioje dėdės šeimoje:

„Vieną vasarą patekau pas dėdę į šeimą, kuri yra tikrai tikinti visa šeima ir mes ėjom, taip pasakysiu, į kitokią bažnyčią, kur vyko gyvos (pabrėžia) Mišios, ne taip kaip pas mus būdavo. Taip kad nueini, išklausai Mišias ir viskas – išeini. O ten buvo gyva. Ir sekmadienio šventimas, ir švenčių šventimas, ir visa kita, ir patraukė tikėjimas“. Saulė, 20 metų. A1.

Šeimos, kurios padarė įtaką jaunimo tikėjimo pasirinkimui, gyvena santuokoje. Kai kuriose yra tikinčios tik motinos. Apie tikėjimą praktikuojantį tėvą sako du intervantai. Vienas vaikas pasakojo, kad jo tėvas mokė tikėjimo vaikus. Jaunuoliui tėvo tikėjimas tapo pagrindiniu tikėjimo pasirinkimo kriterijumi. Per visą interviu jaunuolis keletą kartų minėjo, „kaip tėvas jį mokė“:

„Tėtis sakė, kad kiekvienas žmogus, kiekviena situacija tau yra Dievo atsiųsta, kaip išbandymas. <...> kaip tėtė sakydavo, kai sunku, bet kur atsiverti ir skaitai Šventą Raštą <...>“. Paulius, 22 metai. A1.

- **Bendraamžių įtaka jaunimo tikėjimo pasirinkimui.**

Kai kurie A1 grupės jaunuoliai pasakodami savo tikėjimo istoriją nurodo, kad jos pradžioje buvo bendraamžis, draugas, kuris kažkur pakvietė pirmąjį kartą arba vėliau pasiūlė dalyvauti tam tikrame renginyje, kuris buvo reikšmingas tikėjimo pasirinkimui:

„Kažkaip buvo iš tikrųjų, kai atėjau į ALFA kursą, mane pakvietė draugė <..>“
Raimonda, 18 metų, A1.

„Man paskambino klasiokas <...> ir sako: „Ateik, pas mus parapijoj vyksta šokiai, Sekminės“. Aš ten nuėjau, į tuos šokius, nelabai įsivaizduodama, ką ten veiksiu ir apskritai, kodėl aš ten einu“. Kristina, 15 metų, A1.

„Bažnyčios gale stovėdamas pamačiau, kad priekyje yra žmogus, kurį pažįstu – mano grupiokas. Po to išdrįsau jo paklausti, ar ten tikrai jis buvo. Jis pasakė, kad taip. Tuomet apie tai papasakojau kitai grupiokai, kuri buvo tikinti. Aš to nežinojau, nesupratau. O ji žinojo, kad toj bažnyčioj vyksta jaunimo Mišios. Vieną sekmadienį ji pasibeldė į duris ir pasakė, kad einam į bažnyčią. Kadangi su ja irgi būdavo smagu būti, tai aš nuėjau. Galvojau, atrakcija tokia. Antrą sekmadienį vėl tas pats: atėjo ir pakvietė į bažnyčią <...>. Paskui pakvietė į vieną šeimų stovyklą, prieš ją dar pasiūlė eiti į žygį tas pats žmogus, kuris pakvietė į bažnyčią pirmą sykį“. Darius, 23 metai, A1.

„<...> Mano tenais vienas beveik klasiokas (jisai iš A, aš iš B), jisai patarnauja Mišioms, mes ten dažnai matydavomės, aš užeidavau pas jį, jis studentų bendrabuty gyveno, joanituose, tai dar tenai su joanitais bendravau, dar iš jų gal kažką pasisėmiau“. Marius, 22 metai, A1.

Daugumas A1 grupės jaunimo pasakojo apie tikinčių bendraamžių svarbą tikėjimo kelionėje. Jaunimo grupės buvimas kai kuriems buvo vienas svarbiausių veiksnių, paskatinusių pradėti gilintis į tikėjimą ir asmeniškai priimti sprendimus. Susitikimas su tikinčiais bendraamžiais giliai išgyvenamas masiniuose renginiuose.

„Mane pasikvietė į bažnyčios parapijos jaunimą ir aš norėjau, seniai jau svaigau, norėjau labai mokintis grot gitara. Ir tam jaunime per Mišias jie ten groja ir šiaip groja gitarom. Nebuvo daug ten to jaunimo, bet kažkaip tie žmonės tokie draugiški ir faini, tai kodėl ne?“
Raimonda, 18 metų, A1.

„Antrą kartą būdamas kitaip pažvelgiau į tuos žmones, kurie buvo bažnyčioje: tai nebuvo kaip mano susidarytas išpūdis, kad yra vien tik seni, vyresnio amžiaus žmonės, ten buvo jaunimo, kurie giedojo, šlovino, džiaugėsi. Man tai buvo labai keista“. Darius 23 metai, A1.

Apie sekmadienio Mišias: “Kai ateina jaunimas, man tai labai gražu, kai ateina daug jaunimo”. Rytis, 16 metų A1.

„Aš buvau jaunimo dienose Klaipėdoje ir tas visas jaunimas – jis tiki tą gyvą Dievą. Tenai yra džiaugsmas, visi toki draugiški ir bendrauja. Ten toksai kitoks Dievas būdavo tuose susitikimuose nei bažnyčioj, kur bobutės tiki“. Elena, 20 metų. A2.

• **Kunigų ir vienuolių įtaka jaunimo tikėjimo pasirinkimui**

Kai kurie A1 grupės jaunuoliai teigia, kad jų tikėjimo pasirinkime turėjo įtakos sutikti kunigai ir vienuoliai/–ės, tačiau apie tai kalbėjo tik dalis jaunimo. Kai kurie jaunuoliai nemini kunigų, bet mini svarbias sakramentų šventimo patirtis, kas tikėtina, kad buvo susiję ir su kunigų tarnyste.

„Paskui buvo toks momentas, kai kunigas pasiūlė gyvąjį rožinį ir aš taip entuziastingai sutikau“. Marius, 22 metai. A1.

„Tada, kai ėjau Pirmos Komunijos, prisimenu, kad kunigas mus vežėsi į Vilnių ir tada aš pradėjau giedoti ir skaityti skaitinius koplyčioj pas save kaime“. Erika, 24 metai. A1.

„Vėliau, kai pradėjau patarnaut Mišioms, atsirado (...) kunigas, jis toks buvo visai kitoks kunigas, kažkaip jis toks pastumia tave... jis buvo toks visiškai kitoks nei kiti. Nebuvo ten labai svarbu maldos, kai važiuodavom su juo, nes jis pasiimdavo mus į keliones, jis toks būdavo lyg suaugęs draugas“. Rytis, 16 metų. A1.

„Kunigai, vienuolės sesės, pagal juos imi pavyzdį, pagrindiniai žmonės yra“. Paulius, 22 metai. A1.

„Man buvo kas keisčiausiai, kad vienuoliai gali išgyventi džiaugsmą. Pavyzdžiui, kaip Tiberiados buvau vienuolyne – tie broliai atrodė tokie džiaugsmingi ir visiškai tokie neoficialaus elgesio žmonės, tai man tas patiko“. Marius, 22 metai. A1.

„Per žygį susipažinau su vienuolėm, o paskui taip ir bendravom. Tikėjimo įsivardinimui svarbios buvo seserys <...>“. Darius, 23 metai. A1.

• **Bendrystės patirties svarba tikėjimo pasirinkime.**

Jaunimo bendrystės patirtis yra susijusi su žmonėmis, bendruomenėmis, bendraamžiais. Bendrystė daugeliui A1 grupės jaunuolių buvo viena iš pagrindinių patirčių, paskatinusių tikėjimo kelionėje daryti konkrečius apsisprendimus. Šios patirtys yra įvairios, jos įvardinamos skirtingai, nes žodis „bendrystė“ nėra vartojamas būtiniėje kalboje.

„Ateitininkų stovykla, Tiberiados brolių žygis su dviračiais, Joanitų šeimos stovykla – jau 5–6 metus iš eilės keliaujam. Ir šiais metais eisim. Ir visi krikščioniški renginiai: Vilniaus Taizė kai vyko, jaunimo dienos, Joanitų diena. Dalyvaujant visuose tuose krikščioniškuose renginiuose, kur Dievas pasireiškia stipriau, gal labiau pajaučiu ir visa tai yra dėl manęs“. Virginijus, 17 metų. A1.

„Atradau gal ir kitokius žmones – tuos, kuriems galėčiau išsikalbėti. Kurie mane supranta, priima tokia, kokia esu. Ir per tai, per tą bendrystę, kad per savaitę 60 žmonių gali tapti

šeima, daryti įprastus darbus ir tai juos jungia, tas juos vienija. Kartu melstis, kartu šlovinti, švęsti susitaikymą, Dievo gailėstingumą, džiaugtis, tiesiog eiti. Tai ta bendrystė, tokia patirtis buvo“. Kristina, 15 metų. A1.

„Būdavo žmonės, parapijos jaunimas – su jais smagu, jie linksmi. Po Mišių būdavo visokios veiklos, pasibuvimai. Į veiklas nesijungdavau. Siūlydavo, bet man nė motais. Buvo kitoks buvimas, kurį atradau per žmones. Tai nebuvo mano ypatinga tikėjimo patirtis, man tiesiog buvo smagu“. Darius, 23 metai. A1.

Daugelis iš A1 grupės narių įvardino, kad buvo svarbu dalyvavimas stovyklose, žygiuose, jaunimo dienose ir išvykose.

„Turbūt ryškiausias dalykas buvo jaunimo žygis“. Kristina, 15 metų. A1.

„Nors visada buvau katalikas, nors nežinau prieš kiek metų, gal prieš 2–4 metus, kai buvau kažkokioje stovykloje, tvirčiau įtikėjau“. Virginijus, 17 metų. A1.

„Ir per Velykas mes išvažiuoju į Taizė, jau buvau Roterdame, paskui Berlyne (čia – žiemos susitikimuose), ir išvažiuoju į Taizė (čia – pavasari), tai irgi labai stipriai“. Raimonda, 18 metų. A1.

Kai kurie A2 grupės jaunuoliai taip pat yra turėję bendrystės patirtis, kuomet dalyvavo masiniuose renginiuose. Viena mergina, paklausta, ar turi kokių nors patirčių, kurias būtų galima pavadinti tikėjimo patirtimis, papasakojo apie bendrystės patirtį Jaunimo dienose: „Tokio, kad stambaus nebuvo. Nėra tokio įvykio, kad galėčiau pasakyti, kad yra ten kažkas su Dievu. Bet šiaip dalyvavau va šiais metais jaunimo dienose ir tiesiog nežinau, kažkaip ten buvo tokia atmosfera, tvyravo... Tokia labai gera, jauku, tų žmonių visiškai nepažinojau, bet jie tokie savi atrodė. Tai gal tai laikyčiau labiau į tą pusę“. Miglė, 17 metų. A2.

Mergina sako, kad būnant krikščioniškose renginiuose, Dievas yra kitoks, nei įprastai bažnyčioje: „Aš buvau jaunimo dienose Klaipėdoje ir tas visas jaunimas – jis tiki tą gyvą Dievą. Tenai yra džiaugsmas, visi toki draugiški ir bendrauja. Ten toksai kitoks Dievas būdavo tuose susitikimuose nei bažnyčioje, kur bobutės ir kunigai tiki“. Elena, 20 metų. A2.

• **ALFA kurso įtaka jaunimo tikėjimo pasirinkime**

Keletas A1 grupės jaunuolių mini ALFA kursą, ALFA savaitgalio patirtį, užtarimo malda, kaip tam tikrus apsisprendimui svarbius momentus. Alfa kurse gaunamos žinios skatino asmeniškai mąstyti ir gilintis į tai, kuo tikima.

„Kažkaip buvo iš tikrųjų, kai atėjau į ALFA kursą, mane pakvietė draugė ir man atrodo, aš galiu sakyti, kad buvo toksai vienas iš esminių taškų alfa kursas man.<...> ...“o, čia yra daugiau ir tų žmonių... daugiau“ ir alfa kurse tai tikrai, nors jis atrodo ėjo taip labai paprastai ir nebuvo tokio vieno, kad atrodo: va „bum“. Bet taip kaip pradėjau ir taip kaip pabaigiau ALFA kursą, tai buvo didžiulis skirtumas ir mano pačios tikėjimo kely“. Raimonda, 18 metų. A1.

„Ir užtarimo malda buvo tikrai labai stipri patirtis man. Ir tada buvo nauja patirtis“.
Kristina, 15 metų. A1.

„Antro ALFA kurso metu aš supratau, kad man reikia daugiau Dievo. Supratau, kad yra Dievas Tėvas ir yra Jėzus, kuris yra Sūnus“. Darius, 23 metai. A1.

- **Asmeninio ieškojimo svarba jaunimo tikėjimo pasirinkime**

Tikėjimo apsisprendimo istorijoje išryškėja dar vienas svarbus elementas: jaunuolių asmeninė paieška. Ji labiau būdinga vyresnio amžiaus (tiek A1, tiek A2 grupės) vaikinams. A1 grupės jaunuoliai jaučiasi Katalikų tikėjime radę tiesos kelią, nors paieškos ir nesibaigia, tuo tarpu A2 grupės jaunuoliai labiau pasikliauna asmenine nuojauta rinkdamiesi atskirus religinius elementus ir kurdami pasaulėvaizdį nei rinkdamiesi kokią nors vieną religinę sistemą.

“Pati gelmė viso to tikėjimo, iš tikrųjų buvo ieškojimas, tiesiog, kad gyvenime turėtų būti kažkas kita, negu tuose kompiuteriniuose žaidimuose ten visas įlindimas. Kai pradėjau sukti galvą, tai Bažnyčia rado mane tik po metų”. Saulius, 21 metai. A1.

„Dar tas pats tiesos ieškojimas: va, pavyzdžiui, aš ten buvau nugrybavęs į visokias tokias <...> laimės teorijas, <...> su jogos praktikom susiję. Ir aš bandžiau jas atlikti ir pamačiau, kad man niekas tenai nesigauna, kad jokio gero tenai rezultato nėra, kodėl būtent tuo metu pradėjau skaityti Evangeliją. Kad vis dėlto aš kažkaip maniau, kad yra tiesos etalonas, nežinau, kodėl aš taip maniau, bet va paėmiau ir pradėjau skaityt“. Marius, 22 metai. A1.

„Tuo metu, kai tas buvo mano lūžis, tas sprogimas, kai mano tikėjimas religija, katalikybe ir apskritai Dievu pradėjo stipriai šlubuoti, aš pradėjau labai daug domėtis. Apskritai mano buvo viena svajonių stoti į teologiją, dėl to, kad toj vietoj gali geriausiai išsičiupinėti viską... ar tai religijotyra. Ir net dabar būtų įdomu, aišku“. Jonas, 22 metai. A2.

- **Asmeninių sunkumų reikšmė jaunimo tikėjimo pasirinkime**

Tiek A1, tiek A2 grupės jaunuoliai suvokia, kad tikėjimas yra svarbus, kai žmogus patiria sunkumus. Abiejų grupių jaunuolių istorijose yra momentų, kuomet sunkiu metu jie meldėsi. Dvejuose istorijose asmeniniai sunkumai tapo atsivėrimo tikėjimui pradžia.

„Bet buvo toks momentas, kai man buvo labai sunku <...>, ir aš tiesiog,, nežinau kodėl, pats pradėjau melstis, aš nežinau kodėl. Buvo taip sunku, kad aš nesitikėjau iš nieko pagalbos ir pradėjau melstis. Nu ir aš meldžiausi. Nu ir kad tas būtų staiga peraugę į gyvą tikėjimą, tai irgi to neprisimenu. Tiesiog meldžiausi, viskas gal susitvarkė ir vėl viskas baigėsi. O paskui prisimenu, kad pas mane irgi buvo daug visokių fobijų <...> tam tikriems žmonėms labai stipri neapykanta <...> Nu irgi, kai man buvo labai sunku, tai aš pradėjau melstis ir būtent tada aš kažkaip nuėjau Išpažinties <...>. Ir aš galvoju, kad galbūt tai ir buvo tas momentas, kai pradėjau keistis“. Marius, 22 metai. A1.

„Ir buvo toks laikas <...> metus laiko buvau pakankamai viena, labai ilgai. Ta prasme, aš turėjau draugų mokykloj, kai kurie mano draugai išėjo iš mokyklos ir aš buvau tokia vieniša. Toks buvo sunkus laikas, tai buvo metai laiko beveik ir, aš manau, iš šono ten viskas atrodė tvarkingai, bet taip susijaukė pas mane viduj labai stipriai“. Raimonda, 18 metų. A1.

Pasitaikė istorijose ir kitokių jaunuoliams svarbių detalių, kurios įtakojo tikėjimo kelionei, kaip pavyzdžiui: gyvojo rožinio kalbėjimas, perskaityta knyga, girdėtos giesmės, šventos Mišios, kuriose kunigas geba įtraukti visą bendruomenę. Du A1 grupės jaunuoliai sakė, kad jiems svarbi yra savanoriavimo ir tarnavimo praktika tikėjimo gilinimui.

2.4.2.2.2.2. Jėzaus Kristaus asmens ir žinios priėmimo ženklai

Kitas pozityvus atvirumo kristologinei žiniai aspektas yra jaunuolių asmeninis suvokimas ir santykis su Jėzumi Kristumi: pačiu asmeniu ir tai, ko Jis mokė. Interviu buvo numatyti tikslinamieji ir pagilinamieji klausimai apie Jėzų Kristų. Dalis A1 grupės intervantu patys suvokė, kad jų tikėjimo istorija yra susijusi su Jėzaus Kristaus asmeniu, tačiau kiti pasakodami savo gyvenimą tikėjimo požiūriu buvo linkę labiau dėmesį kreipti į bažnyčios lankymą ir priklausimą jaunimo grupei – tai yra į socialinę tikėjimo išraišką. Nepasitaikė nė vieno intervantu, kuris nieko nežinotų apie Jėzų Kristų, nors didesnė dalis A2 grupės jaunuolių nerodė didesnio susidomėjimo Jėzaus Kristaus asmeniu, du A2 grupės intervantai susižavėję pasakojo apie Jėzaus Kristaus istorinį asmenį, viena A2 grupės mergina atskleidė artimą ryšį su Jėzumi.

Jaunuoliai pasakodami apie Jėzų išskyrė Jo bruožus, koks ir kas Jis yra, kaip supranta asmeniškai. Apžvelgiant interviu visumą matomas skirtumas, kaip Jėzų pristato vaikinai ir kaip merginos. Merginos dažniau akcentuoja patį santykį: kad Jėzų pažįsta, priima, kad gali būti kartu su Juo, kalbėtis, kad myli. Kai kalba apie istorinį asmenį, dažniau išskiria į santykį nukreiptas savybes:

„Žmonės manęs nesupranta, mano širdies troškimų ir apskritai, tai aš jiems negaliu visko pasakyti. Yra kažkokios nuostatos, kad jie manęs nesupras, nepriims, o aš žinau, kad Jis visada mane priima, nesvarbu, koks tu esi, besąlygiškai“. Kristina, 15 metų. A1.

„Tas supratingumas, kuris eina iš Jo, tai tu jauti, kad toks, koks esi, toks esi priimamas, mylimas, suprastas ir neteisiamas“. Erika, 24 metai. A1.

Vaikinams yra svarbiau ne pats buvimas su Jėzumi santykis, bet konkretūs veiksmai, kuriuos Jėzus padarė. Jie daugiau pasakojo apie istorinį Jėzų:

„Jėzus Kristus yra paslaptis..., Jis žmogus be kompleksų, Jis drąsus žmogus, Jis geba išvaikyti fariziejus, išvartyt stalus, bet Jisai gali prie Lozorius kapo verkti. Iš Jo eina tokia stiprybė, jėga, kad matai, jog yra tvirtas. Marius, 22 metai. A1.

“Teisingumas – visose situacijose nepasiduodavo neigiamai įtakai... nesvarbu, ar už tai gresia gera..., nu gera tai retai šitam materialiam lygmeny... bet visą laiką rinkdavosi tą tiesos kelią”. Saulius, 21 metai. A1.

- **Jėzaus Kristaus asmens suvokimas**

Asmeninis jaunuolių Jėzaus suvokimas išreiškiamas atskleidžiant naudojant įprastinėje aplinkoje patiriamus santykius su gerais, mylinčiais, reikšmingais asmenimis: draugu, broliu, mokytoju.

1. Jėzus Kristus suprantamas kaip draugas

Dalis A1 grupės intervantų kalbėdami apie Jėzų vienaip ar kitaip santykį lygino su draugyste. Dalis merginų sakė, kad Jėzus tiesiog yra ištikimas, supratingas draugas.

„Aš išgyvenau tokį vienišumą tokiam amžiuje, kai visi aplink zuja su draugais, aš jaučiausi labai vieniša, viena ir neturėjau draugų – tai buvo toks Draugo atradimas tas“. Kristina, 15 metų. A1.

„Aš dažnai, kai meldžiuosi, tai į patį Jėzų kreipiuosi ir Jisai <...> draugas yra. Nu tada galima kažkaip tokį asmenišką ryšį stiprų surast, kai žinai, kad Jis tavo draugas“. Raimonda, 18 metų. A1.

„Aš įsivaizduoju Kristų kaip draugą, kurio tu nematai, bet su kuriuo tu gali visą laiką būti. Nebūtinai jausti visada, bet gali visada būti ir su Juo visada viską ir veikti. Viską atlikti per Jį ir su Juo“. Saulė, 20 metų. A1.

„Taip kaip mes turime draugus...Kas yra draugas? Kad tu su juo susitinki, kai tu gali su juo būti, kai tau gera, kai tu gali išsikalbėti. Manau, kad yra panašiai: kai Jėzus tampa tavo draugu, tai tu su Juo gali būti, kalbėtis, tai gali su Juo susitikti“. Erika, 24 metai. A1.

Viena mergina atkreipė dėmesį, kad Jėzus yra reiklus draugas: „griežtas, mylintis, bet toks griežtas. Kai tu ką nors tokio padarai, tai Jis nesako: (paplonintu balsu),„labai gaila, kad taip padarei čia, – aš tau atleidžiu“. Jisai tau stipriai ploja per petį ir sako: „Susivėlei ir man labai liūdna dėl tavęs, stenkis taip nedaryti“. Norisi įsivaizduoti tokį griežtą draugą, kuris ten atrodo kvailiausioj situacijoje: visą laiką pasakys tiesą. Tokį – rėš tiesą į akis ir per tą tiesą, visišką tokį atvirumą, galima suprasti, kaip myli tave iš tikrųjų, nes nenori, kad tau nutiktų kažkas blogo, ir nori, kad tau būtų kuo geriau ir, kad tu pats nesupranti, kad tu darai sau visokias nesąmones, o Jisai sako: „Čia nedaryk nesąmonių ir daryk, kaip turi būti“. Raimonda, 18 metų. A1.

Vienas jaunuolis atkreipė dėmesį į tai, kad Jėzus pranoksta įprastą draugystės patirtį: „Ne draugu aš Jį laikau, nes draugai būna, draugai išeina, palieka. Nors tu Jį palieki, kaip man buvo, kai nebenorėjau eit į bažnyčią, bet Jis vis tiek laukia, tyliai. Jo meilė... Ir Jis viską atleidžia, moka atleisti, per atgailą... moka atleisti. Ir niekad per prievartą kažko nedaro, nešaukia: „Ateik, arba tau bus kažkas“ ir t. t.“. Rytis, 16 metų. A1.

2. Jėzus kaip brolis

Du interviatai galvodami apie savo santykį su Jėzumi Kristumi įvardino, kad jis yra brolis. Įdomu tai, kai viena taip įvardinusi Jėzų mergina priklauso A2 grupei.

„Jėzus yra Viešpats ir kad Jėzus yra mano brolis“. Darius, 23 metai. A1.

„Nu aš Jėzų įsivaizduoju tokį kaip vyresnį brolių, kuris gali Tave užstoti, kad neskriaustų, kuris Tau patartų. Jis tarsi gyvena kitam kambari ir Jį bet kada gali pasišaukti“. Elena, 20 metų. A2.

3. Jėzus Kristus įvardijamas Mokytoju.

Jėzų kaip Mokytoją įvardino tik vienas interviatas, nors jo Jėzaus kaip Mokytojo suvokimas neatskleidžiamas per asmeninį kasdienį santykį, bet labiau suvokiamas, kaip pavyzdys, kuris buvo istorijoje ir iš kurio verta pasimokyti: „Jis ir yra Mokytojas. Buvo. Ir galvoji, kaip tą pasisavinti Jo griežtumą, pavyzdį į save. Aš esu linksmas, padykęs. Tai galvoju, kaip va taip išlikt griežtam, rimtas ir pavyzdingam tam tikrose situacijose.“ Paulius, 22 metai. A1.

4. Santykis su Jėzumi išlaisvina asmenis

Jaunuoliai pastebi, kad atsiradus santykiui su Jėzumi padidėja vidinė laisvė: jie gali būti savimi – tokie, kokie jaučiasi.

„Tikėjimas Jėzumi, nes tai aš pati suprantu, kad man nereikia vaidinti, kažko apie save sukurti, tiesiog tu esi, kokia esi ir Jis tave priima“. Kristina, 15 metų. A1.

„Tai, kad duoda laisvę žmogui, kad žmogus gali būti savimi su Jėzumi per visus tuos susitikimus. Kad nereikia slėpti savo skurdo, pavyzdžiui, neregiumi, kuris laukia Jėzaus ateinant. Jėzus duoda laisvę, priima. Dar koks bruožas – tai lygus santykis. Jis eina į lygų santykį, nors Jis ir Dievas, ir Žmogus. Būna pilnai, kad ir aš galėčiau būti pilnai savim: ir džiugus, ir nuliūdęs, ir nesėkmingas“. Darius, 23 metai. A1.

• Jaunimą žavintys Jėzaus bruožai:

Jaunimo išskiriami Jėzaus bruožai yra susiję su jų asmenine patirtimi arba su žiniomis: vieni pasakoja apie tai, kokį Jėzų patyrė savo gyvenime, kiti kalba apie Jėzų, kuris daugiau pažįstamas iš Biblijos – koks jis buvo istorinis asmuo. Tačiau vis tiek kalbama apie jo vidines savybes, ne apie nuveiktus darbus ar pasiektus rezultatus, kas rodo asmeninį žinios apie Jėzų priėmimą.

1. Jėzus yra mylintis;

Jėzaus meilė konkrečiai įvardinama keliuose interviu, tačiau skirtingais aspektais: vieniems Jėzaus meilė yra svarbi asmeniniame santykiuje, o kitiems – istoriniame įvykyje, kad Jėzus atidavė savo gyvybę:

„<...> kad Jis mane iš tikrųjų (pabrėžė intonacija) myli, nes daugybė meilės patirčių dabar. Vieni myli dėl to <...>, kad tu esi geras, dėl to, kad tu jiems kažką padarei, nepadarei, tai yra kažkuo matuojama, kažkokio atlygio, kažkokio užmokesčio tikimasi... o tai, kad Jis tave myli iš tikrųjų be jokių išlygų“. Kristina, 15 metų. A1.

(Jėzus) „mylintis, mylintis viską“. Virginijus, 17 metų. A1.

(Žavi Jėzaus) „<...> supratingumas, kuris eina iš Jo, tai tu jauti, kad toks, koks esi, toks esi priimamas, mylimas, suprstas ir neteisiamas“. Erika, 24 metai. A1.

“Aš įsivaizduoju Jėzų tokį, kupiną meilės, žmogų, kuris turėjo neapsakomą tokią meilę, nes, jei paaukojo savo gyvenimą už mūsų nuodėmes, nežinau.(...) Žavi meilė, meilė visiems”. Rytis, 16 metų. A1.

2. Jėzus yra gailestingas ir atleidžiantis;

Jėzaus Kristaus savybės – atleidimas ir gailestingumas – atpažįstamos tiek iš Sutaikinimo sakramento šventimo, tiek iš pamaldumo patirties, tiek iš Evangelijoje užrašytų tekstų.

“<...> ypatingai po išpažinties, (...) tau sako: „Viskas, nuo šiandien pradėdam iš naujo. Visiškai nesvarbu, kas buvo iki tol, bet dabar“, – vėlgi tai yra kaip meilės įrodymas man – atleidimas.” Kristina, 15 metų. A1.

“Gailestingumas ko gero: visas nuodėmes, kur tu padarai, Jis atleidžia per Išpažintį.” Rytis, 16 metų. A1.

“Tai, kai jau būna labai sunku, tai tada atrodo... arba jau padarei kažką baisaus, tai tas gailestingumo paveikslas parodo tokį gailestingumą, kai jau verki ir galvoji: „Ačiū Dievi, viskas bus gerai”. Raimonda, 18 metų. A1.

“Dar žavi tai, kad Jis yra geras ir gailestingas: kad ir ką tu padarytum, Jis yra pasiruošęs tau atleisti”. Erika, 24 metai. A1.

“Gailestingumas dar žavi, daugely situacijų neteisiam ir gailestingai pasielgia žmonių atžvilgiu... kurie galbūt žmonių akimis atrodytų jau teistini”. Saulius, 21 metai. A1.

3. Jėzaus yra tvirtas ir drąsus;

Apie Jėzaus tvirtumą ir drąsą kalba tie jaunuoliai, kurie patys bando savo tikėjimu remtis kasdienybėje, išreikšti savo skirtingą nuo kitų nuomonę ar įsipareigoti nuolatinei tarnystei. Kai kurie ryžtinguose Jėzaus poelgiuose įžvelgia laisvę:

(Jėzus) „labai stiprios dvasios žmogus...– tai žmogus, tiesiog nežinau, ar įmanoma būtų stipresnės dvasios. (...) Taip pat Jis buvo, kaip aš suprantu, užsibrėžęs: ko atėjo į pasaulį, tą ir padarė. Užsispyręs žmogus”. Virginijus, 17 metų. A1.

„Jėzus labai drąsus, kad Jisai nebijo eiti prieš srovę, nebijo eiti, skelbti ir sakyti tai, kas visiškai nėra populiaru, visiškai nėra priimtina. Jisai nebijo turėti priešų, nebijo būti nesuprastas“. Erika, 24 metai. A1.

„Tai mane gal labiausiai ir žavi Jo laisvė, ta laisvė, kaip jis, pavyzdžiui, eina per javų lauką, tenai ir jo mokiniai skina varpas ir valgo: tai, kad Jis buvo laisvas nuo visų tų prietarų, nuo žmonių nuomonės, tai mane tai labiausiai žavi“. Marius, 22 metai. A1.

4. Pasiaukojantis Jėzus ir vykdamas Tėvo valią;

Keliems jaunuoliams žavintis Jėzaus bruožas yra jo pasiaukojimas ir santykis su Tėvu, kuriam jis visiškai atsidavęs.

„Aišku, (žavi Jėzaus) pasiaukojimas: būtų keista, jei nežavėtų“. Raimonda, 18 metų. A1.

„Kad Jis yra altruistas, nes gali dėl žmogaus tiek daug padaryti“. Erika, 24 metai. A1.

“Stipraus tikėjimo. Tikėjimo į savo Tėvą, Dievą. Atsidavimas Jam“. Virginijus, 17 metų. A1.

Taip pat vienas jaunuolis, vadinantis save ne kataliku, įvardina pozityviai Kristaus pasiaukojimo faktą ir interpretuoja kančią, kaip gyvenimo tikrovę, kuri neišvengiamai lydi kiekvieną asmenį.

„Pasiaukojimas tai yra <...> didelis dalykas. Krikščionybėje yra ta auka Jėzaus Kristaus, <...> Žmogus savo gyvenime niekada neišvengs kančios, <...> va, tą ir galėčiau paimti, kad Jisai mirė dėl mūsų nuodėmių, jeigu taip galima, aišku, tarti.. Aš filosofškai suvokiu kitaip, kad kiekvienas žmogus turi kentėti, bet..., ir taip visą laiką bus, nes gyvenimas nėra lengvas, kad ten eisi ir tau nieko visą laiką neatsitiks. Tu visą laiką su savim, su kitais kovosi, prieš kažkokius principus ir tu kentėsi, bet ta kančia nėra blogai. Tu iš esmės tapsi stipresnis, išsilaisvinsi“. Vilius 20 metų. A2.

5. Jėzų galima sutikti savo gyvenimo kasdienybėje;

Tik viena mergina pasakodama apie Jėzų spontaniškai pamini, kad jis yra gyvenime, kasdienybėje: „Jėzus Kristus Dievas Žmogus, asmuo, kuris realiai yra mūsų gyvenimuose. Ir kuris yra viso gyvenimo prasmė, esmė, kelias, kuriuo mes ir einame visur“. Saulė, 20 metų. A1.

6. Jėzaus susitikimo vargšuose patirtis;

Tik vienas jaunuolis išsamiai pasakojo savo patirtį, kaip jis atpažino Jėzų, esantį vargšuose. Kadangi šis atvejis vienintelis ir pasakojimas yra platus, pateiksiu taip, kaip jaunuolis pateikia šią savo patirtį, kurią jis aiškiai įvardino, kaip tikėjimo kelio esminius elementus. Pirmoji jaunuolio susitikimo su Jėzumi, esančiu vargšuose, patirtis pateikiama iš vieno žygio, kurio metu ėjo kviesti žmonės į susitikimą: „Ėjom pas žmonės, kvietėm į bažnyčią ir užėjom vieną sykį pas močiutę, už kurią pasimeldėm. Ji pasiūlė nueiti į gretimą namą. Ten buvo senyvo

amžiaus ligonis, kuris negalėjo atsikelti iš lovos. Mes ten tiesiog pabuvom, pakalbėjom, pasimeldėm. Jis visą laiką tylėjo, o išeinant paspaudė ranką ir laikė ilgai. Jis žiūrėjo į mane, aš į jį žiūrėjau. Tada irgi supratau, kad per tą žmogų Jėzus į mane žiūri, dėkoja“. Darius, 23 metai. A1.

Tačiau jaunuolio pamatinė ilgalaikė patirtis, kur jis socialiai pažeistuose žmonėse atpažino Jėzų, buvo jo savanorystė Lukiškių kalėjime vedant ALFA kursą iki gyvos galvos nuteistiems kaliniams: „... Širdy buvo svajonė važiuoti kur nors, daryti gerus darbus. Važiuoti į misiją Afrikoje, buvo pasiūlymas į Boliviją važiuoti <...>. Po kokių poros savaitių gavau žinutę, kurioje buvo pasiūlymas eiti vesti ALFA žmogžudžiams, iki gyvos galvos nuteistiems kaliniams, Lukiškių kalėjime. Kai gavau tą žinutę, aš supratau: „Taip, noriu“, kad tai yra ta mano Afrika, apie kurią svajoju <...>. Tuomet atsirado draugų, su kuriais kartu galėjome eiti. Iš tikro ėjome kartu kaip komanda. Ėjome kartą per savaitę. Ir kiekvieną savaitę būdavo krizė. Kai su tais žmonėmis kalbėdavomės, man netilpdavo galvoje, kad taip gali būti, kaip gali vykti tokie dalykai. Vieną sykį besiruošdamas galvojau, ką čia reikia pasakyti, atėjo mintis, kad tuose žmonėse, pas kuriuos einam, yra Jėzus. Jėzus yra nuteistuosiuose. Ir aš sakiau: „Ne, ne, ne! Taip negali būti!“, bet patikėjau, kad Jėzus sako: „Taip, aš esu juose“. Kodėl man taip „susišvietė“, aš nesupratau. supratau, kad Jėzus yra ir šituose žmonėse. Patikėjau. Nors man labai nepatiko, bet priėmiau tai. Atsiverčiau. Nežinau kelintas tai atsivertimas buvo, bet atsiverčiau“. Darius, 23 metai, A1.

Trečioji jaunuoliui svarbi patirtis buvo susitikimas su benamiais: „Tokia situacija: aš einu ir matau prabangią mašiną ir tą žmogų pasilenkusį. Jį pavarė į šoną. Jis ėjo ta pačia kryptimi kaip ir aš. Aš aplenkiau ir girdžiu, kaip sako: „Broli!“, bet matau jo veidą. Jo veidas buvo sudaužytas. Buvo žiema, buvo šalta ir jis nejutė, kur pas jį yra sudaužyta. Jis prašė padėti apsivalyti tas žaizdas, kad galėtų padoriau atrodyti ir grįžti į namus. Padėjau ir tada mes dar tiesiog kalbėjomės. Supratau, kad per tą žmogų Jėzus irgi žiūri į mane. Per šitą vargšą, apie kurią aš anksčiau nebūčiau pagalvojęs. Tokių žmonių anksčiau nemėgdavau, man jie atrodė atgrasūs. Ir nebūtinai tokie. Kai iš išvaizdos žmogus nemaloniai atrodo, tai jis atrodo šlykščiai ir pasibaisėtinai. O čia jis visai kitaip pasirodė. Turbūt Dievo malonė. Tai buvo dar viena socialinė grupė žmonių, kuriuose pastebėjau Jėzų“. Darius, 23 metai. A1.

Jaunuolis šiuos susitikimus pateikė, kaip savo religinę patirtį, pasakodamas, kas ir koks jam yra Jėzus. Jaunuolio interviu matoma, kad yra ir kiti tikėjimo formų ženklai: malda, sakramentų šventimas, Dievo žodžio skaitymas, aktyvus dalyvavimas tikinčiųjų bendruomenėje.

- **Jėzaus Kristaus žinios suvokimo įvardinimas:**

Jaunimo buvo prašoma papasakoti apie tai, kaip supranta, kokia yra Jėzaus Kristaus žinia. Tik dalis A1 grupės jaunuolių galėjo kažką konkrečiau įvardinti ar papasakoti. Jei

jaunuoliai pateikdavo abstrakčius atsakymus (pavyzdžiui: išganymo žinia), buvo prašoma papasakoti, kaip tai supranta konkrečiai.

1. Vilties žinia;

Jaunuoliai Jėzuje atpažįsta asmenį, kuris niekada nenuvils, net mirties akivaizdoje Jis yra šalia, todėl žmogus gali drąsiai gyventi savo kasdienybėje. Šis žinios įvardinimas tiesiogiai ar netiesiogiai nurodo į eschatologinę Jėzaus Kristaus įvykio reikšmę: būtis nepasibaigia vien šiame pasaulyje, bet tęsiasi ir anapus mirties: „Išgelbėjimo ir drąsos. Man atsimenu, kažkada vienas draugas sakė, jįsai netikintis: „Tau gerai, nes tu gali nebijoti mirti, pavyzdžiui“. Aš eisiu tada pas Jėzų, ko man bijoti. Ir pasitikėjimo, pavyzdžiui, tikrai pasitikėjimo žinia, kad ... visi nuvilia, o šitas vienas nenuvils“. Raimonda, 18 metų. A1.

„Prisikėlimas reikia, kad mes turime viltį, kad net ir po tamsiausios nakties, po baisiausių nuodėmių mes galime visą laiką pakilti. Ir tai yra kažkoks įprasminimas, nes visa tai, ką tu darai, gali turėti tokį šviesulį, kad gal nepasisėkė, bet, bet vėl kilti“. Erika, 24 metai. A1.

„Kad įmanoma taip gyventi. Ir įmanoma gyventi, kuo Jis gyveno ir ką skelbė, eiti iki galo, apsispręsti eiti iki galo. Kad mirtis nėra pabaiga, kad yra gyvenimas, gyvenimo pradžia. Kad Dievas yra kasdienybėje, kad Jis kasdienybėje veikia“. Darius, 23 metai. A1.

2. Džiaugsmo žinia;

Kai kurie A1 grupės intervantai įvardino Jėzaus Kristaus gyvenimo ir visos veiklos žinią asmeniniam gyvenimui ir žmonijai siedami su džiaugsmu:

„Jo žinia man yra vilties ir džiaugsmo žinia. Jeigu Jo nebūtų, tai koks tada skirtumas, kam aš gyvenu, kam aš esu, ką aš darau. O jeigu Jis yra, aš galiu džiaugtis, jei atsisakau kažko, ko turėčiau atsisakyti, kas nedera prie krikščioniško gyvenimo, ir džiaugtis tuo“. Saulė, 20 metų. A1.

„Džiaugsmas, kai tau yra gera, kad Jis kartu su Tavim džiaugaisi“. Erika, 24 metai. A1.

„Tokia džiaugsmo, ramybės žinia“. Raimonda, 18 metų. A1.

Visiems be išimties A1 grupės jaunuoliams tikėjimas neša džiaugsmą, nors tai ir neįvardinama tiesiogiai, bet atpažįstama iš entuziastingo pasakojimo, kaip keitėsi gyvenimas pradėjus tikėti. Be to jaunuoliai pasakoja, lyg būtų atradę kažką paslėpto nuo kitų, kas jiems teikia džiaugsmą. Kai kurie išreiškė apgailestavimą, kad tos Bažnyčios esmės negali pamatyti, kiti mano, kad viskas čia liūdna, niūru.

3. Socialinio pobūdžio žinia.

Vienas jaunuolis, savęs nelaikantis kataliku, įvardina, jog Jėzaus žinia parodė, kad visuomenėje svarbiausia yra pats žmogus ir santykiai tarp žmonių:

„Konkrečiai, Jis parodė žmonėms, kad galima gyventi kitaip, kad galima gyventi ne dėl materialinių kažkokių turtų, ne dėl padėties visuomenėje kažkokios, kad visa tai yra tiesiog nu...

Jis tame nematė prasmės ir sakė, kad tai yra tiesiog konstruktas žmonių. To nėra apskritai, nėra jokių pinigų, nėra turto, visuomenės socialinės padėties, yra žmogus, yra asmuo ir jis yra jėga. Viskas. To užtenka. Ir džiaukimės tais žmonėm, vienas kitu“. Jonas 22 metai. A2.

2.4.2.2.3. Jaunimo tikėjimo apsisprendimo ženklai:

Esminis skirtumas tarp save tikinčių kataliku vadinančio ir savęs taip nevadinančio jaunimo yra apsisprendimas. Ir vienos, ir kitos grupės dalis jaunuolių stokoja gilesnio tikėjimo turinio suvokimo arba tiesiog į jį nesigilina. Mažesnė dalis, tiek A1, tiek A2 grupės jaunuolių, kažkiek gilinasi į krikščionybės turinį, tačiau pagrindinis skirtumas tarp jų yra apsisprendimas tikėti ir siekti to, kuo tikima, arba neapsisprendimas. Dar yra apsisprendimas abejoti, netikėti. A1 grupėje tikėjimo pasirinkimas pastebimas laipsniškas. Jaunuoliai skirtingai įvardina, ką jiems reiškia tikėti.

- **Apsisprendimas asmeninei maldai.**

Vienas iš pasikartojančių tikėjimo kelionės pirmųjų ženklų yra apsisprendimas maldai. Kai kurie jaunuoliai, kurie jau seniai asmeniškai meldžiasi, apie maldą pasakė tik paklausti, tačiau kitiems apsisprendimas melstis kasdien žymėjo jų sąmoningo tikėjimo pasirinkimo kelio pradžią:

„Ir dar galiu pasakyti, kad man labai svarbu buvo, kad man atsirado asmeninė malda. Jinai ten iš pradžių buvo tokia menka, tenai vakarais, bet jinai jau buvo toks užkabintas kablukas ir jinai augo su metais, ačiū Dievui, ir gal augs dar“. Raimonda, 18 metų. A1.

„Dar tada supratau, kad man reikia ryto, vakaro maldos. Pradėti dieną ir pabaigti dieną su Jėzumi, supratau, kad galiu tiesiog kalbėtis su Juo“. Darius, 23 metai. A1.

„Malda pagalbinė priemonė, be jos labai sunku. Kažkaip save keisti, ne kitus, ne kažką“. Saulius, 21 metai. A1.

„Meldžiuosi vakarais, per dieną stengiuosi kuo daugiau prisiminti Dievą, kad kiekvienam savo elgesy daryčiau kažkiek su Dievu“. Virginijus, 17 metų. A1.

„Pradėjau skaityti Šventąjį Raštą: Evangelijas iš eilės skaitau kiekvieną dieną po vieną skyrių. Truputį daugiau negu per metus perskaičiau visą Naująjį Testamentą, nes man reikėjo to. Man reikėjo kiekvieną dieną atsvaros visiems tiems dalykams, kurių apsisprendžiau nedaryti“. Darius, 23 metai. A1.

- **Apsisprendimas kasdienybėje gyventi pagal tikėjimą.**

Kai kurie jaunuoliai, dalyvavę renginiuose, pajuto norą kasdien gyventi, remiantis tikėjimu: „... ir Jėzaus patirtis tokia buvo, kuri paskatino ir kasdienybėje būti man to tikinčio jaunimo dalimi“. Kristina, 15 metų. A1.

Kiti tą pasirinkimą įvardina konkrečiau, kalba apie pastangas mylėti: (Tikėjimas pasireiškia) „...kad per meilę, bet kartais būna labai sunku mylėt tuos žmones, net jeigu ir esi krikščionis, ypač jei su tavim negražiai elgias. Aš dar einu į mokyklą ir mano mokykla yra, kaip čia gražiai įvardint, yra daug žmonių nelabai malonių, tai gal kasdienybėj norėtusi sakyti,... stengiesi, kad tavo meilė pirmiausiai pasireikštų per pagarbą kitam žmogui, net jeigu tu jo nemėgsti. <...> Ir kasdienybėj stengiesi aplinkinius žmones mylėt“. Raimonda, 18 metų. A1.

- **Apsisprendimas nekeršyti, atleisti.**

Keli jaunuoliai pasakojo, kad jų tikėjimo kelyje buvo svarbus momentas, kai jie suprato, kad turi nekeršyti, atleisti tiems žmonėms, kurie bloga daro:

“Jeigu mane kažkas užkabina, aš stengiuosi nesupykti ant to žmogaus. Jo reikalas, jeigu aš jam netinku, tai... aš stengiuosi nekeršyti kažkaip, o tiesiog praeit pro šalį ar kažkaip panašiai“. Virginijus, 17 metų. A1.

„<...> Sužinojau kad yra tokia atleidimo malda. Pastebėjau, kad yra dalykų, kurie man trukdo gyvenime, nes negalėjau atleisti. Bandžiau atleisti žmonėms, kurie yra mane įskaudinę, bet neišėjo. <...> Taip meldžiausi dvidešimt dienų iš eilės, po to galėjau kitaip žiūrėti į kitus žmones. Iš tikrųjų išgyvenau atleidimą. Supratau, kad man neberekia temptis to su savimi. Turėjau vieną žmogų, kuriam sakiau – niekad neatleisiu. Nuolat nešiodavausi tą ir galvodavau, kaip galėčiau jam atkeršyti. Per šitą maldą paleidau tą žmogų. Susitaikiau savo širdyje“. Darius, 23 metai. A1.

- **Apsisprendimas periodiškai švęsti Mišias.**

Kai kurie jaunuoliai įvardina, kad jų tikėjimo kelionėje vienas iš svarbių elementų buvo apsisprendimas periodiškai švęsti Eucharistiją:

“Ai, galvoju, nueisiu ir žiūriu, kad vėliau pradėdau savo noru, nebėra pasipriešinimo. Galvodavau „eit ar neit į Mišias, eit ar neit“ ir žiūriu nebėra to pasipriešinimo... pradėjau vaikščioti į tą bažnyčią“. Rytis, 16 metų. A1.

„Tada dar supratau, kad man reikia dažnesnių Mišių negu sekmadieniais. Taip pradėjau eiti dažniau: kelis kartus per savaitę. Taip pat sekmadieniais susitikdavau su žmonių grupe, su jaunimu, su tokiais pačiais kaip aš“. Darius, 23 metai. A1.

- **Apsisprendimas dalyvauti renginiuose ir savanoriauti.**

Jaunimas pradėjęs ieškoti savo tikėjimo kelio noriai dalyvauja masiniuose ir proginiuose katalikiškuose renginiuose bei ima savanoriauti. Šie susitikimai su tikinčiais bendraamžiais sustiprina jų tikėjimą:

„Dalyvaujant visuose tuose krikščioniškuose renginiuose, kur Dievas pasireiškia stipriau, gal labiau pajaučiu: ir visa tai yra dėl manęs“. Virginijus, 17 metų. A1.

„<...> pradėjau lankytis daug kur, pradėjau savanoriauti.<...> Bet va tada gal 16–kos metų gal prasidėjo, kad visur, kur pakviečia, ir tu tą savanorystę pajunti, tą dvasią, jau sunku sustoti. Tai va, man tas savanoriavimas irgi labai svarbus akcentas, tikėjimo mano kelionė“. Raimonda, 18 metų. A1.

- **Apsisprendimas jungtis į bendruomenę.**

Tik tolimesniuose savo tikėjimo ieškojimuose jauni žmonės supranta, kad jiems svarbi bendruomenė, kad nepakanka proginių susitikimų su jaunimu, kad reikalingas nuolatinis įsipareigojimas kurti bendruomenę ir joje dalintis:

„Anksčia neišgyvendavau bendruomenės poreikio, man visiškai jos nereikėjo, man būdavo, va į Mišias nueiti ir gerai. Užtenka Dievo. O dabar atsirado kaip ir poreikis būti bendruomenėje, turėti tikinčių draugų, kad tu galėtum eiti pas kitus žmones... su Jėzumi. Kad tu nesijaustum, kaip koks ateivis – vienas su Jėzumi, o kad tu žinotum, jog yra normalu melstis, yra normalu eiti į Mišias, skaityt Šventąjį Raštą ir panašiai. Kad tu nesi kažkoks vienas, kuris išsigalvojęs ir kaip davatkėlė va eini, bet kad išgyveni realų buvimą ir bendrystę“. Saulė, 20 metų. A1.

„Norėjau kažko pastovesnio, kad ten galėčiau būti visada, ne tik sekmadieniais. Krikščionimi esu visada, ne tik tada, kai meldžiuosi, bet dėl to, kad apsisprendžiau būti. Buvo organizuojama <...> (parapijos pavadinimas) su jaunimu, tai pagalvojau, kodėl turiu kažkur toli vaikytis, jei galiu čia su jais būti, kai yra santykis su žmonėmis kažkoks. Galiu mėginti kurti čia. Jungtis, kurti, būti. Atsirado bendruomenė. Buvo visus metus ir galėjau koordinuoti tas veiklas ir per tai mokiausi bendrauti su žmonėmis. Galėjom rinktis, melstis. Ir buvo kitaip, negu vaikinų grupelė, kurią turėjome. Tai buvo kitaip, negu ALFA, kitaip, negu parapijos jaunimas. Nes tai buvo apsisprendimas būti bendruomenėje. <...>. Norėjau apsispręsti būti bendruomenėje labiau. Buvo pasiūlymas gyventi kartu bendruomenėje, dalintis savo gyvenimu. Apie tai galvojau tuos metus ir apsisprendžiau, kad būsiu, taip, kaip reikės <...>Aš jau galvojau, kad gyvensiu bendruomenėje ir buvo pasiūlymas gyventi <...> (kitame mieste). Ieškojau motyvo. Supratau, kad per tai Dievas kreipiasi į mane. Supratau, kad noriu tokiu būdu būti ir dovanoti, kiek galiu“. Darius, 23 metai. A1.

- **Apsisprendimas tarnauti.**

Apsisprendimas tarnauti yra vienas radikalesnių tikėjimo pasirinkimų, kai jis yra kartu su motyvais ir kitomis vertybėmis. Esminis šio apsisprendimo bruožas, kad tikintysis nebežiūri savo nuotaiką, savo naudą, nesiekia ko nors sau, bet dosniai dovanoja savo jėgas ir laiką todėl, kad tame atpažįsta tikėjimo vertybę. Mergina, kuri kalbėjo apie savanorystę, jaučia, kad ta patirtis yra reikalinga jai pačiai, kad ji pati daug gauna ir nori toliau savanoriauti: „Vėdu malda piligrimų centre, vieną kartą per savaitę ir dar vedame mes su dar keliom savanorėm Alfa kursą

vaikų socializacijos centre, irgi daug laiko atima, nors ten einu tik vieną kartą per savaitę... parapjoj irgi esu atsakinga, tai va, tokie dalykai“. O kodėl išpareigoji trijose vietose? „Norisi tuo gyventi, tikėjimu, nes atrodo, kai atsitrauksi – viskas liks ten, o tu būsi jau nebe <...> Ir man labai daug duoda visi tie savanoriavimai. Nežinau, kartais atrodo, kad jau visiškai pavargusi, ir važiuoji į kažkokį socializacijos centrą, kur panos tokios jos „nučiuožusios“ o išeini iš ten ir atrodo, kad atsigavai, net šypsena tokia atsiranda veide ir, aišku, sunku paaiškinti kodėl, bet va, taip yra“. Raimonda, 18 metų. A1.

Jaunuolis asmeninį susitikimą su vargšais ir savo tarnavimo patirtį sujungia su tikėjimo patirtimi. Jam tarnavimas yra tiesioginis susitikimas su Jėzumi, patarnavimas Jėzui, esančiam kitame žmoguje: „Kai planavom su bendruomene, kur turėčiau eiti, kilo mintis eiti – pas studentus, pas tokius pačius, kaip aš esu, vesti ALFA kursą. <...> Aš pažinojau Jėzų vargšuose ir buvo susitikimai, kur supratau, kad Jėzus jaunuose žmonėse irgi yra. <...> Aš ką daryti, kad jaunimas susitiktų su vargšais, kad Jėzus, kuris yra jaunime susitiktų su Jėzumi, kuris yra vargšuose. Ir atsirado galimybė daryti valgyti, konkrečiai prisidėti prie pagalbos vargšams, benamiams žmonėms. Iki šių metų vasario buvo pavieniai susitikimai gatvėse, pabendravimai, bet ten pilna manipuliacijų ir galvojau, kokia iš tikro galėtų būti pagalba jiems. Viena iš pagalbos formų pasidarė sekmadieniais gaminimas jiems. Tai iš vienos pusės ir derinasi, nes ateina vargšai, o su jaunimu gaminame valgyti ir paskui daugiau mažiau pabendruojam. O toliau kaip bus, tai bus matyt, toliau ieškosiu Karalystės“. Darius, 23 metai. A1.

Atvirumo kristologinei žiniai ženklų tiek A1, tiek A2 grupės jaunuolių pateiktose istorijose ir atsakymuose į tikslinamuosius klausimus buvo labai daug. Iš interviu paaiškėjo, kad dalinai tėra susiję tam tikrų žinių apie Jėzų Kristų, krikščionybę išmanymas su atvirumu kristologinei žiniai. Bent trys A2 grupės jaunuoliai gana daug pateikė žinių apie krikščionybės esmę ir Jėzaus Kristaus asmenį, tačiau jie patys nemanė, kad dėl to žinojimo esą tikintys katalikai. Kai kurie tikėjimą labiau perėmę per socialines formas ir savo buvimą tikinčiu kataliku grindžiantys Mišių lankymu bei dalyvavimu jaunimo grupėje (A1 grupės jaunuoliai) menkai formulavo tikėjimo tiesas, nedaug ką galėjo pasakyti apie Jėzaus asmenį, jo žinią, o santykį su juo dažnai sutapatino su asmeninės maldos praktika. Todėl ne turinio žinojimas ir jo įžodinimas išreiškia atvirumą kristologinei žiniai, bet egzistencinis aktyvus tiesos ieškojimas turint nuostatą taip ir gyventi. Tie A1 grupės jaunuoliai, kurie aiškiai formuluoja tikėjimo tiesas, juos būna laipsniškai perėmę tuomet, kai ieškojo atsakymų į konkrečius egzistencinius ar moralinius klausimus.

2.4.2.2.3. Tyrime išryškėję trikdžiai kristologinei žiniai priimti:

Skaitant perrašytus interviu buvo identifikuojami ir grupuojami trikdžiai kristologiniai žiniai priimti. Jie išryškėjo ypač iš A2 grupės jaunuolių gyvenimo istorijų pasakojimų, lyginant su A1 grupės jaunimo istorijomis. Taip pat jaunimui buvo užduodamas tiesioginis klausimas: „Kodėl šiandien jaunimas netiki, nesigilina į tikėjimą?“. Visos išskirtinos kliūtys sąlyginai buvo suskirstytos į tris kategorijas:

- Neigiama aplinkos įtaka jaunimo tikėjimo pasirinkimui, kurią sudarė trys subkategorijos: artimai pažįstamų žmonių įtaka; informacijos, neigiančios krikščionių tikėjimą, įtaka; sekuliarizuotos aplinkos įtaka netikėjimui.
- Vidinės kliūtys tikėjimo priėmimui – išskiriama dvi subkategorijos: jaunimas nesigilina į tikėjimą; reikli krikščioniška žinia.
- Neigiamas Bažnyčios įvaizdis, suskirstytas į tris subkategorijas: Bažnyčioje švenčiama liturgija atrodo svetima jaunimui; žmonių, susijusių su Bažnyčia, nusikaltimai; neatitinkantis jaunimo pasaulėjautos tikėjimo skelbimas.

• **Neigiama aplinkos įtaka tikėjimo pasirinkimui:**

Daugelis tiek A1, tiek A2 grupės jaunuolių susidūrė su netikinčios aplinkos įtaka, kuri verčia abejoti, ar nuoseklus tikėjimas yra normalus reiškinys.

1. Artimai pažįstamų žmonių įtaka;

Daugeliui jaunų žmonių draugai vaidina svarbų vaidmenį jų pasirinkimuose. Kai kurie tiek A1, tiek A2 grupės jaunuoliai teigia, kad draugai padarė įtaką jų ilgalaikiam ar trumpalaikiam atsitraukimui nuo tikėjimo arba jo praktikavimo (bažnyčios lankymo).

„Paskui susiradau draugų (kokioj septintoj klasėj) ir tada man nebereikėjo bažnyčios, nes aš turėjau draugų, su kuriais galėdavau būti. Jie nėjo į bažnyčią. Mes kitokiom veiklom užsiimdavome“. Darius, 23 metai. A1.

„Kuo toliau, tai tuo labiau atitrūkstu nuo tokių savo..., kaip anksčiau būdavo, beveik viskas drauguose, su draugais, tai dabar atvirkščiai. Jų beveik neliko. Ir tas gyvenimo supratimas labai keičiasi. (...), kur jie eina, aš nesakau, kad ten negali eiti tikintis, bet jie gal ne taip viską daro. Labai tokie, tokie,, gryni“ paaugliai – kvailioja, geria, kažkaip nežinau. Kai yra tikėjimas, jie man yra didelė kliūtis“. Rytis, 16 metų. A1.

“Visų pirma tai nuo muzikos, kurią pradėjau klausyti, metalo sunkaus, tenai, toje terpėje žmonių buvo daug netikinčių <...> arba tokių neo-pagonių ir su jais pradėjau šnekėtis. Ir iš pradžių, kai jie man kažką aiškino, aš to nepriėmiau, iš karto; „Taip ir taip, Dievo nėra, būk pagonis“...Aš galvojau, kad tai nesąmonė, bet mane tai privertė iš esmės gilintis į save ir į

religiją, ar iš tikrųjų aš tai priėmęs. Ir supratau, kad iš tikrųjų jos niekada net nebuvau priėmęs“. Vilius 20 metų. A2.

„Tada jau pats pradėjau ieškotis draugų, kurie man labiau tiktų: atsirinkinėti iš aplinkos. Ir atsirinkau, kažkodėl taip gavosi, kad susižavėjau. Tie draugai buvo vyresni už mane, jie jau, aišku, kaip autoritetas, kažkuriuo metu buvo man. (14–16 metų). Jie netikintys, stiprūs ateistai buvo, na ir jų įtaka“. Jonas 22 metai. A2.

Dauguma A2 grupės jaunuolių užsimena, kad jų tėvai nėra praktikuojantys katalikai, todėl kai kurie, sąmoningai negilinę savo tikėjimo, nesupranta, kaip kitaip galima tikėti. Konkrečiai įvardina, kad tėvai turėjo įtaką tikėjimo pasirinkimams, tik du:

„Iš tiesų viskas priklauso nuo to, kad mano mama labiau tiki tuo ryty – Tibeto tikėjimu, kad yra ten kiti gyvenimai... ir gal aš irgi kažkiek tuo labiau tikiu“. Miglė, 17 metų. A2.

„Tėtis netikintis, bet man niekad nieko nesakydavo, tik tiek, kad „tavo pasirinkimas“ Lina, 15 metų. A2.

2. Informacijos, neigiančios krikščionių tikėjimą, įtaka;

Kai kurie jaunuoliai, pasidomėję įvairiomis religijomis ar susidūrę su mokslinės informacijos pateikimu, kuriuo siekiama paneigti tikėjimą, pasirenka netikėti. Jaunuolis, kuris pirmą kartą rimtai suabejojo savo tikėjimu, prisimena: „Išgijau internetą ir tada, kai informacijos srautai pasidarė daug didesni <...>, ta informacija pradėjo man eiti į galvą“. Jonas 22 metai. A2.

Kai kurie A2 jaunuoliai sako, kad tikėjimas prieštarauja mokslui ar mokslinėms hipotezėms, tačiau paprašyti konkrečiai paaiškinti, kokioms ir kaip, to nuosekliai padaryti nepajėgia.

„Ir dabar, kai jau taip mokslas išsivystęs, nelabai atrodo, kad... kad sako Saulė skraidė ar kad mes esam sukurti, tai nelabai aktualu – tuo moksliniu atžvilgiu. O dabar jaunimas labiau moksliniu požiūriu žiūri, negu religiniu. Šiais laikais, kai jau mokslas siekia savo viršūnę ir kažkiek prieštarauja religijai“. Kęstutis, 16 metų. A2.

Mergina, paklausta, kas paskatino ją netikėti, atsakė: „Filimą žiūrėjau „Zaitgeist“. Lina, 15 metų. A2.

3. Sekuliarizuotos aplinkos įtaka netikėjimui.

Tiek A1, tiek A2 grupės jaunuoliai į klausimus apie jaunimo tikėjimo ir netikėjimo situaciją nurodė visuomenės įtaką, kad tikėjimas nėra svarbus dalykas, todėl dalis jaunimo visai net nesidomi arba nepasigilinę atmeta, kaip „nemadingą“.

„Nes tai nebe mada yra. Jaunimui atrodo, kad internetas, bendravimas yra rimtesnis dalykas negu tai, ko jie nemato. Yra sunku tikėti tuo, ko nematai. Nemanau, kad tai yra rimta“. Vilija, 20 metų. A2.

„Šiandien visuomenė – jinau hedonistinė labai. Tas dvasinis kažkoks pasivaikščiojimas, jei taip galima sakyti, jis matomas, kaip ir nevertingas ir apskritai nesiekiamas, nes kas iš to – į kišenę neįsidėsi“. Marius, 22 metai, A2.

„Manau, kad dabar rūpi kiti dalykai, bet, kai užaugs, tai gal ir tikės. Bet nežinau, turbūt ne tai galvoj, kai paauglys“. Lina, 15 metų. A2.

„Gal, kad yra užimti, šiaip yra daug veiklos. Yra tų, kur užsiima, tiki, eina į bažnyčią. Bet yra daug kitos veiklos ir gali užsiimti, kitaip praleisti laisvalaikį. Gal yra įdomesnių veiklų“. Kęstutis, 16 metų. A2.

- **Vidinės tikėjimo priėmimo kliūtys:**

Ši kategorija apibendrina pasisakymus, kuriuose jaunimas teigia, kad nesigilinimas į tikėjimą yra asmeninio pasirinkimo rezultatas:

- 1. Jaunimas nesigilina į tikėjimą;**

Nors beveik visi jaunuoliai buvo lankę tikybos pamokas ar katechezes parapijose, tačiau per interviu dalis A2 grupės jaunuolių beveik nieko negali pasakyti apie Jėzų, sunkiai prisimena esminius tikėjimo pagrindus ir negali pasakyti, ką jiems reiškia. Taip pat išryškėjo ir kitas dalykas, kad iškilus abejonei ar klausimui dalis jaunimo nieieško atsakymų, nesigilina. ko moko Bažnyčia:

„<...> aš iškerpu tuos dalykus, kaip jis ten yra Dievo Sūnus“. Vilius, 20 metų, A2.

„Krikščionybė man... kažkokių yra per daug... nežinau... spragų joje, būtent, kad tas vienas gyvenimas yra, – aš tuo visiškai netikiu. Tikiu, kad yra daugiau... šituo labai tikiu“. Miglė, 17 metų. A2.

„Man yra problema, kad Kūrėjas, aš tikiu evoliucija, aš žinau, man tiesiog nelabai maišosi į vieną kokteilį“. Kęstutis, 16 metų. A2.

- 2. Reikli krikščionybės žinia.**

Tik A1 grupės jaunuoliai įvardina, kad daugeliui jų bendraamžių pasirinkimas netikėti ir nesigilinti į tikėjimą yra dėl to, kad žinia, kurią skelbia krikščionybė, yra reikli: reikalingas jaunimo asmeninis apsisprendimas ir pasikeitimas.

„Bažnyčia reikalauja pasiaukoti ir egoizmas Bažnyčioj yra nuodėmė... ir tas atsidavimas, kai tu nieko neprašai atgal, jaunimui ypač yra nesuprantamas, nes va dabartiniais laikais yra svarbiausia, kad tu gautum sau, ir jaunimas, ypač dabar, yra taip auginamas, kad tu ten darai gera, tu gauni rezultatą, kuris yra naudingas tau.“ Raimonda, 18 metų. A1.

„Reikia apsispręsti tikėjime. Tai yra ganėtinai sudėtinga: apsispręsti ir būti apsisprendime“. Darius, 23 metų. A1.

„Manau, pagrindinis... dėl ko netiki, tai bijo tų įstatymų. Nori gyventi, kaip nori žmogus. O Bažnyčia ir Jėzus moko gyventi pagal tam tikrus principus, sunkius principus, kurie

veda į tobulybę. O jie reikalingi tam, kad tu bendrautum su kitu žmogum visą gyvenimą ir ilgai, ir tavo kartos bendrautų, nesusimuštume ir nekariautume <...> Tik esmė ta, kad tikėjime reikia daug pastangų, valios. Valios ugdymas čia yra“. Paulius, 22 metai. A1.

„Ėjau aš į tą tikėjimą ir važiuodavau su tikybės mokytoja visur, verkavau daug per išpažintis ir rekolekcijas, tai sakė, kad gerai, kad Dvasia čia veikė. Bet paskui, nežinau, susiradau draugą ir nutolau nuo Bažnyčios“. Elena, 20 metų. A2.

• **Neigiamas Bažnyčios įvaizdis:**

Tiek A1, tiek A2 grupės jaunimas nurodė, kad vienas iš sunkumų tikėjimo pasirinkime yra Bažnyčios įvaizdis. Iš interviu matoma, kad daugeliui jaunimo savęs įvardinimas kataliku yra didele dalimi susijęs su bažnyčios lankymu sekmadieniais ir sakramentų šventimu.

1. Bažnyčioje švenčiama liturgija atrodo svetima jaunimui;

Dalis jaunuolių teigia, kad jiems tiesiog nepatinka bažnyčioje. Iš pasakojimų konteksto matoma, kad jaunuoliai nesupranta liturgijos, ten nejaučia, kad būtų išreiškiama kažkas artimo jų gyvenimui. Kai kurie mano, kad liturgijos šventimas skirtas seniems žmonėms:

„Galima ten šiaip nueit pabūt, bet, pavyzdžiui, aš nemėgstu, kai per Mišias skaito pamokslus ir panašiai. Gal vyresniems žmonėms, jie gal kažką randa, o aš nerandu, praklausau, praklausau... dar tie smilkalų kvapai, man ten būna sunku stovėt ir nežinau... Galbūt, kai vyresnė būsiu, man tie pamokslai kažką reikš, o dabar nelabai įdomu“. Lina, 15 metų. A2.

„Tikėjimas man būdavo lyg kažkoks spektaklis, kuriame man nieko nevykdavo: ateidavau į Mišias, pasėdėdavau, valandą praleisdavau“. Rytis, 16 metų. A1.

„Nes dabar galbūt yra toks Bažnyčios įvaizdis, kad čia va nuobodu, neįdomu ir visiškai jie nepažįsta to, gyvo Dievo, gyvo Jėzaus... iš tikrųjų yra, iš tikrųjų keičia gyvenimą“. Virginijus, 17 metų. A1.

„Aš tai netikiu tuo Dievu, kur bažnyčioj apie jį sako, aš tikiu gyvu Dievu, kuris džiugus, kuris nori, kad žmogus būtų laimingas, o ne ten vien prižiūri, kad tik ko nepadaryčiau“. Elena, 20 metų. A2.

2. Žmonių, susijusių su Bažnyčia, nusikaltimai;

Dalis jaunuolių atmeta Bažnyčią dėl akcentuojamų istorinių Bažnyčios vardu padarytų nuodėmių, tokių kaip kryžiaus karai, inkvizicija, bei dabartinių pedofilijos skandalų:

„Galų gale ta pati istorija, kryžiaus žygiai man labai nepatiko, dėl to aš pradėjau apskirtai smerkti Katalikų Bažnyčią ir iki šiol man nepatinka ta istorijos dalis, prievartinis įreliginimas, buvęs viduriniais amžiais, ir va... tada man buvo labai didelė atmetimo reakcija“. Jonas 22 metai. A2.

„Man labai ir dabar dar kartais, ir anksčiau taip būdavo, aš vis prisimindavau tuos dalykus, kur ten prieš 500 metų Katalikų Bažnyčia darė, ir man dėl to visą laiką labai baisu buvo“. Raimonda, 18 metų. A1.

„Kai pamatai tuos pavienius, tai ten visko yra... galų gale ir pedofilijos skandalai dabar, kažkada buvę, aš nežinau. Gi ten valdžia, Vatikanas, ar tai numojo ranka, ar nenumojo... neįsivaizduoju, bet viskas, kaip ir tylom, nusileido, nusileido ir viskas“. Jonas, 22 metai. A2.

3. Neatitinkantis jaunimo pasaulėjautos tikėjimo skelbimas.

A1 grupės jaunuoliai pasidalindami savo tikėjimo istorija ir išvalgomis apie tai, kodėl jaunimas netiki, įvardina, jog daugelio jaunuolių nepasiekia tinkamas tikėjimo skelbimas:

„<...> neturėjo gerų mokytojų šalia ir pavyzdžio. Čia kalbant apie šeimą, nes viskas prasideda nuo šeimos. Ir čia negali kaltinti žmogaus, kad jisai netiki ar kad blogas ir panašiai“. Paulius, 22 metų. A1.

„Gal jiems niekas asmeniškai nepaskelbė tos naujienos, gal jie suprato vien tiktai, kaip formalumą visą tą tikėjimą, kad kažkas tiki, kažko moko, bet tai nesusiję su gyvenimu visiškai“. Darius, 23 metai. A1.

„Tiesiog bando įpiršti jaunimui per prievartą tą Dievą, manyčiau, kad to niekada nereikėtų daryt. Tada jie tikrai nesupras nieko. O šiaip tai nekalbėti, kad „turi būti“. Reikėtų tokio prieinamo jaunimui. Tai nežinau, nebūtinai iš karto reikia pradėti: „Dievas tą, Dievas aną“. Turbūt reikia pradėti nuo jaunimo didelės grupės, kurie iš viso netiki. Tai jeigu būtų koks renginys, kaip koks repuojantis jaunuolis, tai visai kitaip atrodo... tai pastebi, kad visai tokie patys žmonės. Aš tai tikrai irgi nebūčiau pradėję tikėti, jei būtų, kaip senovėj, taip sausai, tiesiog eini į bažnyčią ir viskas“. Rytis, 16 metų. A1.

„Galvojau kažkurį dieną, kad nėra, kas parodo. Šiuolaikiško pateikimo apie tikėjimą yra mažai. Patirtys ir istorija Bažnyčios yra turtinga ir tie visi geri dalykai, kur vyko, jie vyko kažkada, o dabar, šiandien, kaip žmogui pažinti Bažnyčią iš vidaus? Galbūt mažai yra bendruomenių, kur galėtų perteikti tą džiugią naujieną per buvimą, per bendravimą“. Darius, 23 metai. A1.

Tyrimo analizėje išskirti trikdžiai kristologinei žinios priėmimui yra bendro pobūdžio. Minima žiniasklaidos propagandos apie Bažnyčios žmonių moralinius nusizengimus įtaka, prisimenama istorines Bažnyčios klaidas, artimųjų žmonių įtaką ar bendrą jaunimo abejingumą tikėjimo požiūriu ir kitas kliūtis kurių negalima pašalinti tiesiogiai. Jų įvardinimas padeda organizuoti jaunimo evangelizacinių procesą taip, kad į trukdžius būtų atsižvelgiama iš anksto. Vis dėlto pagrindinė kliūtis kristologinės žinios perteikimui yra komunikacinė, kad tikėjimas jaunimui nesuprantamas, nepriimtinas ir neįdomus. Atradus asmeninį santykį su tikėjimo

bendruomene ir Dievu, likę trikdžiai palaiapsniui išnyksta – tai matoma iš A1 grupės jaunuolių pateiktos jų tikėjimo kelionės interpretacijos. Įvardinant tikėjimo trikdžius informatyvesnės buvo interviu su tikinčiu jaunimu, kuris laisviau interpretavo savo pasirinkimo momentus ir galėjo nurodyti, kas jiems buvo sunkiausia pasirenkant tikėjimą. Neturintys aiškios apsisprendimo pozicijos jaunuoliai nelabai ką galėjo pasakyti, kodėl jie nepasirenka, nesidomi ir nekelia religinių klausimų: jų atsakymai buvo dažnai trumpi ir mažai informatyvūs. A2 grupės jaunuoliai, kurie buvo daugiau gilinęsi į tikėjimą, nurodė daugiau informatyvių elementų, susijusių su neigiama aplinkos įtaka ar neigiamu Bažnyčios įvaizdžiu, tačiau iš interviu visumos matoma, kad pagrindinė kliūtis yra pasirinkta pozicija tikėjimo atžvilgiu – vidinė kliūtis.

2.4.3. Tyrimo „Jaunimo atvirumas kristologinei žinia Katalikų Bažnyčioje Lietuvoje“ apibendrinimas

Tyrimo tikslas buvo nustatyti jaunimo atvirumą kristologinei žinia. Iš pateiktų gyvenimo istorijų išryškėja, kad tyrime dalyvavę jaunuoliai nėra kaip nors priešišškai nusiteikę prieš krikščionybę, daugelis, tiek A1, tiek A2 grupės apklaustųjų mato daug pozityvių bruožų, ypač individualiame lygmenyje – tikintis žmogus turėtų būti žmogiškesnis, geresnis. Visi jaunuoliai yra kažkiek susipažinę su katalikų tikėjimu: lančę tikyba, parapijinę katechezę ar kaip nors kitaip susipažinę su tikėjimo tiesomis. Galima daryti prielaidą, kad yra ir priešišškai nusiteikusių jaunų žmonių, tik jie arba nepakliuvo tarp tų, kurių buvo prašoma dalyvauti tyrime, arba atsisakė dalyvauti. Daugelio apklaustųjų, net tų, kurie įvardina save „kitaip“ tikinčiais arba netikinčiais, krikščionybė yra toleruojama asmeniniame lygmenyje. Gilinantis į jaunuolių, ypač jaunesnio amžiaus, pasakojimus apie savo santykį su krikščionybė, vis dėlto galima labiau išvelgti religinių klausimų ignoravimą nei toleravimą. Kai kurie jaunuoliai tiesiogiai įvardina, kad tie dalykai paprasčiausiai jų nedomina, atrodo nuobodūs ir nereikšmingi, kad jų amžiaus žmonės turi atlikti daug įdomesnių darbų. Toks požiūris taip pat yra susijęs ir su jų patirtimi bažnyčios veikloje: dalyvavimu pamaldose, naudojama bažnytine kalba, kuri yra jaunimui nesuprantama ir neįdomi. Taip pat ir A1 grupės jaunimas pabrėžia, kad krikščioniškoji žinia dažnai nepasiekia bendraamžių jiems suprantama kalba ir būdu, nors ir sunkiai ką nors gali konkrečiai paaiškinti, kokia tai kalba ir būdai turėtų būti.

Racionalūs argumentai, kodėl A2 grupės jaunuoliai nesijaučia esą tikintys katalikai, yra silpnai pagrįsti, menkai argumentuoti, dažnai perimti iš propagandinio tipo informacijos šalinių (iš matytų filmų, žinomų faktų apie kryžiaus karus, inkviziciją ir pan.). Kai kurie tiesiogiai įvardina, kad šiandieninė kultūrinė aplinka, grindžiama malonumais, vartojimu, savanaudiškumu, yra priešinga krikščionybė. Taigi jaunuoliai apskritai yra tolerantiški krikščionybės atžvilgiu, tai reiškia dalinį atvirumą kristologinei žinia, tačiau suprantamo ir

aktualaus tikėjimo pateikimo būdų stygius, įvairių veiklų, kurios neintegruoja religinio aspekto, pasiūlos gausa, pastebimas jaunuolių tikėjimo vertybių atskyrimas nuo gyvenimo – tampa kliūtimi, kad tas atvirumas taptų asmeniniu ieškojimu ir domėjimusi.

Visiems be išimties jaunuoliams jų pasirinkime tikėti, lankytis bažnyčioje, tikėjimo gilinimo grupėje labai padėjo sutikti tikintys žmonės. Pastebėtina, kad yra svarbi šeimos įtaka. Iš 18 apklaustųjų tik dviejų jaunuolių abu tėvai praktikoja katalikų tikėjimą, kitose šeimose arba tik vienas iš tėvų nuolat praktikoja katalikų tikėjimą, arba tik retsykais apsilanko bažnyčiose, tiki privačiai. Visų A1 grupės jaunuolių bent vienas iš tėvų yra tikėjimą praktikuojantis katalikas. Tačiau jiems asmeniškai apsisprendžiant tikėti ir įsijungti į Bažnyčios veiklą tai neturėjo lemiamos įtakos – kai kurie jaunuoliai buvo tėvų kritikuojami dėl tokio pasirinkimo, o tie, kurie buvo tėvų raginami ir verčiami lankyti bažnyčią ar joje kažką veikti, labiau įvardina bendraamžių įtaką grupėje, bendrystės patirtis masiniame jaunimo renginyje, kelionėje, stovykloje, žygyje. Lyginant su artimųjų ir bendraamžių įtaka tikėjimo pasirinkime, pašvęstiams asmenims ir kunigams tenka tik antraeilis vaidmuo. Pagrindiniai tikėjimo liudytojai ir žadintojai yra tie žmonės, su kuriais jaunuoliai susitinka savo kasdienybėje, praleidžia laiką kartu ir mato konkrečius tikėjimo ženklus kitų jaunų žmonių ar artimųjų gyvenime.

Panašiai ir atsisakant tikėti, pasirenkant skeptišką ar ateistišką nuostatą tikėjimo atžvilgiu jaunuoliams įtaką padarė jų bendraamžiai. Šiuo atveju du vyresniųjų amžiaus grupės vaikinai, kuriems padarė įtaką jų netikintys (vienu atveju – neo-pagonys) draugai, asmeniškai turėjo apsispręsti ir įsivardinti sau, kuo jie tiki ar netiki. Vienas jaunuolis po svarstymų apsprendė, jog jis yra netikintis, o kitas atsisakė praktikuoti Katalikų tikėjimą ir Bažnyčią vertina gana skeptiškai, nors papasakojo savo asmenines tikėjimo patirtis ir išreiškė ketinimus labiau pasigilinti tais klausimais, į kuriuos negebėjo rasti atsakymo.

Tikinčių žmonių įtaka jaunimo atvirumui kristologinei žinia yra dvejopa. Galima suskirstyti į pirminę ir antrinę. Pirminė įtaka yra ankstyvoji patirtis – tikintys artimieji ir giminaičiai, kurie moko vaikus tikėjimo, maldų, pasakoja apie tikėjimą, vedasi kartu į bažnyčią, tikybos mokytojai, katechetai, kunigai, asmeniškai pasiūlė aktyviau įsijungti į liturgiją. Visi intervantai pagarbiai pasakoja apie tokias praktikas kartu su artimaisiais ar kitais žmonėmis vaikystėje, nepriklausomai nuo jų vėlesnės pasirinktos pozicijos tikėjimo atžvilgiu. A1 grupės jaunuoliams yra reikšmingi bet kokie tėvų tikėjimo praktikavimo ženklai, nors jaunuoliams, asmeniškai pradėjusiems labiau gilintis į tikėjimą, dažnai lieka nusiminimas, jei tėvai jų nesupranta ir nepalaiko. Antrinė įtaka išskirtinai priklauso bendraamžiams ar šiek tiek vyresniems draugams, bendraamžių grupėms, kurioms jaunuoliai nori priklausyti. Konkrečiai bendraamžių gyvenimuose matomas ir išreiškiamas tikėjimo teigimas arba neigimas yra svarbus kitiems jaunuoliams.

Turinio atžvilgiu, ką jaunuoliai sako apie Jėzų Kristų ir jo žinią, dažniausiai naudojama subjektyvi priėmimas. Tai parodo, kad jaunuoliai turi kažkokią asmeninę tikėjimo patirtį, bet tradiciškai formuluojamos tikėjimo tiesos neturi didelės svarbos tikėjimo pasirinkime. Jaunuoliai savo pasakojimuose neformuluoja ir išplėstai nepateikia pamatinių tikėjimo tiesų apie Švenčiausiąją Trejybę, Jėzaus dievytės ir žmogystės santykį, Bažnyčios prigimtį. Tik viename interviu su jaunuoliu, kuris gilinęsis asmeniškai ir apsisprendęs konkrečiais gyvenimo pasirinkimais už tikėjimą, randamos formuluotės Trejybės santykio, nuorodos į platesnę Bažnyčios sampratą. Dalis A1 grupės jaunuolių, nuoširdžiai praktikuojančių tikėjimą, kalbėdami apie Jėzų, nejučia savo kalboje ima vartoti Dievas. Du intervantai, paklausti: „kas Tau yra Jėzus?“, atsakė, kad Jėzus yra [T]ėvas. Pasakodami apie Jėzų, kas jis yra, dažniausiai A1 grupės jaunuoliai teigia, kad jis jiems yra draugas ir tą draugystę didžioji dauguma išreiškia, kaip buvimo kartu su juo patirtis. Šios draugystės patirtys yra reikšmingos tiek, kiek atspindi tikėjimo visumą, tai yra tiek, kiek yra kiti tikėjimo elementai gyvenime: apsisprendimas sekti Kristumi kasdienybėje, sakramentų praktika, išpareigojimas liudyti tikėjimą savo aplinkoje ir tarnystė. Nesant kitų krikščioniškų praktikų santykis galėtų būti vertinamas kaip iliuzinis – t.y. neišreiškiantis krikščioniškos religinės patirties. Visi intervantai, kalbėję apie tokį bičiulystės santykį su Jėzumi, taip pat kalbėjo ir apie kitus religinius aspektus praktikuojamus jų kasdienybėje.

Tik 3 iš 18 jaunuolių kalbėdami apie tai, kas žavi Jėzuse Kristuje, pateikė konkrečius bibliinius pavyzdžius, koks Jėzus buvo: verkė Lozoriams, atleido nusidėjėliams, skynė javus eidamas per lauką. Tai buvo tie jaunuoliai, kurie asmeniškai skaito ir gilinais į Šventąjį Raštą, o visi be išimties A1 grupės intervantai yra bent kas sekmadienį dalyvaujantys Eucharistijos šventime, visi dalyvavę įvairiose bažnytinėse grupelėse, stovyklose ir kursuose. Tai galėtų reikšti, kad biblinis Jėzaus Kristaus pažinimas yra silpnas, o Švento Rašto skaitymas – paviršutiniškas.

Jėzus dar yra suprantamas, kaip brolis, kaip Mokytojas, kaip atnešantis vidinę laisvę. Nors daugelis mini Jėzaus pasiaukojimą, mirtį ant kryžiaus už žmones, tačiau interpretuoja ne iš objektyvios ar doktrininės pozicijos – kaip išganymo įvykį, bet iš subjektyvios – dėl manęs (mūsų) tai padarė, taip matoma meilė konkrečiam asmeniui, Jėzaus pasiaukojimas už kitus, atsidavimas Tėvui. Nuodėmės ir jų atleidimą mini keletas jaunuolių, dažniausiai pozityviame Išpažinties patirties kontekste, kad Jėzus atleidžia per Išpažintį nuodėmes.

Dauguma A1 grupės jaunuolių Jėzaus asmenį pateikia ne vien kaip istorijoje gyvenusį žmogų (nors tuo remiamasi), bet kaip dabar esantį asmenį, kuris yra kartu su jaunu žmogumi, jį lydi, priima, atleidžia kaltes, teikia džiaugsmą, tas, su kuriuo gali susitikti bendruomenėje ir

atlikdamas tarnystę, vargšuose ir visuose žmonėse, savo kasdieninėse situacijose. Daugumai A2 grupės jaunuolių, priešingai, Jėzus yra suprantamas labiau kaip kažkas, apie ką reikėtų žinoti, bet sunku tiksliai prisiminti. Kai kuriems tai yra istorinė asmenybė, kitiems – tik mitinis herojus. Trims (iš aštuonių) A2 grupės vyresnio amžiaus jaunuoliams Jėzus Kristus yra pažįstamas teoriškai ar (vienos merginos) turimas asmeninis santykis su juo.

Jaunimą žavintys Jėzaus bruožai yra bendražmogiški: Jis yra mylintis, drąsus, tvirtas, stiprios dvasios, gailestingas, atleidžiantis, atsidavęs Tėvui ir pasiaukojantis, laisvas žmogus. Nė vienas nenurodė Jėzaus dieviškumo bruožų, tokių, kaip: įsikūnijimas, stebuklai, galia, žinojimas apie žmones ar pan..

Įvardinant Jėzaus žinią irgi nurodoma subjektyvi patirtis – Jėzus duoda džiaugsmą, viltį, kuri yra eschatologinio pobūdžio. Tik vienas jaunuolis pamini Dievo Karalystės žinią, bet ir tai jau savo subjektyvioje patirtyje, kad jos reikia ieškoti. Kitas A2 grupės jaunuolis atkreipia dėmesį į socialinio pobūdžio Jėzaus žinią: reikia gyventi broliškai, gerbiant kiekvieną asmenį.

Atkreiptinas dėmesys, kad vaikinai ir merginos skirtingai kalba apie Jėzų, pabrėžia kitokius Jėzaus asmenybės aspektus, skirtingos savybės juos žavi. Merginoms svarbesnis buvimo, pažinimo, supratimo, santykio aspektas, vaikinams – darymo, kovojimo, drąsos, ryžto – Jėzaus konkrečios veiklos bruožai. Šis tyrime išryškėjęs skirtumas pastoraciniame planavime galėtų pasitarnauti sukuriant reikšmingas, su evangelizaciniu aspektu veiklas, atitinkančias vaikinių poreikius. Iš praktikos yra žinoma, kad didžioji dauguma bažnyčiose jaunimui siūlomų veiklų yra pasyvios – tai mąstymų, biblinės ir pasidalinimų grupelės arba liturgijoje vienaip ar kitaip patarnaujančių grupės. Paprastai jose didžioji, arba absoliuti dauguma, būna merginos (išskyrus patarnautojus). Galima numatyti, kad į veiklą orientuotos grupelės, kuriose būtų sudėtingesnių praktinių uždavinių, kad ir socialinio, organizacinio pobūdžio, galėtų labiau tikti vaikinams.

Įvardinant kristologinės žinios perteikimo kliūtis, gana vienareikšmiškai atsakymai nurodė išorinius veiksnius, tokius, kaip tikėjimo pasirinkimui neigiama aplinka, siūlantį tikėjimui priešingus dalykus, kaip vertybes, artimųjų ir aplinkinių nuomonės įtaka, be to keletas intervantu minėjo apie antikrikščioniškos propagandos įtaką (filmai, skandalingas informacijos pateikimas apie Bažnyčią atstovaujančių asmenų nusikaltimus ar klaidas) ir jų pasirinkimą netikėti. Iš kai kurių interviu buvo galima aiškiai įvardinti neigiamą įvaizdį Bažnyčios, kurios kalba ir liturgija yra svetima, nesuprantama, kurioje liūdna, nuobodu, neįdomu, kurios žinia skirta tik pagyvenusiems žmonėms. Jaunuoliai, kurie labiau gilinosi į krikščionybę, pabrėžė, kad krikščioniškoji žinia yra reiklī, reikalauja žmogaus apsisprendimo ir atsakymo, kuris būtų nepatogus ir nepopuliarus jaunimo kasdienio gyvenimo ir kultūros kontekste. Dalis A1 grupės

jaunimo įvardina, kad ta Jėzaus žinia, kuri pasiekė juos, nepasiekia kitų jaunų žmonių, nes nėra tinkamų skelbėjų ir skelbimo formų.

Apibendrinant jaunimo tikėjimo pasirinkimo ženklus *sąlyginai* galima išskirti tam tikrus atvirumo kristologinei žiniai pakopas. Jie gali būti skirstomi smulkiau ar bendriau. Toks skyrimas turi prasmę, jei norima adekvačiai organizuoti pastoracijos procesą ir sudaryti daugiau galimybių jaunuoliams renkantis tikėjimą konkrečiais asmeniniais apsisprendimais. Tačiau jis nėra skirtas tam, kad būtų nustatoma kiekvieno atvirumo kristologinei žiniai pakopa, pateikiant tarsi receptą, ką asmuo turi konkrečiai daryti, kad pereitų į kitą, nes tokios pakopos ir reikšmingi elementai, padedantys brendimui tikėjime, lieka labai individualūs.

Pirmoji atvirumo pakopa yra būdinga absoliučiai visiems dalyvavusiems tyrime jaunuoliams, nepriklausomai nuo to, ar jie priklauso A1, ar A2 grupei. Visi be išimties buvo pakankamai atviri kalbėdami apie savo įsitikinimus, pagarbiai pasakojo apie religiją tiek, kiek ją išmano ir supranta. Tokio atvirumo trūktų, jei asmuo akivaizdžiai niekinamai būtų nusiteikęs krikščionybės atžvilgiu, neigtų religijas ir nematerialią tikrovę, nepagarbiai atsilieptų apie tikėjimą praktikuojančius žmones.

Antroji pakopa: visi tiesos ieškantys jaunuoliai, stengiasi, tikisi, kad turi ką surasti ir yra nusiteikę pakeisti turimą nuomonę, elgseną ir nuostatas. Šiai pakopai priklausytų beveik visi A1 grupės jaunuoliai ir beveik pusė A2 grupės jaunuolių. Apsisprendimo ženklai yra šie: keliami klausimai, platesnė asmeninės patirties interpretacija, jaunuoliai teikia pirmenybę socialinėms ir egzistencinėms vertybėms, ieško tikėjimo sąsajų su gyvenimu, sprendžia ir svarsto apie religijos patikimumą, reikšmę asmeniniam gyvenimui. Kalbėdami apie dalyvavimą grupelėse ir renginiuose, jaunuoliai pabrėžia, kas jiems buvo svarbu: teigia, kad pasisėmė kažką naujo, įžodina, išimena reikšmingus jiems dalykus.

Trečioji pakopa yra asmeninė Dievo patirtis. Galima vadinti „susitikimu su Jėzumi Kristumi“. Pats jaunuolis gali to neįvardinti, bet kai kurie sako: „Kalbuosi su Dievu“. Teologine prasme, net jei pats jaunuolis neįvardina tikėjimo į Kristų, jo ryšys su Dievu vis tiek yra per Kristų ir Kristuje: „Dievo niekas niekada nėra matęs, tik tai viengimis Sūnus – Dievas, Tėvo prieglobstyje esantis, mums jį atskleidė“ (Jn 1, 18). Pagrindinis ženklas yra *pastovios* kasdienės asmeninės maldos atsiradimas. Tai yra, kai jaunuolis ne tik pasako išmoktas mintinai maldas, bet geba slaptoje kreiptis į Dievą ir išiklausyti į Dievo žodį, atpažįstamą Biblijoje ir jo kasdienybėje. Kiti ženklai – tai prioritetinis pasirinkimas dalyvauti bažnytiniuose jaunimo renginiuose ir veiklose: stovyklose, rekolekcijose, ALFA kurse, piligriminėse kelionėse, turint tikslą augti tikėjime, suvokiama jo vertė asmeniniam gyvenimui. Maždaug šiame etape atsiranda nuolatinis sąmoningas sekmadienio Eucharistijos šventimas. Sąmoningai sprendžiamas

priklausymas Katalikų Bažnyčiai: noras gyventi tuo, kuo tikima, visą laiką, pasakyti kitiems apie savo tikėjimą, keliamas klausimas, kodėl kiti netiki, koks santykis su jais gali būti.

Ketvirtoji pakopa susijusi su sąmoningu tikėjimo pasirinkimu – apsisprendimu. Čia išgyvenamas konfliktas tarp tikėjimo ir netikėjimo apraiškų artimiausiai pažįstamoje aplinkoje: šeimoje, mokykloje, tarp draugų, taip pat renkantis profesiją, laisvalaikio praleidimo formą. Jaunuolis egzistenciniame lygmenyje renka tikėjimą tam tikrose vietose ir tam tikram laikui. Čia yra tokie ženklai, kaip išpareigojimas ilgiau savanoriauti renginiuose ir karitatyvinėje veikloje, kartais keičiasi draugai, bendravimo stilius, temos, laisvalaikio praleidimo formos. Jaunuolis deda pastangas, kad atsakytų savo gyvenime tų dalykų, kurie trukdo tikėjimui: draugysčių, kovoja su ydomis, įvairiais įpročiais, tampa svarbi konkrečių žmonių tikėjimo bendruomenė, kurioje jaunuolis gali saugiai jaustis, kelti įvairius klausimus apie tikėjimą ir diskutuoti su bendraminčiais.

Penktoji pakopa susijusi su ilgalaikiu pasirinkimu – galima vadinti pašaukimo pasirinkimu. Tai yra jaunuolio laikysena, kai jis renka tikėjimą kiekvieną dieną ir visomis gyvenimo aplinkybėmis. Nors konfliktai ir sunkumai nėra pasibaigę, tačiau juos jaunuolis išgyvena ramiau ir gali apsispręsti tokiems dalykams, kaip priklausymui bendruomenei, ilgalaikiam atsakingų pareigų vykdymui įvairiuose tikėjimo liudijimuose (evangelizaciniuose ir karitatyviniuose projektuose), atitinkančiuose jaunuolio gebėjimus. Vadovaujamosi pamatine nuostata, kad tikėjimas, Dievas, Dievo Karalystė yra pirmoje vietoje, o visa kita – po to.

Atvirumas kristologinei žiniai plečiasi per tam tikras ilgesnes bendrystes, kurių metu jie išgiršta išplėstinį Kristaus skelbimą ir yra kviečiami į asmeninės maldos patirtį, apsvaistyti savo gyvenimą siūlomoms žinios kontekste. Visi be išimties A1 grupės jaunuoliai įvardino tokias patirtis: stovyklas, žygius, alfa kursą, išvyką į Taizė arba susipažinimą su tikinčiais jaunais žmonėmis. Iš labiau tikėjime apsisprendusių jaunuolių gyvenimo istorijų matoma, kad atvirumas kristologinei žiniai vėliau plečiasi per asmeninius apsisprendimus. Procesas vyko laipsniškai: iš pradžių patraukė bendravimas, grupė, paskui, noras priklausyti tai grupei, vėliau suvokimas, kad tai, kas vyksta bažnyčioje, yra tiesa, kuri reikalauja keisti gyvenimą. Šie jaunuoliai nesijaučia daug pasiekę, supratę ar žinantys, bet esantys kelyje, išgyvenantys dinamiškai tikėjimo santykį, pasirengę nuolat rinktis tikėjimą, vėl atsiversti.

Tyrimė išryškėja ir kita tendencija: bent 2 jaunuoliai, kurie nepritarė, kad yra tikintys katalikai, anksčiau buvo turėję tikras tikėjimo patirtis, aktyviai lankę bažnyčią, tačiau tuo laiku, kai buvo daromas interviu, pasakojo apie savo atsitraukimą ir abejingumą tikėjimo paieškose. Kažkuriuo gyvenimo metu jie nepasirinko tęsti tikėjimo kelionės, sąmoningai gilintis ir daryti gyvenimo pasirinkimus, atitinkančius tikėjimo nuostatas. Tai rodo, kad nebūtinai pradėjęs tikėjimo kelionę žmogus ją tęsia.

Apžvelgta sociokultūrinė situacija leido išskirti kristologinės žinios perteikimą įgalinančius elementus ir kliūtis, kurios yra pačioje šiandieninėje kultūroje. Nors katalikų Lietuvoje yra statistinė dauguma, tik maža jų dalis turi tvirtą katalikišką tapatumą. Nepaisant to, kad lietuviai sociokultūriškai save linkę priskirti katalikams, vis dėlto nesusidaro jokios ypatingai palankios evangelizacijos sąlygos. Lietuva, panašiai kaip ir visa Europa, yra veikiamą sekuliarizacijos proceso, kuris palaipsniui religingumą nustumia į privačią sritį, atveria kelią sinkretizmui ir etiniam reliatyvizmui. Skirtingai nuo Vakarų Europos, Lietuvoje vyrauja materialistinės vertybės, kurios dar labiau apsunkina evangelizacijos procesą.

Dėl tokio konteksto kristologinės žinios perteikimas turi išlaikyti du reikalavimus, kurie turi būt išmintingai suderinami pastoraciniame procese:

- Jėzus Kristus priimantis jaunuolį tokį, koks jis yra, ištikimas bičiulis, kantrus Mokytojas, asmeniškai besikreipiantis ir vedantis jauną žmogų tikėjimo brandos keliu.
- Konfliktinis Jėzaus Kristaus istorinis veikimas, kuris provokuoja asmeninius apsisprendimus: atsiversti, rinktis savo gyvenime evangelines vertybes, gyventi pagal pažintą tiesą, atsiliiepti į radikalų Jėzaus Kristaus kvietimą – tapti jo mokiniu mokinių bendruomenėje.

Tyrime nustatytą laipsnišką atvirumą kritologinei žinia galima apibendrinti išskiriant, kaip kriterijus, apsisprendimo ženklus (žr. 2 lentelė).

2 lentelė. Jaunimo atvirumo kristologinei žiniai pakopos.

Kokybinis tyrimas „Jaunimo atvirumas kristologinei žiniai Katalikų Bažnyčioje Lietuvoje“	
Atvirumo skirstymas	Kriterijai: apsisprendimo ženklai
Pirmoji pakopa	<ul style="list-style-type: none"> • Pripažįsta dvasinę būties sritį; • vertina moralę; • toleruoja religijas; • kelia egzistenciniu klausimus.
Antroji pakopa	<ul style="list-style-type: none"> • Kelia religinius klausimus; • pirmenybę teikia socialinėms ir egzistencinėms vertybėms; • dalyvauja religiniuose renginiuose; • pripažįsta Dievo buvimą.
Trečioji pakopa	<ul style="list-style-type: none"> • Išreiškia asmeninę Dievo patirtį; • kasdien maldžiasi; • teikia pirmumą religiniams renginiams; • įvardina tikėjimo svarbą gyvenimui; • taiko tikėjimo principus kasdiniame gyvenime; • sąmoningai apsisprendžia priklausyti Katalikų Bažnyčiai (konfesijos pasirinkimas); • išoriškai parodo savo religinį apsisprendimą.
Ketvirtoji pakopa	<ul style="list-style-type: none"> • Sąmoningai renkasi tikėjimą visose gyvenimo srityse; • sprendžia tikėjimo – gyvenimo konfliktus; • prisiima atsakomybes tikėjimo bendruomenėje; • kovoja su savo ydomis;

Kokybinis tyrimas „Jaunimo atvirumas kristologinei žiniai Katalikų Bažnyčioje Lietuvoje“	
Atvirumo skirstymas	Kriterijai: apsisprendimo ženklai
	<ul style="list-style-type: none"> • nori priklausyti bendruomenei, kurioje dalinamasi tikėjimo patirtimi.
Penktoji pakopa	<ul style="list-style-type: none"> • Pamatinis gyvenimo pasirinkimas – sekti Kristumi visą laiką visose aplinkybėse; • prisiima ilgalaikias atsakomybes evangelizaciniuose ir karitatyviniuose projektuose; • teikia tikėjimui pirmumą ir atsisako tų dalykų, kurie prieštarauja tikėjimui; • atstovauja krikščionybę pasaulietinėse visuomeninio gyvenimo sferose.

III. KRISTOLOGINĖS ŽINIOS PERTEIKIMO MODELIO TEORINIS PAGRINDIMAS

Ši dalis atitinka antrąjį praktinės teologijos hermeneutinio metodo etapą. Jame ieškoma Šventajame Rašte ir Bažnyčios mokyme tų tikėjimo turinio aspektų, kurie duotų atsakymą į esamą situaciją, būtų adekvatūs esamai jaunimo pasaulėjautai bei atitiktų tikėjimo visumą. Todėl pirmiausiai čia pateikiami kriterijai, kuriais remiantis atliekama tokia paieška. Antrame skyriuje aptariama kristologinės žinios perteikimo samprata: jos kaita iliustruojama kelių teologų ir Bažnyčios dokumentų pavyzdžiais. Trečias skyrius skiriamas Jėzaus Kristaus asmens ir jo žinios sintezei biblinės egzistencinės kristologijos metodu. Kaip pasirodė tyrime, jaunimui, tiek tikinčiam, tiek netikinčiam, pats Jėzaus asmuo nedaug ką sako ir jo žinia labiau atpasakojama, kaip tam tikras išmoktas turinys, nei išreiškiama egzistenciniais pavyzdžiais. Todėl ieškoma perspektyvos, kaip Jėzaus Kristaus asmuo galėtų provokuoti asmeninį jaunuolio apsisprendimą, prabiltų į jo konkrečią situaciją, panašiai kaip anais laikais, kai Jėzus vaikščiojo Palestinoje. Ketvirtame skyriuje plačiau aptariami Jėzaus Kristaus bruožai, kurie žavi jaunimą. Kai kurie iš jų buvo tiesiogiai įvardinti tyrime, kiti – netiesiogiai. Visi jie vienaip ar kitaip atliepia į postmodernaus laikmečio jauno žmogaus problemas ir lūkesčius. Penktame skyriuje atkreipiamas dėmesys, kad Jėzaus Kristaus pažinimas yra laipsniškas ir reikalaujantis tam tikrų patirčių ir priemonių, kurios padeda priimti konkrečius tikėjimo, kaip gyvenimo pamato, sprendimus.

3.1. Katalikų Bažnyčios mokymo kriterijai evangelizacijai

Kadangi šiame darbe kristologinės žinios pateikimas yra ne sisteminis, o kontekstinis, jame nesiekama išryškinti visų pagrindinių tikėjimo tiesų, o tik tas, kurios labiausiai atliepia į konkretaus konteksto reikalavimus. Todėl šios dalies kontekstinis – biblinis kristologinės žinios aspektų pasirinkimas ir interpretavimas bus pateikiamas laikantis dviejų kriterijų, kuriuos nurodė popiežius Paulius VI dokumente *Evangelii nuntiandi*: 1) atitikti (jaunimo) sociokultūrinį suvokimą; 2) atitikti tikėjimo visumą.

Pirmasis kriterijus: pateikiamas tikėjimo turinys privalo atitikti jaunimo pasaulėjautą. Kristologinės žinios atnaujintas peržvelgimas šiame darbe tam ir atliekamas, kad jis būtų pateikiamas jaunimui tais žodžiais, veiksmais ir formomis, kurios yra reikšmingos. Paulius VI apie tai dokumente sako, kad Jėzaus Kristaus žinia turi būti išversta į jaunimui suprantamą kalbą

ne semantine, bet kultūrine ir antropologine prasme: „<...> Svarbu evangelizuoti žmogaus kultūrą ir kultūras – ne dekoratyviai, tartum užtepant iš paviršiaus ploną dažų sluoksnį, bet gyvybingai, prasiskverbiant į gelmes bei iki pat šaknų <...>. Dalinės Bažnyčios, artimai susilydžiusios ne tik su žmonėmis, bet ir su tam tikrai žmonių grupei būdingais troškimais, turtais bei ribotumais, taip pat maldos, meilės, pažiūros į gyvenimą bei pasaulį būdais, turi asimiliuoti Evangelijos naujienos esminį turinį, <...>, išversti į tiems konkrečioms žmonėms suprantamą kalbą ir skelbti jiems šia kalba. Toks vertimas išvalgiai, rimtai, pagarbiai ir kompetentingai, kaip to reikalauja dalykas, turėtų būti atliktas liturginės raiškos, taip pat katechezės, teologinio formulavimo, žemesnio lygio bažnytinių struktūrų, tarnybų srityse. Žodį „kalba“ čia derėtų suprasti ne tiek semantine ar literatūrine, kiek antropologine ir kultūrine prasme <...>. Neatsižvelgdama į konkrečią tautą, į kurią kreipiamasi, nevartodama jos kalbos, ženklų bei simbolių, neatsakydama į jos keliamus klausimus ir neįtraukdama jos konkretaus gyvenimo, evangelizacija netenka daug savo galios ir poveikumo“²⁷².

Konkretinant šį kriterijų reikia atkreipti dėmesį, kad evangelizacija – tai nėra betarpiškas jaunimo poreikių tenkinimas. Pirmiausiai reikia pažinti, iš kur kyla vieni ar kiti poreikiai ir troškimai, kad taip būtų galima sukurti jauno žmogaus viduje erdvę, kurioje jis galėtų išgirsti Jėzaus Kristaus žinią, išiklausyti ir priimti kaip kvietimą. Tai buvo aptarta antrajame dalyje. Jei jaunimo poreikiai ir troškimai priimami ir tenkinami tiesiogiai, tuomet skelbiama žinia, taip pat ir pati Bažnyčia lieka tik dar viena paslaugų įmonė, kuri nori „parduoti savo prekę“ ar „paslaugą“ (padaryti jauną žmogų katalikiškų renginių ir apeigų vartotoju) konkuruodama pagal laisvos rinkos dėsnius, nors tai, pasak racionalaus religijos pasirinkimo teorijos šalininkų, yra neišvengiama²⁷³. Jėzus, kaip matome evangelijose, nesitaikė prie savo klausytojų įgeidžių ir reikalavimų, neskubėjo betarpiškai patenkinti stebėtojų smalsumą, bet pirmiausiai leido patiems atpažinti savo giliausią troškimą, kaip galiame matyti samarietės istorijoje (Jn 4,1–26).

Taigi pagal šį kriterijų žvelgiama į visą antrą dalį, kurioje pateikiamos jaunimo atvirumo kristologinei žiniai pakopos ir kiti aspektai, į kuriuos būtina atsižvelgti dėl postmodernios sociokultūrinės aplinkos, Lietuvos religingumo tendencijų ir paties jaunimo socialinės grupės problematikos.

²⁷² *Paulius VI*. Evangelii nuntiandi. Ten pat. 20. 64.

²⁷³ Apie religinius pliuralistinės visuomenės poreikius, religinę rinką ir gyventojų religinį aktyvumą nagrinėja racionalaus religijos pasirinkimo teorija (*Stark R., Iannaccone L.* Response to Lecher: Recent Religious Declines in Quebec, Poland and the Netherlands: a Theory Vindicated // *Journal for the Scientific Study of Religion*. 1996. Nr 35 P. 265–271). Ši teorija teigia religinio pliuralizmo būtinybę, kitaip, jei religijos rinkoje nėra įvairovės, gebančios sukurti religinius poreikius, gyventojų aktyvumas mažėja. Jaunimo pastoracijai rūpi ne vien sukurti aktualią pasiūlą, bet ir sukurti procesą, kuriame į bet kurią siūlomą veiklą atėjus jaunimas būtų vedamas į tikėjimo brandą.

Antrasis kriterijus: pateikiamas turinys privalo atitikti tikėjimo visumą. Popiežius Paulius VI atkreipė dėmesį, kad verčiant į vietines kalbas, kurios atitinka žmonių pasaulėvaizdį ir antropologiją, labai svarbu išsaugoti nepakeistą tikėjimo turinį: „Verčiamas į visas kalbas, šis turinys neturėtų būti nei pakeistas, nei sužalotas. Rengiamas kiekvienai tautai būdingais simboliais ir pateikiamas teologinės raiškos formomis, atsižvelgiančiomis į skirtingą kultūrinę, socialinę ir net rasinę aplinką, jis turi likti tokiu katalikų tikėjimo turiniu, kokį paveldėjo bei perduoda Bažnyčios magisteriumas“²⁷⁴.

Atsiliepiant į aptartas jaunimo situacijas reikia žvelgti iš naujo į visą istorinį Jėzaus gyvenimą, nes jis visas ir yra Gerosios Naujienos skelbimas. Kaip Evangelistai iš daugelio Viešpaties žodžių ir ženklų išrinko ir pateikė tai, kas buvo būtina jų istoriniame kontekste, taip šiandien, norit atlikti biblinę kristologinę kontekstinę peržvalgą, svarbu vėl grįžti prie istorinio Kristaus, kokį galima atpažinti evangelijose²⁷⁵. Be to tikėjimo visumos kriterijus suponuoja, kad aptariama kristologinė žinia biblinėje–ekleziologinėje perspektyvoje išlaiko keturis esminius elementus²⁷⁶:

- 1) Jėzaus istorijos papasakojimas;
- 2) Jėzaus asmens atskleidimas, kaip gyvai esančio šiandienos Bažnyčioje, išlaikant tęstinumą tarp biblinių ir Bažnyčios tradicijos pateikiamų žinių;
- 3) Jėzaus išpažinimas kaip absoliutaus ir galutinio išganytojo;
- 4) pati biblinio–ekleziologinio Jėzaus Kristaus išganyto svarba šiandienos pasaulyje.

3.2. Kristologinės žinios perteikimo samprata

Kristologinės žinios perteikimas šiandien pastoracijoje dažnai vadinamas asmeniniu susitikimu su Kristumi²⁷⁷. Ši samprata yra gana miglota, nes nukreipia į subjektyvią, dažnai jausminę, atskiros asmens patirtį. Toks apibrėžimas jau seniai vartojamas protestantiškos kilmės krikščionių bendruomenėse, siekiant nurodyti asmeninę religinę patirtį. Katalikams šis terminas

²⁷⁴ *Paulius VI. Evangelii nuntiandi. Ten pat. 65.*

²⁷⁵ „Visi jo slėpinių aspektai – Išikūnijimas, stebuklai, mokymas, mokinių subūrimas, Dvylikos išsiuntimas, Kryžius ir Prisikėlimas, jo nuolatinis buvimas tarp savųjų – buvo nukreipti į šią svarbiausią veiklą: skelbti Gerąją Naujieną“ (*Paulius VI. Evangelii nuntiandi. Ten pat. 6.*). „Keturių evangelijų, kurių istoriškumą ji nepaliaujamai tvirtina, ištikimai perduoda, ką Dievo Sūnus Jėzus, gyvendamas tarp žmonių, iš tikrųjų darė ir mokė jų amžinajam išganymui iki dienos, kurią buvo paimtas (plg. Apd. 1, 1–2). O Viešpačiui įžengus į dangų, tai, ką jis buvo kalbėjęs ir padaręs, apaštalai perdavė klausytojams su geresniu supratimu ir patys, išmokyti garbingųjų Kristaus gyvenimo įvykių ir apšviesti tiesos Dvasios, tuo džiaugėsi. O šventieji autoriai, rašydami Keturias evangelijas, kai ką parinko iš gausybės to, kas buvo žodžiu skelbta ar jau surašyta, kai ką apibendrinę arba paaiškino, paisydami ano meto Bažnyčių padėties, pagaliau išlaikė skelbimo formą, bet visada taip, kad apie Jėzų perteiktą mums tai, kas tikra ir nuoširdi“ (*Vatikano II Susirinkimas. Dogminė konstitucija apie Dievo apreiškimą Dei Verbum. 1965. 19 // http://www.lcn.lt/b_dokumentai/vatikano_2s/dei-verbum.html. 2011 12 14.*). Plačiau apie biblinių tekstų suformavimą ir jų interpretavimo galimybes postmodernizmo laikmetyje rašo *Torres Queiruga A. La rivelazione di Dio nella realizzazione dell'uomo. Borla. Roma. 1991. P. 48–110.*

²⁷⁶ *Amato A. Gesù il Signore. Saggio di Cristologia. Bologna: Dehoniane. 5 1999. P. 73.*

²⁷⁷ *Kauno arkivyskupijos antrojo sinodo nutarimai. Ten pat. 476.*

pasidarė savas tik po Vatikano II Susirinkimo, o teologijoje savo pagrįstą vietą įgavo su egzistencialistinės teologijos studijomis.

Maždaug apie XX a. vidurį įsivyrąja egzistencialistinė pasaulėjauta, kuri taip pat atsispindi krikščioniškoje teologijoje, praktinėje teologijoje²⁷⁸. Šios pasaulėjautos centre atsiduria asmuo, kuris patiria, suvokia pirmuoju asmeniu savo „čia ir dabar“ (šiam egzistencijos momente), subjektyviai. Asmuo suvokiamas, kaip laisvas – save apsprendžiantis ir sukuriantis, kaip laisvas *konkrečioje* situacijoje. Laivė ieško savirealizacijos, autentiškos būties. Šioje pasaulėžiūroje nebedomina kieno nors objektyvi esencija, kuri galėtų iš anksto nulemti subjekto būtį. *Dialoginė filosofija* žengia naują žingsnį savęs kūrime – pabrėžiama tarpasmeninio santykio svarba: aš tampa tikrai aš, kai atsiranda kitas „tu“, kuris mane atpažįsta. Taigi egzistencinėje patirtyje atsiranda bendrystės elementas, kuris yra meilė ir kuris gimsta dalinantis tuo, kas esama ir tuo, ką turima.

Egzistencinėje pasaulėžiūroje kiekvienas asmuo yra tas, kuris „čia ir dabar“ pažiūsta, sprendžia, kuria, pats renkasi. Neišvengiamai turi įtakos vyraujančios nuomonės, žodžiai, sąvokos, kuriomis žmonės išreiškia ir atpažįsta savo patirtis, tačiau pliuralistinėje aplinkoje „sugyvena“ žodžiai, sąvokos, idėjos iš įvairiausių sampratų, sistemų ir atskiri sistemų fragmentai. Atskiras asmuo savo egzistenciniame momente renkasi ir kuria save ir savo pasaulėvoką pagal savo skonį teatsižvelgdamas į tradicines reikšmių sistemas.

Tokia pasaulėžiūra kaita turėjo pasekmes ir praktinėje teologijoje, katechetikoje ir evangelizacijoje. Pirmiausiai egzistencinė personalistinė pasaulėžiūra reiškė, kad tikėjimo perdavimas objektyvaus turinio blokais katekizmuose, katechezėmis ir pamokslais dažniausiai nebėra suprantamas, nes neatpažįstama subjektyvi egzistencinė informacijos prasmė. Klausimai, į kuriuos atsako objektyvistinės pasaulėžiūros katekizmai dabarties žmogui nebekyla, todėl ir atsakymai nebeturi prasmės. Paradigmų kaitoje ir buvo imta ieškoti naujų būdų, kaip perteikti Evangelijos žinią, tikėjimo pagrindus egzistenciškai prasmingu būdu, reikėjo atpažinti autentiškus klausimus ir ieškoti žmonių egzistencijai reikšmingų atsakymų.

3.2.1. K. Rahnerio indėlis priartinant Katalikų Bažnyčios doktriną prie tikinčiųjų patirties

1984 m. K. Rahneris (1904–1984 m.) viename interviu pastebėjo, kad dvasingumas tampa vis artimesnis krikščionio gyvenimui: gyvenimas radikaliai pasikeitė, todėl, jei kas šiame

²⁷⁸ Egzistencializmo kaip filosofinės srovės pradininku yra laikomas S. Kierkegardas (1813–1855), kuris racionalaus objektyvaus pažinimo struktūras atmetė, teigdamas egzistencinę patirtį, kurios centre yra ne objektyvi tiesa, idėja pati savyje, o „šis“ konkretus, nepakartojamas ir vienintelis žmogus. Krikščioniškąją kryptį tęsė G. Marcelis (1889–1973). (*Pintor-Ramos A. Existencializmo // Diccionario teológico. El Dios cristiano. Salamanca: Secretariado Trinitario. 1992. P. 521–525*). Analogiška priešiška reakcija į racionalų objektyvizmą pasireiškė ir kitomis srovėmis: fenomenologija, spiritualizmas, personalizmas, dialoginė filosofija.

laikmetyje nori būti krikščioniu, jis neišvengiamai turi būti mistikas: asmeniškai, egzistenciškai, savo viduje patirti Dievą, todėl vidinis gyvenimas vis labiau aprėpia kasdienį žmogaus gyvenimą²⁷⁹.

K. Rahnerio teologija yra vertinama kaip skirtinga nuo klasikinių sisteminių studijų ir monografijų, kuriose autoriai aptaria patogius klausimus, jis naujai žvelgia į teologiją, kelia egzistenciškai gilius ir gyvybiškai svarbius klausimus, taip žymiai prisideda įveikdamas skilimą tarp doktrinos ir gyvenimo, tarp mistikos ir kasdienybės²⁸⁰. K. Rahneris buvo įsitikinęs, kad teologas turi padėti krikščioniui, gyvenančiam nukrikščionėjusioje visuomenėje, patirti Dievą. Jis remiasi Vatikano I Susirikinimo išvada: „Šventoji Motina Bažnyčia yra įsitikinusi ir moko, kad Dievas, visų daiktų pagrindas ir tikslas, tikrai gali būti pažintas iš kūriniių prigimto žmogaus proto šviesa“²⁸¹, tai reiškia, kad žmogus, sąžiningai ieškodamas, iš tiesų pažįsta Kitą, kuris yra Kūrėjas, kuris yra visa ko pradžia, pamatas ir tikslas. Rahneriui tokia tikėjimo patirtis yra pamatinė, pirminė, kurią jis vadina mistika. Be to ši patirtis nepriklauso jokiai konfesijai, religijai ar pasaulėvokai – ji universali. Iš kitos pusės, matydamas daugybę žmonių, ateinančių į bažnyčias iš pareigos, todėl, kad yra pakrikštyti, kad „taip reikia“, autorius susirūpina, jog Bažnyčioje žmonės neberanda gyvos Dievo patirties, mistikos, nėra vedami į betarpišką santykį su Dievu, nes nėra kas tai darytų: pastebi Bažnyčią Vokietijoje (apie 1970 m.) esant dvasiškai skurdžią²⁸². Todėl, teologo teigimu, Bažnyčios pagrindinis rūpestis ir turėtų būti ne perteikimas krikščioniui moralinių gairių, kurios, be abejo, yra geros ir teisingos, o pirmiausiai rimtas susirūpinimas, kaip priartinti žmones prie tikėjimą grindžiančios Dievo patirties²⁸³. Dievo patirtis priklauso asmeninei sričiai – asmeniui, kuris savo būtyje patiria Dievą – žmogus jį neišvengiamai patiria, kaip esantį šalia ar kaip nesantį. Problema glūdi, kaip žmogus gali atpažinti asmenį – Dievą amžiną, nesuvokiama – ir bendrauti su juo, melstis: su meile sakyti jam „Tu“²⁸⁴. Dievo patirtis atpažįstama, kaip bet kurios asmeninės dvasinės patirties (meilės, ištikimybės, vilties) gelmė, atvira kiekvienam žmogui. Reikia patikslinti, kad ši patirtis nėra sutapatinama su kasdienybėje patirtu jausmu, nei su kokiomis nors ekstazės patirtimis, nei okultinėmis, ji nesutapatinama nei su psichologijos tyrinėjamomis religinėmis patirtimis²⁸⁵.

Proto arba mąstymo vieta čia nėra antraeilė. Svarbu evangelizuoti šią patirtį. K. Rahnerio nuomone nors dabarties žmogui mistinė patirtis natūrali, kad ji taptų autentišku

²⁷⁹ *Rahner K.* Confessare la fede nel tempo dell'attesa. Roma: Città Nuova. 1994. P. 96.

²⁸⁰ *Metz J.* Memoria passionis. Un ricordo provocatorio nella società pluralista. Brescia: Queriniana. 2009. P. 106.

²⁸¹ Katalikų Bažnyčios Katekizmas. 36.

²⁸² *Rahner K.* Trasformazione strutturale della Chiesa come compito e come chance. Brescia: Queriniana. 1972. P. 100–110.

²⁸³ *Rahner K.* Confessare la fede. Ten pat. P. 40.

²⁸⁴ Ten pat. P. 136.

²⁸⁵ *Kasper W.* Fede e storia. Brescia: Queriniana. 1975. P. 122.

krikščionišku dvasingumu – turi būti gyvai skelbiamas Jėzus, kuriame ta patirtis tampa tikėjimu. Tuo būdu evangelizuota patirtis tampa keliu, kuriame žmogus gali pažinti ne tik savo patirtį, jausmus, bet bręsti tikėjime, gyventi juo ir išpažinti jį, jei reikėtų, mirdamas kankinio mirtimi. Taigi K. Rahneris dar prieš Vatikano II Susirinkimą atkreipė dėmesį, kad modernaus laikmečio Bažnyčios pagrindinis uždavinys – grąžinti kiekvienam krikščioniui asmeninę Dievo patirtį, dvasingumą, mistiką, nes kitaip doktrinos mokymas netenka prasmės.

Kristaus skelbimas, kuris tą patirtį paverčia tikėjimu, krikščionių tikėjimu, reikalingas tokio pat egzistencinio peržvelgimo. Tam čia naudosis E. Schillebeeckxo kristologinę perspektyvą.

3.2.2. E. Schillebeeckxo žmogiškoji patirtis ir kristologija

Skirtingai nei K. Rahneris E. Schillebeeckxas (1914–2009 m.) eina ne dogminės – sisteminės teologijos, bet biblinės teologijos keliu dvejose knygose apie Jėzų Kristų²⁸⁶. Pirmąją knygą autorius pradeda pasakodamas, kaip apaštalai Petras ir Jonas Jėzaus vardu išgydo luošį, prašiusį išmaldos prie Gražiųų Jeruzalės šventyklos vartų (Apd 3, 1–10). Autoriaus klausimas šiandieninei kristologijai: kaip šiandien reikėtų papasakoti apie Jėzų, kad jo vardas turėtų tokią pačią galią, kaip apaštalų Petro ir Jono patirtyje? E. Schillebeeckxas į šį klausimą ieško atsakymo patirtiniu keliu per Apreiškimą. Jis teigia, kad iš tiesų Dievo, koks jis yra savyje, žmogus negali patirti, nes jis transcendentalus, nepasiekiamas mūsų patirčiai, tačiau apreiskimas yra laisva Dievo iniciatyva, kurioje jis leido istorijos tėkmėje jį patirti skirtingiems žmonėms ir per tai pažinti, kad jis yra. Apreiskimas be konkrečių žmonių istorinės patirties yra neįmanomas²⁸⁷. To apsiereiškimo viršūnė yra Jėzus Kristus. Konkretūs žmonės – jo mokiniai – susitiko su Jėzumi konkrečioje istorijoje ir per tai patyrė, kad Jėzus Kristus yra galutinis ir lemiamas Dievo išgelbėjimas, tačiau, kad jie prieitų šios išvados, turėjo interpretuoti savo patirtį. Mokiniai pirmiausiai patyrė nešančius išgelbėjimą ženklus, todėl klausė: *kas Jis toks?* Naujasis Testamentas rodo, kad soteriologija atveda į kristologiją²⁸⁸. Taigi antras patirties etapas yra jos interpretacija, nes tas būdas, kuriuo žmogus patiria dalykus ar įvykius neatitinka tų pačių dalykų ir įvykių – jie pranoksta tai, ką gali žmogus patirti. Autoriaus nuomone, patirties interpretacija prasideda paties patyrimo metu, kai žmogus mėgina įvardinti, suprasti, kas čia

²⁸⁶ Schillebeeckx E. *Gesù, la storia di un vivente*. Brescia: Queriniana. 1976. *Schillebeeckx E. Il Cristo, la storia di una nuova prassi*. Brescia: Queriniana. 1980.

²⁸⁷ “Apreiskimas – gryna Dievo, mylinčio žmones, laisvės iniciatyva – peržengia savo esmėje bet kokią žmogišką patirtį: jos kilmė nėra vien žmogiškai subjektyviai patirti ir apmąstyti. Iš kitos pusės jis gali būti suvokiamas tik per žmogiškas patirtis ir pačiose žmogiškose patirtyse. Be žmogaus patirties apreiskimas yra negalimas” [Išversta mano – R. P.] (*Schillebeeckx E. La questionne cristologica. Un bilancio*. Brescia: Queriniana. 1980. P. 18.).

²⁸⁸ Schillebeeckx. *La questionne cristologica. Ten pat*. P. 19.

vyksta. Sekuliarizuotame pasaulyje žmogus nebegali būti kataliku nuo gimimo, nes nebeprima kažkurio autoriteto pasakymo mokymo, kas yra tikėjimas. Kad gimtų tikėjimas, žmogus lygina savo patirtį su kitomis patirtimis (Jėzaus mokinių) ir atpažįsta: „Taip ir yra!“²⁸⁹. Patirties interpretaciją autorius skiria į pirmo lygio (angl. *first order*) ir antro lygio (angl. *second order*). Pirmo lygio interpretacija vyksta pačios patirties metu, tai yra reflektyvus žvilgsnis į situaciją, kuri nusako, identifikuoja, kas vyksta. Antro lygio interpretacija yra prasmės suteikimo pobūdžio. Visos Naujojo Testamento patirtys yra užrašytos, kaip identifikavimo patirtys – Jėzuje Kristuje atpažįstamas Dievo atėjęs išgelbėjimas, to meto, to konteksto turimais žodžiais, turimo pasaulėvaizdžio ribose²⁹⁰. Du tūkstančius metų Jėzaus Kristaus sekėjai patirdavo Jėzaus išgelbėjimą savo aplinkose ir savo pasaulėvaizdžiuose, stengėsi interpretuoti tą išganyką, naudodamiesi jų sociokultūrinės aplinkos turimais įvaizdžiais, žodžiais ir mąstymo būdais. Naudoti įvaizdžiai ir formos tampa nebereikšmingos skirtingoje kultūroje. Kaip Naujasis Testamentas pateikia skirtingomis sąvokomis ir perspektyvomis tą patį Jėzaus Kristaus įvykį, kas tikrai įvyko, taip modernioje kultūroje tenka taip pat nusakyti konkretaus laikmečio pasaulėvaizdžio terminais, kaip tas Jėzaus Kristaus išgelbėjimas patiriamas²⁹¹.

3.2.3. Asmeninis susitikimas su Kristumi ir sekimas juo

„Susitikimas“ paprastai suprantamas, kaip tarpasmeninis santykis, kaip reikšmingas ryšio užmezgimas su kitu asmeniu. Jaunimas savo religinę patirtį tai įvardina, norėdamas pasakyti tam tikrą maldos ar bendrystės patirtį, adoracijos, rekolekcijų, užtarimo maldos metu kilusias jausmiškai stiprias reakcijas. J. Gevaerdas pastoracinės antropologijos prasme atkreipia dėmesį į du dalykus: 1) susitikimas su Kristumi nėra vien momentinis dalykas, bet turi užsimegztį glaudus tarpasmeninis santykis, kuris galiausiai ir sąlygoja priimamus sprendimus kasdienybėje; 2) reikėtų vengti perdėto dualizmo tarp intymios bendrystės su Kristumi ir tos bendrystės objektyvaus konkretizavimo tikrovėje (asmens perkeitimas, įsipareigojimas, bendruomenė ir pan.)²⁹².

J. Gevaerdas pastebi, kad evangelizacija, perdėtai akcentuojanti susitikimo su Kristumi reikšmę, turi savų pavojų. Iš vienos pusės, tokia vienkartinė ar proginė patirtis nebūtinai turi ką nors reikšti gyvenime, panašiai kaip daugelis sutiktų žmonių net neišlieka atmintyje, nors tuo metu atrodo buvo stiprus susitikimo įspūdis. Iš kitos pusės, psichologiniu požiūriu, gali būti, kad žmogus tiesiog sukuria kažkokio realiai sutikto ir mylėto asmens projekciją, kurią įsivaizduoja,

²⁸⁹ Schillebeeckx E. Esperienza umana e fede in Gesù Cristo. Brescia: Queriniana. 1985. P. 17.

²⁹⁰ Schillebeeckx. La questinione cristologica. Ten pat. P. 21–23.

²⁹¹ Ten pat. P. 24.

²⁹² Gevaerd J. L'incontro con Cristo negli esercizi spirituali // Incontro dell'uomo d'oggi con Cristo. Esercizi spirituali e incontro con Cristo. Torino: LDC. 1975. P. 15.

su kuria mielai būna ir „kalbasi“. „Per daug materialiai suvokti susitikimą su Kristumi tuose prailgintuose susitikimų momentuose, teologiniu požiūriu, yra problematiška. Prisikėlusio Kristaus fiziškai nėra mūsų pasaulyje. Jo negalime susitikti veidas į veidą. Jėzus pats sakė, kad taip yra geriau, nes šiame pasaulyje esminiu tampa žmogaus gyvenimas jo Dvasioje, tai yra prisirišimas (it. *adesione*) prie jo, kuris skatina šiandien Dievo akivaizdoje ir vienybėje su kitais gyventi tomis pačiomis pamatinėmis nuostatomis, kurios buvo būdingos Jėzui“ [Išversta mano – R. P.]²⁹³

Kristologinė žinios perteikimas evangelizacijoje, kaip asmeninė Jėzaus patirtis, turi prasmę tuomet, kai pranoksta vien momentinius išgyvenimus ir tampa tam tikru gyvenimu stiliumi. J. Gevaerdas analizuodamas asmenines tikinčiųjų patirtis apibendrina išskirdamas keturis susitikimo su Kristumi būdus arba kelius²⁹⁴:

1) *stoti egzistencinių religinių problemų akistatoje*. Tai yra giluminis žvilgsnis kartu su Jėzumi į savo būtį, lūkesčius, troškimus, baimes. Kristus radikaliai įkūnijo tokį religinį gyvenimą, kurio trokšta kiekvienas savo būties gelmėse, parodydamas ištikimybę, nuoseklumą, moralinio gyvenimo didingumą;

2) *asmeniškai išpažinti, kad Jėzus yra Kristus*. Jėzus nustoja būti vien „pavyzdys“, arba tam tikras istorinis atminimas, kai konkrečiam žmogui tampa gyvenimo kriterijumi;

3) *kartu kurti žmogiškąjį gyvenimą*. Kai tarpasmeninis santykis pereina nuo paviršutiniško susižavėjimo iki gilios bendrystės ir du asmenys supanašėja: savo pasaulėžiūra, mąstymu, nuostatomis. Čia labiausiai tinka mokytojo – mokinio santykio analogija;

4) *susitapatinti su Jėzaus Kristaus misija*. Tai giluminis apsisprendimas, kai asmuo suvokia, kad tai, dėl ko gyveno ir mirė Kristus, yra ir mano gyvenimo tikslas. Ši susitikimo forma reiškia visišką savęs dovanojimą tam pačiam Jėzaus Kristaus tikslui. Tačiau, nors žmogus susitapatina su Jėzaus misija, atiduoda savo gyvenimą Jo skelbtoms vertybėms, vis tiek žmogaus galutinis pasirinkimo tikslas yra ne pačios vertybės, o Kristaus asmuo.

Šiame darbe vis dėlto siūloma centriniu jaunimo evangelizacijos uždaviniu pasirinkti mokinystę apaštalų pavyzdžiu: sekti Jėzumi savo kasdieniame gyvenime. Ypatingai evangelija pagal Joną atskleidžia, kad sekimas Kristumi veda į tikėjimo brandą ir tikrą bendrystę. Kai Jonas Krikštytojas parodo Jėzų, mokiniai nuseka, nors dar Jėzaus nepažįsta (Jn 1, 36–37). Sekimas yra būdas, kuriuo galima pažinti Jėzų²⁹⁵.

²⁹³ Gevaerd. L'incontro con Cristo negli esercizi spirituali Ten pat. P. 15–17

²⁹⁴ Ten pat. P. 22–27.

²⁹⁵ Esteves Sánchez J. Importancia del lenguaje en la evangelización // Religión y cultura. Madrid. 249–250. 2009. P. 381).

Prisikėlęs Jėzus Kristus kviečia jaunos žmones asmeniškai tapti jo mokiniais ir Jį sekti taip, kaip sekė pirmieji mokiniai. Tačiau šis kelias neišvengiamai reikalauja kasdieno atsivertimo. Jaunas žmogus išgirdęs Mokytojo kvietimą juo sekti gyvena savo gyvenimą ten, kur yra: mokykloje, universitete, kolegijoje, darbe, šeimoje, organizacijoje, savanorystės programoje – kasdieną įsiklausydamas į Dievo žodį, pirmiausiai į Evangelijas, mato savo aplinkos, savo gyvenimo kontrastus lyginant su Evangelijos, Jėzaus skelbta gyvenimo ir tarnavimo logika. Šis kontrastas jį *provokuoja* pasirinkti, rasti sprendimą, kaip šiandien radikaliai gyventi Evangelijos dvasia savo aplinkoje, šiandieniniame pasaulyje. Taigi sekimo Kristumi arba mokinystės kelias yra suprantamas konflikto arba papiktinimo perspektyvoje.

Dievo meilės tema iš tiesų yra pagrindinė krikščionybės žinia²⁹⁶. Jėzaus meilė mokinio kelyje pirmiausiai yra priimanti, atleidžianti, gydanti, gelbstinti, išlaisvinanti. Tuo pat ji pasirodo kaip provokuojanti, reikli meilė: mokiniui nuolat tenka rinktis, atsiversti, leisti į kelionę su Mokytoju ir palikti visa tai, ko negalima nešti, kas nesiderina su Jėzaus gyvenimu ir žinia.

Jaunimo sekimo Jėzumi, konflikto, atsivertimo kelias, kaip ir mokinių, atveda į jų misiją. Jėzus šaukia mokinius ne tik kad jie būtų kartu, bet kad būtų tos pačios naujienos nešėjai, jo žodžio skelbėjai savo laikų žmonėms.

3.3. Jėzaus Kristaus asmens ir veiklos biblinė sklaida

Jėzus save apreiškė veiksmais ir žodžiais. Jo gyvenime, kiek tai įmanoma atkurti iš pirmųjų mokinių patirties, užrašytos Naujajame Testamente, pasirodo tam tikros vertybinės nuostatos, kurias Mokytojas siekia perteikti savo mokinių grupei arba kurios tiesiog matomos konkrečiose jo reakcijose. Nors Jėzaus elgsena turi pamatą toje pačioje Izraelio istorijoje ir sociokultūriniame kontekste, maldos praktika, gyvenimo samprata, kai kuriais aspektais, žymiai skiriasi nuo vyraujančios nuomonės ir priimtinių papročių.

3.3.1. Konfliktai ir papiktinimai Jėzaus Kristaus istorijoje

Evangelijose Jėzaus gyvenimo istorijoje nuolat atsikartoja konfliktų ir įtampų situacijos. Atrodo, kur beeių ir ką besakytų, Jėzus išprovokuoja priešiškas reakcijas. Atsiranda besipiktinančių tuo, ką, kaip, kur, kada, kam, Jis sako/daro.

Biblinėje tradicijoje žodis „papiktinimas“ turi suklypimo, parpuolimo prasmę. Naujajame Testamente daugiausia vartojamas refleksyvus veiksmazodis „pasipiktinti“, kuris

²⁹⁶ Popiežius Benediktas XVI savo pirmąja enciklika „Deus caritas est“ pabrėžia, kad krikščionybės pamatas yra Dievo meilė, tačiau ši meilė apima ne tik jausmus, bet visą žmogų ir visą žmonių bendruomenės gyvenimą (*Benediktas XVI. Enciklika Deus caritas. Kaunas: Katalikų interneto tarnyba. 2006.*).

išreiškia asmens apsisprendimą, susijusį su Jėzaus kalba arba veikla. Štai jau atnešant Jėzų į šventyklą paaukoti, Evangelijoje pagal Luką senelio Simeono lūpomis nurodoma vaikelio Jėzaus misija ir įspėjama: „Štai šis skirtas daugelio Izraelyje nupuolimui ir atsikėlimui. Jis bus prieštaravimo ženklas“ (Lk 2, 34). Pasakymas „nupuolimui ir atsikėlimui“ nereiškia, kad žmonės pirma nupuls, paskui atsikels, bet kad Jis yra tarsi iškilęs akmuo, kuris perskiria tekančią upės srovę į dvi dalis: į nupuolančius ir atsikeliančius – neutraliam likti neįmanoma.

Pradėjęs savo viešąją veiklą, Jėzus yra nuolat lydintas situacijų, kai kas nors Juo piktinasi. Kiekvienas žmogus, iš tiesų sutikęs Jėzų, yra priverstas priimti spėdimą: Juo tikėti ar pasipiktinti²⁹⁷, šis apsisprendimas Jėzaus gyvenimo pabaigoje realizuojamas smurtu prieš Jėzų. Evangelijose galime rasti įvairių, skirtingais bendravimo saitais su Jėzumi susijusių asmenų grupių, kurios kiekviena savaip turėjo apsispręsti jiems papiktinimu atrodančiose situacijose, tai *giminės, mokiniai, minios, Rašto aiškintojai ir fariziejai*.

Kai Jėzus apleidžia savo įprastą amatą ir ima gyventi keistą klajojančio mokytojo gyvenimą, jo *giminės* daugiau Jėzaus nebesupranta. Visa tai, ką Jėzus darė, ką skelbė, jiems atrodė visiškai priešinga jų šeimos tradicijai: namuose tokių dalykų jo niekas nemokė. Žmonių reakcija, besibūriuojančios gausios minios bei pirmieji konfliktai su Rašto aiškintojais ir fariziejais (Mk 2, 23–3,1–6) labiau piktino nei stebino Jėzaus giminaičius kurie netikėjo Jėzumi. Jie atėjo Jėzų jėga sulaikyti, nes nusprendė, jog „jis netekęs nuovokos“ (Mk 3, 21). Dėl Jėzaus kylantys konfliktai buvo pavojingi šeimos socialiniam statusui²⁹⁸.

Jėzaus *mokiniai* nuolat būdavo su Juo, tačiau Jėzaus veikimo ir mąstymo būdas jiems nebuvo suprantamas, greičiau atrodė provokuojantis, todėl mokiniai daug dažniau nei kiti turėdavo apsispręsti, ką jiems rinktis: tikėti ar pasipiktinti. Pavyzdžiui, pačias gražiausias mokinių iliuzijas apie politiškai galingą karalystę, kurioje apaštalai dalijosi pirmąsias vietas (Mt 20,20–23 ir paraleliai (toliau – paral.), Mk 9, 33–35), Jėzus turėjo sugriauti, kad mokinių galvose atsirastų kukli vieta Dievo Karalystės ieškojimui. Jėzus nepaliaujamai veikė ir skelbė, o artėjanti tragiška pabaiga darėsi vis akivaizdesnė. Jis pats kalbėjo apie artėjančią savo smurtinę mirtį ir bandė padėti mokiniams išvelgti jos prasmę, bet tai daugumai Jėzaus sekėjų pasirodė pernelyg piktinančiai ir „daugelis jo mokinių pasitraukė ir su juo nebevaikščiojo“ (Jn 6, 66).

Minios – tai paprasti tų vietovių, kur Jėzus vaikščiojo, žmonės. Jie Jėzų sutiko su entuziazmu, sekiojo paskui Jį, Jam nešdavo gydyti savo ligonius, ilgai Jo klausydavosi, tačiau po kurio laiko pasitraukdavo nuo Jėzaus. Pirmoji Jėzaus viešosios veiklos krizė (vadinamoji Galilėjos krizė), aprašyta visose sinoptinėse Evangelijose (Lk 4, 16–30 ir paral.), pasakoja, kaip

²⁹⁷ Gancho C. Scandalo // Enciclopedia della Bibbia. T.VI. Torino: LDC. 1971. P. 250–252.

²⁹⁸ „Netekęs nuovokos“, arba pamišęs turi dar ir simbolinę prasmę, reiškia – apsėstas: tik tokiu atveju galima suaugusių žmogų priversti jėga kažką daryti ar nedaryti. (*Bravo Gallardo C. Jesús, hombre en conflicto. El relato de Marcos en América Latina. Santander: Sal Terrae. 1989. P. 111*).

Juo pasipiktina tėviškėje – po to Jėzus keičia savo veiklos būdą²⁹⁹. Jo tėviškės žmonės piktina, kad Jis kalba ir daro didelius dalykus, kurių niekas iki šiol nedarė, o juk Jis – vienas iš jų.

Evangelijoje pagal Joną Jėzaus ir minios konfliktas pristatomas kiek kitaip: po duonos padauginimo minia Jį nori pasičiupti ir paskelbti karaliumi, bet Jis pasitraukia ir iškeliauja į kitą vietą (Jn 6, 15). Minia nesiliauja Jo ieškojusi, kol Jis atvirai pasako: „Jūs ieškote manęs ne dėl to, kad esate matę ženklų, bet kad prisivalgėte duonos iki soties“ (Jn 6, 26b). Evangelijų pasakojimuose išryškėja, kad minia nerodo jokių agresijos ženklų³⁰⁰, netrokšta Jėzaus išduoti – ji paprasčiausiai klaidingai suvokia Jėzaus misiją. Nors teismo procese minia ir reikalauja Jėzų nukryžiuoti, tačiau čia minios vaidmuo nėra labai aiškus: tiek Evangelijoje pagal Matą (27, 20), tiek pagal Morkų (15, 11) pažymima, kad minia buvo sukurstyta aukštųjų kunigų. Taip pat pažymima, kad Jėzaus teismo proceso iniciatoriai bijojo minios ir dėl to negalėjo jo suimti (Mk 14, 2).

Fariziejai ir Rašto aiškintojai piktinosi Jėzumi, nes interpretavo Jėzaus mokslą ir veiklą kaip nesuderinamus su Įstatymu. Jie manė, kad tokia Jėzaus veikla gali sugriauti jų vadovaujamą tvirtą religinę sistemą. Štai keletas Jėzaus poelgių, kurie fariziejams ir Rašto aiškintojams atrodo ypač provokuojantys³⁰¹:

- Jėzus nepaiso šabo ir gydo (Mk 1, 21–27. 29–31. 3, 1–6; Lk 4, 31–39. 14, 1–6). Kyla konfliktas, kai Jėzus, eidamas su mokiniais, leidžia jiems skint varpas ir valgyti (Mt 12, 1–8 ir paral.) Jėzus paaiškina savo požiūrį į šabo laikymąsi: „Šabas padarytas žmogui, ne žmogus šabui; taigi Žmogaus Sūnus yra ir šabo Viešpats“ (Mk 2, 27b–28).
- Jėzus nepaiso liturginio švarumo įsakymo, liečia raupsuotąjį (Mk 1, 41 paral.), leidžia, kad jį liestų nusidėjėlė moteris (Lk 7, 38), valgo kartu su nusidėjėliais ir muitininkais (Mk 2,15 ir paral.) ir netgi vieną muitininką pakviečia būti savo mokiniu (Lk 5, 27). Be to, nė vienoje vietoje nėra nurodyta, kad po to, kai nusizengė liturginio švarumo įstatymui, Jėzus būtų atlikęs apivalymo apeigas.
- Jėzus atvirai kritikuoja fariziejų ir Rašto aiškintojų mokslą, ypač – jų elgesį (Mt 23, Mk 12, 38–40; Lk 11, 39–53), pritaiko juos kritikuojančią parabolę (Lk 20, 9–19 ir paral.).

Pažymėtina, kad konflikto, kuris laipsniškai augo tarp Jėzaus ir fariziejų bei Rašto aiškintojų, priežastis buvo būtent Jėzaus elgesys. Jėzaus elgesio skirtingumą jie pastebi jau

²⁹⁹ Galilėjos krizės analizė bei Jėzaus ir minios santykio pasikeitimas, dėl to, kad Jėzus keičia savo veiklos pobūdį, detaliai aprašyta: *Sobrino J.* Gesù Cristo liberatore. Lettura storico-teologica di Gesù di Nazareth. Assisi: Cittadella. 1995. P. 262–266. 344–345.

³⁰⁰ Vienintelis minios priešiško Jėzui aprašas yra Evangelijoje pagal Luką Nazareto sinagogoje: “visi, kurie buvo sinagogoje, labai užsirūstino; jie pakilę išsivarė jį iš miesto, iki pakriūtės to kalno, ant kurio pastatytas jų miestas, ir norėjo jį nustumti žemyn” (Lk 4, 28–29). Ši vieta neatitinka geografijos (žinia, kad Nazareno miestelis buvo įsikūręs slėnyje), todėl manoma, jog įkvėptasis autorius taip mėgina išsakyti savo teologinę mintį, jog Jėzaus nužudymas yra Izraelio darbas.

³⁰¹ *Bravo Gallardo.* Ten pat. P. 269.

pačioje Jo veiklos pradžioje. Štai Evangelijos pagal Morkų trečiajame skyriuje aprašyta, kad fariziejai buvo susirinkę stebėti Jėzaus su priešiška nuostata. Dar nepradėjęs Jėzui nieko daryti (3, 1–6), „fariziejai stebėjo, ar jis gydys šabo dieną, kad galėtų apkaltinti“ (2 eil.). Taigi vyro su padžiūvusiu ranka išgydymas, dar Jėzui jo neįvykdžius, jau turi išankstinę interpretaciją ir pasekmes: „Išėję fariziejai tuojau ėmė tartis su erodininkais, kaip Jėzų pražudyti“ (6 eil.).

Jėzaus, teisaus ir gero žmogaus, Mesijo, Dievo Sūnaus, mirtis ant kryžiaus, kaip istorinis faktas, jau pats savaime provokuoja pasipiktinimą ir nusivylimą. Kryžiaus papiktinimą bene giliausiai patiria apaštalas Paulius, kuris vėliau šią savo patirtį paverčia pagrindine skelbimo ašimi: „Žydai reikalauja stebuklų, graikai ieško išminties, o mes skelbiame Kristų nukryžiuotąjį, kuris žydams yra papiktinimas, o graikams – kvailystė“ (1 Kor 1, 22–23).

Į Jėzaus istoriją žvilgtelėjus iš papiktinimo perspektyvos kyla esminis klausimas, kodėl tiek priešiško tam, kuris darė tiek gero, kuris buvo Tėvo gerumo veidas. Kaip galima pateikti Jėzaus žinią, kad jaunimas taip pat atsidurtų šio pasirinkimo akivaizdoje?

3.3.2. Dievo Karalystė – esminė Jėzaus skelbimo žinia

Jėzus nesistengė papiktinti visų, kurie buvo aplinkui. Jo sukeltas papiktinimas buvo tik nuoseklus mokymo ir elgesio pasekmė. Atrodė, kad Jis vadovaujasi visai kitokia gyvenimo logika ir gerai žino jos kriterijus bei tikslus. Savo logiką Jis vadino Karalyste. Iš karto po krikšto, kai Jėzus pradeda viešąją veiklą, Evangelijoje pagal Morkų vienu sakiniu nupasakojamas Jėzaus veiklos projektas: „Kai Jonas buvo suimtas, Jėzus sugrįžo į Galilėją ir ėmė skelbti gerąją Dievo naujieną: „Atėjo metas ir prisiartinio Dievo karalystė“³⁰²: Atsiverskite ir tikėkite Evangelija!“ (1, 15). Tai Jėzaus viso gyvenimo programos sintezė.

Jėzus sako, kad *jau* atėjo metas: kaip ateina metas liepų žydėjimui, javų kūlimui. Lietuviškas žodis „metas“ gana gerai atitinka graikiškąjį *kairòs* (laikas), kuris išreiškia ne laiko kiekybę (metų ar dienų skaičių), bet jo kokybę. Atėjo naujas metas, kitokios kokybės laikas. Taigi Jėzus skelbia, kad prasideda naujas laikas, kurio prasmės negalima atrasti praeityje, istorijoje: savo prasmę Jis atsineša pats savyje. Tai naujas metas, niekad nebuvęs, niekieno anksčiau nepažintas, užtat skirtingas nuo pjūties meto. Kai ateina pjūtis, visi ūkininkai ją atpažįsta, yra pasiruošę, kuo kultū ir kur sukrauti derlių. Tai labiau panašu į gimimą ar mirimą. Kūdikis iščiose nežino, kas jo laukia – viską reikia išmokti iš karto, kai gimsta: gimimas jam yra naujas metas. Jėzus kalba apie panašų naujumą. Deja, nėra jokio išorinio ženklų ir jokios būtinybės atpažinti naują laiką. Kaip tada jį atpažinti? Kuo jis kitoks? Reikia žvelgti į priešistorę.

³⁰² Žodis „prisiartinio“ šiuo atveju nereiškia fizinio nuotolio, kurį būtų galima išmatuoti savaitėmis ar kilometrais, bet reiškia betarpišką artumą – jau yra čia pat ir neliko jokio tarpelio nei laiko, nei atstumo atžvilgiu. Kitur Jėzus sako tiesiog, kad Karalystė jau atėjo (Mt 12, 28) arba kad ji yra tarp klausytojų (Lk 17,21) (Schweizer E. II vangelo secondo Marco. Brescia: Paideia. ⁸1999. P. 39).

Jėzaus Geroji Naujiena nuaidi kito paslaptingo personažo – Jono Krikštytojo – veiklos kontekste.

Jonas yra didis pranašas, kuris atkakliai ragina atsiversti: „Angių išperos, kas jus pamokė bėgti nuo besiartinančios rūstybės? Duokite tikrų atsivertimo vaisių! Ir nebandykite ramintis: „Juk mūsų tėvas – Abraomas.“ Aš jums sakau, kad Dievas gali pažadinti Abraomui vaikų iš šitų akmenų. Štai kirvis jau prie medžio šaknų, ir kiekvienas medis, kuris neduoda gerų vaisių, bus iškirstas ir įmestas į ugnį.“ (Lk 3, 7b–9).

Nors evangeliniai tekstai pristato jau „sukrikščionintą“ Jono žinią, tačiau gana nesunkiai galima atpažinti: jis skelbė ne artėjantį išganymą, bet *neišvengiamai artėjantį Dievo teismą*, tiesiog katastrofą, evangelistų išreikštą apokaliptine kalba, vartojant ugnies, iškirtimo, išvalymo įvaizdžius. Vienintelė galimybė išvengti pasmerkiančio teismo – tai atsivertimo krikštas ir griežta atgaila. Priimti Jono, Dievo siųstojo, krikštą – reiškė leisti, kad Dievas žmogų pakeistų. Žmogus pats pasikeisti yra nepajėgus. Net ir atgaila yra suprantama, kaip Dievo teikiama žmogui dovana. Jau čia pat prasidėsiančio Dievo teismo akivaizdoje svarbus vienintelis dalykas – atsivertimo ir atgailos krikštas, visa kita – tuščias laiko švaistymas, čia padėti negali nei apipjaustymas, kuris žydams reiškė, kad jie – išrinktoji Dievo tauta³⁰³.

Vietoj Jono skelbto pasmerkimo ir bausmės Jėzus vienareikšmiškai skelbia Dievo palankumą, simpatiją visiems žmonėms. Jėzus įsitikinęs, kad Dievo malonė žmogaus laisvėje netrukus pasieks pergalę. Todėl jis nesusitapatina su Jonu (nėra jo misijos tęsėjas) ir pakeičia savo skelbimo būdą: iš dykumos traukia į paežerę, į miestus, vaikšto po visą kraštą, švenčia kartu su visais ir skelbia naują laiką³⁰⁴. Tokio skelbimo būdo reikalavo Jo žinia: juk pats Dievas eina ieškoti paklydusios avies, bėga paskui, kad jai išgelbėtų gyvybę (Lk 15, 4–7). Taip dar niekad nebuvo, tačiau taip yra dabar, nes atėjo naujas metas. Palyginimu (hiperbole) Jėzus paaiškina, kad naujam metui atėjus „negalima daryti“ taip, kaip anksčiau. Jei bus toliau daroma, kaip lig šiolei, galima viską sugadinti ir sutrukdyti jau prisiartinusį Karalystės atėjimą³⁰⁵. Ateinantis metas yra naujas, todėl būtina pakeisti elgesį, juk „niekas nesiuva lopo iš naujo milo ant palaikio drabužio, antraip lopus atplėštų nuo jo gabalą (naujas nuo seno), ir skylė tik padidėtų. Taip pat niekas nepila jauno vyno į senus vynmaišius. Antraip vynas suplėšytų vynmaišius, ir nueitų niekais ir vynas, ir vynmaišiai. Jaunam vynu – nauji vynmaišiai!“ (Mk 2, 21–22).

Visus, kurie nori įžengti į naują metą, Jėzus kviečia: „Atsiverskite ir tikėkite Evangelija!“

³⁰³ Schillebeeckx Gesù. Ten pat. P. 126.

³⁰⁴ Sobrino J. Gesù in America latina. Suo significato per la fede e la cristologia. Roma: Borla. 1986. P. 45.

³⁰⁵ Bravo Gallardo. Ten pat. P. 102.

Jėzaus skelbta atsivertimo būtinybė. Graikiškai žodis *metánoia*, lietuviškai verčiamas „atsiversti“, reiškia pakeisti gyvenimo kryptį, pasirinkti kitaip, nei įprasta, pakeisti mąstymą, išmokti žiūrėti, klausyti, spręsti ir veikti pagal naują – Karalystės logiką. Atėjo metas, prisiartinio Karalystė: Dievas paruošė didžiulę dovaną. Kad žmogus galėtų ją priimti, būtina tikėti, būtina atsiversti, kitaip jis liks net nepastebėjęs priartėjusio prie jo Dievo.

Iš pirmo žvilgsnio atrodo, kad Jėzus tęsia Jono misiją ir skelbia atsivertimą (*μετάνοια*)³⁰⁶, bet netrukus pastebimas skirtumas: Jono skelbiamas atsivertimas reikalavo pasninko ir atgailos; Jėzaus skelbiamas atsivertimas reiškė priimti kvietimą į pokylį (Lk 14, 15–17) atrasti paslėptą lobį ar brangų perlą, dėl kurio žmogus su džiaugsmu palieka visa kita (Mt 13, 44–46). Jėzus iš tiesų skelbė Gerąją Naujieną, o tie, kurie ją priimdavo, patirdavo nuoširdų džiaugsmą. Vien tai, kad jo mokiniai nepasninkavo, liudija, jog buvo neįmanoma būti Jėzaus bendrijoje ir liudėti. Skurdžiai, prislėgtieji ir visi kiti, kurie negalėjo pasigirti gera reputacija, Jėzaus draugijoje jausdavosi kuo puikiausiai, patirdavo džiaugsmą ir laimę. Su Jėzumi jie buvo saugūs, nereikėjo bijoti piktųjų dvasių nei audros ežere, jiems nereikėjo rūpintis, ką valgyti ir kuo vilkėti. Jėzus dažnai drąsina savo bičiulius: „nebijokite“, „pralinksmedite“, „nesirūpinkite“³⁰⁷.

Visų, kurie patikėdavo Jėzaus Gerąją naujieną, gyvenimas pasikeisdavo. Naujajame Testamente yra keletas akivaizdžių pavyzdžių, kaip artimai susiję du dalykai – *atsiversti ir tikėti* Jėzumi su *gyvenimo pakeitimu*. Ryškiausias atsivertimo pavyzdys yra Pauliaus, išsilavinusio fariziejaus. Iš pradžių jis pasipiktina, kad mokiniai skelbia Jėzų Dievo Sūnumi ir tikruoju Mesiju. Pagal Senąjį Įstatymą, žmogus, nuteistas mirties ant kryžiaus bausmės, buvo Dievo prakeiktas (Gal 3, 13), arba kitaip – toks, kuriam įvykdytas Dievo teisingumas³⁰⁸. Tuo tarpu Jėzaus mokiniai sako, kad pats Dievo Sūnus buvo šitaip nužudytas: tai kaltinimas fariziejams, proceso iniciatoriams. Kaip uolus fariziejus, Paulius jaučia pareigą ginti savo tikėjimo tikrumą ir žiauriai kovoja prieš krikščionybę, iki kol vieną dieną patiria prisikėlusio Jėzaus artumą ir tai, jog Jėzus toliau tęsia veiklą per savo apaštalus (Apd 2, 22–36). Atsivertęs Paulius visą likusį gyvenimą uoliai skelbia Jėzų Kristų iki tuo metu žinomo pasaulio pakraščių, kol miršta kankinio mirtimi.

Evangelijos pasakoja ir kitus atvejus, kuomet tikėjimas pakeičia žmogaus gyvenimą: kai kuriais išgydymo ar nuodėmių atleidimo atvejais Jėzus tvirtina, kad žmogų išgelbėjo jo tikėjimas (Lk 7, 50, 8, 48, paral. Mt 8, 13). Kai kurie iš įtikėjusių yra net svetimtaučiai, nieko bendra neturintys su Izraelio Dievu: romėnų kariuomenės šimtininkas (Mt 8, 5–13), kanaanietė

³⁰⁶ Evangelijoje pagal Morkų Jėzus pradeda skelbti Karalystę tik tuomet, kai Jonas suimamas (Mk 1, 14). Plačiau įvairias Jėzaus amžiaus atgailotojų grupes ir formas, bei Jėzaus ir Jono santykių analizuoja *Schillebeeckx*. *Gesù*. Ten pat. P. 112–154; *Nolan A.* *Gesù prima del cristianesimo*. Bologna: Dehoniane. 1986. P. 19–30. 108–110.

³⁰⁷ *Nolan*. Ten pat. P. 111.62.

³⁰⁸ *Léon Dufour X.* *Di fronte alla morte Gesù e Paolo*. Torino: LDC. 1982. P. 139–141.

(Mt 15, 21–28), Dekapolio krašto apsėstasis (Mk 5, 1–20). Taip pat pastebima, kad daug lengviau įtiki ir atsiverčia ta žmonių dalis, kuri neturėjo jokių privilegijų ir buvo išstumta iš visuomenės – tikėjimas keičia jų gyvenimus. Ir atvirkščiai, žmonių netikėjimas trukdo Jėzui atlikti misiją. Mokiniai pastebi, kad Jėzus negali gydyti (Mt 13, 58).

Tačiau yra klaidinga galvoti, kad atsivertimu ir gyvenimo pakeitimu žmogus „nusipelno“ Karalystę. Jėzus sako, kad tik tas, kuris atranda didelį lobį, gali visa kita parduoti, kad nusipirktų žemę, kurioje paslėptas lobis (Mt 13, 44). Taigi pirma ne atsiverčiama, o paskui atrandama Karalystė, bet priešingai, pirma atrandama Karalystė, o paskui iš tos laimės atsiverčiama, pakeičiamas gyvenimas. Visi tie, kurie lieka pasipiktinę, nenori atpažinti ir įžengti į Karalystę, ja netiki ir neatsiverčia. Jei Karalystė yra kažkas labai gero, kodėl gi taip sunku atsiversti? Ką reiškia ta Jėzaus skelbiama Dievo Karalystė?

Karalystė kaip nauja pasaulio sanklodos logika. Jėzus neduoda jokio Karalystės apibrėžimo, jokio logiško paaiškinimo, kas tai yra, bet sako, kad ji jau čia pat, arti – Jėzaus laikmečio žmonėms tokie apibrėžimai buvo visai nesuprantami. Šiandieniniam žmogui karalystė reiškia politinę valstybės santvarką, kur, jei nėra nustatyta kitaip, visa yra karaliaus rankose. Dauguma mielai dalyvautų perversme iš Dievo Karalystės į demokratinę žmonių respubliką.

Karalystės samprata buvo labai artima ir brangi žydų širdžiai, primindavo laimingus didžiųjų karalių –Sauliaus, Dovydo ir Saliamono – laikus, žadino išsilaisvinimo iš Romos imperijos valdžios laukimą ir stiprino eschatologinio Dievo pažado išsipildymo, laukiamo visų žydų, viltį. Jėzaus laikais Karalystės tema nebuvo pagrindinė, tačiau vis dėlto gerai suprantama, ir kiekviena grupė turėjo savo Karalystės suvokimą: fariziejams ji reiškė visišką Įstatymo išsipildymą, zelotai troško pirmykštės politinės Karalystės, kurią, jei prireiks, buvo pasiruošę atkurti ginklu, kai kurios apokaliptinio judaizmo grupės laukė naujo eono – slėpiningo naujo dangaus ir žemės atėjimo. Jėzus skelbė visai kitokią Karalystę, kurios negalima sutalpinti nei į vienos iš žinomų grupių karalystės sampratos rėmus³⁰⁹. Todėl šios grupuotės Jėzaus kalbose neatpažino savo lūkesčių išsipildymo, priešingai, pasipiktino matydami, jog tai, ką Jėzus skelbia, pavojinga jų religiniam suvokimui. Visi evangelistai aprašo bręstantį konfliktą tarp Jėzaus ir politinių grupuočių. Kodėl? Jėzaus laikmečiu formuodavosi vis naujos politinės–religinės grupuotės ir kiekviena iš jų tikėjo, kad yra pati teisingusia ir vien tik jos nariai sulauks išganymo (kurį kiekviena grupuotė taip pat suvokė savaip), o visi kiti bus pasmerkti. Toks

³⁰⁹ Kasper W. *Gesù il Cristo*. Brescia: Queriniana. 1975. P. 91–92. Apie išganymo laukimą Jėzaus laikais smulkiau žr. *Iammarrone G. Gesù di Nazaret messia del regno e Figlio di Dio. Lineamenti di cristologia*. Padova: Messaggero. 1995. P. 37–45. Tuo tarpu Schillebeeckx tvirtina, kad nei apokaliptiniuose judejimuose, nei fariziejams, nei rabinams karalystės laukimas nebuvo koks nors ypatingai gyvas religingumo išraiškos bruožas. Karalystės motyvo pastūmėti veikė vien tik žydų pogrindžio rezistentai – sikarai ir zelotai: iš meilės Dievo karalystei jie siekė politinės laisvės ir troško nuversti romėnų okupantų valdžią, nes vien tik Dievas yra Izraelio karalius. (*Schillebeeckx. Ten pat. P. 150*).

sektantizmas lėmė, kad šios grupės buvo priešiškos tarpusavyje bei visos vieningai paliko nuošalėje didžiąją tautos dalį – neturtingus, paprastus, neišsilavinusius žmones dėl jų socialinės padėties (pernelyg neturtingi, vienišų motinų vaikai, svetimtaučiai), dėl profesijos (piemenys, muitininkai ar kitaip tarnaujantys okupantams, prostitutės), dėl sveikatos (paralitikai, aklieji, raupsuotieji)³¹⁰.

Jėzus neprisijungė nė prie vienos iš šių grupių, jis vaikščiojo po visą šalį (daugiausia Galilėją) ir kiekvienam žmogui be jokių sąlygų skelbė prisiartinusią Dievo Karalystę, ragino atsiversti. Evangelijose galima pastebėti, kad Jėzus labiausiai rūpinasi būtent ta didžiąja atstumtu ir visų grupuočių užmirštu žmonių dalimi: „Matydamas minias, jis gailėjosi žmonių, nes jie buvo suvargę ir apleisti lyg avys be piemens“ (Mt 9, 36). Jis skyrė visą savo laiką ir jėgas minių mokymui, jų ligonių gydymui, dalinosi su jais savo duona, todėl suprantamas neišvengiamas konfliktas tarp Jėzaus ir „teisiųjų“ grupuočių³¹¹.

Dievo Karalystė, kurią skelbė Jėzus, buvo paties Jėzaus viso gyvenimo centras: Jo svajonė, Jo aistra ir didžiausias turtas. Pirmiausia Jis pats atrado Karalystę kaip brangų perlą, dėl kurio paliko namus ir leidosi gyventi sunkų, nesaugų klajojančio mokytojo gyvenimą. Tik po to Karalystė tapo jo išorine misija, tuo, ką Jis visais įmanomais būdais skelbė: žodžiais (daugiausia parabolėmis bei įvairiais posakiais Jėzus nurodė, kaip toje karalystėje gyvenama ir kaip elgiamasi) bei darbais (išgydymai, demonų išvayimai, nuodėmių atleidimas, kiekvieno žmogaus džiugus sutikimas, pradedant nuo visų užmirštųjų ir apleistųjų). Jėzus neskelbia savo karalystės – skelbia Dievo Karalystę ne tik todėl, kad žydams suprantama Karalystė yra Dievo, bet todėl, kad visas Jėzaus gyvenimas buvo nukreiptas į Tėvą. Neįmanoma suprasti ir interpretuoti Jėzaus gyvenimo, Jo skelbiamos žinios, Jo elgesio būdo be Jo asmeninės Dievo patirties. Juk giliausias Jėzaus troškimas buvo atgaivinti tikėjimą Gyvuoju Dievu – Izraelio Dievu³¹².

Tačiau Dievas, kurį Jėzus liudija, yra labai pasikeitęs, lyginant su Senajame Testamente sutinkamu Dievu, ir dar tolimesnis fariziejų skelbiamam Dievui³¹³. Gyvojo ir išlaisvinančio Dievo Karalystės skelbimui Jėzui atidavė visa savo gyvenimą iki paskutinio atodūσιο – trokšdamas parodyti tikrąjį Dievo veidą, Dievo, kuris yra visiškai žmogaus pusėje ir yra priešiškas bet kokiam blogiui, griauančiam žmogaus gyvenimą³¹⁴. Evangelijose galima atrasti įvairius šio Dievo veidus, kurie iš pirmo žvilgsnio atrodo tarpusavyje nesuderinami, bet Jėzus

³¹⁰ Perrot Ch. *Gesù*. Brescia: Queriniana. 1999. P. 49.

³¹¹ Schillebeeckx. *Gesù*. Ten pat. P. 141–144.

³¹² Ten pat. P. 262–278

³¹³ Nolan. Ten pat. P. 111.

³¹⁴ Schillebeeckx. *Gesù*. Ten pat. P. 234–278; Torres Queruga A. *El Dios de Jesús como afirmación plena del hombre*. Santander: Sal Terrae. ²1986. P. 109–145.

kiekvieną dieną keliauja su Dievu–Slėpiniu ir išgyvena jį, kaip Karalystės Dievą. Iš evangelinių pasakojimų matome, kad Jėzus patiria Tėvą, kaip³¹⁵:

- *pranašų* Dievą, kuris yra prislėgtųjų, nuskriaustųjų ir beturčių pusėje, nes ateina atstatyti teisingumo;
- *apokaliptinės tradicijos* Dievą, kurio laukiama laikų pabaigoje, kuomet Jis ateis ir visa pakeis, nes dabar laikas negali sutalpinti viso Dievo buvimo;
- *išminčių* Dievą, kuris budi, kad žmogus kasdien gautų tai, ko jam reikia, Dievą, kuris siunčia lietų ant teisiųjų ir nusidėjėlių;
- Jeremijo, Koheleto ir Jobo (*egzistencialistinės tradicijos*) Dievą, kuris atsiliepia į Jėzaus šauksmą tik tylą.

O didžioji naujiena – Jėzaus skelbiamos Karalystės Dievas yra Tėvas. Jėzus padovanoja žmonijai Tėvo veidą, kurio pagrindinis bruožas yra *gerumas*. Jėzaus mokiniai labai konkrečiai, giliai ir aiškiai patyrė tai iš Jėzaus (Tėvo Sūnaus) ir, apibendrindami Jėzaus gyvenimą, liudijo: „Jis vaikščiojo, darydamas gera“ (Apd 10, 38b). Savaime suprantama, kad Jėzus, mokydamas, kaip reikia gyventi Karalystėje, nenorėjo nieko kita, tik išmokyti Tėvo gerumo: „Taigi būkite tokie tobuli (geri), kaip jūsų dangiškasis Tėvas yra tobulas (geras)“ (Mt 5, 48). Jėzus visus, kurie nori įžengti į Tėvo Karalystę, ragina išmokti Tėvo gerumo ir labai konkrečiai juo gyventi kiekvieną dieną santykiuose su kiekvienu žmogumi: būti geriems net „nedėkingiesiems ir piktiesiems“ (Lk 6, 35c), nes toks yra mūsų Tėvas. Kiek vėliau Jono tradicijoje tas gerumas arba meilė tampa vieninteliu kriterijumi: Dievą pažįsta tik tas, kas myli – yra geras savo artimui (1 Jn 4, 7–21)³¹⁶.

Gerasis Karalystės Dievas savo Karaliaus visagalybę parodo ne naudodamas prievartą ar spaudą, bet atleisdamas. Dievas Tėvas galingai įsiveržia į istoriją ir priartėja prie tų, kurie yra labiausiai nutolę, dovanodamas jiems veltui, be jokių sąlygų, nepriklausomai nuo jokių įstatymų, kulto apeigų ar kitokių formų įvykdymo, atleidimą ir bendrystę³¹⁷. Tai labai akivaizdu Evangelijoje pagal Luką užrašytose parabolėse (Lk 15), bet dar aiškiau matoma Jėzaus gyvenime: Jis ėjo pas nusidėjėlius, kartu su jais šventė ir dovanojo jiems Tėvo atleidimą iki pat savo mirties: „Tėve, atleisk jiems, nes jie nežino, ką darą“ (Lk 23, 34)³¹⁸. Jėzus dovanojo atleidimą ne išoriškai: juk iš tikrųjų tik tas, kuris yra kankinamas, gali atleisti kankintojui. Tik

³¹⁵ *Sobrino* Gesù Cristo liberatore. Ten pat. P. 237–238.

³¹⁶ Ten pat. P. 240–241.

³¹⁷ *Iammarrone*. Gesù. Ten pat. P. 51.

³¹⁸ Schillebeeckx pastebi, kad nebūtinai Jėzus gyvendamas žemėje turėjo taip aiškiai ir išplėstine forma atleisti nuodėmes, kaip išreikšta evangelijose (Mt 9,2b ir paral.), tačiau nėra jokių abejonių, kad Jo išlaisvinimą nusidėjėliams atnešantis elgesys būtent ir reiškė, konstruktyvų atleidimą – išvadavimą iš pačios nuodėmės, – patyręs susitikimą su Jėzumi žmogus pakeisdavo ydingą gyvenimo būdą (*Schillebeeckx*. Gesù. Ten pat. P. 208–212).

tas, kuris yra neapkenčiamas ir persekiojamas, dovanodamas atleidimą, atskleidžia neapykantos bejėgiškumą vildamasis, kad atleidimas sukurs naują istoriją persekiotojui, esančiam neapykantos galioje. Jei Dievas turėtų atleisti žmogžudžiams ir nesusitapatintų su jų aukomis, jo atleidimas būtų bevaisis ir netikras – neatvertų galimybės naujai istorijai. Jėzus, dovanodamas atleidimą, išvaduoja žmones ne tik iš neapykantos, bet ir iš Dievo keršytojo įvaizdžio³¹⁹.

Taigi Jėzus savo mokinius moko kreiptis į Dievą „Abba“ („tėti“) – žodžiu, kurį šeimos kasdienybėje vartoja maži bei suaugę sūnūs ir dukterys, kreipdamiesi į savo tėvą. Jėzaus patirtyje tas pats sklidinasis gerumo ir meilės Tėvas visuomet išlieka transcendentinis ir slėpingas Dievas, kurio valios Jėzus niekada nepalaužia ieškojęs ir ją vykdamas. Jėzaus santykis su Dievu yra visiškai pasitikėjimas ir visiškai klusnumas: tuo pačiu metu Dievas yra artimas Tėvelis ir visai kitoks „Slėpingasis Kitas“³²⁰.

Šiame kontekste dar aiškiau galima suprasti Jėzaus troškimą pažadinti Izraelyje tikėjimą tuo Dievu – geruoju Tėvu (net jei pats Jėzus darė skirtumą tarp „mano Tėvas“ ir „jūsų Tėvas“), Karalystės Dievu. Tie, kurie priimdavo Jėzaus naujieną, tapdavo sūnumis Sūnuje, sekdami Jėzų tikėjimu išmoko sukurti panašų pasitikėjimo ir klusnumo santykį su Tėvu. Taip jie tapo Karalystės ir Dievo žmonėmis, darydami gera žemėje taip, kaip Sūnus.

Jėzaus skelbiama Karalystė yra ne tik Dievo, bet ir skurdžių, vargšų arba vargdienių: „Palaiminti jūs, vargdieniai, nes jūsų yra Dievo Karalystė“ (Lk 6, 20), šis žodis išreiškia bet kokį nepriteklių ar kentėjimą. Jėzaus laikais didžioji visuomenės dalis gyveno realiai kentėdama skurdą su visomis jo pasekmėmis: nuolatiniu alkium, ligomis, ankstyvomis mirtimis ir nuolatiniu rūpesčiu. Būtent tai visuomenės daliai Jėzus sako: „Jūsų yra Dievo Karalystė“³²¹. Šeši palaiminimų pažadai labai aiškiai parodo, kas yra toji skelbiama Karalystė: žemė, paguoda, sotumas, gailestingumas, Dievo regėjimas ir Dievo sūnystė išreiškia gyvenimą, meilę ir teisingumą, būdingus absoliučiam Dievo viešpatavimui³²².

Evangelistai atskleidžia ypatingą Jėzaus jautrumą savo laikmečio skurdžiai gyvenantiems žmonėms: „Kai išlipo į krantą ir pamatė daugybę žmonių, Jėzui pagailo jų, ir Jis išgydė jų ligonius“ (Mt 14, 14); „Jėzus pamatė didžiulę minią, ir Jam pagailo žmonių, nes jie buvo tarsi avys be piemens. Ir Jis pradėjo juos mokyti daugelio dalykų“ (Mk 6, 34); Jam gaila išalkusios minios, kurią pamaitina (Mk 8, 1–8), raupsuotojo, kurį išgydo (Mk 1, 41), ir kitų. Kai kokioje nors situacijoje, susijaudinęs dėl žmonių vargo, Jėzus išreiškia gailestį, Jis nelieka

³¹⁹ *Duquoc Ch.* Gesù uomo libero. Abbozzo di una cristologia. Queriniana: Brescia. 1974. P. 138.140.

³²⁰ *Sobrino.* Gesù Cristo liberatore. Ten pat. P. 240–241.

³²¹ Plačiau žr. *Derrett D. M.* Jesus's Audience. The social Psychological Environment in which He Worked: Prolegomena to a Restatement of the Teaching of Jesus. London: Logman & Todd. 1973. P. 31–100; *Bravo Gallardo.* Ten pat. P. 45–52.

³²² *Gutiérrez G.* Il Dio della vita. Brescia: Queriniana. 1992. P. 221–222.

nusivylęs ar pasipiktinęs neteisybe, bet bematant ima veikti, keisti esamą situaciją, ir tie žmonės patiria Karalystės atėjimą. Jėzaus skelbiama Dievo Karalystė yra vargšų dar ir dėl to, kad būtent vargšai yra pirmieji, kurie eina jos pasitikti, ieško Jėzaus, Jo klausosi, Jis gydo jų ligonius. Vargšai, visiškai skurdžiai klausosi Jėzaus ir patiki Jo žodžiais, Jo darbais. Jėzus neišsirenka vargšų – Jis nori tarnauti visai tautai, trokšta visos tautos atsivertimo, tačiau greitai pastebi, kad didžioji dalis Jį įtikėjusių yra iš pačios vargingiausios ir socialiai atstumtos gyventojų dalies, o tie, kurie Jį atmeta, Juo pasipiktina, paprastai yra turtingi ir visuomenėje saugiai besijaučiantys žmonės³²³. Todėl Jėzus įspėja, kad turtai iš tiesų tampa kliūtimi Dievo Karalystės atėjimui tiems žmonėms, kurie jų turi. Jėzus sako: „Nekraukite sau lobių žemėje, kur kandys ir rūdys ėda, kur vagys įsilaužia ir vagia. Verčiau kraukitės lobį danguje, kur nei kandys, nei rūdys neėda, kur vagys neįsilaužia ir nevagia, nes kur tavo lobis, ten ir tavo širdis“ (Mt 6, 19–21); „Niekas negali tarnauti dviem šeimininkams: arba jis vieno nekęs, o kitą mylės, arba prie vieno bus prisirišęs, o kitą nieku vers. Negalite tarnauti Dievui ir Mamonai“ (Mt 6, 24). Prieštara tarp Karalystės ir turtų išryškėja turтуolio pašaukimo istorijoje (Mt 19, 16–26 ir paral.). Jis nesiryžta sekti Jėzų: „Jaunuolis nuliūdęs pasišalino, nes turėjo daug turto“ (Mt 6, 22b). Iš nuostabos suglumę mokiniai (tie, kurie negalėjo atsispirti Jėzaus kvietimui) toliau tęsia diskusiją ir supranta du dalykus: kad „lengviau kupranugariui išlįsti pro adatos ausį, negu turтуoliui patekti į Dievo Karalystę“ (Mt 6, 24b) ir kad „žmonėms tai negalimas daiktas, o Dievui viskas galima“ (Mt 6, 26b). Jėzus nenori pasakyti, kad Dievas padarys tokią didelę adatos ausį, jog turтуolis galėtų pro ją pralįsti su visais savo turtais, tačiau Jis gali padaryti jautrią turтуolio širdį, kad jis pajęgtų pasidalinti savo turtais su visais stokojančiais. Turime pavyzdžių: Levis (arba Matas) palieka muitininko profesiją, visus turtus ir leidžiasi ieškoti nuotykių su Jėzumi – gyventi pagal Jo Karalystės logiką (Mt 9, 9 ir paral.). Arba Zachiejus – Jėzaus apsilankymas jo namuose perkeitė sukčiaus širdį į jautrią širdį: jis pažadėjo išdalinti pusę savo turtų vargšams, o tiems, kuriuos nuskriaudė, atlyginti keturgubai (Lk 19, 1–10).

„Leiskite mažutėliams ateiti pas mane ir netrukdykite, nes tokių yra Dievo Karalystė. Iš tiesų sakau jums: kas nepriima Dievo Karalystės kaip kūdikis, – neįeis į ją“ (Mk 10, 14–15) – Jėzus griežtai subarė savo mokinius, kurie draudė vaikams prie jo prieiti. Kitoje vietoje Jėzus užtikrina: „Kas priima šį vaiką dėl manęs, priima mane, o kas mane priima, priima tą, kuris yra mane siuntęs. Kas tarp jūsų mažiausias, tas yra didis“ (Lk 9, 48). Tai tvirtindamas Jėzus nekalba apie žmogaus amžių – jis gerai žino, kad vaikai yra ne tik malonūs, nuoširdūs ir švelnūs, bet jie ir nepastovūs, kaprizingi, egoistai, su tokiais jis palygina fariziejus, kurie netiki nei Jonu Krikštytoju, nei Jėzumi ir neatsiverčia (Lk 11, 16–19 ir paral.). Jėzus čia kalba apie socialinę

³²³ Potin J. Jesus: La storia vera. Milano: San Paolo. 1998. P. 207–208.

padėtį. Teigdamas, kad Dievo Karalystė yra vaikų Karalystė, Jėzus kalba apie prestižą arba socialinę padėtį visuomenėje. Prestižas suteikdavo daugiau teisių. Kiekvienas žydas didžiavosi jau vien dėl to, kad priklauso išrinktajai tautai. Priklausymas kokiam nors politinei–religinei grupei (pvz., fariziejams), buvimas vyru, buvimas turtingam, buvimas teisiam vykdant visus Įstatymo nuostatus – tai kriterijai norint išsiskirti iš likusios tautos. Tačiau šis atskirų asmenų ar grupių turimas prestižas, išskirtinumas yra tik žmonių požiūris į juos, atitinkantis tam tikros kultūros vertybes. Jėzus atskleidžia, kad Dievui šitai atrodo visiškai priešingai: kiekvienas išskirtinumas yra kliūtis Dievo Karalystei, nes trukdo kiekvieną kitą priimti, kaip sau lygų brolių ar seserį. Dievas savo Karalystę dovanoja veltui, ir šią dovaną gali priimti tik tie, kurie neturi jokių išskirtinių teisių, jokių nuopelnų – kaip vaikai. Jie nieko didingo nenuveikia, net nepajėgia apsiginti nuo mokinių uolumo, neturi kuo pasirodyti. Jėzus sako, kad Karalystę gali priimti tik tie, kurių tikėjimas yra tarsi ištiesta elgetos ranka – laukianti malonės veltui, ne dėl kokių nors darbų, maldų ar aukų, ir tuoj pat dėkingai ją priimanti. Tarp jų ir Dievo nėra jokios kliūtis³²⁴.

Skelbdamas Karalystę, Jėzus kalba taip, tarsi Karalystė *jau* būtų čia, bet *dar ne* visai, ne iki galo. Karalystė – tai ne kokiam nors virš ar šalia žmonių pasaulio esanti teritorija, kurioje gyvena Dievas. Karalystė – tai *įvykis*, kuriuo Dievas parodo savo dievybę žmonių pasaulyje ir žmonių istorijoje – tai įvykis, kuris vyksta dabar ir bus visiškai įvykęs tik laikų pabaigoje³²⁵.

Evangelijoje pagal Luką pasakojama, kad pačioje savo viešosios veiklos pradžioje perskaitęs Izaijo pranašystę apie Viešpaties Mesiją: „Viešpaties Dvasia ant manęs, nes jis patepė mane, kad neščiau gerąją naujieną vargdieniams. Pasiuntė skelbti belaisviams išvadavimo, akliesiems – regėjimo; siuntė vaduoti prislėgtųjų ir skelbti Viešpaties malonės metų“, Jėzus tvirtina, kad „šandien išsipildė ką tik jūsų girdėti Rašto žodžiai“ (Lk 4, 18–19. 21), sako, kad *jau* išsipildė. Tik tada jis ima daryti tai, ką perskaitė pranašystėje. Jono Krikštytojo mokiniai, nors ir žinojo apie Jėzaus darbus (Lk 7, 18), bet atėjo pas Jėzų pasiklausti, ar jis yra tas, kuris turi ateiti, ar laukti kito. Jėzus neaiškina jiems savo galių dieviškos kilmės, bet atsako tais pačiais Izaijo pranašystės žodžiais (Lk 7, 22): „Keliaukite ir pasakykite Jonui, ką esate matę ir girdėję: *aklieji praregi, raišieji vaikščioja, raupsuotieji apvalomi, kurtieji girdi, mirusieji prikeliami, vargdieniams skelbiama geroji naujiena*.“ Jėzaus daromi stebuklai – visi šie išsipildę ženklai – yra nepaprasti ir nuostabūs, tačiau norint suprasti tikrąją jų reikšmę reikėjo (ir šandien reikia) atsiversti, imti mąstyti ta pačia logika kaip ir Jėzus. Tai žinodamas Jėzus priduria: „ir palaimintas, kas nepasipiktins manimi“ (Lk 7, 23).

Taigi Dievo Karalystė *jau* yra čia, tačiau ji tokia maža, kad beveik nepastebima. Jėzus sako, kad ji panaši į garstyčios grūdėlį, kuris krenta į dirvą, joje visiškai pasislėpdamas ir

³²⁴ Schweizer. *Ten pat.* P. 169.

³²⁵ Schillebeeckx. *Gesù. Ten pat.* P. 138–139.

numirdamas, bet štai iš jo ima ir išauga didelis medis, jame net padangių sparnuočiai sau lizdus suka (Mk 4, 30–32). Čia pat esanti Karalystė yra paslėpta ne todėl, kad ji yra kažkur anapus, danguose, kaip tai atrodė kai kuriems Jėzaus amžininkams, bet todėl, kad ji yra kasdienybėje, konkrečiuose mažuose kasdieniškuose įvykiuose³²⁶. Tiek Jėzaus laikais, tiek iki šiol žmonių istorijoje yra labai sunku atskirti, kur ta Karalystė yra ir kur jos nėra, nes gera sėkla visuomet auga kartu su raugėmis ir bus atskirta tik tada, kai ateis laikas, tačiau tas laikas *dar ne* dabar (Mk 13, 24–30). Žmonės, kurie susitikdavo Jėzų, visuomet patirdavo šią įtampą klausydami Jėzaus ar matydami jo darbus. Busimoji Dievo Karalystė išsipildys tik laikų pabaigoje. Tačiau, kas nori įžengti į ją ateityje, turi apsispręsti šiandien pat. Atsiversti ir tikėti – reiškia nuolatos mokytis atpažinti Karalystę mažuose kasdieniuose ženkluose, dėl to kiekvienas, kuris tiki, jau yra Karalystėje, tačiau gerai supranta, kad jis pats yra atsakingas už tolimesnį jos kūrimą ir skelbimą. Kol Jėzaus mokiniai laukia ir darbuojasi dėl Dievo Karalystės, Jėzus juos išmoko melstis: „Teateinie Tavo Karalystė“ (Lk 11, 2). Mokiniai ne sykį smalsauja, kada gi ateis išsipildymo valanda, bet pačiam Jėzui tai visai nerūpi, jam rūpi tik žmonių santykiai su Dievu ir tarpusavyje³²⁷.

3.3.3. Parabolė, vaizduojanti Karalystės logiką

Kaip jau buvo pastebėta, Jėzus neturėjo tiesioginio tikslo ką nors papiktinti ar įsivelti į konfliktą. Tačiau taip pat yra akivaizdu, kad tie konfliktų momentai su atskirais asmenimis ar asmenų grupėmis anaipol nėra netikėti. Jau nuo pat pradžios Jėzaus veikla buvo konfliktinio pobūdžio tuometiniame Palestinos socialiniame–politiniame bei religiniame kontekste, nes Karalystės vertybės buvo nesuderinamos su vyraujančiomis ano laikmečio vertybėmis. Jėzaus veikla ir žodžiai nuosekliai ir ištikimai komunikavo Karalystės žinią, kuri provokavo Jo veikimą mačiusius ir žodžių klausiusius žmones apsispręsti³²⁸. Jėzaus komunikacijos metodas, galima sakyti, buvo provokuojantis. Įdomu pastebėti, kad evangelijose dažnai užsimenama, kad Jėzus mokė minias, ilgai kalbėdavo žmonėms – ištisas dienas, tačiau nei vienas iš evangelistų nebando surašyti, atpasakoti viso pasakyto teksto: tai sudarytų daugybę puslapių, kaip Evangelijoje pagal Joną pastebima: „Yra dar daug kitų dalykų, kuriuos Jėzus padarė. Jeigu kiekvieną atskirai aprašytume, manau, visas pasaulis nesutalpintų knygų, kurias reiktų parašyti“ (Jn 21,25). Vadinasi, mokiniams šios kalbos nebuvo tiek svarbios, o jie įsiminė ir surašė tik tam tikrus pamokymų, posakių, pokalbių ir ginčų atskirus momentus. Sinoptinėse Evangelijose ypač svarbus Jėzaus mokymas parabolėmis. Toks mokymas buvo įprastas Jėzaus aplinkos

³²⁶ Kasper. *Gesù il Cristo*. Ten pat. P. 97.

³²⁷ Schillebeeckx. *Gesù*. Ten pat. P. 149.

³²⁸ Bravo Gallardo. Ten pat. P. 269.

naratyvinėje kultūroje, todėl Jėzaus laikų žmonės mokėjo klausytis ir interpretuoti paraboles. Parabolė nėra tas pats, kas palyginimas. Palyginime yra vaizdingai sugretinami du dalykai (kurčias kaip sliekas), tuo tarpu lietuvių kalboje parabolės reikšmė gali būti ir: „nedidelis dorovinio pamokomo turinio alegorinis pasakojimas“³²⁹, todėl parabolės sąvoka yra artimesnė nei palyginimo Jėzaus pasakotoms istorijoms nusakyti. Pasak Ch. Doddo, parabolė – tai natūrali minties išraiška, kuria tiesa pasakoma ne abstrakcijomis, bet vaizdais³³⁰.

Kiekviena Jėzaus parabolė, nors pasakoja apie kasdieninį gyvenimą, buitį, paprastai savyje turi kažką paradoksalaus. Jos centre glūdi tam tikras nelogiškas dalykas, kažkas netikėto, kad visą pasakojimą apverčia aukštyn kojomis ir provokuoja klausytoją apsispręsti, kieno pusėje jis yra. Parabolė savo reikšmę įgyja tik tada, kai klausytojas apsisprendžia. Jei klausytojas neapsisprendžia – parabolė lieka pakibusi ore: be reikšmės – nesuprasta. Klausytojo apsisprendimas yra ne tik tam tikras etinių nuostatų ugdymasis, bet tikras atsivertimas: klausytojas ne tik apsisprendžia, ar jis vieno, ar kito parabolės personažo pusėje, bet ar Jėzaus ir Jo Karalystės pusėje. Štai parabolėje apie darbdavį (Mt 20, 1–16), kuris visiems išmoka vienodą atlyginimą: ir tiems, kurie dirbo visą dieną, ir tiems, kurie dirbo tik vieną valandą. Klausytojas pasipiktina kartu su tais, kurie dirbo visą dieną ir jiems pasuktiniams buvo išmokėtas sutartas denaras, nes jie žino, ką reiškia sunkus darbas per dienos karštį ir tikisi matematinio teisingumo. Taigi pasipiktindami klausytojai jau nėra vien klausytojai, bet yra įtraukiami į parabolės veiksmą, tačiau staiga susivokia, kad teisingumas, apie kurį kalba Jėzus, nėra matematinis, o Tėvo ir Jo Karalystės: „Bičiuli, aš tavęs neskriaudžiu! Ar todėl šnairuoji, kad aš geras?!“ (Mt 20 – 13b. 15b). Pereiti iš pasipiktinimo į pritarimą, reiškia ne ką kitą, kaip tik atsivertimą ir įžengimą į Dievo Karalystę³³¹.

Jėzus ne tik taip kalba, bet ir elgiasi. Jėzaus gyvenimo stilius lygiai taip pat provokuoja tuos, kurie su juo susitinka. E. Schillebeeckxas mato Jėzų, susižavėjusį Dievo veikimo būdu, apie kurį pasakoja parabolėse, tačiau ir paties Jėzaus gyvenimas yra gyva parabolė, kuri jo klausytojus verčia savęs paklausti: kas gi yra tas pasakotojas? Tiek Jėzaus žodžiai, tiek Jo gyvenimas, kaip parabolė provokuoja žmogų pamatyti Dievo veikimą, kuriame jis rūpinasi žmogumi. Natūraliai čia kyla teologinis klausimas apie Dievo veikimo būdą. Stebint Kristaus veiklą, kurios integrali dalis yra parabolės, stebėtojams ir klausytojams tenka atsakyti ir į kristologinį klausimą: ar klausytojas leisis apdovanojamas Jėzaus gerumu, meile, gailestingumu,

³²⁹ Parabolė // Lietuvių kalbos žodynas //www.lkz.lt. 2011 10 10.

³³⁰ Dodd Ch. Le parabole del regno. Brescia: Paideia. 1970. P. 19.

³³¹ Schillebeeckx. Gesù. Ten pat. P. 156–157. Apie parabolės metodą, taip pat Fabris R. Gesù di Nazareth. Storia e interpretazione. Assisi: Cittadella. ²1983. P. 191–201.

malone ir priims tai, ar jis taip pat priims reikalavimą pakeisti savo mąstymą (atsiversti) ir savo gyvenimo būdą³³²?

Be to, kad Jėzus savo gyvenimo ir žodinėmis parabolėmis provokavo (ir šiandien provokuoja) dalyvauti Jo istorijoje ir atsiversti, yra dar vienas svarbus Jo mokymo aspektas: Jis nebijojo atskleisti melo ir viešai parodyti religinės priespaudos formas, kurias naudojo politinis–religinis elitas. Akistatose su fariziejais ir rašto aiškintojais, kurie laikydami papročių pažeidžia Dievo gailingumą ir teisingumą reikalavimą (Mk 7, 1–23 ir paral.). Jėzus gina autentišką Tėvo įvaizdį, nes mato, kad melagingu Dievo įvaizdžiu prisidengę įtakingi žmonės gina savo asmeninius interesus, tačiau jų Dievas neturi nieko bendro su Jėzaus Tėvu, gyvuoju Dievu. Tos tradicijos, kurių buvo laikomasi ir verčiama laikytis kitus Dievo vardu, buvo priešingos apreikštajai Dievo valiai. Todėl Jėzus kaltina tuos, kurie klaidingai moko: „niekais paversdami Dievo žodį dėl savojo papročio, kuri esate perėmę. Ir daug panašių dalykų jūs darote (Mk 7, 13). Bene pats tragiškiausias pavyzdys, kuriame Jėzus parodo kaip žiauriai galima naudotis melagingu Dievo įvaizdžiu, randamas Jn 16, 2: „ateis valanda, kada jūsų žudikai tarsis atlieką šventą pareigą Dievui“.

Jėzaus negali leisti, kad Blogis veiktų Dievo, jo Tėvo, vardu, todėl tiesiog atidengia Blogį

- tiesiogiai nurodydamas: „nėra nieko, kas, iš lauko įėjęs į žmogų, galėtų jį sutepti. Žmogų sutepta vien tai, kas iš žmogaus išeina“ (Mk 7, 15); bei kreipimaisi į fariziejus ir Rašto aiškintojus prasidedantys: „vargas jums“ (Mt 23, 13–32 ir paral.);
- savo elgesiu: kai fariziejai stebi, ar jis kartais „nepažeis“ šabo įsakymo, Jėzus visuomet lieka nuoseklus rodydamas, jog žmogus ir jo gyvybė yra pats svarbiausias dalykas, todėl gydo (Mk 1, 41. 2, 23–27 ir kt.);
- Jėzus demaskuoja klaidingą Dievo įvaizdį savo parabolėmis. Viena iš tokių ryškiausių yra apie vynininkus žmogžudžius (Mt 21,33–45 paral.), kur: „išgirdę palyginimus, vyresnieji kunigai ir fariziejai suprato, kad Jėzus kalba apie juos“ (21, 45)³³³.

3.4. Jėzaus Kristaus asmens bruožai, žavintys jaunimą

Tyrime „Jaunimo atvirumas kristologinei žiniai Katalikų Bažnyčioje Lietuvoje“ išryškėjo, kad pagrindinis Jėzaus bruožas, kuris žavi jaunimą yra Jėzus draugas. Daugelis intervantų sakė, kad jiems svarbus Jėzus, kuris drąsus, nebijo laikytis savo nuomonės ir eiti iki galo. Jėzus, kuris ateina į labai ypatingą, išlaisvinantį santykį. Kitiems svarbus Jėzaus tvirtumas,

³³² Schillebeeckx. *Gesù. Ten pat.* P. 170–171.

³³³ Sobrino. *Gesù Cristo liberatore. Ten pat.* P. 291–297.

atsidavimas Dievo valiai. Pateikiant Jėzaus Kristaus žinią svarbu rasti tuos bruožus, kurie atitiktų jaunimo pasaulėjautą, tačiau tuo pačiu būtų autentiški ir padėtų jaunimui pažinti ir priimti visą Jėzaus Kristaus asmenį ir Jo žinią.

Kaip pirmuosius Jėzaus mokinius sužavėjo susitikimas su Mokytoju, taip dabar norint parodyti Jėzų jaunimui reikia tinkamai pažinti, kurie Jo bruožai ir kokiais aspektais žavi jaunus žmones, kad jie norėtų artintis prie Jėzaus, susitikti Jėzaus žvilgsnį ir išgirsti kvietimą Juo sekti. Atkreiptinas dėmesys, kad neegzistuoja toks išsamus Jėzaus asmenybės aprašas, arba tiksliau, yra hipotetinės studijos apie Jėzaus asmenybę, nes nepakanka istorinių detalių atkurti, koks Jėzus buvo iš tiesų. Jau keturiose Evangelijose išskyla nors ir suderinti, bet vis dėlto gana skirtingi Jėzaus asmenybės paveikslai. Taigi apibendrinant šaltinius įmanoma pristatyti tam tikrus asmenybės bruožus, nepretenduojant į visuminį Jėzaus Nazariečio paveikslą³³⁴. A. Nolanas pažymi, kad net be pastangų ieškoti tam tikrų Jėzaus bruožų, iš Evangelijų išskyla „nepaprastai laisvas, neribotos drąsos, stulbinančio autentiškumo žmogus, kurio išmintis liudija pati už save“³³⁵.

Visas Jėzaus gyvenimas, jo fizinės, psichinės, intelektualinės ir dvasios jėgos buvo sutelktos į vieną projektą, jo svajonę, kurią jis aistringai siekė įgyvendinti³³⁶. Toks asmenybės sutelktumas liudija autentiškumą, tikrumą. Nepaisant to Jėzus gyveno kaip ir kiekvienas žmogus, turėjo tuos pačius žmogiškus poreikius, kaip ir kiekvienas, tačiau apaštalas Paulius sako, kad Jėzaus žmogystė tuo pačiu buvo išskirtinė, todėl vadina Jį „antruoju žmogumi“, „paskutiniu Adomu“, atėjusiu iš dangaus (1 Kor 15, 45–57). H. Kessleris atkreipia dėmesį, jog Jėzus skyrėsi nuo kitų žmonių ne savo dievyste, bet žmogyste. Toje pačioje žmogystėje, kaip ir visi, jis vis dėlto yra visiškai kitoks. Jėzus nėra „superžmogus“. Jo skirtingumas pasireiškia nusizėminimu, pasilenkimu prie kiekvieno, kad kiekvieną išlaisvintų (Mk 10, 45). Todėl Jėzujė atrandama kažkas daugiau, nei galima atpažinti bet kuriame kitame žmoguje³³⁷.

Toliau trumpai aptariamie Jėzaus asmenybės bruožai ar santykio aspektai, suprantami kaip daliniai arba papildantys vienas kitą.

³³⁴ Yra nemažai tokių mėginimų atkurti Jėzaus asmenį, tačiau dar viena iš problemų yra ta, kaip įsikūnijęs Dievo Sūnus visiškai persiėmė savo sociokultūrinės aplinkos mąstyseną bei anuomet savitomis saviraiškos formomis, kurios skirtingoms kultūroms atrodytų svetimos ir keistos (XXI amžiaus pradžios jaunimui Lietuvoje). Jėzaus asmenybės bruožus išsamiai nagrinėja: *Penna R. I ritratti originali di Gesù il Cristo. Inizi e sviluppi della cristologia neotestamentaria. Milano: San Paolo. Vol. 1. Gli inizi. 1996; vol. 2. Gli sviluppi. 1999. R. Schnackenburg. La persona di Gesù Cristo nei quattro vangeli. Brescia: Paideia. 1995.*

³³⁵ Nolan. Ten pat. P. 167.

³³⁶ Gallo L. *Contemplare il volto di Cristo // Note di pastorale giovanile. 2004 Nr. 2. P. 56–60.*

³³⁷ Kessler. H. *Cristologia. Brescia: Queriniana. 2001. P. 191.*

3.4.1. Jėzaus laisvė

Postmodernioje visuomenėje asmenims svarbu turėti laisvės pojūtį, nes manoma, kad būtina rinktis asmeniškai ir laisvai, kriterijai dažnai būna nesuvokti inoriai arba aplinkos diktuojama mada. Tokie pasirinkimai nereikalauja nuoseklumo. Kasdienybėje dažnai manipuluojamas laisvės pojūtis atveda į įvairias vergovės formas³³⁸. Priklausomybė nuo vartojimo sudaro šio laikmečio žmonėms išpūdį, kad „jie neturi laiko“ maldai, tylai, Dievo žodžio skaitymui, nesavanaudiškiems geriems darbams. Jėzaus asmens laisvės bruožų atskleidimas evangelizacijoje provokuoja jaunimą apsispręsti gyvenime rinktis krikščioniškus idealus: turėti jiems laiko ir vietos kasdienybėje. Toks pasirinkimas yra nelengvas, nes aplinkoje bendraamžių, kuriems tikėjimas būtų vertybė, yra nedaug. Kristologinėje žinioje pasirinkimas yra kaip konflikto sprendimas, pasirenkant Jėzų ir jo skelbtą Karalystę. Pats Jėzus ir čia yra laisvės ir pasirinkimo Mokytojas. Ch. Duquocas savo kristologinei studijai pasirinko būtent Jėzaus, kaip laisvo žmogaus, prieitį ir šią temą plačiai analizavo³³⁹. Toliau bus apžvelgiami keli aspektai, kurie gali būti naudingi jaunimo evangelizacijoje.

Jėzaus naudojasi savo laisve labai išmintingai – tai nepanašu į paaugliško protesto apraiškas, kur atsisakoma paklusti vien taip, kad būtų galima maištauti. Be to, laisvė geriausiai atpažįstama klusnumo ir atsakomybės fone. Visgi galima tvirtinti, kad Jėzus ėjo „prieš srovę“ savo visuomenėje ir elgėsi taip, kaip nebuvo įprasta, kad elgtųsi jo laikmečio žmonės. Atskaitos taškas, kuris leidžia atpažintis Jėzaus vidinės laisvės ženklus, yra pats tikslas – Dievo Karalystė. Laisvė reikalinga Karalystės skelbimui, todėl visa kita yra reliatyvu. Jei nėra tikslo, *kam* asmuo laisvas, tuomet laisvė *nuo* kažko netenka savo prasmės. kiti pasirinkimai nebūtų laisvės apraiškos³⁴⁰:

- Jėzaus santykis su turtais ir materialinėmis gėrybėmis, kurių reikia kasdieniam pragyvenimui (Mt 6, 25–33);
- Kai Jėzų nori paskelbti karaliumi, jis pasitraukia: nepasiduoda valdžios ir galios pagundai, bet lieka laisvas, kad galėtų toliau vykdyti savo Karalystės skelbimo misiją (Jn 6, 15);
- Jėzus elgiasi, kaip laisvas žmogus galingųjų akivaizdoje, kuomet jam gresia mirtis (Mk 8, 15, Lk 13, 31–32);
- Jėzus skelbdamas Karalystę taip pat nepasiduoda savo giminių įtakai, kurie ketina apriboti jo laisvę (Lk 2, 51; Mk 3, 33);

³³⁸ Tai buvo aptarta antroje dalyje: 2.1. Jaunimas Lietuvoje kaip socialinė grupė. Pastebimas visoje Europoje didėjantis procentas priklausomų asmenų nuo narkotikų, alkoholio, taip pat interneto.

³³⁹ *Duquoc Ch. Gesù uomo libero. Abbozzo di una cristologia. Queriniana: Brescia. 1974.*

³⁴⁰ *González De Cardedal O. Cristologia. Madrid: Biblioteca de autores cristianos. 2001. P. 65. Doquoc. Ten pat. P. 37–42.*

- Jėzus nepaiso kitų religinio–politinio pobūdžio grupių nuomonės apie jį, todėl gali juos atvirai kritikuoti, nes pastarieji neatlieka savo tarnavimo tautai funkcijos (Mt 23, 13–32; Mt 22, 34);
- Jėzus gerbia Įstatymą, tačiau laisvai jį interpretuoja, parodydamas autentišką, laisvo žmogaus santykį su įstatymu (Mt 5, 21; Mk 1, 22);

Pati didžiausia laisvė yra atleidimas, kurį Jėzus dosniai dalina iki galo ir net būdamas nukryžiuotas³⁴¹.

Jėzaus laisvė nebuvo vien nepriklausomybė nuo kitų žmonių, daiktų ir socialinių garantijų. Jo laisvė, kaip ir kiekvieno žmogaus laisvė, pasiekama diena iš dienos konkrečiais pasirinkimais ir apsisprendimais. Laiškas žydams primena, kad Jėzus, kaip ir kiekvienas žmogus, buvo išmėgintas, tačiau jis nenusidėjo (Žyd 4, 15b). Jėzus lieka ištikimas Tėvo valiai ne todėl, kad negali pasirinkti blogio, bet todėl, kad yra pajėgus ir renkasi ištikimybę – tai Jo viso gyvenimo pasirinkimų visuma³⁴². Ypatingai du Jo laisvės pasirinkimo momentai plačiau atskleisti Evangelijose: gundymas dykumoje ir malda Alyvų kalne. Šie pamatinio pasirinkimo momentai yra Jo viešojo gyvenimo pradžioje ir pabaigoje. Jėzaus gundymai dykumoje, užrašyti sinoptinėse evangelijose (Mt 4, 1–11 ir paral.), buvo svarbūs pirmosioms bendruomenėms (Žyd 2,18), nes rinktis sekti Jėzumi reikalavo tokio laisvės kelio, kurį nuėjo Jėzus, tačiau mokyns čia nėra vienas. Mokytojas jį išlaisvina reikalingiems pasirinkimams, tačiau pagrindinis dalykas, iš kurio Jėzus išlaisvina yra nuodėmė³⁴³.

Jėzus buvo laisvas, todėl galėjo priimti kiekvieną be išankstinių sąlygų toje situacijoje, kurioje žmogus tuomet būdavo, nesigindamas ir nepuldamas. Jis parodydavo Tėvo gailestingumą ir meilę taip, kad žmogus po susitikimo būdavo perkeistas. Ta laisvė taip pat glaudžiai susijusi su Jėzaus autoritetingumu. Jėzaus kalba stebino žmones, nes Jėzus kalbėjo ne todėl, kad priklausė kokiam nors grupei, ne todėl, kad siekė kokios nors sau naudos, ne todėl, kad norėjo palikti savo vardą tautoms. Jis skelbė iš savo laisvės, skelbė Tiesą ir tai buvo jau autoritetingumo jėga. Lietuviškai tam vartojamas žodis „galia“: „Kokia galia tai darai? Kas tau davė galią tai daryti?“ (Mk 11, 28). Įdomu, kad Jėzus niekada nesiaiškina, kas Jam suteikė tokią galią³⁴⁴. Po prisikėlimo galima suprasti, kad Jis tai darė savo galia – Dievo Sūnaus galia. Mokiniai iš to ir pažino, kad Jėzus yra Dievo Sūnus. Jėzaus galia – ne vien retorinis įvaizdis,

³⁴¹ *Doquoc.* Gesù Ten pat. P. 141.

³⁴² *Forte B.* Gesù di Nazaret storia di Dio, Dio della storia. Saggio di una cristologia come storia. Milano: Paoline. 1985. P. 229.

³⁴³ *Mateos J., Camacho F.* L'alternativa Gesù e la sua proposta per l'uomo. Assisi: Cittadella. 1989. P.75–77. Naujajame Testamente, ypač Pauliaus laiškuose, ryški išlaisvinimo iš mirties tema, kuri yra nuodėmės pasekmė. Trečioji laivės tema yra laisvė nuo Įstatymo, tačiau Pauliaus laiškuose krikščionims yra privaloma laikytis Dvasios Įstatymo (Rom 8,2) (*Valentini A.* Libertà nel Nuovo Testamento // *(a cura di) Bianchi E. (et al.)* La libertà. Bologna: Dehoniano. 1991. P. 98–103.

³⁴⁴ *Nolan.* Ten pat. P. 169.

kuris pakėri klausytojus, bet ji buvo paveiki: „Šabo dieną nuėjęs į sinagogą Jėzus pradėjo mokyti. Žmonės stebėjosi jo mokslu, nes jis mokė, kaip turintis galią, o ne kaip Rašto aiškintojai. Jų sinagogoje tada buvo netyrosios dvasios apsėstas žmogus. Jis ėmė šaukti: „Ko tau iš mūsų reikia, Jėzau Nazarėnai? Gal atėjai mūsų pražudyti? Aš žinau, kas tu esi: Dievo šventasis!“ Jėzus sudraudė jį: „Nutilk ir išėik iš jo!“ Tuomet netyroji dvasia pradėjo jį tąsyti ir, baisiai šaukdama, išėjo iš jo. Visi didžiaai nustebo ir klausinėjo vienas kitą: „Kas gi čia? Naujas mokslas su galią?! Jis netgi netyrosioms dvasioms įsakinėja, ir tos jo klauso!“ (Mk 1, 22–27)

Šioje ištraukoje klausytojai jau iš Jėzaus žodžių patiria, kad jis turi galią. Tačiau, kai Jėzus išvaro piktąją dvasią ir ta jam paklūsta, tuomet klausė ir stebėję žmonės įsitikina, kad ne tik jiems taip „atrodo“, bet taip yra iš tikrųjų. Jėzus jiems nieko neaiškina. Jo galią nebuvo grįsta kokia nors socialine ar religine valdžia, Jo galią buvo jame.

Jėzui paklūsta ne tik piktosios dvasios, bet ir ligos, jūra, vėjai. Jėzus galios nenaudoja, kaip prievartos prieš kitų žmonių laisvę, kad juos įtikintų ir priverstų tikėti, paklusti, atsiversti. Kiekvienas kitas asmuo taip pat turi apsispręsti laisvai. Ta Jėzaus galią buvo ne kas kita, o pati tiesa. Betarpišką Jėzaus santykį su tiesa, evangelistas Jonas išreiškia personifikacija: Aš esu Tiesa (Jn 14, 6). A. Nolanas atkreipia dėmesį, kad būtent dėl to Jėzus ir nesiremia joku išoriniu autoritetu, vien tuo, kuris yra pačioje tiesoje. Jėzus norėjo, kad žmonės paklustų pačiai tiesai³⁴⁵. Jėzus ne tik sako, bet ir realiai išlaisvina žmones iš visko, kas jiems trukdo gyventi Jėzaus Karalystės viltimi: „Jūs pažinsite tiesą ir tiesa padarys jus laisvus“ (Jn 8, 32). Savo laisve Jėzus dalinasi su kiekvienu, kuris Jį priima.

3.4.2. Jėzus – ištikimas draugas

Individualizmo paženklintoje visuomenėje viena iš jaunimo (ir ne tik jaunimo) baimių yra likti vienišu, niekam nereikalingu, nemylimu. Jėzaus bičiuliškumas atliepia į šią baimę, todėl yra priimtinas. Jaunimas neretai įvardina Jėzų, kaip draugą, kaip tą, kuris keliauja kartu erdvėje ir laike, niekada neišduoda, nieko nereikalauja, guodžia vienišume ir nepasisekimuose, atleidžia išdavytes. Jėzaus – draugo paveikslas yra reikšmingas paauglystėje, kai paauglys išgyvena vidinius ir išorinius konfliktus, tapatumo paieškas, tačiau verta atkreipti dėmesį į keletą pavojų pernelyg suprastinti kristologinę žinią:

- Nors kiekvienas asmuo turi savo Dievo įvaizdį, kuris nėra pats Dievas, tačiau Jėzus–draugas dažnai reiškia intymų, asmenišką „savo Jėzaus“ įsivaizdavimą, kuris (nelyginant stebukladarys) turi pildyti norus ir prisitaikyti prie paauglišių užgaidų.

³⁴⁵ Ten pat. P. 176.

- Jei Jėzus suprantamas, kaip lygiavertis, viską toleruojantis draugas, tuomet jis neturės jaunuolio asmens brandai įtakos.
- Jėzus – draugas, atsietas nuo bendruomenės, gali skatinti sekuliarizuotai visuomenei būdingo asmeninio tikėjimo susikūrimą, atsietą nuo Bažnyčios.
- Apie draugystę su Jėzumi vaikai paprastai išgirsta Pirmosios Komunijos katechezėse, todėl jų atmintyje būna toks Jėzaus – draugo apibūdinimas, tačiau perėjus į paauglystę, dažnai suvokimas lieka be turinio.

Popiežius Jonas Paulius II įžengiant į trečiąjį tūkstantmetį šitaip pristato jaunimui Jėzų: „Argi Kristus nėra didžiausias draugas ir sykiu bet kurios autentiškos draugystės mokytojas?“³⁴⁶. Palydėti jauną žmogų į bičiulystę su Jėzumi dažnai reiškia, kad pirmiausiai reikės kartu mokytis suvokti, ką reiškia būti draugu. „Draugu“ paaugliai ir jaunimas dažnai vadina tiesiog pažįstamus žmones, kurių žino tik vardą, o interneto socialiniuose tinklalapiuose į „draugų“ sąrašus kviečiami bei priimami ir visai nepažįstami žmonės. Tokioje sampratoje draugystė su Jėzumi mažai beturėtų kokią nors reikšmę. Gilinant pačios draugystės sampratą padedama tikroviškiau įvertinti turimus santykius su bendraamžiais ir prisiimti atsakomybę už santykių kūrimą bei palaikymą, tada ir draugystė su Jėzumi turės reikšmės jaunimo gyvenimui.

Jėzus tik misijos pabaigoje kreipiasi į savo mokinius, kaip į draugus: „Jūs aš draugais vadinau, nes jums viską paskelbiau, ką buvau iš savo Tėvo girdėjęs“ (Jn 15, 15). Jis parodo draugystės idealą: „Nėra didesnės meilės, kaip gyvybę už draugus atiduoti“ (Jn 15, 13). Jėzus ne tik tai pasako, bet ir padaro: Jis parodo, kad yra draugas iki galo. Toks yra draugystės su Jėzumi kriterijus. Neužtenka norėti būti Jėzaus draugu, „kalbėtis“ su Juo, neužtenka Jėzumi žavėtis, Jį išpažinti, Jį skelbti. Jėzaus draugas yra tik tas, kuris laikosi meilės įstatymo: yra pasiruošęs už draugus atiduoti gyvybę: „Jūs būsite mano draugai, jei darysite, ką jums įsakau. Aš jums tai įsakau: vienam kitą mylėti!“ (Jn 15, 14. 17). „Gyvybės dovanojimo“ idealas draugystėje su Jėzumi yra pernelyg aukštas, kad jaunimas nuo pat pradžių juo susižavėtų, tačiau tai yra tikslas, į kurį turėtų orientuotis asmeninis jaunimo palydėjimas, maldos vedimo praktikos ir kitos pastoracinės priemonės. Taigi tikra bičiulystė prasidės tik po to ilgo mokinystės laiko, kai jaunuolis priims į savo gyvenimą, savo kasdienes sprendimus ir pasirinkimus visą tai, ką Jėzus paskelbė, kai bus perkeistas.

Jėzus įvardinamas Mokytoju tada, kai jauno žmogaus kiekvienoje dienoje atsiranda Dievo žodžio skaitymui ir apmąstymui skirtas laikas.

³⁴⁶ *Jonas Paulius II. Apaštališkas laiškas Novo millennio ineunte. 2001. 9 // http://www.lcn.lt/b_dokumentai/ap_laiskai/novo-millennio-ineunte.html. 2012 10 10.*

3.4.3. Jėzus – Mokytojas ir Viešpats

Jaunuolis, turintis vidinės maldos arba asmeninį santykį su Dievu, palaipsniui ugdomi, atsiranda maldos, susitikimo su Jėzumi, esančiu Eucharistijoje, ir Dievo žodžio apmąstymo įprotis. Tai jaunuolio, jau susitikusio Jėzų, pastangos Jį geriau pažinti.

Jau minėtame dokumente *Novo millennio ineunte* popiežius Jonas Paulius II kvietė „įsimąstyti į Jėzaus veidą“³⁴⁷. Pastoracinis uždavinys yra pateikti tokį Jėzų Kristų, kad jaunimas galėtų atpažinti jame savo Gelbėtoją ir norėtų jį įsimąstyti. Dažnai Jėzus tampa neatpažįstamas, nes per šimtmečius ant jo veido užsideda doktrininių, juridinių, moralinių, kultūrinių interpretacijų „sluoksniai“, uždengiantys jo gyvybiškumą ir aktualumą šiandien³⁴⁸. Šiuos sluoksnius pirmiausia reikia atpažinti, kad būtų galima juos nuvalyti, o tai padeda Naujojo Testamento liudijimas: „[i]simąstant į Kristaus veidą neišvengiamai būtina remtis tuo, kas apie Jį sakoma nuo pradžios ligi galo Jo slėpiniu persiėmusiame Šventajame Rašte“, nes Evangelijose „išnyra patikimai istoriškas Nazariečio veidas“, tačiau vis dėlto mokiniams „tiksliai tikėjimas leido visiškai įsiskverbti į Jo veido slėpinį“³⁴⁹. Įsižiūrėjimas arba kontempliacija nėra pats sau tikslas: Jėzų būtina pažinti, kad būtų galima Juo sekti kasdieniniame gyvenime³⁵⁰. Kontempliuojamas „veidas“ yra tarsi kelrodis, kuris parodo, kaip atskiras asmuo gali šiandien rasti tą Jėzų Nazarietį savo istorijoje: ne tik asmeninėje, bet ir bendruomeninėje, ne tik dvasinėje, taip pat ir socialinėje, ir politinėje³⁵¹. Šio laimečio Jėzaus paieška nereiškia, kad ieškomas koks nors „naujas Jėzaus veidas“, bet kad ieškoma to Jėzaus asmens, kuriame šiandieninis jaunimas rastų atsakymus į jų keliamus prasmės, laimės, orumo, bendrystės ir taikos klausimus³⁵².

G. Moiola, komentuodamas Jono tradicijoje mokinystės temą, atkreipia dėmesį, kad įsižiūrėjimas į Mokytoją turi savo dinamiką. Mokinys yra tas, kuris klauso Jėzaus žodžio. Jėzus rodo ženklus, juos aiškina. Ženklas ir paaiškinimas ir yra Žodis – tai Jėzus Kristus. Mokinys mato ženklą, kurį atliko Jėzus vienybėje su Tėvu. Ženklas mokiniui tampa *išganymo* ženklų vien per tikėjimą. Kai mokinys atpažįsta ženklą, jis iš tiesų praregi³⁵³. Todėl ženklas sukuria tylą arba

³⁴⁷ Lot. tekstas šią dalį vadina „vultus contemplandus“. Jėzus Kristaus liudytojai pirma turi būti „*contemplatores eius vultus*“. Čia kalbama apie kontempliaciją, kuri pranoksta mąstymą. (*Ioannis Pauli pp. II. Epistula apostolica Novo millennio ineunte*. 2001. 16 // http://www.vatican.va/holy_father/john_paul_ii/apost_letters/documents/hf_jp-ii_apl_20010106_novo-millennio-ineunte_lt.html. 2012 10 10).

³⁴⁸ „Sluoksniais“ įvardina A. Gallo, nes jie vaizdingai išreiškia ir laiko tėkmę, kurioje kaupiasi tarsi dulkės įvairios interpretacijos, taip pat ir Jėzų Kristų tarsi paveikslą, kurio po tomis dulkėmis jau neįmanoma atpažinti, kas jame pavyzduota. Gallo. *Contemplare il volto di Cristo* // Ten pat. 2004. Nr.1. P. 38.

³⁴⁹ *Jonas Paulius II. Novo millennio ineunte*. Ten pat. 17–19.

³⁵⁰ *Bernard Ch. Contemplazione // De Fiores S., Goffi T. (Ed al.)*, Nuovo dizionario di spiritualità. Roma: Paoline. 1978. P. 271–272.

³⁵¹ *Fernández B. El Cristo del seguimiento*. Madrid: Publicaciones Claretianas. 1995. P. 15.

³⁵² *Amato. Gesù il Signore*. Ten pat. P. 71.

³⁵³ *Moioli G. Il discepolo*. Milano: Glossa. 2000. P. 16–17.

tylų klausimą, kuriame nuskambėjęs žodis įgauna tikrą prasmę. Tyla be žodžių reiškia kurtumą ir vienatvę, žodžiai be tylos yra beprasmis triukšmas³⁵⁴. Veidas nėra koks nors materialus paveikslas, bet Jėzaus gyvenime galutinai apsiereiškiantis trejybinio Dievo gerumas: „Kas jį mato, mato ir Tėvą (plg. Jn 14,9). Pačiu savo buvimu ir pasirodymu – žodžiais ir darbais, ženklais ir stebuklais, ypač mirtimi ir garbingu prisikėlimu iš numirusių ir pagaliau Šventosios Dvasios atsiuntimu – jis galutinai baigia apreiškimą ir dievišku liudijimu patvirtina, jog Dievas išties yra su mumis, kad išvaduočiau mus iš nuodėmės bei mirties tamsybių ir prikeltų amžinajam gyvenimui“³⁵⁵.

Todėl Jėzuje atpažįstame ne tik tam tikrų savybių asmenį, žmogų, taip pat ir Dievą, kuris tapo artimu (Lk 10, 29–37). Tie, kurie kontempliuoja Jėzaus veidą, Jame mato ir pasaulį – savo pagrindinę užduotį, kurią patiki Mokytojas (Mt 28, 19–20). Jėzaus gyvenimo, mokymo, mirties ir prisikėlimo kontempliavimas neišvengiamai atveda prie džiaugsmingo atradimo, kad Dievas trokšta žmogaus laimės ir suteikia viską, ko reikia, kad iš tiesų tą laimę galėtų pasiekti³⁵⁶. Tuo pačiu žmogus kasdien skaito laiko ženklus, atpažįstamus jo paprastuose kasdiniuose nutikimuose, pareigose, džiaugsmuose ir sunkumuose: „(...) Jėzaus buvimas yra transcendentinis ir būtent todėl yra sunku atpažinti ir nustatyti tikslią kryptį, kuria veda jo dinamizmas, tam mums reikia evangelijų „mayerutinės“ pagalbos. Jos nekalba apie nesantį ar įsivaizduojamą Jėzų, bet per konkretų istorinį atminimą mums leidžia pasiekti Kristų, gyvenantį mumyse, atrasti, atpažinti jo buvimą ir konkretų kvietimą per mūsų buvimą kiekvienoje situacijoje“³⁵⁷.

3.4.4. Jėzus – gydantis ir atleidžiantis nuodėmes

Lietuvoje gana plačiai paplitusi išgydymo pamaldų praktika. Neretai ieškantys jauni žmonės su savo vargu, beprasmybe, kančia, kieno nors pakviesti, atėję į tokias pamaldas per užtarimo maldą patiria stiprų emocinį pasikeitimą: džiaugsmą, ašaras, gyvenimo vizijos išryškėjimą. Yra nemažai knygų apie vidinį (ir ne tik) išgydymą, kurį suteikia Jėzus.

Evangelijose ir apaštalų darbuose gausu išgydymų aprašymo. Liga, kančia ir mirtis yra nuodėmės pasekmės – nebūtinai asmeninės nuodėmės, nes Biblijoje gausu pavyzdžių, kur kenčia teisūs³⁵⁸. Bibliniai išgydymo pasakojimai parodo, kaip Dievo išganymas, ateidamas į konkrečias situacijas, jas perkeičia. Naikinama ne tik nuodėmė, bet ir pasekmės: „Jėzus ėjo per

³⁵⁴ *Zevini*. Il discepolo e il discepolato. Ten pat. P. 129.

³⁵⁵ *Vatikano II Susirinkimo nutarimai*. Dei verbum. Ten pat. 4.

³⁵⁶ *Tonelli R.* Incarnazione // Dizionario di Pastorale giovanile. Ten pat. P. 452–453.

³⁵⁷ *Torres Queiruga A.*, Repensar Cristología. Sondeos hacia un nuevo paradigma. Navarra: Verbo Divino. ³1999. P. 298.

³⁵⁸ Kančios dilemą, kuomet kenčia teisūs, svarsto visa Jobo knyga. Evangelijoje pagal Joną, kai mokiniai pamato aklą gimusį žmogų, klausia, ar čia jis nusidėjo, ar jo tėvai, o Jėzus atsako: „Nei jis nenusidėjo, nei jo tėvai, bet jame turi apsiereikšti Dievo darbai“, – (Jn 9, 3) ir jį išgydo.

visus miestus ir kaimus, mokydamas sinagogose, skelbdamas Karalystės evangeliją ir gydydamas visokias ligas bei negalias“ (Mt 9, 35). Išgydymai yra Dievo Karalystės, Jėzaus pergalės prieš nuodėmę ir mirtį ženklas. Išgydymai ir anuomet, ir dabar vyksta liudydami tikėjimo tikrumą. Nors ne visi žmonės buvo ir yra išgydomi, tai nereiškia nei tikėjimo trūkumo, nei kaltės, nei Dievo nebuvimo to žmogaus istorijoje. Nors ir išgydyti, žmonės nėra apsaugoti nuo kitų ligų, o juo labiau nuo mirties, kuri ženklina visą žemišką būtį, nepriklausomai nuo kiekvieno asmens pasirinkimo, paliestą gimtosios nuodėmės pasekmių, kitaip – egzistuojančio blogio. „Mesijinė pergalė prieš ligą, kaip ir prieš kitokius žmogiškuosius kentėjimus, įvyksta ne vien juos pašalinant stebuklingu išgydymu, bet ir per savanorišką ir nekaltą Kristaus kančią, suteikiančią kiekvienam žmogui galimybę vienytis su Viešpaties kentėjimais“³⁵⁹. Trokšti ir melsti Dievo išgydymo gali kiekvienas tikintysis ir išgydymo meldimo formos yra reglamentuotos Bažnyčios³⁶⁰.

Tokių išgydymo pamaldų centre yra Jėzus. Tikintieji, norintys patirti išsilaisvinimą, pirmiausiai raginami artintis prie gydančio Atgailos sakramento, išpažinti savo nuodėmes ir priimti Dievo atleidimą. Ypatingas dėmesys dažniausiai skiriamas vidiniams išgydymams. Tikintieji, dalyvaujantys tokiose pamaldose, raginami kasdieniniam vidiniam gyvenimui, dažniems sakramentų šventimams. Gausios tokios iniciatyvos³⁶¹ padeda ir atskiriems jauniems žmonėms jų tikėjimo kelionėje.

Tačiau tokios religinės praktikos, atsietos nuo sisteminių katechezų, veda į perdėtai spiritualistinį tikėjimo suvokimą, vengiant prisiimti aktyvią poziciją sprendžiant savo asmenines, šeimynines, socialines ir politines problemas. Be to terapinė kultūra, kaip ja vadino A. Paškus³⁶², skatina tokią geros savijautos paiešką, kuri yra individuali, egoistinė ir be to niekada nesuteikia to, ką žada. Terapinis požiūris į religiją Jėzų mato, kaip psichoterapeutą, kuris turi galią išspręsti bet kurias „paciento“ problemas, jei šis tiksliai laikysis nurodymų – kalbės atitinkamas maldas, laikysis religinės praktikos ir pozityvaus mąstymo. Toks religingumas, nors ir praktikuojamas katalikų, nėra krikščioniškas, bet pagoniškas, nes centre yra ne Dievas ir jo Karalystė, Dievo užmojo žmonių istorijoje realizavimas, o individo gera savijauta.

Pastoracijoje Jėzaus Kristaus, kuris gydo sužeistas širdis ir atleidžia nuodėmes, skelbimas jaunimui yra priimtinas. Kad būtų išvengta iš Viešpaties pasidaryti asmeninį

³⁵⁹ *Tikėjimo mokslo kongregacija*. Instrukcija dėl maldų prašant Dievo išgydymo. 2000 // http://www.lcn.lt/b_dokumentai/instrukcijos/del-maldu-prasant.html#II. DISCIPLININĖS NUOSTATOS. 2011 10 24.

³⁶⁰ Ten pat.

³⁶¹ Katalikų Bažnyčios Lietuvoje oficialiame puslapyje nuolat skalbiamas tokių vidinio išgydymo pamaldų tvarkaraštis // <http://www.katalikai.lt/index.php?id=6&nid=3099>. 2011 06 08.

³⁶² *Paškus A.* Tikėjimo ir netikėjimo sąlytis šiandien. Kaunas: LKC leidykla. 1998. P. 160–204.

terapeutą, tokios vidinio išgydymo praktikos sietinos su kitomis veiklomis, kurios žadina socialinį jautrumą bei asmeninės atsakomybės už savo ir kitų gyvenimo istorijos prisiėmimą, nes autentiškas Jėzaus susitikimas yra kiekviename iš mažiausiųjų brolių, kuriems daroma gera (Mt 25, 40).

3.5. Jėzaus mokinių kelias, kaip jaunimo evangelizacijos modelis

Paskutinis skyrius pateikia Jėzaus mokinių istorijos interpretaciją, pritaikant ją kaip normatyvinį kristologinį jaunimo evangelizacijos modelį. Daugiausia remiamasi mokinių istorijos pasakojimu Evangelijoje pagal Morkų, nes ten galima *aiškiai* išvelgti keletą etapų: pašaukimą, mokymąsi iš konfliktinių situacijų, ypatingą mokinių ugdymą, kryžiaus išmėginimą, kelią Galilėjos link po Prisikėlimo. Evangelijoje pagal Joną atskleidžiamas ypatingas Mokytojo ir mokinių santykis, ypač pirminis pašaukimo ir sekimo etapas.

3.5.1. Mokinystė Naujajame Testamente

Mokinystės tema evangelijose yra pirminės svarbos. Trumpai peržvelgiant Evangelijas, mokinio statusą galima pritaikyti skirtingoms žmonių grupėms: minia, dvylika, moterys, atskiri asmenys, kaip Nikodemas, Lozorius šeima, kiti septyniasdešimt du mokiniai.

Dažnai yra minima minia, kuri Jėzų seka (Mt 4, 25), kuri jį lydi (Lk 7, 11), prisiartina (Mt 15, 30), susėda aplink Jėzų (Mk 3, 32), eina pasitikti (Lk 9, 37), būna su Juo (Mt 15, 32), Jėzumi tiki (Jn 7, 20). Jėzus kreipiasi į minią: Jis moko (Lk 5, 3), kalba jiems (Lk 7, 24), liepia (Mk 8, 6), pasišaukia (Mk 7,1 4). Taigi Jėzus moko minias, tačiau nors jos klausosi Jėzaus žodžių, būna ilgai kartu, seka jį, tačiau iš esmės yra neutralios – neapsisprendžia kokiems nors lemtingiems dalykams³⁶³. Iš minios Jėzus pats išsirenka, pašaukia dvylika, kurie siaurąja prasme ir reprezentuoja mokinių grupę.

Dvylika, kurie minimi čia, turi ir simbolinį vaidmenį: asmeniškai pašaukti, atskirai lavinti – jie yra Izraelio tautos, sudarytos iš dvylikos giminių, eschatologinės vilties, Dievo pažado išsipildymas (Sir 36, 10; 48, 10; Iz 49, 6; Ez 45, 8). Jie yra pašaukti ne sudaryti „naująjį Izraelį“, o naują sandorą tarp Izraelio ir Dievo. Evangelijos pagal Luką pasakojime Jėzus, prieš išsirinkdamas dvylika, praleidžia naktį maldoje (Lk 6, 12), kas išreiškia, kad toji dvylikos grupė yra Dievo norėta ir pašaukta Mesijo Jėzaus. Evangelijose išryškėja, kad tą dvylikos grupę sudarė skirtingų religinių, politinių ir ideologinių pažiūrų vyrai, kurie vėliau yra siunčiami į misiją. Taigi dvylikai yra taikoma iš karto dvigubas titulas: dvylika mokinių – dvylika apaštalu

³⁶³ Grasso S. Le varie forme di discepolato accanto a Gesù e nelle comunità delle origini // Maestro – discepolo. Bologna: Dehoniana. 2010. P. 111.

(pasiųstųjų). Evangelijoje pagal Matą savo išsiuntimo kalboje parodo simetriją tarp Jėzaus ir dvylikos misijos: kaip Jėzus skelbia, gydo, išvaro demonus, taip ir mokiniai – apaštalai daro tą patį (Mt 10, 5–11, 1)³⁶⁴. Tačiau, kaip pastebi H. Wederis, mokinių tikslas nėra tapti tokiais pat mokytojais kaip Mokytojas: jie tiesiog turi mokytis to, ką mato Jėzaus asmenyje, gyventi tuo, ką duoda Mokytojas, atlikti tai, ką jis liepia³⁶⁵. Dvylikos grupė paprastai ir yra tas mokinystės modelis griežtąja prasme, nes jame matomi 4 pagrindiniai momentai, kuriuose Jėzus „pamato“, „pašaukia“, o pašauktieji „viską palieka“ ir „seka“³⁶⁶.

Dar viena mokinių grupė yra *moterys*. Nors visos sinoptinės Evangelijos išskirtinai pabrėžia, kad Jėzus pašaukė būti savo mokiniais vyrus, visose jose randame moteris, kurios sekė Kristumi ir lydėjo iki galo. Sakoma, kad po Jėzaus kryžiumi „buvo daug moterų, kurios žiūrėjo iš tolo. Jos buvo atlydėjusios Jėzų iš Galilėjos, jam patarnaudamos. Tarp jų buvo Marija Magdaliėtė, Jokūbo ir Juozapo motina Marija ir Zebediejaus sūnų motina“ (Mt 27, 55–56, taip pat Mk 15, 41; Lk 23, 49). Taigi moterims priskiriamos tipiškos funkcijos, kaip ir kitiems mokiniams: „sekti“ ir „patarnauti“. Galima nuspėti, kad jos, kaip ir dvylika, buvo pašauktos asmeniškai. Tame Jėzaus mokinių – moterų būryje ypatinga vieta tenka Motinai. Ji ne tik būna svarbiausiais Jėzaus gyvenimo momentais, bet, kaip kai kurios moterys, kartu su kitais mokiniais laukia Šventosios Dvasios nužengimo (Apd 1, 14).

Kiti *septyniasdešimt du mokiniai* paminėti tik Lk 10, 1–24. Skaičius vėlgi turi simbolinę reikšmę, nes pagal bendrą Luko sumanymą, matyt, reikštų visų pagonių tautų skaičių: tai yra misijos praplėtimą – kaip dvylika siunčiami pas Izraelio 12 giminių, analogiškai 72 – pas pagonių tautas. Be to paties teksto turinys lyginant su dvylikos siuntimu neturi kokio nors ypatingo skirtumo. Šie mokiniai minimi išsiuntimo į misiją proga, kur jų užduotis buvo eiti pirma Viešpaties į tuos miestus, į kuriuos jis pats ruošėsi keliauti (10, 1)³⁶⁷.

Apaštalų darbuose „mokiniai“ reiškia ne tik tuos mokinius, kurie buvo su Viešpačiu, bet taip pat ir visus krikščionis (Apd 11, 26). Šis terminas taikomas visiems visų laikų krikščionims, kurie seka Kristumi³⁶⁸. Pirmųjų amžių krikščionys ypač sąmoningai išgyvena sekimo Kristumi dinamiką persekiojimuose, o kankiniai yra tobuli Jėzaus sekėjai. Origenas sako, kad visi krikščionys yra pašaukti sekti Kristumi, tačiau kankinių gyvenimuose šis sekimas

³⁶⁴ Grasso. Ten pat. P. 94–95.

³⁶⁵ „Kokybinis skirtumas tarp mokytojo ir mokinio visuomet išsaugomas. Mokinių tikslas nėra tapti tokiais kaip mokytojas. Mokinys priklauso nuo to, kas įkūnyta/išreikšta Jėzus asmenyje, o ne vien tik nuo Jo skelbto mokymo“ [Išversta mano – R. P.] (Weder H. Disciple, Discipleship // The Anchor Bible Dictionary. T 2. New York: Doubleday. 1992. P. 208).

³⁶⁶ Zevini G. Il discepolo e il discepolato dietro a Cristo nell Vangelo di Giovanni // Maestro – discepolo. Bologna: Dehoniana. 2010. P. 118. (P.115–135)

³⁶⁷ Grasso. Ten pat. P. 107–108.

³⁶⁸ Stock A. Disciple/Discipleship // The Collegeville Pastoral Dictionary of Biblical Theology. Collegeville, Minnesota: Liturgical Press. 1996. P. 223.

tobuliausiai išsipildo. Kankinys neša kryžių ir seka Kristumi, o Viešpats eina pirmas pas karalius ir valdovus, kad suteiktų savo mokiniui jėgų ir reikalingos iškalbos. Šv. Kiprijonas, Kartaginos persekiojamos Bažnyčios vyskupas, mokinytę pirmiausiai suprato, kaip įsakymų vykdymą ir Kristaus veiksmų atkartojimą, tačiau jis dar cituoja 1 Pt 2,21: „Kristus kentėjo už jus, palikdamas jums pavyzdį, kad eitumėte jo pėdomis“ artimai susiedamas sekimą Kristumi ir Kristaus kančią, kuri tampa norma³⁶⁹.

Pradžioje buvo manyta, kad mokinytės esmė yra klausytis Jėzaus, panašiai, kaip kitų mokytojų („rabbi“), tačiau pastebėta kad mokinytės procese dėmesio centre yra ne koks nors turinys, o Jėzaus Kristaus asmuo. Tai matoma ir evangelijose – mokiniai nesiekia pateikti Jėzaus visų žodžių tikslų atpasakojimą, o pačią Jėzaus istoriją, kurioje žodžiai – dalis visos žinios, o svarbiausias – paties Mokytojo gyvenimas. Mokinytės esmę sudaro, ne kokio nors turinio mokymasis, bet pats ryšys su Mokytoju. Todėl Jėzaus mirties akivaizdoje apaštalų mokinytė tampa bevertė, ryšys su Mokytoju nutraukiamas, todėl mokinių reakcija tokia dramatiška – jie visiškai sumišę, išsislapsto, pasitraukia. Ypač ryški Petro patirtis, užrašyta visose evangelijose (Mk 14, 53–72 ir paral.). Mokiniai išsaugo šitą jų mokinytės nutrūkimo patirtį. Visuose evangelijų pasakojimuose matyti, kad netrukus Prisikėlimo patirtis pranoksta praradimo skausmą. Tie pasakojimai ypatingai vertingi, nes nurodo mokinytės esmę – ryšį su Jėzumi Kristumi³⁷⁰.

Taigi krikščionio mokinytė niekada nesibaigia. Jis visą gyvenimą seka Mokytoju ir Viešpačiu, nesvarbu, kokias pareigas tas krikščionis užimtų. Sekant dvylikos istorija, kartais mokinytės laikas tapatinamas su 2–3 metais, kuriuos mokiniai praleido su Mokytoju iki jo mirties ir Prisikėlimo. Paskui jau kalbama ne apie mokinius, o apie apaštalus, kurie patys buria bendruomenes ir moko kitus. Toks požiūris yra nepagrįstas. Po Jėzaus Prisikėlimo susitikime su mokiniais prie Genezareto ežero, kur Petras išpažįsta savo meilę Viešpačiui (Jn 21, 1–23) paaiškėja kas kita. Pokalbio pabaigoje Petras klausia apie mylimąjį mokinį, o ir čia Jėzaus atsakymas labai daug ką pasakantis: „Jei aš noriu, kad jis pasiliktu, kolei ateisiu, kas gi tau? Tu sek paskui mane!“ (21, 22). Petras nėra paskiriamas į Jėzaus vietą. Jis paskiriamas vadovauti apaštalams, tačiau jis visuomet tas, kuris seka Kristumi. Mokiniais nuolat vadovauja Mokytojas, jie netampa mokytojais, kaip Jėzus jiems ir sakė: “O jūs nesivadinkite 'rabi', nes turite vienintelį Mokytoją, o jūs visi esate broliai. Taip pat nesivadinkite mokytojais, nes jūsų vienintelis Mokytojas yra Kristus“ (Mt 23, 8.10).

³⁶⁹ *Potterie I. Dalla sequella dei primi discepoli alla sequella dei cristiani // Sequimi!*. Bologna: Dehoniana. 1979. P. 207–209.

³⁷⁰ *Weder. Ten pat. P. 209.*

Kai Jėzus įžengia pas Tėvą, tuomet Viešpaties Dvasia vadovauja mokiniams, tai galima matyti Apaštalų darbuose, kur apaštalai neieško jokių papildomų argumentų, tiesiog sako: „Šventoji Dvasia pasakė“ (Apd 13, 2); „Jėzaus Dvasia jų neleido“ (Apd 16, 7). Taigi per tą santykį su Jėzumi iš Nazareto mokinys įeina į artimą santykį su visa Trejybe. Tėvas Sūnuje ir Dvasioje atsiveria naujam žmogui³⁷¹.

3.5.2. Jėzaus mokinių pašaukimas

Jau nuo pat Karalystės skelbimo pradžios Jėzų lydi mokinių būrys. Mk 3, 14–15 patikslinamas Dvylikos išrinkimo tikslas: „Kad jie būtų kartu su Juo ir kad galėtų siųsti juos skelbti žodžio ir jie turėtų galią išvarinėti demonus.“ Kitaip sakant, pakvietė mokinius, kad šie pratęstų Jėzaus misiją. Be Dvylikos buvo dar ir kiti mokiniai. Lukas mini Emauso mokinius (Lk 24, 13) ir dar septyniasdešimt du (Lk 10, 1), taip pat ir moteris, kurios Jėzų visur lydėjo ir Jam bei mokiniams patarnavo (Lk 8, 1–3).

Jėzus kreipiasi į keturis žvejus, kviesdamas juos sekti paskui (Mk 1, 15–20). Šis pašaukimas reikalavo ne teorinio suvokimo ir svarstymo, bet konkretaus atsakymo – leistis į kelionę paskui Jėzų. Jėzaus kreipimasis į muitininką Levį (Mk 2, 13–14) dar dramatiškesnis, nes Levis užklumpamas nuodėmės vykdymo vietoje. Levis turėjo atsiversti, kad galėtų priimti Jėzaus kvietimą. Leviui reikėjo palikti tai, kas jo gyvenime buvo netiesa.

Šie trumpi pašaukimo pasakojimai neatskleidžia, kada tie vyrai susipažino su Jėzumi. Kiek truko jų bendravimas? Kaip jie bendravo? Per kiek laiko apsispręsta iškelti su Mokytoju? Ką jie išgyveno, kol iš tiesų atsiliepė į Mokytojo kvietimą? Tekstas pabrėžia du mokinių veiksmus: jie *palieka* ir *seka*. Taigi pašauktieji mokiniai atsisakė įprasto socialinio ir šeiminio gyvenimo³⁷². Jėzaus bendradarbių gyvenimas, kaip ir paties Jėzaus, sutelktas į vienintelį tikslą – Dievo Karalystę. Jie privalėjo atsisakyti turėtos socialinės padėties dar ir dėl to, kad buvo priversti imtis naujos misijos (Mk 6, 7–13). J. Potinas pabrėžia, kad socialinės padėties pakeitimas turi ne tik fizinę, bet ir dvasinę prasmę. Mokiniai nutraukia ryšį su aplinkiniais, kurie ne tik lėmė jų socialinį statusą, tačiau įtraukė į visiems bendras religingumo praktikas. Nusekė paskui Jėzų mokiniai palieka savo tautiečius laukti Karalystės atėjimo, o patys drauge su Jėzumi jau į ją įžengia³⁷³.

Kristus savo mokiniams yra reiklus. Pašauktasis turi atsiliepti ir sekti besąlygiškai. Iš trijų nepavykusių pašaukimų (Lk 9, 57–62) matoma, kad sekimas Jėzumi negali būti atidėtas dėl

³⁷¹ Forte. Ten pat. P. 223.

³⁷² Moltmann J. Il Dio crocifisso. Brescia: Queriniana. ⁴1990. P. 70–71.

³⁷³ “Žodis „sekti“ savyje turi ir fizinę, ir dvasinę reikšmę. Jėzus juo prašo nutraukti santykius su savo socialine situacija ir keliauti su juo keliais. Tas ryšių nutraukimas reiškia ir religinės situacijos kaitą. Jie daugiau nelieka su savo tėvynainiais Dievo Karalystės laukime, bet įžengia į ją su Jėzumi“ (Potin. Ten pat. P. 228).

jokių priežasčių, atidėliojimo nepateisina tinkamo momento laukimas. Dar vieną istoriją pateikia sinoptikai apie turtuolį, nepanorusį išdalyti vargšams savo nuosavybės ir dėl to negalėjusį sekti paskui Jėzų (Mt 19, 16–22). Pastaroji istorija rodo, jog tie, kurie atsiliepia į Jėzaus kvietimą, turi vertinti Jėzų labiau nei visa kita. Kad galėtų sekti, neišvengiamai turi palikti tai, kas trukdo būti susitelkusiam šiame kelyje. Jau pati pasakymo forma – sekti paskui Jėzų – rodo reikalingą nuolatinį atidumą ir kasdienį pasirengimą atsiversti. Sekimas keliaujant, kitaip nei įprasta mokykla, reikalauja derinimosi, klusnumo ir atkaklumo. Jėzus yra tas, kuris eina priekyje – jis nesinaudoja demokratiškais būdais siekdamas nustatyti, ko nori mokiniai. Jėzaus mokymas nepanašus ir į autoritarinį valdymą – Jis nebaudžia mokinių, remiamasi savanoriškumo principu. Jėzus kviečia juos sekti, tačiau mokiniai visuomet gali atsakyti ir eiti, kur nori: „Gal ir jūs norite pasitraukti?“ (Jn 6, 67), – kartą Jėzus paklausė Dvylikos, kai dalis kitų mokinių pasitraukė, nes pasipiktino Jėzaus žodžiais. Tai, kad mokiniai įvairiose situacijose nesupranta Jėzaus, leidžia spręsti, jog juos sužavėjo Jėzus, jo asmuo, o ne pati doktrina. Ko Jėzus iš tiesų moko, mokiniai suvokia tik po Prisikėlimo.

3.5.3. Mokymasis iš konfliktinių situacijų

Mokymosi iš konfliktinių situacijų etapą galima skirti į dvi dalis. Pirmiausia reikia aptarti etapą, kai mokiniai buvo su Jėzumi. Atkreiptinas dėmesys, kad šis tarpsnis – tai ne koks nors apibrėžtas laikas, jis tęsiasi nuolatos, visą mokinių gyvenimą. Evangelijoje pagal Morkų mokiniai dažnai vaizduojami nesuprantantys Jėzaus. Viešpats visuomet yra su savo mokiniais, tačiau mokiniams reikia laiko ir įgūdžių būti su savo Mokytoju. Antrasis etapas – dalyvavimas Jėzaus misijoje.

Mokiniai pašaukti būti su Jėzumi. Išgirdę kvietimą mokiniai nusekė paskui Jėzų: jis pasirinko juos, o jie pasirinko mokytis iš jo. Visai kas kita yra susitikti kelioms valandoms per dieną. Jėzus renkasi būti su jais visada: visą parą, be poilsio dienų – kartu valgyti, ilsėtis, šnekučiuotis, pavargti, eiti pas žmones. Jėzaus mokymo būdas buvo provokuojantis. Mokiniai seka paskui Mokytoją ir nežino, kur tas kelias veda. Per kasdienes įvykius, konfliktus ir dažnus pokalbius jie diena iš dienos artinasi prie lemtingojo įvykio Jeruzalėje.

Kafarnaume Simonas ir kiti, sužavėti pirmosios sėkmės, nes „visas miestas buvo susirinkęs prie durų“ (Mk 1, 33), eina ieškoti Jėzaus, kuris pasitraukęs į dykumą meldžiasi. Mokiniai nori gražinti jį pas žmones (Mk 1, 35–37). Čia sekdami Jėzų mokiniai išgyvena triumfo, populiarumo, politinės pergalės iliuziją³⁷⁴. Tačiau Jėzus, palikęs gausias minias,

³⁷⁴ Yra du būdai sekti Jėzumi: vienas – mokinių, kurie mokosi, o kitas – priešų. Priešas taip pat seka savo auką, kad įvykdytų savanaudiškas užmačias. Kai mokiniai nuseka Jėzų į dykumą, jų sekimas įgyja persekiojimo reikšmę – jie tenori įgyvendinti savo iliuzinius planus apie šlovę žadančią karalystę (*Bravo Gallardo*. Ten pat. P. 90).

keliauja toliau. Mokiniai išgyvena pirmąjį konfliktą: jiems atrodo: kam reikia keliauti, kai čia sekasi – tačiau paklūsta.

Eidami paskui Mokytoją Galilėjos keliais iš miestelio į miestelį jie stebi, kaip Jėzus gydo ligonius, moko prie Jo plūstančius žmones ir pamažu įsivelia į konfliktą su vietine valdžia. Mokiniai per kasdienę patirtį išgyvena nuolatinę įtampą tarp mirties baimės ir kovos prieš neteisybę, kartu juos žavi Mokytojo laisvė ir galia, su kuria Jis kalba ir išvaro demonus. Ženkliai, kuriuos Jėzus rodė gražindamas žmonėms gyvenimo pilnatvę, mokiniams turėjo padėti suvokti, kokiais kriterijais Jis remiasi³⁷⁵.

Mokiniai ne visada likdavo pasyvūs Jėzaus veiklos stebėtojai (Mk 2, 1–12. 3, 1–7). Jie taip pat būdavo įtraukiami į sudėtingas situacijas, kai ne tik reikėjo rasti tinkamą atsakymą, bet pirmiausia tinkamai suprasti klausimą. Tai rodo šie pavyzdžiai:

- Epizodas, kai Levis švenčia su bičiuliais savo susitikimą su Mokytoju ir apsisprendimą Juo sekti. Mokiniai pakliūva į spąstus fariziejų, kurie siekia priversti mokinius suabejoti Mokytojo autoritetu: „Rašto aiškintojai iš fariziejų, išvydę jį valgant su nusidėjėliais ir muitininkais, prikišo jo mokiniams: „Kodėl jis valgo su muitininkais ir nusidėjėliais?“ (Mk 2, 16). Mokiniai nežino, ką atsakyti, tačiau Jėzus, pastebėjęs sumišimą, pats įsiterpia. Jis neaiškina mokiniams, kodėl autoritetai Jį kritikuoja, bet pateikia savo elgesio kriterijus: „Ne sveikiesiems reikia gydytojo, bet ligoniams! Aš atėjau ne teisiųjų šaukti, o nusidėjėlių“ (Mk 2, 17)³⁷⁶.
- Kitoje situacijoje Jėzus pateikia parabolę apie sėją (Mk 4, 1–9) visiems žmonėms, o mokiniai jos nesupranta, todėl vėl turi klausiti Mokytojo, kokia jo pasakojimo prasmė (Mk 4, 10).
- Mokiniai stebi situaciją, kai pas Jėzų ateina jo artimieji bei Rašto aiškintojai ir elgiasi su Mokytoju tarsi su apsėstuoju (Mk 3, 20–30). Mokiniai tiesiogiai nedalyvauja situacijoje, bet stebi ją ir turi apsispręsti: tikėti Jėzumi ar pasipiktinti. Jų nuomonė išryškėja kiek vėliau, kilus audrai ežere (Mk 4, 35–41). Jėzus ramiai miega valtyje – mokiniai žadina jį kaltindami: „Mokytojau, tau nerūpi, kad mes žūvame?“ (4, 38b). Nuraminęs audrą Jėzus klausia mokinių: „Argi jums tebestinga tikėjimo?!“ (eil. 40b). Tuo metu mokiniai labai nusigandę iš tiesų nesuvokia, kas yra Jėzus, todėl ir klausia: „Kas gi jis toks?“ (eil. 41). Tuo tarpu demonai, kuriuos Jėzus išvarinėjo, gerai jį pažinojo ir garsiai išpažino: „Aš žinau, kas Tu esi: Dievo šventasis!“ (Mk 1, 24, žr. eil. 34). Kitoje vietoje piktoji dvasia klausia: „Ko Tau iš manęs reikia, Jėzau, aukščiausiojo Dievo Sūnau?“ (Mk 5, 7). Mokiniai dar nežino,

³⁷⁵ *Fernández B.* El Cristo del seguimiento. Madrid: Publicaciones Claretianas. 1995. P. 162–163.

³⁷⁶ *Bravo Gallardo.* Ten pat. P. 101.

kas toks yra Jėzus. Jiems stinga tikėjimo³⁷⁷.

Taigi šiame etape, nors mokiniai būna kartu su Jėzumi, jie dar nėra pajėgūs adekvačiai tikėti ir suprasti Mokytojo ženklų. Jiems ne geriau sekasi, kai tenka bendradarbiauti su Jėzumi.

Mokiniai pašaukti būti Jėzaus bendradarbiais. Jėzus tęsia savo misiją ir tarnauja visiems žmonėms, tačiau keičia savo veiklos stilių. Mokiniai nebėra pasyvūs stebėtojai, atsitiktinai patenkantys į keblias situacijas – dabar jie priversti veikti.

Jėzus išsiunčia juos į misiją (Mk 6, 6b–31a), kad skelbtų Dievo karalystę ir išvarinėtų demonus. Jėzus teduoda keletą nurodymų: apie mokinių neturtą (eil. 8–9); b), kaip elgtis, kai žmonės juos priima (eil. 10) arba ne (eil. 11). „Jie iškelia, ragino atsiversti, išvarė daug demonų, daugelį ligonių tepė aliejumi ir išgydė“ (eil. 12–13). Kol mokiniai misijoje, įtampa auga – Erodas nukirsdina Joną Krikštytoją (eil. 17–29 paral. Lk). „Apaštalai susirinko pas Jėzų ir apsakė jam visa, ką buvo nuveikę ir ko mokė“ (eil. 30). Tekstas nenurodo, kad Jėzus būtų kaip nors analizavęs mokinių darbus, reikalavęs ataskaitos ar interpretavęs mokinių įspūdžius. Vienintelė nuoroda apie Jėzaus reakciją – Jis išsiunčia juos į negyvenamą vietą pailsėti.

Toliau tekste pasakojama apie duonos padauginimą (Mk 6, 34–56). Jėzus staiga pakeitė savo sprendimą ir atšaukė mokinių poilsį, kai persiyręs per ežerą „pamatė didžiulę minią, ir jam pagailo žmonių, nes jie buvo tarsi avys be piemens. Ir jis pradėjo juos mokyti daugelio dalykų“ (Mk 6, 34). Čia mokiniai patiria, kad jų nuovargis ir poreikiai nėra lemiamas kriterijus, pagal kurį organizuojamas laikas, bet *tikrieji žmonių poreikiai* yra svarbiausias kriterijus, padedantis suprasti, ką dabar reikia daryti. Šioje scenoje Jėzus netikėtai kreipiasi į mokinius su užduotimi: „Tai jūs duokite jiems valgyti“ (eil. 37). Mokiniai temato vieną išeitį – nueiti ir nupirkti. Tačiau ši išeitis klaidinga: sprendimas yra ne nupirkti, bet pasidalyti tuo, ką turi. Jėzus, paėmęs tą truputį duonos ir žuvies, laimina ir duoda išdalyti. Visi tampa pagauti dalijimosi nuotaikos, o mokiniai apimti euforijos, tačiau jie neišmoksta šios pamokos. Tai paaiškėja tolesniame skyrelyje (Mk 6, 45–52). Nors mokiniai ir džiaugiasi sėkme, jų įvykio interpretacija nedera su Jėzaus siekais. Tai konfliktinė situacija, todėl Jėzus liepia jiems išplaukti vieniems, o pats pasilieka atleisti minią. Mokinių entuziazmas Jėzui kelia įtampą (kaip ir Mk 1, 35), tad jis eina melstis, kad nuspręstų, kaip dabar reikia elgtis. Mokinių visiškas nesupratimas atskleidžiamas simboliniu būdu: jie nepajėgia perplaukti ežero dėl priešiško vėjo. Tekstas sako, kad mokiniai išgyvens didelę baimę ne dėl siaučiančios vėtros, bet dėl to, kad Jėzų mato kaip šmėklą (Mk 6, 49). Taip parodoma, kad jiems Jėzaus elgesys atrodo nelogiškas, neadekvatus. Mokiniai

³⁷⁷ E. Schillebeeckxas pažymi, kad jau pats sekimas Jėzumi reikalavo iš mokinių tikėjimo, tačiau dialektikoje „tikėti–pasipiktinti“ tikėjimas įgauna naują, daug platesnę, reikšmę – susiklosčiusiose situacijose reikia tvirtesnio tikėjimo. Jėzaus replikos mokiniams apie tikėjimo trūkumą ar kylančias abejonas reiškia ne tai, kad jie visai neturi tikėjimo, bet kad jie yra nenuoseklūs savo tikėjimo bendrystėje su Mokytoju. (*Schillebeeckx* . Gesù. Ten pat. P. 199–201).

buvo susižavėję duonos padauginimo sėkme, tačiau nesupranta, kodėl Jėzus juos verčia dalytis viskuo – iki paskutinio duonos kepalėlio, kodėl neleidžia pailsėti? Dabar apaštalai mato palankią situaciją politinei jų Karalystės svajonei realizuoti – daugybė žmonių, pagauti entuziazmo, seka Jėzumi, bet Jėzus tuo nepasinaudoja, nesiekia valdžios, priešingai – palankiausiu momentu pasitraukia. Šis Jėzaus ir jo mokinių nesusikalbėjimas atveda iki tikro konflikto³⁷⁸. Morkus šios padėties plačiau neaiškina. Jos prasmę galima suprasti iš pagrindinio situacijos komentaro: „Mokiniai dar labiau stebėjosi, nes visiškai nebuvo supratę duonos stebuklo ir jų širdis tebebuvo nenuovoki“ (Mk 6, 52). Mokiniai lieka nesupratę, tačiau ir toliau dalyvauja Jėzaus misijoje, seka Jėzumi.

Vėliau Morkus atskleidžia, kaip aštrėja Jėzaus ir vietinės religinės valdžios konfliktas (Mk 7, 1–13). Čia Jėzus keičia savo elgesį – ima atvirai juos kritikuoti. Mokiniai nepajėgia suvokti, kokie yra Jėzaus požiūrio kriterijai, todėl prašo jo paaiškinti savo požiūrį į liturginės švaros įsakymą (Mk 7, 17–23). Mokinių nuomonė artimesnė Mokytojo oponentų nuomonei – tai pastebi Jėzus: „Nejaugi ir jūs esate be nuovokos?“ (Mk 7, 18a). Jėzus moko juos atskyrimo meno. Kad žmogus galėtų atskirti tiesą nuo melo, gėrį nuo blogio, jam reikia gyventi Dievo Dvasioje: nors Įstatymas ir pateikia gaires, tačiau jas gali pritaikyti tik išvalgi žmogaus dvasia, kuri iš tiesų gali įvertinti realią padėtį. Jėzus moko kitaip matyti ir sako tai, kas akivaizdu: „Argi neaišku jums, kad visa, kas ateina į žmogų iš lauko, negali jo suteršti, nes nepatenka į jo širdį“ (Mk 7, 18b–19a), tačiau suteršia tai, kas yra jo širdyje ir „kas iš žmogaus išeina“ (Mk 7, 10). Įstatymas parodomas kaip reliatyvus, nes daug didesnė vertybė už ritualinį švarumą yra žmogaus gyvenimas. Kol kas mokiniams tai nesuprantama.

Antrasis duonos padauginimas (Mk 8, 1–10) tampa provokuojančiu įvykiu tiek fariziejams, tiek mokiniams, kai vėl mokomasi atskyrimo meno.

Fariziejai neižvelgia pranašiško ženklų ir ateina prašyti dar vieno ženklų iš dangaus (Mk 8, 11–13). Jie neatpažįsta Karalystės ženklų, nuolat vykstančių ten, kur yra Jėzus. Ženklas, kurio jie prašo, taip pat niekuo nepadėtų, be to, Jėzus nieko nedarė, kad „pateisintų“ savo autoritetą. Jėzus nesiginčija, tiesiog pasitraukia iš situacijos jos neišsprendęs ir keliasi į kitą ežero pusę.

Mokiniai, kaip ir fariziejai, nesuvokia įvykio reikšmės ir prasmės. Tai paaiškėja valtyje. Jėzaus komentaro apie ką tik buvusią situaciją: „Žiūrėkite, saugokitės fariziejų raugo ir Erodo raugo“ (eil. 15), mokiniai lieka nesupratę. Jie ima ginčytis, ieškodami kaltų, kodėl nepasiėmė pakankamai duonos. Atrodo, mokiniai yra kurti Jėzaus žodžiams, akli Jėzaus padarytiems stebuklams. Šis skyrelis išryškina nepavykusį mokymą(si). Nors Jėzus visai bandė išmokyti

³⁷⁸ *Bravo Gallardo*. Ten pat. P. 145–146.

juos atskyrimo meno, mokiniai neatpažįsta ženklų ir negali suvokti jų prasmės iš to, kas aplinkui vyksta – jie neatpažįsta Karalystės. Jėzus prieina prie karčios išvados: „Vis dar nieko neišmanote ir nesuprantate, ir vis dar esate be nuovokos“ (eil. 17).

Jėzus, patyręs, kad artėja smurtinė jo gyvenimo pabaiga, o mokiniai vis dar nesuvokia Jo žinios esmės, visą dėmesį skiria mokiniams.

3.5.4. Išskirtinis mokinių mokymas

Evangelijoje pagal Morkų aiškiai išskiriama dalis, kurioje Jėzus ypatingą dėmesį teikia buvimui su mokiniais ir jų mokymui (Mk 8, 22–10, 52)³⁷⁹. Kitose Evangelijose šio mokinių rengimo etapo taip aiškiai nustatyti negalima. Taigi Jėzus su mokiniais pasitraukia nuo kitų žmonių, nuo minios, kad mokiniai pažintų savo Mokytoją ir Karalystės ženklus. Morkus šią evangelijos dalį įrėmina pasakojimais apie dviejų aklųjų išgydymą (Mk 8, 22–26 ir Mk 10, 46–52) – tai simbolizuoja mokinių aklumą ir nepajėgumą atpažinti ir suprasti ženklus. Be aklumo simbolio, abiejuose epizoduose kartojamas ir kelio simbolis. Pirmajame pasakojime Jėzus paima akląjį už rankos ir išveda už kaimo (Mk 8, 23). Aklasis yra priverstas eiti, nors ir negali matyti kelio. Jėzus gydo laipsniškai. Pirmą kartą, kai Jėzus patepa jo akis ir uždeda rankas, šis mato žmones kaip vaikščiojančius medžius (eil. 24), mato iškreiptą vaizdą. Tai tarsi primena situaciją, kai per audrą Jėzus ateina vandeniu, o jo mokiniai mano matą šmėklą (Mk 6, 49). Po to, kai Jėzus išgydo šį akląjį, leidžia jam eiti – išsiunčia namo. Antrajame pasakojime aklasis sėdi prie kelio (Mk 10, 46), nes negali eiti keliu ir sekti Jėzumi. Tam, kad pasiektų Jėzų ir būtų išgydytas, reikia jo pastangų. Kai aklasis buvo išgydytas, „nusekė paskui Jėzų keliu“ (Mk 10, 52). Tai simbolizuoja perėjimą nuo mokinių aklumo, dėl kurio jie negali matyti tikrojo kelio (tai yra suprasti Jėzaus elgesio motyvus), prie gebėjimo pažinti kelią ir juo eiti³⁸⁰.

Jėzaus klausimas mokinių apsisprendimui: „O jūs kuo mane laikote?“ (Mk 8, 29). Šią evangelijos dalį Morkus pradeda Jėzaus klausimu, kuriuo mokinių prašoma išsamiai paaiškinti, kaip jie supranta savo Mokytoją (Mk 8, 27–33)³⁸¹. O jūs kuo mane laikote? – tai esminis klausimas, kuriuo Jėzus kreipiasi į visų laikų savo mokinius ir sekėjus. Į jį kiekvienam būtina atsakyti asmeniškai. Svarbiausia ne sąvoka – Jėzų galima vadinti įvairiai. Svarbiausia – pats suvokimas. Petras tiksliausiai įvardina žodžiais: supranta Jėzų kaip Mesiją. Tačiau lūkesčiai yra

³⁷⁹ Daugelis teigia, kad ši dalis iš tiesų parodo išskirtinį mokinių ugdymą ir aiškiai išskirta tik Evangelijoje pagal Morkų (*Nahuparayil J. C. The Identity of Jesus in Mark. Jerusalem: Franciscan Printing Press. 2000. P. 345–366; Schweizer E. Il vangelo secondo Marco. Brescia: Paideia. 81999. P. 133–183; Ernst J. Il vangelo secondo Marco. Brescia: Morcelliana. T. 2. 1991. P. 27–28; 375–376).*

³⁸⁰ *Bravo Gallardo. Ten pat. P. 158–159; 188–189.*

³⁸¹ Žvelgiant į visas evangelijas matyti, kad kai kuriuos stebuklus Jėzus daro siekdamas padėti mokiniams suvokti, kas iš tiesų yra Jėzus; taip pat tam, kad sustiprintų asmeninį ryšį su mokiniais: audros nutildymas (Lk 8, 22–25 ir paral.), Jėzus eina vandeniu (Mt 14, 22–34 ir paral.), stebuklinga žūklė (Lk 5, 1–11), epileptiko berniuko išgydymas (Lk 9, 37–45), Kanos vestuvių ženklas (Jn 2, 1–12) (*Potin. Ten pat. P. 241–251).*

labai dviprasmiški, panašiai, kaip ir liaudies. Tikisi iš Mesijo ne Dievo Karalystės įkūrimo, bet Izraelio karalystės atkūrimo, išsilaisvinimo iš romėnų, politinio išlaisvinimo. Jėzus pataiso mokinius. Pirmiausia griežtai įsako niekam neskelbti tokios sampratos (eil. 30)³⁸². Paskui Jėzus „ėmė juos mokyti“ (eil. 31), kad tai, kas jis yra, neatves jo į triumfuojančią pergalę; priešingai – atneš jam mirtį (pirmoji mirties pranašystė). Petro prieštaravimas Mokytojui išreiškia ne tik jo asmeninę, bet visų mokinių nuomonę. Kaip jie suvokia Jėzų ir Jo misiją, yra labai žmogiška ir labai tolima nuo Dievo minties (eil. 33b). Nuo tada Jėzus deda visas pastangas, kad mokinių suvokimas labiau atitiktų Mokytojo suvokimą.

Mirties pranašystė kartojama tris kartus, bet tikslas tas pats – kad mokiniai suprastų, ką reiškia tai, jog Jėzus yra Mesijas. Kiekvieną pranašystę lydi mokinių reakcija, rodanti tam tikrą suvokimo lygmenį arba, tiksliau, nesuvokimą. Po to Jėzus vis koreguoja jų sampratą. Pats Jėzus save, kaip Mesiją, tapatina ne su galingu karaliumi, o su Mesiju – kenčiančiu tarnu, apie kurį kalba Izaijo pranašystės. Taigi atmesti du įprastiniai žydų tradicijos kriterijai – galios ir garbės.

Po antrosios mirties pranašystės (Mk 9, 20–32) „mokiniai nesuprato tų žodžių, bet nedrįso Jį klausti“ (eil. 32). Mokinių nesuvokimas atsiskleidžia kelyje – jie ginčijasi, kuris iš jų yra didžiausias Dangaus Karalystėje (9, 34). Jėzus aiškina: „Jei kas trokšta būti pirmas, tebūnie paskutinis ir visų tarnas!“ (9, 35b).

Trečiosios mirties pranašystės (Mk 10, 32–34) kontekstas sustiprina situacijos reikšmingumą: Jėzus moko pakeliui į Jeruzalę, kai dega ryžtu pasiekti tikslą. Evangelistas įterpia apie tai trumpą pastabą: „Jėzus vis ėjo priekyje taip, kad mokiniai stebėjosi, o einantys iš paskos nerimavo“ (eil. 32). Vos išpėjus apie artėjančią mirtį, prie Jėzaus pasiprašyti geriausių vietų Jo Karalystėje prieina Jokūbas su Jonu (Mk 10, 35–45). Jėzus reaguoja į jų nesupratimą: pirmiausia sako mokiniams, kad jie turės sekti Jėzų iki galo (gerti tą pačią taurę). Po to paaiškina tinkamą vadovavimo stilių, kurio mokiniai turi išmokti iš Jėzaus: „Jūs žinote, kad tie, kurie laikomi tautų valdovais, engia jas, ir jų didžiūnai rodo joms savo galią. Tarp jūsų yra ne taip! Kas norėtų tapti didžiausias iš jūsų, tebus jūsų tarnas, ir kas panorėtų būti pirmas tarp jūsų, tebus visų vergas. Juk ir Žmogaus Sūnus atėjo, ne kad jam tarnautų, bet pats tarnauti ir savo gyvybės atiduoti kaip išpirkos už daugelį“ (10, 42b–45). Šie Jėzaus žodžiai yra ne pasiūlymas, o privaloma nuostata ir elgesio norma, nes tokia yra Karalystės logika. Kas jos neperpranta, negali pažinti Karalystės ir laiko ženklų.

Tikrasis Jėzaus motyvas. Jėzus pakvietė mokinius, kad pasidalytų su jais savo misija – kartu skelbtų Karalystę, gydytų ligonius, išvarinėtų demonus. Mokiniai perėmė Jėzaus misiją, tačiau vedami klaidingos motyvacijos. Todėl šioje, išskirtinio mokinių ugdymo dalyje, Jėzus iš

³⁸² *Bravo Gallardo.* Ten pat. P. 161.

naujo pasaulio mokinius, tik ši kartą ne tik priimti misiją, bet įsisaugoti ir misijos motyvą. Būtent motyvas lemia nuostatas ir elgesį: kitaip mokiniai negalės siekti bendro tikslo: „Jei kas nori eiti paskui mane, teišsižadą pats savęs, teima savo kryžių ir teseka manimi“ (Mk 8, 34b). Mokiniai kviečiami išsižadėti turimo gyvenimo, kad ir koks svarbus jis būtų, ir priimti Jėzaus gyvenimo programą su visomis jos pasekmėmis, tačiau tai įmanoma tik remiantis tikėjimu.

Trys mokiniai, patyrę Jėzaus atsimainymą ir nusileidę nuo kalno, pakliūva į triukšmą ir sąmyšį, mat likę mokiniai nepajėgė išvartyti berniuką varginusio demono (Mk 9, 14–28) – tai padarė Jėzus. Tačiau šiame pasakojime svarbiausias ne berniukas ir jį atvedęs tėvas, o mokiniai, kuriuos Jėzus ši kartą moko pagrindinio Jo sekimo motyvo – tikėjimo. Tokio tikėjimo, kokio reikia dėl Dievo Karalystės. Kai berniuko tėvas išreiškia savo abejonę, ar iš viso įmanoma pagydyti jo sūnų, Jėzus atsako ne tik susirūpinusiam ir sumišusiam tėvui, bet ir panašiai besijaučiantiems savo mokiniams: „Tikinčiam viskas galima!“ (eil. 23b). Be tikėjimo neįmanoma įveikti blogio. Be tikėjimo Karalystė praranda savo galią, o tikėjimą stiprina malda (eil. 29).

Susitikime su turtingu žmogumi, kuris nepajėgia atsiliepti į Jėzaus kvietimą juo sekti (Mk 10, 17–22), Kristus moko, kad Karalystė nėra nuopelnas, jos negalima „užsidirbti“. Karalystė yra dovana. Turtingas žmogus nuo pat jaunystės laikosi visų įsakymų, tačiau nėra tikras, jog jau viską padarė, kad galėtų *laimėti* amžinąjį gyvenimą. Kristus pakreipia kalbą kitaip. Kalba ne apie tai, ką tas žmogus turėtų daryti, o ko turėtų atsakyti, kuo turėtų *dalytis*. Jėzus kviečia jį sekti paskui. Kad turtingas žmogus galėtų *dalytis* Jėzaus misija, jis turi pirma *pasidalyti* savo turtus su vargšais. Tas, kuris nenori atiduoti savęs ir savo nuosavybės stokojuojantiems, negali sekti to, kuris atiduoda ne tik visą save, bet ir savo kūną išdalija kaip maistą. Neturtas nėra Kristaus sekimo sąlyga, greičiau pasekmė. Jėzus pokalbiu su turtingu žmogumi atskleidžia, kad jo Karalystė niekaip nėra nusipelnoma, nes yra dovana ir gaunama dovanai, be to, ji jau yra čia ir dabar. Vienintelis svarbus dalykas: ar asmuo yra tiek laisvas nuo visko, kad galėtų į ją įžengti? Ar jis mąsto, elgiasi, gyvena, vertina pagal Karalystės logiką³⁸³?

Petras taip pat pratęsia turtuolio temą sakydamas: „Štai mes viską palikome ir sekėme paskui tave“ (Mk 10, 28). Petras mato, kad dabar turtuolis turi visko, ko jam reikia, su pertekliumi, tačiau pats save atskiria nuo Karalystės, nes atsisako pasidalyti tuo, ką turi. Kristus supranta, kad Petro klausimas susijęs ir su dabartimi, ir su ateitimi. Jėzaus atsakymas labai paprastas – nieko negausite už tai: jūs jau pasirinkote Karalystę. Tačiau jis teigia: turėsite tai, kuo patys pasidalysite, o tai, ko galima tikėtis, yra persekiojimas. Jėzus kviečia juos keisti mąstymą (atsiversti): pereiti nuo nuopelnų logikos prie dovanos logikos, kitaip Karalystėje

³⁸³ *Bravo Gallardo*. Ten pat. P. 183–185.

nieko neįmanoma suprasti. Per šį išskirtinį mokinių ugdymo laiką Jėzus atskleidžia jiems daug dalykų ir mokiniai išimena Jėzaus pamokas, tačiau viską supras tik po Prisikėlimo.

3.5.5. Kryžiaus išbandymas

Kontrastas tarp triumfuojančio Jėzaus įžengimo į Jeruzalę ir jo suėmimo bei nužudymo vėl pažadino mokinių iliuzijas apie Izraelio karalystės atkūrimą, o paskui visiškai jas sužlugdė. Mokiniai vėl provokuojami atsiversti: jie gali arba pasitraukti visiškai nusivylę, arba atsiversti ir suvokti tikrą įvykių prasmę.

Pirminės kryžiaus interpretacijos. Reikia turėti omenyje, kad visos keturios evangelijos parašytos turint omenyje Prisikėlimą. W. Kasperis pažymi, kad kančios istorija aprašyta siekiant tam tikrų teologinių tikslų: susipina apologetiniai, dogminiai motyvai ir todėl šis pasakojimas nėra vien tiksliai atpasakota istorija, bet skelbimas, pristatantis kančią Prisikėlimo kontekste³⁸⁴. Pirmosios Kristaus kančios interpretacijos atskleidžiamos pačioje Evangelijoje: Jėzaus kančios pranašystėse, per Paskutinę vakarienę ir maldą Getsemanėje.

Paskutinės vakarienės pasakojimai Evangelijose turi daug simbolių. Jėzus parodomas, kaip padėties šeimininkas, nes pats laisvai atiduoda savo kūną dėkodamas ir laimindamas (Mk 14, 22–24). Gresiančios mirties akivaizdoje Kristus ją interpretuoja kaip tarnystę, kurią atlieka nuosekliai tęsdamas savo gyvenimo misiją. Jėzaus misija vainikuojama mirtimi, kuri nepasirodo, kaip tuščia beprasmybė. Jėzaus gyvenimas, praleistas tarnaujant iki mirties, suteikia prasmę visiems jo sekėjams taip pat savo gyvenimus skirti tarnystei³⁸⁵. Tačiau mokiniai vakarienės metu dar negali perimti tos reikšmės, kurią Jėzus jiems atveria. Tai matydamas Kristus įspėja: „Jūs visi pasipiktinsite“ (Mk 14, 27). Evangelijose ryškėja, jog smurtinė Jėzaus gyvenimo pabaiga nėra atsitiktinis įvykis. Morkus Jo mirtį atskleidžia ne kaip Tėvo amžiną valią, amžiną būtinybę, bet kaip žmonių reakciją į tai, ką Kristus darė. Ne Tėvas išduoda Sūnų mirčiai, o vienas iš Dvylikos, kuris padaro sandorį su aukštaisiais kunigais (Mk 14, 10).

Alyvų kalno maldos scenoje, kai yra ribinėje situacijoje, Jėzus patiria dar vieną gundymą. Triguboje maldoje Kristaus prašymas, kad Tėvas išgelbėtų jį nuo mirties, atskleidžia situacijos dramatiškumą. Jėzus pats sakė, jog Tėvas viską gali (eil. 36; taip pat žr. 10, 27), tačiau dabar Kristus suvokia, kad taip nėra. Istorijoje Tėvas panorėjo suteikti žmogui laisvę, kuria Dievas apriboja savo galią. Tėvas lieka sau ištikimas ir nieko nedaro prieš žmogaus valią. Tėvas čia parodomas kaip tas, kuris laisvai dovanoja ir nenaudoja jokios priedartos, kad žmogus tą dovaną priimtų. Tėvo tyla reiškia, jog jis nesikiša į žmonių istoriją magišku būdu, nes tada

³⁸⁴ Kasper Gesù il Cristo. Ten pat. P. 155.

³⁸⁵ “Jo mirtis nėra kažkas absurdiško ir beprasmiško nei jam pačiam, nei kitiems. Jėzus tam tarnystės gyvenimui, kurį siūlo savo mokiniams, tiesiogiai suteikia prasmę” (Išvertas mano – R. P.) (*Sobrino J. Gesù Cristo liberatore*. Ten pat. P. 351).

prieštarautų savo paties savasčiai – būti Tėvu. Čia Jėzus paklūsta: „Tebūnie ne kaip aš noriu, bet kaip tu...“ (eil. 37) (Apd 5, 31; Jn 11, 50), taip parodydamas, kad Tėvas yra pats svarbiausias. Tėvas svarbesnis netgi už jo gyvenimą, svarbesnis už jo norus ir baimes. Tėvas jam yra toks didis, kad Jėzus, visiškai pasitikėdamas juo (nors iš Tėvo patiria vien tylą), eina pasitikti mirtį³⁸⁶.

Jėzų suima. Mokiniai į šį įvykį reaguoja išsibėgiodami ir apleisdami Jėzų, atskirose evangelijose šis įvykis interpretuojamas skirtingai. Pavyzdžiui Jn 16, 32, Kristus pats sako mokiniams pasitraukti, o Mk 14, 50 atskleidžiamas pačių mokinių sprendimas: „Tada, palikę jį, visi (mokiniai) pabėgo.“ Jėzaus kryžius reikalauja pateikti paaiškinimą, kodėl taip atsitiko. Kiekviena interpretacija, net jei iki galo nepaaiškina provokuojančio fakto, suteikia tam tikrą ramybę protui ir nuslopina įtampą.³⁸⁷ Iš tiesių apie Jėzaus nukryžiuojimą ir mirtį yra mažai istorinių žinių. Galima teigti, kad jo kaltinimas buvo politinio–religinio pobūdžio, o už patį procesą ir bausmės įvykdymą atsakinga grupelė suinteresuotų, arba turinčių valdžią, žmonių³⁸⁸. Jėzaus istorinė smurtinė mirtis, be abejo, yra nenuneigiamas ir nepaaiškinamas papiktinimas. Tik vėliau, po Prisikėlimo, atsiranda įvairios, smurtinės mirties faktą švelninančios, teologinės interpretacijos.

Vėlesni Jėzaus kryžiaus prasmės aiškinimai. J. Sobrino pateikia analizę, kaip vyko perėjimas nuo kryžiaus papiktinimo į išgelbėjimą per kryžių³⁸⁹. Suvokimas, kad Dievo gerumas ir žiauri jo Sūnaus mirtis ant kryžiaus yra du nesuderinami dalykai, skatino tai kažkaip paaiškinti. Be to, labai greitai mokiniai patiria, kad Jėzaus mirtis ant kryžiaus davė kažką labai gero visai žmonijai. Tai Naujajame Testamente įvardijama kaip išgelbėjimas iš nuodėmės: „Dievas išaukštino jį savo dešine kaip vadą ir išgelbėtoją, kad suteiktų Izraeliui atsivertimą ir nuodėmių atleidimą“ (Apd 5, 31). Vėlesnės Jėzaus kryžiaus interpretacijos yra dvejopos – tikėjimo ir teologinio lygmens. Tikėjimo požiūriu kryžius įvardijamas kaip išganymas (arba išgelbėjimas), o vertinant teologiniu aspektu pasipila interpretacijos, *kaip* per kryžių ateina išgelbėjimas: atsiranda, pasak J. Sobrino, tam tikros klaidingos kryžiaus aiškinimo versijos:

Pirma, klaidinga manyti, kad šios interpretacijos tiksliai „paaiškina“, *kaip* per kryžių įvyksta išganymas. Juk pirmiausia siekiama atskleisti tai, jog per kryžių išreikšta gelbėjanti Dievo meilė.

Antra, tokie aiškinimai slepia kryžiaus papiktinimą, tarsi tame, kad Tėvas leido savo Sūnui mirti ant kryžiaus, nėra nieko baisaus, tarsi taip jis pasiekė didesnę gėrį – išganymą. Tokia

³⁸⁶ *Bravo Gallardo*. Ten pat. P. 227.

³⁸⁷ *Sobrino*. *Gesù Cristo liberatore*. Ten pat. P. 379.

³⁸⁸ Plačiau apie Jėzaus nuteisimo juridinį–istorinį motyvą žr. *Schillebeeckx*. *Gesù*. Ten pat. P. 324–329; *Moltmann*. *Il Dio crocifisso*. Ten pat. P. 131–182.

³⁸⁹ *Sobrino*. *Gesù Cristo liberatore*. Ten pat. P. 380–390.

interpretacija tarsi sakytų, kad mes jau iš anksto žinome, kas yra Dievas ir kaip konkrečiai Jis nori išgelbėti žmones iš nuodėmės³⁹⁰.

Daug Kristaus mirties aiškinimų pateikė apaštalo Pauliaus tradicija. Pats Paulius pradžioje įvykį vadina kryžiaus papiktinimu, nes jam, Raštų žinovui, Dievo Mesijas ir Jo mirtis ant kryžiaus buvo nesuderinama. Paulius, patyręs, kad nukryžiuotasis Nazaretis iš tiesų yra Mesijas ir Dievo Sūnus, paverčia tai esmine savo žinia: „Žydai reikalauja stebuklų, graikai ieško išminties, o mes skelbiame Jėzų nukryžiuotąjį, kuris žydams yra papiktinimas, pagonims – kvailystė“ (1 Kor 1, 22–23). Pauliaus tradicijoje Jėzaus mirtis aiškinama, kaip atpirkimas, pašventinimas, nauja kūrinija ir kitaip.

Pastoracine prasme šie aiškinimai yra labai riboti, nes jų perspektyva objektyvistinė: žvelgiama į mirties įvykį ir aiškinamos jo pasekmės. Jėzaus Kristaus mirties prasmę, nesumenkinant nusikaltimo papiktinimo, įmanoma suvokti tik vertinant meilės požiūriu. Visas Jėzaus gyvenimas buvo atiduotas tam, kad žmogus turėtų apščiau gyvenimo (Jn 10, 10). Per Kristų Dievas solidarizavosi su žmogaus kančia ne tam, kad ją įamžintų, bet tam, kad ją įveiktų, tačiau ne smurto, prievartos, o taikios meilės galia. Ši perspektyva kviečia ne pelnyti išganymą nustatytomis apeigomis (formomis), o sekti Kristumi ir mokytis mylėti kaip jis. J. Moltmannas atkreipė dėmesį, jog tokia meilė krikščionį daro silpną ir pažeidžiamą, tokia meilė nuolat atveria jį skausmui ir taip krikščionis patiria bendrystę su kitais ir kitokiais žmonėmis. Tik tokia bendrystė yra pajėgi perkeisti pasaulį, kuriame daug kas lemiamą remiantis vien galios ir valdžios kriterijais³⁹¹.

3.5.6. Mokinių kelias į Galilėją

Evangelijoje pagal Morkų pirmosios dienos rytą moterys eina prie Jėzaus kapo, kad atliktų jam paskutinį patarnavimą – balzamuotų. Tačiau atėjusios prie kapo neberanda kūno. Vietoj mirusio Mokytojo jos mato gyvą jaunuolį, kuris liepia eiti pas mokinius ir pasakyti jiems, kad šie keliautų į Galilėją – ten susitiks su savo Mokytoju. Evangelijos pagal Morkų tekstas, pavadintas Evangelijos pradžia (Mk 1, 1), baigiamas tokiais žodžiais: „Persigandusios jos niekam nieko nesakė“ (16, 8). Tačiau Evangelija tuo nesibaigia, nes Morkus rašo tik jos pradžią – ji tęsiama visų būsimų mokinių. Galilėja yra Jėzaus veiklos vieta. Grįžti į Galilėją – reiškia tęsti Kristaus pradėtą misiją. Jėzaus neįmanoma rasti kape – ten nieko neliko. Jėzus yra Galilėjoje. Kristaus mirtį paaiškina jo veikla: Dievo Karalystės kūrimas toks svarbus, toks vertingas, kad verta jo imtis, jei net kainuoja gyvybę. Tai paskutinis ženklas, kurį Jėzus atskleidžia mokiniams. Dabar jie žino tikrus Karalystės kūrimo motyvus ir tęsdami tai, ką darė

³⁹⁰ *Sobrino*. *Gešù Cristo liberatore*. Ten pat. P. 382.

³⁹¹ *Moltmann*. Ten pat. P. 80–81.

Jėzus, jie vėl jį susitinka³⁹². Jėzaus prisikėlimas pakeičia daug dalykų. Prieš savo kančią Jėzus, kai keliavo po Galilėją, Jis skelbė Dievo Karalystę. Tą patį buvo liepęs daryti apaštalams, kai juos pirmą kartą išsiuntė vienus (Lk 9, 2). Po mirties ir Prisikėlimo mokinių skelbimo pagrindine žinia tampa pats Jėzus Kristus – asmuo, kuris buvo miręs, o dabar prikeltas arba, dar tiksliau, yra gyvas (Apd 2, 23–24; 3, 13b–15 ir kt.). Jėzaus Prisikėlimas yra Karalystės išsipildymo ženklas. Mokinių gyvenime per labai trumpą laiką įvyko persimainymas: jie ką tik buvo bailūs sekėjai, išsibėgioję Mokytojo mirties akivaizdoje, o netrukus po Prisikėlimo tampa drąsiais šio įvykio liudytojais. Tokia permaina rodo, kad mokiniai, žvelgdami į Jėzaus gyvenimą, mirtį ir Prisikėlimą, naujai suvokė Karalystės reikšmę. Po Prisikėlimo Jėzaus gyvenimas ir mirtis taip pat įgijo naują, netikėtą prasmę – mokiniai įsitikina, jog jis iš tiesų yra Dievo Sūnus ir Mesijas. Prasideda naujas skelbimo etapas, kuriame visa matoma naujame – Prisikėlimo – kontekste, kuriame, ir užrašyti Naujojo Testamento raštai. Kiekvienas krikščionis per krikštą įžengia į šią istoriją ne kaip žiūrovas ar stebėtojas, bet kaip tas, kuris, sekdamas Jėzaus ir mokinių keliu, tęsia Evangeliją priimdamas savo gyvenimo apsisprendimus.

Apibendrinant trečiąją dalį išskiriami keli pagrindiniai kristologinės žinios perteikimo jaunimui aspektai. Pirmiausiai atkreipiamas dėmesys į asmeninės patirties svarbą ir teorinį tokios patirties galimumą, remiantis egzistencialistine pasaulėjauta ir K. Rahnerio bei E. Schillebeeckxo formuluota asmeninės tikėjimo patirties ir jos interpretacijos galimybe.

Ieškant atsakymo į klausimą, kokių aspektu kristologinė žinia turėtų būti skelbiama jaunimui, pasirinkta papiktinimo perspektyvą Jėzaus veiklos provokuojantis aspektas yra atpažįstamas Evangelijose ir komentuojamas kai kurių teologų veikaluose. Kitas aspektas, kuris atliepia į skirtingas jaunimo atvirumo pakopas – evangelijose matomas panašus laipsniškumas Jėzaus ir mokinių istorijoje. Naudojantis Evangelijos komentarų analize išskiriami 5 etapai, kuriuose mokiniai palaipsniui priima Kristaus asmenį ir tampa jo misijos tęsėjai. Apibendrintai tai galima palyginti 3 lentelėje .

³⁹² *Bravo Gallardo*. Ten pat. P. 240.

3 lentelė. Kristologinėje analizėje išskirtų mokinytės etapų ir Lietuvos jaunimo atvirumo kristologinei žiniai pakopų palyginimas

Kokybinis tyrimas “Jaunimo atvirumas kristologinei žiniai Katalikų Bažnyčioje Lietuvoje“		Kristologinė analizė pagal mokinių modelį	
Atvirumo skirstymas	Kriterijai: apsisprendimo ženklai	Mokinytės etapai	Etapo pagrindiniai bruožai
Pirmoji pakopa	<ul style="list-style-type: none"> • Pripažįsta dvasinę būties sritį; • vertina moralę; • toleruoja religijas; • kelia egzistenciniu klausimus. 	Mokinių pašaukimas	<ul style="list-style-type: none"> • Jėzus suranda mokinius ten, kur jie yra; • mokiniai atsiliepia viską palikdami ir sekdami Mokytoją.
Antroji pakopa	<ul style="list-style-type: none"> • Kelia religinius klausimus; • pirmenybę teikia socialinėms ir egzistencinėms vertybėms; • dalyvauja religiniuose renginiuose; • pripažįsta Dievo buvimą. 	Mokymasis iš konfliktų	<ul style="list-style-type: none"> • Mokiniai būna kartu vieni su kitais ir su Jėzumi; • Jėzaus veikla provokuoja kelti klausimus; • mokiniai dalyvauja Jėzaus misijoje; • mokiniai interpretuoja konfliktines situacijas, Jėzus jas paaiškina.
Trečioji pakopa	<ul style="list-style-type: none"> • Išreiškia asmeninę Dievo patirtį; • kasdien maldžiasi; • teikia pirmumą religiniams renginiams; • įvardina tikėjimo svarbą gyvenimui; • taiko tikėjimo principus kasdieniame gyvenime; • sąmoningai apsisprendžia priklausyti Katalikų Bažnyčiai (konfesijos pasirinkimas); • išoriškai parodo savo religinį apsisprendimą. 	Išskirtinis mokinių mokymas	<ul style="list-style-type: none"> • Jėzus pasitraukia su mokiniais, kad jiems galėtų skirti ypatingą dėmesį; • mokiniai ieško atsakymo, kas Jėzus jiems yra; • Jėzus siekia, kad mokiniai suvoktų Jo veiklos motyvą.
Ketvirtoji pakopa	<ul style="list-style-type: none"> • Sąmoningai renkasi tikėjimą visose gyvenimo srityse; • sprendžia tikėjimo – gyvenimo konfliktus; • prisiima atsakomybes tikėjimo bendruomenėje; • kovoja su savo ydomis; • nori priklausyti bendruomenei, kurioje dalinamasi tikėjimo patirtimi. 	Kryžiaus išbandymas	<ul style="list-style-type: none"> • Jėzaus mirties patirtis – mokiniai išsiskirsto; • Jėzaus mirties pirminė interpretacija; • antrinė Jėzaus mirties interpretacija – kančios prasmė; • mokiniai susiburia į bendruomenę.
Penktoji pakopa	<ul style="list-style-type: none"> • Pamatinis gyvenimo pasirinkimas – sekti Kristumi visą laiką visose aplinkybėse; • prisiima ilgalaikias atsakomybes evangelizaciniuose ir karitatyviniuose projektuose; • teikia tikėjimui pirmumą ir atsako tų dalykų, kurie prieštarauja tikėjimui; • atstovauja krikščionybę pasaulietinėse visuomeninio gyvenimo sferose. 	Mokinių kelias į Galilėją	<ul style="list-style-type: none"> • Prisikėlimo patirtis atneša permainą mokinių tikėjime; • mokiniai siunčiami tęsti Jėzaus veiklą, kur susitinka Mokytoją, per visas pasaulio dienas.

IV. KRISTOLOGINĖS ŽINIOS PERTEIKIMO JAUNIMUI MODELIO ĮGYVENDINIMO PRIELAIDOS IR PAKOPOS

Kristologinės žinios perteikimo modelis praktikoje gali būti įgyvendinamas tuomet, kai konkrečią jaunuolio situaciją atitinka ir turinys, ir metodas. Šioje dalyje pateikiamos pagrindinės modelio įgyvendinimo prielaidos bei pakopos: siūlomi kriterijai, padedantys suderinti metodus ir turinį. Čia pateikiami tik sintezės būdu išrinkti esminiai dalykai, kurie yra svarbūs Lietuvoje turimos jaunimo pastoracijos sampratos papildymui ir praplėtimui, todėl yra fragmentiški ir bendro pobūdžio. Jaunimo pastoracijos praktikams, atsižvelgiant į konkrečią situaciją, tektų juos išplėsti ir detalizuoti. Antrame skyriuje apžvelgiamos evangelizacinio modelio pakopos pagal kristologinėje dalyje analizuotą ir sistemintą Jėzaus mokinių kelią su Mokytoju. Jose bendrais bruožais nurodomos pastoracinių veiklų planavimo gairės bei proceso rezultatas.

4.1. Kristologinės žinios perteikimo jaunimui modelio taikymo prielaidos

Penkių mokinytės etapų modelis, suformuluotas trečioje dalyje, atitinkantis kokybinio tyrimo „Jaunimo atvirumas kristologinei žiniai Katalikų Bažnyčioje Lietuvoje“ nustatytus parametrus praktikoje gali būti įgyvendinamas laikantis toliau nurodytų prielaidų. Modelio pagrindas yra biblinis, o komunikaciniai, ugdymosi, socialiniai ir vadybiniai elementai yra naudojami integraliai, kaip būtinos prielaidos modelio įgyvendinimui.

4.1.1. Kristologinės žinios perteikimas komunikaciniu aspektu

Viena iš tyrime „Jaunimo atvirumas kristologinei žiniai Katalikų Bažnyčioje Lietuvoje“ išryškėjusių kliūčių kristologinei žiniai perteikti jaunimo buvo įvardinta, kad jaunimui bažnyčiose girdima kalba yra egzistenciškai nesuprantama (pvz., „aš nemėgstu, kai per Mišias skaito pamokslus ir panašiai. Gal tai vyresniems žmonėms, jie gal kažką randa, o aš nerandu, praklausau, praklausau... dar tie smilkalų kvapai, man ten būna sunku stovėt ir nežinau... Galbūt, kai vyresnė būsiu, man tie pamokslai kažką reikš, o dabar nelabai įdomu“). Lina, 15 metų. A2.). Čia įvardinama yra komunikacinė kliūtis.

Pastaraisiais dešimtmečiais ši problema yra plačiai analizuojama pastoracinėse studijose ir palaipsniui vystosi atskira šaka: komunikacijos teologija (it. *teologia della comunicazione*), kurios ištakos randamos Vatikano II Susirinkimo dekretu *Inter Mirifica* (1963 m.). Šiame dokumente įvardinamas ryšys, esantis tarp Bažnyčios įpareigojimo nešti išganyką ir visuomenės komunikacijos priemonių³⁹³. Vis dėlto didesnis dėmesys skiriamas

³⁹³ „Katalikų Bažnyčia, Viešpaties Kristaus įsteigta nešti visiems žmonėms išganyką ir kartu įpareigota skelbti
160

komunikavimo priemonių etikos klausimams, o komunikacijos priemonių teologinio apmąstymo turinys čia lieka labai kuklus. Komunikacijos teologijos turinys išsamiau formuluojamas 1971 m. Pastoracinėje instrukcijoje *Communio et progressio*, be to teologai raginami atskirai panagrinėti aptartas teologines temas: „Visa, kas susiję su visuomenės komunikavimu, turėtų rasti vietos teologijos disciplinose, ypač moralinėje ir pastoracinėje teologijoje. Esminiai dalykai įtrauktini ir į katechetikos vadovėlius. Kad būtų daroma kompetentingai, teologams derėtų nuodugniau ir išsamiau panagrinėti tai, apie ką buvo kalbėta šios instrukcijos pirmojoje dalyje“³⁹⁴.

Į šį raginimą atsiliepiama įvairiais lygmenimis³⁹⁵, tačiau plačioje šių studijų eigoje imama gilintis, ne tik į visuomenės komunikavimo priemonių naudojimosi etiką, kaip jomis galima naudotis pastoracijoje, bet tiriama, kaip dėl komunikacijos technologijų įtakos pasikeitė pasaulėvaizdis. Matoma, kad bet kokio lygmens komunikacijos procesas įgijo naujų bruožų, kas neišvengiamai veikia ir pastoracinę komunikaciją³⁹⁶.

Atkreipiamas dėmesys, kad komunikacijos teologijai tenka peržiūrėti ir kalbėsenos (it. *linguaggio*) bei simbolių reikšmę, kuri yra savita religijai ir kurių komunikacinė galia labai pakito medijų epochoje: „Įsitraukimu į komunikavimo priemonių sritį siekiama ne tik padaryti Evangelijos Naujieną prieinamą daugeliui. Kalbama apie gilesnius dalykus, nes pati šiuolaikinės kultūros evangelizacija daug priklauso nuo jų įtakos. Todėl neužtenka naudotis jomis krikščioniškajai naujienai ir Bažnyčios mokymui skleisti, bet reikia dar ir integruoti naujieną į šiuolaikinių komunikavimo priemonių sukurtą „naująją kultūrą“. Tai sudėtinga problema, nes ši kultūra pirmiausia kyla ne iš turinio, bet jau iš to, kad egzistuoja nauji komunikavimo būdai, pasižymintys naujomis kalbomis, naujomis technikomis ir naujomis psichologinėmis elgsenomis“³⁹⁷.

Taigi, komunikacijų teologija yra artimai susieta su pastoracine teologija³⁹⁸. Šiame

Evangeliją, laiko savo pareiga skelbti išganymo žinią ir visuomenės komunikavimo priemonėmis bei mokyti žmones, kaip deramai jomis naudotis“ (*Vatikano II Susirinkimo nutarimai*. Dekretas dėl visuomenės komunikavimo priemonių Inter Marifica. 1963. 2 // http://www.lcn.lt/b_dokumentai/vatikano_2s/inter-mirifica.html. 2012 10 10).

³⁹⁴ *Popiežiškoji visuomenės komunikavimo priemonių komisija*. Pastoracinė instrukcija *Communio et progressio*. 1971. 106 // http://www.lcn.lt/b_dokumentai/instrukcijos/communio_et_progressio.html. 2012 10 10.

³⁹⁵ 1981 metais, jau po eilės organizuotų tarptautinių seminarų socialinių komunikacijų temomis, Popiežiškajame Gregorianumo universitete įkuriamas Tarpdalykinis socialinių komunikacijų centras, kuriame imama plačiau tyrinėti socialinės komunikacijos mokslų ir teologijos ryšys (*Viganò D. Teologia della comunicazione // Dizionario della comunicazione*. Roma: Caroci. 2009. P. 861–862).

³⁹⁶ „Šių laikų pasaulyje, taip stipriai veikiamame visuomenės komunikavimo priemonių, Bažnyčios darbuotojams reikia bent praktiškai nutuokti apie įtaką, kurią individams ir visuomenei daro naujos informavimo technologijos bei komunikavimo priemonės. Jie taip pat turėtų būti parengti tarnauti ir turintiems daug informacijos, ir jos stokojančiams“ (*Papiežiškoji visuomenės komunikavimo priemonių komisija*. Pastoracinė instrukcija *Aetatis novae*. 1992. 18 // http://www.lcn.lt/b_dokumentai/instrukcijos/aetatis_novae.html. 2012 10 10).

³⁹⁷ Jonas Paulius II. Enciklika *Redemptoris missio*. 1990. 37 //

http://www.lcn.lt/b_dokumentai/enciklikos/redemptoris-missio.html. 2012 02 12.

³⁹⁸ „Tiesioginė komunikacinė teologijos sritis yra bažnytinės veiklos apmąstymas, tai evangelizacinė veikla ir

tyrime klausiama, kokiais žodžiais ir gestais, kuriuo metu, kokiomis aplinkybėmis šiandien galima jaunimui perteikti gelbėjantį Jėzaus Kristaus įvykį. Toliau bus pateikiami keli pagrindiniai komunikacijos mokslų keliams reikalavimai.

4.1.1.1. Pagrindiniai komunikacijos proceso elementai

Klasikiniai komunikacijos vadovėliai komunikaciją apibrėžia dvejopai: kaip procesą, „kurio metu vienas asmuo paveikia kito asmens elgesį ir dvasinę būseną“, ir kaip reikšmių kūrimą bei keitimąsi jomis³⁹⁹.

Įvairios mokyklos skirtingai įvardino, kas sąlygoja komunikacinio proceso sėkmingumą. Apibrėžiant komunikacijos procesą palaipsniui atrandama vis daugiau reikšmingų elementų. H. Lasvellas (1948 m.) sukūrė linijinę schemą, kuri apėmė 5 elementus: Kas? Ką sako? Koku kanalu? Kam? Kokį poveikį padaro? W. Weaveris (1949 m.) pridūrė prie šios schemos dar vieną elementą – triukšmą, kuris trikdo žinios perdavimą ir suvokimą. W. Schrammas (1955 m.) pasiūlė interaktyvaus komunikacinio proceso modelį, kuriame atsirado *grįžtamojo ryšio* elementas. Taip pat atsiranda *patirčių lauko* elementas, kuris gali sąlygoti žinios interpretaciją: tas, kuris siunčia pranešimą, turi tam tikrą patirtį, o tas, kuris gauna pranešimą neturėdamas bendros patirties, gali klaidingai interpretuoti gautą informaciją. Turi įtakos siunčiančiojo ir priimančio pranešimą tikslai ir poreikiai. Tačiau ir šis modelis, būdamas ciklinis, neparodo, kad pranešimo siuntėjas ir gavėjas gali komunikuoti vienu metu. Interaktyvusis modelis vaizduoja vieną, kaip pranešimų siuntėją, o kitą, kaip gavėją, tačiau realybėje abu komunikacijos procese dalyvaujantys asmenys ir siunčia, ir gauna pranešimus vienodai. Be to komunikacijos procesas užtrunka laike. Kai vienas asmuo prašo kito, ką nors padaryti, komunikacijos ciklas apima ir poveikį, tai yra konkretų veiksmą, kurį asmuo atlieka po kurio laiko. Taip atsiranda tranzakcinis modelis (angl. *Transactional model*), kuriame jau neišskiriami siuntėjas ir gavėjas – yra du komunikatoriai, jie kiekvienas turi savo asmeninės patirties lauką, kurio dėka supranta ir formuoja pranešimus, be to komunikaciją veikia kontekstas, kuriame vyksta komunikacija⁴⁰⁰.

Taigi, kad pranešimas (kristologinė žinia) pasiektų kitą asmenį ar asmenų grupę, neužtenka vien tiksliai jį suformuluoti, tenka atsižvelgti ir į daugelį kitų elementų, dalyvaujančių šiame procese: į naudojamą kalbėseną, į ne verbalinį komunikavimą, į kiekvieno iš komunikuojančiųjų asmeninę patirtį ir kultūrinį kontekstą, kuris veikia žinios interpretavimą, be

žmonių bei žmonių bendruomenių įprasminimas (it. *risignificazione*) Kristuje. Vadinasi, pastoracinė teologija visų pirma kreipia dėmesį į socialinį veiklos horizontą, kaip į būtiną kontekstą, kuriame vyksta bažnytinė veikla” [Išversta mano – R. P.] (*Viganò* Ten pat. P. 866–867).

³⁹⁹ *Fiske J.* Įvadas į komunikacijų studijas. Vilnius. Baltos lankos. 1998. P. 16.

⁴⁰⁰ *Wood J.* Communication mosaics: an introduction to the field of communication. California. 2006. P.13–16.

to svarbus tarpasmeninis santykis tarp komunikuojančių subjektų⁴⁰¹.

4.1.1.2 Komunikaciniai reikalavimai kristologinės žinios perteikimui

Kristologinės žinios perdavimas šiuo atveju matomas kaip komunikacija, kurios metu perduodama informacija taip paveikia asmenį, kad jis atpažįsta Dievo veikimą savo gyvenime ir istorijoje ir Jėzų Kristų kaip savo Išgelbėtoją. Tai dialoginis procesas. Biblinis šio dialogo pavyzdys galėtų būti Jėzaus ir Samarietės pokalbis (Jn 4, 1–42), kuriame simbolių ir parabolių pagalba atskleidžiama giliausia visų troškimų motyvacija: moteris savo gyvenimo varge atėjusi vandens, susitinka Jėzų ir perkeista, užmiršusi ašotį, leidžiasi skelbti apie surastą Dievo Karalystę ir Mesiją⁴⁰².

Komunikacijų mokslų terminologijoje „kristologinė žinia“ yra pranešimas, kuris patenka į komunikacinį procesą ir kuriam galioja tie patys komunikaciniai dėsniai, kaip ir bet kokiam kitam pranešimui. Atsižvelgiant į tai, praktinėje teologijoje jau nebekalbama apie skelbėją (katechetą, kunigą) ir gavėją, klausytoją (lankantį katechezę). Kauno arkivyskupijos II Sinodo nutarimuose, nurodant asmens, kuris dalyvauja sielovadiniam procese, aktyvumui, sakoma, kad jis yra pastoracijos objektas ir subjektas⁴⁰³. Procesas suprantamas kaip interaktyvus, kai asmuo, kuriam skirta žinia, nėra pasyvus stebėtojas, bet veikia ir keičia komunikacijos procesą: tą nusako pats žodis „komunikacija“⁴⁰⁴. Todėl ir pati kristologinė žinia suprantama kaip dinamiška, priklausanti nuo konteksto, patirties tų, kuriems ji skirta, todėl reikalinga nuolatinio atnaujinimo.

Toliau bus aptariama keletas komunikacinio proceso reikalavimų, kurie sąlygoja kristologinės žinios perteikimo jaunimui galimybes.

Tarpasmeninio santykio reikšmė. Komunikacijoje yra „turinys“ ir „santykis“. Komunikacijos objektas – turinys, tuo tarpu komunikacinis santykis leidžia perduoti ir priimti turinį. Kai kas nors perduodama kitiems (turinys), santykis apsprendžia, kaip bus priimta. Galima teigti, kad santykis interpretuoja turinį ir nurodo jo reikšmingumą⁴⁰⁵. Komunikacija pirmiausiai yra suprantama, kaip santykis. Kadangi aptariamo turinio tikslas yra pasiekti intymias jauno žmogaus gelmes, tai atitinkamai santykio intensyvumas ir empatija nulemia

⁴⁰¹ Lambiasi F., Tangorra G. *Gesù Cristo comunicatore. Cristologia e comunicazione*. Milano: Paoline. 1997. P. 117–119.

⁴⁰² White R. *Pastorale e comunicazione // La comunicazione. Il dizionario di scienze e di tecniche / (a cura) Lever F. Rivoltella P., Znacchi A.* Roma. 2002. P. 865–866.

⁴⁰³ Toks įvardinimas vartotas du kartus: „Šeima, būdama sielovados objektas, kartu yra ir jos subjektas“ Kauno arkivyskupijos antrasis sinodas. Ten pat. 400); „jaunimas yra jaunimo sielovados objektas ir subjektas“ (Ten pat. 505).

⁴⁰⁴ Annicchiarico V. *Comunicare il Vangelo nell'era mediatica // Fides et ratio*. Taranto. 2009. Nr. 2. P. 22.

⁴⁰⁵ Ten pat. P. 25.

komunikacijos eiga. Pozityvus santykis žadina žmones keistis nuomonėmis, idėjomis, vertybėmis, prasmėmis, suartina žmones emociškai, suartėja jų vidiniai pasauliai⁴⁰⁶.

Kardinolas C. Martinis, ragindamas Bažnyčią naudoti medijas, liudyti pasauliui patikėtą žinią, tuo pat metu atkreipia dėmesį į žmonių atsparumą įvairiausioms žinioms, sklindančioms iš skirtingų masinės komunikacijos šaltinių, todėl pabrėžia asmeninio santykio svarbą. Jėzus kalbėdavo minioms ir jomis rūpindavosi, tačiau matoma, kokie svarbūs buvo asmeniniai dialogai, kuriuose jis buvo dėmesingas atskiriems asmenims: pastebėdavo smulkius dalykus (našlės skatiką – Lk 21, 2), turėdavo kantrybės, laiko ir atidumo paprastiems žmonėms. Mt 25 (eil. 40. 45) yra jaudinantis palyginimas, kuriame Jėzus moko šio dėmesingumo atskiram žmogui, ne visai žmonijai apskritai bet „vienam iš šitų mažiausiųjų mano brolių“. Toks Jėzaus jautrumas konkrečiam žmogui, konkrečiai situacijai moko krikščionių patirti Dievo buvimą toje aplinkybėje, istorijoje, asmenyje. Tik tie, kurie mokės būti dėmesingi atskiram asmeniui, bus pakviesti į Viešpaties džiaugsmą. Todėl Evangelijos skelbėjams, sužavėtiems medijų galimybės pasiekti plačias mases, svarbu nepamiršti pamatinės evangelinės vertybės: santykio tarp atskirų asmenų⁴⁰⁷.

Reikalingas pozityvus požiūris į jaunimą, paieškas, saviraiškos formas, nes tik taip atrandamas ryšys, autentiškas kontaktas su konkrečiais jaunais žmonėmis, tačiau jaunimo evangelizacijoje Kristaus skelbimas nesusitapatina su šilto ir draugiško santykio sukūrimu. Kitaip sakant, evangelizacija negali susiprastinti į jausmingą santykį tarp tikėjimo skelbėjo (sielovadininko) ir jaunimo grupės. Tikslas yra perduoti, paskelbti gelbstintį Jėzaus įvykį. Jei problema nėra turinyje, o santykyje, jos ir neišmanoma išspręsti ieškant naujų išvalgų, keičiant turinio pateikimą, ieškant geresnių metodų, įtaingesnių kalbėtojų ar naujesnių komunikavimo priemonių. Jų sprendimas glūdi būtent autentiško santykio užmezgime. Jaunimo pastoracijoje didžiausia krizė yra santykyje: jaunimas–suaugusieji–bažnytinė bendruomenė. Kadangi santykiai yra nereikšmingi, tai ir turinys netampa jaunimui reikšmingu. Atvejai, kai jaunimas sėkmingai perima tikėjimo turinį, dažniausiai būna ne dėl to, kad turinys kaip nors ypatingai gerai perteiktas, bet ten darbuojasi atsidavę ugdytojai, kurie užmezga su jaunimu reikšmingus santykius⁴⁰⁸.

Kristologinės žinios perteikimas kalbiniame lygmenyje. Linijiniame komunikaciniame modelyje pranešimas siuntėjui yra tai, ką jis galvoja, jaučia, įsivaizduoja, atsimena, kad perdavė užkodavęs simboliais gavėjui, kuris supranta tuos simbolius (nes perdavimas vyksta konkrečios

⁴⁰⁶ De Silva Filho G. Comunicação e pastoral. Como melhorar a comunicação nas ações e eventos pastorais. São Paulo: Editora Salesiana. 2001. P. 44–45.

⁴⁰⁷ Martini C. M. Il lembo del mantello. Per un incontro tra Chiesa e mass media. Milano: Centro Ambrosiano. 1991. P. 85–87.

⁴⁰⁸ Tonelli. Per la vita e la speranza. Ten pat. P. 48.

kultūros kontekste, kuriame naudojami bendri simboliai). Gavėjui tuo tarpu pranešimas yra tai, ką jis pajėgia subjektyviai atsikoduoti ir priimti. Pranešimo perdavimas yra įmanomas, kai abu komunikotojai naudojami bent dalinai tais pačiais semantiniais laukais – supranta tuos pačius kodus savo gyvenimo kontekstuose. Jei siuntėjo ir gavėjo semantinis reikšmių laukas žymiai skiriasi – tuomet pranešimo perdavimas neįvyksta.

Kristologinė žinia, kaip pranešimas, yra ne tiek turinio išdėstymas įprastai kalboje vartojamais žodžiais, kiek tos žinios kultūrinės turinio raiškos parinkimas (užkodavimas) atitinkant jauno žmogaus gyvenimo kontekstą ir pasaulėžiūrą: „Skelbimo sėkmė yra tiesiogiai susijusi su egzistenciniu jo priėmimu ir supratimu. Skelbimas, kuris nebuvo priimtas, nebuvo suprstas, nėra joks skelbimas. Kad skelbimas būtų veiksmingas, reikia pažinti ne tik asmenį, į kurį jis nukreiptas, bet ir to žmogaus aplinką, kurioje jis gyvena ir dirba”[Išversta mano – R. P.] [Išversta mano – R. P.]⁴⁰⁹.

Komunikaciniu požiūriu svarbu, kad pranešimo lingvistinės išraiškos nesunaikintų gelbstinčio Jėzaus Kristaus veikimo, kuriame slypi perkeičianti žmogaus egzistenciją galia. Apie toki sėkmingą komunikacijos procesą liudija apaštalas Paulius: „Mes be paliovos dėkojame Dievui, kad, priėmę mūsų paskelbtąjį Dievo žodį, jūs priėmėte jį ne kaip žmogaus žodį – bet, kas jis iš tikro yra – kaip Dievo žodį, kuris ir veikia jumyse, tikintieji“ (1 Tes 2, 13). Kristologinė žinia yra tiksliai (doktrinos prasme) suformuluota (pvz., knygoje, katekizmuose, pamoksluose), bet ji dažniausiai neturi konkrečios gelbstinčios įtakos žmogaus gyvenimui. Tai gali nutikti ir dėl to, kad nėra pranešimo apie Dievo dovanojamą išgelbėjimą klausančių žmonių gyvenimams, nes klausytojų naudojamas kultūrinis semantinis laukas neturi reikšmių sakomiems žodžiams ar atliekamiems gestams. Be to, juk perteikiama ne Kristaus sąvoka, o pats vienijantis, gydantis, atleidžiantis, mokantis ir gelbstintis prisikėlęs Viešpats: „Dievo Tiesa save atskleidžia ne doktrinos pagalba, bet istoriniame Sūnaus gyvenime, kuriam nusakyti neišvengiamai naudojamos sąvokos. Taip ir tikėjimo patirtis remiasi ne tiek informacija apie Jėzaus veiklą ir mokymą, kiek susitikimu su juo, dvasingumu, kylančiu iš intymaus santykio su asmeniu, kurio tiesos ir prasmės sampratos yra artimos, į kurio gyvenimą jungiamasi savo gyvenimu“⁴¹⁰.

Kristologinės žinios perteikimas galimas tik tada, jei siuntėjas naudoja tas semantines reikšmes, kuriomis klausytojas naudojami kasdieniame gyvenime, kalboje, svajonėse ir gyvenimo vizijos planavime. Pastoracijoje būtina susivokti, kad šiandien „ne žemės ūkio simboliais perteikiamas Dievo kuriančiosios Dvasios veikimas. Didžiąjai daliai žmonių

⁴⁰⁹ *Sanna*. Ten pat. P. 15.

⁴¹⁰ *Staglianò A.* Vangelo e comunicazione. Radicare la fede nel nuovo millenio. Bologna: Dehoniane. 2002. P. 26.

svarbiausios istorijos ir simboliai, kurių dėka jie suvokia savo gyvenimą ir Dievo veikimą, yra kilę iš visuomenės komunikacijos priemonių. Per medijas mūsų laikų žmonės užmezga kontaktą su žmonių bendruomene ir taip pat gali rasti naujas Evangelijoje skelbtos Karalystės įsikūnijimo formas⁴¹¹.

Čia atsiranda įtampa tarp Evangelijos, kuri visiems laikams turi savo komunikacinę galią, ir skelbimo formų. Iš vienos pusės negalima tikėtis, kad jaunimas supras bibliinius simbolius, kurie yra svetimi jų kultūrai ir patirčiai, iš kitos pusės – nėra paprasta rasti adekvačius analogus, artimus jaunimui, kurie atskleistų Jėzaus Kristaus žinios esmę.

Tačiau vis tiek, norint bent dalinai išspręsti šią komunikacinę problemą, reikia palyginti antropologinius modelius, vyraujančius šiandieninėje kultūroje ir perduodamus tikėjimo turiniu. Štai keletas kaitos pavyzdžių⁴¹²:

- praeities, dabarties ir ateities samprata. Postmodernioje kultūroje svarbiausia yra dabartis, tuo tarpu biblinė mąstysena labiau buvo orientuoti į praeitį (Senajame Testamente – gelbstinčios Dievo veikimo istorijos atminimas) ar į ateitį (eschatologija);
- santykis tarp objektyvumo ir subjektyvumo: pateikiant didžiąją Bažnyčios istorijos dalį buvo siekiama kuo objektyviau formuluoti turinį ir jo mokyti tikinčiuosius. Dabartiniame laikmetyje informacija yra priimama tik ta, kuri subjektyviai domina;
- kūno, šventės, skausmo ir meilės sampratų kaita;
- dėmesys patirtims ar įvykiams, kurie dabartinėje kultūroje yra visiškai nereikšmingi ir neturi prasmės (pvz.: duona, vanduo, vergovė, alkis, troškulys ir pan.);
- būdas, kuriuo nusakomas Jėzaus Kristaus įvykis ir atskleidžiamas jo asmuo: Jėzaus asmeniui nupasakoti bažnytinėje kalboje vartojamos kategorijos yra labai tolimos nuo kultūrinių kategorijų, kuriomis nusakomi šių laikų reikšmingi žmonės (žr. Jėzaus litanijose).

Nuolat tenka atkreipti dėmesį į Jėzaus Kristaus savo metu pasirinktą būdą ir kalbą, kuria jis prabilo į žmoniją konkrečioje kultūroje: „Būdamas žemėje, Kristus atsiskleidė kaip tobulas Komunikuotojas. „Įsikūnydamas“ priėmė prigimtį tų, kuriems bus skirta jo naujiena, perteikta ir jo žodžiais, ir gyvensena. Jis kalbėjo jiems iš vidaus, tai yra būdamas tarp savo tautos, ir skelbė dieviškąją naujieną įpareigojančiai, atkakliai ir be kompromisų. Kita vertus, jis perėmė jų kalbėseną bei mąstyseną prisitaikydamas prie vietos bei laiko sąlygų. Komunikavimas yra daugiau negu idėjų raiška ar jausmų rodymas – giliausiaja savo prigimtimi tai meilės kupinas savęs dovanojimas“⁴¹³.

⁴¹¹ *Annicchiarico*. Ten pat. P.29.

⁴¹² *Tonelli*. Per la vita e la speranza. P. 49–50.

⁴¹³ *Papiežiškoji Visuomenės komunikavimo priemonių komisija*. Communio et progressio. Ten pat. 11.

Žinoma, Bažnyčia turi savo kalbėseną, kuri keičiasi kartu, kaip ir žmonių naudojamos kalbos, tačiau Bažnyčios kalba visuomet bus susijusi su apreiškimu: Šventojo Rašto lingvistinėmis išraiškomis ir įvaizdžiais⁴¹⁴.

Lūkesčių aspektas komunikacijos procese. Kitas komunikacinis trikdys yra lūkesčių konfliktas. Kad koks nors panešimas būtų priimtas ir interpretuotas, jis turi dominti klausytoją. Jei yra tik pateikiama informacija, kuri jo gyvenime yra indiferentiška, nebūna priimta. Tuomet informacija gali būti išklausoma, tačiau nepriimama, ji neprovokuoja jokio pokyčio.

Skelbiama Evangelija kreipiamasi į konkretų jauno žmogaus lūkestį, kuris sąlygoja atsiliepimą. Todėl šis komunikacijos aspektas yra tiesiogiai susijęs su jaunimo lūkesčių, problemų ir konkrečių gyvenimo situacijų giluminiu pažinimu. Pavykusi komunikacija visuomet yra tam tikras kvietimas rasti naują prasmę. Netgi reklaminiai pasiūlymai apie namų priežiūrą, mitybą ir higieną įeina į tą patį prasmės lauką, kuriame žmogus ieško prasminio atsakymo į savo laimės, kančios ir vienatvės keliamus klausimus. Ryšys tarp komunikacijoje siūlomos prasmės ir gavėjo turimo klausimo atitikimo vadinamas lūkesčių santykiu. Evangelizacijoje pateikiamas kvietimas į Jėzaus Kristaus duodamą naują gyvenimą. Jėzaus siūlomas projektas: rimtai įsipareigoti kuriant gyvenimą santykiyje su jo Davėju.

Daugelis bažnytinių bendruomenių evangelizaciją pateikia, kaip pagalbą asmeninėje egzistencinėje prasmės paieškoje. Dalis jaunimo tai priima, nes atitinka jų prasmės lūkestį, tačiau toks vien prasminio pagrindo pasiūlymas praranda savo evangelinį radikalumą ir kryžiaus gelbstinčią galią bei kitus pagrindinius kristologinės žinios aspektus. Kyla pavojus, kad tikėjimas taps vien priemone susikurti savo egzistencijos prasmei, ką ir galima apstebėti New Age religingume.

Transcendentinės realybės komunikacinė išraiška. Kiekviena komunikacija naudoja ženklus, kuriais išreiškia kažką kita, gilesnį, nei patys ženklai reiškia – tai yra simboliniu būdu. Evangelizacijai, be to, kad jai galioja tie patys principai, kaip ir kiekvienai komunikacijai, būdinga, kad jos objektas yra nepasiekiamas, slėpingas: norima komunikuoti apie prisiartinusią prie žmogaus Dievo meilę ir pažadinti žmoguje troškimą ir apsisprendimą palenkti savo laisvę, kurioje priimtų šią meilę.

Ne visi ženklai turi tokią pačią atskleidžiančią galią. Komunikacija būna sutrikdyta, jei naudojami ženklai yra pernelyg blankūs lyginant su norimu išreikšti objektu. Todėl šiandieninė bažnytinė kalbėseną yra dažnai dviprasmiška, nes tie, kurie klauso, supranta kitaip nei iš tiesų norėta išreikšti, o dažniausiai suvokta prasmė yra labai paviršutiniška. Taip nutinka dėl to, kad

⁴¹⁴ *Schillebeeckx.* La Chiesa. Ten pat. P. 71.

nesistengiama atskleisti slėpinio perspektyvą⁴¹⁵. Dievas visuomet lieka slėpiningasis šventasis, kad ir kokiais aiškiais žodžiais ir ženklais būtų išreikšta. Slėpinys (gr. *μυστήριον*) kilęs iš veiksmazodžio gr. *μυειν*, kuris lietuviškai reiškia „užčiaupti lūpas, tylėti“⁴¹⁶. Jaunimo evangelizacijoje vien tylėjimo kelias netinka, nes tikslas yra skelbimas, žinios apie Jėzų perteikimas. Tuomet lieka analogijų ir simbolių kelias, kuriame iš to, kas patiriama gyvenime – iš giliausių troškimų, nerimo ir džiaugsmo patirčių, iš kūrinijos – panaudojama, kad nuvestume prie Šaltinio. K. Ranheris kalbėdamas apie tai, kaip galima komunikuoti Dievo slėpinį, atkreipia dėmesį į negatyviąją teologiją: Jis yra Nenusakomasis, Nesuprantamasis, Slėpiningasis. Jis yra tas, kuris savo tobulume gali atgaivinti žmogų, kankinamą vidinių skilimų ir priešiškučių, gali duoti žmogaus egzistencijai ir mirčiai prasmę, nutyrinti, išgydyti, perkeisti. Vis dėlto, kaip galima pasakyti Nenusakomąjį? Nesuvokiamumas nėra *vienas iš* Dievo atributų, bet *jo visų atributų* neatskiriamas *aspektas*⁴¹⁷. Transcendentinė tiesa gali būti išreikšta simboliais ir įvaizdžiais, kurie keičiasi, nes keičiasi jų reikšmės skirtingų kartų žmonėms. Komunikacijoje tenka išsaugoti save Apreiškiančio Dievo reikšmes, kurios nekinta, o ne simbolius ar įvaizdžius, kuriais tos reikšmės komunikuojamos⁴¹⁸.

Kitas transcendentinės realybės komunikavimo trikdys yra patikrinamumo aspektas. Komunikacijos taisyklės reikalauja, kad teiginiai būtų prasmingi. „Mes visada patikriname bet kokio gauto pranešimo tikslumą palygindami su tikėtinu. Tai, kas tikėtina, yra nustatyta mūsų patirties – kodo, konteksto, pranešimo pobūdžio, kitaip sakant, vartojimo ir susitarimo (papročių) patirties“⁴¹⁹.

Kai yra kalbama apie Dievą savyje (pvz., Trejybę), to neįmanoma patikrinti įprastais empiriniais metodais. Todėl neopozityvizme vyrauja nuomonė, kad religinės kalbos yra beprasmės, nes jų neįmanoma patikrinti. Daugeliui jaunų žmonių taip atrodo pasakojimai apie Dievą, dangų, pragarą, Jėzaus Kristaus buvimą Eucharistijoje, Krikšto sakramento nuplaunamą gimtąją nuodėmę. Tokios kalbos yra mažai prasmingos. Empiriniais būdais jos negali būti patikrinamos, jų nauda konkrečiai gyvenimui taip pat nepamatuojama įprastiniais būdais. Apreiškimas ar Bažnyčios mokymas netikinčiam ar menką ryšį su krikščionybe turinčiam jaunimui neturi autoriteto vaidmens. Taigi empiriškai nepamatuojami dalykai dažnai prilyginami pasakoms arba mitams, kurių reikšmė yra tik simbolinė. H. U. von Balthasaras sako, kad tikėtinumą sudaro ne žinios turinys, bet raiškos būdas – meilė. Apreiškimas, kuris yra Žodis,

⁴¹⁵ Ravasi. S., Maggioni B., Bonora A. Il principio. La comunicazione nella Bibbia. Milano: San Paolo. 1995. P. 10).

⁴¹⁶ Ten pat. P. 17.

⁴¹⁷ Rahner. K. Dio e Rivelazione. Nuovi saggi VII. Paoline. Roma 1981. P. 139–140.

⁴¹⁸ Cozzi A. Bibbia e cristologia. La fede sospettata di ideologia e le promesse di una rinovata lettura storico-critica del Gesù storico // Vivens homo. Firenze. 2009. Nr. 1. P. 59.

⁴¹⁹ Fiske. Ten pat. P. 27.

tu pačiu yra ir absoliuti meilė, todėl jis gali būti tikėtinas. Meilė nėra viena iš Dievo savybių, ji yra Naujojo Testamento Dievo apsireiškimo būdas⁴²⁰.

Jaunimo evangelizacijoje dėl to labiau kreipiamas dėmesys į žmogaus patirtį ir jos refleksiją tikinčiųjų bendruomenėje. Ta patirtis tampa žinia. Jėzus, patiriamas bendruomenėje, kur atpažįstami meilės ženklai gali tapti evangelizacijos žinia, kuri palaipsniui paliečia žmogų per jo nepaliaujamą prasmę ieškojimą savo egzistencijai. Naujo gyvenimo (gyvenimo Kristuje) patirtis yra pagrindinis būdas, parodantis Slėpinį. Daugeliui jaunimo patirti kažką naujo jau yra geras motyvas svarbiam pasirinkimui. Kad ta patirtis atvestų į turinį, jai yra reikalinga interpretacija: pačių giliausių šios patirties priežasčių paieška (atsiremianti į Kristaus įvykį). Tradicinis metodas skelbia Kristaus įvykį ir nepaiso patirčių, todėl jaunuolis gali išmokti daug apie Kristų, tačiau pats Kristus jam nieko nereiškia.

Tikinčiųjų bendruomenė kaip komunikacijos kontekstas. Visi aptarti komunikaciniai trikdžiai paaštrėja, jei nėra konteksto, kuriame perteikiamas pranešimas įgytų gilesnę prasmę. Komunikaciniame procese kiekviena komunikacija vyksta tam tikrame bendrame kontekste, kuris suteikia papildomą informaciją žinios interpretacijai. Kontekstas čia suprantamas, kaip atvira jaunimui parapijos bendruomenė, kurioje įvairaus amžiaus žmonės gyvena daugelį metų, vedini tų tiesų, kurias skelbia, vadovaudamiesi Evangelija kasdieniame savo gyvenime ir gebantys konkrečiai paliudyti savo tokią tikėjimo patirtį bendruomeniškumo kūrimu, įsipareigojimu ir atviru santykiu su jaunimu: tuomet komunikuojama Jėzaus Kristaus žinia tampa tikėtina.

V. Anniccharico ieškodamas „komunikacijos“ (lot. *communis* – bendras) etimologinės kilmės pastebi, kad tai artimai susijęs su Bažnyčios tapatumu. Graikiškas terminas *κοινωνία* reiškia dalyvavimą, vienybę, dalinimąsi. Evangelija, Jėzaus Kristaus Geroji Naujiena – tai yra tas turinys, kuriuo dalinasi Bažnyčia ir kuris ją daro Bažnyčia. Todėl Evangelijos skelbimas (komunikavimas) yra Bažnyčios bendrystės išraiška. Dar daugiau: tame procese Bažnyčia išlaiko savo tapatumą. Taigi Evangelija priklauso Bažnyčiai (bendruomenei) ir todėl jos skelbimas yra bendruomeninio pobūdžio⁴²¹. Bendruomenė, nuolat besirūpinanti, kaip rasti žodžius ir formas savo patirčiai išreikšti ir prasmei įvardinti, sukuria reikšmingą vietą jaunuolių tikėjimo brandai. Jaunimas yra priimamas bendruomenėje, tarsi motinos iščiose, nors ir neturi tikro turinio supratimo, tvirto apsisprendimo, nors etinė patirtis pilna besikartojančių išdavysčių, abejonės netampa neįveikiama kliūtimi tikėjimo brendime⁴²².

⁴²⁰ Von Balthasar H. Solo l'amore è credibile. Roma: Borla. 1982. P. 60–61.

⁴²¹ Anniccharico. Ten pat. P. 20–21.

⁴²² Tonelli. Per la vita e per la speranza. Ten pat. P. 56–67.

Daugelis jaunų žmonių būna paliesti bendrystės patirties jaunimo dienoje, Taizė bendruomenės susitikimuose ir tokios patirties toliau ieško. Proginių susitikimų emocinis įspūdis būna labai stiprus, tačiau komunikacinė reikšmė yra žymiai silpnė, nes tai nėra įprasta aplinka ir buvimo forma (susiję su šventės patirtimi, kurioje priimtinas skirtingas elgesys nei įprastai). Stipri komunikacinė reikšmė sukurama artimiausios bendruomenės (parapinės ar akademinės bendruomenės, judėjimo ir krikščioniškos organizacijos), kur žmonės diena iš dienos gyvena tikėjimu ir jį liudija. Bažnyčios žymė – bendrystė, kuri yra viena iš esminių jos dalių ir vienaip ar kitaip išreiškiama mažose bendruomenėse.

4.1.2. Ugdymosi elementai jaunimo kristologinės žinios perteikime

Visą laiką, o ypač pastaruju metu, Bažnyčioje didelis dėmesys kreipiamas į jaunimo ugdymosi ir auklėjimo uždavinį. Popiežius Benediktas XVI 2012 m. Taikos dienos proga kreipėsi į pasaulį, išskeldamas pagrindinį uždavinį siekiant taikos – mokyti jaunimą teisingumo ir taikos⁴²³. „Auklėjimas yra labiausiai kerintis ir sunkiausias gyvenimo nuotykis. Auklėti – lotyniškai *educare* – reiškia išvesti žmogų iš jo paties į tikrovę, į pilnatvę, leidžiančią asmeniui augti. Tokį procesą maitina dviejų laisvių – suaugusiojo ir jaunuolio laisvės – susitikimas, kuris reikalauja mokinio atsakomybės: jis turi būti atviras, leisti būti vedamas į tikrovės pažinimą, ir auklėtojo atsakomybės: šis turi būti pasirengęs save dovanoti. Todėl pirmiausia būtini autentiški liudytojai, o ne taisyklių bei informacijos dalytojai, liudytojai, gebantys žvelgti toliau už kitus, nes jų gyvenimas aprėpia platesnes erdves. Liudytojas yra tas, kuris pirma gyvena tuo, ką siūlo“⁴²⁴.

Dar neseniai sėkmingai jaunimo pastoracijai vykdyti užtekdamo atsidavusio kataliko (kunigo, vienuolės ar pasauliečio), kuris savo pavyzdžiu ir tikėjimo liudijimu, skelbiamu žodžiu ir gyvenimo stiliumi patraukdamo jaunimą ir daugelis jaunų žmonių atsiversdamo, išipareigodavo asmeniškai grįsti tikėjimu savo gyvenimą. Buvo akivaizdu, kad jaunimo pastoracijos sėkmė priklausė nuo pastoracijos organizavimui atsidavusio asmens krikščioniško gyvenimo kokybės. Jaunimas sekė autoritetu. Šiandien tikėjimo pasirinkime jauniems žmonėms yra svarbus suaugusiųjų liudijimas⁴²⁵, tačiau jo vaidmuo nebėra pagrindinis. Italijoje tiriant bendrąjį jaunimo

⁴²³ Benediktas XVI. Žinia Pasaulinės taikos dienos proga (2012 m. sausio 1 d.) Mokyti jaunimą teisingumo ir taikos // <http://www.katalikai.lt/index.php?id=6&nid=6618>. 2012 02 12.

⁴²⁴ Ten pat.

⁴²⁵ Jaunimo pastoracijos tyrimuose populiarus ir dažnai cituojamas taip vadinamas „Kvebeko atvejis“, kuomet per labai trumpą laiką žymiai sumažėjo jaunimo skaičius bažnytinėse erdvėse. Kvebeko vyskupų konferencija 2002 metais dėl to užsakė tyrimą apie jaunimo situaciją, kuriame buvo siekiama iširti be kita ko, kokie veiksniai padeda jaunimui pasirinkti tikėjimą kaip gyvenimo būdą. Išryškėjo, kad vienas reikšmingiausių dalykų, kurie padeda jaunimui pasirinkti tikėjimą, yra reikšmingi asmenys. Ypač paauglystėje svarbūs tokie tikėjimu gyvenantys žmonės, kurie ne tik rodo tikėjimo pavyzdį, bet ir geba atsakyti į paauglių religinius klausimus pasiremdami empirinių mokslų kategorijomis (*Casti G. (a cura di) Itinerari di fede dei giovani. Una ricerca, una esperienza nel Quebec // Note di pastorale giovanile. 2007. Nr 1. Torino: LDC. P. 45.*

ugdymosi procesą, pasirodė, kad didžiajai daugumai jaunimo suaugusieji yra nereikšmingi. Šiems jauniems žmonėms suaugusieji nėra kokie nors modeliai, kuriais jie norėtų sekti ar atmesti. Jaunimas į juos reaguoja abejingai⁴²⁶. Tai galima matyti ir praktiškai, kad vienuolijos ir kunigai dirbdami su jaunimu nebesulaukia pašaukimų ir ima sparčiai mažėti jų skaičius visoje Europoje.

Jaunimui žymiai mažiau reikšmingi ne tik suaugusieji kaip autoritetai, taip pat Bažnyčios mokymas, Biblija ir tikėjimo liudytojų patirtis atlieka tik antrinį vaidmenį jaunimo evangelizacijoje. Jaunuolis skelbiamą žinią priima ir patikrina vien savo subjektyvios patirties turimomis priemonėmis. Jei jis negali patikrinti, jog tai, kas perteikiama yra tiesa – žinia lieka beprasmė. Vyksta subjektyvus tikėjimo priėmimo procesas, kuriame pagrindinis proceso veikėjas yra jaunuolis. Jis pats turi įvertinti, patikrinti, atrasti ir apsispręsti, ką jam asmeniškai reiškia Dievas, Jėzus, pašaukimas kasdienybės konkretybėje. Pats jaunuolis apsisprendžia žengti tikėjimo žingsnį ar ne. Tikėjimo pasirinkimo procesas vyksta asmens viduje: jis yra dinamiškas ir laipsniškas. Procesą apsunkina kompleksinėje visuomenėje vyraujantis asmens tapatumo susiskaidymas. Tapatumo kūrimasis nevyksta mechaniškai iš gaunamo informacijos turinio, bet pats asmuo vertina iš išorės ateinančius stimulus ir lygina su jau jo asmeniškai perimtomis vertybėmis. Susitikimas su Jėzumi Kristumi nekeičia šio proceso eigos, o tik pasiūlo jam dar vieną elementą (Jėzaus Kristaus Gerąją Naujieną) šalia kitų, kuriuos jaunuolis jau yra asmeniškai pasirinkęs. Šis elementas skiriasi tuo, kad tampa vertinamuoju kriterijumi jau pasirinktiems elementams⁴²⁷. Jėzaus Kristaus žinios skelbimas, kuriuo siekiama išjudinti procesą, vyksta ugdymosi lygmenyje: pirminis kriterijus yra gyvenimo patirtyje atpažįstama tiesa, kuri interpretuojama Evangelijos šviesoje⁴²⁸.

Taigi jaunuolis neturėtų jaustis lyg išvedamas kažkur iš savęs. Procesas, kurio metu vyksta ugdymasis, padeda išgirsti giluminį tiesos troškimą, kuris visuomet išlieka pačioje žmogaus egzistencijos gelmėje, tačiau dažnai yra nutildomas bijant gyventi savo tikrąjį gyvenimą. Pasirinkdamas žmogiškąsias vertybes jaunuolis palaiapsniui atsiveria susitikimui su Jėzumi Kristumi, kuriame atpažįsta tikrąjį žmogiškumą, nukreiptą į transcendentinį santykį su Tėvu.

Pastaraisiais dešimtmečiais religijos mokymui mokyklose ir evangelizacijos pirmiesiems etapams yra naudojama patirties hermeneutika⁴²⁹. Skelbiama žinia pateikiama

⁴²⁶ Pollo. *M. Le sfide educative dei giovani*. Torino: LDC. 2000. P. 61.

⁴²⁷ Tonelli. *Itinerari per l'educazione dei giovani alla fede*. Ten pat. P. 83–84.

⁴²⁸ Currò. *Giovane al centro*. Ten pat. P. 41–42.

⁴²⁹ Hermeneutikos tradicinė reikšmė yra siejama su senųjų tekstų aiškinimu, pateikiant interpretaciją, ką jie galėtų reikšti šiandieninėje kultūroje. Patirties hermeneutika reiškia tokią patirties analizę, kurios pagalba iškeliami egzistenciniai klausimai, į kuriuos ieškoma atsakymų tikėjime. Dievo žodis ir doktrina pateikia galimas interpretacijas, kurios konkrečioje kultūroje yra reikšmingos. Religijos pedagogas Z. Trenti yra sukūręs ne tik

siaurame ir ribotame jaunuolio patirties horizonte ir, jei pavyksta iš tiesų pateikti ją toje labai ribotoje patirtyje, tuomet Dievo, Jėzaus ir Evangelijos skelbimas praplečia turimą horizontą, išlaisvina esamas jėgas, jaunuolis pamato savo gyvenimą iš daugelio kitų perspektyvų ir atranda niekada nepažintas savo galimybes, kurios visuomet buvo jo egzistencijoje⁴³⁰.

4.1.3. Projektinis kristologinės žinios perteikimo aspektas

Norint, kad ugdymosi procesas būtų organizuojamas kryptingai, neišvengiamai reikalingas planavimas. Esminiai ugdymo, kaip proceso, elementai yra aiškus tikslų ir uždavinių formulavimas, turimų resursų įvertinimas ir atitinkamų konkrečių metodų derinimas siekiant užsibrėžtų tikslų. Kaip buvo pastebėta pirmoje dalyje: jaunimo pastoracija Lietuvoje išplėstai neįvardina sau visuminio asmens ugdymo, kas jau daugiau kaip 20 metų taikoma daugelyje kitų, pirmoje dalyje aptartų, šalių. Kita problema, kad tose Lietuvos parapijose ir bendruomenėse, kur jaunimo sielovada bent minimaliai organizuojama, už jos vykdymą dažnai atsakingas būna vienas žmogus, kuris nepajėgia veiklos orientuoti į ugdymo proceso reikalavimus. Šiai problemai išspręsti reikia kompetencijų ir atitinkamo požiūrio į pastoracijos organizavimą. Pastoracijoje tai vadinama projektiniu mąstymu. Pastoracijos, kaip ugdymosi proceso, planavimas nesusiprastina į konkrečių renginių užrašymą veiklos plane. Nors tokie planai būtini, tačiau pats procesas yra kuriamas nuolat vertinant situaciją, eigą, veiklą. Tai „igūdis (asmeninis ir bendruomeninis) nuolatos vertinti ir krypti pastoracinę veiklą įkultūrinimo, bažnytiškumo ir sąmoningumo linkme“ [Išversta mano – R. P.]⁴³¹. Konkretus fiksuotas parapijos, bendruomenės veiklos projektas pirmiausiai įgalina planuoti evangelizacijos procesą, numatyti atskirus žingsnius ir vertinti to proceso eigą. Be to projektas leidžia visai komandai, bendruomenei, vykdančiai pastoracinę veiklą, ir atskiriems atsakingiesiems dalintis bendra veiklos vizija, aiškiai išivardinti atskirų asmenų ar grupių atsakomybes ir vaidmenis. Konkretus projektas taip pat padeda integruoti jaunimo pastoracijos veiklą į bendrą projektą (parapijos, dekanato, vyskupijos), maksimaliai išnaudojant bendrus renginius ugdomiešiams tikslams pasiekti. Kadangi Lietuvoje pastoracinio projektinio darbo yra mažai (dažniausiai jis orientuotas į masinius renginius), todėl tenka bent trumpai apžvelgti, kaip konkrečiai suprantama projektinė jaunimo pastoracija.

Pats jaunimo pastoracijos praktinis projektas apima tris pagrindinius žingsnius, suskirstytus į 5 projekto fazes (4 lentelė).

didaktines nuorodas, kaip vyksta toks procesas, bet ir siūlo atskiras egzistencines patirties tematinės linijas (priesaika, vienišumas, nerimas), kurių hermeneutika neišvengiamai atveda iki transcendencijos atpažinimo. *Trenti*. La fede dei giovani. Ten pat. P. 140–150; *Trenti Z*. Esperienza e linguaggio: il sapere religioso // Orientamenti pedagogici. 2005. T. 52. P. 985–1007; *Trenti Z*. Opzione religiosa e dignità umana. Roma. Armando. 2003.

⁴³⁰ *Currò S*. Giovane al centro. Prospettive di rinnovamento di pastorale giovanile. Milano: Paoline. 1999. P. 51.

⁴³¹ *Currò*. Progettare la pastorale giovanile // Orientamenti pastorali. 1994. Nr. 1. T. 42. P. 18.

4 lentelė. Projekto etapai⁴³²

	Projekto etapai	Etapų fazės
1.	Situacijos analizė	<ul style="list-style-type: none"> • Pažintinė fazė (1) • Interpretuojamoji fazė (2)
2.	Projektavimas	<ul style="list-style-type: none"> • Projektavimo fazė (3) • Realizavimo fazė (4)
3.	Vertinimas	<ul style="list-style-type: none"> • Vertinamoji ir projekto atnaujinimo fazė (5)

1. Situacijos analizė. Pastoraciniu požiūriu Lietuvoje yra tik mėgėjiški ir daliniai situacijos tyrimai⁴³³. Konkrečioje parapijoje, bendruomenėje situacijos aptarimui galima pasikliauti mėgėjiškomis jaunimo apklausomis (interviu) ar tose srityse dirbančių asmenų įžvalgomis. Formuluojami pastebėjimai apie jaunimo grupes, poreikius ir prioritetus⁴³⁴. Po to atliekamas teritorijos „pasiūlos“ jaunimui žemėlapis (mokykla, jaunimo grupės, centrai, savanoriškos organizacijos, internetas, gatvė ir t.t.), kur vyksta vienoks ar kitos ugdymasis. Šie du situacijos aspektai interpretuojami siekiant apibendrinti ir suformuluoti pagrindines jaunimo problemas, į kurias pastoracinė veikla bus orientuota (prasmės klausimas, užimtumo, nedarbo, bendravimo problemos, rizikos grupės ir t.t.). Atskiras tiriamasis momentas skiriamas jaunimo religinio intereso nustatymui: jaunimas priešiškas katalikybei, abejingas, tradiciškai prisiskiriantis katalikybei ar sąmoningai priėmęs tikėjimą, kuriuo jau galėtų dalintis su kitais.

2. Projektinė dalis apima daugiau elementų. Pirmiausiai tai tikslų ir uždavinių iškėlimas⁴³⁵, kuris tiesiogiai susijęs su situacijos tyrimu – jaunimo problemomis, teritorijos bažnytine ir sociokultūrine aplinka, darančia įtaką jaunimo pastoracijai, bei turimus

⁴³² Ruta. Ten pat. P.37.

⁴³³ Tai galima teigti, lyginant turimus Lietuvos jaunimo situacijos tyrimus su specialiais tyrimais, tokiais kaip jau minėtas Kvebeko atvejis. Arba Ispanijoje: tyrimas „Jaunimas 2000–taisiais ir religija“, kuriame buvo siekiama nustatyti, kaip keičiasi jaunimo religingumas (González–Anleo J., González Blasco P., Elzo J. Carmona Fernández F. Jóvenes 2000 y religión. Fundacion SM. 2004). Italijoje buvo atliktas didelės apimties kokybinis tyrimas, kuriame buvo siekiama nustatyti jaunimo gyvenimo nuostatas, bei paruoštas tyrimo pristatymas koncentruojantis į atskirus tikėjimo turinius (Jėzus Kristus, Šventoji Dvasia, Bažnyčia ir pan.). Šis tyrimas yra aprašytas trijose dalyse (5 tomai): *Università Pontificia Salesiana. Istituto di teologia pastorale. L'esperienza religiosa dei giovani. Midali M., Tonelli (a cura di) R.* Vol. 1. L'ipotesi. Torino: LDC. 1995; *Pollo M.* Vol. 2–1. I dati: adolescenti. Torino: LDC. 1996; *Pollo M.* Vol. 2–2. I dati: giovani. Torino: LDC. 1996; *Pollo M., Tonelli R. (a cura di)* Vol. 2–3. Approfondimenti. Torino: LDC. 1996; *Pollo M., Tonelli R. (a cura di)* Vol. 3. Proposte per la progettazione pastorale. Torino: LDC. 1997). Vėliau Italijos jaunimo pastoracijos darbuose dažnai šio tyrimo atskiros temos imamos situacijos analizės aprašui konkrečių aspektu. Situacijos analizei aprašyti reikalingi ne tik faktai, bet tolimesnės interpretacijos, kokių buvo publikuota po tyrimo aprašymo pasirodymo (pvz. *Pollo M. Il volto gionale della ricerca di Dio. Casale Monferrato: Piemme. 2003*).

⁴³⁴ „Analizuoti situaciją – reiškia nustatyti istorinį, kultūrinį, politinį, socialinį, psichologinį, ekonominį ir religinį kontekstą tam, kad būtų galima nustatyti, kiek jauni subjektai yra veikiami ir kiek jie diferencijuojasi“ [Išversta mano – R. P.] (Ruta. Ten pat. P. 39.).

⁴³⁵ Jaunimo pastoracijos pagrindinį užmojį nusakantis tikslas formuluojamas, kaip „tikėjimo gyvenimo integravimas“, „brandaus krikščionio ugdymas“, „pilnutinis įsijungimas į bažnytinę bendruomenę“ (*Frestifilipo. C. Pastorale giovanile in Italia/2: i progetti // Note di pastorale giovanile. 1994. Nr. 2. P. 30. Uždaviniai tuo tarpu numato tarpinius žingsnius, kurie reikalingi, kad ugdymesi būtų galima keliauti numatyto tikslo link.*

žmogiškuosius, materialinius ir struktūrų resursus. Projektas turi atitikti bažnytiškumo ženklus (žr. 1 paveikslas), pastoracinius reikalavimus⁴³⁶, todėl projektuojant veikla suskirstoma į atskiras kryptis, kurioms pritaikomi turiniai, numatant, koku būdu jaunimas galės gilinti savo tikėjimą nuo pirminės evangelizacijos pereinant prie sisteminės katechzės, nuo jos prie liturgijos, nuo liturgijos prie tarnystės. Kad pereinų prie realizavimo fazės, bendras projektas skirstomas į smulkius etapus, turinčius konkrečius uždavinius, nustatytus laike (nuo vienerių metų iki trejų), už kurių vykdymą yra atsakingi konkretūs žmonės. Per pastaruosius 30 metų Europoje buvo labai daug įvairaus lygmens (nacionalinių, vyskupijų, dekanatų, parapijų, jaunimo centrų) projektų, kurių dauguma liko neįgyvendinti. Sėkmingas projektas atitinka esamą situaciją ir jo siūlytas sprendimas bent iš dalies padeda spręsti problemą, jei projektas neatitinka situacijos – jo vykdymas jokių žymių rezultatų neatneša. Todėl projektavimas visuomet yra ciklinis ir po pirmo realizacijai numatyto laiko pereinama į vertinimo fazę.

3. Vertinimo ir perprojektavimo fazė. Veikiantis projektas yra tas, kuris nuolat atnaujinamas ir papildomas. Realizavimo vertinimas numatomas projekte. Jis gali būti kokios nors dalies (pvz., komandos surinkimo ir parengimo projekto vykdymui), ar etapo (pvz., pirmo pusmečio projekto realizavimas) arba bendras (dažniausiai po metų), kuris apima ir uždavinių peržiūrėjimą, ir etapų perprogravinimą.

Turint nacionalinius ar atskirų vyskupijų tyrimus ir bendrąsias pastoracijos gaires, kurios yra parengtos specialistų atitinkamuose centruose, konkreti veikla atskirose parapijose ir bendruomenėse yra lengviau ir greičiau programuojama. Nesant tokių gairių projektavimas vyksta atskirose vietose autonomiškai.

4.1.4. Socializacijos aspektai kristologinės žinios perteikime

Ugdomasis procesas jaunimo pastoracijos veikloje iš esmės yra socializacinio pobūdžio. Krikščionybė yra santykio religija ir meilės įsakymas išreiškia tikėjimo visumą. Evangelijoje ne kartą Jėzus pabrėžia *ortopraktikos* pirmumą prieš *ortodoksiją* (Mt 7,21; Lk 13,26–27; Mt 25,31–46), tačiau evangelizacinėje praktikoje šie du aspektai neturėtų būti supriešinami⁴³⁷. Jaunimo pastoracijos organizavime atkreipiamas dėmesys į socialinių gebėjimų ugdymą dviem aspektais:

⁴³⁶ Konstitucijoje *Gaudium et spes* randame tokius reikalavimus: 1) rūpestis integraliu asmens ugdymusi 2) bendruomeniškumo puoselėjimas; 3) įkūnyti pastoraciją konkrečioje fizinėje tikrovėje, istorijoje; 4) pastoracijos procesas turi būti atviras ir universalus – neišskiriantis žmonių (*Vatikano II Susirinkimo nutarimai*. *Gaudium et spes*. Ten pat. 3).

⁴³⁷ „Veltui būtų stengiamasi supriešinti ortopraktiką su ortodoksija: krikščionybė neatskiriamai yra viena ir kita. Tvirti ir apmąstyti įsitikinimai veda prie drąsios ir tiesios veiklos; pastangos mokyti tikinčiuosius šiandien gyventi taip, kaip dera Kristaus mokiniams, šaukiasi giliau atskleisti slėpinį išganyto istorijoje ir drauge šią užduotį lengvina“ (Jonas Paulius II. *Catechesi tradentae*. Ten pat. 22).

1) gebėjimas *užmegzti su žmonėmis* autentišką santykį, kuris yra asmeninio tikėjimo Dievu pamatas. Kad būtų galima įtikėti ir tikėjime bręsti, reikalingas pirminis gebėjimas žmogiškiems santykiams.

2) gebėjimas *būti santykyje*, jį kurti ir palaikyti, atsiverti ir priimti kito asmens kitoniškumą, domėtis kitu, norėti jį pažinti, atleisti, spręsti konfliktus – tikėjimo konkreči išraiška bendruomenėje ir tarnystėje.

Jaunimo evangelizacija siekia pirmiausiai gražinti jaunuoliui pilnavertį gyvenimą, todėl pastoraciniam procesui rūpi socialinis ugdymas. Lietuvoje vienas tokių būdų vadinamas patyrimo pedagogika, kurios metodus jau daugiau kaip prieš 20 metų imta taikyti jaunimo pastoracijoje. „Patyrimo pedagogika yra į veiksma orientuota metodika, siekianti per konkretų mokymosi procesą mesti jauniems žmonėms psichinį, fizinį ir socialinį iššūkį, kuris lems asmenybės raidą ir padės atsakingai planuoti savo gyvenimą“⁴³⁸.

Patyrimo pedagogikos objektas yra grupė. Ją sudaro 10–20 narių, kurie turi atitikti šias charakteristikas⁴³⁹:

- Juos turi jungti bendri tikslai ir poreikis kitų žmonių, kurie sudaro grupę. Tai nereiškia, kad grupės narius jungia vienas bendras tikslas, bet kad kiekvieno nario turimas tikslas būtų susijęs su kitų grupės narių tikslais.
- Kiekvienas grupės narys suvokia, kad jis yra santykyje su kitais grupės nariais.
- Santykiai tarp asmenų turi būti pastovūs ir stabilūs, todėl reikalingi pakankamai dažni (bent kartą per savaitę) susitikimai.

Grupė, kaip ugdymosi vieta, tampa tada, kai tarp grupės narių vyksta pakankamai aktyvi komunikacija. Grupei būdinga skirtinga nei pavienių asmenų ar formaliai bendraujančių žmonių grupių (kaip klasė, kursas) raida⁴⁴⁰, kuriai skatinti naudojamos įvairios tikslinės užduotys – gali būti sudėtingesnės kelionės gamtoje, arba taip vadinamos dinamikos (interaktyvūs žaidimai). Lietuvoje interaktyvūs žaidimai naudojami, kad suburtų funkcionalią komandą ir yra įprasti jaunimo lyderių ugdymo bei įstaigų komandų formavimo seminaruose. Per tokias pratybas yra ugdomos asmeninės ir socialinės kompetencijos⁴⁴¹. Lietuvoje išversti ir naudojami interaktyvūs žaidimai, skirti gerinti grupės raidą, naudojami tam, kad jaunimas taptų grupe, atitinkančia jos charakteristikas. Kokie grupės tikslai, nėra svarbu. Tuo tarpu Italijoje nuo 1960 m. taikomas metodas suformavo antropologinius pagrindus ir daugiausiai yra

⁴³⁸ Zlataravičienė A., Mikalopaitė D., Buzaitytė-Kašalynienė J., Daubaraitė R., Gabrieliūtė V. Patyrimo pedagogika ir jos taikymas. Praktinis vadovas jaunimo darbuotojams. Vilnius: UAB „Baltijos kopija“. 2008. P. 12.

⁴³⁹ Pollo. Animazione culturale. Ten pat. P. 298.

⁴⁴⁰ Grupės dinamika apima keletą gyvavimo fazių: formavimosi, prieštaravimo, pasitikėjimo ir produktyvaus darbo (Zlataravičienė. Ten pat. P. 30).

⁴⁴¹ Ten pat. P. 15–16.

orientuojamas į pasaulėvaizdžio plėtimą. M. Pollo antropologinius pagrindus išreiškia aštuoniomis linijomis: 1) žmogus, kaip slėpinys (slėpinio samprata); 2) žmogus, kaip kurianti, kultūrinė ir simbolinė būtybė; 3) žmogaus psichinės patirties vienijimas aplink centrą; 4) žmogus, laikas ir mirtis; 5) žmogaus vertybės ir poreikiai; 6) žmogaus laisvė (žmogus kaip atvira sistema); 7) žmogaus ribotumas, neišbaigtumas, radikalus kitoniškumas – transcendencija; 8) simbolis ir slėpinys⁴⁴². Šie antropologiniai pagrindai gali būti perteikiami susiformavus grupei (trečia fazė), tačiau ugdymo tikslas nėra vien perduoti turinius, bet įgalinti jaunuolį sukurti save patį per prasmės paieškas ir rasti savo aktyvią vietą kartu su kitais ir dėl kitų. Metodas ir siekia visuminio jaunuolio ugdymo, kad jis formuotų atsakingą, vientisą savo tapatumą, konkrečioje socialinėje aplinkoje atsižvelgdamas į transcendentinę tikrovę. Italijoje šis metodas (it. *animazione culturale*) yra taikomas, kaip vienas pagrindinių jaunimo pastoracijos metodų. Lietuvoje mažai žinomas toks platesnis vertybinis aspektas ir paruoštos tam metodikos nėra.

Rengiant projektus, kuriuose rimtai atsižvelgiama į socializacijos procesą, dar reikėtų atkreipti dėmesį, jog žmonės perima tam tikrus modelius, ne tik tuos, kuriuose patys dalyvauja, bet ir tuos, kuriuos iš arti stebi aplinkoje, kuriais naudojami kiti. Kiekvienas žmogus turi tam tikrą socialinį modelį⁴⁴³. Bendraujantys žmonės pažįsta vienas kito modelį iš arčiau ir randa bendrus modelio elementus – taip įmanoma bendrauti. Todėl socialiniame ugdyme išmokstama ne tai, kas sakoma, o tai, kas daroma, formuojamos konkrečios nuostatos. Jei asmens nuostatos (pažįstamos iš elgesio ir bendravimo) prieštarauja jo žodžiams, tada išmokstamos matomo elgesio formos. Todėl jaunimo evangelizacijoje svarbu, kad vyktų toks socialinių modelių pažinimas. Svarbus vaidmuo tenka ugdytojams arba lyderiams, kurie turėtų būti autentiškos, darnios asmenybės, perteikiančios savo tikėjimo nuostatas ne tiek žodžiais, kiek konkrečiais pasirinkimais, elgesiu. Socialinis ugdymas vyksta tik tada, kai yra šios proceso charakteristikos:

- Fizinis artumas – tai yra santykių, asmeninių susitikimų, kad būtų galima matyti, stebėti kito elgesio modelius.
- Tęstinumas – tie santykiai turi būti ilgi, taip palaipsniui pažįstamas kitas žmogus, jo elgsenos modeliai. Todėl socialiniame išmokime betarpiški ir artimai patiriami modeliai yra perteikiami daug efektyviau, nei mokymas per teorines užduotis.
- Įdomus santykis – jei tai, kas siūloma, yra patrauklu, jaunimas greičiau įsitraukia į santykius.

⁴⁴² Pollo. *Animazione culturale*. Ten pat. P. 53–131.

⁴⁴³ Šios socialinio išmokimo teorijos autorius yra Albertas Bandūra. *Бандура А. Теория социального научения*. Москва: Евразия. 2000.

- Optimalus atstumas – veiksmingi modeliai yra tie, kurie atrodo pasiekiami, bet tam reikia pastangų. Jei modeliai yra pernelyg idealūs – jų nesiekiami, nes jie neatrodo pasiekiami. Modeliai, kuriems siekti nereikia pastangų – neįdomūs. Taigi yra išmokstama tik tai, kas atsitinka jaunuolio socialinio modelio lygį.

Pagal L. Vytovsio teoriją⁴⁴⁴, žmogus bręsta mokydamasis. Žmogaus branda vyksta socialinių santykių pagalba asmeniškai perimant kultūrinės formos, sukurtas visuomenės. Pirmoji dvigubo išmokimo taisyklė sako, kad pirmas lygmuo yra socialinis, o antras yra asmeninis. Pradžioje mums visuomenė leidžia išmokti žodžius, o tada galima jais mąstyti (ne atvirksčiai). Taikant pastoracijoje: santykis su Dievu suvokiamas per santykius su kitais žmonėmis. Dievo meilė yra suvokiama pagal žmogiškos meilės patirtą modelį arba pagal tai, kokį santykių modelį, panašų į meilę, jaunuolis matė savo aplinkoje. Analogiškai ir Dievą mylėti galima tiek, kiek tą meilę jaunuolis geba išreikšti konkrečioms žmonėms: „Jei kas sakytų: „Aš myliu Dievą“, o savo brolio nekęstų, – tasai melagis. Kas nemyli savo brolio, kurį mato, negali mylėti Dievo, kurio nemato“ (1 Jn 4, 20).

Antroji socialinio išmokimo taisyklė sako, kad išmokstame kitų žmonių ir daiktų pagalba (reikalingos medijos). Abstrakčios sąvokos išmokstamos simbolizavimo keliu – naudojantis tam tikrais objektais. Tai galima pagrįsti ir bibliniais pavyzdžiais: kai Jėzus nori pasakyti, kas yra Dievo Karalystė, ją išreiškia palyginimais: kas nepasidarys kaip šis vaikas – neįeis į dangaus Karalystę (Mt 18, 3). Vaikas tampa Karalystės simboliu – pabrėžiamas ne pats amžius ar ūgis, o vaiko spontaniškumas, drąsa, nesuvokimas, kas yra privilegijos, įvaizdis, galia. Taigi tikėjimo kelionėje yra labai svarbūs kiti asmenys ir simboliai.

L. Vytovsio trečioji, pagrindinė, socialinio išmokimo taisyklė nurodo *artimo išmokimo zoną*. Tai reiškia, kad grupė ar asmuo mokosi žingsnis po žingsnio: akcentuodamas laipsniškumą ir dinamiką. Todėl lydint grupes ir asmenis tikėjimo kelionėje būtina ją nustatyti, o programos turėtų būti tiek lanksčios, kad būtų galima jas pritaikyti konkrečios grupės brandai.

Šie socialinio ugdymo aspektai ypatingai reikšmingi, kad jaunuolis įgytų socialinius gebėjimus, be kurių neįmanomas praktinis tikėjimas.

4.2. Kristologinės žinios perteikimo modelio įgyvendinimo pakopos

Kristologinės žinios perteikimo modelio įgyvendinimo pakopos pristatomos dėl to, kad Lietuvos jaunimo pastoracijos kontekste stinga konkrečių programų ir projektų, kuriuose būtų numatytas ilgalaikis skirtingų pakopų (arba etapų) skirstymas ir konkrečių uždavinių, turinio dėstymo ir naudotinių priemonių, patirčių pritaikymas. A. Lukaševičius, remdamasis dokumentu

⁴⁴⁴ Wertsch J.V. Cultural, Communication, and Cognition: Vygotskian Perspectives. Cambridge University Press. 1985.

*Ad gentes*⁴⁴⁵, pateikia būtinybę jaunimo pastoracijoje taikyti tokius etapus⁴⁴⁶. Tačiau tokių programų, gairių visiems etapams, ar bent kai kuriems iš jų, neskaitant sakramentinės katechezės programų, Lietuvoje parengtų ir visiems prieinamų – neturima.

Toliau pateikiamas modelio įgyvendinimo pakopos yra bendro pobūdžio praktinės nuorodos, kurios galėtų padėti jaunimo pastoracijos praktikams taikyti šį teorinį modelį konkrečiose aplinkose. Praktinės nuorodos sintezės būdu formuluojamos iš jaunimo pateiktų duomenų apie savo tikėjimo kelią kokybiniame tyrime „Jaunimo atvirumas kristologinei žinia Katalikų Bažnyčioje Lietuvoje“ bei kitų šalių jaunimo sielovados praktikams skirtos publikuotos medžiagos. Kristologinėje analizėje pateikti Jėzaus mokinių kelio etapai pastoracinėje perspektyvoje konkretinami į evangelizacinio proceso pakopas (5 lentelė), kurios čia bus pristatomos pasiūlant konkrečias pastoracines priemones ir pakopai adekvačius uždavinius.

5 lentelė. Pakopų palyginimas kristologinėje analizėje ir jaunimo pastoracijos perspektyvoje

Pakopos	
Kristologinėje analizėje	Pastoracinėje perspektyvoje
1. Mokinių pašaukimas	→ 1. Jaunimas kviečiamas tapti Jėzaus mokiniais
2. Mokymasis iš konfliktų	→ 2. Kerigminis proceso etapas – tikėjimo patirtis kasdienybėje
3. Išskirtinis mokinių mokymas	→ 3. Jaunimo sekimas Kristaus keliu – dėmesys ugdymuisi
4. Kryžiaus išbandymas	→ 4. Kryžiaus patirtis
5. Mokinių kelias į Galilėją	→ 5. Priskėlimo patirtis

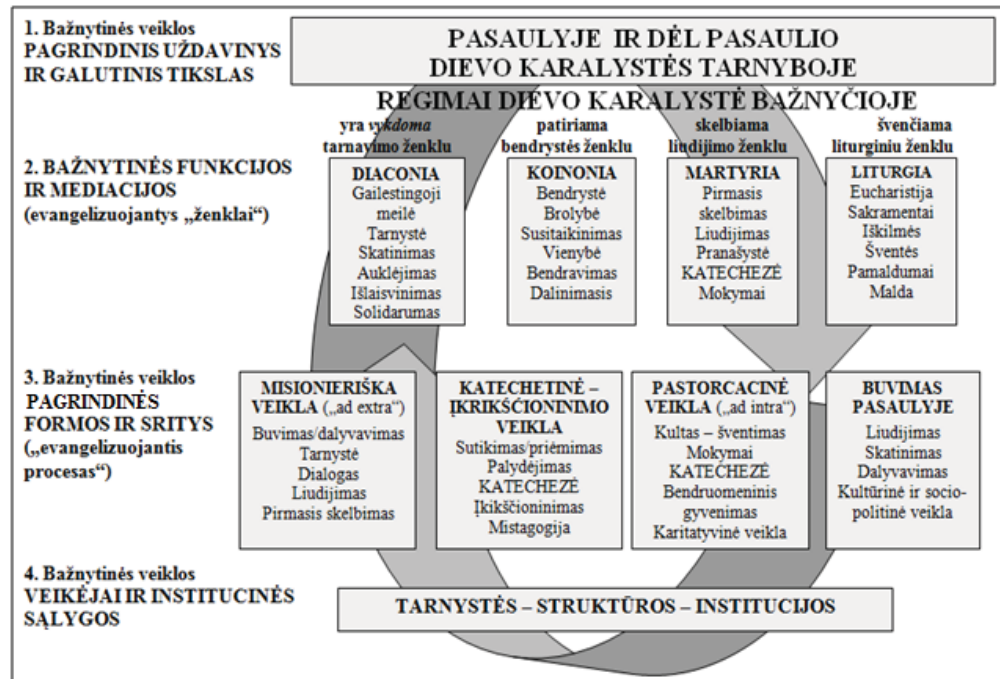
Pastoracinėje perspektyvoje (t.y. konkrečioje pastoracinėje aplinkoje) pakopų identifikavimas ir taikymas suprantamas ne kaip nuoseklus konkrečių programų kūrimas, kur jaunimas, tų programų dėka, pereina iš vienos pakopos į kitą, bet kaip gairės pastoracijos organizatoriams, kad galėtų atskirus jaunos žmones sėkmingai lydėti į tikėjimo brandą, sudarant atitinkamas galimybes vis daugiau prisiiinti atsakomybės pastoracinio proceso kūrime. Tai reiškia, kad skirtingose pakopose esantys jaunuoliai skirtingu būdu gali dalyvauti tose pačiose veiklose. Jaunimas į bet kurią iš jų patenka, kai ateina laikas, nebūtinai toje pačioje parapijoje (bendruomenėje, organizacijoje) turi tęstis jaunuolio tikėjimo kelias. Jaunimo vadovai rekomenduoja atitinkamas atsakomybes ir veiklas pagal jaunuolio atvirumo kristologinei žinia pakopą. Evangelizacijos procese pagrindinis uždavinys – sukurti tokias veiklas ir priemones, kurių pagalba jaunimas galėtų bręsti tikėjime. Jei pastoracinė komanda orientuojasi į evangelizacinio proceso tikslą, kaip jaunuolio tikėjimo brandą, tai savaime keičiasi evangelizacinio proceso kokybė. Evangelizacinė nuostata, orientuota į jaunuolio brandą, yra

⁴⁴⁵ Vatikano II Susirinkimo nutarimai. Dekretas dėl Bažnyčios misijinės veiklos *Ad Gentes*. Ten pat.

⁴⁴⁶ Lukaševičius A. (2003). *Ad gentes* modelio pritaikymas šiandienos jaunimo pastoracijoje Lietuvoje. *Soter* Nr. 12 (40), 70–74.

priešinga taip vadinamai „rekrūtų“ evangelizacinei nuostatai⁴⁴⁷, kurios pagrindinis tikslas pritraukti jaunimą ir jį kaip galima ilgiau išlaikyti grupėje. Šios nuostatos rezultatas dažnai būna uždaros, neturinčios bažnytinių bruožų grupelės. Į jaunuolio brandą orientuota evangelizacinė nuostata nebijo prarasti narių, nuolat atvira naujiems žmonėms, yra misijoje: visuomet pasirengusi ieškoti naujų kelių, kaip pasiekti jaunimą, kuris dar nėra tikintis.

Pastoracinis procesas, vykstantis bažnytinėje bendruomenėje, turi turėti pagrindinius ženklus: 1) Dievo žodžio skelbimą, 2) sakramentų šventimą, 3) tarnavimą ir 4) liudijimą. Tai pavaizduota 2 paveiksle.

2 pav. Esminės Bažnyčios, kaip visuotinio išganymo sakramento, evangelizacinės veiklos dalys (sušaukimas – bendrystė – misija)⁴⁴⁸

Modelio etapai pateikiami vienas po kito, tačiau gali būti taip, kad jaunas žmogus per vienerius metus keliauja per keletą etapų arba viename lieka ilgą laiką. Pastoracinės komandos tikslas – pamatyti, kokio pobūdžio veikla turi būti siūloma konkrečiam jaunuoliui, kad jis

⁴⁴⁷ Apie tai rašo ir pašaukimų pastoracijos dokumentas, ragindamas kokybiškam pastoracijos šuoliui: „Jei anksčiau tikslas buvo rekrūtavimas, o metodas – propaganda, neretai pažeidžiant individo laisvę ir pasitaikant "konkurencinės kovos" atvejams, tai dabar turėtų tapti vis aiškiau, jog bet kurios veiklos tikslas turėtų būti tarnavimas *asmeniui*, idant jis mokėtų išvelgti Dievo planą jo gyvenimui statydamas Bažnyčią ir suvoktų bei įgyvendintų tai kaip savo tiesą“ (*Popiežiškoji dvasinių pašaukimų globos draugija*. Nauji pašaukimai naujajai Europai. Ten pat. 13).

⁴⁴⁸ [Išversta mano –R. P.] *Alberich*. Ten pat. P. 29.

savalaikiškai augtų tikėjimo apsisprendime. Svarbu, kad jaunimo bendruomenė, kurioje vyksta pastoracija, išlaikytų atvirumą: kiekvienas dalyvaujantis ten turi jaustis laisvas ateiti, pasilikti, įsipareigoti ar išeiti ieškoti kitų patirčių, žinodamas, kad visuomet yra laukiamas sugrįžtant.

Perėjimo iš vienos į kitą pakopą kriterijai. Šiame modelyje perėjimas iš vienos pakopos į kitą nustatomas iš ženklų, elgesio, iniciatyvumo, atsakomybės prisiėmimo, asmeninių pokalbių. Ženkli tapatinami su tyrimo „Jaunimo atvirumas kristologinei žiniai Katalikų Bažnyčioje Lietuvoje“ įvardintais apsisprendimo ženklais (žr. priedas, nr. 2). Tai reiškia, kad pirmos pakopos pabaigoje išryškės ženklai, kurie rodo perėjimą į antrą pakopą.

4.2.1. Pirmoji pakopa: jaunimas kviečiamas tapti Jėzaus mokiniais

Tyrimo „Jaunimo atvirumas kristologinei žiniai Katalikų Bažnyčioje Lietuvoje“ išryškėjo, kad jaunimo atvirumo pirmoji pakopa yra būdinga daugeliui jaunuolių – jie neturi kokio nors nusistatymo prieš tikėjimą, tačiau, kad sąmoningai atsirastų religinis interesas ir jie pereitų į antrą pakopą, reikia tam tikrų veiksnių. Tai vyksta tada, kai jaunas žmogus išgyvena egzistencines ar socialines problemas, sutinka draugą, kuris parodo tikėjimo pavyzdį, ar kitokiu būdu atsiveria religinėms aplinkoms ir žiniai.

Kristologinėje perspektyvoje evangelijos pasakoja apie Jėzų, kuris vaikščiojo ir kvietė mokinius. Visa viešoji Jėzaus veikla vyksta kelyje. Jėzus ateina į tą situaciją, kurioje yra žmogus, pats priartėja prie jo. Jau pats įsikūnijimo slėpinys išreiškia Dievą išeinantį iš savęs, kad surastų žmogų ir atvestų į bendrystę. Jėzus lieka ištikimas šiai ėjimo ieškoti dinamiškai visą viešąjį gyvenimą. Lygiai taip pat šią misiją perduoda ir mokiniams: „Eikite į visą pasaulį...“ (Mk 16, 15). Šiame etape išryškinama Bažnyčios veikla, kuri parodo tokį „išėjimo ieškoti“ jaunimo aspektą, kai gebama užmegzti santykį ir kreiptis į jaunimą ten, kur jis yra savo gyvenimo situacijoje (fiziškai ir egzistencialiai).

Pirminės evangelizacijos – kitaip vadinamo „pirmojo skelbimo“ – galimybė priklausau nuo to, kiek pastoracijos vykdytojai yra pajėgūs naudoti atitinkamas priemones, kad galėtų kreiptis į jaunimą, į giliausius jauno žmogaus širdies jausmus: „Šis pirmasis Jėzaus Kristaus skelbimas vykdomas kompleksine ir įvairialype veikla, kuri kartais vadinama „preevangelizacija“, tačiau iš tiesų jau yra evangelizacija tikraja to žodžio prasme, nors dar pradinė ir gana netobula. Siekiant tikslo, galima pasinaudoti beveik neribotu priemonių spektru: aiškiai išreikštu skelbimu, tačiau taip pat menu, mokslu, filosofiniais tyrinėjimais ir teisėtu kreipimusi į žmogaus širdies jausmus“⁴⁴⁹.

⁴⁴⁹ *Paulius VI.* Evangelii nuntiandi. Ten pat. 52. Pirmasis Jėzaus Kristaus skelbimas apima ne tik visiškai netikinčius žmones, taip pat ir nukrikščionėjusius krikščionis.

Šis proceso etapas apima tą momentą, kai jaunuolis dar nekelia religinio klausimo, o tai reiškia, kad nėra pasirengęs priimti tikėjimo turinio siūlomų atsakymų. Tam, kad jaunuolis būtų pasiruošęs priimti tikėjimu į savo gyvenimą Jėzų Kristų reikia keturių egzistencinių nuostatų⁴⁵⁰:

Širdies atvirumo. Tai nuostata, kuomet jaunuolis atsisako krikščionybei priešingų įsitikinimų, Dievo neigimo bei elgesio nuostatų, priešišku krikščionių moraliniam mokymui.

Ieškojimo, klausimų kėlimo. Nuostata, kuomet keliami klausimai apie savo asmenį, visuomenę, socialinio teisingumo, blogio, mirties problemas.

Susivokimo apie nepasitenkinimus. Jaunuolis atpažįsta, kad jo gyvenime vis dėlto yra blogio apraiškų, kurias norėtųsi pakeisti. Jaučia troškimą tobulėti, siekti aukštesnio tikslo, nori atsikratyti tam tikrų įpročių, imtis naujų iniciatyvų, siekti gėrio.

Išgelbėjimo poreikio atpažinimo. Tai suvokimas, kad žmogus savo jėgomis yra nepajėgus sau suteikti laimę ir prasmę. Suvokiama, kad reikalingas Kitas, kuris būtų pajėgus išgelbėti nuo egoizmo ir beprasmybės.

Pirmoje pakopoje rekomenduojama kelti su socialinėmis ir egzistencinėmis vertybėmis susijusius uždavinius:

- Ugdyti asmenį pagal Karalystės vertybes. Tai visuminio ugdymo integrali dalis, socializacijos procese, kai jaunuoliui padedama įvertinti jo turimus įgūdžius, nuostatas, baimes, troškius. Mokomasi žvelgti į kitą asmenį, kaip į slėpinį, kaip į kitokį – su pagarba.
- Padėti suformuluoti kylančius klausimus, poreikius ir giluminius troškimus, kurie atsiveria transcendencijai (prasmės, tapatumo, santykių, teisingumo troškimas).

Keli rekomenduojami darbo metodai:

- Piligriminės kelionės į jaunimo susitikimus, atlydų dienas, skirtas jaunimui, ar kiti masiniai renginiai, kuriuose sukuriama atvira, jauki aplinka jaunimui, o turinyje nuskamba krikščioniškos patirties liudijimai ir mokymai.
- Tikybos pamokos mokykloje.
- Savanoriška socialinė veikla, kur jaunimas su kitais jaunais žmonėmis gali atlikti reikšmingus nesavanaudiškus darbus.
- Ugdymo/si grupės – giedojimo, grojimo pamokos, teatras ir panašios saviugdų veiklos, kuriose siūlomas asmeninis santykis ir bendrystė grupėje, numatant išplėstinio Jėzaus skelbimo formas tinkamam metui atėjus (antroje pakopoje).
- Bendraamžių tikėjimo liudijimas.
- Krikščioniškos stovyklos, žygiai.

⁴⁵⁰ *Equipo Adsis de Pastoral con Jóvenes.* Jóvenes y Dios. Ten pat. P. 32.

- Egzistenciniai–religiniai filmai, religinis menas, mokslo ir religijos santykio racionalaus aiškinimo paskaitos.
- Meditacijos ir savęs pažinimo grupės.
- Mažos bendraamžių grupelės, kurios vadovaujasi neformalaus ugdymosi principais.

Šio etapo trukmė gali būti įvairi – labai trumpa arba trunkanti apie metus. Jaunuoliams, pasiekusiems kitą atvirumo pakopą, siūlomos kitos veiklos, kurios atlieptų į jo situaciją.

4.2.2. Antroji pakopa: keriginė proceso pakopa – tikėjimo patirtis kasdienybėje

Kokybiniame tyrime tai antroji atvirumo pakopa, kurioje jaunuolis kelia religinius klausimus, noriai dalyvauja masiniuose religiniuose, sako, kad yra tikintis, kartais priduria, kad „savaip tikintis“, pirmenybę teikia socialinėms ir egzistencinėms vertybėms.

Kristologinėje analizėje šis mokinių buvimo su Jėzumi etapas buvo apžvelgtas dviem aspektais: buvimo kartu su Mokytoju ir bendradarbiavimo Viešpaties misijoje. Jaunuoliai, kaip ir evangelijose mokiniai, neturi to paties motyvo, kurio vedamas veikia Mokytojas. Pastebimas entuziazmas, noras veikti, kuris kyla iš Gerosios Naujienos patirties. Jaunimas religinę paiešką įvardina egzistencinėmis–socialinėmis kategorijomis: kaip prasmę, kaip tiesą, kaip santykį, kaip atleidimą, kaip meilę ir pan. Jaunimas noriai įsijungia į veiklas, bet dar nežino, kodėl jos vyksta, koks jų tikslas ir koks motyvas yra tų kitų, kurie tas veiklas organizuoja.

Šio etapo pagrindinis uždaviniai:

- padėti formuluoti egzistencinio, religinio, socialinio pobūdžio klausimus;
- mokyti atpažinti Dievo (tikėjimo) pasireiškimą kasdienybėje;
- kelti tikėjimo klausimus ir ieškoti įrodymų, argumentų, kodėl tu tiki arba netiki.

Į šią pakopą jaunuoliai ateina nebūtinai po pirmojo etapo. Dalis jaunų žmonių religinius klausimus ima kelti, paliesti asmeninių krizių, kylančių dėl tėvų skyrybų, migracijos, perėjimo iš mokyklos į studijas, išsiskyrimo su mylimu žmogumi, artimo žmogaus mirties, dėl turimų priklausomybių, ligos, beprasmybės, nusivylimo. Jie ieško kokio nors atsakymo savarankiškai skaitydami literatūrą, pokalbiuose su tikinčiaisiais artimaisiais. Svarbios pozityvios patirtys, kaip artima draugystė su tikinčiu žmogumi, atsitiktinis išpareigojimas suteikti pagalbą (savanorystė). Tos patirtys juos atveria neapibrėžtam religiniam ieškojimui ir įvairiais būdais atveda į asmeninį susidomėjimą krikščionybe.

Šios pakopos pabaiga sutampa su asmenine Dievo patirtimi, Jėzaus Kristaus priėmimu. Todėl pokalbiuose ar renginiuose yra tinkamiausias laikas išplėstiniam Jėzaus Kristaus Gerosios naujienos skelbimui, nes jaunuoliai jau patys suvokia savo susidomėjimą Jėzumi Kristumi ir tikėjimu egzistenciniame lygmenyje. J. Geavardas atkreipia dėmesį, kad evangelizacijos tikslas

nėra supažindinti su tikėjimo turiniu, bažnytinėmis apeigomis ir religiniais papročiais, bet sąmoningai pasirinkti tikėjimą Tėvu, Jėzumi Kristumi, Šventąja Dvasia⁴⁵¹.

Esminiai pastoracijos proceso elementai šiame etape: jaunimo grupė, katechezė, maldos patirtys, savanorystė.

Jaunimo grupė. Ieškantys jaunuoliai jaučiasi lygūs su parapijoje ar bendruomenėje seniai esančiais nariais. Atsiranda priklausymo jausmas. Jei jaunimo grupę sudaro tik ieškantis jaunimas, tai neatitinka bažnytiškumo kriterijaus: turi būti jaunų žmonių, kurie patys veikia, savo elgesiu parodo tikėjimo nuostatas, dalinasi tikėjimo patirtimi grupėje.

Sisteminė ir proginė katechezės. ALFA kursas, pasirengimas Įkrikščioninimo sakramentams bei kerygminio pobūdžio proginiai mokymai (renginiuose, stovyklose ir pan.) labai reikšmingi šiame etape. Jaunuolis nori suprasti liturgiją, tikėjimo pagrindus, todėl svarbu, kad katechezės būtų pateikiamos atitinkama jaunimo kalba, naudojant jaunimui suprantamus simbolius ir būtų orientuotos į jų gyvenimo situacijas.

Maldos praktikos. Šiame etape esantis jaunimas sako, kad meldžiasi. Paprastai tai yra spontaniška malda, kai jaunuolis kreipiasi į Dievą pagalbos, arba giedojimas, dalyvavimas šventose Mišiose. Kadangi dar tik prasideda asmeninio santykio su Dievu patirtis, tai ir maldos tik mokomasi. Svarbu, kad jaunimui siūlomos maldos praktikos, kaip Taizė pamaldos, kryžiaus kelias, Šviesos kelias⁴⁵², arba adoracijos, kuriose gausu jaunimui priimtinių simbolių, ženklų. Maldos turėtų būti įtraukiančios jaunuolio mąstymą, jausmus, nuostatas, valią. Tam reikalingos pagalbinės priemonės – meditaciniai tekstai, asmeninės užduotys, konkretūs ženklai – pasiryžimų, dėkojimų surašymas, ramybės palinkėjimas, malda už šalia esantį draugą ir pan.. Kita maldos priemone tampa susipažinimas su Šventuoju Raštu, paprasčiausiais, atitinkančiais jaunimo religinius poreikius, tekstais. Įvairios maldos praktikos gali būti integruojamos į susikaupimo dienas, stovyklas, žygius, piligrimines keliones, masinius renginius.

Asmeninis jaunimo palydėjimas. Neretai jaunuolio atsivertimas reiškia jo elgsenos pasikeitimą, kas sukelia aplinkinių reakciją. Svarbu, kad jaunuolis turėtų su kuo kalbėtis apie savo naujas patirtis, aptarti savo pasirinkimus asmeniškai. Pastoracijoje tai vadinama *ugdimoju palydėjimu*. Tai paprastai atlieka grupės vadovas, kuris stebi jaunimo dalyvavimą ir iš keliamų klausimų, dalyvavimo aktyvumo, nuotaikų kaitos mato, kad jaunuolis turi pakankamą atvirumą kažką keisti savo gyvenime, atsisakyti tam tikrų dalykų, kurie nesiderina su Evangelija. Ugdomajame palydėjime ugdytojas turi pats būti aktyvus, provokuoti jaunuolį, siūlyti

⁴⁵¹ Gevaert J. Prima evangelizzazione. Aspetti catechetici. Torino: LDC. 1990. P. 69.

⁴⁵² Brolis Morkus. O mano džiaugsme! Kristus prisikėlė! šviesos kelias į trečiąjį tūkstantmetį. Vilnius: Katalikų pasaulis. 2002.

adekvačias patirtis, padėti pažinti save ir atsakingai pasirinkti dalyvavimą bendruomenės veikloje, pasiūlyti asmeninį pokalbį⁴⁵³.

Savanorystė. Šioje pakopoje svarbi atsakomybės ir komandinio darbo patirtis, geriau tęstinė, kur savanoriai gebėtų savarankiškai priimti sprendimus, spręsti problemas ir konfliktus, kurie iškyla ieškant bendro sutarimo. Prisiimant konkrečias atsakomybes jaunuoliai negali būti paliekami vieni, nes pagrindinis tikslas – ne padaryti kokią nors konkretų darbą, bet atpažinti tame veikime Dievo buvimą, Dievo Karalystės ženklus. Veiklos koordinatorius turėtų išmanyti patirtinę pedagogiką ir taikyti jos principus konkrečioje veikloje⁴⁵⁴. Paties jaunimo įvardintas patirtis (nesvarbu sėkmingas ar ne) reikia evangelizuoti – nušviesti Šventojo Rašto tektais, kurie galėtų atverti naujas patirčių reikšmes. Rekomenduojama savanorystę jungti su malda (Jėzaus bendradarbių patirtis).

Norimas rezultatas – jaunuolio apsisprendimas rinktis katalikų tikėjimą (tiek turinio, tiek etiniame lygmenyje). Etapo pabaigoje jaunimas žino, kad yra katalikai, supranta tikėjimo pagrindus, jau yra priėmę Įkrikščioninimo sakramentus ir aktyviai dalyvavę veikloje, išbandę įvairius maldos būdus ir jaučiantys kasdienės maldos poreikį, dalyvavę jaunimo masiniuose renginiuose, rekolekcijose. Šio etapo pabaiga sutampa su pirminio entuziazmo pabaiga.

Etapo trukmė paprastai būna iki vienerių metų. Dalis jaunų žmonių, net labai entuziastingai išgyvenusių susitikimą su Kristumi, dėl socialinio spaudimo, įvairių iššūkių, aplinkybių ar asmeninių savybių pasitraukia iš pastoracijos proceso, nes jie asmeniškai nepasirenka Jėzaus Kristaus savo gyvenimo centru. Jaunimo pastoracija siekia išsaugoti atviras duris į pastoracinį procesą bet kurioje vietoje, bet kuriuo laiku, nes žino, kad Dievas žmones veda tik jam žinomu būdu ir nesiliauja kalbinęs per kasdienybės pasirinkimus, susitikimus ir patirtis.

Tuo atveju, jei jaunuolis buvo iš tikinčios šeimos ir auklėjamas nuo mažumės katalikiškai – paprastai neišgyvena entuziazmo etapo ir pastoracinėmis priemonėmis išprovokuoti pamatinį pasirinkimą yra sunku: religijos praktikavimas, dalyvavimas bažnytinėje bendruomenėje dažnai lieka, kaip šeimos vertybė, papročio lygmenyje. Jėzaus Kristaus

⁴⁵³ Labai plačiai jaunimo pastoracijoje yra aptartas jaunimo vadovo vaidmuo ir pedagoginės, dvasinės ir komunikacinės kompetencijos, be kurių jis negalėtų atlikti savo ugdymojo uždavinių *Volper. K.W. Manuale per animatori di gruppo. Torino: LDC 2002. P. 77–119*). Ypatingai svarbus yra suaugusiojo vaidmuo jaunimo grupėje, jei suvokia ir tinkamai atlieka ugdymojo vaidmenį. Dažna ugdymojo klaida, kad jis nori būti kaip jaunimas. Jaunimui kaip tik reikia suaugusiojo, kuris turi tam tikrą amžiaus atstumą, prisiima savo ugdymojo vaidmenį ir taip procesui suteikia stabilumą – jaunimas gali pasitikėti, kad iš suaugusiojo perspektyvos matyti to, kas vyksta, prasmė (*Pollo. Animazione culturale. Ten pat. P. 257–270*). Būti jaunimo vadovu neužtenka talento, bet reikia specialaus ir nuolatinio pasirengimo, kad būtų lavinamos įvairios asmenybės sritys (*Grilli M. (et al.) Educarsi per educare. La formazione in un mondo che cambia. Milano. Paoline. 2002*).

⁴⁵⁴ Kolbo rato metodas turėtų būti taikomas po kiekvieno užduoties atlikimo tarpsnio. Jame yra pagrindiniai 4 elementai: patyrimas, refleksija, išvados, taikymas (*Zlataravičienė. Ten pat. P. 16–17*).

pasirinkimas dažnai vyksta gyvenimo situacijose, kai tenka rinktis – gyventi pagal sąžinę, o ne pagal populiarumą, patogumą ar naudą (tai susiję su ketvirtuoju etapu).

4.2.3. Trečioji pakopa: jaunimo sekimas Kristaus keliu – dėmesys ugdymuisi

Kokybiniame tyrime „Jaunimo atvirumas kristologinei žinia Katalikų Bažnyčioje Lietuvoje“ šis atvirumo etapas susijęs su asmenine Dievo patirtimi, kai Dievas ne tik atleidžia, myli ir džiaugiasi, bet kviečia sekti Jėzumi Kristumi kiekvieną dieną visose aplinkybėse. Todėl atsiranda tokie apsisprendimo ženklai, kaip kasdienė malda, prioritetas bažnytinės bendruomenės veiklai (atsisako būrelių, sporto klubų, muzikos mokyklos, kad galėtų dalyvauti bažnytinėse jaunimo grupėse), rodo savo katalikiškumo ženklus išoriškai ir stengiasi atitinkamai elgtis.

Ši pakopa yra įvedanti į krikščionišką brandą ir gali tęstis labai ilgai, priklausomai nuo kiekvieno asmens individualaus tikėjimo kelio, Dievo vedimo ir asmeninio atsiliepimo.

Kristologinėje analizėje išskirtinis mokinių ugdymas buvo skirtas tam, kad mokiniai ne tik būtų kartu su Mokytoju, bendradarbiautų, bet ir suprastų bei dalintųsi tuo pačiu Jėzaus veikimo motyvu. Jėzaus mokiniai šiame etape atpažįsta, kad Jis yra Mesijas, palaiptai supranta Dievo Karalystės logiką.

Pagrindinis pakopos uždavinys – tikėjimo pasirinkimų motyvų gryninimas.

Jaunimo pastoracijoje šios pakopos organizavimas yra gana sudėtingas, nes į jį pereina nedidelė dalis jaunimo. Pastoracijos darbuotojams paprastai yra sunku atpažinti jaunimo poreikį gilinti savo tikėjimą ir rasti atitinkamas priemones ugdymui. Atsiranda trintis tarp pirmose pakopose esančio jaunimo ir šioje pakopoje, nes jaunuolių religiniai poreikiai yra skirtingi. Jie nebemėgsta masinių renginių ar į savo pačių pasilinksminimą orientuotų veiklų bažnytinėje aplinkoje, nebeįdomu svarstyti, kuri religija geresnė, kodėl vienokios ar kitokios moralinės normos yra teisingos, nebeįdomu sužinoti naują informaciją tikėjimo klausimais. Jei tokie jaunuoliai neranda, kas juos palydi toliau tikėjimo kelyje, gali būti, kad jie pasitrauks nuo tikėjimo praktikavimo bendruomenėje.

Dauguma metodų trečioje pakopoje lieka tie patys, kaip ir antroje, tik tikslas kitoks. Prieš tai buvusioje pakopoje Šventojo Rašto skaitymas, dalyvavimas liturgijoje ir sakramentų šventimas buvo pažintinio pobūdžio – gilinamasis, ką objektyviai tai reiškia. Tarnystės patirtys turėjo padėti jaunimui pažinti save ir aplinką. Dabar kyla klausimas, į kurį atsako kiekvienas jaunuolis: „*Ką man reiškia objektyvus tikėjimo turinys ir tikėjimo praktika?*“ Nauji šio etapo metodai – dvasinis palydėjimas ir glaudė bendruomenė.

Dvasinis palydėjimas suprantamas, kai jaunuolis randa brandų krikščionių, su kuriuo kartu bando atpažinti Dievo kvietimą gyvenime ir ieškoti būdų, kaip į jį atsiliiepti⁴⁵⁵. Kartais tai atstoja dvasinis palydėjimas grupėje⁴⁵⁶.

Glaudi bendruomenė, kurioje susirinkęs jaunimas gilinasi į tikėjimo klausimus, kartu kuria savo veiklą parapijoje ir visuomenėje.

Tarnystės patirtis. Šioje pakopoje savanorystė, tarnystė įgyja naują reikšmę. Jei prieš tai buvusiose pakopose jaunuolis dalyvaudavo tokioje veikloje, kaip saviraiškos ir saviugdros formoje, dabar motyvas keičiasi. Jaunuolis mokosi daryti gera taip, kaip jo Mokytojas, kuris vaikščiojo darydamas gera (Apd 10, 38b). Svarbu išmokti, atpažinti, kas yra autentiška pagalba. Socialinėje srityje padėti žmogui ne visada reiškia duoti tai, ko jis prašo. Jaunimas mokomas žiūrėti toliau už betarpiško veiksmo. Kokias jis atneša pasekmes gyvenimui? Ar tai atitinka Jėzau mokymą? Pavyzdžiui, turtingose valstybėse besivystant savanorystei atsirado tendencija, kai valstybinės institucijos, turinčios pareigas garantuoti piliečių socialinį saugumą, nustumia rūpinimąsi socialinės rizikos grupėse esančiais asmenimis savanoriškoms organizacijoms ir visai nesiima spręsti bei administruoti tokių problemų⁴⁵⁷. Svarbu žvelgti į socialinių problemų esmę, jų kilmę ir pasekmes, tuo pačiu plečiasi ir požiūris į problemos sprendimus. Situacija reikalauja ne tik padėti konkrečiam žmogui jį pamaitinant ir aprengiant, kas visada buvo suprantama, kaip tiesioginė krikščionio pareiga (Jok 2, 16; Mt 25, 31–46), bet ir ginant jo teises visuomeniniame lygmenyje. Tam reikalingas ne tik Šventojo Rašto žinojimas, bet ir dabarties socialinių problemų pažinimas, gilinimasis į socialinį Bažnyčios mokymą, į bioetiką. Jaunimas mokosi atpažinti, kur stinga vilties ir teisingumo visuomenėje, ir kūrybingai deda pastangas, kad galėtų keisti tas situacijas.⁴⁵⁸ Tikrasis šios tarnaujančios veiklos motyvas – gailestingoji meilė, kuri ir yra Kristaus sekimo rodiklis: „Tikra meilė prasideda nuo atsiliiepimo į konkrečius kito žmogaus poreikius, o ne nuo mūsų pareigos „praktikuoti meilę“. Meilė gerbia kitus (1 Kor 13) ir todėl ji turi prasidėti nuo situacijos ir poreikių analizės. Kitų labai darbai atliekami ne todėl, kad reikia panaudoti energijos perteklių ar užimti nuobodžiaujančius žmones, bet todėl, kad kitas turi tokių poreikių, kuriuos yra būtina patenkinti“ [Išversta mano – R. P.]⁴⁵⁹.

⁴⁵⁵ Ruiz Jurado M. Il discernimento spirituale. Teoria, storia, pratica. Milano: San Paolo. 2007. P. 269–277.

⁴⁵⁶ Ne visi dvasingumo teologai sutinka su tokiu terminu. Dvasinis palydėjimas grupėje reiškia panašios brandos jaunimo periodišką susirinkimą, kur leidžiamasi į Dievo žodžio klausymą ar atskirų temų gilinimąsi palydint dvasininkui ar tam pasirošusiam suaugusiam žmogui. Lietuvoje panašiai veikia Krikščioniško gyvenimo bendruomenės, tačiau jos skirtos suaugusiems (Lietuvos krikščioniškojo gyvenimo bendruomenės. Apie bendruomenę // http://www.kgbendruomene.lt/index.php?option=com_content&view=article&id=47&Itemid=53. Žiūrėta 2012 03 10). Tokios grupės, orientuotos į jaunimą, paprastai vadinamos pašaukimo grupėmis. Apie jaunimo dvasinį palydėjimą grupėse: *Martinelli A*, *Giovani e direzione spirituale*. Torino: LDC. 1989.

⁴⁵⁷ *Bentrán. S.* Algunas cuestiones para comprender la institucionalización jurídica del voluntariado // *Documentación Social* 2001. Nr. 1–3. P. 251–270.

⁴⁵⁸ *Gallo L.* Per la vita di tutti. Fondamenti teologici dell'impegno educativo. Torino: LDC. 2002. P. 46.

⁴⁵⁹ *Gutiérrez G.* Bere al proprio pozzo. L'itinerario spirituale di un popolo. Brescia: Queriniana, ²1984. P. 147.

Dievo žodžio klausymas ir malda kasdieniniam gyvenimui. Šiuo metu tinkamas laikas padėti jaunuoliui atskirti, kuri dvasia veikia jo kasdienybėje. Neretai tikėjimo kelionės pradžioje jaunimas religines patirtis vertina aplinkoje priimtinomis kategorijomis ir teigia, kad tikėti apsimoka ir malonu, nes jautiesi laimingesnis. Šioje pakopoje tikėjimas turi rasti kitą motyvą: susiduriama su tikrove, kad tikėjimas negarantuoja nei sėkmės, nei laimės. Kaip Jėzaus mokiniai, taip ir jaunimas, vis išgirsta išpėjimą, jog Žmogaus Sūnus atėjo tarnauti ir savo gyvybės atiduoti (Mk 8, 31. 9, 30–32. 10, 32–38 ir paral.). Dabar ypač svarbi vieta tenka maldai, Dievo žodžiui. Šventojo Rašto skaitymas šioje pakopoje siekia ne išmokti turinį, bet susitikti Asmenį, išgirsti Jo kvietimą ir atsiliiepti praktiškai. Maldoje su Šventuoju Raštu *klusnumas* yra pamatinė nuostata, kitaip nebūtų prasmės net jį skaityti⁴⁶⁰. Klusnumas kyla iš gebėjimo atpažinti Tiesą, kurios žmogus natūraliai siekia: „Žmogus – būtybė, širdyje alkstanti begalybės, alkstanti tiesos – ne dalinės tiesos, bet tiesos, gebančios paaiškinti gyvenimo prasmę, – nes jis sukurtas pagal Dievo paveikslą ir panašumą“⁴⁶¹. Tiesos ieškojimas, klusnumas, apsisprendimas – visa tai vyksta vidiniame jaunuolio pasaulyje, kuris yra laipsniškai ugdomas ir vadinamas vidujįškumu⁴⁶².

Popiežiaus Benedikto XVI paskelbtame posinodiniame apaštališkame paraginime „Dievo žodis Bažnyčios gyvenime ir misijoje“ (2010 m.) ypatingai atkreipiamas dėmesys, „kad maldingas artinimasis prie šventojo teksto yra būtinas pagrindinis kiekvieno tikinčiojo – nesvarbu kokios tarnybos ar luomo – dvasinio gyvenimo elementas, ypač akcentuojama *lectio divina*. Dievo žodis yra kiekvieno autentiško krikščioniško dvasingumo pamatas“⁴⁶³. Šioje pakopoje *lectio divina* jaunimui svarbu dėl to, kad jau pajėgia ne tik skaityti tekstą, jį suprasti ar apmąstyti, bet ir su juo leistis į gilią maldą, palaipti mokosi kontempliatyvios maldos, kuri yra šio metodo tikslas. *Populiarusis Biblijos skaitymas* – dar vienas būdas, kaip galima žvelgti į Dievo žodį. Pagrindinė šio metodo mintis, kad „Dievo Žodis yra ne tik Biblijoje, taip pat ir gyvenime, o pagrindinis Biblijos skaitymo tikslas nėra interpretuoti Bibliją, bet interpretuoti savo gyvenimą su Biblijos pagalba“ [Išversta mano – R. P.]⁴⁶⁴. Šis metodas, skirtingai nuo *lectio divina*, nėra reikalingas specialios egzegzės, kad būtų galima tinkamai suprasti, nes centre yra

⁴⁶⁰ Tonelli R. Educare all'obbedienza «pastorale» // Note di pastorale giovanile. 2002. Nr. 9. P. 46–56.

⁴⁶¹ 2012 metų Pasaulinės taikos diena skirtoje Žinioje Popiežius atkreipė dėmesį, kad jaunimo ugdyme taikai ir teisingumui pagrindinė vieta tenka laisvės ir tiesos teisingam suvokimui. *Benediktas XVI*. Žinia Pasaulinės taikos dienos proga. Ten pat.

⁴⁶² „Krikščioniškuoju personalizmu, skatinančiu žmogų dvasiškai tobulėti, pažinti save, pabrėžiančiu vidujįškumą ir savižina, kaip būtiną individo asmenybės brandimo sąlygą. Savižinos paskirtis yra ne skendėti savyje, bet ugdyti ir valdyti vidines savo galias taip, kad jos padėtų pasiekti maksimalų išorinį produktyvumą“ (*Tijūnelienė O., Kavaliauskienė V.* Juozo Vaitkevičiaus kvietimas mokytojui pažinti save // http://www.leidykla.vu.lt/fileadmin/Acta_Paedagogica_Vilnensia/22/174–183.pdf. 2012 03 10.

⁴⁶³ *Benediktas XVI*. Dievo žodis Bažnyčios gyvenime ir misijoje. 86 // Bažnyčios žinios 2011 Nr. 3 (363) P.15–23.

⁴⁶⁴ *Mesters C., F. Orofino*. Sobre a Leitura Popular da Bíblia. Parte I // <http://www.cebi.org.br/noticia.php?secaoId=15¬iciaId=532>. 2012 03 10.

krikščionio arba krikščioniškos bendruomenės gyvenimas, kuris interpretuojamas skaitomo Dievo žodžio šviesoje.

Susitikimas su Kristumi Eucharistijos šventime. Prieš tai buvusiuose etapuose jaunimas susipažino su sakramentų prasme dalyvaudamas katechezėse. Šioje pakopoje didesnis dėmesys skiriamas sakramentų šventimo dvasingumui. Eucharistija tampa ypatinga susitikimo su Mokytoju vieta, nes Jėzus realiai yra, veikia, jungia visą savo Bažnyčią į bendrystę⁴⁶⁵. „Eucharistijos šventimas taip, kaip prašė Jėzus ir kaip vyko pirmosiose bendruomenėse, pilnai yra realizuojamas, kai susitinka trys elementai: Jėzaus įvykis, kuriame jis aukoja savo gyvybę, kaip absoliučios meilės gestas; atliekamų simbolinių veikslių visuma, kurie reikalingi, kad primintų šį įvykį (duona, vynas, kojų plovimas); konkretus ir kasdienis krikščioniško gyvenimo stilius tų, kurie susirenka švęsti Eucharistiją (pasidalinimas savo duona, diskriminacijos įveikimas...)“ [Išversta mano – R. P.]⁴⁶⁶. Jeigu trūktų kurio nors iš šių elementų, liturgija liktų tuščiu ritualu. Subjektyvi Eucharistijos prasmė priklauso nuo to, koks asmens ryšys su Jėzaus Kristaus įvykiu, tai yra, ar asmuo tiki Jėzaus mylinčiu ir aktyviu buvimu, nors tas buvimas yra nematomas, bet tikras⁴⁶⁷. Eucharistijoje mokynys, kartu su kitais mokiniiais, susitinka Mokytoją, kuris provokuoja apsispręsti tuos, kurie jį sutinka. Per Paskutinę vakarienę, Jėzus sakramentiniu būdu atidavė savo gyvybę, kurią Kalvarijoje realiai istoriškai atidavė jau kitą dieną. Tie kurie dalyvauja Eucharistijoje, Jėzaus sekėjai, analogiškai prisiima toki patį įsipareigojimą – mokėti savo gyvenimu už tai, kad Karalystė taptų regima⁴⁶⁸. Silpnūnai ir pralaimėjimai (kryžius) tampa gyvenimo pergale tik tada, jei jaunuolis išlieka ištikimas apsisprendimui mylėti ir tiki, kad tai turi vietą ir prasmę Dievo plane. Visiškai patikėti savo gyvenimą slėpiningajam Dievui, suvokiant turimą begalinį troškimą gyvenimo laimės, taip pat ir turimas baimes, kylančias dėl skausmo ir mirties patirčių, įmanoma tik tada, kai atsiremiami į dovanojimusi paremtą santykį. Jei stinga dovanojimosi dvasios, vadinasi, pripažįstama, kad yra svarbu tik tai, kas atneša naudą. Dovanojimosi suvokimas, kaip meilės pagrindas, atveria vilties perspektyvą. Savęs dovanojimas Dievui atsiremia į neapčiuopiamą ir nepamatuojamą pagrindą, kuriuo viliamasi ir kuris yra transcendentinis⁴⁶⁹.

⁴⁶⁵ Vatikano II Susirinkimo nutarimai. Konstitucija apie šventąją liturgiją Sacrosanctum Concilium. 1963. 7 // http://www.lcn.lt/b_dokumentai/vatikano_2s/sacrosanctum-concilium.html. 2012 03 10.

⁴⁶⁶ Tonelli R. Educare i giovani all'Eucaristia // Note di pastorale giovanile. 2002. Nr. 8. P. 22.

⁴⁶⁷ Eucharistija gali švęsti tik tie, kurie jau atpažįsta Viešpaties buvimą. Dalyvavimą šventime galima būtų palyginti su draugyste. Tarp asmenų yra ryšys, kuris nematomas, tačiau jis gali būti patiriamas konkrečiai, fiziniu buvimu, pasidalijant kančios ar džiaugsmo valandas. Taip ir ryšys su Viešpačiu nėra matomas (Nouwen H. Ho ascoltato il silenzio. Diario da un monastero trappista. Brescia: Queriniana, ⁵1982. P. 30).

⁴⁶⁸ Fourez G. Os sacramentos celebran a vida. Celebrar as tensões e as alegrias da vida. Petrópolis: Vozes. 1984. P. 55.

⁴⁶⁹ Tonelli. Educare i giovani all'Eucaristia. Ten pat. P. 26.

Svarbus regimas elementas yra susirenkanti švęsti Eucharistijos žmonių grupė, kuri sudaro bendruomenę. Teologiniu požiūriu, pakrikštyti žmonės, susirinkę švęsti Eucharistijos, yra bendruomenė – Bažnyčia, tačiau dažnai nėra regimasis ženklas (pašaliečiui, atėjusiam į liturgijos šventimą), nes matoma anonimų grupė, kurioje vieni kitus pagarbiai ignoroja ir iš tos grupės kartu buvimo sunku įžiūrėti Bažnyčią, įsteigtą „gyvybės, meilės ir tiesos bendrystei“⁴⁷⁰, kuri yra išganyto dovana kiekvienam žmogui. Tikrai bendruomenėje, kurioje yra bent minimalūs tarpasmeniniai santykiai ir bent šio toks išjungimas į slėpimo šventimą, imanoma kurti kitus žmogiškus ženklus, tokius kaip šventė (Eucharistijos šventimas)⁴⁷¹.

Eucharistijos šventimo autentiškumui svarbi *bet kurio* kito žmogaus priėmimo, kaip brolio/sesers, nuostata, nes tai – vienas iš pamatinių eucharistinės bendrystės ženklų⁴⁷². Reikalingas ir naujas žvilgsnis į *Sutaikinimo sakramentą*. Asmuo, kuris pripažįsta poreikį, kad jam būtų atleista, reiškia, kad jis susivokia, jog nebuvo savimi pačiu, kad nepriėmė sprendimo savo širdies vienuoje, bet leidosi paveikiamas aplinkybių ir kitų nuomonės. Atleisti ir prašyti atleidimo – pripažinti Mokytojui, kad sekant juo pritrūko meilės ir tarnystės nuostatos konkrečiose situacijose ir veiksmuose. Pastoraciniame procese ne taip svarbu, kada jaunuolis pradeda švęsti šį sakramentą, bet kad jis sąmoningai suvoktų, jog bet koks individualus ar kolektyvinis vykdomas blogis atskiria nuo Kristaus ir juo toliau neįmanoma sekti be Sutaikinimo sakramento. Sutaikinimo sakramentui būdingas jautrumas ir džiaugsmas, nes prašoma atleidimo, laukiama ir jis suteikiamas Dievo. Tačiau atleidimas nepanaikina konfliktų, nesuteikia absoliutaus susitaikymo – tobulos darnos, santaikos ir bendrystės buvimas tarp žmonių ir bendruomenių įvyks tik eschatologiniais laikais⁴⁷³.

4.2.4. Ketvirtoji pakopa: kryžiaus patirtis

Ketvirtojoje atvirumo pakopoje, kokybiniame tyrime „Jaunimo atvirumas kristologinei žiniai Katalikų Bažnyčioje Lietuvoje“, pasirodo sąmoningo tikėjimo pasirinkimo atvejai konkrečiose konfliktinėse situacijose: tada, kai jaunuolio pasirinkimo kriterijus nebėra derinamas su tuo, kas patogu ir malonu, bet vien su Kristaus Evangelija. Kartais tenka pakeisti profesinį pasirinkimą arba atsiliepti pašaukimui, kuriems priešinasi artimieji ir aplinka. Pagrindinis etapo ženklas – mistikų vadinama naktis⁴⁷⁴ arba sausra, kuria Dievas apvalo

⁴⁷⁰ *Vatikano II Susirinkimo nutarimai*. Dogminė konstitucija apie Bažnyčią *Lumen gentium*. 1964. 9 // http://www.lcn.lt/b_dokumentai/vatikano_2s/lumen-gentium.html. 2012 03 20.

⁴⁷¹ Detaliau apie galimybes, iššūkius ir reikalavimus, kad jaunimo bendruomenė galėtų autentiškai veikti: *Gómez P. J. Condiciones de posibilidad de las comunidades juveniles hoy // Misión Joven*. 2004. T 326. P. 17–31.

⁴⁷² Kito kitiškumo priėmimo ugdymasis yra vienas iš jaunimo dvasingumo pamatinių elementų, artimai susijusių su atleidimu, kuris reikalingas tarpasmeninio santykio kasdieniam atnaujinimui (*García J. M. (a cura di). Accompagnare i giovani nello Spirito*. Roma: LAS. 1998. P. 108–109).

⁴⁷³ *Fourez G. I sette sacramenti*. Brescia: Queriniana. 1990. P. 80.

⁴⁷⁴ *Šv. Kryžiaus Jonas*. Tamsioji naktis. Kaunas: Caritas. 1998.

tikėjimą. Nors čia būdinga labiau vidinė tamsa ir kančia, tačiau išorinių konfliktų sukelti nemalonumai dažnai veikia šiuos vidinius brandos procesus. Į šią pakopą paprastai patenkama jau suaugusių amžiuje, tačiau pasitaiko jaunimo, kuris dėl įvairių kančios patirčių (dvasinės, psichologinės ar fizinės) taip pat susiduria su dvasiniame lygmenyje vykstančiais procesais, kai tenka priimti radikalius sprendimus visiškai pasitikint ir atiduodant savo gyvenimą į Dievo rankas.

Į atskirą pakopą ši patirtis skiriama tik todėl, kad reikia atskiro dėmesio ir ypatingo jaunimo palydėjimo. Etapo pabaigą ženklina patirties įgijimas, kuris virsta džiaugsmu ir didesne vidine laisve. Suprantama, kad gyvenimo sunkumai, tikėjimo tamsa nesibaigia jaunystėje.

Jėzaus aistra dėl Karalystės nebuvo vien tik altruistiškas voliuntarizmas, bet pirmiausiai intensyvioji vienybės su Tėvu išraiška: Jėzus gyvena Tėvo meile (Jn 15, 9–11), ta meilė yra savęs dovanojimas, todėl nieško savo naudos (Mt 5, 46–48); ji neišskiria žmonių ir neskaičiuoja pasekmių kainos, kaip tai matoma gerojo samariečio palyginime (Lk 10, 25–37). Jėzus savo gyvenimo stiliumi provokuotų žmones (pavienius ir grupes) atsisakyti savo patogumo ir tapti gyvenimo nešėjais ten, kur mirtis, skurdas, prievarta, liga. Kai krikščionis susiduria su rimtomis gyvenimo problemomis, jis nesielgia spontaniškai, kaip diktuoja prigimtis ir visuomenės normos, bet remiasi Evangelijos logika. Tiems, kurie gyvena Karalystės logika, kryžius yra pergalės ženklas. Kryžius yra labiausiai pavykęs gyvenimo pasirinkimas, kuris uždega karšta meile sekti Kristumi iki galo. Tai vilties kelias.

Pastoracijos procese „kryžiaus patirtis“ yra neplanuojama ir neprogramuojama. Tai jaunuolio subjektyvi patirtis. Jėzus, žinodamas, kas Jo laukia, mokinius tris kartus išpėja apie būsimą kančią, su jais švenčia Paskutinę vakarienę, kurioje Jėzus sakramentiniu būdu save atiduoda, kviečia juos eiti kartu melstis į Getsemanę (Mk 8, 31. 9, 30–32. 10, 32–38. 14, ir paral.). Pastoracijoje pasirengimas tokiai patirčiai vyksta ankstesnėse pakopose mokantis savo širdies tyloje ir maldoje pasižadėti ir išstartą „taip“ ištikimai vykdyti iki galo. Tokia išpareigojimo pedagogika ne tik ugdo autentišką krikščionio požiūrį į sunkumus, kuriuos neišvengiamai reikia įveikti kiekvienoje vietoje, kur asmens dalyvavimas yra reikšmingas, taip pat rengia ir pašaukimo bei profesiniam keliui.

4.2.5. Penktoji pakopa: Prisikėlusio Jėzaus patirtis

Sekimas Kristumi ne tik tuomet, kai reikia įveikti įvairius sunkumus, bet ir nuo pradžios remiasi į Jėzaus Prisikėlimo įvykį. Kai Jėzus prisikelia, jis liepia pasakyti mokiniams, kad eitų į Galilėją ir ten Jį ras. Jėzaus neišmanoma susitikti kitoje vietoje: Jo nėra kape, Jis yra ten, kur du ar trys keliauja toliau kartu, remdamiesi Jėzaus mokymu. Tai išmanoma tik tada, kai mokinio žvilgsnis yra nukreiptas į ateitį, kuri yra toliau nei artimiausi gyvenimo įvykiai, į

galutinę ateitį, kuri yra amžinas gyvenimas ir gali duoti gyvenimui galutinę prasmę. „Suvokimas, kad kažkas besąlygiškai domisi mano skurdžia žmogiška egzistencija ir ją mato kaip be galo vertingą – labiausiai jaudinanti patirtis, kokią žmogus gali turėti. Žmogus visuomet ieškos šio visuminio išsilaisvinimo pagrindo ir saugumo <...>“ [Išversta mano – R. P.]⁴⁷⁵.

Prisikėlusio Jėzaus patirtis nėra išskirtinai šio etapo patirtis, tačiau ji ateina palaiptai ir stipriausiai patiriama, kai jaunuolis šį tą paaukoja savo gyvenime, kai jau apsisprendžia gyventi Karalystės logika. Prisikėlusio Jėzaus patirtis nėra atlyginimas už kažkokį pasirinkimą – ji patiriama tik tada, kai nieko nesitikima, kai kažkas pasirenkama duoti dovanai, prarasti dėl to, kad taip darė Mokytojas, kad tai Tiesa. Šios patirtys stiprina viltį, be kurios neįmanoma sekti Kristumi. Vilties tema Europai ir Europos jaunimui yra ypač svarbi dėl įvairių sociokultūrinių reiškinių, kuriuos patiriantis jaunimas nebesitiki, kad ateityje gali būti kažkas geresnio. Daugelis jaunų žmonių vaizduojasi ateitį geriausiu atveju, kaip dabarties kopiją. Atsisakymas siekti ir kurti kažką geresnio atima gyvenimo džiaugsmą ir yra dažnai būdingas gerai gyvenantiems kraštams. Jaunimo sielovadininkai, apmąstydami dokumento *Bažnyčia Europoje*, kur popiežius Jonas Paulius II kartu su vyskupų Sinodu apgailestavo dėl išblėsusios vilties Europos kontinente, teigia, kad viltis yra pagrindinis ugdymosi ir augimo horizontas. Todėl, jei norima dirbti jaunimo ugdyme, pirmiausiai reikia atverti vilties horizontą: kitu būdu ugdymas nevyksta⁴⁷⁶.

Tik tie, kurie jau turi šią prisikėlimo viltį, gali drąsiai žengti į sudėtingus iššūkius, nes tik iš meilės padovanotas gyvenimas atsiveria ateičiai – gimsta optimizmas ir viltis, išsiskynijusi Velykose. Prisikėlęs Kristus nepaliauja kvietęs žmoniją juo sekti ir rodyti, kad Kryžius yra gyvenimo šaltinis, nes jeigu grūdas nemiršta – negali duoti derliaus (Jn 12, 24); kad druska duotų sūrumą, turi ištirpti, arba ji niekam netinka (Mt 5, 14–16); kad tešla iškiltų, raugas turi susimaišyti su miltais ir išnykti – tik taip iškepa gera duona (Mt 1, 33). Karalystė pasirodo kuklioje ir trapioje formoje, jos pradžia tokia nežymi, kad beveik nematoma, kaip garstyčios grūdas (Mt 13, 31). Gyventi viltimi, reiškia atsimenant Jėzaus pažadus, žvelgti į dabartinius pasaulio įvykius, nes juose kaip tik ir vyksta išganymo istorija, kurioje jaunimas kviečiamas dalyvauti kuriant dangų ir naują žemę (Apr 21, 5)⁴⁷⁷.

Vilties dorybės ugdymas yra artimai susijęs su pasaulyje esančiomis nuodėmės, kančios ir mirties apraiškomis. Tik turintis viltį gali tiesiai žvelgti į pasaulyje egzistuojantį blogį, kuris paprastai iškreipiamas, tendencingai pateikiant informaciją, parodant jį kaip patrauklų, o dažniausiai visai ignoruojamas ir paslepiamas. Viltis padeda ištraukti iš šviesą tą kančią, kuri yra

⁴⁷⁵ Gevaert. Esperienza umana e annuncio cristiano. Ten pat. P. 146.

⁴⁷⁶ Morante G. Quale „speranza“ per i giovani // Note di pastorale giovanile. 2003. Nr. 3. P. 52–57.

⁴⁷⁷ Calavia M. A. La pregunta por el sentido como apertura a la trascendencia // Misión Joven. 2004. T. 324/325. P. 50.

žmoguje, bendruomenėje, šalyje ir pasaulyje. Viltis leidžia įveikti pasipiktinimą ir pripažinti esančią kančią, priimti ją, atpažinti savo dalį joje, vietoj to, kad būtų gyvenama, tarsi ji neegzistotų. Atleidimui reikia vilties, nes gali tekti atleisti septyniasdešimt septynis kartus (Mt 18, 22).

Biblijoje viltį pristato Jobo knyga. Paskendęs savo kančiose Jobas prakeikia savo gimimo dieną: jo vaitojimas tampa malda – vilties ir pasitikėjimo Dievu malda. Jobas išleidžia savo kančią, ją priima, giliai išgyvena, įvardina. Dar daugiau – jis ieško kančios prasmės pokalbiuose su draugais, kurie nepajėgia pamatyti, kad Jobas kenčia nekaltai: jis yra teisus⁴⁷⁸. Lietuvoje nedaugėja patenkintų gyvenimu žmonių, išlieka kitų kaltinimai – valdžios, netikusios politikos. Vadinas, nemąstoma apie savo asmeninį blogį ir dalyvavimą kolektyviniame blogyje. Daug jaunų žmonių pasitraukia iš Lietuvos, atsisakydami įdėti savo dalį perkeičiant tautos savimonę. Tai rodo išisaknijusią neviltį, kuri veda į mirtį, už kurios nepažįstamas prisikėlimas. Pavykęs pastoracinis procesas subrandina jaunus žmones taip, kad šie tampa savo aplinkos kūrėjais ir vilties nešėjais. Jaunimas geba matyti savo asmeninę istoriją, darniai ją sąstūmiant į bendruomenės, visuomenės istoriją, nes tai yra išganymo istorija. Praktikoje šis etapas yra susijęs su misionierišku užmoju imtis didelių darbų, kuriems gali pririnkti visų jėgų, viso gyvenimo.

4.2.6. Jaunimo evangelizacijos proceso rezultatas

Evangelizacijos procesas, orientuotas į jaunimo tikėjimo brandą, yra stebimas ir vertinamas, todėl svarbu, kad jaunimo pastoracinė komanda žinotų, koks yra viso organizuojamo proceso tikslas: brandus krikščionis.

Žmogiškoji egzistencija ir yra tikėjimo ugdymo objektas, kuriame vyksta tapsmas nauju kūriniumi Kristuje (1 Kor 5, 17) – tai patirtis, kylanti kaip atsakas į Dievo dovaną, kuri suvienija visas gyvenimo sritis į bendrą nuostatų visumą („būkite tokio nusistatymo, kaip Kristus“ (Fil 2, 5)). Krikščioniškoje tradicijoje tokia gyvenimo nuostatų darni visuma vadinama teologinėmis tikėjimo, vilties ir meilės dorybėmis, kurios išreiškia asmens radikalų Jėzaus Kristaus pasirinkimą savo gyvenimo Gelbėtoju. Visa žmogiškoji egzistencija tampa tikėjimo egzistencija, kai žmogus priima Dievo apsireiškimo aktą Jėzuse Kristuje, kaip tikėjimo visumą, kuria jis pasitiki ir paklūsta iš meilės. Žmogiškoji egzistencija tampa vilties egzistencija, kai žmogus pasitikėdamas laukia, ką Dievas kiekvienam tikinčiajam pažadėjo Jėzuse Kristuje. Žmogiškoji egzistencija tampa gailėstingosios meilės egzistencija, kai asmuo save dovanoja Jėzui Kristui per konkretų ir veiksmingą tarnavimą artimui. Meilė Jėzui Kristui, o per jį Tėvui,

⁴⁷⁸ Apie Jobo viltį: *Gutiérrez G. Parlare di Dio a partire dalla sofferenza dell'innocente. Una riflessione sul libro di Giobbe. Brescia: Queriniana. 1986. P. 46–49.*

kuris pirmas mus pamilo, tampa konkreti tik santykiyje su artimu: krikščionis yra tas, kurs vykdo meilės įsakymą⁴⁷⁹.

Nors tikėjimas yra dovana ir – negalima jos gauti ugdymo būdu, tačiau egzistencinės nuostatos kitų žmonių atžvilgiu yra ugdomos. Tradicinė krikščioniškos teologijos nuostata, kad negalima mylėti Dievo, kuris nematomas, jei nemyli artimo, kurį matai (1 Jn 4, 7–21), yra pamatinė. Paprastai meilė prasideda nuo žvilgsnio į kitą asmenį, kai jis matomas, kaip Dievo bičiulis. Taip žvelgiant atsiranda natūralus veiksmas – patarnavimas artimui ir krikščionis atranda jam nuolat išliejamą Dievo meilę: „Ją (artimo meilę) sudaro tai, kad aš Dieve ir su Dievu taip pat myliu asmenį, kuris man nepatinka arba kurio nepažįstu. <...> Tada mokausi žiūrėti į kitą ne savo akimis ir jausmais, bet Jėzaus Kristaus matu. <...> Tik mano pasirengimas artintis prie artimo bei rodyti jam meilę daro mane jaučiantį Dievą. Tik tarnavimas artimui atskleidžia man tai, ką dėl manęs daro Dievas ir parodo, kad jis mane myli“⁴⁸⁰.

Jaunimo evangelizacijos procesas rūpinasi norėdamas padėti jaunimui ugdytis evangelinę praktinę nuostatą kitų žmonių atžvilgiu: tarnystės, kito pažangos skatinimo ir pagarbos. Tai evangelinės nuostatos – priešingos konkurencijai, manipuliacijai ir kito išnaudojimui (arba vartojimui, kaip priemonei, savo poreikiams patenkinti). Jei jaunuolis išsiugdo solidarumo ir tarnavimo nuostatą, kurios yra bendražmogiškos, jis tampa atviras priimti tikėjimo dovana, nes ji reikalauja tokios laisvės – atsigręžimo į kitą kaip į artimą. Evangelizacijos procese orientuojamasi į evangelinių nuostatų ugdymąsi išplėstai skelbiant kristologinę žinią⁴⁸¹.

Kitas svarbus dalykas yra realistinis visos socialinės tikrovės suvokimas krikščioniškoje pasaulėžiūroje. Be to neįmanoma atsakingai pasirinkti profesijos, atsiliepti ir bręsti savo pašaukime. Krikščionio meilė pasireiškia kasdieniu indėliu kuriant visuomenę, dalyvaujant socialinėje, politinėje, gamtos apsaugos, mokslo, technikos pažangos kūrime, įvairių lygmenų administraciniame šalies valdyme, asmens, pilietinių, šeimos, profesinių teisių gynime⁴⁸². Bažnyčios (kiekvieno krikščionio) misija šiandiniame pasaulyje liudyti tiesą ir prasmę apie žmogaus asmenį ir visuomenę, kaip niekad, svarbi. Tai vienas iš evangelizacijos būdų: „Jai (Bažnyčiai) tenka vykdyti tiesos misiją bei reikalauti visuomenės, atitinkančios žmogų, jo kilnumą ir pašaukimą. Be tiesos visa nustumta į empiristinę ir skepticistinę

⁴⁷⁹ Tonelli. R. Qualità della vita // *Istituto di Teologia Pastorale Università Pontificia Salesiana*. Pastorale giovanile. Sfide, prospettive ed esperienze. Torino: LDC. 2003. P. 252–253.

⁴⁸⁰ Benediktas XVI. Deus caritas est. Ten pat. 18.

⁴⁸¹ Trenti Z. Gesù sorpresa di Dio: domande provocazioni dell'uomo a Cristo e di Cristo all'uomo // *Montisci U. (a cura di)*. Gesù sorpresa di Dio. L'annuncio di Gesù Cristo, cuore della catechesi. Torino: LDC. 2005. P. 24–44.

⁴⁸² Pagrindinės Katalikų Bažnyčios socialinio mokymo temos, principai ir vertybės sistemingai pateikiamos Bažnyčios socialinio mokymo sąvade (*Pontificio Consiglio della Giustizia e della Pace*. Compendio della Dottrina Sociale della Chiesa. Libreria Editrice Vaticana. 2005), kurio turiniai integruotai pateikiami evangelizaciniame procese.

gyvenimo sampratą, negebančią pakilti aukščiau praktikos, nes jos nedomina vertybės – kartais net reikšmės, – kuriomis remiantis ta praktika įvertintina ir orientuotina. Ištikimybė žmogui reikalauja *ištikimybės tiesai*, kuri vienintelė *laiduoja laisvę* (plg. Jn 8, 32), ir *visapusiško žmogaus vystymosi galimybę*. <...> Jos socialinis mokymas yra ypatingas tokio skelbimo aspektas – tarnavimas tiesai, kuri išlaisvina. Būdamas atviras tiesai, kad ir iš kokios pažinimo srities ji ateitų, Bažnyčios socialinis mokymas sudėlioja jos fragmentus, kaip dažniausiai ji yra aptinkama, į vieningą visumą ir perkelia ją į vis naują žmonių ir tautų visuomenės gyvenimo praktiką⁴⁸³.

Krikščionio pašaukimas meilei neapsiriboja vien asmens ugdymusi, bet veda į visišką savęs dovanojimą Karalystės kūrimui pagal tą Dievo įdiegtą jaunuolyje tapatumo bruožą, kuris krikščioniškoje tradicijoje vadinama pašaukimu⁴⁸⁴. Tai radikalus ir neatšaukiamas savęs dovanojimas Jėzaus Kristaus pavyzdžiu konkrečiame luome, kuriame jaunuolis randa savo gyvenimo giliausią prasmę ir tikrumą⁴⁸⁵. Jaunimo evangelizacijos procesas siekia padėti jaunuolio brandoje pasiekti tokį lygmenį, kai jis galėtų atiduoti savo gyvenimą į Dievo rankas, nes tai ir yra prasmės atradimas Kristuje: „kas pražudo gyvybę dėl manęs, tas ją atras“ (Mt 16, 26).

Apibendrinant ketvirtą dalį reikia atkreipti dėmesį, jog kristologinės žinios perteikimo modelis gali būti sėkmingai įgyvendinamas tada, kai pati dabartinė jaunimo sielovados samprata Lietuvoje bus praplėsta ir nuo renginių, programų ir kursų jaunimui organizavimo pereita prie visuminio asmens ugdymo. Lietuvos situacijoje jaunimo evangelizacinė veikla, kaip buvo analizuota pirmoje dalyje, yra daugiausiai orientuota į antrą etapą. Todėl tie jauni žmonės, kurie neturi atviro domėjimosi religija (yra pirmoje atvirumo kristologinei žiniaai pakopoje) ir tie, kurie jau perėję antrą etapą, lieka evangelizacinio proceso nuošalėje. Modelio taikyme pasiūloma atsižvelgti, kurioje atvirumo kristologinei žiniaai pakopoje jaunuolis yra ir pagal tai kelti uždavinius ir parinkti metodus, kurių pagalba būtų galima kreiptis į jaunimą su Gerąja Naujiena ten, kur jaunuoliai aktyvūs fiziškai ir religinės paieškos požiūriu. Modelio įgyvendinimui būtinos tam tikros prielaidos. Ugdomieji elementai atkreipia dėmesį, kad jaunuolio evangelizacija vyksta per jo patirties aiškinimą Evangelijos perspektyvoje (patirties hermeneutika). Projektinis aspektas, arba projektinis pastoracinis mąstymas, įgalina vertinti

⁴⁸³ *Benediktas XVI*. Caritas in veritate. Ten pat. 9.

⁴⁸⁴ „Žmogus iš tiesų yra "pašauktas" į gyvenimą ir, ateidamas į jį, atsineša ir randa savyje atvaizdą to, kuris jį pašaukė. Pašaukimas – tai Dievo kvietimas įgyvendinti save pagal šį atvaizdą ir yra unikalus bei nepakartojamas būtent todėl, kad tas atvaizdas neišsemiamas. Kiekviena būtybė išreiškia ir yra kviečiama išreikšti ypatingą Dievo minties aspektą. Būtent joje jis atranda savo vardą bei tapatybę, patvirtina ir garantuoja savo laisvę ir originalumą“ (*Papiežiškoji dvasinių pašaukimų globos draugija*. Nauji pašaukimai naujajai Europai. Ten pat. 13).

⁴⁸⁵ Ten pat. 17.

esamą situaciją, panaudoti turimus resursus, planuoti etapų veiklas ir integruoti jaunimo evangelizaciją į bendrą liturginį, parapijos, vyskupijos kontekstą. Socialiniai ugdymo aspektai ypač svarbūs primoje jaunimo atvirumo kristologinei žinia pakopoje, kai stengiamasi įgyti reikalingus bendravimo, bendradarbiavimo santykių kūrimo ir palaikymo įgūdžius, padedančius jauniems žmonėms Šventosios Dvasios veikimu patirti tikėjimą, kaip žmogaus būties pilnatvę ir egzistencijos pagrindą, be kurių neįmanoma įgyvendinti tikėjimą praktikoje.

IŠVADOS

Disertacijoje išnagrinėta jaunimo evangelizacijos problema kristologiniu požiūriu, leido atpažinti ir įvardinti veiksnius, darančius įtaką evangelizacijos procesui, ir būdus, kuriuos naudojant, procesas gali būti valdomas. Tam naudotinas penkių etapų modelis, kuris pagrindžiamas situacijos analize ir sinteze, turinio analize ir sinteze bei konkrečių pastoracinių veiksmų ir uždavinių pritaikymu⁴⁸⁶.

1. Palyginus Lietuvos ir kitų valstybių (Italijos, Ispanijos, JAV, Vokietijos, Brazilijos), kuriose nebuvo sovietinio režimo, istorinę jaunimo pastoracijos raidą, nustatyta, kad jaunimo pastoracijos praktinė ir teorinė samprata Lietuvoje skiriasi nuo kitų, XX a. laisvai galėjusių vystytis, dalinių Bažnyčių pastoracijos sampratų. Lietuvoje vykdoma jaunimo pastoracija vertinama pagal kiekybinius kriterijus (kiek žmonių dalyvavo, kiek buvo suorganizuota renginių), tuo tarpu kitose valstybėse maždaug nuo 1970 m. jaunimo sielovados vertinimo kriterijai yra kokybiniai: kaip keičiasi jaunimo, dalyvaujančio pastoracinėje veikloje, vertybinės nuostatos, kaip jie įsijungia į pastoracinio proceso ir krikščioniškos kultūros kūrimą. Kitas svarbus skirtumas yra tas, kad nuo XX a. vidurio laisvai galėjusios augti dalinės Bažnyčios patyrė ir kokybinį augimą: bendruomeniškumas, socialinis, misionieriškas, politinis vietinių bendruomenių aktyvumas tapo neatskiriama krikščioniškos savimonės dalimi, tuo tarpu Lietuvoje didžiausias dėmesys teikiamas tikėjimo turinio, moralės mokymo perdavimui, tai dažnai lieka atsieta nuo asmeninio ir visuomeninio gyvenimo ir dėl to nepasiekia tikinčiųjų. Jaunimo pastoracijos tikslo požiūriu – Lietuvoje formuluojamas jaunimo tikėjimo pagrindų mokymo pirmumas, o kitose šalyse suprantama, kad pastoracijos tikslas yra integralus jauno asmens ugdymasis, kai tikėjimas yra integrali ugdymosi dalis. Todėl jaunimo sielovados praktikai ir teorijai Lietuvoje reikalingas kokybinis postūmis, kad būtų adekvačiai atliekamas jaunimo evangelizacijos procesas. Jaunimo sielovada apibendrintai gali būti apibrėžiama kaip bažnytinės bendruomenės kryptinga veikla jaunimui ir su jaunimu, siekianti visuminio jauno žmogaus ugdymosi integruojant tikėjimą ir gyvenimą.

2. Kristologinės žinios perteikimo modelio sociokultūrinio konteksto parametrai susiję su paties jaunimo, kaip socialinės grupės, sociokultūrinėmis apraiškomis, darančiomis įtaką jaunimui, ir su jaunimo religinių nuostatų nustatymu. Jaunimo atvirumas kristologinei žiniai iširtas kokybiniame tyrime „Jaunimo atvirumas kristologinei žiniai Katalikų Bažnyčioje Lietuvoje“ ir nustatytas kaip dinamiškas, veikiamas aplinkos, žmonių, gyvenimo situacijų ir patirčių. Tyrime buvo atskleista, kad jaunimo atvirumas kristologinei žiniai labiausiai priklauso nuo konkretaus apsisprendimo tikėti ir gyventi kasdienybėje pagal tikėjimą. Esminiai elementai,

⁴⁸⁶ Žr. Priedas Nr. 2.

nurodantys atvirumą kristologinei žiniai, gali būti suskirstyti į tam tikras pakopas, kurios formuluojamos kaip kristologinės žinios perteikimo modelio parametrai.

- Pirmoji pakopa: jaunuoliai pripažįsta dvasinę būties sritį, moralės svarbą, toleruoja religijas, svarsto egzistencinius klausimus ir pan.
- Antroji pakopa: jaunuoliai kelia religinius klausimus, pirmenybę teikia socialinėms ir egzistencinėms vertybėms, dalyvauja religiniuose renginiuose, pripažįsta Dievo buvimą ir pan.
- Trečioji pakopa: asmeninė Dievo patirtis („susitikimas su Kristumi“), kasdienė malda, prioritetas religiniams renginiams, tikėjimo svarbos gyvenime įvardijimas, noras tikėjimą taikyti kasdienybėje, sąmoningas apsisprendimas priklausyti Katalikų Bažnyčiai (konfesijos pasirinkimas), išoriškai rodomas ir liudijamas religinis apsisprendimas ir pan.
- Ketvirtoji pakopa: susijusi su valia ir nemalonių, nepatogių sprendimų priėmimu remiantis tikėjimo vertybėmis. Tai sąmoningas tikėjimo pasirinkimas visose gyvenimo srityse (renkantis profesiją, gyvenimo būdą, atsiliepiant pašaukimui), išipareigojimas konkrečiam laikui aktyviam vaidmeniui tikėjimo bendruomenėje (savanoriavimas, vadovavimas grupei ir pan.), rimta vidinė kova už Evangelijos vertybes gyvenime, poreikis turėti bendruomenę, kurioje dalijamasi tikėjimo patirtimi ir pan.
- Penktoji pakopa: pamatinis gyvenimo pasirinkimas sekti Kristumi visą laiką visomis aplinkybėmis, ilgalaikis ištraukimas į evangelizacinius ir karitatyvinius projektus, kaip konkreti tikėjimo išraiška, praktinė nuostata teikti tikėjimui pirmumą ir atsisakyti tų dalykų, kurie tam prieštarauja, atstovauti krikščionybei pasaulietinėse visuomeninio gyvenimo sferose ir pan.

Be to, buvo pastebėta, kad jaunimo atvirumą veikia esama Lietuvos sociokultūrinė situacija: jaunimo kaip socialinės grupės situacija, esanti katalikų tikėjimo kultūrinė raiška ir vykstanti jos kaita, taip pat visam Vakarų pasauliui būdingi postmodernios visuomenės bruožai.

Sociokultūrinės situacijos analizėje buvo nustatyti reikalavimai kristologinės žinios perteikimo turiniui:

- kadangi pagrindinis atvirumo kriterijus yra asmens apsisprendimas, kristologinė žinia turėtų būti pateikiama taip, kad provokuotų tokią apsisprendimą;
- laipsniškas jaunimo atvirumas kristologinei žiniai reikalauja ir laipsniško turinio išdėstymo būdų;
- jaunimui kristologinė žinia yra priimtina kaip džiaugsmą nešanti žinia – Geroji Naujiena. Todėl būtina grąžinti kristologiniams turiniams jaunimui suvokiamus Džiugiosios Naujienos aspektus;

- jaunimui tikėjimas pirmiausia yra priimamas per patirtį, kuri siejasi su jų kasdienybe (vienatvėje – Jėzus kaip draugas, kaltės patirtyje – atleidžiantis nuodėmes), o objektyvios, gilesnės tikėjimo tiesos yra priimanamos vėliau.

3. Ieškant kristologinės žinios turinio pateikimo aspektų, buvo atskleista, kad atitinkanti nustatytus parametrus kristologinė analizė yra egzistencinio pobūdžio, todėl turinio perteikime pagrindinį dėmesį svarbu kreipti į tai, kaip jaunimas asmeniškai ir per patirtį galėtų perimti tikėjimo dalykus.

Jėzaus Kristaus Geroji Naujiena formuluojama dviem aspektais:

- atsižvelgiant į tai, kad jaunimo augimas tikėjime yra susijęs su apsisprendimu, Jėzaus Kristaus žinia pateikiama kaip *provokuojanti žinia*, kurią suvokęs klausytojas yra priverstas apsispręsti: pasipiktinti arba atsiversti;
- atsižvelgiant į jaunimo atvirumo kristologinei žiniai laipsniškumą, kristologinė žinia pateikiama iš *Jėzaus mokinių perspektyvos*, išskiriant atskirus mokinių tikėjimo brandos etapus.

Situacijos analizės nustatytiems modelio parametrų išskiriami penki mokinystės etapai, labiausiai išryškinti Evangelijoje pagal Morkų, kurioje Jėzus palaipsniui perteikia savo mokiniams Gerąją Naujieną taip, kad jie pabaigoje tampa jo misijos tęsėjai. Kristologinės žinios perteikime šiame laipsniškume turi išlikti tikėjimo visumos perteikimo kriterijus. Tuo tikslu svarbu atkreipti dėmesį į jaunimui patrauklius Jėzaus bruožus (pvz., draugo, išlaisvintojo, gydytojo), kad jie pastoracijos procese nuolat būtų papildomi, kol jaunuolis pasieks tikėjimo visumą.

4. Pasiūlant kristologinės žinios perteikimo teorinį modelį turėtų būti įgyvendinimas laikantis keturių prielaidų:

a) komunikacinių kristologinės žinios perteikimų reikalavimų – norint perteikti žinią yra būtina tarp komunikuojančių pusių užmegzti autentiškus tarpasmeninius santykius, kurie sąlygoja asmeninį perteikiamo turinio priėmimą: žinia turi būti formuluojama jaunimui suprantamai tiek kalbine, tiek egzistencine (atliepianti jaunimo giliausius lūkesčius) prasme; kristologinės žinios, kaip transcendentinės tikrovės, perteikimo galimumas yra glaudžiai susijęs su bažnytinės bendruomenės pateikiamu liudijimu, leidžiančiu jaunimui pamatyti, kaip realiai įmanoma gyvenimą grįsti tikėjimu.

b) kristologinė žinia gali būti perteikiama, jei yra naudojamosi ugdymosi procesui būdingais principais, kai gaunama žinia jaunuoliui žadina vidinį patirties ir turimų vertybių lyginimo ir asmeninio pasirinkimo veiksmą (patirties hermeneutika).

c) siekiant užtikrinti, kad kristologinė žinia turinio atžvilgiu išreikštų tikėjimo visumą, pats pastoracijos procesas turi būti projekcinio pobūdžio: periodiškai tiriama esama situacija,

keliami uždaviniai konkrečiai jaunimo tikslo grupei, pagal tai numatoma ir vykdoma veikla bei periodiškai vertinami rezultatai. Todėl pastoracijos vykdytojai, atsižvelgdami į atvirumo kristologinei žinia pakopą, jaunuoliams, siūlys veiklą ir priemones, skatinančias asmeninius apsisprendimus.

d) kadangi kristologinė žinia nėra vien tik teorinės žinios, bet praktinės nuostatos bei elgesys pagal Evangelijos mokymą (konkreti kasdienė meilė artimui), todėl jaunuoliams įgyti šias nuostatas ir elgesio įgūdžius gali padėti socialinio ugdymosi praktika. Pastebėta, kad jei jaunuoliai neturi sėkmingos socializacijos patirties šeimoje ir savo įprastinėje aplinkoje, kristologinė žinia gali likti tik idėja, atskirta nuo gyvenimo.

Modelio įgyvendinimas nereikalauja, kad visos prielaidos ir nurodyti elementai jau būtų įgyti prieš pradedant pastoracinio proceso organizavimą. Pakanta turimus resursus organizuoti pagal modelio pateiktus pasiūlymus, o palaipsniui kuriant procesą bus įgyjami ir išsiugdomi reikalingi įgūdžiai, sukuriami trūkstami resursai. Pateiktą modelį būtina pritaikyti konkrečiai aplinkai, kurioje jis naudojamas, papildant ir detalizuojant kiekvieną pakopą.

REKOMENDACIJOS

Vytauto Didžiojo universiteto Katalikų teologijos fakultetui: įsteigti pastoracinės teologijos institutą (su jaunimo pastoracijos sekcija), kuriame būtų vystomas sociokultūrinės aplinkos, pastoracinių galimybių, evangelizacijos prielaidų tyrimas, konkrečių turinių, formų, metodų, programų, projektų, atitinkančių Lietuvos situaciją, kūrimas.

Lietuvos jaunimo centrų, jaunimo pastoracijos darbuotojams ir savanoriams organizuojant pastoracijos procesą atkreipti dėmesį:

- Kad jaunimo atvirumas kristologinei žiniai yra laipsniškas, o daugelis veiklų orientuotos į antroje modelio pakopoje esantį jaunimą. Didelės dalies jaunimo visiškai nepasiekia Jėzaus Kristaus Geroji Naujiena, todėl reikalingos kitokios veiklos, socialinio ugdymosi grupės, kuriuose galėtų dalyvauti ir netikintys jauni žmonės, kur su jais būtų užmezgami reikšmingi tarpasmeniniai santykiai ir jiems palaipsniui būtų padedama kelti egzistencinius ir religinius klausimus.
- Kad atvirumas kristologinei žiniai didėja per konkrečius apsisprendimus, todėl svarbu evangelizacijos procesą organizuoti taip, kad jaunuoliai turėtų galimybę išgirsti autentišką Jėzaus Kristaus kvietimą atsiversti, t. y. rekomenduojama pateikti provokuojančio pobūdžio žinią.
- Kad jaunuoliai nuo antro etapo galėtų įsijungti ir būti aktyviais evangelizacinio proceso kūrėjais, kur jiems patikimos reikšmingos užduotys.
- Kad atsirastų nuolatinės tarnystės vietos jaunimui, kuriose jie galėtų bręsti artimo meilėje, būti palydimi kitų krikščionių, kelti ne tik religinius, etinius, bet ir socialinius, pilietinius klausimus ir ieškoti kartu su kitais tikinčiais atsakymų, atitinkančių šiandieninį socialinį Bažnyčios mokymą.
- Kad jaunuoliai būtų laipsniškai vedami į asmeninę Jėzaus Kristaus patirtį ir apsispręstų Juo sekti kiekvieną dieną, reikalingas tiek grupinis, tiek asmeninis įvedimas į įvairias maldos formas, Dievo žodžio skaitymą ir meditavimą, savistabą, motyvų atpažinimą, dvasių skyrimą, vidujiškumo lavinimą.

Kunigams, dvasios vadovams, vienuoliams, vienuolėms rekomenduojama atkreipti dėmesį į jaunimą, kuris yra trečioje ir tolimesnėse evangelizacinio proceso modelio pakopose, ir suteikti jiems dvasinio vadovavimo patarnavimą.

Parapijų klebonams ir atsakingiems už pastoraciją parapijose: stiprinti dialogą tarp jaunimo ir suaugusiųjų parapijinėse bendruomenėse per bendras veiklas ir projektus. Sukurti jaunimui vietą, kur jie galėtų priimti atsakomybę socialinėse tarnystėse, parapijos evangelizacinėje veikloje.

ŠALTINIAI IR LITERATŪRA

1. *Actio Catholica Patria*. Apie mus // http://www.patria.lt/index.php?option=com_content&task=view&id=13&Itemid=54. 2010 10 20.
2. *Alberich E.* Catechesi rinnovata per una nuova evangelizzazione // Istituto di catechesi. Facoltà di Scienze dell' Educazione. UPS. Andate e insegnate. Manuale di catechesi. Torino: LDC. 2002. P. 19–38.
3. *Amato A.* Gesù il Signore. Saggio di Cristologia. Bologna: Dehoniane. ⁵1999.
4. *Ambrozaitienė D.* Lietuvos jaunimo migracija // Lietuvos statistikos departamentas // <http://www.stat.gov.lt/lt/blog/view?id=89&PHPSESSID=>. 2011 10 14.
5. *Annicchiarico V.* Comunicare il Vangelo nell'era mediatica // *Fides et ratio*. Taranto. 2009. Nr. 2. P. 9–38.
6. *Anthony. F.* Evangelization: Growing Understanding of a Complex Process // *Salesianum*. Roma. 1999. Nr. 61. P. 17–35.
7. *Ateitininkų federacija*. Apie mus // <http://www.ateitis.lt/node/287>. 2012 10 11.
8. *Augustinas A.* Išpažinimai. Vilnius: Aidai. 2004.
9. *Balik J.* Pastorale giovanile nella Repubblica Ceca // *Note di pastorale giovanile*. 2007. Nr. 6 // http://www.cnos.org/cnos/index.php?option=com_content&view=article&id=332:pastorale-giovanile-nella-repubblica-ceca&catid=68:pg-nazionali&Itemid=105. 2010 10 20).
10. *Barzaghi G.* Tre secoli di storia pastorale degli Oratori milanesi. Leuman (Torino): LDC. 1985.
11. *Bauman. Z.* Modernità liquida. Bari: Laterza. 2002.
12. *Benedict XVI.* Apostolic letter in the form of motu proprio *Ubicumque et semper*. 2010 // http://www.va/holy_father/benedict_xvi/apost_letters/documents/hf_ben-xvi_apl_20100921_ubicumque-et-semper_en.html. 2012 02 12.
13. *Benediktas XVI.* Dievo žodis Bažnyčios gyvenime ir misijoje. 86 // *Bažnyčios žinios* 2011. Nr. 3 (363) P. 15–23.
14. *Benediktas XVI.* Enciklika *Caritas in veritate*. Apie vispasišką žmogaus vystymąsi meilėje ir tiesoje. Kaunas: Katalikų interneto tarnyba. 2009.
15. *Benediktas XVI.* Enciklika *Deus caritas*. Kaunas: Katalikų interneto tarnyba. 2006.
16. *Benediktas XVI.* Žinia 26-osios Pasaulio jaunimo dienos (2011 m.) proga // <http://www.katalikai.lt/index.php?id=6&nid=4840>. 2012 10 04.
17. *Benediktas XVI.* Žinia Pasaulinės taikos dienos proga (2012 m. sausio 1 d.) Mokyti jaunimą teisingumo ir taikos // <http://www.katalikai.lt/index.php?id=6&nid=6618>. 2012 02 12.
18. *Bentrán. S.* Algunas cuestiones para comprender la institucionalización jurídica del voluntariado // *Documentación Sociale* 2001. Nr. 1–3. P. 251–270.
19. *Bernard Ch.* Contemplazione // *De Fiores S., Goffi T. (Ed al.)*. Nuovo dizionario di spiritualità. Roma: Paoline. 1978. P. 271–272.
20. Šventasis Raštas. Senasis ir Naujasis Testamentas. Vilnius: Katalikų pasaulis. 1999.
21. *Bitinas B., Rupšienė L., Žydžiūnaitė V.* Kokybinių tyrimų metodologija. Vadovėlis vadybos ir administravimo studentams. T2. Socialinių mokslų kolegija. Klaipėda: S. Jokužio leidykla–spaustuvė. 2008.

22. *Bravo Gallardo C.* Jesús, hombre en conflicto. El relato de Marcos en América Latina. Santander: Sal Terrae. 1989.
23. *Brolis Morkus.* O mano džiaugsme! Kristus prisikėlė! šviesos kelias į trečiąjį tūkstantmetį. Vilnius: Katalikų pasaulis. 2002.
24. *Bulajeva T., Duoblienė L.* Lietuvos švietimo politikos transformacijos. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla. 2009.
25. *Calavia M. A.* La pregunta por el sentido como apertura a la trascendencia // *Misión Joven.* 2004. Nr. 324/325. P. 23–32.49–50.
26. *Campelle E.* L'uso dei documenti e delle storie di vita nella ricerca sociologica. Roma: Elia. 1977.
27. *Casti G. (a cura di)* Itinerari di fede dei giovani. Una ricerca, una esperienza nel Quebec // *Note di pastorale giovanile.* 2007. Nr. 1. Torino: LDC. P. 16–23.
28. *Cipriani R.* La metodologia delle storie di vita. Roma: Euroma. La goliardica. 1987.
29. *Comision Episcopal de Apostolado Seglar.* Jóvenes en la Iglesia, cristianos en el mundo en el tercer milenio. 2007 // www.cristianosnalon.org/Documentos/JOVENES%20en%20la%20Iglesia%20%20Cristianos%20en%20el%20mundo.2010.10.20.
30. *Conferência nacional dos bispos do Brasil.* Evangelização da juventude. Desafios e perspectivas pastorais. São Paulo: Paulinas. 2007.
31. *Conferenza episcopale italiana. Servizio nazionale per la pastorale giovanile.* Giovani e cultura. Cantalupa (TO): Effatà. 2009.
32. *Consejo Episcopal Latinoamericano.* Civilización del amor: tarea y esperanza: orientaciones para una pastoral juvenil latinoamericana. Bogotá: CELAM. 2001.
33. *Consejo Episcopal Latinoamericano.* Pastoral Juvenil, Sí a la Civilización del Amor. Bogotá: CELAM. 1987.
34. *Cozzi A.* Bibbia e cristologia. La fede sospettata di ideologia e le promesse di una rinnovata lettura storico-critica del Gesù storico // *Vivens homo.* Firenze. 2009. Nr. 1. P. 47–85.
35. *Currò S.* Giovane al centro. Prospettive di rinnovamento di pastorale giovanile. Milano: Paoline. 1999.
36. *Currò.* Progettare la pastorale giovanile // *Orientamenti pastorali.* 1994. Nr. 1. (42). P. 16–31.
37. *Čiužas A.* Besimokančio jaunimo vertybinės orientacijos // *Lietuvos sociologija amžiu sandūroje.* Straipsnių rinkinys. Vilnius. 2001. P. 99–107.
38. *Dani L.* Secolarizzazione // (a cura di) Demarchi F., Ellena A., Cattarinussi. B. Nuovo dizionario di sociologia. Cinisello Balsamo: Edizioni Paoline. 1987. P. 1818–1824.
39. *Davie G.* Religion in Britain since 1945: Believing without Belonging. Oxford–Cambridge: Blackwell. 1994.
40. *De Nicolò G.* Oratorio // *Prellezo J.M., Nanni C., Malizia G.* (a cura di) Dizionario di scienze dell'educazione. Leumann: LDC, Roma: LAS; Torino: Società Editrice Internazionale. 1997. P. 766–767.
41. *De Silva Filho G.* Comunicação e pastoral. Como melhorar a comunicação nas ações e eventos pastorais. São Paulo: Editora Salesiana. 2001.
42. *Delegación diocesana de Pastoral con jóvenes de Vitoria.* Proyecto Diocesano de Pastoral con Jóvenes (2009–2014). Gazteokin bat eginez / Al encuentro con los

- jóvenes, Vitoria–Gasteiz. 2009 // <http://www.gazteok.org/recursos/general/recurso208.pdf>. 2010 11 23.
43. *Derrett D. M.* Jesus's Audience. The social Psychological Enviroment in wich He Worked: Prolegomena to a Restatement of the Teaching of Jesus. London: Logman & Todd. 1973.
 44. *Dodd Ch.* Le parabole del regno. Brescia: Paideia. 1970.
 45. *Dotolo C.* La teologia fondamentale davanti alle sfide del „pensiero debole“ di G. Vattimo. Roma: LAS. 1999.
 46. *Dujarier M.* Breve storia del catecumenato. Torino: LDC. 1984.
 47. *Duquoc Ch.* Gesù uomo libero. Abbozzo di una cristologia. Queriniana: Brescia. 1974.
 48. *Dvasininkijos kongregacija.* Bendrasis katechezės vadovas. 1997. 60–76 // http://www.lcn.lt/b_dokumentai/vadovai/bendrasis-katechezes-vadovas.html. 2012 02 12.
 49. *Equipo Adsis de Pastoral con Jóvenes.* Jóvenes y Dios. Proyecto de Pastoral con Jóvenes. Madrid. 2007.
 50. *Ernst J.* Il vangelo secondo Marco. Brescia: Morcelliana. T. 2. 1991.
 51. *Estevés Sánchez I.* Importancia del lenguaje en la evangelización // Religión y cultura. Madrid. 2009. Nr. 249–250. P. 371–391.
 52. Europa ir mes: Kolektyvinė monografija (*Gečienė I., Juknevičius S., Matulionis A., Mitrikas A., Savicka A., Valionis A., Žiliukaitė R.*). Vilnius: Gervelė. 2001.
 53. *Europos vyskupų konferencijų taryba (CCEE), Katechezės–universitetų komisija, Europos universitetų kapelionių komitetas.* Universitetinė sielovada Europoje // http://www.lcn.lt/b_dokumentai/kiti_dokumentai/universitetine-sielovada-europoje.html. 2011.11.23.
 54. *Eurostat.* Youth in Europe. Luxembourg: Publications Office of the European Union. 2009.
 55. Evangelizacijos ir sielovados programos projektas krikščionybės 2000 m. jubiliejui rengiantis // *Bažnyčios Žinios*. 2006 06 14. Nr. 11 // www.lcn.lt/bzinios/bz9611/6111vk.html. 2010 10 02.
 56. *Fabris R.* Gesù di Nazareth. Storia e interpretazione. Assisi: Cittadella. ²1983.
 57. *Fausti S.* Liaupsė mūsų laikams. Šiuolaikiškumas, laisvė ir krikščionybė. Vilnius: Katalikų pasaulis. 2003.
 58. *Favale A.* Pastorale giovanile (storia – 3) // *Midali M., Tonelli R. (Ed.)*. Dizionario di pastorale giovanile. Leumann (Torino): LDC. ²1992. P. 827–837.
 59. *Featherstone M.* Consumer Culture and Postmodernism. London, Thousand Oaks, New Delhi: Sage. 1991.
 60. *Fernández B.* El Cristo del seguimiento. Madrid: Publicaciones Claretianas. 1995.
 61. *Fiske J.* Įvadas į komunikacijų studijas. Vilnius. Baltos lankos. 1998.
 62. *Floristán C.* Teología practica. Teoría y praxis de la acción pastoral. Salamanca: Ediciones Sígueme. ⁴2002.
 63. *Forte B.* Gesù di Nazaret storia di Dio, Dio della storia. Saggio di una cristologia come storia. Milano: Paoline. 1985.
 64. *Fourez G.* I sette sacramenti. Brescia: Queriniana. 1990.
 65. *Fourez G.* Os sacramentos celebran a vida. Celebrar as tensões e as alegrias da vida. Petrópolis: Vozes. 1984.

66. *Frestifilipo. C.* Pastorale giovanile in Italia/2: i progetti // Note di pastorale giovanile. 1994. Nr. 2. P. 3–41.
67. Gairės tikybos mokymui ir parapinei katechezei diferencijuoti // Bažnyčios žinios. 2003. Nr. 7. P. 17–18.
68. *Gallo L.* Contemplare il volto di Cristo // Note di pastorale giovanile. 2004. Nr. 1. P. 36–39; Nr. 2. P. 56–60; Nr. 5. P. 34–38; Nr. 7. P. 39–43; Nr. 8. P. 34–37; 2005. Nr. 1. P. 51–54.
69. *Gallo L.* Per la vita di tutti. Fondamenti teologici dell'impegno educativo. Torino: LDC. 2002.
70. *García J. M. (a cura di).* Accompagnare i giovani nello Spirito. Roma: LAS. 1998.
71. *García J. M.* Horizontes de espiritualidad para los jóvenes en Europa // Misión Joven. 2004. Nr. 324/325. P. 61–79.
72. *Garrido J.* El conflicto con Dios hoy. Reflexiones pastorales. Santander: Sal Terrae. 2000.
73. *Geffré C.* Credere e interpretare. La svolta ermeneutica della teologia. Brescia. 2000.
74. *Gevaert J.* Il dialogo difficile. Problema dell'uomo e catechesi. Torino: Elledici. 2005.
75. *Gevaert J.* Prima evangelizzazione. Aspetti catechetici. Torino: LDC. 1990.
76. *Gevaert. J. L.* *Evangelii Nuntiandi* di Paolo VI, 25 anni dopo // Itinerarium. Messina. 2000 Nr. 8. P. 129–143.
77. *Giovanni XXIII.* Letterra enciclica Mater et Magistra. 1961 // www.vatican.va/holy_father/john_xxiii/encyclicals/documents/hf_j-xxiii_enc_15051961_mater_it.html. 2009 10 21.
78. *Gómez Palacios J. J.* Raíces antropológicas del hecho celebrativo // Misión Joven. 2003. Nr. 321. P. 5–16.
79. *Gómez P. J.* Condiciones de posibilidad de las comunidades juveniles hoy // Misión Joven. 2004. Nr. 326. P. 17–31.
80. *González De Cardedal O.* Cristología. Madrid: Biblioteca de autores cristianos. 2001.
81. *González-Anleo J., González Blasco P., Elzo J. Carmona Fernández F.* Jóvenes 2000 y religión. Fundación SM. 2004.
82. *Grasso S.* Le varie forme di discepolato accanto a Gesù e nelle comunità delle origini // Maestro – discepolo. Bologna: Dehoniana. 2010. P. 93–114.
83. *Greenan M.* Aprire la porta su un paesaggio nebuloso. Riflessioni sulla PG negli USA // Note di pastorale giovanile. 2007. Nr. 2. P. 45–53.
84. *Grilli M. (et al.)* Educarsi per educare. La formazione in un mondo che cambia. Milano. Paoline. 2002.
85. *Gumuliauskas A.* Lietuvos istorija (1795–2009 m.). Šiauliai: Liucilijus. 2010.
86. *Gutiérrez G.* Il Dio della vita. Brescia: Queriniana. 1992.
87. *Gutiérrez G.* Parlare di Dio a partire dalla sofferenza dell'innocente. Una riflessione sul libro di Giobbe. Brescia: Queriniana. 1986.
88. *Gutiérrez G.* Bere al proprio pozzo. L'itinerario spirituale di un popolo. Brescia: Queriniana, 2^a1984.
89. *Halman L.* Individualism in Contemporary Europe // *Van Harskamp A., Musschenga A.* The Many Faces of Individualism. Leuven: Peeters. 2001. P. 23–46.
90. *Heitink G.* Practical theology: history, theory, action domains: manual for practical theology. Grand Rapids, Michigan, Cambridge: W.B. Eerdmans. 1999.

91. *Iammarrone G.* Gesù di Nazaret messia del regno e Figlio di Dio. Lineamenti di cristologia. Padova: Messaggero. 1995.
92. Incontro di Giovanni Paolo II con la Conferenza episcopale della Scandinavia. 1989 // http://www.vatican.va/holy_father/john_paul_ii/speeches/1989/june/documents/hf_jp-ii_spe_19890601_conf-episc-scandinava_it.html. 2012 02 12.
93. *Jaunimo reikalų departamentas.* Apie JRD // http://www.jrd.lt/go.php/lit/Apie_JRD/657/2/4. 2011 11 21.
94. *Jaunimo reikalų departamentas.* Jaunimo situacijos tyrimas. Vilnius. 2004 // www.jrd.lt/index.php?-1363309801. 2009 04 29.
95. *Jaunimo reikalų departamentas.* Tyrimai susiję su jaunimu // <http://www.jrd.lt/index.php?-1114554908>. 2011 11 21.
96. *Jonas Paulius II.* Apaštališkas laiškas Novo millennio ineunte. 2001. 9 // http://www.lcn.lt/b_dokumentai/ap_laiskai/novo-millennio-ineunte.html. 2012 10 10.
97. *Jonas Paulius II.* Apaštališkas paraginimas apie katechezę mūsų laikais Catechesi tradentae. 1979 // http://www.lcn.lt/b_dokumentai/ap_paraginimai/catechesi-tradendae.html. 2012 02 12.
98. *Jonas Paulius II.* Enciklica Centesimus annus. 1991 // http://www.lcn.lt/b_dokumentai/enciklikos/centesimus-annus.html. 2012 11 12.
99. *Jonas Paulius II.* Enciklika Evangelium vitae. 1995 // http://www.lcn.lt/b_dokumentai/enciklikos/evangelium-vitae.html. 2012 11 12.
100. *Jonas Paulius II.* Enciklika Fides et Ratio. 1998 // www.lcn.lt/b_dokumentai/enciklikos/fides-et-ratio.html. 2011 10 14.
101. *Jonas Paulius II.* Enciklika Redemptoris missio. 1990 // http://www.lcn.lt/b_dokumentai/enciklikos/redemptoris-missio.html. 2012 02 12.
102. *Jonas Paulius II.* Laiškas jaunimui. Vilnius: Katalikų pasaulis 2000.
103. *Jonas Paulius II.* Posinodinis apaštališkas paraginimas *Christifideles Laici* 1988. // http://www.lcn.lt/b_dokumentai/ap_paraginimai/christifideles_laici.html. 2012 02 12.
104. *Jonas Paulius II.* Posinodinis apaštališkas paraginimas Ecclesia in Europa. 2003 // http://www.lcn.lt/b_dokumentai/ap_paraginimai/ecclesia-in-europa.html. 2012 02 12.
105. *Kasper W.* Gesù il Cristo. Brescia: Queriniana. 1975.
106. Katalikų švietimas ir ugdymas. Religinis ugdymas mokyklose // <http://katalikai.lt/kbl/svietimas/religija-mokyklose.html>. 2010 10 25.
107. Kauno arkivyskupijos antrojo sinodo nutarimai. Kaunas: Kauno arkivyskupija. 2008. 475–541.
108. Kauno miesto savivaldybės jaunimo problematikos tyrimas. 2011 // http://ijpp.lt/file/Ataskaita__Kauno_m_1.pdf. 2012 12 20.
109. *Kessler. H.* Cristologia. Brescia: Queriniana. 2001.
110. Klaipėdos rajono savivaldybės jaunimo problematikos tyrimas. 2012 // http://ijpp.lt/file/Ataskaita__Klaipedos_r.pdf. 2012 12 20.
111. *Klumbys V.* Pikti klausimai Lietuvos jaunimui: kur jūs, aš jūsų nematau // <http://www.bernardinai.lt/straipsnis/2011-05-13-valdemaras-klumbys-pikti-klausimai-lietuvos-jaunimui-kur-jus-as-jusu-nematau/62661>. 2011 05 14.
112. *Köhner W.* Geštaltpsichologija. Pažintis su šiuolaikinėmis psichologijos sąvokomis. Vilnius. 2005.

113. *Kolpingo kolegija*. Apie mus // http://kolegija.kolping.lt/index.php?option=com_content&task=view&id=14&Itemid=64. 2010 10 25
114. *Kučikas A.* Kauno arkivyskupijos jaunimo centro ištakos // www.bernardinai.lt/straipsnis/2009-10-15-arunas-kucikas-kauno-arkivyskupijos-jaunimo-centro-istakos/33643. 2010 10 20.
115. *Kuzmickas B.* Tautos tapatumo savimonė. Lietuvių savimonės bruožai. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas. 2007.
116. *Lambiasi F., Tangorra G.* Gesù Cristo comunicatore. Cristologia e comunicazione. Milano: Paoline. 1997.
117. *Laumenskaitė I.* Vertybinių orientacijų pokyčiai Lietuvoje ir nauji iššūkiai // <http://www.religija.lt/straipsniai/tyrimai-analize-nuomones/vertybiniu-orientaciju-pokyciai-lietuvoje-nauji-issukiai>. 2011 10 15.
118. *Lechner M.* Pastorale giovanile in Germania/1 //Note di pastorale giovanile. 2004. 5 // www.cnos.org/cnos/index.php?option=com_content&view=article&id=272:pastorale-giovanile-in-germania&catid=68:pg-nazionali&Itemid=105. 2010 10 20.
119. *Léon Dufour X.* Di fronte alla morte Gesù e Paolo. Torino: LDC. 1982.
120. *Lietuvos Kolpingo draugija*. Apie draugiją // <http://lkd.kolping.lt/apie.php>. 2010 10 25.
121. Lietuvos pranciškoniškojo jaunimo brolijos statusas. // http://www.jaupra.lt/bylos/dokumentai/jaupra_statutas_2009.pdf. 2010 10 25
122. *Lietuvos skautų sąjunga*. Apie mus // <http://www.skautas.lt/index.php/apie-mus>. 2010 10 20
123. *Lietuvos statistikos departamentas*. Jaunimo nedarbo statistika // <http://www.stat.gov.lt/lt/pages/view/?id=3725>. 2012 06 15
124. *Lietuvos statistikos departamentas*. Lietuvos statistikos metraštis 2011. Vilnius. 2011.
125. *Lietuvos vyskupų konferencija*. Lietuvos katechetikos centras // http://lvk.lcn.lt/p_strukturos/lkc/. 2010 10 25.
126. Lietuvos vyskupų konferencijos ir Lietuvos universitetų rektorių konferencijos memorandumas. 2006 02 08 // www.lcn.lt/b_dokumentai/Lietuvos_vyskupu_rastai/LVK-lurk_memorandumas20060208.html. 2010 10 25.
127. *Llano C., Zagal H.* El rescate ético de la empresa y el mercado. México: Trillas. 2001.
128. *Lozano J.M.¿* De qué hablamos cuando hablamos de los jóvenes? Barcelona: Gedisa. 1991.
129. *Lukaševičius A.* Katechetinė situacija Lietuvoje: šiandieninės problemos ir perspektyvos. // SOTER. Kaunas: Vytauto Didžiojo universiteto leidykla. 2007. N. 23(51). P. 167–177.
130. *Maltos ordinas Lietuvoje*. Jaunieji maltiečiai // <http://maltieciai.lt/veikla/jaunieji-maltieciai/>. 2010 10 20.
131. *Martini C. M.* Il lembo del mantello. Per un incontro tra Chiesa e mass media. Milano: Centro Ambrosiano. 1991.
132. *Mateos J., Camacho F.* L'alternativa Gesù e la sua proposta per l'uomo. Assisi: Cittadella. 1989.
133. *Mesters C., Orofino F.* Sobre a Leitura Popular da Bíblia. Parte I // <http://www.cebi.org.br/noticia.php?secaoId=15¬iciald=532>. 2012 03 10.

134. *Metz J.* Memoria passionis. Un ricordo provocatorio nella società pluralista. Brescia: Queriniana. 2009.
135. *Midali M.* Teologia practica. 1. Cammino storico di una riflessione fondante e scientifica. Roma: LAS. ⁴2005.
136. *Midali M.* Teologia practica. 2. Attuali modelli e percorsi contestuali di evangelizzazione. Roma: LAS. ³2000.
137. *Milanesi G.* Giovani // *Midali M., Tonelli R. (Ed.)*. Dizionario di pastorale giovanile. Leumann (Torino): LDC. ²1992. P. 444–463.
138. *Milanesi G., Bajzek J.* Sociologia della religione. Torino: Elledici. 1990.
139. *Milano.* Secolerizzazione // Nuovo dizionario di teologia (a cura di) *Barbaglio G., Dianiche S.* Edizioni Paolone. 1977. P. 1438–1466.
140. *Miles S.* Consumerist as a Way of Life. London, Thousand Oaks, New Delhi: Sage. 2000.
141. *Moioli G.* Il discepolo. Milano: Glossa. 2000.
142. *Moltmann J.* Il Dio crocifisso. Brescia: Queriniana. ⁴1990.
143. *Mondin B.* Storia della teologia. V.4. Edizioni Studio Domenicano. 1997.
144. *Moral J.* Pastorale giovanile in Spagna // Note di pastorale giovanile. 2004. 5 // www.cnos.org/cnos/index.php?option=com_content&view=article&id=294:pastorale-giovanile-in-spagna&catid=68:pg-nazionali&Itemid=105. 2010 10 20.
145. *Morante G.* Quale „speranza“ per i giovani // Note di pastorale giovanile. 2003. N. 3. P. 52–57.
146. *Mucci G.* La modernità buona // La civiltà cattolica. Roma. 1997. I. Marzo. P.435–443.
147. *Nacionalinė katalikiškų mokyklų asociacija.* Asociacijų nariai // <http://www.nkma.lcn.lt/index.php?id=5>. 2010 10 25.
148. *Nacionalinė katalikiškųjų mokyklų asociacija.* Katalikiškos mokyklos koncepcija // <http://www.nkma.lcn.lt/index.php?id=40&nid=13>. 2010 10 25.
149. *Naluparayil J. C.* The Identity of Jesus in Mark. Jerusalem: Franciscan Printing Press. 2000.
150. *Nolan A.* Gesù prima del cristianesimo. Bologna: Dehoniane. 1986.
151. *Nouwen H.* Ho ascoltato il silenzio. Diario da un monastero trappista. Brescia: Queriniana, ⁵1982.
152. *Pagriskienė Z.* Jaunimo profesinio orientavimo klausimai // Lietuvos sociologija amžiu sandūroje. Straipsnių rinkinys. Vilnius. 2001. P.131–137.
153. *Pasquato O.* Pastorale giovanile (storia – 1) // *Midali M., Tonelli R. (Ed.)*. Dizionario di pastorale giovanile. Leumann (Torino): LDC. ²1992. P. 768–802.
154. *Pasquato O.* Pastorale giovanile (storia – 2) // *Midali M., Tonelli R. (Ed.)*. Dizionario di pastorale giovanile. Leumann (Torino): LDC. ²1992. P. 802–827.
155. *Paškus A.* Tikėjimo ir netikėjimo sąlytis šiandien. Kaunas: LKC leidykla. 1998.
156. *Paulius VI.* Apaštališkasis paraginimas dėl evangelizacijos šiuolaikiniame pasaulyje Evangelii nuntiandi. 1975.
http://www.lcn.lt/b_dokumentai/ap_paraginimai/evangelii_nuntiandi.html. 2012 10 10.
157. *Penna. R.* I ritratti originali di Gesù il Cristo. Inizi e sviluppi della cristologia neotestamentaria. T 1. Gli inizi. Milano: San Paolo. 1996.
158. *Penna. R.* I ritratti originali di Gesù il Cristo. Inizi e sviluppi della cristologia neotestamentaria. T 2. Gli sviluppi. Milano: San Paolo. 1999.

159. *Perrenchio F.* Le comunità di base in Italia // *Favale A. (a cura di).* Covimenti ecclesiali contemporanei. Dimensioni storiche teologico–spirituali ed apostoliche. Roma: LAS 1991⁴. P. 501–531.
160. *Perrot Ch.* Gesù. Brescia: Queriniana. 1999.
161. *Pintor–Ramos A.* Existencialismo // *Diccionario teológico. El Dios cristiano.* Salamanca: Secretariado Trinitario. 1992. P. 521–525.
162. *Plascencia Moncayo J. L.* Gesù Cristo fondamento dell'identità del cristiano // *Catechesi.* 2005–2006, Nr. 2. P. 24–32.
163. *Pollo M.* Animazione culturale. Teoria e metodo. Roma. 2002.
164. *Pollo M.* Giovani e sacro. L'esperienza religiosa dei giovani alle soglie del XXI secolo. Torino: LDC. 2010.
165. *Pollo M.* Il volto gionale della ricerca di Dio. Casale Monferrato: Piemme. 2003.
166. *Pollo M.* Le sfide educative dei giovani. Torino: LDC. 2000.
167. *Polo M.* Sacro e società nella seconda modernità. Fenomenologia dell'esperienza religiosa. Torino: LDC. 2010.
168. *Pontificio Consiglio della Giustizia e della Pace.* Compendio della Dottrina Sociale della Chiesa. Libreria Editrice Vaticana. 2005. 35.
169. *Popiežiškoji dvasinių pašaukimų globos draugija.* Nauji pašaukimai naujai Europai. 1998 // www.lcn.lt/b_dokumentai/kiti_dokumentai/nauji_pasaukimai.html. 2008 04 25.
170. *Popiežiškoji kultūros taryba.* Kur tavo Dievas? Atsiliepimas į šiandieninį netikėjimo ir religinio abejingumo iššūkį. 2004 // http://www.lcn.lt/b_dokumentai/kiti_dokumentai/kur-tavo-dievas.html. 2010 10 25.
171. *Popiežiškoji visuomenės komunikavimo priemonių komisija.* Pastoracinė instrukcija *Communio et progressio.* 1971 // http://www.lcn.lt/b_dokumentai/instrukcijos/communio_et_progressio.html. 2012 10 10.
172. *Popiežiškoji visuomenės komunikavimo priemonių komisija.* Pastoracinė instrukcija *Aetatis novae.* 1992 // http://www.lcn.lt/b_dokumentai/instrukcijos/aetatis_novae.html. 2012 10 10.
173. *Potin J.* Jesus: La storia vera. Milano: San Paolo. 1998.
174. *Potterie I.* Dalla sequella dei primi discepoli alla sequella dei cristiani // *Sequimi!*. Bologna: Dehoniana. 1979. P. 195–215.
175. Proyecto marco de pastoral de juventud para la diócesis de Toledo // http://www.architoledo.org/ConsejoLaicos/consejodelaicos/plan/archivos2010/folleto_proyecto_marco_completo.pdf. 2010 10 20.
176. *Radcliffe T.* La perenne sorgente della speranza. Lo studio e l'annuncio della buona novella. Roma. 1995.
177. *Rahner K.* Confessare la fede nel tempo dell'attesa. Roma: Città Nuova. 1994.
178. *Rahner K.* Riflessioni teologiche sulla secolarizzazione // *Nuovi Saggi III.* Roma. Edizioni Paoline. 1973.
179. *Rahner K.* Trasformazione strutturale della Chiesa come compito e come chance. Brescia: Queriniana. 1972.
180. *Rahner K.* Dio e Rivelazione. Nuovi saggi VII. Paoline. Roma 1981.
181. *Ravasi S., Maggioni B., Bonora A.* Il principio. La comunicazione nella Bibbia. Milano: San Paolo. 1995.

182. *Rubavičius V.* Postmodernusis kapitalizmas. Kaunas: Kitos knygos. 2010.
183. *Rugevičiūtė G.* Bendrojo lavinimo Lietuvos mokyklų katalikų tikybos mokymo programų kaita // *Pedagogika*. Vilnius: VPU. 2008. N. 90. P. 58–59.
184. *Ruiz Jurado M.* Il discernimento spirituale. Teoria, storia, pratica. Milano: San Paolo. 1997.
185. *Ruta G.* Progettare la pastorale giovanile oggi. Torino: LDC. 2002.
186. *Sanna I.* L'antropologia cristiana tra modernità e postmodernità. Brescia: Queriniana. ³2004.
187. *Schillebeeckx E.* La Chiesa, l'uomo moderno e il Vaticano II. Roma: Paoline. 1966. P.
188. *Schillebeeckx E.* Esperienza umana e fede in Gesù Cristo. Brescia: Queriniana. 1985.
189. *Schillebeeckx E.* Gesù, la storia di un vivente. Brescia: Queriniana. 1976.
190. *Schillebeeckx E.* Il Cristo, la storia di una nuova prassi. Brescia: Queriniana. 1980.
191. *Schillebeeckx E.* La questione cristologica. Un bilancio. Brescia: Queriniana. 1980.
192. *Schnackenburg R.* La persona di Gesù Cristo nei quattro vangeli. Brescia: Paideia. 1995.
193. *Schweizer E.* Il vangelo secondo Marco. Brescia: Paideia. ⁸1999.
194. *Sequeri P.* Il sentimento del sacro: una nuova sapienza psichoreligiosa? // *Aletti M (et al.)*. La religione postmoderna. Milano: Glosa. 2003.
195. *Sigalini D.* Pastorale giovanile (storia – 4) // *Midali M., Tonelli R. (Ed.)*. Dizionario di pastorale giovanile. Leumann (Torino): LDC. ²1992. P. 837–842.
196. *Sobrino J.* Gesù Cristo liberatore. Lettura storico–teologica di Gesù di Nazareth. Assisi: Cittadella. 1995.
197. *Sobrino J.* Gesù in America latina. Suo significato per la fede e la cristologia. Roma: Borla. 1986.
198. *Staglianò A.* Vangelo e comunicazione. Radicare la fede nel nuovo millennio. Bologna: Dehoniane. 2002.
199. *Stark R., Iannaccone L.* Response to Lecher: Recent Religious Declines in Quebec, Poland and the Netherlands: a Theory Vindicated // *Journal for the Scientific Study of Religion*. 1996. N. 35 P. 265–271.
200. *Stock A.* Disciple/Discipleship // *The Collegeville Pastoral Dictionary of Biblical Theology*. Collegeville, Minnesota: Liturgical Press. 1996. P. 219–225.
201. *Ševeliova M.* Šiuolaikinis jaunimas. Vartotojo aprašymas // *Žvilgsniai „XXI amžiaus“ priedas jaunimui*. 2009 05 15 Nr. 5 (114). P. 1.
202. *Taylor Ch.* L'età secolare. Milano: Feltrinelli. 2009.
203. *Tiberiados bendruomenė.* Šv. Damijono maldos grupių atsiradimas // <http://www.tiberiade.lt/index.php/lt/sv-damijono-maldos-grupiu-atsiradimas>. 2010 10 25.
204. *Tidikis R.* Socialinių tyrimų metodologija. Vilnius: Lietuvos teisės universitetas. 2003.
205. *Tijūnelienė O., Kavaliauskienė V.* Juozo Vaitkevičiaus kvietimas mokytojui pažinti save // http://www.leidykla.vu.lt/fileadmin/Acta_Paedagogica_Vilnensia/22/174-183.pdf. 2012 03 10.
206. *Tikėjimo mokslo kongregacija.* Instrukcija dėl maldų prašant Dievo išgydymo. 2000 // www.lcn.lt/b_dokumentai/instrukcijos/del-maldu-prasant.html. 2011 10 24.
207. *Tonelli R.* Educare i giovani all'Eucaristia // *Note di pastorale giovanile*. 2002. Nr. 8. 20–29.

208. *Tonelli R.* Per la vita e la speranza. Un progetto di pastorale giovanile. Roma: LAS. 2002.
209. *Tonelli R.* Qualità della vita // *Instituto di Teologia Pastorale Università Pontificia Salesiana.* Pastorale giovanile. Sfide, prospettive ed esperienze. Torino: LDC. 2003. P. 234–265.
210. *Torres Queiruga A.* La rivelazione di Dio nella realizzazione dell'uomo. Roma: Borla. 1991.
211. *Torres Queiruga A.* Repensar Cristología. Sondeos hacia un nuevo paradigma. Navarra: Verbo Divino. ³1999.
212. *Torres Queruga A.* El Dios de Jesús como afirmación plena del hombre. Santander: Sal Terrae. ²1986.
213. *Trenti Z.* Gesù sorpresa di Dio: domande provocazioni dell'uomo a Cristo e di Cristo all'uomo // *Montisci U. (a cura di).* Gesù sorpresa di Dio. L'annuncio di Gesù Cristo, cuore della catechesi. Torino: LDC. 2005. P. 24–44.
214. *Trenti Z.* La fede dei giovani. Linee di un progetto di maturazione alla fede dei giovani. Torino: LDC. 2003.
215. *Triacca A. M.* Liturgia e Padri della Chiesa: ruoli reciproci // *Seminarium.* 1990. Nr. 30. P. 508–530.
216. *Trimakas R.* Lietuvių nacionalinis identitetas: etniškumo ir konfesiškumo santykio problema tarpukario Lietuvos Respublikoje (1918–1940) // *Sociologija.* Mintis ir veiksmas. 1999. Nr. 3(5). P. 67–80.
217. *United States Catholic Conference.* A Vision of Youth Ministry. Washington, DC. 1976.
218. *United States Catholic Conference.* Renewing the Vision: A Framework for Catholic Youth Ministry. 1996. // <http://old.usccb.org/laity/youth/rtvcontents.shtml>. 2010 10 20.
219. *United States Catholic Conference.* Renewing the Vision: A Framework for Catholic Youth Ministry. 1996 // <http://old.usccb.org/laity/youth/rtvcontents.shtml>. 2010 10 20.
220. *United States Catholic Conference.* The Challenge of Adolescent Catechesis. Washington: DC. 1986.
221. *Valentini A.* Libertà nel Nuovo Testamento // *(a cura di) Bianchi E. (et al.)* La libertà. Bologna: Dehoniano. 1991. P. 91–103.
222. *Vatikano II Susirikimo nutarimai.* Dogminė konstitucija apie Dievo apreiškimą Dei Verbum. 1965 // http://www.lcn.lt/b_dokumentai/vatikano_2s/dei-verbum.html. 2011 12 14.
223. *Vatikano II Susirinkimo nutarimai.* Dekretas dėl Bažnyčios misijinės veiklos Ad Gentes. 1965 // http://www.lcn.lt/b_dokumentai/vatikano_2s/ad-gentes.html. 2012 02 12.
224. *Vatikano II Susirinkimo nutarimai.* Dekretas dėl visuomenės komunikavimo priemonių Inter Mirifica. 1963 // http://www.lcn.lt/b_dokumentai/vatikano_2s/inter-mirifica.html. 2012 10 10.
225. *Vatikano II Susirinkimo nutarimai.* Dekretas dėl vyskupų pastoracinių pareigų Christus Dominus. 1965 // http://www.lcn.lt/b_dokumentai/ap_paraginimai/christifideles_laici.html. 2012 02 12.
226. *Vatikano II Susirinkimo nutarimai.* Dogminė konstitucija apie Bažnyčią Lumen gentium. 1964 // http://www.lcn.lt/b_dokumentai/vatikano_2s/lumen-gentium.html.

- 2012 03 20.
227. *Vatikano II Susirinkimo nutarimai*. Konstitucija apie šventąją liturgiją Sacrosanctum Concilium. 1963 // http://www.lcn.lt/b_dokumentai/vatikano_2s/sacrosanctum-concilium.html. 2012 03 10.
 228. Vatikano II Susirinkimo nutarimai. Pastoracinė konstitucija apie Bažnyčią šiuolaikiniame pasaulyje Gaudium et spes. 1965 // http://www.lcn.lt/b_dokumentai/vatikano_2s/gaudium-et-spes.html. 2012 02 16.
 229. *Vattimo G.* Addio alla verità. Roma: Meltemi. 2009.
 230. *Vattimo G., Rovatti P.* Il pensiero debole. Milano: Feltrinelli. 1983.
 231. *Vecchi. J.* Pastorale giovanile. Una sfida per la comunità ecclesiale. Torino: LDC. 1992.
 232. *Viganò D.* Teologia della comunicazione // Dizionario della comunicazione. Roma: Caroci. 2009. P. 859–868.
 233. *Vilniaus arkivyskupijos jaunimo centras*. Jaunimo dienos // www.vajc.lt/lt/index.php?option=com_content&view=article&id=240&Itemid=72. 2010 10 20.
 234. Vilniaus miesto savivaldybės jaunimo problematikos tyrimas. 2012 // http://ijpp.lt/file/Ataskaita__JRD_Vilniaus_m_2012_06.pdf. 2012 12 20.
 235. *Volper. K.W.* Manuale per animatori di gruppo. Torino: LDC 2002.
 236. *Von Balthasar H.* Solo l'amore è credibile. Roma: Borla. 1982.
 237. *Weder H.* Disciple, Discipleship // The Anchor Bible Dictionary. T 2. New York [etc.]: Doubleday. 1992. P. 207–210.
 238. *Wertsch J.V.* Cultural. Communication, and Cognition: Vygotskian Perspectives. Cambridge University Press. 1985.
 239. *Wood J.* Communication mosaics: an introduction to the field of communication. California. 2006.
 240. *Zevini G.* Il discepolo e il discepolato dietro a Cristo nell Vangelo di Giovanni // Maestro – discepolo. Bologna: Dehoniana. 2010. P. 115–135.
 241. *Zlataravičienė A., Mikalopaitė D., Buzaitytė-Kašalynienė J., Daubaraitė R., Gabrieliūtė V.* Patyrimo pedagogika ir jos taikymas. Praktinis vadovas jaunimo darbuotojams. Vilnius: UAB „Baltijos kopija“. 2008.
 242. *Žiliukaitė R.* Religinių vertybių kaita Lietuvoje 1990–1999 metais // Kultūrologija. T. 6. Vilnius: Gervėlė. 2000 P. 213–251.
 243. *Бандура А.* Теория социального научения. Москва: Евразия. 2000.

1 PRIEDAS. Kokybinio tyrimo „Jaunimo atvirumas kristologinei žiniai katalikų Bažnyčioje Lietuvoje“ interviu turinio (content) analizė

1. Tikėjimo samprata

Kategorija	1 subkategorija	2 subkategorija	Patvirtinantis teiginiai
Tikėjimas Dievu	Netiki asmeniniu Dievu	Gyvenimą lemia gamta	„Aš manau, kad Dievo nėra, patį gamta yra kaip Dievas ir viską nulemia ta visa visata. Aš kažkaip tikiu, kad, kai žmonės labai nori, visata išgirsta, bet ne Dievas. Kažkokia jėga yra. Žmonės gauna tai, ko jie verti“. Vilija, 20 metų. A2.
	Tiki Dievu	Netiki Dievu, bet nėra tuo užtikrinta. Tiki Dievu, bet ne dažnai lankosi bažnyčioje	„O dabar va netikiu Dievu, bet, ta prasme, nesu 100 proc. garantuota“. Lina, 15 metų. A2. „Aš suprantu, kad tikintis tai nėra tas, kuris, kaip pamišęs, kiekvieną dieną vaikšto į bažnyčią, bet aš manau, kad tiesiog tiki, kad yra Dievas ir tiki tuo, ką jis padarė...“ Kęstutis, 16 metų. A2.
		Tiki asmeniu Dievu	„Tikėjimas į kažką, konkretų – asmenį, į Dievą“. Rytis, 16 metų. A1. „Tikėti į Dievą, kuris mane ir visa sukūrė“. Virginijus, 17 metų. A1.
	Tikėjimo reikšmė	Tikėjimas gyvenimui suteikia tikslą	„Man atrodo, kad religija tam ir buvo sukurta, kad žmogus turėtų kuom tikėti, tikslą gyventi, kuom pasitikėti“. Kęstutis, 16 metų. A2
		Tikėjimas suteikia prasmę	„Kad žmonės turėtų į ką tikėti, kad turėtų kuo pasikliauti, vis tiek gyvenimas turbūt netektų prasmės, jei žmonės netikėtų ir viskas. Suteikia prasmę gyventi ir po to viltį suteikia, jei kas serga labai kokių vėžiu, kad pasveiks“. Gytis, 16 metų. A2.
		Žmogus turi tikėti kažkuo.	„Krikščioniu būti, tuo tikėti, nes vis tiek žmogus turi tikėti į kažką“. Paulius, 22 metai. A1.
		Tikėjimas gyvenimu po mirties	„Jie nori manyti, kad už jų darbus bus atlyginta ir kad, kai mirs, po mirties dar yra kažkoks gyvenimas“ Vilija, 20 metų. A2.
Vidinis ištikinimas susijęs su elgesiu		Vidinis apsisprendimas praktikuoti tikėjimą	„Aš įsivaizduoju, kad krikščionis tai tas... save kai nusiteikia eiti šitu keliu: save ir pasaulį daryt geresnį“. Saulius, 21 metai. A1.
		Pasirinkimas laikytis Dievo įsakymų	„Įsakymų turi laikytis žmogus. Ne tai, kad vien laikytis, bet jis turi ir pasaulyje gyvendamas rodyti pavyzdį kitiems, kad matytų. Jeigu yra tikras katalikas, tai kad kiekvienas į jį pažiūrėjęs galėtų sakyti, kad va jįsai laikosi kažkokių savo principų ir jais gyvena“. Paulius, 22 metai. A1..
		Nuoširdžiai atlieka krikščionio pareigas	„Visada manau, kad religija ir tikėjimas gali kiek atskirai eiti <...>. Tai tų religingų žmonių, kurie būtent religinėm dogmom, tais įsakymais vadovaujasi, arba bent jau stengiasi, arba nori parodyt fariziejiškai, kad tai daro – tekę matyt <...> O žmonės, kurie stengiasi būti dvasingi, save vadina tikinčiais, tai irgi tekę matyt nemažai <...>. Tikintis, tai tas, kuris nuoširdžiai tai daro: ne tik pasiima

Kategorija	1 subkategorija	2 subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Tikėjimas Dievu	Vidinis išitikimimas susijęs su elgesiu	Tikėjimas išgyvenamas kiekviename dalyke	forma ir į ją lenda, bet nuoširdžiai tai daro. Kad jei eima žmogus į bažnyčią, tai jis žino, ko ten eina“. Marius 22 metai. A2.
	Tikėjimas turi būti parodomas	Liudyti Kristų	„Tai reiškia liudyti Kristų, kiekvieną dieną pradėti su Juo ir visą dieną būti su juo taip, kaip galiau ir taip, kaip moku“. Saulė, 20 metų. A1.
	Savo elgiais liudyti tikėjimą		„Man atrodo, kad aš daug žiūriu į save, kaip aš elgiuosi, į savo veiksmus, savo žodžius ir kaip su kiekvienu žmogum, galvoju, kad jam parodyti, jeigu kuris nežino kažkurių situacijų kaip elgtis, tai jis tiesiog matytų mane <...> matytų tas gerąsias savybes mano, ką aš turiu, ko aš išmokau per tą laiką. Nėra taip, kad sutinki ir vien kalbi apie Kristų, apie tikėjimą. Bet jei būna kokia tema, kokia diskusija, aš santūriai, demokratiškai išsiskau, griežtai – turi būti taip ir taip, ir taip“. Paulius, 22 metai. A1.
	Tikėjimo klusnumas Bažnyčioje	Tikėjimo vertybės perimamos tuomet kai yra asmeninis santykis su Dievu ir klusnumas tam ko moko Dievas per Bažnyčią	„Man atrodo, kad tai yra pagal vertybes, kuriomis gyvena, pagal gyvenimo būdą, pagal apsisprendimą būti kataliku. Įeina asmeninis santykis su Dievu Tėvu per Jėzų. Tikėjimas į Jėzų. Dievas kreipiasi per Jėzų, per Sūnų. Tai šitas įeina. Tuomet vertybės, kurios yra katalikiškos, krikščioniškos, pagal Šventąjį Raštą, ką Bažnyčia moko, man pačiam ten ne viskas aišku, daug klausimų į kuriuos nežinau atsakymų. Paskui, žmonių grupė, su kuriais dalinasi tikėjimu ir tarnystė, misija socialinėje sferoje, pagalba žmonėms. Bet pagrinda tai apsisprendimas dėl Jėzaus, kuris veikia Bažnyčioje“. Darius, 23 metai. A1.
	Būti Bažnyčios dalimi		„... būti Bažnyčios dalimi ir toks yra pajutimas, kad esi dalis kažko didelio, nesuokiamai didelio ir dar reiškia, kad tu gali rasti tame didelio savo vietą, kur tu vienas būsi kompetentingas, toks visiškai suprantantis tą dalyką, kur tu esi“. Raimonda, 18 metų. A1.

2. Veiksniai, įtakoje asmeninės pozicijos pasirinkimą tikėjimo atžvilgiu.

Kategorija	1 subkategorija	2 subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Įtakojo tikėjimo pasirinkimą	Artimųjų įtaka	Tikintys tėvai	„Mano tėvai yra tikintys ir aš užaugau tikinčioje šeimoje. Nuo pat vaikystės“. Erika, 24 metai. A1.
		Tėvai versdavo eiti į bažnyčią.	„Tai tėvai tiesiog versdavo per prievartą. Kai maži vaikai ten nenori, atsibosta ir panašiai. Tai net nenorėdavau į tą bažnyčią eiti, bet tėtis pasakydavo. Tėčio žodis būdavo paskutinis, na, mama irgi versdavo ir eidavai, negalėdavai prieštarauti“. Paulius, 22 metai. A1.

Kategorija	1 subkategorija	2 subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
	Mama vesdavosi į bažnyčią.		<p>„Pagrindai buvo šeimoje. Mano mama tikinti ir tada prasidėjo mano tikėjimas, kai eidavom kartu su mama į bažnyčią“. Saulė, 20 metų. A1.</p> <p>„Anksčiau ko geroėjau į bažnyčią, nes mama buvo tas, kuris priverčia (sako švelniai), ne priverčia, bet tiesiog taip. Būdavo lyg eidavau dėl mamos, kažkas tokio“. Rytis, 16 metų. A1.</p> <p>„Mano mama. Nuo pat mažens pratino eiti į bažnyčią. Ne kad pratino, bet iš pradžių buvo liepimas. Reikia. Nors aš iš pradžių, prisimenu, gūncydavusi, bet buvo griežtai pasakyta, kad turi eiti sekmadieniais į Mišias. O kai atėjo paauglystė – ji mane užrašydavo vis į kokią stovyklą vasarą – būtinai krikščionišką. Ir pasakydavo, kad galbūt norėčiau į kitą, bet atsakymas būdavo neigiamas“. Virginijus, 17 metų. A1.</p>
	Močiutė vesdavosi į bažnyčią		<p>„Aš nueidavau pas močiutę ir ten beveik kiekvieną sekmadienį eidavom į Mišias, man iš tiesų patikdavo, bet man taip kaip tiesiog – papūti, tokie gražūs rytai, nueidavau į bažnyčią, klausydavau... patikdavo, bet nesuprasdavau tos esmės, kad yra nu tas tikėjimas. Man tiesiog patikdavo ta atmosfera, nu kažkas patikdavo“. Miglė, 17 metų. A2.</p>
	Vaikystėje senelis buvo dvasinis vadovas		<p>„Kalbant apie asmeninę patirtį, asmeninį religingumą ir tikėjimo kelią, tai praktiškai iki Pirmos Komunijos tarsi toks kaip dvasinis vadovas man buvo senelis. Na jis kaip?... mokė poterių mokė persižegnot, nu ta tokia pradžios mokykla to tokio tradiciško, liaudies tikėjimo“. Marius, 22 metai. A2.</p>
	Melsdavosi vaikystėje už tėvus		<p>„Dar pradinėse klasėse kaip ir tikėjau, bet nebuvo, kad ten mėgčiau bažnyčią ir panašiai. Tikėdavau Dievu, ten pasimelsdavau, kai tėvai išvažiuodavo į užsienį, visada melsdavusi už juos ir ten į bažnyčią močiutė nusiųsdavo, tai nespriešindavau“. Lina, 15 metų. A2.</p>
	Tikinti dėdės šeima paliudyjo tikėjimą		<p>„Vieną vasarą patekau pas dėdę į šeimą, kuri yra tikrai tikinti visa šeima ir mesėjom, taip pasakysiu, į kitokią bažnyčią, kur vyko gyvos (pabrėžia) Mišios, ne taip kaip pas mus būdavo. Taip kad nueini, išklausi Mišias ir viskas – išėimi. O ten buvo gyva. Ir sekmadienio šventimas, ir švenčių šventimas, ir visa kita, ir patraukė tikėjimas“. Saulė, 20 metų. A1.</p>
	Tėvo tikėjimo autoritetas		<p>„Tėtis sakė, kad kiekvienas žmogus, kiekviena situacija tau yra Dievo atsiųsta, kaip išbandymas. <...> kaip tėtis sakydavo, kai sunku, bet kur atsiverti ir skaitai Šventą Raštą <...>“. Paulius, 22 metai. A1.</p>
Bendraamžių įtaka	Pakvietė draugas(ė)		<p>„Kažkaip buvo iš tikrųjų, kai atėjau į ALFA kursą, mane pakvietė draugė ir, man atrodo, aš galu sakyti, kad buvo toksai vienas iš esminių taškų ALFA kursas man <...>“. Raimonda, 18 metų. A1.</p> <p>„Man paskambino klasiokas<...>ir sako: „Ateik, pas mus parapijoj vyksta šokiai, Sekminės““. Aš ten nuejau, į tuos šokius, nelabai įsivaizduodama, ką ten veiksiu ir apskritai, kodėl aš ten einu“. Kristina, 15 metų. A1.</p> <p>„Bažnyčios gale stovėdamas pamačiau, kad priekyje yra žmogus, kurį pažįstu – mano grupiokas. Po to išdrįsau jo paklausti, ar ten tikrai jis buvo. Jis pasakė, kad taip. Tuomet apie tai papasakojau kitai grupiokai, kuri buvo tikinti. Aš to nežinojau, nesupratau. O ji žinojo, kad toj</p>

Kategorija	1 subkategorija	2 subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
	Pakvietė draugas(-ė)	Šventų Mišių kartu su jaunimu šventimo patirtis	<p>„Patvirtinantys teiginiai. Vieną sekmadienį ji pasibeldė ir duris ir pasakė, kad einam į bažnyčią. Kadangi su ja irgi būdavo smagu būti, tai aš nuėjau. Galvojau, atrakcija tokia. Antrą sekmadienį vėl tas pats: atėjo ir pakvietė į bažnyčią <...>. Paskui pakvietė į vieną šeimų stovyklą, prieš ją dar pasiūlė eiti į žygį tas pats žmogus, kuris pakvietė į bažnyčią pirmą sykį“. Darius, 23 metai. A1.</p> <p>„<...> Mano tenais vienas beveik klasiokas (jisai iš A, aš iš B), jįsai patarnauja Mišioms, mes ten dažnai matydavomės, aš užėdavau pas jį, jis studentų bendrabuty gyvenė, joanituose, tai dar tenai su joanitais bendravau, dar iš jų gal kažką pasisėmiau“. Marius, 22 metai. A1.</p> <p>„Manė pasikvietė į bažnyčios parapijos jaunimą ir aš norėjau, seniai jau svaigau, norėjau labai mokintis grot gitarą. Ir tam jaunime per Mišias jie ten groja ir šiaip groja gitarom. Nebuvo daug ten to jaunimo, bet kažkaip tie žmonės tokie draugiški ir faini, tai kodėl ne?“. Raimonda, 18 metų. A1.</p> <p>„Antrą kartą būdamas kitaip pažvelgiau į tuos žmones, kurie buvė bažnyčioje: tai nebuvo kaip mano susidarytas ispūdis, kad yra vien tik seni, vyresnio amžiaus žmonės, ten buvo jaunimo, kurie giedojo, šlovino, džiaugėsi. Man tai buvo labai keista“. Darius 23 metai. A1</p> <p>„Kai ateina jaunimas, man tai labai gražu, kai ateina daug jaunimo“. Rytis, 16 metų A1.</p>
	Buvimas su jaunimu jaunimo dienoje	Kunigas pakvietė kalbėti gyvąjį rožinį	<p>„Aš buvau jaunimo dienoje Klaipėdoje ir tas visas jaunimas – jis tiki tą gyvą Dievą. Tenai yra džiaugsmas, visi tokie draugiški ir bendrauja. Ten toksai kitoks Dievas būdavo tuose susitikimuose nei bažnyčioje, kur bobutės tiki“. Elena, 20 metų. A2.</p> <p>„Paskui buvo toks momentas, kai kunigas pasiūlė gyvąjį rožinį ir aš taip entuziastingai sutikau“. Marius, 22 metai. A1.</p> <p>„Tada, kai ėjau Pirmos Komunijos, prisimenu, kad kunigas mus vežėsi į Vilnių ir tada aš pradėjau giedoti ir skaityti skaitinius koplyčioje pas save kaimė“. Erika, 24 metai. A1.</p>
Kunigų ir pašvęstų asmenų įtaka	Kunigas pakvietė skaityti skaitinius Mišiose	Atsirado draugiškas santykis su kunigu, per kurio Mišias patarnaudavo.	<p>„Vėliau, kai pradėjau patarnaut Mišioms, atsirado (...) kunigas, jis toks buvo visai kitoks kunigas, kažkaip jis toks pastumia tave... jis buvo toks visiškai kitoks nei kiti. Nebuvo ten labai svarbu maldos, kai važiuodavom su juo, nes jis pasiimdavo mus į keliones, jis toks būdavo lyg suaugęs draugas“. Rytis, 16 metų. A1.</p> <p>„Kunigai, vienuolės sesės, pagal juos imi pavyzdį, pagrindiniai žmonės yra... Paulius, 22 metai. A1.</p>
	Vienuolės padėjo išvardinti tikėjimą	Man buvo kas keisčiausiai, kad vienuoliai gali išgyventi džiaugsmą. Pavyzdžiui, kaip Tiberiados buvau vienuolyne – tie broliai atrodė tokie džiaugsmingi ir visiškai tokie neoficialaus elgesio žmonės, tai man tas patiko“. Marius, 22 metai. A1.	<p>„Man buvo kas keisčiausiai, kad vienuoliai gali išgyventi džiaugsmą. Pavyzdžiui, kaip Tiberiados buvau vienuolyne – tie broliai atrodė tokie džiaugsmingi ir visiškai tokie neoficialaus elgesio žmonės, tai man tas patiko“. Marius, 22 metai. A1.</p> <p>„Per žygį susipažinau su vienuolėmis, o paskui taip ir bendravom. Tikėjimo įsivardinimui svarbios buvo seserys <...>“. Darius, 23 metai. A1.</p>

Kategorija	1 subkategorija	2 subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
		Dalyvaujant krikščioniškuose renginiuose stiprėjo tikėjimas	<p>„Ateitinių stovykla, Tiberiados brolių žygis su dviračiais, Joanūtį šeimos stovykla – jau 5–6 metus iš eilės keliaujam. Ir šiais metais eisim. Ir visi krikščioniški renginiai: Vilniaus Taizė kai vyko, jaunimo dienos, Joanūtį diena. Dalyvaujant visuose tuose krikščioniškuose renginiuose, kur Dievas pasireiškia stipriau, gal labiau pajaučiu ir visa tai yra dėl manęs“. Virginijus, 17 metų. A1.</p> <p>„Atradau gal ir kitokių žmones – tuos, kuriems galėčiau išsikalbėti. Kurie mane supranta, priima tokią, kokia esu. Ir per tai, per tą bendrystę, kad per savaitę 60 žmonių gali tapti šeima, daryti įprastus darbus ir tai juos jungia, tas juos vienija. Kartu melstis, kartu šlovinti, švęsti susitaikymą, Dievo galtingumą, džiaugtis, tiesiog etni. Tai ta bendrystė, tokia patirtis buvo“. Kristina, 15 metų. A1.</p> <p>„Būdamo žmonės, parapijos jaunimas – su jais smagu, jie linksmi. Po Mišių būdavo visokios veiklos, pasibuvimai. Į veiklas nesijungdavau. Stūlydavau, bet man nė motais. Buvo kitoks buvimas, kurį atradau per žmones. Tai nebuvo mano ypatinga tikėjimo patirtis, man tiesiog buvo smagu“. Darius, 23 metai. A1.</p> <p>„Turbūt ryškiausias dalykas buvo jaunimo žygis“. Kristina, 15 metų. A1.</p> <p>„Nors visada buvau katalikas, nors nežinau prieš kiek metų, gal prieš 2–4 metus, kai buvau kažkokioj stovykloj, tvirčiau įtikėjau“. Virginijus, 17 metų. A1.</p> <p>„Ir per Velykas mes išvažiuavom į Taizę, jau buvau Roterdame, paskui Berlyne (čia – žiemos susitikimuose), ir išvažiuavom į Taizę (čia – pavasarį), tai irgi labai stipriai“. Raimonda, 18 metų. A1.</p> <p>„Tokio, kad stambaus nebuvo. Nėra tokio įvykio, kad galėčiau pasakyti, kad yra ten kažkas su Dievu. Bet šiaip dalyvavau va šiais metais jaunimo dienoje ir tiesiog nežinau, kažkaip ten buvo tokia atmosfera, tyravo... Tokia labai gera, jaukiu, tų žmonių visiškai nepažinojau, bet jie tokie savi atrodė. Tai gal tai laikyčiau labiau į tą pusę“. Miglė, 17 metų. A2.</p> <p>„Aš buvau jaunimo dienoje Klaipėdoje ir tas visas jaunimas – jis tiki tą gyvą Dievą. Tenai yra džiaugsmas, visi tokie draugiški ir bendrauja. Ten toksai kitoks Dievas būdavo tuose susitikimuose nei bažnyčioj, kur bobutės ir kunigai tiki“. Elena, 20 metų. A2.</p>
	ALFA kurso reikšmė	Esminis lūžis tikėjime įvyko per alfa kursą	<p>„Kažkaip buvo iš tikrųjų, kai atėjau į ALFA kursą, mane pakvietė draugė ir man atrodė, aš galū sakyti, kad buvo toksai vienas iš esminių taškų alfa kursas man. <...> „o, čia yra daugiau ir tų žmonių... daugiau“ ir alfa kurse tai tikrai, nors jis atrodė ėjo taip labai paprastai ir nebuvo tokio vieno, kad atrodė: va „bum“. Bet taip kaip pradėjau ir taip kaip pabaigiau ALFA kursą, tai buvo didžiulis skirtumas ir mano pačios tikėjimo kely“. Raimonda, 18 metų. A1..</p> <p>„Ir užtarimo malda buvo tikrai labai stipri patirtis man. Ir tada buvo nauja patirtis“. Kristina, 15 metų. A1.</p>
		Užtarimo malda – nauja tikėjimo patirtis	
		suprato tikėjimo turinio svarbą	<p>„Antro ALFA kurso metu aš supratau, kad man reikia daugiau Dievo. Supratau, kad yra Dievas Tėvas ir yra Jėzus, kuris yra Sūnus“. Darius, 23 metai. A1.</p>

Kategorija	1 subkategorija	2 subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
	Asmeninio ieškojimo svarba	Ieškojo gyvenimo prasmės	„Pati gelmė viso to tikėjimo, iš tikrųjų buvo ieškojimas, tiesiog, kad gyvenime turėtų būti kažkas kita, negu tuose kompiuterizuose žaidimuose ten visas įlindimas. Kai pradėjau sukti galvą, tai Bažnyčia rado mane tik po metų“. Saulius, 21 metai. A1.
		Ieškojo tiesos, ir laimės teorijose, bet nepavykus emė skaityti Evangeliją	„Dar tas pats tiesos ieškojimas: va, pavyzdžiui, aš ten buvau nurybavęs į visokias tokias <...> laimės teorijas, <...> su josgos praktiko suvisų. Ir aš bandžiau bandžiau jas atlikti ir pamačiau, kad man niekas tenai nesigauna, kad jokio gero tenai rezultato nėra, kodėl būtent tuo metu pradėjau skaityti Evangeliją. Kad vis dėlto aš kažkaip maniau, kad yra tiesos etalonas, nežinau, kodėl aš taip maniau, bet va paėmiau ir pradėjau skaityti“. Marius, 22 metai. A1.
	Asmeninių sunkumų svarbą tikėjimo pasirinkime	Prasidėjus tikėjimo lūžiu emė domėtis katalikybe	„Tuo metu, kai tas buvo mano lūžis, tas sproginimas, kai mano tikėjimas religija, katalikybe ir apskritai Dievu pradėjo stipriai slūbuoti, aš pradėjau labai daug domėtis. Apskritai mano buvo viena svajonių stoti į teologiją, dėl to, kad tuo vietoj gali geriausiai išsičiupinėti viską... ar tai religijotyra. Ir net dabar būnų įdomu, aišku“. Jonas, 22 metai. A2.
		Sunkumų metu kreipėsi į Dievą	„Bet buvo toks momentas, kai man buvo labai sunku <...>, ir aš tiesiog nežinau kodėl, pats pradėjau melstis, aš nežinau kodėl. Nu ir kad tas būtų staiga peraugė į gyvą tikėjimą, tai irgi to neprisimenu. Tiesiog meldžiausi, viskas gal susitvarkė ir vėl viskas baigėsi. O paskui prisimenu, kad pas mane irgi buvo daug visokių fobijų <...> tam tikriems žmonėms labai stipri neapykanta <...> Nu irgi, kai man buvo labai sunku, tai aš pradėjau melstis ir būtent tada aš kažkaip nuėjau Išpažinties <...>. Ir aš galvoju, kad galbūt tai ir buvo tas momentas, kai pradėjau keistis“. Marius, 22 metai. A1
		Vienišumo patirtis	„Ir buvo toks laikas <...> metus laiko buvau pakankamai viena, labai ilgai. Ta prasme, aš turėjau draugų mokykloje, kai kurie mano draugai išėjo iš mokyklos ir aš buvau tokia vieniša. Toks buvo sunkus laikas, tai buvo metai laiko beveik ir, aš manau, iš šono ten viskas atrodė tvarkingai, bet taip susijaukė pas mane viduj labai stipriai“. Raimonda, 18 metų. A1.

3. Jėzaus Kristaus asmens ir žinios priėmimo ženklai

Kategorija	1 subkategorija	2 subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Jėzus Kristus	Jėzaus asmens suvokimas	Merginoms svarbu supratimas	„...Žmonės manęs nesupranta, mano širdies troškimų ir apskritai, tai aš jiems negaliu visko pasakyti. Yra kažkokios nuostatos, kad jie manęs nesupranta, nepriims, o aš žinau, kad Jis visada mane priima, nesvarbu, koks tu esi, besalygiškai“. Kristina, 15 metų. A1.
		Vaikinams svarbu veikla	„Tas supratingumas, kuris eina iš jo, tai tu jauti, kad toks, koks esi, toks esi priimamas, mylimas, suprastas ir neteisiamas“. Erika, 24 metai. A1.
			„Jėzus Kristus yra paslaptis... jis žmogus be kompleksų, jis drąsus žmogus, jis geba išvaikyti fariziejus, išvartyti stalus, bet jisai gali prie Lozorianaus kapo verkėti. Iš jo eina tokia stiprybė, jėga, kad matai, jog yra tvirtas. Marius, 22 metai. A1.

Kategorija	1 subkategorija	2 subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Jėzus Kristus	Jėzaus asmens suvokimas	Vaiknamas svarbu veikla	„Teisingumas – visose situacijose nepasiduodavo neigiamai įtakai... nesvarbu, ar už tai gresia gera ...“, nu gera tai retai šitam materialiam lygmeny... bet visą laiką rinkdavosi tą tiesos kelią“. Saulius, 21 metai. A1.
		Draugas	„...aš išgyvenau tokį vienišumą tokiame amžiuje, kai visi aplink žiūja su draugais, aš jaučiausi labai vieniša, viena ir neturėjau draugų – tai buvo toks draugo atradimas tas.“ Kristina, 15 metų. A1. „Aš dažnai, kai meldžiuosi, tai į patį Jėzų kreipiuosi ir jį štai <...> draugas yra. Nu tada galima kažkaip tokį asmenišką ryšį stiprų surast, kai žinai, kad jis tavo draugas“. Raimonda, 18 metų. A1.
			„Aš įsivaizduoju Kristų kaip draugą, kurio tu nematai, bet su kuriuo tu gali visą laiką būti. Nebūtinai jausti visada, bet gali visada būti ir su juo visada viską ir veikti. Visą atlikti per jį ir su juo“. Saulė, 20 metų. A1.
			„Taip kaip mes turime draugus... Kas yra draugas? Kad tu su juo susitinki, kai tu gali su juo būti, kai tau gera, kai tu gali išsikalbėti. Manau, kad yra panašiai: kai Jėzus tampa tavo draugu, tai tu su juo gali būti, kalbėtis, tai gali su juo susitikti“. Erika, 24 metai. A1.
			„griežtas, mylintis, bet toks griežtas. Kai tu ką nors tokio padarai, tai jis nesako: (paplonintu balsu) „labai gaila, kad taip padarei čia, – aš tau atleidžiu“. Jisai tau stipriai ploja per petį ir sako: „Susivėlei ir man labai liūdna dėl tavęs ir stenkis taip nedaryti“. Norisi įsivaizduoti tokį griežtą draugą, kuris ten atrodo kvailiausioj situacijoj: visą laiką pasakys tiesą. Tokį – rėš tiesą į akis ir per tą tiesą, visišką tokį atvirumą, galima suprasti, kaip myli tave iš tikrųjų, nes nenori, kad tau nutiktų kažkas blogo, ir nori, kad tau būtų kuo geriau ir, kad tu pats nesupranti, kad tu darai sau visokias nesąmones, o jisai sako: „Čia nedaryk nesąmonių ir daryk, kaip turi būti“. Raimonda, 18 metų. A1.
			„Ne draugu aš jį laikau, nes draugai būna, draugai išeina, palieka. Nors tu jį palieki, kaip man buvo, kai nebemorėjau eiti į bažnyčią, bet jis vis tiek laukia, tyliai. Jo meilė... Ir jis viską atleidžia, moka atleisti, per atgailą... moka atleisti. Ir niekad per priverstą kažko nedaro, nesaukia: „Ateik, arba tau bus kažkas“ ir t.t.“ Rytis, 16 metų. A1.
		Brolis	„Jėzus yra Viešpats ir kad Jėzus yra mano brolis“. Darius, 23 metai. A1.
			„Nu aš Jėzų įsivaizduoju tokį kaip vyresnį broli, kuris gali Tave užstoti, kad nekriausčiau, kuris Tau patartų. Jis tarsi gyvena kitam kambary ir jį bet kada gali pasišaukti“. Elena, 20 metų. A2.
		Mokytotojas	„Jis ir yra Mokytojas. Buvo. Ir galvoji, kaip tą pasisavinti Jo griežtumą, pavyzdį į save. Aš esu linksmas, paddykes. Tai galvoju, kaip va taip išlikt griežtam, rimtas ir pavyzdingas tam tikrose situacijose.“ Paulius, 22 metai. A1.
		Išlaisvintojas	„Tikėjimas Jėzumi, nes tai aš patį suprantu, kad man nereikia vaidinti, kažko apie save sukurti, tiesiog tu esi, kokia esi ir jis tave priima“. Kristina, 15 metų. A1.
			„Tai, kad duoda laisvę žmogui, kad žmogus gali būti savimi su Jėzumi per visus tuos susitikimus. Kad nereikia slėpti savo skurdo, pavyzdžiui, neregiumi, kuris laukia Jėzaus ateinant.“

Kategorija	1 subkategorija	2 subkategorija	Patvirtinamąs teiginiai
	Jėzaus asmens bruožai	Išlaisvintojas	„Jėzus duoda laisvę, prima. Dar koks bruožas – tai lygus santykis. Jis eina į lygų santykį, nors Jis ir Dievas, ir Žmogus. Būna pilnai, kad ir aš galėčiau būti pilnai savim: ir džiugus, ir nuliūdęs, ir nesėkmingas“. Darius, 23 metai. A1.
	Mylis sąlygiškai		„...kad jis mane iš tikrųjų (pabrėžė intonacija) myli, nes daugybė meilės patirčių dabar. Vieni myli dėl to <...>, kad tu esi geras, dėl to, kad tu jiems kažka padarei, nepadarei, tai yra kažkuo matuojama, kažkokio atlygio, kažkokio užmokesčio tikimasi... o tai, kad jis tave myli iš tikrųjų be jokių išlygų“. Kristina, 15 metų. A1. (Jėzus) „mylintis, mylintis viską“. Virginijus, 17 metų. A1.
			(Žavi Jėzaus) „<...> supratingumas, kuris eina iš jo, tai tu jauti, kad toks, koks esi, toks esi priimamas, mylimas, suprastas ir neteisiamas“. Erika, 24 metai. A1. „Aš išvaizduoju Jėzų tokį, kupiną meilės, žmogų, kuris turėjo neapsakomą tokią meilę, nes, jei paaukojo savo gyvenimą už mūsų nuodėmes, nežinau (...) Žavi meilė, meilė visiems“. Rytis, 16 metų. A1.
	Jėzus gailestingas ir atleidžiantis		„<...> ypatingai po išpažinties, (...) tau sako: „Viskas, nuo šiandien pradėdam iš naujo. Visiškai nesvarbu, kas buvo iki tol, bet dabar“, – vėlgi tai yra kaip meilės įrodymas man – atleidimas.“ Kristina, 15 metų. A1.
			„Gailestingumas ko gero: visas nuodėmes, kur tu padarai, Jis atleidžia per Išpažintį.“ Rytis, 16 metų. A1. „Tai, kai jau būna labai sunku, tai tada atrodo... arba jau padarei kažka baisaus, tai tas gailestingumo paveikslas parodo tokį gailestingumą, kai jau verki ir galvoji: „Ačiū Dievui, viskas bus gerai“. Raimonda, 18 metų. A1.
			„Dar žavi tai, kad jis yra geras ir gailestingas: kad ir ką tu padarytum, jis yra pasiruošęs tau atleisti“. Erika, 24 metai. A1.
	Jėzus tvirtas, drąsus ir laisvas		„Gailestingumas dar žavi, daugely situacijų neteisira ir gailestingai pasielgia žmonių atžvilgiu... kurie galbūt žmonių akimis atrodytų jau teistini“. Saulius, 21 metai. A1. (Jėzus) „labai stiprios dvasios žmogus...“ – tai žmogus, tiesiog nežinau, ar imanoma būt stipresnės dvasios. (...) Taip pat jis buvo, kaip aš suprantu, užsibrėžęs: ko atėjo į pasaulį, tą ir padarė. Užsispyręs žmogus“. Virginijus, 17 metų. A1.
			„Jėzus labai drąsus, kad jisai nebijo eiti prieš srovę, nebijo eiti, skelbti ir sakyti tai, kas visiškai nėra populiaru, visiškai nėra priimtina. Jisai nebijo turėti priešu, nebijo būti nesuprastas“. Erika, 24 metai. A1. „Tai mane gal labiausiai ir žavi jo laisvė, ta laisvė, kaip jis, pavyzdžiui, eina per javų lauką, tenai ir jo mokiniai skina varpas ir valgo: tai, kad jis buvo laisvas nuo visų tų prietarų, nuo žmonių nuomonės, tai mane tai labiausiai žavi“. Marius, 22 metai. A1.

Kategorija Jėzus Kristus	1 subkategorija Jėzaus asmens bruožai	2 subkategorija Jėzaus pasiaukojimas	Patvirtinantys teiginiai „Aišku, (žavi Jėzaus) pasiaukojimas: būtų keista, jei nežavėtų“. Raimonda, 18 metų. A1. „Kad jis yra altruistas, nes gali dėl žmogaus tiek daug padaryti“. Erika, 24 metai. A1. „Stipraus tikėjimo. Tikėjimo į savo Tėvą, Dievą. Atsidavimas jam“. Virginijus, 17 metų. A1. „Pasiaukojimas tai yra <...> didelis dalykas. Krikščionybėje yra ta auka Jėzaus Kristaus, <...> Žmogus savo gyvenime niekada neišvengs kančios , bet jisai neturėtų... va, tą ir galėčiau paimti, kad jisai mirė dėl mūsų nuodėmių, jeigu taip galima, aišku, tarti.. Aš filosofškai suvokiu kitaip, kad kiekvienas žmogus turi kentėti, bet ..., ir taip visą laiką bus, nes gyvenimas nėra lengvas, kad ten eisi ir tau nieko visą laiką neatsitiks. Tu visą laiką su savim, su kitais kovosi, prieš kažkokius principus ir tu kentėsi, bet ta kančia nėra blogai. Tu iš esmės tapsi stipresnis, išsilaisvinsi“. Vilius 20 metų. A2. „Jėzus Kristus Dievas Žmogus, asmuo, kuris realiai yra mūsų gyvenimuose. Ir kuris yra viso gyvenimo prasmė, esmė, kelias, kurio mes ir einame visur“. Saulė, 20 metų. A1. „Ejom pas žmones, kvietėm į bažnyčią ir užėjom vieną sykį pas močiutę, už kurią pasimeldėm. Ji pasiūlė nueiti į gretimą namą. Ten buvo senyvo amžiaus ligonis, kuris negalėjo atsikelti iš lovos. Mes ten tiesiog pabuvom, pakalbėjom, pasimeldėm. Jis visą laiką tylėjo, o išėmiant paspaudė ranką ir laikė ilgai. Jis žiūrėjo į mane, aš į jį žiūrėjau. Tada irgi supratau, kad per tą žmogų Jėzus į mane žiūri, dėkoja“. Darius, 23 metai. A1. „... Širdy buvo svajonė važiuoti kur nors, daryti gerus darbus. Važiuoti į misiją Afrikoje, buvo pasiūlymas į Boliviją važiuoti <...>. Po kokių poros savaitių gavau žinutę, kurioje buvo pasiūlymas eiti vesti Alfa žmogžudžiams, iki gyvos galvos nutiestiems kaliniams, Lukiškių kalėjime. Kai gavau tą žinutę, aš supratau: „Taip, noriu“, kad tai yra ta mano Afrika, apie kurią svajoju <...>. Tuomet atsirado draugų, su kuriais kartu galėjome eiti. Iš tikroėjome kartu kaip komanda. Ejome kartą per savaitę. Ir kiekvieną savaitę būdavo krizė. Vieną sykį besiruošdamas galvojau, ką čia reikia pasakyti, atėjo mintis, kad tuose žmonėse, pas kuriuos einam, yra Jėzus. Jėzus yra nutiestuosiuose. Ir aš sakiau: „Ne, ne, ne! Taip negali būti!“, bet patikėjau, kad Jėzus sako: „Taip, aš esu juose“. Kodėl man taip „susišvietė“, aš nesusipratau. Supratau, kad Jėzus yra ir šituose žmonėse. Patikėjau. Nors man labai nepatiko, bet priėmiau tai. Atsiverčiau. Nežinau kelintas tai atsivertimas buvo, bet atsiverčiau“. Darius, 23 metai, A1. „Tokia situacija: aš einu ir matau prabangią mašiną ir tą žmogų pasilenkusi. Ji pavarė į šoną. Jisėjo ta pačia kryptimi kaip ir aš. Aš aplenkiau ir girdžiu, kaip sako: „Broli!“, bet matau jo veidą. Jo veidas buvo sudaužytas. Buvo žiema, buvo šalta ir jis nejautė, kur pas jį yra sudaužyta. Jis prašė padėti apsivalyti tas žaizdas, kad galėtų padoriau atrodyti ir grįžti į namus. Padėjau ir tada mes dar tiesiog kalbėjomės. Supratau, kad per tą žmogų Jėzus irgi žiūri į mane. Per šitą vargšą, apie kurį aš anksčiau nebūčiau pagalvojęs. Tokių žmonių anksčiau nemėgdavau, man jie atrodė
------------------------------------	---	--	---

Kategorija	1 subkategorija	2 subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Jėzus Kristus	Jėzaus asmens bruožai	Jėzus sutinkamas vargšuose	atgrasūs. Ir nebūtinai tokie. Kai iš išvaizdos žmogus nemaloniai atrodo, tai jis atrodo šlykščiai ir pasibaisėtinai. O čia jis visai kitaip pasirodė. Turbūt Dievo malonė. Tai buvo dar viena socialinė grupė žmonių, kuriuose pastebėjau Jėzų“. Darius, 23 metai. A1.
	Kristaus žimios suvokimas	Išgelbėjimo ir drąsos	„Išgelbėjimo ir drąsos. Man atsimenu, kažkada vienas draugas sakė, jįsai netikintis: „Tau gerai, nes tu gali nebijoti mirti“. Aš eisiu tada pas Jėzų, ko man bijoti. Ir pasitikėjimo, pavyzdžiui, tikrai pasitikėjimo žinia, kad ... visi nuvilia, o šitas vienas nenuvils“. Raimonda, 18 metų. A1.
			„Prisikėlimas reiškia, kad mes turime viltį, kad net ir po tamsiausios nakties, po baisiausių nuodėmių mes galime visą laiką pakilti. Ir tai yra kažkoks įprasminimas, nes visa tai, ką tu darai, gali turėti tokį šviesulį, kad gal nepasisekė, bet, bet vėl kilti“. Erika, 24 metai. A1
			„Kad įmanoma taip gyventi. Ir įmanoma gyventi, kuo Jis gyvenno ir ką skelbė, eiti iki galo, apsispręsti eiti iki galo. Kad mirtis nėra pabaiga, kad yra gyvenimas, gyvenimo pradžia. Kad Dievas yra kasdienybėje, kad Jis kasdienybėje veikia“. Darius, 23 metai. A1.
		Džiaugsmo žinia	„Jo žinia man yra vilties ir džiaugsmo žinia. Jeigu jo nebūtų, tai koks tada skirtumas, kam aš gyvenu, kam aš esu, ką aš darau. O jeigu jis yra, aš galiu džiaugtis, jei atsisakau kažko, ko turėčiau atsisakyti, kas nedera prie krikščioniško gyvenimo, ir džiaugtis tuo“. Saulė, 20 metų. A1.
			„Džiaugsmas, kai tau yra gera, kad jis kartu su Tavim džiaugiasi“. Erika, 24 metai. A1.
			„Tokia džiaugsmo, ramybės žinia“. Raimonda, 18 metų. A1..
		Socialinio pobūdžio žinia	„Konkrečiai, jis parodė žmonėms, kad galima gyventi kitaip, kad galima gyventi ne dėl materialinių kažkokių turto, ne dėl padėties visuomenėje kažkokios, kad visa tai yra tiesiog nu... jis tame nematė prasmės ir sakė, kad tai yra tiesiog konstruktas žmonių. To nėra apskritai, nėra jokių pinigų, nėra turto, visuomenės socialinės padėties, yra žmogus, yra asmuo ir jis yra Jėga. Viskas. To užtenka. Ir džiaukimės tais žmonėm, vienas kitu“. Jonas 22 metai. A2.

4. Jaunimo tikėjimo apsisprendimo ženklai

Kategorija	1 subkategorija	1 subkategorija 2	Patvirtinantys teiginiai
Apsisprendimo ženklai	Apsisprendimas maldai	Laipsniškai atsiranda malda	„Ir dar galiu pasakyti, kad man labai svarbu buvo, kad man atsirado asmeninė malda. Jinai ten iš pradžių buvo tokia menka, tenai vakarais, bet jinai jau buvo toks užkabintas kablukas ir jinai augo su metais, aciū Dievui, ir gal augs dar“. Raimonda, 18 metų. A1.
		Malda, kaip pokalbis	„Dar tada supratau, kad man reikta ryto, vakaro maldos. Pradėti dieną ir pabaigti dieną su Jėzumi, supratau, kad galiu tiesiog kalbėtis su Juo“. Darius, 23 metai. A1.
		Malda padeda keistis	„Malda pagalbinė priemonė, be jos labai sunku. Kažkaip save keisti, ne kitus, ne kažką“. Saulius, 21 metai. A1.
		Malda kaip buvimas su Dievu	„Meldžiuosi vakarais, per dieną stengiuosi kuo daugiau prisiminti Dievą, kad kiekvienam savo elgesy daryčiau kažkiek su Dievu“. Virginijus, 17 metų. A1.

Kategorija	1 subkategorija	2 subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Apsisprendimo ženklai	Apsisprendimas maldai	Malda su Šventu Raštu	„Pradėjau skaityti Šventąjį Raštą: Evangelijas iš eilės skaitau kiekvieną dieną po vieną skyrių. Truputį daugiau negu per metus perskaičiau visą Naująjį Testamentą, nes man reikėjo to. Man reikėjo kiekvieną dieną atsvaros visiems tiems dalykams, kurių aš išsprendžiau nedaryti“. Darius, 23 metai. A1.
	Kasdienybėje gyventi pagal tikėjimą	Nori būti tikinčio jaunimo dalimi ir kasdienybėje Mokosi mylėti sunkiose situacijose	„... ir Jėzaus patirtis tokia buvo, kuri paskatino ir kasdienybėje būti man to tikinčio jaunimo dalimi“. Kristina, 15 metų. A1. (Tikėjimas pasireiškia) „...kad per meilę, bet kartais būna labai sunku mylėt tuos žmones, net jeigu ir esi krikščionis, ypač jei su tavim negražiai elgias. Aš dar einu į mokyklą ir mano mokykla yra, kaip čia gražiai įvardint, yra daug žmonių nelabai malonių, tai gal kasdienybėje norėtusi sakyti, ... stengiesi, kad tavo meilė pirmiausiai pasireikštų per pagarbą kitam žmogui, net jeigu tu jo nemėgsti. <...> Ir kasdienybėje stengiesi aplinkinius žmones mylėt“. Raimonda, 18 metų. A1.
	Nekeršyti, atleisti	Stengiasi nekeršyti, jie kas blogai pasielgia Meldėsi, kad atleistų savo skriaudikui	„Jeigu mane kažkas užkabina, aš stengiuosi nespūdyti ant to žmogaus. Jo reikalas, jeigu aš jam netinku, tai... aš stengiuosi nekeršyti kažkaip, o tiesiog praėit pro šalį ar kažkaip panašiai“. Virginijus, 17 metų. A1. „<...> Sužinojau kad yra tokia atleidimo malda. Pastebečiau, kad yra dalykų, kurie man trukdo gyvenime, nes negalėjau atleisti. Bandžiau atleisti žmonėms, kurie yra mane iškaudinę, bet neišėjo. <...> Taip meldžiausi dvidešimt dienų iš eilės, po to galėjau kitaip žiūrėti į kitus žmones. Iš tikrųjų išgyvenau atleidimą. Supratau, kad man nebereikia temptis to su savimi. Turėjau vieną žmogų, kuriam sakiau – niekad neatleisiu. Nuolat nešiodavausi tą ir galvodavau, kaip galėčiau jam atkeršyti. Per šitą maldą paleidau tą žmogų. Susitaikiau savo širdyje“. Darius, 23 metai. A1.
	Švęsti Mišias	Atsirado noras eiti į Mišias	„Ai, galvoju, nueisiu ir žiūriu, kad vėliau pradėdu savo noru, nebėra pasipriešinimo. Galvodavau „eit ar neit į Mišias, eit ar neit“ ir žiūriu nebėra to pasipriešinimo....pradėjau vaikščioti į tą bažnyčią“. Rytis, 16 metų. A1. „Tada dar supratau, kad man reikia dažnesnių Mišių negu sekmadeniais. Taip pradėjau eiti dažniau: kelis kartus per savaitę. Taip pat sekmadeniais susitikdavau su žmonių grupe, su jaunimu, su tokiais pačiais kaip aš“. Darius, 23 metai. A1.
	Dalyvauti renginiuose ir savanoriauti	Apsisprendė dalyvauti renginiuose. Apsisprendė savanoriauti, nes tai stiprina tikėjimą	„Dalyvaujant visuose tuose krikščioniškuose renginiuose, kur Dievas pasireiškia stipriau, gal labiau pajaučiau: ir visa tai yra dėl manęs“. Virginijus, 17 metų. A1. „... pradėjau lankyti daug kur, pradėjau savanoriauti. <...> Bet va tada gal 16–kos metų gal prasidėjo, kad visur, kur pakviečia, ir tu tą savanorystę pajunti, tą dvasią, jau sunku sustoti. Tai va, man tas savanoriavimas irgi labai svarbus akcentas, tikėjimo mano... kelionė yra savanorystė“. Raimonda, 18 metų. A1.

Kategorija	1 subkategorija	2 subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
	Apsiprendimas jungtis i bendruomenę	Atsirado poreikis jungtis i bendruomenę	<p>„Anksčia neišgyvendavau bendruomenės poreikio, man visiškai jos nereikėjo, man būdavo, va į Mišias nueiti ir gerai. Užtenka Dievo. O dabar atsirado kaip ir poreikis būti bendruomenėje, turėti tikinčių draugų, kad tu galėtum eiti pas kitus žmones... su Jėzumi. Kad tu nesijaustum, kaip koks ateivis – vienas su Jėzumi, o kad tu žinotum, jog yra normalu melstis, yra normalu eiti į Mišias, skaityti Šventąjį Raštą ir panašiai. Kad tu nesit kažkoks vienas, kuris išsigalvojęs ir kaip davatkėlė va eini, bet kad išgyveni realų buvimą ir bendrystę“. Saulė, 20 metų. AI.</p> <p>„Norėjau kažko pastovesnio, kad ten galėčiau būti visada, ne tik sekmadieniais. Krikščionimi esu visada, ne tik tada, kai meldžiuosi, bet dėl to, kad apsisprendžiau būti. Buvo organizuojama <...> (parapijos pavadinimas) su jaunimu, tai pagalvoju, kodėl turiu kažkur toli vaikytis, jei galiu čia su jais būti, kai yra santykis su žmonėmis kažkoks. Galiu mėginti kurti čia. Jungtis, kurti, būti. Atsirado bendruomenė. Buvo visus metus ir galėjau koordinuoti tas veiklas ir per tai mokiausi bendrauti su žmonėm. Galėjom rinktis, melstis. Ir buvo kitaip, negu vaikinų grupelė, kuria turėjome. Tai buvo kitaip, negu ALFA, kitaip, negu parapijos jaunimas. Nes tai buvo apsisprendimas būti bendruomenėje. <...>. Norėjau apsispręsti būti bendruomenėje labiau. Buvo pasiūlymas gyventi kartu bendruomenėje, dalintis savo gyvenimu. Apie tai galvoju tuos metus ir apsisprendžiau. <...>Aš jau galvoju, kad gyvenisiu bendruomenėje ir buvo pasiūlymas gyventi <...> (kitame mieste). Ieškojau motyvo. Supratau, kad per tai Dievas kreipiasi į mane. Supratau, kad noriu tokiu būdu būti ir dovanoti, kiek galiu“. Darius, 23 metai. AI.</p>
	Apsiprendimas tarnauti	Pastovus savanoriavimas padeda išlikti tikėjimo kelyje	<p>„Vėdu malda piligrimų centre, vieną kartą per savaitę ir dar vedame mes su dar keliom savanorėm Alfa kursą vaikų socializacijos centre, irgi daug laiko aima, nors ten einu tik vieną kartą per savaitę... parapijo irgi esu atsakinga, tai va, tokie dalykai“. O kodėl įsipareigoji trjose vietose? „Norisi tuo gyventi, tikėjimu, nes atrodo, kai atitrauksi – viskas liks ten, o tu būsi jau nebe ... <...> Ir man labai daug duoda visi tie savanoriavimai. Nežinau, kartais atrodo, kad jau visiškai pavargusi, ir važiuoji į kažkokį socializacijos centrą, kur panos tokios jos „nučiuožusios“ o išėini iš ten ir atrodo, kad atsigavai, net šypsena tokia atsiranda veide ir, aišku, sunku paaiškint kodėl, bet va, taip yra“. Raimonda, 18 metų. AI.</p>
		Tarnavimas žmonėms suprantamas, kaip susitikimas su Jėzumi	<p>„Kai planavom su bendruomene, kur turėčiau eiti, kilo mintis eiti – pas studentus, pas tokius pačius, kaip aš esu, vesti Alfa kursą. <...> Aš pažinoju Jėzų vargšuose ir buvo susitikimai, kur supratau, kad Jėzus jaunuose žmonėse irgi yra. <...> Aš ką daryti, kad jaunimas susitiktų su vargšais, kad Jėzus, kuris yra jaunime susitiktų su Jėzumi, kuris yra vargšuose. Ir atsirado galimybė daryti valgyti, konkrečiai prisidėti prie pagalbos vargšams, benamiams žmonėms. Iki šių metų vasario buvo pavieniai susitikimai gatvėse, pabendrauvimai, bet ten pilna manipuliacijų ir galvoju, kokia iš tikro galėtų būti pagalba jiems. Viena iš pagalbos formų pasidare sekmadieniais gaminimas jiems. Tai iš vienos pusės ir derinasi, nes ateina vargšai, o su jaunimu gaminame valgyti ir paskui daugiau mažiau pabendraujam. O toliau kaip bus, tai bus matyt, toliau tęskosiu Karalystės“. Darius, 23 metai. AI.</p>

5. Tyrime išryškėję trikdžiai kristologinei žiniiai priimti

Kategorija	1 subkategorija	2 subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Artimai pažįstamų žmonių įtaka	Draugų įtaka	Draugų įtaka bažnyčios lankymui Sunkumas bendrauti su netikinčiais draugais	„Paskui susiradau draugų (kokioj septyntoj klasėj) ir tada man neberekėjo bažnyčios, nes aš turėjau draugų, su kuriais galėdavau būti. Jie neįjo į bažnyčią. Mes kitokiom veiklom užsiimdavome“. Darius, 23 metai. A1. „Kuo toliau, tai tuo labiau atitrukstu nuo tokių savo..., kaip anksčiau būdavo, beveik viskas drauguose, su draugais, tai dabar atvirksčiai. Jų beveik neliko. Ir tas gyvenimo supratimas labai keičiasi. (...), kur jie eina, aš nesakau, kad ten negali eiti tikintis, bet jie gal ne taip viską daro. Labai tokie, tokie, „gryni“ paaugliai – kvailioja, geria, kažkaip nežinau. Kai yra tikėjimas, jie man yra didelė kliūtis“. Rytis, 16 metų. A1. „Visų pirma tai nuo muzikos, kurią pradėjau klausyti, metalo sunkaus, tenai, toje terpeje žmonių buvo daug netikinčių (...) arba tokių neo–pagonių ir su jais pradėjau šnekėtis. Ir iš pradžių, kai jie man kažką aiškino, aš to nepriemiau, iš karto. „Taip ir taip, Dievo nėra, būk pagonis“...Aš galvojau, kad tai nesąmonė, bet mane tai priverė iš esmės gilintis į save ir į religiją, ar iš tikrųjų aš tai priėmęs. Ir supratau, kad iš tikrųjų jos niekada net nebuvau priėmęs“. Vilius 20 metų. A2.
	Artimųjų įtaka	Neo–pagonys draugai išprovokavo asmeninio tikėjimo permąstymą Draugai ateistai įtako, kad jaunuolis suabejotų tikėjimu	„Tada jau pats pradėjau ieškotis draugų, kurie man labiau tiktų: atsirinkinėti iš aplinkos. Ir atsirinkau, kažkodėl taip gavosi, kad susižavėjau... Ties draugai buvo vyresni už mane, jie jau, aišku, kaip autoritetas, kažkurio metu buvo man. (14–16 metų). Jie netikimtyms, stiprūs ateistai buvo, na ir jų įtaka“. Jonas 22 metai. A2.
Informacijos, neigiančios krikščionių tikėjimą, įtaka	Antikrikščioniškai pateikta informacija	Mamos religinių įsitikinimų įtaka dukrai Mergina pabrėžė, kad jos tėtis netikintis. Informacija priešinga krikščioniškam pasaulėvaizdžiui Tariama prieštara tarp mokslo ir religijos Filmo įtaka	„Iš tiesų viskas priklauso nuo to, kad mano mama labiau tiki tuo rytu – Tibeto tikėjimu, kad yra ten kiti gyvenimai... ir gal aš irgi kažkiek tuo labiau tikiu“. Miglė, 17 metų. A2. „Tėtis netikintis, bet man niekad nieko nesakydavo, tik tiek, kad „tavo pasirinkimas“ Lina, 15 metų. A2. „Išgijau internetą ir tada, kai informacijos šrautai pasidarė daug didesni <...>, ta informacija pradėjo man eiti į galvą“. Jonas 22 metai. A2. „Ir dabar, kai jau taip mokslas išsivystęs, nelabai atrodo, kad ... kad sako Saulė skraidė ar kad mes esam sukurti, tai nelabai aktualu – tuo moksliniu atžvilgiu. O dabar jaunimas labiau moksliniu požiūriu žūri, negu religiniu. Šiais laikais, kai jau mokslas siekia savo viršūnę ir kažkiek prieštarauja religijai“. Kęstutis, 16 metų. A2. „Filimą žiūrėjau „Zaitgeist“. Lina, 15 metų. A2.

Kategorija	1 subkategorija	2 subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Informacijos, neįgautas krikščionių tikėjimą, įtaka	Sociokultūrinės aplinkos įtaka	Religija nebermadinga Hedonizmas trukdo jaunimo tikėjimui Paauglystėje tikėjimas nėra vertingas	„Nes tai nebe mada yra. Jaunimui atrodo, kad internetas, bendravimas yra rimtesnis dalykas negu tai, ko jie nemato. Yra sunku tikėti tuo, ko nematai. Nemanau, kad tai yra rimta“. Vilija, 20 metų. A2. „Šiandien visuomenė – jina! hedonistinė labai. Tas dvasinis kažkoks pasivaikščiojimas, jei taip galima sakyti, jis matomas, kaip ir nevertingas ir apskritai nesiekimas, nes kas iš to – į kišenę neįsidedi“. Marius, 22 metai. A2. „Manau, kad dabar rūpi kiti dalykai, bet, kai užaugs, tai gal ir tikės. Bet nežinau, turbūt ne tai galvoj, kai paauglys“. Lina, 15 metų. A2.. „Gal, kad yra užimti, šiaip yra daug veiklos. Yra tų, kur užsiima, tiki, eina į bažnyčią. Bet yra daug kitos veiklos ir gali užsiimti, kitaip praleisti laisvalaikį. Gal yra įdomesnių veiklų“. Kęstutis, 16 metų. A2.
Vidinės tikėjimo priėmimo kliūtys	Jaunimo religinis abejingumas tikėjimo	Atsisako ieškoti atsakymus į nesuprantamas tikėjimo tiesas	„...aš iškerpu tuos dalykus, kaip jis ten yra Dievo Sūnus“. Vilius, 20 metų. A2. „... krikščionybė man ... kažkokių yra per daug ... nežinau... spragų joje, būtent, kad tas vienas gyvenimas yra, – aš tuo visiškai netikiu. Tikiu, kad yra daugiau... šituo labai tikiu“. Miglė, 17 metų. A2. „Man yra problema, kad Kūrėjas, aš tikiu evoliucija, aš žinau, man tiesiog nelabai maišosi į vieną kokteilį“. Kęstutis, 16 metų. A2.
Reikli krikščionybės žinia	Tikėjimas reikalauja pasiaukojimo	Reikalingas apsisprendimas Krikščionybėje reikia laikytis įsakymų	„Bažnyčia reikalauja pasiaukoti ir egoizmas Bažnyčioj yra nuodėmė... ir tas atsidavimas, kai tu nieko neprąšai atgal, jaunimui ypač yra nesuprantamas, nes va dabartiniais laikais yra svarbiausia, kad tu gautum sau, ir jaunimas, ypač dabar, yra taip auginamas, kad tu ten darai gera, ... tu gauni rezultata, kuris yra naudingas tau.“ Raimonda, 18 metų. A1. „...reikia apsispręsti tikėjime. Tai yra ganėtinai sudėtinga: apsispręsti ir būti apsisprendime“. Darius, 23 metų. A1. „Manau, pagrindinis... dėl ko netiki, tai bijo tų įstatymų. Nori gyventi, kaip nori žmogus. O Bažnyčia ir Jėzus moko gyventi pagal tam tikrus principus, sunkius principus, kurie veda į tobulybę. O jie reikalingi tam, kad tu bendrautum su kitu žmogum visą gyvenimą ir ilgai, ir tavo kartos bendrautų, nesusiūštume ir nekariautume <...> Tik esmė ta, kad tikėjime reikia daug pastangų, valios. Valios ugdymas čia yra“. Paulius, 22 metai. A1.
Žinia nepasiekia jaunimo tinkamu būdu	Asmeninio pasirinkimo nebuvimas Neturi pavyzdžio šeimoje	Asmeninio pasirinkimo nebuvimas Neturi pavyzdžio šeimoje	„Ėjau aš į tą tikėjimą ir važiuodavau su tikybos mokytoja visur, verkavau daug per išpažintis ir rekolekcijas, tai sakė, kad gerai, kad Dvasia čia veiks. Bet paskui, nežinau, susiradau draugą ir nutolau nuo Bažnyčios“. Elena, 20 metų. A2. „...neturėjo gerų mokytojų šalia ir pavyzdžio. Čia kalbant apie šeimą, nes viskas prasideda nuo šeimos. Ir čia negali kaltinti žmogaus, kad jisai netiki ar kad blogas ir panašiai <...>“. Paulius, 22 metų. A1.
	Nepaskele naujienos priimtinu būdu	Nepaskele naujienos priimtinu būdu	„Gal jiems niekas asmeniškai nepaskelebe tos naujienos, gal jie suprato vien tiktai, kaip formalumą visą tą tikėjimą, kad kažkas tiki, kažko moko, bet tai nesusiję su gyvenimu visiškai“. Darius, 23 metai. A1.

Kategorija	1 subkategorija	2 subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Neigiamas Bažnyčios įvaizdis	Neprantama liturgija	Misių aplinka ir girdimos kalbos yra svetimos	<p>„Tiesiog bando įpiršti jaunimui per prievartą tą Dievą, manyčiau, kad to niekada nereikėtų daryt. Tada jie tikrai nesupras nieko. O šiaip tai nekalbėti, kad „turi būti“. Reikėtų tokio prietamumo jaunimui. Tai nežinau, nebūtinai iš karto reikia pradėti: „Dievas tą, Dievas aną“. Turbūt reikia pradėti nuo jaunimo didelės grupės, kurie iš viso netiki. Tai jeigu būtų koks renginys, kaip koks repužantis jaunuolis, tai visai kitaip atrodo... tai pastebi, kad visai tokie patys žmonės. Aš tai tikrai irgi nebūčiau pradėję tikėti, jei būtų, kaip senovėj, taip sausiai, tiesiog eimi i bažnyčią ir viskas“. Rytis, 16 metų. A1.</p> <p>„Galvoju kažkurią dieną, kad nėra, kas parodo. Šiuolaikiško pateikimo apie tikėjimą yra mažai. Patirtys ir istorija Bažnyčios yra turtinga ir tie visi geri dalykai, kur vyko, jie vyko kažkada, o dabar, šiandien, kaip žmogui pažinti Bažnyčią iš vidaus? Galbūt mažai yra bendruomenių, kur galėtų perteikti tą džiugią naujieną per buvimą, per bendravimą“. Darius, 23 metai. A1.</p>
	Neprantama liturgija	Nesuprantama liturgija	<p>„Galima ten šiaip nueit pabūti, bet, pavyzdžiui, aš nemėgstu, kai per Mišias skaito pamokslus ir panašiai. Gal vyresniems žmonėms, jie gal kažką randa, o aš nerandu, praklausau, praklausau... dar tie smilkaikų kvapai, man ten būna sunku stovėti ir nežinau... Galbūt, kai vyresnė būsiu, man tie pamokslai kažką reikš, o dabar nelabai įdomu“. Lina, 15 metų. A2.</p>
		Teisiančios niūrios Bažnyčios įvaizdis	<p>„Tikėjimas man būdavo lyg kažkoks spektaklis, kuriame man nieko nevykdavo: atėidavau i Mišias, pasėdėdavau, valandą praleisdavau“. Rytis, 16 metų. A1.</p> <p>„Kai kurie net neieško, tai gal dar yra tas iš senų laikų tas susidaręs toks vaizdas tos Bažnyčios visos, kaip ten anksčiau buvo: kad ji tokia tamsi, niūri, teisia tave už tavo nuodėmes ir tu jas turi pasakyti žmogui, kunigui pasakyt savo nuodėmes... tai aš manau, kad tikrai yra toks Bažnyčios įvaizdis pas kai kuriuos nepasikeitęs: jie įsivaizduoja, kad vien močiutes Bažnyčioj. Tai neieško ir labai gaila“. Raimonda, 18 metų. A1.</p>
Žmonių susijusių Bažnyčią nusikaltimai	su Bažnyčią	Prievartinis ir religinimas viduramžiais	<p>„Nes dabar galbūt yra toks Bažnyčios įvaizdis, kad čia va nuobodu, neįdomu ir visiškai jie nepažišta to, gyvo Dievo, gyvo Jėzaus... iš tikrųjų yra, iš tikrųjų keičia gyvenimą“. Virginijus, 17 metų. A1.</p> <p>„Aš tai netikiu tuo Dievu, kur bažnyčioj apie jį sako, aš tikiu gyvu Dievu, kuris džūgus, kuris nori, kad žmogus būtų laimingas, o ne ten vien prižiūri, kad tik ko nepadaryčiau“. Elena, 20 metų. A2.</p> <p>„Galų gale ta pati istorija, kryžiaus žygiai man labai nepatiko, dėl to aš pradėjau apskirtai smerkti Katalikų Bažnyčią ir iki šiol man nepatinka ta istorijos dalis, prievartinis ir religinimas, buvęs viduramžiais amžiais, ir va... tada man buvo labai didėle atmetimo reakcija“. Jonas 22 metai. A2.</p>
		Pedofilijos skandalai	<p>„Man labai ir dabar dar kartais, ir anksčiau taip būdavo, aš vis prisimindavau tuos dalykus, kur ten prieš 500 metų Katalikų Bažnyčia darė, ir man dėl to visą laiką labai baisu buvo. Raimonda, 18 metų. A1..</p> <p>„Kai pamatai tuos pavienius, tai ten visko yra... galų gale ir pedofilijos skandalai dabar, kažkada buvę, aš nežinau. Gi ten valdžia, Vatikanas, ar tai numojo ranka, ar nenumojo... neįsivaizduoju, bet viskas, kaip ir tydom, nusileido ir viskas“. Jonas, 22 metai. A2.</p>

2 PRIEDAS. Kristologinės žinios perteikimo modelis Lietuvos jaunimo evangelizacijoje

Kokybinis tyrimas „Jaunimo atvirumas kristologinei žiniai Katalikų Bažnyčioje Lietuvoje“		Kristologinė analizė		Modelio taikymas praktikoje	
Atvirumo skirstymas	Kriterijai: apsisprendimo ženklai	Mokinystės etapai	Etapo pagrindiniai bruožai	Modelio taikymo pakopos	Pastoraciniai veiksmai
Pirmoji pakopa	<ul style="list-style-type: none"> • Pripažįsta dvasinę būties sritį; vertina moralę; • toleruoja religijas; • kelia egzistencinių klausimus. 	Mokinių pašaukimas	<ul style="list-style-type: none"> • Jėzus suranda mokinius ten, kur jie yra; • mokiniai atsiliepia viską palikdami ir sekdami Mokytoją. 	Pirmoji pakopa: jaunimas kviečiamas tapti Jėzaus mokiniais	<ul style="list-style-type: none"> • Situacijos tyrimas, kur ir koks yra jaunimas; • strategijos kūrimas, kaip prisirišti prie jaunimo ten, kur jis yra fiziškai ir egzistencialiai; • dialogo užmezgimas egzistencialiai reikšmingoje plotmėje; • siūlomose veiklose siekiama socializacijos ir patirtinės pedagogikos tikslų.
Antroji pakopa	<ul style="list-style-type: none"> • Kelia religinius klausimus; • pirmenybę teikia socialinėms ir egzistencinėms vertybėms; • dalyvauja religiniuose renginiuose; • pripažįsta Dievo buvimą. 	Mokymasis iš konfliktų	<ul style="list-style-type: none"> • Mokiniai būna kartu vieni su kitais ir su Jėzumi; • Jėzaus veikla provokuoja kelti klausimus; • mokiniai dalyvauja Jėzaus misijoje; • mokiniai interpretuoja konfliktines situacijas, Jėzus jas paaiškina. 	Antroji pakopa: keriginė proceso pakopa – tikėjimo patirtis kasdienybėje	<ul style="list-style-type: none"> • Sukuriamos vietos, kur jaunimas gali ieškoti atsakymų į keliamus religinius klausimus; • proginė ir keriginė katechezė; • pagrindinė ugdymosi vieta – bendraamžių grupė; • asmeninis ugdomas palydėjimas; • masiniai renginiai, įvairios pamaldos; • susitikimai su tikėjimo liudytojais; • savanorištos patirtys, kurių tikslas ugdymasis.
Trečioji pakopa	<ul style="list-style-type: none"> • Išreiškia asmeninę Dievo patirtį; • kasdien maldžiasi; • teikia pirmumą religiniams renginiams; • įvardina tikėjimo svarbą gyvenimui; 	Išskirtinis mokinių mokymas	<ul style="list-style-type: none"> • Jėzus pasitraukia su mokiniais, kad jiems galėtų skirti ypatingą dėmesį; • mokiniai ieško atsakymo, kas 	Trečioji pakopa: jaunimo sekimas Kristaus keliu – dėmesys ugdymuisi	<ul style="list-style-type: none"> • Aktyvus dalyvavimas jaunimo grupėje; • veiklų iniciavimas, projektų kūrimas jaunimo komandose;

Kokybinis tyrimas „Jaunimo atvirumas kristologinei žiniai Katalikų Bažnyčioje Lietuvoje“		Kristologinė analizė		Modelio taikymas praktikoje	
Atvirumo skirstymas	Kriterijai: ženkliai	Mokinystės etapai	Etapo pagrindiniai bruožai	Modelio taikymo pakopos	Pastoraciniai veiksmai
	<ul style="list-style-type: none"> • taiko tikėjimo principus kasdieniame gyvenime; • sąmoningai apsisprendžia priklausyti Katalikų Bažnyčiai (konfesijos pasirinkimas); • išoriškai parodo savo religinį apsisprendimą. 		<p>Jėzus jiems yra;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jėzus siekia, kad mokiniai suvoktų Jo veiklos motyvą. 		<ul style="list-style-type: none"> • savanorystė (tikslas – nesavanaudiškas tarnavimas); • sisteminė katechezė apie sakramentus, maldos gyvenimą ir krikščionišką moralę; • glaudi bendruomenė.
Ketvirtoji pakopa	<ul style="list-style-type: none"> • Sąmoningai renkasi tikėjimą visose gyvenimo srityse; • sprendžia tikėjimo – gyvenimo konfliktus; • prisiima atsakomybes tikėjimo bendruomenėje; • kovoja su savo ydomis; • nori priklausyti bendruomenei, kurioje dalinamasi tikėjimo patirtimi. 	Kryžiaus išbandymas	<ul style="list-style-type: none"> • Jėzaus mirties patirtis – mokiniai išsiskirsto; • Jėzaus mirties pirminė interpretacija; • antrinė Jėzaus mirties interpretacija – kančios prasmė; • mokiniai susiburia į bendruomenę. 	Kryžiaus patirtis	<ul style="list-style-type: none"> • Sąmoningas apsisprendimas priklausyti bendruomenei, ją kurti įveikiant vidines ir išorines įtampas; • konfliktinių, kančios situacijų panaudojimas tikėjimo motyvo gilinimui ir gryninimui; • dalinimasis savo sunkumais ir tikėjimo kelione bendruomenėje; • dvasinis palydėjimas.
Penktoji pakopa	<ul style="list-style-type: none"> • Pamatinis gyvenimo pasirinkimas – sekti Kristumi visą laiką visose aplinkybėse; • prisimama ilgalaikias atsakomybes • evangelizaciniuose ir karitatyviniuose projektuose; • teikia tikėjimų pirmumą ir atsisako tų dalykų, kurie prieštarauja tikėjimui; • atstovauja krikščionybę pasaulietinėse visuomeninio gyvenimo sferose. 	Mokinių kelias į Galilėją	<ul style="list-style-type: none"> • Priskėlimo patirtis atneša permainingą mokinių tikėjime; • mokiniai siunčiami tęsti Jėzaus veiklą, kur susitinka Mokytoją, per visas pasaulio dienas. 	Penktoji pakopa: prisikėlusio Jėzaus patirtis	<ul style="list-style-type: none"> • Apsisprendimas savo gyvenime siekti evangelinių vertybių konkrečioje profesijoje, luomo pasirinkime; • rekolekcijos, skirtos pašaukimo apatžinimui; • prisimama atsakomybė solidarumo ir tarnavimo veiklų organizavime; • krikščioniško tikėjimo vertybių atstovavimas visuomenės gyvenime.

PADĖKOS

Dėkoju Šventosios Šeimos seserų vienuolijai, sudariusiai sąlygas doktorantūros studijoms ir šio darbo rašymui.

Dėkoju darbo vadovui mons. prof. dr. (hp) Arvydui Ramonui ir konsultantei prof. dr. Birutei Obelenienei už paliktą laisvę renkantis studijų objektą ir metodą, už suteiktą visokeriopą pagalbą rašant disertaciją.

Už lietuvių kalbos redagavimą dėkoju Janinai Mackelienei.

Dėkoju Irenai Januškevičiūtei, Almai Stasiulevičiūtei ir Ritai Foley už santraukos vertimą į anglų kalbą.

Už palaikymą, visokeriopą pagalbą doktorantūros studijų metu, ypač pagalbą galutiniame disertacijos rengimo etape, dėkoju Valdui Mackelai.

Dėkoju jaunimui, ypač Šventosios Šeimos bendruomenei, kurie kartu su manimi svajoja ir kuria jaunimo pastoraciją dovanodami savo jaunystės entuziazmą, laiką ir jėgas, suteikdami šiam teoriniam darbui praktinę išraišką ir motyvą, kai bendruomeninės tikėjimo kelionės procese vis dažniau atpažįsta Jėzų Kristų, savo Mokytoją, esantį kartu kiekvieną dieną.

Rasa PALAIMAITĖ

**KRISTOLOGINĖS ŽINIOS PERTEIKIMO TEORINIS MODELIS
LIETUVOS JAUNIMO EVANGELIZACIJOJE**

Daktaro disertacija

Išleido ir spausdino – Vytauto Didžiojo universiteto leidykla
(S. Daukanto g. 27, LT-44249 Kaunas)

Užsakymo Nr. K13-022. Tiražas 15 egz. 2013 03 21.
Nemokamai.